1 snopič. 31353, II, B, 9. Cena 20 kr.

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

11 Ko 1-2

Tiskal in založil J. Krajec v Novomestu.

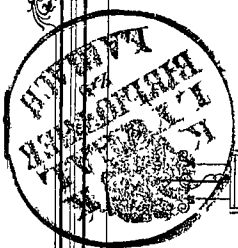
K. K. LYCEAL BIBLIOTHEK ZU LAIBACH

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

I. zvezek.

NOVOMESTO 1880.
Tiskal in založil J. Krajec.

030015956

Predgovor pisatelja.

Pri moji prestavi poslužil sem se dunajske izdaje od Habichta, Hagena in Schalla, kateri so delo leta 1827 menda po francozkih izvirnikih prestavili. Prestavljal sem popolnoma svobodno, in se oziral v prvi vrsti na okus in razum prostega ljudstva slovenskega, kateremu bo s tem delom naj bolj vstreženo. Tudi arabske besede sem deloma prestavil, deloma tako presukal, da jih Slovenec lahko izgovarja. Ako sem se sèm ter tje prerešil zoper sedaj veljavno slovensko slovnico, storil em to le, da bi se bolj približal narodni govorici, n tako pisavo po vsem razumljivo naredil, deloma ezik smatrajoč le kot sredstvo porazumljenja, deloma pa pripogibajoč se k nazoru, da je narod sam svoj slovničar, in da je to pravilno, kar je on v svoji množini sprejel v svoj jezik; vendar sem po možnosti uvaževal tudi opravičene pomislike puristov.

Tudi moram opomniti na to, da sem opisal ali pa izpustil vse spodtakljive stvari tako, da se knjiga ne samo odraščenim, ampak tudi mladini brez nravne škode lahko v roke dá.

V Ljubljani 1880.

L. Haderlap.

Predgovor izdajatelja.

Lepota pravljic ali historij iz jutrovih dežel, ki so zvezane v bukvah „tisoč in ena noč“, znana je celemu svetu. Ko so se iz vzhoda prenesle na francozka tla, začudil se je ves zapad divni fantaziji orientalcev.

„Tisoč in ena noč“ je eden najlepših zakladov občesvetne literature. Podati to delo tudi slovenskemu ljudstvu, me je toliko bolj volja, ker poznam vnetost Slovencev za čudovite pripovesti. Nekture naših narodnih pravljic so tem jutrovim zeló podobne; ni čudo, saj tudi mi izviramo iz Indije, in prav tam je iskati izvora tem pravljicam v „tisoč in ena noč,“ katere se sicer navadno pripisujejo Arabcem; pa veliko verjetno je, da so v Arabijo prišle iz Indije, staro slavne matere evropskih narodov.

Ne dvomim, da bodem s tem delom ustregel vsem Slovencem, in da bodo posebno v dolgih zimskih večerih stari in mladi radi poslušali te pravljice. Prosim tedaj vse prijatelje slovenske literature, naj me z obilnim naročevanjem podpirajo, in občinstvo na to delo opozorujejo.

V Novomestu 1880.

J. Krajec.

Enkrat je bil en kralj, kateri je vladal čez Perzijo in Indijo, čez vse otoke jutrove Indije in daleč noter do kitajskih gorá. Ta kralj bil je vladar dober in hraber, moder in previden. Njegovi podložni so ga ljubili, njegovi sovražniki pa so se ga bali, ker je imel sila močno vojsko. Imel je dva sinova: stareji je bil kraljevič Riar (šahriar), drugi kraljevič Senan (šahsenan). Oba sinova sta bila vredna svojega očeta in sta se v vseh rečeh dobro obnašala. Ko je čez dolgo let stari kralj umerl, postavili so starejšega sina Riarja za kralja, mlajši sin Senan pa je postal po postavi podložnik svojega brata. Vendar ga ni zavidal, ampak delal je vse tako, kakor je bila volja starejega brata. Kralju Riarju se je to dopadlo, za to je iz svoje volje odstopil mlajšemu bratu polovico svojega kraljestva, in mu je dal deželo, ki se jej pravi velika Tatra ali Tatarija. Kraljevič Senan se je koj podal v to deželo in je postavil svoj sedež v Samarkandu, glavnem mestu tatarske dežele.

Ko sta bila že deset let ločena, tožilo se je kralju Riarju po svojem bratu kralju Senanu. Za to se je odločil, da pošlje k bratu poslanca, kateri ga ima povabiti, da naj obišče svojega brata, kralja Riarja. Izvolil je za ta posel svojega prvega ministra (vezirja) in mu je dal še nekaj spremljevalcev na pot, pa mu je še naročil, da naj se požuri in hitro opravi.

Ko je prišel poslanec že blizo Samarkanda, prišel mu je naproti kralj Senan z vso imenitno gospodo, v najlepših oblačilih. Kralj tatarski je pozdravil poslanca z najlepšimi besedami in ga je brž prašal, kako se kaj bratu godi. Poslanec mu je na vse lepo odgovoril, in mu nazadnje povedal, po kaj je prišel. Kralj Senan je veselo odgovoril: „Modri minister, moj brat, Kralj Riar, mi skazuje preveč časti, in nič mi ni mogel bolj veselega sporočiti, ko to, da naj ga obiščem. Tudi jaz sem to že davno želel. Moje kraljestvo je mirno, in jaz potrebujem le deset dni, da se za pot pripravim. Za to ni treba, da bi ti za ta kratki čas v moje mesto hodil. Kar tukaj ostani in tukaj postavi svoje šotore (tabor). Jaz bom pa precej ukazal, da vam bodo jedi in pijače prinesli, kolikor boste želeli“. Tako se je tudi zgodilo. Kralj je šel v mesto Samarkand nazaj; poslancu in njegovim ljudem pa so prinesli iz mesta jedil in pijače v obilnosti, zraven tega pa še dosti lepih in žlahtnih daril.

Kralj Senan pa se je pripravljal na pot, poskrbel je vse v naglici, kar se mu je zdelo naj bolj potrebno. Namesto sebe pa je postavil za vladarja ministra, ki se mu je najmodrejši zdel, in kateremu je vse zaupal.

Ko je deset dni preteklo, bil je za pot pripravljen, poslovil se je od kraljice, svoje žene, zapustil Samarkand in je odšel v tabor, kjer ga je čakal poslanec kralja Riarja.

S tem poslancem se je razgovarjal do polnoči. Zdaj pa se mu je utožilo po svoji ženi, in šel je iz šotorov nazaj, da bi se od kraljice še enkrat poslovil.

Ko je pa prišel v svojo palačo nazaj, na tihem nespoznan, prepričati se je moral, da mu je žena ne-

zvesta. V prvi svoji jezi je potegnil meč iz nožnic in je umoril kraljico in njenega zapeljivca. Potem je vrgel oba mrliča skozi okno, in je zapustil palačo in mesto tako tiho, kakor je not prišel. Ko dojde v taborišče, ukaže šotore brž razdreti in pot nastopiti. Še ni bil dan in že je bilo vse na potu, in trobente so zapele; vse je bilo veselo, samo kralj ne. Mislil je vedno na nezvestobo svoje žene, in žalost ga ni zapustila na celi poti.

Ko je došel blizo glavnega mesta Indije, pride mu kralj Riar naproti z vso svojo gospôdo. Oba kralja sta stopila raz kónj in sta se objela in poljubila kakor brata. Potem se vsedeta zopet vsak na svojega konja, in sta jahala v mesto. Veliko ljudstva ju je na poti pozdravljalo. Kralj Riar je peljal svojega brata v palačo, ktera je bila blizo palače Riarjeve; le en vrt je bil med obema palačama. Vse je bilo lepo okinčano, kakor se kralju spodobi.

Oba kralja sta se vsedla na eno naslonjačo, in sta se sama dolgo razgovarjala, kakor kralja in kakor brata.

Ko je prišel čas večerje, sta jedla iz ene sklede, in po večerji sta se še dolgo pomenkovala. Ko je pa kralj Riar zapazil, da je že pozno v noči, podal se je v svojo spalnico, in pustil brata, da bi si počil od dolge poti. Kralj Senan se je vlegel, pa ni mogel zaspati; komaj je bil sam, že so ga nadlegovale misli na nezvesto ženo in mu niso dale miru. Vstal je in šel k svojemu bratu.

Kralj Riar je videl žalost na obrazu svojega brata, za to ga je prašal: „Kaj je kralju Tatarije? Katera žalost ga tlači? Ali te nisem dosti prijazno sprejel? Ali žaluješ mar, ker si tako daleč od svojega kraljestva

in od svoje kraljice? Če je taka, potem ti bom hitro dal darila, ki sem jih tébi namenil, da boš brž nazaj v Samarkand odpotoval.“

Res mu je drugo jutro poslal nekaj daril, najlepših stvarij, kar se jih najde v lepi deželi Indiji. Napravljal je veselice in gostije, da bi svojega brata razvedril, pa vse je bilo zastonj: Kralj Senan je bil zmirom bolj žalosten.

Necega dne je napravil kralj Riar velik lov, dva dni hodá iz mesta, v kraju, kjer je bilo prav veliko jelenov. Kralj Senan pa je prosil, da bi smel domá ostati, in se je zgovoril, da je bolan. Kralj Riar brata ni hotel dalje siliti in je odšel na lov.

Kralj velike Tatre pa se je zaprl v svojo sobo. Vsedel se je k oknu in je gledal na vrt. Vrt je bil neznansko lep in vsake vrste tičice so po njem prepevale; pa kralja Senana to ni moglo razvedriti. Zato je pogledal proti nebesom, in je potožil Bogu v tihi molitvi svojo nesrečo.

Naenkrat pa je prišla na vrt kraljica, žena kralja Riarja, spremljevale so jo družice, krasno oblečene, najlepša med njimi pa je bila kraljica sama. Na sredi vrta pa zakliče kraljica: „Mazud, Mazud!“ in pritekel je k njej črn mož, zamorec, in ta odurni človek je kraljico vpričo vseh družic poljubil. Ko je kralj Senan to videl, zasmilil se mu je brat Riar v srce in rekel je sam pri sebi: moj brat ima največo kraljestvo tega sveta v svoji oblasti, vsi kralji in cesarji se ga bojé, pa vendar je goljufan od ene ženske! Če smo že vsi možje v to obsojeni, zakaj bi se jaz zavoljo moje žene toliko žalil in togotil!“ In res, od tega časa se ni več toliko jezil, dal si je prinesti jedil in pijače, pa se je zopet okrepčal, in

poslušal je z veseljem milo petje drobnih tičic na vrtu.

Prihodne dni je bil dobre volje, in ko je zvedel, da pride brat iz lova nazaj, šel mu je z veselim obrazom naproti. Kralj Riar tega ni koj zapazil, ker je imel preveč povedati, kako je bilo na lovu in koliko jelenov je vstrelil. Kralj Senan ga je pazljivo poslušal, potem pa se je še on v besedo podal, in je povedal mnogo kratkočasnih in prijetnih reči.

Kralj Riar se je veselil, da je brata našel pri tako dobri volji, za to mu je djal: „Hvala Bogu, ljubi brat, da si zdaj tako vesel, pa jaz imam eno prošnjo do tebe, in to mi moraš uslišati.“ „Kako bi ti jaz mogel kaj odreči?“ je odgovoril kralj velike Tatre. Kralj Riar je rekel: „Od kar si pri mojem dvoru, sem te zmirom žalostnega videl. Mislil sem že na vse, od kodi bi moglo to priti, pa si nisem upal, prašati te. Zato te prosim, da mi poveš, zakaj si bil prej tako žalosten, in zakaj si zdaj tako vesel?“ Na te besede je kralj Senan umolknil in dolgo ni nič odgovoril. Čez nekaj časa pa je povzdignil besedo in je djal: „Ti si moj starejši brat in moj gospod; pa prosim te, odpusti mi odgovor na to vprašanje.“ „Ne“ rekel je Riar, „to ne gre, ti si mi obljubil, da boš mojo prošnjo izpolnil, in zdaj hočem, da mi odgovoriš na moje vprašanje.“ Ko je kralj Senan videl, da se ne more več odtegniti, udal se je in rekel: „Dobro, moj brat, ker to ukažeš, ti bom pa povedal.“

Zdaj je povedal kralj Senan, kaj je doživel s svojo ženo, kraljico tatarsko, in kako jo je potem umoril.“ Zdaj vidiš brat“ je še rekel, „da nisem bil zastonj žalosten.“ „O moj ljubi brat“ rekel je kralj Riar, „strašne reči si mi ti povedal. Komaj sem čakal konca

te historije. Jaz te pohvalim, da si nezvesto in izdajalko tako kaznoval, kakor je zaslužila; to si storil po pravici; jaz bi bil še huje divjal, jaz ne bi bil umoril samo svoje žene, ampak drugih še tisoč z njo. Zdaj se več ne čudim, zakaj si bil tako žalosten. Jaz mislim, da kaj tacega se še nobenemu možu ni pripetilo kakor tebi. Vendar moramo biti veseli, da si se še potolažil. Ker imaš gotovo tudi svoje tehtne uzroke, da se več ne togotiš, za to, prosim, mi povej še to, in nič mi ne zakrivaj."

Kralj Senan se je branil iz vsmiljenja do svojega brata; pa ko mu ta le ni dal miru, udal se je vendar. „Tedaj te bom pa ubogal" je rekel, „ker že po vsej sili tako hočeš. Pa jaz se bojim, da ti bo moja pokorščina še več žalosti napravila, kakor sem je jaz občutil. Pa ti boš tega sam kriv, ker me siliš, da ti nekaj povem, kar bi najrajši za vse večne čase s pozabljivostjo pregrnil."

„Bolj ko se braniš", djal je Riar, „bolj sem radoveden. Tedaj nikar me dolgo ne muči, in povej mi vse, naj bo kar hoče. Ko se kralj Senan ni mogel več ubraniti, povedal mu je vse, kar je videl na vrtu, in kar se še vse zapisati ne sme. „Ko sem vse to videl s svojimi očmi," je pristavil, „mislil sem si, da so vse ženske enake v tej zadevi, in da bi bilo neumno, ko bi se človek zaradi tega jezil. Za to sem spet vesel, in tudi tebi svetujem, da bi se za to nič ne zmenil, in da bi bil vesel, kakor sem jaz."

Kakor pameten tudi je bil ta svet, vendar kralju Riarju ni šel v glavo. „Kaj!" je rekel, „kraljica Indije zamore kaj tacega storiti! Ne, moj brat, tega ne verjamem, in ko bi prav z lastnimi očmi videl. Ti si se zmotil; jaz se hočem sam prepričati, stvar

je imenitna zadosti.“ „Moj brat“, je odgovoril kralj Senan, „o tem se pač lahko prepričaš. Napovej en nov lov, mi gremo iz mesta v šotore; po noči pa se vrneva midva na tihem nazaj v mesto in v mojo sobo, od tam boš to videl, kar sem jaz videl.“

Riarju se je ta zvijača dopadla, in napovedal je takoj nov lov; še tisti dan so postavili šotore na odmenjenem prostoru.

Drugo jutro sta odjahala oba vladarja s celim spremstvom v šotore. Tam sta ostala do noči. Zdaj pokliče kralj Riar svojega ministra, in mu zaukaže, da naj namesto njega vse vodi v šotorih in nikakor ne dopusti, da bi kdo taborišče zapustil. Zakaj pa tako hoče, tega mu ni povedal.

Potem se vsedeta oba kralja na konje, in jahata v mesto, pa se podata skrivé v sobo kralja Senana. Vležeta se in zaspita do jutra. Ko se dan naredi, pa se vsedeta k tistemu oknu, iz katerega je bil Senan kraljico opazoval. Ko je solnce na vrt posijalo in ga nekoliko ogrelo, prišla je kraljica s svojimi družicami, in pokličala črnega Mazúda, kakor oni dan.

Kralj Riar je videl zadosti, in se prepričal o nezvestobi svoje žene.

„Ali je to mogoče!“ je vskliknil, „da taka kraljica kaj tacega stori! Kateri kralj zdaj še zamore reči, da je popolnoma srečen? O moj brat“ rekel je in objel kralja tatarskega, „oba se odreciva svetu; vere in zvestobe ni več. Popustiva vsak svoje kraljestvo in podajva se kot berača in nepoznana tujca v daljne, tuje kraje, da skrijeva svojo nesrečo.“

Kralju Senanu se ta beseda ni dopadla; ker je pa brata tako togotnega videl, ni se mu upal oporekati. „Moj brat,“ je rekel, „kar ti hočeš, to hočem

tudi jaz; jaz pojdem s teboj, kamor le hočeš; samo to mi obljubi, da se hočeva nazaj vrniti v svoje kraljestvo, če najdeva kterega človeka, ki je še bolj nesrečen, kakor sva midva.“ „To ti obljubim,“ rekel je Riar, „pa jaz mislim, da bova težko našla tacega človeka.“ Kralj tatarski pa je djal na to: „Jaz pri tem nisem tvojih misli, in menim, da nama ne bo treba posebno daleč hoditi, da najdeva še bolj nesrečnega človeka.“ Med tem pogovorom sta šla skrivé iz palače, in sta šla po drugem potu, kakor poprej, ko sta prišla v hišo. Hodila sta celi dan, in sta prenočila prvo noč pod enim drevesom. Zgodaj v jutro sta vstala, in šla naprej tako dolgo, da sta prišla do morja na en velik travnik, kjer je stalo nekaj visokih in košatih dreves. Vsedla sta se pod eno drevo, da si nekoliko odpočijeta, in pogovarjala sta se o svojih nezvestih ženah. Nista dolgo tam sedela, kar zaslišita zraven sebe strašen šum in groznjo tulenje, da se jima je kar črno naredilo pred očmi. Morje se je razgrnilo in vstala je iz njega ena črna podoba, kakor en steber, visok od morja do oblakov. Tega sta se še bolj ustrašila; hitro vstaneta in zlezeta na eno drevo, da bi se skrila. Ko sta bila na drevesu, vidita, da se tisti črni steber iz morja proti bregu pomika. Kaj je bila ta črna podoba, nista mogla kmalo spoznati, pa čez nekaj trenotkov zagledata v stebru neko strašno reč. Bil je eden od hudobnih duhov, ki so človeku sovražni. Bil je črn in strašno grd; bil je kakor velikan, na glavi pa je nosil veliko glažovnato omaro; ta omara pa je imela štiri ključavnice. S to omaro na glavi je stopil hudi duh iz morja na travnik in se je vsedel ravno pod tisto drevo, na kterem sta oba kralja

čepela. Lahko si vsak misli, kako sta se tresla od strahu.

Hudobni duh je postavil omaro zraven sebe, jo je odprl s štirimi ključi, in iz omare je skočila lepa gospa, šibka ko jelka, in žlahtno oblečena z najlepšimi oblačili. Grdi velikan jo je posadil zraven sebe, jo ljubeznjivo pogleda, in jej reče: „Najlepša vseh žensk, ljubeznjiva gospa, ukradel sem te na dan tvojega ženitvanja, in nikoli te nisem od sebe spustil, dovoli, da se zraven tebe malo spočijem: truden sem, in ravno tukaj hočem malo zadremati.“

Ko je to izgovoril, naslonil je svojo veliko glavo v naročje lepe žene: potem je še raztegnil svoje noge, ki so bile tako dolge, da so segale do morja, in hitro je zaspal, in začel tako smrčati, da je grmelo po celem bregu.

Žena pa se je nehoté ogledala navzgor, in ko je zagledala na drevesu oba kralja, pomigala jima je z roko, da naj doli zlezeta. Moža se nista malo ustrašila, ko sta videla, da ju je ženska zagledala. Pomigala sta ženi, da naj ju nikar ne sili, doli plezati. Žena pa je odvalila počasi glavo velikana iz svojega naročja na tla; potem je vstala, in s tihim glasom kraljema rekla: Pojdita brž doli, na vsako vižo vaji hočem tu imeti.“ Ona dva na drevesu sta se branila, pa ženska jima je rekla: „če ne prideta doli, zbudila bom velikana, in ga naprosila, da vaji obadva umori.“ Na te besede sta kralja brž z drevesa doli zlezla, pa prav tiho, da ne bi zbudila hudobnega duha. Ko sta doli prišla, jima je ženska ukazala, da jej morata dati vsak svoj prstan. Ker sta videla, da ni drugače, dala sta jej, kar je zahtevala. Ona pa je vzela trak in je oba prstana dela na trak,

na kterem je bilo že osem in devetdeset prstanov. Prašala sta jo kralja, kaj hoče s temi prstani? Ona je rekla: „S temi prstani samo tega grdega moža jezim. On neče da bi kterega vzela od kacega druzega moža. Jaz sem si pa na to v glavo vtepla, da jih bom nabrala sto prstanov. Ker sem jih imela že osem in devetdeset, vzela sem še vajina dva, da jih je ravno sto. Ta mož me strašno muči in povsodi za sabo vlači na suhem in na morji; jaz pa mu vendar vse naklepe prekrižam, in storim, kar se meni ljubi. Take smo ženske, bolje da nam možje našo voljo pustite, kakor pa da nas strahovati skušate.“ Potem se je ženska zopet vsedla k velikanu, je vzdignila njegovo debelo glavo in jo položila v svoje naročje. Kraljema pa je mignila, da naj hitro odideta.

Šla sta po prejšni poti nazaj. Ko sta bila že precej daleč stran, rekel je kralj Riar kralju Senanu: „Kaj praviš, brate, k temu, kar sva ravno zdaj doživela? Ali nema ta duh prav zveste ženske? In kako ga zna lepo prekaniti! Čez žensko zvijačo je vendar ni!“ „Res je,“ reče na to kralj velike Tatre. „Priznati pa moraš tudi, da je ta duh bolj nesrečen, kakor sva midva. Za to pa, ker sva našla bolj nesrečnega človeka, ko sva midva, pojdiva domu in oženiva se vnovič. Jaz že vem, kaj bom naredil, da mi bo žena zvesta. Zdaj ti tega ne povem; pa zvedel boš to že, in boš ravno to naredil, kar jaz.“

Kralj Riar je svojemu bratu prav dal, in tako sta šla naprej, in proti jutru sta prišla spet v šotore, tri dni potem, ko sta šla iz njih.

Ko se je zvedelo, da je kralj nazaj prišel, zbrala se je vsa gospôda pred njegovim šotorom. On jim ukaže vstopiti, jih bolj prijazno nagovori, ko druge

krati, in razdeli med nje mnogo daril. Potem je rekel, da neče več loviti zverine, ampak da naj se šotori razdrejo, in da naj se vse spremstvo poda na pot v mesto nazaj.

Komaj pride kralj Riar v mesto, leti brž v sobo k kraljici, jo pusti zvezati in jo oddá svojemu ministru, kateremu ukaže, da naj jo nemudoma zadavi. Minister ni vprašal, kaj je storila, ampak jo je zadavil, kakor mu je bilo ukazano. Pa razkačenemu kralju to še ni bilo zadosti: vsem družicam kraljice je z lastno roko glave posekal. In ker je bil v svojem srcu prepričan, da nobena ženska ni zvesta, se je zaklel, da se hoče vsak dan z drugo oženiti, in jo precej drugi dan že ob glavo djati, da ga ne bo mogla nobena goljufati. To je sklenil storiti, brž ko bo brat Senan odšel. Kralj Senan se res ni dolgo več mudil, ter se je podal domu, obložen z dragocenimi darili.

Komaj je kralj Senan odšel, ukaže kralj Riar svojemu ministru, naj mu pripelje hčer nekega generala, da jo bo za ženo vzel. Minister je ubogal. Še tisti dan se je kralj z njo poročil, drugi dan pa jej je dal glavo odsekati, in se je poročil z drugo. Tako je delal naprej dan za dnevom. Minister je take ukaze strašno nerad spolnoval, pa ni mogel drugače, če ne, bi bil še on ob glavo. Ljudstvo pa je bilo silno razdraženo in je preklinjalo kralja, da še ne tacega. Kako bi tudi ne! Saj je vsaki dan umoril eno lepo devico. Po celem mestu in po celi deželi ni bilo druzega slišati, ko jokanje in grozenje; eni so jokali, ker so že kako hčer zgubili, drugi, ker so se take zgube bali. Bilo je grozno poslušati stokanje in tarnanje vseh mater v deželi, ki so kaj hčerá imele.

Tudi ta minister ali vezir, ki je zoper svojo voljo kralja z nevestami preskrbljeval, imel je dve hčeri. Prva je bila Lunica (Šeherasada), mlajša pa Srebernica (Dinarsada). Lunica je bila bistrega uma in korajžna, kakor malokatera ženska. Ona je bila tudi podučena v vseh vednostih, zraven tega pa je imela tako dober spomin, tako da ni nič pozabila, kar je enkrat brala. Naučila se je vse posvetne modrosti, poznala vse, kaj se je kedaj na svetu godilo, znala je slikati in risati, razumela se je na vsake vrste godbo, še ljudi zdraviti je znala. Delala je lepše pesmi, ko vsi pesniki tistega časa. Zraven tega pa je bila lepa, kakor rožica, in njene čednosti ni premagala nobena skušnjava. Tudi Srebernica je bila lepo in dobro dekle.

Minister je ljubil Lunico najprisrčneje. Necega dne mu je rekla: „Ljubi oče, za nekaj vas bom prosila, in lepo vas prosim, da mi te prošnje ne odrečete.“ „Ne bom ti je odrekel“ je odgovoril minister, če je le pravična in pametna reč.“ „Nič ni bolj pravičnega“ je odgovorila. „Jaz hočem nečloveško divjanje našega kralja ustaviti, ker se mi dežela smili, ki trepeče pred tem trinogom. Jaz hočem toliko mater potolažiti, ki se noč in dan jočejo, ker se bojé za svoje hčere.“ Minister je rekel na to: Tvoj namen je lep in dober; pa ti te nesreče ne boš ustavila; kako hočeš to narediti?“ „Ljubi oče“ je rekla Lunica, „ker je kralj vam naročil, da mu morate neveste dovažati, prosim vas pri vsi vaši očetovski ljubezni, da mu mene kot nevesto predstavite.“ Minister se je vstrašil teh besedi. „M[illegible] Bog,“ je rekel, „ali si ob pamet, ljuba hčerka! Ali ne veš, da kralj vsako nevesto precej drugi dan

umori? Kaj se hočeš v tako nevarnost podati?“ „Hočem, dragi oče,“ je rekla Lunica; „poznam vso nevarnost, pa se je ne bojim. Ako umrjem, po tem bo moja smrt častna; če pa izpeljem, kar nameravam, potem bom svoji domovini veliko dobroto storila.“

„Ne, ne“ reče minister, „reci ti kar hočeš, jaz ti tega ne dovolim. Ko bi mi kralj ukazal, da te moram jaz sam zaklati, strašno bi bilo to za moje očetovo srce, pomisli vendar! če se smrti ne bojiš, boj se vendar tega, da bi ti lastnega očeta prisilila, da bi te moral umoriti.“

„Še enkrat vas prosim, ljubi oče,“ je rekla Lunica, „dovolite mi to, za kar vas prosim.“ „Tvoja trdovratnost“ reče minister, „me že res jezi. Kdor nevarnosti neče poznati, bo v njej konec storil. Jaz mislim, da se ti bo godilo, kakor tistemu oslu, ki je imel srečno življenje, pa tega ni mogel strpeti, in je potem v nesrečo padel.“ „Kako se je prigodilo tistemu oslu? praša Lunica. „Čakaj, jaz ti bom povedal to historijo,“ reče minister, „le poslušaj me:

Osel, vol in kmet.

Enkrat je bil en kupec. Ta kupec je imel več gradov, in v teh gradovih je imel veliko živine vsake vrste. Šel je s svojo ženo in svojimi otroci na enega od teh gradov, in je hotel tam sam gospodariti. Ta kupec pa je imel tak dar, da je zastopil, kaj so se živali pogovarjale; pa on ni smel nikomur povedati, kaj se živali pogovarjajo, drugače bi bil precej življenje zgubil. Za to tudi ni nikomur povedal, če je slišal živali pogovarjati se.

V enem hlevu sta en vol in en osel vkupej stala in iz enih jasel jedla. Necega dne, ko je kupec s svojimi otroci v hlevu bil, slišal je, da je vol oslu rekel: „Dragi čuvaj, ti si vendar srečen; tako si lepo na miru, malo delaš, pa dobro jéš. Nalašč imaš človeka za to, da ti postreže, te očedi, te umije in ti prinese ječmena in čiste vode. Vse tvoje delo je, da včasih gospodarja kam zaneseš. Ko bi tega opravka ne imel, ti bi celo življenje lenobo pasel. Pa poglej, kako z mano ravnajo; jaz sem ravno tako nesrečen, kakor si ti srečen. Komaj je polnoči preč, že me vprežejo v plug, ki ga moram cel dan vleči, in zemljo orati; tako sem včasih truden, da kar omagujem. Pri tem pa me še kmet zmirom pretepava, da mi kar rebra pokajo. Vrat imam tudi že ves oguljen in krvav. In kedar sem skozi celi božji dan delal in trpel, in kedar pridem v hlev, mi vržejo nekaj bobove slame, katere se še prst drži. In kedar sem se te žalostne hrane najedel, moram še celo noč na svojem gnoju spati. Ti vidiš, da sem proti tebi res nesrečen.“

Osel je pustil vola govoriti; kedar je pa ta skončal, mu je odgovoril: „Ti si res neumen, za kakoršnega te imajo. Ti pustiš vse s sabo početi, in se ne moreš za nič odločiti. In kaj imaš od vsega tvojega trpljenja? Ti trpiš za druge, ki ti zato nobene hvale ne vedó. Saj bi ne ravnali tako s teboj, ko bi ti imel toliko poguma, kakor moči. Če te privežejo k jaslim, zakaj se ne braniš? Zakaj ne zbodeš? Zakaj ne biješ z nogami? Zakaj ne mukaš, da bi se te vstrašili? Natora ti je dala toliko orožja, pa se ga nečeš poslužiti. Če ti vržejo bobove slame, nikar je ne jej, povohaj jo in pusti jo pri miru. Če

tako storiš, potem boš kmalo videl, da se ti bo bolje godilo, in ti boš meni še hvaležen za ta svet.“

Volu so se oslove besede dopadle in rekel mu je: „Dragi čuvaj, jaz bom vse storil, kar si mi ti nasvetoval, in videl boš, kako se bom postavil.“ Nato sta oba zopet obmolknila. Kupec pa si je vsako besedo dobro zapomnil.

Zgodaj v jutro je prišel kmet, vzel je vola, vpregel ga v plug in ga gnal k navadnemu delu. Vol se je branil, ker je imel oslove besede v mislih; in zvečer, ko ga je kmet hotel k jaslim privezati, se je vpiral, je brcal in mukal, še rogé je na gospodarja nastavil; vse je storil, kar mu je osel rekel.

Drugo jutro je prišel kmet, da bi vola spet vpregel. Ker je pa videl, da je bobova slama še vsa v jaslih, in da vol na tleh leži in da strašno sope, mislil je da je vol bolan; za to se mu je smilil, in pustil ga je ležati. Šel pa je hitro k gospodu, da bi mu to povedal.

Kupéc je brž spoznal, da je vol vse to storil, kar mu je osel nasvetoval. Da bi osla zato kaznoval, rekel je kmetu: „Pojdi in vpreži osla namesto vola, in dobro ga priganjaj.“ Kmet je tako storil. Osel je moral celi dan plug vlačiti, kar ga je toliko bolj utrudilo, ker tacega dela ni bil vajen. Zraven tega je dobil čez dan še toliko palic po hrbtu, da je zvečer komaj po konci stal.

Vol pa je bil prav zadovoljen; čez dan je vse pojedel, kar je bilo v jaslih, in se lepo spočil. Mislil je „dobra je ta,“ in ko je zvečer osel nazaj prišel, se mu je lepo zahvalil za njegov dobri svet.

Osel pa volu še odgovoril ni, tako je bil slabe volje. „S svojo lastno neumnostjo sem si to napra-

vil," rekel je sam pri sebi. „Jaz sem bil srečen, vse me je rado imelo, vsega sem imel zadosti; zdaj sem pa tako nesrečen; če si s svojo pametjo ne bom vedel pomagati, potem je moja nesreča zapečatena." Ko je to izgovoril, padel je iz same slabosti na pol mrtev na tla.

Tukaj je minister svojo historijo malo ustavil in reče Lunici: „Ljuba hči, ti delaš, kakor ta osel. Sama se hočeš v nesrečo spraviti, da bi drugim pomagala." — „Ljubi oče, ta pravljica me ne more odvrniti od mojega namena. Jaz vas bom tako dolgo prosila, da boste mojo prošnjo vslišali."

Ko je minister videl, da le neče odjenjati, je djal: „Dobro, ker si še zmirom trdovratna, ti bom pa še povedal, kako je tisti kupec polej s svojo ženo ravnal. Le poslušaj: Ko je kupec zvedel, kako slabo se oslu godí, je bil radoveden, kako se bosta zdaj osel in vol kaj pogovorila. Za to je šel po večerji ven na travnik, ker je ravno mesec svetil, in vsedel se je s svojo ženo blizo kraja, kjer sta vol in osel stala.

Ko tje pride, slišal je, da je osel volu rekel: „Stric, jaz te prosim, povej mi, kaj boš jutri storil, kadar ti bo kmet krme prinesel?" — „Kaj hočem storiti," reče vol, storil bom to, kar si me ti naučil: rogé mu bom nastavil in bolnega se bom delal. — „Nikar tega več ne delaj," reče osel, „to bi bila tvoja nesreča; oni večer, ko sem iz dela nazaj prišel, sem slišal gospodarja nekaj povedati, kar ne pomeni nič dobrega za tebe." „No, kaj pa?" vpraša vol. Osel odgovori: „Gospod je rekel kmetu: „Ker vol nič ne jé, in se ne more po koncu držati, ga moramo precej jutri zaklati. Njegovo meso bomo vbogaime

dali; kožo pa k usnarju; za to ne pozabi in pojdi po mesarja.“ To sem slišal, in ker sem tvoj prijatelj, ti to povem, in ti dam še en nov svet. Kedar ti prinesejo tvojo bobovko, hitro vstani in pridno jej; gospod bo mislil, da si spet zdrav, in te ne bo pustil zaklati; če tega ne storiš, potem je tvoja zadnja ura bíla.“

Te besede so vola tako prestrašile, da je kar od strahu na ves glas mukati začel. Kupec pa, ki je vse to slišal, se je tako glasno nasmejal, da se je njegova žena kar začudila. „Povej mi,“ je djala, „zakaj se tako smeješ, da se bom še jaz smejala.“ Mož reče: „Ljuba žena, pusti me le smejati se.“ „Ne“ je rekla ona, „jaz hočem vedeti, zakaj se smeješ? „Tega ti ne smem povedati“ reče mož, „le toliko ti povem, da sem se smejal čež to, kar je ravnokar osel volu povedal. Več ti ne smem povedati.“ — „Kdo pa ti brani, povedati mi to?“ Mož dé: „Ako bi ti jaz to povedal, zgubim svojo glavo.“ — Žena pa réče in se zaroti: „Ti me imaš le za norico; to ni res; če mi ne poveš precej, kaj sta se osel in vol pogovarjala, prisežem ti, da nečem več pri tebi živeti.“

Komaj to zine, teče žena v hišo, se vsede v en kot, in se celo noč joče. Ko se mož zjutraj zbudi, in jo še jokati sliši, jej reče: „Ti si abotna, da se tako žališ; stvar ni vredna, da bi tí jo pravil; za mene pa je silno potrebno da o tem molčim. Za to nikar ne misli več na to.“ — Žena pa odgovori: „Jaz bom zmirom na to mislila, in ne bom jokati nehala prej, dokler mi ne poveš, kar zvedeti hočem.“ — „Jaz ti pa povem,“ reče mož, „da mene stane moje življenje, ako bi ti jaz to povedal.“ — „Naj bo, kar hoče“ pravi žena, „jaz pa le ne jenjam, da to zvem.“

„Jaz že vidim, "reče mož, „da ne spustiš pametne besede k sebi; in ker vem, da si boš s tem sama sebi smrt na vrat zvabila, za to bom poklical še prej tvoje otroke, da te bodo še videli, prej ko umrješ."

Res skliče vkup vse otroke, očeta in mater in vso žlahto svoje žene. Ko so se vsi zbrali, in ko jim je povedal, kaka je cela stvar, začeli so jo vsi prositi, da naj odjenja, in naj ne bo tako trmoglava. Ona pa se ni hotela vdati, in je rekla, da rajši umrje, ko bi odjenjala svojemu možu. Tudi prigovarjanje očeta in matere je bilo zastonj.

Ko so njeni otroci videli, da se žena svoje trme neče odreči, začeli so se bridko jokati.

Mož sam ni vedel, kje da je. Sedel je sam pred hišo, in je premišljeval, ali bi svoje življenje dal, da bi rešil življenje svoje žene, ki jo je prav rad imel.

„Glej ljuba hčerka" pripovedoval je minister dalje, „ta kupec je pa imel petdeset kokoš, enega petelina in enega psa. In ko je pred hišo tako žalosten sedel, in ni vedel kaj bi počel, videl je petelina, kako je možko po dvorišču korakal in pel. Na to pa je stopil pes k petelinu in mu je rekel: „Ti se vendar nespodobno obnašaš, da prepevaš, ko je taka žalost v hiši." „No, kaka žalost?" vpraša petelin. „Naša gospa" pravi pes, „hoče zvedeti od gospoda neko skrivnost, in če jej on to pové, zgubi svojo življenje. Bojim se, da mož ne bo dosti trden, in da se bo ženi vdal, ker jo ima rad, in je ne more gledati, kako se neprenehoma joče. Gospod bo morda konec storil, in nam vsem se zna slabo goditi po tem. Le ti sam se iz vsega nič ne zmeniš."

Petelin pa je odgovoril: „Ko bi bil jaz namesto gospoda, jaz bi ženi že pokazal." — „No, kaj bi jej

pokazal?“ vpraša pes. „Jaz bi se z njo v eno sobo zaprl,“ reče petelin, „bi vzel palico, in bi ženo prav dobro premlatil. Jaz kaj stavim, da bi se spametovala, in da bi ga za nič več ne popraševala.“

Komaj kupec te besede sliši, vstane, vzame eno palico, pelje svojo objokano ženo v eno kamro, in jo tam prav dobro našeška. „Dosti je, ljubi mož,“ reče žena, „jaz te ne bom za nič več prašala.“

Ko je videl, da se je žena res spametovala, jo neha tepsti, odpre duri, pokliče vso žlahto skupaj, in vsi so se veselili, da je žena odstopila od svoje trme.

„Ljuba hči“ reče minister, „ti zaslužiš ravno tako kaznovana biti, kakor žena tega kupca.“

„Ljubi oče“ reče na to Lunica, „nikar mi ne zamerite, da me tudi ta pravljica ne more spreobrniti. Jaz bi vam tudi lahko povedala veliko drugih historij in bi vam z njimi dokazala, da je moj namen dober in pameten. In če bi prav vas ne mogla sprositi, da mojo prošnjo uslišite, šla bom sama k kralju, in se mu predstavila,“

Ko je minister videl, da s svojo hčerjo nič ne opravi, se je naposled vdal. Ves žalosten je šel h kralju in mu je povedal, da mu hoče prihodnji dan svojo lastno hči Lunico kot nevesto pripeljati. Kralj se je ves začudil, da minister kaj tacega stori, in ga je vprašal: „Kako ti je moglo priti na um, da mi svojo lastno hčer pripelješ?“ „Gospodar“ reče na to minister „ona se je sama za to odločila, in se smeje nevarnosti, ki jej preti; več čisla čast, da je en sam dan kraljica, nego svoje življenje.“

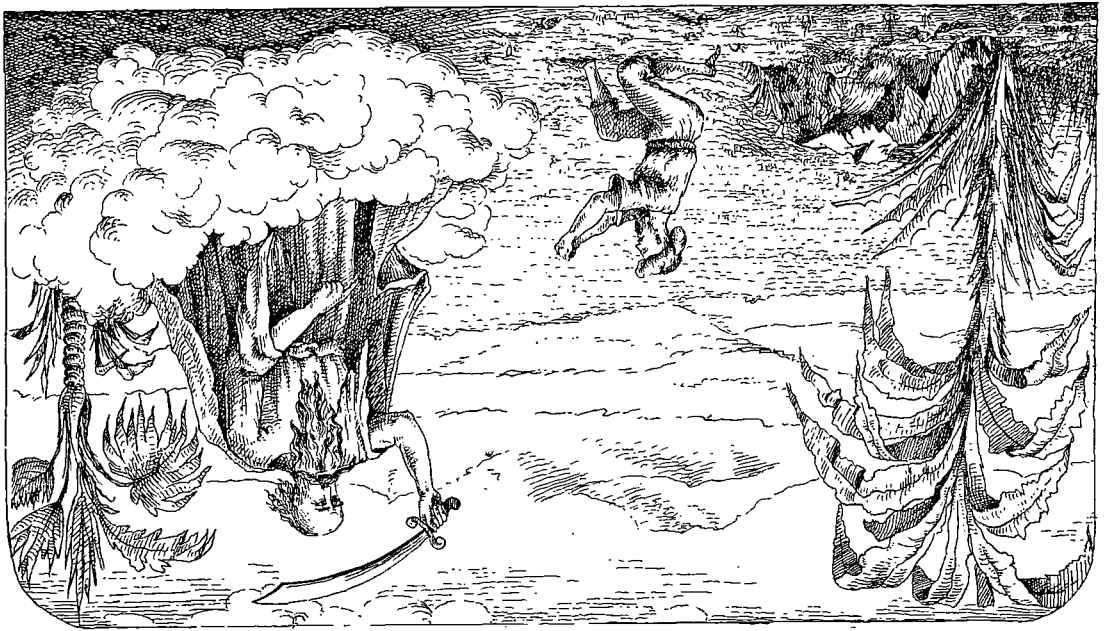
Kralj reče: „Nikar ne misli, da me boš prekanil, minister. Jutri ti bom poslal Lunico z ukazom,

da jo umoriš. Če tega ne storiš, zgubiš svoje življenje.“ „Gospod“ reče minister, „moje srce bo krvavelo, pa jaz sem vam pokorščino dolžan, in jo bom tudi zmirom skazal.“

Kralj Riar je bil s tem odgovorom zadovoljen, in je naročil ministru, naj mu hči pripelje, kadar hoče.

Minister gre domu in prinese to novico svoji hčerki Lunici. Pa ona ni bila prav nič žalostna, ampak vesela. Zahvalila se je očetu in ga tolažila, ker je videla, da je silno žalosten. Rekla mu je, da naj nikar ne žaluje, ker ona bo stvar tako obrnila, da bo celo življenje vesel, da je to storila.

Zdaj se je Lunica pripravljala za ženitovanje. Pa prej ko je šla iz očetove hiše, poklicala je svojo sestro Srebernico k sebi, in jej reče: „Ljuba moja sestra, jaz potrebujem tvoje pomoči, in te prosim, da mi je ne odrečeš. Moj oče me bodo peljali h kralju, da me z njim omožijo. Nikar se tega ne prestraši in mirno me poslušaj. Kedar pridem h kralju, ga bom prosila, da smem tebe k sebi vzeti, da boš še zadnjo noč pri meni spala. Jaz mislim, da mi ne bo odrekel. In kedar boš pri meni spala, me pokliči eno uro poprej, ko se dan naredi in me takole nagovori: „Ljuba sestra, če ne spiš, te prosim, prej ko se dan naredi, da poveš kako lepo historijo, ki jih toliko veš.“ Jaz ti bom precej eno povedala. Verjemi mi, da bom s tem celo ljudstvo tega strahu rešila, ki ga zdaj mori.“ Srebernica je odgovorila, da hoče vse tako storiti, kakor jej je Lunica naročila. Ko je bilo ženitovanje končano, peljal je minister Lunico v kraljevo palačo, in je šel potem sam domu. Ko je kralj Lunico zagledal, se je začudil njeni

lepoti. Ko je pa videl da je vsa objokana, prašal jo je, zakaj da se joče?

„Milostni moj gospod“ reče Lunica, „jaz imam sestrico, ki jo prisrčno ljubim. Jaz bi želela, da bi jo še to noč pri sebi imela, in da bi od nje slovó vzela. Dovolite mi to zadnjo prošnjo, ki jo do vas imam.“ — Kralj Riar je v tó dovolil, in šli so po Srebernico, ki je takoj prišla.

Srebernica se je vlegla k svoji sestri kraljici. Kralj pa je ležal v drugi postelji, pa v tisti sobi.

Eno uro poprej, ko se je dan naredil, zbudila se je Srebernica, poklicala je svojo sestro in jej rekla: „Ljuba sestra, če ne spiš, te prosim, prej ko se dan naredi, povej mi eno od lepih historij, ki jih toliko veš. Saj je morda zadnjikrat, da te bom poslušala.“

Lunica se je obrnila do kralja in ga je vprašala: „Ali dovolite Vaša milost, da uslišim prošnjo moje sestre?“ „Prav rad“ odgovori kralj. Zdaj reče Lunica svoji sestri da naj jo posluša, in jame na glas, da je tudi kralj slišal, pripovedovati:

Prva noč.

Trgovec in duh.

Gospodar! enkrat je bil en trgovec, ki je bil silno bogat, in je imel veliko posestev, pa tudi dosti blaga in denarja. On je imel veliko pisačev, hlapcev in robov (tlačanov). Večkrat je moral daleč po svetu hoditi, da se je pomenil z drugimi trgovci ali kupci.

Necega dne je moral daleč proč odpotovati. On se vsede na konja in vzame saboj torbo, ki je bila nabasana s kruhom in sadjem in drugimi jedili, ker ga je pot peljala skozi puščavo, kjer ni ljudi ne živeža. Srečno je prišel v kraj, kamor je bil namenjen, in potem ko je svojo kupčijo naredil, se vsede spet na konja, da bi se vrnil domu.

Solnce je pa silno pripekalo in četrti dan svojega potovanja je bil že tako utrujen, da je vkrenil na stran in se vsedel pod eno drevo, ki je tam blizo stalo. Bil je to velik oreh, in pod tem orehom je izviral studenec čiste vode. Privezal je konja k drevesu, sam pa se je vsedel blizo studenca. Vzel je kruha in češpelj iz torbe, ter je jedel, peškè od češpelj pa je stran metal na levo in na desno. Potem si je umil roké in noge, ter začel moliti. Še ni bil pri kraji s svojo molitvijo, in je še klečal, kar se mu prikaže duh, ves bel in visoke starosti, strašno velik, in sabljo v roci držeč. Ta duh je zaupil z groznim glasom: „Vstani, da te bom s to sabljo presekal, ker si tudi ti mojega sina umoril!“ Pri teh besedah je strašno zakričal.

Trgovec se je kar zganil od straha pred to grozno prikaznijo in še bolj pred njenimi besedami. Tresel se je na vsem životu in duhu odgovoril: „Gorje! ljubi gospod, kaj sem vam storil, da me hočete umoriti?“ „Jaz te bom umoril“ je rekel duh, „ker si ti mojega sina umoril.“ „Kedaj bi bil jaz vašega sina umoril,“ reče kupec, „ko ga še ne poznam, in ga nikoli nisem videl?“ — „Ali se nisi tukaj vsedel“, reče duh, „in ali nisi češpelj jedel, in peške na levo in na desno metal?“ „To sem naredil“, reče trgovec, „tega ne tajim.“ „No“ reče duh, „za

to ti povem, da si mojega sina umoril. Ti si peške v stran metal, moj sin je šel ravno memo tebe, en pešek mu je na okó priletel, in zavolj tega je umrl.“ — „Usmilite se me, gospod!“ prosi trgovec. „Jaz ne poznam usmiljenja“, reče duh, „kdor je koga druzega umoril, naj še sam umrje.„ „Tega pa nisem nalašč storil,“ reče trgovec, „za to vas prosim milosti, da mi življenje pustite.“ — „Nikakor ne“ reče duh, „kakor si ti mojega sina umoril, tako hočem jaz tebe umoriti.“

Pri tej priči zagrabi trgovca, ga vrže ob tla, in potegne sabljo, da bi mu glavo odsekal. Trgovec je britko jokal, je pravil, kako je nedolžen, je žaloval po ženi in otrocih, in je vse skušal, da bi duha omečil. Duh pa je stal pred njim s sabljo v roci, imel je toliko potrpljenja, da je človeka poslušal, pa usmiliti se ga vendar ni hotel. „Vse te tožbe so zastonj„ je rekel, „in če bi ti krvave solze jokal, jaz te bom vendar umoril, kakor si ti mojega sina.“ — „Kako! ali vas nič ne gane“ je tarnal trgovec, „ali res hočete nedolžnega človeka umoriti?“ In povedal je še te besede:

„Človeško življenje ima dva dni. Prvi je varen, drugi je nevaren; eden je jasen, drugi je oblačen. Ali vidiš burjo, kako divja? Najmočneja drevesa najhuje lomi.

Na zemlji je veliko dobrih in slabih dreves, pa ljudje le v dobre drevesa kamne lučajo, ker sadje na njih visi.

Na nebesih je veliko zvezd; pa le največi zvezdi, solnce in mesec mrkata. Tvoje srce je veselo, če imaš jasne dneve, in ne bojiš se temne bodočnosti, ki te čaka.

„Sreča te je v spanec zazibala, pa po noči razsajajo včasi najhujši hudourniki.“

Trgovec ni nehal prositi in tožiti, duh pa je le ostal pri tem, da ga hoče umoriti.

Lunica je zapazila, da je že svit napočil, in ker je vedela, da kralj zgodaj vstaja, za to ni hotela dalje pripovedovati.

„Moj Bog!“ je rekla Srebernica, „kako lepa je tvoja historija!“ Lunica pa je djala na to: „Historija še ni končana, proti koncu je še lepši, in ko bi me kralj pustil še en dan živeti, povedala bi ti jutri historijo do konca.“

Kralj Riar, ki je ves čas pazljivo poslušal, bil je tudi radoveden, kako se bo ta historija končala, za to si je mislil sam pri sebi: „Saj jo dam lahko jutri umoriti, kedar bo historija pri konci. Za to se je odločil, da jo bo pustil danes še živeti. Tedaj vstane in se obleče.

Med tem časom pa je bil minister v velikih skrbéh, celo noč nič ni spal, ampak jokal in zdihoval po svoji hčeri. Lahko si je misliti, kako je bil vesel, in kako se je začudil, ko je drugi dan h kralju prišel, in mu ta ni ukazal, umoriti Lunice.

Kralj je šel čez dan po svojih opravkih, zvečer pa je prišel ob svojem času v spalnico.

Drugo jutro, eno uro pred svitom, poklicala je Srebernica zopet svojo sestro kraljico in jo prosila: „Ljuba sestra, ako ne spiš, prosim te, prej ko se dan naredi, povej mi včerajšno historijo do konca.“ Kralj ni čakal da bi ga Lunica za dovoljenje prosila, ampak je rekel: „Povej historijo od trgovca in od duha do konca; jaz sem radoveden, kako se bo končala.“ Lunica poprime besedo in pripoveduje naprej:

Druga noč.

„Gospod, ko je trgovec videl, da mu hoče duh na vsak način glavo odsekati, je glasno zavpil in rekel: „Stojte! le še eno besedo vas prosim. Bodite tako usmiljeni in dajte mi nekaj časa odloga, samo toliko, da se bom poslovil od žene in od otrok, in da bom naredil svojo oporoko (testament), da se ne bodo po moji smrti med sabo pravdali. Ko to storim, bom prišel tukaj sèm nazaj, in potem naredite z mano, kar hočete.“ „Jaz se pa bojim“ reče duh, „da te potem ne bo več nazaj.“ „Če hočete moji prisegi verjeti“ reče trgovec, „prisežem vam pri Bogu nebes in zemlje, da bom gotovo tukaj sèm nazaj prišel.“

„Koliko odloga hočeš imeti?“ praša duh. „Jaz te prosim za eno leto,“ reče trgovec, „ker prej mi ni mogoče, da vse svoje reči v red spravim. Pripravil se bodem na smrt in ko eno leto preteče, stal bom že tu pred tabo, da me posekaš.“

„Ali prisežeš pri Bogu?“ vpraša duh. „Prisežem“ reče trgovec, „in moji prisegi smeš verjeti.“ Pri teh besedah ga je duh zapustil, in je zginil; trgovec pa je sedel sam pri studencu. Ko je trgovcu strah iz kostij nekoliko pozgubil se, vsede se zopet na konja in gre svojo pot naprej. Bil je vesel, da je všel iz tako velike nevarnosti, vendar ga je pekla prisega, ki jo je storil.

Ko je prišel domu, so ga žena in otroci z velikim veseljem sprejeli; on pa ni bil nič vesel, ampak začel se je britko jokati, tako da so brž spoznali, da se mu je nekaj nenavadnega pripetil.“ Žena ga je vprašala: „Mi smo vsi veseli, da si

nazaj prišel; ti pa si tako žalosten. Povej nam, zakaj si tako žalosten?“ — „Oh“ je zdihnil mož, „kako hočem biti vesel? Samo eno leto še smem živeti.“ Potem jim je vse povedal, kako se je zgodilo z njim, in da mora priti čez leto dan nazaj, da ga bo duh umoril.

Ko so to žalostno novico slišali, bili so vsi žalostni. Žena se je silno jokala, si je bíla v obraz in si ruvala lasé. Tudi otroci so se britko jokali, tako da je bila vsa hiša polna joka in žalosti.

Precej drugo jutro je začel trgovec svoje reči v red spravljati; pred vsem je skrbel, da je svoje dolgove plačal. Svojim prijatlom je dajal darila, med uboge pa je delil obilno miloščino. Vsem svojim tlačanom je dal prostost, premoženje je razdelil med otroke, in postavil je za nje jerobe. Tudi na svojo ženo ni pozabil. Leto je bilo pri kraji in on se je moral posloviti. Napolnil je svojo torbo, in pridjal je tudi svojo mrtvaško rjuho, da bi se njegovo truplo vanjo zavilo. Ko je začel slovó jemati, bila je taka žalost, kakoršne ne kmalo. Vsi so ga hoteli spremiti in z njim umreti. Vendar se je moral premagati in svoje drage zapustiti. „Ljubi otroci,“ je rekel, „jaz ubogam le Bogá, da vas zapustim. Še vi se udajte v njegovo voljo; saj veste, da mora vsak človek enkrat umreti.“

Te besede izgovorivši, se je iztrgal iz rok svojih ljubih. Odjahal je na tisti kraj, kjer sta se z duhom srečala. Brž je stopil s konja, in se vsedel k studencu, in poln žalosti je čakal, kdaj bo prišel duh.

Ko je tako tam sedel, prišel je k njemu prijazen starček, ki je vodil psico na traku. Se pozdravita; starček pa mu reče: „Moj brat, ali smem

zvedeti, čemu si prišel na ta pusti kraj? Tukaj se mudijo sami hudobni duhovi, pred katerimi človek ni varen. Ta drevesa so lepa, pa ta kraj je žalosten in nevaren.“

Trgovec je starčku vse povedal od konca do kraja. Starček ga je vestno poslušal; nazadnje pa je djal: „To je res čudna prigodba. Ti si se zavezal s hudo prisego. Jaz bom pa tukaj počakal, da vidim, kako se bosta s hudobnim duhom sprijela.“

To je rekel, pa se vsede k trgovcu na tla. Pogovarjala sta se še naprej . . . . . „Pa saj je že dan“ je rekla Lunica, in ustavila svojo povest, „zdaj pa pride še le najlepše.“ Kralj je bil radoveden, kakošen bo konec in je pustil Lunico še en dan živeti.

Tretja noč.

Tretjo noč je Srebernica svojo sestro zopet prosila: „Ljuba sestra, ako ne spiš, povej še katero historijo.“

Kralj pa je rekel, da naj prej konča historijo od trgovca in od duha. Lunica pa je začela:

„Gospod, ko sta se trgovec in tisti starček, ki je psico za seboj vodil, med saboj pogovarjala, prišel je k njima drug starček, ki je imel pri sebi dva črna psa. On stopi k njima, ju pozdravi, in ju praša, kaj tu delata. Prvi starček mu je vse povedal, in da je danes zadnji dan tiste prisege, in da on čaka, ker bi rad videl, kako se bo ta stvar končala. Tudi ta drugi starček je bil radoveden, kako se bo cela reč razmotala, zato je tudi on rekel, da hoče poča-

kati. Komaj se ta vsede in razgovarjati začne, kar pride po cesti še tretji star mož, ki je vodil mulo na vrvi. On je vse tri možé pozdravil in še vprašal, zakaj je trgovec tako žalosten. Povedali so mu vse. Tudi ta mož je bil radoveden, kaj se bo s trgovcem zgodilo, za to se še on vsede k njim.

Kmalo potem so videli na sredi polja debelo meglo, kakor da bi veter prah v zrak vzdigoval. Ta megla se možem približa, po tem pa na enkrat zgine, in iz nje stopi hudobni duh, s sabljo v roci, prime trgovca za roko, in mu reče: „Ustani, da te bom umoril, kakor si ti mojega sina umoril.“

Trgovec in vsi trije starčki so se ustrašili, in začeli jokati in tarnati . . . . . .

Pri teh besedah zapazi Lunica, da je že dan; za to pretrga svojo historijo in umolkne. Kralj pa je bil tako radoveden na konec te povesti, da je sklenil sam pri sebi, da bo Lunico še en dan živeti pustil.

Ne more se popisati, kako je bil minister vesel, ko je videl, da kralj njegove hčere vedno še ne dá umoriti. Njegova družina, ves dvor, in ljudje po celem kraljestvu so se začudili nad tem.

Četrta noč.

Proti koncu četrte noči začela je Lunica pripovedovati: „Gospod, ko je tisti starček, ki je imel psico pri sebi, videl, da hoče hudobni duh trgovca brez milosti umoriti, pokleknil je pred njega in mu rekel: „Vi kralj duhov, jaz vas prosim, imejte usmiljenje, in poslušajte me: Jaz vam hočem povedati

historijo od te le psice, in če bote videli, da je še bolj čudna, kakor historija tega trgovca, potem vas prosim, da temu možu nekoliko kazni odpustite.

Duh si je nekoliko premislil, potem pa reče: „Dobro, le povej historijo, meni je prav.“

Historija od prvega starčka in od psice.

Prvi starček je začel: „Povedal vam bom to historijo, pa prosim, da me vestno poslušate. Psica, ki jo tukaj vidite, je moja stričnica, še več, ona je moja žena. Bila je komaj dvanajst let stara, ko sem jo za ženo vzel, za to sem rekel, da je moja stričnica, ker je bila toliko mlajši, da me je imela le za strica. Živela sva skupaj trideset let, pa nisva imela nič otrok. Vendar sem jo prav rad imel. Imel sem pa enega sinčka in eno hčerko od prve žene. Moja žena pa ju ni mogla videti; skrivala pa je svoje sovraštvo tako, da ga nisem mogel koj zapaziti.

Enkrat pa sem moral odpotovati. Naročil sem svoji ženi, da naj lepo skrbi za vse, tudi za moje otroke. Celo leto me ni bilo domu. Med tem časom pa se je moja žena naučila čarodejstva ali copernije. Ko se je že dosti naučila, peljala je mojega sina na samoten kraj, in ga je tam s svojimi copernijami tako zaklela, da se je v tele spremenil. Tega teleta je izročila mojemu kmetu, in je rekla, da ga je kupila, pa mu je naročila, da naj daje teletu krme in naj ga izredi. Tudi mojo hči je zaklela v telico, in jo tudi kmetu izročila.

Ko pridem domu, sem prašal po svojih otrocih. „Dekle je umrla,“ reče žena, „fanta pa že dva

mesca nisem videla, jaz ne vem, kam se je djal. Bil sem žalosten, pa tolažil sem se, da bom fanta še kje našel.

Ker so prišli ravno prazniki, hotel sem eno tele zaklati. Moj kmet mi pripelje ravno tisto telico, ki je bila moja hči. Ko sem jo pa hotel zaklati, začela je strašno žalostno mukati, in solze so se jej vdrle iz oči. To se mi je čudno zdelo. Žival se mi je zasmilila, in rekel sem kmetu, naj mi drugo tele pripelje.

Ko je pa moja žena to videla, bila je močno huda in rekla je: „Zakaj nečeš zaklati te telice, saj nobene ni tako debele, ko ta.“

Da bi svoji ženi ustregel, stopil sem z nožem še enkrat k telici; pa spet se je začela tako bridko jokati, da se nisem mogel premagati. Za to sem dal kmetu nož in mu rekel: „Zakolji jo ti, jaz je ne morem.“

Kmet jo je zaklal. Pa ko so jo odrli, videlo se je, da so gole kosti, čeravno se nam je debela zdela. Zato sem rekel kmetu: „Jaz je nečem, vzemi jo ti, razdeli mesó med reveže, kar ga sam ne moreš snesti. Namesto nje pa mi pripelji kako drugo bolj tolsto tele.“

Jaz se nisem brigal več za to, kaj je kmet s telico počel. Pa kmalo mi je pripeljal drugo prav debelo tele. Čeravno nisem vedel, da je to moj sin, se mi je teliček vendar precej zasmilil. Teliček pa, ko je mene zagledal, utrgal je vrv, je pritekel k meni, je pokleknil pred mene in je položil svojo glavo na mojo nogo, kakor bi hotel za usmiljenje prositi.

To me je močno ganilo, in čutil sem gorko usmiljenje za žival, kakor bi moja kri vedela, pri

čem da je s teletom. Rekel sem kmetu, da naj tega teleta nazaj pelje in mu dobro streže, in naj mi druzega teleta pripelje.

Ko je moja žena to slišala, začela je zopet upiti nad mano: „Zakolji vendar to lepo tele, kaj ti brani, da tega ne storiš!“ Jaz pa se nisem hotel vdati, srce mi tega ni dopustilo. Žena pa, ki je mojega sina iz cele duše sovražila, ni odnehala priganjati me, tako da se nisem mogel več ubraniti. Privezal sem teleta, in vzel nož v roke . . . . . .

Začelo se je že svitati, in Lunica je ponehala s pripovedovanjem.

„Ljuba sestra“ reče Srebernica, „tvoja historija je res lepa.“ Lunica odgovori: „Če me kralj še en dan živeti pusti, boš videla, da bo to, kar bom jutri povedala, še veliko lepši.“

Kralj je bil radoveden, kakšen bo konec historije od starčka in od psice, obljubil je kraljici, da jo bo pustil še en dan živeti.

Peta noč.

„Gospod“, začela je Lunica praviti, „starček s psico je onima dvema starčkoma, trgovcu in duhu takole naprej pripovedoval: „Vzel sem nož“ je rekel in sem ga hotel svojemu sinu v vrat zabosti; pa pogledal me je tako milo s svojimi objokanimi očmi, da mi je nož iz roke padel. Rekel sem svoji ženi, da tega teleta nečem zaklati; ona pa le ni jenjala, priganjati me; pa jaz se nisem pregovoriti dal, kolikor je tudi besedičila, in da bi jo umiril, sem rekel, da bom tega teleta o prihodnih praznikih zaklal.

Drugo jutro pride k meni kmet, in mi na uho pové, da mi hoče nekaj posebnega povedati. „Prinesel sem vam novico“ je rekel, „za katero mi boste gotovo hvaležni. Jaz imam hčer, ktera se nekoliko zastopi na čarodejstvo ali copernijo. Včeraj, ko sem tistega teleta nazaj prignal, katerega vi niste hoteli zaklati, začelo se je smejati, pozneje pa je jokalo. Prašal sem jo, zakaj se enkrat smeje, in brž potem joče? Rekla mi je: „Oče“, to tele je sin našega gospodarja. Jaz sem se nasmejala, ko sem videla, da je še živ; jokala pa sem se nad zaklano telico, katera je bila hči našega gospoda. Naša gospa je oba otroka v teleta zaklela, ker ju je sovražila. „To mi je povedala moja hči,“ rekel je kmet, „in za to sem brž prišel, da vam to naznanim.“

„Lahko si misliš, ti duh,“ rekel je starček, „kako sem se jaz nad temi besedami začudil. Hitro sem šel h kmetu, da bi sam govoril z njegovo hčerjo. Ko pridem tje, grem v hlev, kjer je bil moj sin. On me ni mogel objemati, kakor jaz njega, pa obnašal se je tako, da je bilo spoznati, da je moj sin.

Kmetova hči pride. „Ljubo dekle“, jo nagovorim, „ali ne moreš mojemu sinu prejšne podobe dati?“ „Morem“ je ona odgovorila. „Če pa to narediš,“ sem jej djal, „potem te naredim za gospó čez vse moje premoženje.“ Ona pa je rekla na to: „Vi ste moj gospod, in jaz sem vam dolžna pokorščino; jaz bom to naredila, kar ste prej rekli, pa vi mi morate dve reči obljubiti; prvič da mi daste vašega sina za moža, drugič pa, da mi dovolite, da bom njo kaznovala, ki je vašega sina v tele zaklela.“ „Prvo reč ti prav rad obljubim“, sem rekel jaz, še več, dal ti bom še posebno premoženje zraven tega,

kar bo moj sin za doto dobil. Tudi s tem sem zadovoljen, da se mora moja žena kaznovati. Ženska, katera kaj tacega naredi, je vredna, da se trdo kaznuje. Jaz ti jo prepustim, naredi z njo, kar hočeš; samo življenja jej nikar ne jemlji.“ „Jaz bom z njo tako ravnala, kakor je ona z vašimi otroci ravnala.“ „Naj bo“, sem jaz rekel, „pa prej mi sina nazaj daj.“ Na to je dekle uzela posodo vode, je mrmljala nad njo nekaj besedij, katerih nisem zastopil; potem pa se obrne k teletu in ga nagovori: „Tele! če si ustvarjeno od večnega Boga kakor tele, potem ostani tele: če si bil pa človek, in te je le hudobna moč v teleta spremenila, potem zapusti to podobo in postani človek!“ Potém ga poškropi z vodo in iz teleta se je naredil človek.

„Moj sin, moj ljubi sin!“ sem jaz vskliknil in ga objel. „Sam Bog nam je tega dekleta poslal. Za to pa me ubogaj in vzemi jo za ženo, kakor sem jej jaz obljubil.“

Moj sin je to ponudbo rad sprejel. Prej pa, ko sta se vzela, zaklela je moja sinaha mojo ženo v psico, ki jo tukaj vidite. Vesel sem, da ni spremenjena v kako bolj grdo žival, zakaj kakor psico jo lahko pri hiši trpimo.

Pozneje je moja sinaha umrla, moj sin pa je šel po svetu. Ker že več let od njega nisem nič slišal, šel sem še jaz po svetu, sina iskat. Svojo ženo pa sem uzel seboj. Taka je moja historija. Ali ni res čudna?

„Res je čudna“ reče duh, „za to bom trgovcu odpustil tretji del njegove kazni.“

„Ko je prvi starček svojo historijo končal“ pripovedovala je kraljica naprej, „potem se je oglasil

drugi starček, ki je imel dva črna psa, in je duha tako nagovoril: „Zdaj bom pa še jaz povedal, kako se je meni godilo in tema dvema psoma, ki ju tukaj vidite; jaz vem, da se vam bo moja historija še bolj dopadla, kakor ta, ki ste jo zdaj slišali. Prosim vas pa, duh, da potem odpustite temu možu drugo tretjino njegove kazni.“ „Dobro“, je rekel duh, „pa le tačas, če bo vaša historija še lepši, kakor ta od one psice.“ In zdaj je začel drugi starček pripovedovati . . . . . .

Pri teh besedah pa je kraljica zapazila, da se že daní, zato je nehala s svojo povestjo.

„Moj Bog“ je rekla Srebernica, „to so res čudne reči.“ „Le počakaj,“ reče kraljica, „zdaj, zdaj pridejo še le najlepše reči na vrsto, in povedala jih bom jutri, če me bo kralj še živeti pustil.“ Kralj Riar ni nič odgovoril, je ustal in šel, pa kraljice ni ukazal umoriti.

Sesta noč.

Šesto noč se je Srebernica spet o pravem času zbudila in kraljico naprosila, da naj naprej pripoveduje. Kralj pa je djal: „Saj res, povej no tisto historijo od druzega starčka in od njegovih dveh črnih psov.“

Kraljica je začela: „Drugi starček je duhu in onim možém začel pripovedovati:

Historija od starčka in njegovih dveh črnih psov.

„Mogočni knez duhov, ti moraš vedeti, da smo mi trije bratje, namreč jaz in pa ta dva psa. Naš oče nam je zapustil po svoji smrti vsakemu po tisoč cekinov. Vsi trije smo se tistega posla lotili, začeli smo kupčevati. Kmalo potem je rekel moj stareji brat, ta le pes tukaj, da hoče iti po svetu, in tam kupčije delati. Za to je vse prodal, in si je take robe nakupil, s kakoršno je hotel barantati.

Šel je od doma, in celo leto ga ni bilo domu. Čez nekaj časa pa pride k meni revež, menda, da bi me za kaj prosil. „Dober dan“ mu rečem; „dober dan tudi tebi“ mi odgovori, „ali me res ne poznaš več?“ Ko ga bolj na tanko pogledam, sem spoznal, da je bil moj brat. Objel sem ga prisrčno in ga peljal v mojo hišo. Tam sem ga spraševal, kako se mu je po svetu godilo. „Nikar me ne sprašuj,“ je rekel, „same da me pogledaš, kako sem raztrgan, pa vse véš. Ob vse sem prišel. Ne smem se nazaj domisliti, kako se mi je godilo, bolje da molčim.“

Jaz sem brž štacuno zaprl, in sem prinesel bratu nove obleke, da se je preoblekel. Potem sem šel v bukve gledati, in ker sem zračunil, da imam dvakrat toliko premoženja, ko prej, namreč dve tisoč cekinov, za to sem bratu dal polovico premoženja. „S tem denarjem“ sem mu rekel, „pa lahko na novo začneš“. Moj brat je bil tega vesel, denar je vzel, in svojo štacuno spet odprl, in bili smo prijatli, kakor prej.

Cez nekaj časa si zmisli moj drugi brat, da hoče iti po svetu na kupčije. To je ta le drugi pes. Mi smo mu vsi branili, kar se je dalo; pa on si ni dal nič dopovedati in je ostal pri svoji trmi. Predal je vse, nakupil si take robe, s kakoršno je hotel kupčevati, in je šel po svetu.

Pa tudi on ni imel sreče. Zgubil je vse, in prišel je čez eno leto ves raztrgan nazaj. Jaz sem ga oblekel in sem mu dal tisoč cekinov, da je svojo štacuno spet odprl.

Čez nekaj časa pa sta prišla moja brata k meni, in sta me začela nagovarjati, da bi vsi trije skupaj šli po svetu po kupčijah. Iz začetka sem se branil. „Vidva sta že poskusila“ sem rekel, „kaj se pravi po svetu kupčevati. Kaj imata zdaj od tega? Kdo mi je porok, da bom jaz kaj bolj srečen?“ Rekla sta še to in ono, da bi me pregovorila, pa jaz sem trden ostal. Tako sta me pregovarjala skozi pet let, da sem se nazadnje udal. Ko smo se pa začeli na pot pripravljati, se je pokazalo, da nista oba brata nič imela, in da sta celo premoženje zapravila bila. Jaz ju nisem nič zmerjal. Imel sem v premoženji šest tisoč cekinov. Razdelil sem tri tisoč med vse tri in sem rekel: „te tri tisoč založimo v kupčijo; onih tri tisoč pa bomo skrili ná kakem varnem kraji, da bomo kaj imeli, kedar nazaj pridemo, če bi se nam kupčija slabo obnesla.“

Dal sem vsakemu tisoč cekinov, in sam sem jih tisoč obdržal; tri tisoč cekinov pa sem zakopal v kleti svoje hiše. Nakupili smo robe, in majhno barko, pa smo šli po morji naprej. Tako smo se vozili mesec dni. . . . . .

„Pa saj je že dan“ je rekla kraljica in je pretrgala historijo. Kralj pa je vstal, kakor po navadi, kraljico pa je živeti pustil.

Sedma noč.

Proti koncu sedme noči je Srebernica zopet naprosila Lunico, da naj naprej pripoveduje. „Saj to rada storim“, je rekla kraljica. „Tisti starček z dvema črnima psoma, je pravil onim dvema starčkoma, in duhu in trgovcu tako naprej: „Ko smo se dva mesca vozili, smo prišli na breg v morsko luko. Tam smo stopili iz barke in smo veliko svoje robe prodali. Posebno jaz sem bil srečen, tako da mi je vsak goldinar devet goldinarjev dobička vrgel. Nakupili smo potem blaga od tiste dežele, da bi ga prepeljali domu in tam prodajali.

Ko smo se že na pot domu odpravljali, srečal sem enkrat eno pametno, pa prav revno oblečeno ženo. Prišla je k meni, mi poljubila roko in me prav lepo prosila, naj bi jo za ženo vzel in kar na barki s seboj domu peljal. Jaz sem se en čas umikal, pa ona me ni nehala prositi, in mi rekla, da naj ne gledam na njeno obleko, da bo vse storila, kakor bom jaz ukazal, in da hoče prav dobra žena biti. Nazadnje sem se dal premagati. Nakupil sem jej lepe obleke, potem sem se poročil z njo, in vzeli smo jo v barko seboj. Ko smo se po morji vozili, razgovarjal sem se s svojo mlado ženo, in imela je toliko lepih lastnosti na sebi, da sem jo vsak dan raje imel. Moji bratje pa so me začeli sovražiti, ker niso naredili tako dobrih kupčij kakor jaz. Njihova jeza je bila tako velika, da sta se že pogovarjala,

kako bi me umorila. Enkrat po noči, ko sva z ženo spala, naju zagrabita in vržeta v morje. Moja žena pa ni bila navaden človek, ampak Vila ali Rojenica, tedaj iz vrste duhov. Za to pa tudi ni utonila. Jaz bi bil pa gotovo utonil, ko bi nje ne imel. Pa komaj ko sem v vodo padel, me je prijela in me prenesla na en otok ali ostrov. Ko se je dan naredil, rekla mi je Vila, moja žena: „Vidiš, ljubi mož, da sem ti jaz tvojo dobroto lepo povrnila. Jaz sem Vila, in ko sem te tam na bregu videla, si se mi dopadel. Skušala sem dobroto tvojega srca, za to sem se ti pokazala v tako slabi obleki. Ti si pokazal dobro srce, za to me veseli, da sem tudi jaz imela priložnost tebi pomagati. Pa na tvoja dva brata sem hudo jezna, in ne bom prej imela miru, dokler ju ojstro ne kaznujem.“

Jaz sem te besede z začudenjem poslušal. Zahvalil sem se jej lepo za njeno dobroto. „Pa gospa“, sem jej rekel, „zavolj mojih bratov pa prosim, da jima odpustite. Čeravno sta hudo kazen zaslužila, vendar sem premalo trdega srca, in nečem njune nesreče.“ Potem sem jej povedal, kaj sem za oba brata že vse storil. Ko je to slišala, je bila še bolj razkačena na brata. „Precej poletim za njima“ je rekla, „in potopila bom nju barko, da oba v morji konec storita.“ — „Ne, gospa“ sem jo jaz prosil, „potolažite se, pomislite, da sta moja brata, in da je treba hudo z dobrim vračati.“ S temi besedami sem jo potolažil. Prime me, in me nese po zraku kakor bi pihnil čez vse dežele noter do mojega doma in me posadi na streho moje hiše. Potem pa je zginila. Jaz zlezem iz strehe doli, odprem vrata in izkopljem tistih tri tisoč

cekinov, ki sem jih zakopane imel. Potem sem šel v štacuno, in ko me sosedje tam vidijo, prišli so vsi k meni in me pozdravljali in se veselili, da sem nazaj prišel.

Ko sem spet domu prišel, našel sem ta dva črna psa, ki jih tukaj vidite. Prišla sta mi pokorno naproti. Jaz sem se čudil nad njima. Pa prišla je kmalo Vila, in mi povedala, kaj ta dva psa pomenita. „Moj dragi mož“ je rekla, „ta dva psa sta tvoja brata.“ Jaz sem se ustrašil nad temi besedami, in jo vprašam, kako je to prišlo? „To sem jaz storila, da sem ju v psa zaklela,“ je rekla, „in če ne jaz, pa ena mojih sester, katerej sem to storiti ukazala. Barko pa sem dala potopiti na dno mōrja. V barki je bilo sicer dosti tvojega blaga, pa jaz ti bom druzega dala. Tvoja dva brata pa morata živeti deset let v pasji podobi. Ta kazen ni prehuda za nju malopridnost.“ Povedala mi je še, kdaj da se mi bo zopet prikazala, potem pa je zginila.

Zdaj je ravno deset let, za to sem se podal na pot, da bi našel Vilo; ker sem pa tukaj tega trgovca in tega dobrega starčka zagledal, sem se k njima vsedel. To je moja historija, ti poglavar duhov. Ali se ti ne zdi čudna?“

„Res je čudna“ reče duh in za to bom odpustil temu človeku drugo tretjino njegove kazni.“ Ko je pa ta starček končal, oglasil se je še tretji starček, tisti ki je imel mulo pri sebi, in je prosil duha, da hoče tudi on svojo historijo povedati, in če bo ta še lepši, ko uni dve, pa da naj obljubi, da bo trgovcu še tretjo tretjino kazni odpustil. Duh mu je obljubil. Stari mož pa je začel praviti:

„Poslušajte tedaj . . . . . .

„Pa saj je že dan“ reče kraljica, „in jaz moram nehati.“ Srebernica pa je rekla: „Ljuba sestra, ti nam pa res lepe historije pripovedueš.“ „Pa jaz vém še veliko lepšo,“ reče na to Lunica.

Kralj pa je bil radoveden, če bo historija tretjega starčka tudi tako lepa, kakor uni dve, za to je pustil kraljico še en dan živeti.

Osma noč.

Ko je drugi dan Srebernica mislila, da gre že proti koncu noči, rekla je svoji sestri kraljici: „Ljuba sestra, povej nama še ktero historijo.“ Kralj pa je rekel: „Povej nam historijo od tretjega starčka; jaz ne verjamem, da bi mogla še bolj čudna biti, kakor una od starčka in dveh črnih psov.“

„Gospod,“ je rekla kraljica, „tretji starček je tako-le pripovedoval:“

Historija tretjega starčka z mulo.

„Vedi, ti duh, da je bila ta mula moja žena. Enkrat sem šel po opravkih med svet, in celo leto me ni bilo domu. Ko domu pridem, zvedel sem, da mi je žena nezvesta. Ona pa, ko me zagleda, poškropila me je z neko vodo, in je nekaj besedi zraven mrmljala, potem pa reče: „Zakolnem te, da svojo podobo zapustiš, in da postaneš pes!“ Pri tej priči sem se v psa spremenil, in spodila me je iz hiše.

Jaz tečem stran in pridem do mesarske hiše, kjer sem našel kost in jo začel glodati. Mesarju sem se pa dopadel, za to me je vzel k sebi v hišo.

Ko me je pa njegova hči zagledala, se je vstrašila in je rekla očetu: „Zakaj pa ste tujega moža v hišo pripeljali?“ „Kje pa je tisti mož?“ jo vpraša. „Ta le pes je,“ reče ona, „njegova žena ga je v psa zaklela. Pa jaz ga znam odrešiti.“ Ko je mesar te besede slišal, rekel je svoji hčeri: „Za božjo voljo, odreši ga, saj je tudi Bog tebe iz bolezni odrešil.“

Mesarjeva hčerka gre, vzame kozarec vode, govori neke neznane besede in reče: „Z božjo pomočjo zapusti to podobo in pojdi v prejšnjo podobo nazaj.“

Pri tej priči sem se spet v človeka spremenil. Jaz sem deklici poljubil roke, in jej rekel: „Prosim te, zacoprej še mojo ženo, kakor je ona mene zacoprala.“ Dala mi je vode in mi reče: „Uzemi to vodo, in kedar bo spala, jo poškropi z njo, pa reci zraven, v kako žival naj se spremeni. Precej se bo zgodilo.“ Jaz uzamem vodo in grem z njo k svoji ženi. Najdem jo spati, jo poškropim in rečem: „Zapusti svojo podobo in spremeni se v mulo!“ Pri tej priči je postala mula, ta le je, ki jo tukaj vidite, vi možjé in ti poglavar duhov.“

Starček se obrne k muli in jo upraša: „Ali ni to vse resnica?“ Mula pa je prikimala, da je res.

„To je moja historija“ je rekel tretji starček. Duh se je začudil in je rekel trgovcu: „Zavoljo te historije ti odpustim še zadnjo tretjino kazni. Zahvali se tem možém, da so te rešili, ker drugače bi bil ti smrt storil.“ Ko to izgovori, je izginil na veliko veselje vseh možakov. Trgovec pa se je vsem trem starčkom lepo zahvalil, da so ga rešili in smrti obvarovali. Oni so se z njim veselili, potem pa so se poslovili in vsak je šel svojo pot naprej. Trgovec

pa je šel domu k ženi in otrokom, in srečno živel do konca dni.

„Pa kakor so bile tudi te historije lepe“ je rekla kraljica, „vendar niso nič proti historiji od ribiča.“

Na to ję Srebernica rekla:

„Ljuba sestra, saj še ni dan, povej nam historijo od ribiča; kralj bodo to radi dovolili.“ Kralj Riar je bil zadovoljen, in Lunica je začela pripovedovati:

Historija od ribiča in od duha.

„Gospod, enkrat je bil en ribič, star in tako reven, da je komaj preživil svojo ženo in svoje tri otroke. Šel je vsaki dan ribe lovit, pa imel je tako navado, da je le štirkrat na dan mrežo v vodo spustil. Necega dne, ko je ravno mesec svetil, je šel tje na breg k morju. Vrgel je mrežo v morje. Ko je mrežo ven vlekel, je čutil, da je prav težka. Bil je že vesel, ker je mislil, da je veliko rib vjel; pa ko je videl, da je v mreži le kostnjak osla, in da mu je ta še mrežo strgal, bil je prav nevoljen, za to je začel tožiti:

„Človek, ti ki se v mraku noči v nevarnost podaš, nikar se preveč ne trudi; življenja si le ne boš olajšal.

Poglej ribiča morskega, kako se v temni noči v nevarnost podá, da bi se preživil!

Do prs brodi po vodi, valovi šumé okoli njega, pa on se mora le v vodo ozirati.

Vendar je vesel, če zjutraj le eno ribo vjame.

On, ki ribo od njega kupi, je celo noč mirno spal, ne pozna mraza, in vedno je imel vsega zadosti. Božja volja je tako. Ta je ribo s težavo vjel, oni jo pa v miru pojé.“

Lunica je zdaj nehala praviti, ker se je že dan naredil.

„Ljuba sestra,“ je rekla Srebernica, „ta historija se je lepo začela, gotovo mora prav prijetna biti.“ „Res je lepa ta historija“ reče kraljica, „in jutri boš slišala nje konec, če je kralj tako dober da me še živeti pusti.“

Kralj Riar je bil radoveden na historijo od ribiča, za to je kraljico še en dan živeti pustil.

Deveta noč.

Prihodnjo noč je poklicala Srebernica svojo sestro o pravem času in jej reče: „Ljuba sestra, povej, kakšen je bil konec te historije od ribiča.“ Potem ko je kraljica prašala kralja za dovoljenje, začela je pripovedovati:

„Gospod, tisti ribič je bil zelo nevoljen, da se mu je lov tako slabo obnesel, popravil je mrežo, in jo še enkrat v vodo vrgel. Ko mrežo vdrugič iz morja potegne, bila je zopet prav težka, in mislil je, da je mnogo rib vjel; pa zopet se je mož zmotil. Bil je v mreži en jerbas poln kamenja in blata. Ribič je bil spet prav žalosten. „Moj Bog“ je tožil „zakaj me tako preganjaš. Saj sem vendar že dosti nesrečen. Šel sem z doma, da bi kaj zaslužil, pa se mi tako godi. Nimam druzega kruha, ko tega, in opravljam svoje delo vestno in marljivo, pa vendar še toliko ne morem zaslužiti, da bi preživil sebe in

otroke. Samo hudobnim in ničvrednim ljudem se na svetu dobro godi, pošteni ljudje pa morajo pomanjkanje terpeti.“

Ko se je dosti natožil, vrže jerbas s kamenjem stran, opere mrežo, in jo spusti še enkrat v morje. Pa v tretjič spet ni druzega ven potegnil, ko kamenje in blato.

Bil je tako žalosten, da je skoraj ob pamet prišel. Domislil se je žene in otrok, in je začel tožiti:

Človek ne živi ne od lenobe, ne od dela; če vse veš in vse znaš, nič ti ne pomaga, če nemaš sreče.

Le sreča človeku vse dá, brez sreče pa nič ne doseže. Treba je poterpeti.

Sreča poniža včasih najviše, in poviša najniže ljudi, ki tega niso zaslužili.

Zoperno je celo življenje, in najrajši bi umrl, ker vidim, da so ljudje, bistri ko sokoli, nesrečni, drugi pa, neumni in okorni kakor race, so pa srečni.

Čednost in poštenje se bori z revščino, hudobni človek pa se baha s svojo srečo.

Vsakemu se godi, kakor mu je namenjeno. Podobni smo ticam: ena leti od kraja do kraja, pa nič ne najde, druga pa nikamor ne gre, pa ima vsega v obilnosti.

Med tem časom se je dan naredil, in ribič je opravil svojo jutrajno molitev. K molitvi je še to pristavil: „Moj Bog, ti veš, da le štirkrat na dan mrežo v morje spustim; danes sem jo že trikrat vrgel, pa nič vjel; še enkrat bom mrežo vrgel, molim te, daj mi vsaj zdaj srečo, kakor si jo dal Mozesu.“

Potem je mrežo v četrtič v morje spustil. Ko jo ven potegne, bila je spet težka; pa zopet ni bilo nič rib v njej, ampak ena posoda iz mesinga (medenine).

Bila pa je ta posoda s svincem zapečatena. Ribič je bil vesel. Rekel je: „Prodal bom to posodo pasarju, on mi bo že nekaj za njo dal, da si bom živeža kupil.“

Zdaj je začel posodo stresati, pa ni nič ropotalo. Tudi pečat iz svinca se mu je čuden zdel, in mislil je, da bi vtegnilo v posodi kaj dragocenega biti. On vzame nož in odpre pečat, zdaj obrne posodo navzdol, pa ni hotelo nič iz nje pasti. Temu se je spet čudil.

Postavil je posodo zraven sebe na tla, in ko jo tako ogleduje, videl je, da se nekaj iz posode kadi. Tega dima je bilo zmirom več, tako da je moral ribič nekaj korakov nazaj stopiti; pa dim je le rastel in se valil iz posode; kmalo je bila cela dolina polna te megle in še celo morje, kar se ga je iz brega videlo. Ribič se je nad tem kar zavzel. Ko je bil ves dim iz posode, začel je zopet vkup lezti, in nazadnje se je naredil iz tega dima en duh, ki je bil dvakrat veči, ko največi vseh velikanov. Pri pogledu na to strašno podobo se je ribič tako zbal, da je hotel uteči. Pa ni mogel, ker noge so mu bile vse trde, in ni jih mogel premikati.

„Salomon, Salomon“ je rekel zdaj duh, „ti veliki poglavar duhov, nič več se ti ne bom ustavljal, imej milost z menoj . . . . . .“

Ker se je že svitalo, umolknila je kraljica. Srebernica pa je rekla: „Ljuba sestra, ta historija je res čudna.“ Lunica jej odgovori: „Slišala boš še bolj čudne reči, ako mi bo gospod kralj dovolil, da ti jih povem.“

Kralj Riar je bil radoveden na konec te historije od ribiča, za to kraljice še ni pustil umoriti.

Deseta noč.

V deseti noči je poklicala Srebernica svojo sestro zopet ob navadni uri.

Kralj je bil pa radoveden, zakaj je tisti duh Salomona klical. Kraljica pa je pravila naprej:

„Gospod, ko je ribič slišal, kaj je duh govoril, ni se ga več toliko bal, in je rekel: „Ti prevzetni duh, kaj govoriš? Zdaj je že več ko dve tisoč let, kar je Salomon umrl, in mi se že bližamo koncu svetá. Povej mi svojo historijo in zakaj si bil v tej posodi zaprt?“

Duh je ribiča grdo pogledal, in mu je djal: „Ti moraš z mano lepše govoriti; kako se predrzneš, mene imenovati prevzetnega duha.“ — „No“ reče ribič, „če ti to ni prav, potem ti pa rečem, da si sova, ki nesrečo oznanuje.“ Duh reče: „Govori ti lepše z mano, prej ko te umorim.“ „Kaj,“ reče ribič, „ravno zdaj sem te odrešil iz posode, in ti me hočeš umoriti!“ „Res je to“ reče duh, „pa jaz te bom vendar umoril; le eno samo milost ti še dovolim.“ — „Kakšno milost?“ praša ribič. „Tako milost,“ reče duh, „da si smeš sam izvoliti, na kakšen način hočeš smrt storiti.“ „In zakaj me hočeš umoriti,“ praša ribič, „ali je to zahvala za mojo dobroto?“ „Jaz ne morem drugače ravnati“ rekel je duh, „in da boš to sam spoznal, hočem ti povedati svojo historijo: Jaz sem eden od tistih duhov, ki so se Bogu zoperstavili. Vsi drugi duhovi so bili Salomonu pokorni. Samo jaz pa Sakar se nisva hotela ponižati. Za to je ukazal mogočni kralj Salomon, ki je imel oblast tudi čez duhove, svojemu

ministru Asovu, da me mora vjeti. Asov me je res vjel in peljal pred kralja. Salomon, Davidov sin, se mi je zagrozil, da moram biti njemu pokoren. Jaz sem pa trdovraten ostal, in sem hotel raje vse pretrpeti, kakor Salomonu se podvreči. Za kazen me je zaperl v tisto posodo, jo je zapečatil in jo dal v morje vreči.

Ko sem bil že sto let zaprt, zaklel sem se, da bom vsacemu, kdor me reši, veliko premoženja dal. Pa nobeden me ni odrešil. Ko sem bil zaprt že dve sto let, obljubil sem tistemu, ki me reši, da mu dam vse zaklade tega sveta. Čez tri sto let obljubil sem, da bom tistega ki me reši, naredil za kralja, in da bom zmirom pri njem, in da mu bom vsak dan izpolnil tri želje, katere si sam zmisli. Pa ni prišel nobeden, da bi me odrešil, Za to sem bil strašno togoten, in sem se zaklel, če me bo še kdo odrešil, da ga bom brez usmiljenja umoril, in da mu bom samo to milost pustil, da si smé sam izvoliti, na kakšen način hoče smrt storiti. Tako se bo zdaj tebi zgodilo. Izvoli si tedaj svojo smrt.“

Ribič je bil v velikem strahu, ne toliko zavolj sebe, kakor zovolj svojih otrok, ki bodo kruha stradali. Za to je skušal duha potolažiti. „Gorjé meni“ je rekel, „usmili se me in pomisli, kaj sem ti dobrega storil.“ — „To je že tako, saj sem ti rekel“ odgovori duh, „da te hočem ravno zavolj tega umoriti.“ „To je pa res čudno,“ reče ribič, „da hočeš dobro s hudim poplačati. Pa saj je znan izrek:

„Dobro smo delali, pa s slabim so nam povrnili: — tako delajo hudobneži.“

„Pa kdor nevrednemu dobrote deli, njemu se vedno taka godi, kakor bi kačo na svojih prsih redil.

Mislil sem zmirom, da to ni res; saj se vpira človeškemu srcu; pa zdaj spoznam, da je gola resnica.“

„Čemu so te prazne besede,“ reče duh, „jaz vendar pri svojem sklepu ostanem. Nikar se ne obotavljaj, in povej, kako smrt hočeš storiti.“

V svoji sili zmisli si ribič zvijačo. „Vdam se v Božjo voljo“ je rekel, „če že ni drugače. Pa prosim te pri Bogu in vseh prerokih, da mi prej odgovoriš na eno vprašanje.“

Duh se je stresel pri teh besedah, in je rekel: „Le vprašaj, kar hočeš, pa hitro . . . . “

Pri tem pa se je dan naredil in kraljica je ustavila svojo povest.

Srebernica je rekla, da bi rada slišala konec te historije.

Lunica pa je odgovorila: „Kakor kralj hoče, tako bo; če me pusti še živeti, hočem historijo jutri naprej povedati.“

Kralj je bil radoveden na konec historije, in je kraljico še ta dan pri življenji pustil.

Enajsta noč.

Prihodnjo noč je kraljica nadaljevala:

„Ko je duh obljubil, da hoče po pravici odgovoriti, rekel mu je ribič: „Jaz bi rad vedel, ali si bil v resnici v tej posodi, ali si upaš na to priseči?“ „Res je“ reče duh, „bil sem v tej posodi, in na to stokrat prisežem.“ — „Jaz ti pa le ne verjamem“, reče ribič, „ti si tako velik, posoda pa je tako majhna, kako bi imel ti prostor v njej?“ „Jaz ti prisežem, da sem bil,“ reče duh, „ali mi še ne verjameš?“

„Nikoli ti tega ne bom verjel“ reče ribič, „dokler me tako ne prepričaš, da te bom sam v posodi videl.“

Na to se je duh spet v meglo spremenil, tako da je bilo vse okoli in okoli polno dima. Ta dim se je vlekel počasi v tisto posodo, toliko časa, da je bila vsa megla v njej. Potem je duh iz posode ven rekel: „No, ti neverni ribič, ali mi še ne verjameš?“ Ribič pa ni nič odgovoril, ampak je vzel tisti svinčeni pečat in je posodo z njim zaprl. „Zdaj te pa jaz imam“ je rekel ribič, „zdaj prosi ti za milost, če hočeš; povej mi, na kakšni način hočeš konec storiti? Pa bolje bo, da te nazaj v morje vržem, kjer si bil prej. Potem bom pa še povedal vsakemu ribiču, ki tukaj sem pride, da naj te nikar nobeden ne odreši, ker si tako hudobnega srca, in hočeš vsacega umoriti, ki bi te odrešil.“

Pri teh rogljivih besedah se je duh na vso moč napenjal, da bi iz posode ven prišel, pa ni mogel, ker mu je pečat kralja Salomona to zabranil. Ko vidi, da s silo nič ne opravi, se je potuhnil in je začel prositi:

„Ljubi mož, jaz sem se prej samo šalil, hotel sem te le malo ostrašiti.“ — „O ti hudobni duh“ je rekel ribič, „zdaj se te nič ne bojim; vse tvoje sladke besede ti ne bodo nič pomagale. Ti moraš v morje nazaj. Če si bil toliko časa v morji, počakaš še lahko do sodnega dne. Jaz sem te za božjo voljo prosil, da bi me pri življenji pustil, pa ti si se mi smejal. Zdaj bom še jaz s tabo tako naredil.“

Duh je še zmirom prosil in mu velike reči obljuboval, če bi ga spustil. Ribič pa je rekel: „Izdajalec si bil, in izdajalec ostaneš.“ Jaz bi bil vreden smrti, ko bi bil tako neumen, da bi te spustil.

Ti bi z mano tako ravnal, kakor tisti grški kralj s svojim zdravnikom Dubanom. Počakaj jaz ti bom to historijo povedal:

Historija od grškega kralja in od zdravnika Dubana.

V Šumanski deželi, v Perziji, ktere prebivalci so se bili iz grške dežele tje naselili, bil je enkrat en kralj. Ta kralj je nevarno zbolel. Poklical je k sebi vse zdravnike svoje dežele, pa nobeden ga ni mogel ozdraviti. Na to je prišel v ta kraj imeniten zdravnik, Duban po imenu. Ta mož je hodil po vseh deželah, je zastopil in govoril vse jezike, je bil silno učen, in je vedel za vsako travo, za kako bolezen je dobra. Ko je zvedel, da je kralj bolan, in da ga nobeden ne more ozdraviti, se je lepo opravil, in je sprosil, da so ga pred kralja peljali. „Gospod“ rekel je kralju, „jaz sem slišal, da vas noben zdravnik ne more ozdraviti. Če pa hočete meni zaupati, obljubim vam, da vas hočem ozdraviti brez zdravilne pijače (arcnije) in brez mazila.“

Kralj je bil vesel in je rekel: „Če si pa ti tako učen mož, da me ozdraviš, dal ti bom veliko premoženja, lepih daril, in ostal boš pri meni kot prijatelj. Tedaj ti me hočeš ozdraviti brez zdravilne pijače in brez mazila?“ „Tako je“ reče zdravnik, „in precej jutri hočemo začeti z Božjo pomočjo.“

Potem je šel zdravnik Duban domu, in je naredil leseno kugljo, v to kugljo pa je vlil neko zdravilno vodo, ker je bila kuglja od znotraj votla.

Potem je šel h kralju nazaj, se vrže na tla in pravi: „Vaša milost . . . . . .“

Lunica pa je zapazila, da se že dan dela, za to je ustavila svojo povest.

„Na to sem pa res radovedna“ reče Srebernica, „ali bo kralja ozdravil ali ne“. — „Povedala bom vse do konca“ reče kraljica, če me kralj še en dan živeti pusti.„ Kralj Riar je bil sam radoveden, in ni mislil na to, da bi Lunico umoriti dal.

Dvanajsta noč.

Ko se je dvanajsta noč že proti koncu pomikala, začela je kraljica naprej praviti historijo od grškega kralja in od zdravnika Dubana:

„Gospod, ribič je tistemu duhu tako-le naprej pripovedoval: Zdravnik Duban je vstal od tal, se priklonil, in rekel kralju, da bi bilo dobro, ko bi se malo spotil, za to naj bi šel na kegljišče, in tam kegljal, tako dolgo, da bi se spotil. Kralj je ubogal, in šel na kegljišče; zdravnik pa mu je dal v roke tisto votlo kuglo, v katerej je bila tista zdravilna voda. „Gospod“ je rekel kralju, „kedar se bo ta kuglja v vaši roki ogrela, šla bo tista zdravilna moč, ki je v kuglji, v vaš život. In kedar boste že enkrat v potu, potem pojdite domu, vzemite gorko kopelj, in potem se vlezite v posteljo. Jutri zjutraj pa boste popolnoma zdravi.“

Kralj je kegljal s tisto kugljo toliko časa, da je prišel v pot. Potem je šel domu, je vzel gorko kopelj, in se vlegel v posteljo. Ko je drugo jutro vstal, bil je popolnoma zdrav.

Kralj je vstal, se je oblekel in je šel med svojo gospôdo v posvetovanje. Ko so ministri in druga gospôda videli, da je kralj zdrav, začudili so se vsi, ker so že mislili, da ne bo dolgo več živel. Zdravnik Duban pa je stopil v dvorano, se je kralju priklonil in tako-le govoril:

„Ti si kralj vseh čednosti, in noben kralj se tebi primerjati ne more.

Tvoje obličje se sveti, kakor luč v noči.

Srečni naj bodo tvoji dnevi, in dolgo let se veseli življenja. Ti deliš dobrote celi deželi, kakor oblak izsušeni zemlji. Tvoje dobrote so brezštevilne, pa tvoje bogastvo je nezmerno, in tvoja slava je velika!“

Na to ga pokliče kralj k sebi, ga posadi k sebi na prestol, ga pokaže celi gospôdi, in ga pred vsemi pohvali. Pa povabil ga je tudi k svoji mizi, da sta sama vkup jedla. Zdaj pa je Lunica zapazila, da se že svita, in je historijo pretrgala.

Kralj Riar je bil zadovoljen s tem, kar je slišal, in je počakal prihodnjega dne.

Trinajsta noč.

Ob navadnem času v prihodnji noči je začela kraljica zopet pripovedovati:

„Pa grškemu kralju“ pravil je ribič naprej, „to še ni bilo zadosti. Dal je zdravniku Dubanu najlepših oblačil in ukazal mu je izplačati dve tisoč cekinov. Vsak dan mu je napravil kako novo veselje.

Imel pa je ta kralj enega ministra; ta je bil skop in nevošljiv, in nagnjen na vsako hudobijo. Peklo ga je v srce, da je kralj temu zdravniku

take časti skazoval in toliko daril pošiljal. Bal se je, da bo kralj zdaj tega človeka bolj poslušal, kakor njega; za to je mislil na to, kako bi mogel Dubana v nesrečo spraviti.

Šel je h kralju in mu zašepetal, da mu hoče neko posebno skrivnost razodeti. Kralj ga je vprašal, kaka da je ta skrivnost? Minister pa je odgovoril: „Gospod, nevarno je za vsacega kralja, če zaupa človeku, katerega še natanko ne pozna. Vaša milost skazuje temu zdravniku Dubanu toliko časti in dobrot; pa vam ni znano, da je izdajalec in da je le zato sèm prišel, da bi vas umoril.“ „Od koga si pa to zvedel?“ praša kralj. „Pomisli, da govoriš s svojim gospodom, in da praviš reči, katerih ti ne bom tako z lahka verjel.“ „Gospod,“ rekel je minister, „jaz dobro vem, kar bom povedal. Nikar preveč ne zaupajte. Ako vaše veličanstvo spi, naj sè zbudi; zdravnik Duban je daleč iz gregovske dežele doma, in je nalašč za to sèm prišel, da bi vas umoril.“

„To ni res, minister,“ rekel je kralj, „jaz sem prepričan, da ta človek ni izdajalec, ampak poštena duša. Nobenega človeka nimam tako rad, kakor njega, nobenega tako ne spoštujem. Ti veš, kako me je ozdravil; ko bi on meni po življenju stregel, ne bil bi me ozdravil; on bi me bil lahko kar moji bolezni prepustil, pa bi bil jaz gotovo poginil. Nikar ga tedaj ne obrekuj. Ne bom poslušal tvojih besedij, ampak zapisal mu bom tisoč cekinov na mesec za celo življenje. Ako bi mu vse dal, kar imam, in ako bi še kraljestvo z njim delil, pa še ni dosti plačan za to, kar je meni storil. Jaz že vidim, da si mu ti nevošljiv; pa nikar ne misli, da se bom jaz dal

pregovoriti. Jaz se predobro spominjam, kaj so rekli ministri kralju Sinbadu, ko je hotel svojega sina umoriti . . . . . .“

„Toda, gospod,“ rekla je kraljica, „dan se že dela, in jaz moram nehati.“ Srebernica pa je rekla: „To je lepó od grškega kralja, da ni poslušal lažnjivih besedij svojega ministra.“ „Danes tako praviš“ reče Lunica, „pa jutri boš slišala, kako je ta kralj postal vse drugih misli, če mi moj gospod dovoli, da historijo skončam.“

Kralj Riar je bil radoveden, kako se bo ta historija končala, za to je pustil kraljico še en dan živeti.

Stirnajsta noč.

„Ljuba sestra,“ reče Srebernica proti koncu štirnajste noči, „prosim te, pripoveduj historijo od ribiča naprej. Tam si ostala, ko je tisti grški kralj zdravnika Dubana tako zagovarjal.“

„Že vem,“ pravi Lunica, „precej bom povedala naprej:“

„Gospod,“ je rekla proti kralju, „minister je bil radoveden slišati o tistem kralju Sinbadu, za to je rekel grškemu kralju: „Vaša milost, prosim, povejte mi, kaj so rekli tisti ministri kralju Sinbadu, da ne bi umoril svojega sina?“ Grški kralj je bil tako prijazen in je povedal to historijo:

Historija od štirdeseterih ministrov.

Enkrat je bil v Perziji mogočen kralj z imenom Sinbad. Vsa Azija se mu je pokorila. On je bil najbogatejši kralj na svetu; bil je pa tudi silno hraber; celi svet bi bil lahko pod se spravil, ko bi

bil hotel, pa on je bil zadovoljen s tem, kar je imel, in je pustil druge kralje na miru. On ni mislil na kaj druzega, ko na to, kako bi svoje podložne srečne storil. Za to so ga pa tudi vsi ljudje radi imeli. Ljudje v drugih deželah in pod drugimi kralji so si želeli, da bi prišli pod tega dobrega kralja.

Ta kralj je imel sina, ki je bil tako lep, da so se mu vsi čudili. Ta sin je bil po imenu Ognjevit (Nurdšehan). Bil je lepe, visoke rasti, in zraven tega tudi bistre pameti. Znal je veliko jezikov govoriti, bil je dober strelec; v vseh rečeh je bil podučen.

On je bil prava podoba svoje matere kraljice, prve lepote kašmirske. Kralj Sinbad je svojo ženo močno rad imel. To je posebno pokazal, ko je kraljica po dolgi bolezni umrla. Njegove žalosti ni mogoče popisati. Vendar jo je sčasoma pozabil, in se zaročil z drugo lepo žensko, po imenu Knežica (Chansada), hčerjo sosednega kralja. Bila je lepa in modra, pa imela je spačeno srce. Njenemu očesu se je dopadal mladi kraljevič, kraljev sin, in ona nič ni storila, da bi to ljubezen v sebi pogasila. Kraljevič Ognjevit pa se je naprej vadil v vednostih, posebno pa ga je učenik Abušamar učil v zvezdah brati. V celi Aziji ni nobeden tako dobro vedel, kako se zvezde premikajo in kaj pomenijo, kakor Abušamar.

Ta učeni mož je enkrat zvezde študiral, da bi zvedel, kako se bo kraljeviču Ognjevitu na svetu godilo, pa spoznal je v zvezdah, da kraljeviča velika nesreča čaka. Za to je rekel kraljeviču Ognjevitu: „Kraljevič, vprašal sem zvezde zavolj

vas, in sem zvedel, da vas nesreča čaka. Za to sem silno žalosten.“

Ognjevit se je ustrašil. Pa učenik ga je potolažil: „Res ste v veliki nevarnosti, in v zvezdah stoji vaš pogin; pa jaz vam morda še pomorem. Moje bukve obetajo pomoč. Vi morate štirdeset dni nemi postati, da ne boste nobene besede spregovorili. Za kar koli vas bodo vprašali, molčite na vse; zakaj, če spregovorite, potem ste zgubljeni.“

Kraljevič je obljubil, da bo štirdeset dni molčal. Na to mu je učenik obesil eno blagoslovljeno svetinjo okoli vratu; potem je šel Abušamar v eno luknjo pod zemljo, za katero je le on sam vedel, in se je tam zaprl. To pa je storil le za to, da bi ga kralj ne poklical, in ne vprašal o rečeh, o katerih ni hotel nič povedati.

Kralj Sinbad ni mogel dolgo brez svojega sina biti, za to ga je spet poklical k sebi in ga prašal to in to. Kraljevič pa ni nobene besede odgovoril. Kralj se je prav začudil in je rekel: „Moj sin, zakaj ne govoriš? Ali si mutast (nem) postal? Kaj se ti je zgodilo? Govori vendar, zakaj jaz sem v velikih skrbeh.“ Kraljevič pa je očeta žalostno pogledal, je pobesil oči, pa ni nič odgovoril.

Kralj je šel k hišnemu učitelju svojega sina in mu je rekel:

„Kraljevič ima neko posebno žalost. Pelji ga h kraljici, morda ga ona razvedri.“

Učitelj je ubogal in peljal Ognjevita h kraljici Knežici. „Gospa“ je rekel kraljici, „zdi se nam, da je kraljevič mutast postal. Njegova duša je žalostna, pa on ne pové, zakaj. Kralj ga je sèm k vam poslal, da bi ga vi razvedrili.“

Kraljica je bila pri teh besedah vesela, pa vendar nemirna. Mislila si je: „Zdaj mu lahko povem, kar mu hočem; če je res mutast, ne bo mogel očetu povedati, kaj sem mu rekla; če me pa izdá, bom rekla, da sem mu to le povedala, da bi kako besedo iz njega spravila.“ Za to je ukazala vsem družicam in služabnicam sobo zapustiti, in je ostala s kraljevičem sama.

Začela ga je objemati. „Ljubi kraljevič“ je rekla, „zakaj si tako žalosten? Le povej meni vse, saj te ljubim, kakor svojega sina.“ Kraljevič je bil vesel, da mu je mačeha tako dobra, in za to jo milo pogleda, kakor bi se hotel izgovarjati, naj mu ne zameri, da jej ne more odgovoriti. Ona pa je ta pogled narobe zastopila, in je mislila, da je tudi kraljevič v njo zaljubljen, pa da si ne upa tega povedati.

Za to nespametna ženska ni nehala, kraljeviču se dobrikati in mu ljubezen ponujati. Rekla mu je celo, da hoče njegovega očeta, svojega moža kralja, umoriti, in da bo kraljeviča naredila za kralja, ako jo za ženo vzame.

Ognjevit pa ni nič odgovoril, kazal pa je nevoljen obraz. Za to je naprej govorila: „Nič se ne boj; jaz imam raznoteri strup: eden je tak, da človeka v enem mesecu umori, druzega imam, po kterem človek v dveh mesecih umrje, pa imam še bolj počasnega. Tega bomo vzeli. Kralj bo počasi hirati začel, tako da nobeden ne bo vedel, za kako boleznijo je umrl. Potem postaneš ti kralj, in vsa vojska ti bo pokorna.“ Ko kraljevič te besede sliši, ga je taka groza prijela, da ne bi bil mogel govoriti, ko bi prav smel.

Ko je kraljica videla, da kraljevič le molči, in se žalostno drži, rekla je še: „Tebe skrbi, kako bi mogel svojo mačeho za ženo vzeti. Pa to je čisto lahko. Kedar kralj umrje, pošlji me nazaj domu. Na potu pa me daj po najetih ljudeh vjeti in v sužnost prodati. Čez nekaj časa me kupi kakor deklo iz sužnosti, in pozneje me vzemi za ženo. Nobeden ne bo mislil, da sem jaz prejšna kraljica.“

Ko kraljica vidi, da kraljevič le molči, ga začne objemati in poljubovati. Kraljeviču pa se je že zadosti zdelo, za to se iztrga iz njenih rok, in jej dá tako klofuto, da se jej je kri iz nosa pocedila.

Na to pa se je srce kraljice presukalo; kakor ga je prej ljubila, tako ga je zdaj sovražiti začela, in zaklela se je z najhujšo prisego, da se bo strašno maščevala, in da mu bo škodovala, kjer bo le mogla.

Ni jej bilo treba, kraljeviča iz sobe podíti, ker to je sam rad storil, potem ko jo je vdaril, tako da še kletve kraljičine popolnoma slišal ni.

Knežica pa je od zdaj zanaprej le mislila, kako bi kraljeviča v nesrečo spravila.

Za to si raztrga obleko, razruje svoje lase, se pomaže po celem obrazu s tisto krvijo, ki jej je iz nosa pritekla, in začne na ves glas na pomoč klicati. Kmalo potem pride kralj, da bi zvedel, ali je sin spregovoril ali ne. Pa kako se je začudil, ko je kraljico v takem stanu zagledal! In ker jo je prav rad imel, za to je bil ves razkačen, in reče: „Dušica moja, povej mi hitro, kdo je tako s tabo naredil. Hitro ga povej, on bo mojo jezo občutil.“

Zvita kraljica se začne še bolj na glas jokati, in reče: „Moj gospod, ko bi se mogla premagati,

bolje bi bilo, ko bi ti ne povedala, za kar me prašaš. Zdaj se čudiš, ko me tako vidiš, pa še bolj se boš čudil, kedar zveš, da je to tvoj sin naredil.“ — „Kaj, moj sin,“ začudi se kralj, „ali ima tako sovraštvo do svoje mačehe, in ali ima tako malo spoštovanja do svojega očeta?“ — „Gospod“ reče kraljica, „on je še slabejši, kakor misliš; oh, kdo bi to verjel. Tu na stolu sem sedela, ko je prišel, ukazala sem služabnicam, da naj gredo ven, ker sem mislila, da ga bom potem prej pripravila, da bo spregovoril. Komaj sva bila sama, začel mi je svojo ljubezen ponujati, in je še rekel, da hoče tebe umoriti, ako bi ga potem jaz ljubiti hotela. Pa nikar me ne sili, da bi vse njegove besede ponavljala, še zdaj se tresem, če na to mislim. Dosti je, da veš, kakšnega sina imaš. Ko je videl, da se me njegove besede ne prijemajo, postal mi je nadležen. Ker sem ga zavrnila, me je strgal, in vdaril po obrazu. Ker se je pa bal, da bi moje družice tega hrupa ne slišale, zbežal je od tod, in me tako zapustil, kakoršno me zdaj vidiš.“

Vse to je pravila s tako hinavskimi besedami, da jej je kralj vse verjel. Akoravno je svojega sina rad imel, vendar svoje jeze ni mogel premagati. Poklical je hitro rabeljna in mu ukazal, naj brž vse pripravi, da bo kraljeviča Ognjevita ob glavo djal.

Kmalo so zvedeli ministri, kako hudo sodbo je kralj izrekel; čudili so se, da je to storil, in da jih ni poprej za svet prašal. Zbrali so se vsi in so šli k srditemu kralju. Eden iz njih pa je kralju tako govoril:

„Mogočni kralj, pusti svojega sina le še en dan živeti, in povej nam, kaj je tako hudega naredil,

da ga hočeš tako hitro obsoditi; oče bi moral vendar počasen biti, kedar obsojuje svojega sina.“ Kralj jim je vse povedal, kar mu je kraljica povedala.

Na to pa je najstarejši minister prijel za besedo in je govoril: „O kralj, varuj se prenagliti in ravnati se po ženskih besedah. To je zoper Božje in človeške postave. Kraljica obdolžuje Ognjevita, pa ne pové nobenih prič; ona hoče njegovo smrt, ker jo on ljubi, kakor ona pravi, in ker ji je bil nadležen. Pa kdaj so še ženske toliko v časti imele svojo čednost, da bi zahtevale smrt svojih zapeljivcev? Res jih je dosti takih, da zapeljivca zapodijo; pa če njih zvestoba zapeljivca obsodi, izgovarja ga spet njih gizdavost, in rade odpuščajo tistemu, kateremu je njih lepota glavo zmešala. Morda ga je pa ona hotela zapeljati, in ker se ni udal, za to ga hoče uničiti in pogubiti. Pomislite, gospod, da so vse ženske zvijači podvržene. Kako so ženske poredne, to se vidi naj bolj iz historije od dohtar Lučnika (Scheich Schahabeddin).“

Kralj je želel, zvedeti to historijo, za to jo je minister pripovedovati začel:

Historija od dohtar Lučnika.

Egiptovski kralj je enkrat vse učene možé svoje dežele okoli sebe zbral. Pa vnel se je med njimi prepir. V tisti deželi imajo krivo turško vero, katero si je zmislil prerok Mohamed. Zdaj pa pravijo, da je angelj Gabriel prijel preroka Mohameda, ga vzdignil iz postelje, mu pokazal raj, pekel in sedmero nebes, in potem, ko je prerok osemdeset

tisočkrat z Bogom govoril, prinesel ga je angelj v posteljo nazaj. Ko pa v posteljo nazaj pride, bila je še gorka, tako malo časa se je zamudil, pa še več: ko je angelj preroka iz postelje vzdignil, prevrnil je ta z nogo neko posodo z vodo, in med tem časom, ko je prerok ogledal si sedmero nebes in raj in pekel, med tem časom še voda iz posode ni iztekla na tla.

Kralj pa tega ni hotel verjeti. „Vi pravite“ je rekel, „da je sedem nebes, in da je od enega nebá do druzega pet sto let hodá, in da je vsako nebó tako visoko, kolikor človek v pet sto letih prehodi. Kako je zdaj mogoče, da je Mohamed pregledal vseh sedem nebes in da je še z Bogom osemdeset tisočkrat govoril, in ko je nazaj prišel, da je bila postelja še gorka, in da voda iz posode še ni iztekla? Kdo bi mogel tako pravljico verjeti? Ali ne veste, če se lonec z vodo prevrne, da voda na enkrat iz njega izteče?“

Učeni možje pa so mu odgovorili, da je to čudež, in da je pri Bogu vse mogoče. Egiptovski kralj pa ni dosti držal na vero, in je le to verjel, kar mu je človeška pamet dala, za to tudi od tega čudeža ni hotel nič slišati, in učeni možje so spet narazen šli.

Ta prepir pa se je zvedel po celi deželi. Slišal je o njem tudi učeni dohtar Lučnik, kateri ta čas ni bil zraven, ko so bili učeni možje zbrani. Ob hudi vročini se je podal na pot in šel k kralju.

Ko je kralj zvedel, da dohtar Lučnik pride, šel mu je naproti, ga pelje v lepo sobo, mu reče sesti in ga nagovori: „Dohtar, ni bilo treba, da si sam k meni prišel, ako bi bil le svojega hlapca poslal,

jaz bi mu bil vse dal, kar od mene želiš.“ — „Gospod“ reče učeni dohtar, „jaz sem nalašč za to prišel, da bi z vami govoril.“

Ker je kralj vedel, da je dohtar Lučnik tako imeniten človek, da se še nobenega kralja ne vstraši, bil je z njim prav prijazen.

Tista soba pa, v kteri sta sedela, je imela štiri okna, vsako okno na drugi kraj sveta, jedno proti jugu, jedno proti severu, jedno proti jutru, jedno proti večeru. Dohtar je kralja prosil, da naj okna zapre. Ko je bilo to storjeno, sta se še en čas pogovarjala. Potem je dohtar eno okno odperl, iz katerega se je videla rudeča gora, in je prosil kralja, naj ven pogleda. Ko kralj ven pogleda, videl je na gori in v dolini veliko oboroženih vojakov na konjih in s sabljami v rokah, kateri so v brezštevilnih trumah dirjali proti kraljevemu gradu.

Pri tem pogledu je postal kralj kar bled od strahu in je zavpil: „Moj Bog, kaj je to za ena strašna vojska, ki se mojemu gradu bliža!“ — „Nič se ne bojte, gospod,“ reče dohtar, „to ni nič.“ Potem je okno zaprl, in čez malo časa ga spet odprl; in glej, zdaj ni bilo videti nobenega vojaka več.

Drugo okno je bilo obrnjeno proti mestu. Dohtar ga je odprl in kralj je videl, da celo veliko mesto Kajira gori, vse je stalo v strašnem plamenu. „O joj meni“ vsklikne kralj, „moja lepa Kajira je vsa v ognji.“ — „Ne bojte se, gospod“ reče dohtar, „saj ni nič“. Zdaj zapre okno, in ko ga je spet odprl, ni bilo nobenega ognja več videti.

Iz tretjega okna videla se je velika voda (reka) Nil. Kralj ven pogleda, in vidi, da reka stopa čez bregove, da se s strašnim šumom vali proti kraljevi

palači. Čeravno je prej kralj videl, kako so zginili vojaki, in požar v mestu, vendar se je nekoliko ustrašil pri tem pogledu. „Vse je zgubljeno“ je rekel, „vsi bomo v vodi konec storili.“ — „Nič ni, nič“ reče dohtar in zapre okno. Ko ga je spet odprl, tekla je voda mirno, kakor poprej.

Iz četrtega okna se je videla puščava. Kakor se je bil kralj prej prestrašil, tako se je zdaj razveselil, ko mu je dohtar to okno odprl. Namesto puste puščave videl je zelene travnike in vinske gorice, najlepše vrte, po kterih so rastle naj bolj žlahtne rože, razne vrste tičice so po vrtih prepevale in hladni potoki so mrmljali in se vili med vrtovi.

Kralj, ves začuden, je mislil, da vidi raj. „Kako je to lepo“ reče, „kako prijetno bo, če se bom vsak dan po teh vrtih sprehajal.“ — „Nikar se prezgodaj ne veselite,“ reče dohtar, „to kar ste videli, ni nič,“ in na to zapre okno. Ko ga pa spet odpre, videla se je zopet prejšna puščava. „Gospod“ reče dohtar Lučnik, „pokazal sem vam dosti čudnih reči; pa to vse še ni nič proti temu, kar vam bom zdaj pokazal. Dajte mi prinesti škaf vode.“ Kralj je ukazal svojim služabnikom in prinesli so škaf vode. Dohtar reče kralju: „Pomočite svojo glavo v ta škaf, in potem jo spet ven potegnite.“

Kralj je pomočil svojo glavo v vodo v škafu, — in pri tej priči bil je na eni gori zraven morja. Nad tem se je še bolj začudil, ko poprej. „O ti zviti dohtar,“ je kričal, „ta vražji dohtar, grdo me je goljufal, ob kraljestvo me hoče pripraviti; pa če še kedaj pridem v svojo deželo nazaj, pokazal bom že temu coperniku, temu čarodejcu, kaj se pravi, s kraljem take reči počenjati.“ Še en čas je preklinjal

dohtar Lučnika; ko je pa spoznal, da to nič ne pomaga, šel je v hosto k nekim drvarjem, pa zavzel si je, da jim neče povedati, kdo da je, „zakaj," mislil je sam pri sebi, „če jim prav povém, da sem kralj, saj mi tega ne bodo verjeli, rekli bodo, da sem norec ali pa goljuf."

Drvarji so ga prašali, kdo da je. „Dobri ljudje", jim reče „jaz sem pomorski kupec. Moja barka se je zdrobila, in jaz sem na eni deski do suhe zemlje priplaval. Ko sem vas zagledal, pribežal sem k vam sèm le. Imejte usmiljenje z menoj, saj vidite v kako nesrečo sem prišel." Drvarjem se je smilil, vendar so bili sami reveži, in mu niso mogli pomagati. Bil je namreč kralj čisto nag, ker ga je dohtar tacega tje na goro postavil. Drvarji so mu dali nekaj stare obleke, da je mogel med ljudi, in so mu pokazali pot do bližnjega mesta. Kralj je šel v tisto mesto; čeravno je veliko novih reči videl, vendar ni na druzega mislil, ko na svojo nesrečo. Hodil je po mestu gori in doli in ni vedel, kaj bi počel. Bil je že truden, in gledal okoli, kam bi se vlegel.

Vstopil se je pred hišo starega kovača. Ta je videl, da je kralj truden, za to mu reče, naj stopi v hišo: Kralj je šel v hišo in se vsedel na klop. Kovač ga je prašal: „Mladi mož, s čim se pečate, in kaj vas je sèm prineslo?" Kralj je tako povedal, kakor prej drvarjem. Povedal je tudi, kako so mu drvarji pomagali. „Veseli me" je rekel kovač, „da ste nevarnosti na morji ušli. Nič ne marajte, če ste veliko zgubili, saj ste še mladi, in tukaj v našem mestu še lahko svojo srečo vstanovite, ker naše mesto je tujcem prijazno. Ali

nečete tukaj ostati?“ — „Hočem“ reče kralj, „rad tukaj ostanem, samo če bo kaj zaslužka.“ „Dobro“ reče starček, „jaz vam dam dober svet; pojdite tje na trg, in vprašajte vsako žensko, če ima možá? Ktera ga nima, ta bo vaša žena. Tako je pri nas navada.“

Kralj je vbogal, se poslovil od starega kovača, in je šel na trg.

Ni dolgo tam hodil, kar vidi ženko prav nenavadne lepote. „Kako bi bil jaz srečen,“ si misli kralj, „ko bi bila ta ženska še neomožena. Na vso nesrečo bi pozabil, ko bi njo za ženo dobil.“ On jo tedaj ustavi in praša: „Lepa gospa, ali že imate moža?“ — „Imam ga,“ odgovori ona. „Slabo za me“ reče kralj.

Lepa žena je šla svojo pot naprej, in sreča ga druga ženska, ki je bila strašno grda. Kralj se je ustraši. „Ta naj le gre svojo pot“ si je mislil, pa spomnil se je, da mu je kovač rekel, da mora vsako žensko vprašati; gotovo je tukaj taka navada. Kaj hočem, jaz moram delati, kakor drugi ljudje; morda je vendar omožena. Morda jo je kak nesrečen tujec vzel, ki je tako sèm prišel, kakor jaz.“

Vpraša jo tedaj, če ima moža, in ona je rekla: „Imam ga,“ česar se je kralj tako razveselil, kakor je bil prej žalosten.

Prišla je tretja žena, ravno tako grda, ali še grji, kakor prejšna. „Za vraga“ si misli kralj, „ta je še grji. Pa kaj hočem, ker sem že enkrat začel, moram reč do konca speljati. Če je tudi ta omožena, potem bom vsaj vedel, da so še bolj nesrečni možje na svetu, kakor sem jaz.“

Ko memo njega gre, se je ves stresel in jo praša: „Lepa gospa, ali ste že omoženi?“ „Da,

sèm, mladi mož“ mu reče in gre hitro naprej. „Kako sem srečen,“ si misli, da sem tema dvema všel. Pa kaj se bom veselil, morda bom še bolj grdo dobil.“

Mislil je, da bo spet kaka prav grda prišla, pa zdaj ga je srečala ena tako lepa, da je bila še veliko lepši, kakor tista, ki jo je prvič videl. „Kak razloček“ si je mislil, „ali je med dnevom in nočjo veči razloček, kakor med ženskami v tem mestu?“ Približal se je tej ženski z veliko prijaznostjo in jo vpraša: „Ljubeznjiva gospa, ali že imate moža?“ Ona reče, da „ne,“ ga grdo pogleda in gre naprej. Kralj je sam ostal in se čudil. „Kaj to pomeni“ si je mislil, „stari kovač me je nalagal. Če me ta ženska misli za moža vzeti, zakaj je pa tako grdo pogledala me, in tako hitro proč šla? Se ve da jej ne smem zameriti, zakaj jaz sem ves raztrgan, za to ni čuda, da me ne more vesela biti.“

Ko je tako premišljeval, pride k njemu en hlapec in mu reče: „Gospod, jaz iščem enega strganega tujca; zdi se mi, da ste vi tisti. Pojdite hitro z menoj, pri nas vas že težko pričakujejo.“

Kralj gre s hlapcem, kateri ga je peljal v veliko hišo, in tam v eno veliko, lepo sobo, kjer mu reče počakati. Čakal je dve uri, pa ni bilo nobenega človeka blizo, samo tisti hlapec je včasih prišel, in mu rekel, da naj le čaka.

Na enkrat pridejo štiri lepo oblečene gospe, in pripeljejo drugo, katera se je kar lesketala v samih demantih in žlahtnih kamnih, še bolj pa s svojo lepoto. Kralj jo je brž spoznal, da je tista ženska, katero je na trgu videl. Ona se prijazno k njemu obrne in mu reče: „Ne zamerite, da sem

vas pustila nekoliko čakati. Nisem hotela v slabi obleki pred svojega gospoda stopiti, za to sem se preoblekla. Vi ste zdaj v svoji hiši. Kar tukaj vidite, je vse vaše. Vi samo ukazujte, in jaz vas bom vse vbogala.

„Lepa žena“ je rekel kralj, „pred kratkim časom še sem bil prav nesrečen, zdaj sem pa najsrečnejši človek. Pa ker sem vaš mož, zakaj ste me tako prevzetno pogledala? Saj po pravici govorjeno, vam tega nisem zameril.“ „Gospod“ reče ona, „to je pri nas taka navada, da moramo ženske prevzetne biti. Za to smo pa toliko prijaznejše domá.“ — „To je še prav dobro“ reče kralj; „če pa smem ukazovati, tedaj mi pripeljite krojača in čevljarja, da me bosta oblekla, ker v tej obleki se sramujem tukaj stati, in tudi nisem tako nizkega stanu, da bi moral v taki obleki hoditi.“

„To se je že zgodilo“ reče lepa ženska, „obleko sem že preskrbela čisto novo. Zdaj pa pojdimo k malici.“ S temi besedami ga prime za roko in pelje v veliko dvorano, kjer so bile pripravljene najboljše jedi. Vsedla sta se k mizi in jedla. Tiste štiri ženske pa so jima med jedjo prepevale lepe pesmice. Nazadnje je še gospa citre v roke vzela, in tako lepo zacitrala, da je kralj kar ostrmel. Na to pa je prišel jud, ki je prinesel kralju obleke na izbiro vsake vrste. Kralj je vse pregledal, in vzel lajbič iz bele svile (žide) in z zlatimi rožicami in suknjo iz višnjevega blaga, in še več reči.

Ko se je kralj preoblekel, bila ga je lepa žena vesela, da ima tako lepega moža, on pa je bil tudi vesel, da je imel tako lepo ženo. Živel je s to ženo sedem let in je imel z njo sedem sinov in sedem hčerá.

Ker sta pa oba zapravljala in dobro živela, pošlo jima je počasi premoženje. Morala sta prodati hišno orodje, in vse posle odpustiti. Žena je kralju rekla: „Dokler sem kaj imela, si dobro živel, pa nič delal, zdaj ko nič več nemam, je treba, da ti skrbiš, kako boš družino preživel.“ Te besede so kralja v žalost spravile. Šel je zopet k staremu kovaču, za svet prašat. „Moj oče“ mu reče, „zdaj me vidite bolj nesrečnega, ko tistikrat, ko ste me prvič videli. Imam ženo in štirnajst otrok, pa nič kruha.“ — „Ali ne znaš nič delati?“ ga vpraša kovač. Kralj reče, da ne. Kovač vzame iz žepa dva groša, mu jih dá in reče: „Kupi si vrv, in pojdi na trg, kjer so postrežčeki, da boš ljudem razne bremena prenašal.“

Kralj si je kupil vrv (ker tam skrinje in take reči z vrvjo obvežejo in tako nosijo) in se je vstopil med postreščeke. Ko en čas tam stoji, pride en mož in mu reče: „Ali mi hočeš eno reč prenesti?“ — „Saj sem zato tukaj“ reče kralj. Mož mu je dal en težek žakelj za nositi. Kralj ga je prav težko nesel, in vrv ga je močno rezala v rame. Mož mu je dal en groš, in kralj je šel z njim domu. Ko žena vidi, da je komaj en groš prinesel, rekla je, da če ne bo prinesel vsak dan vsaj deset grošev, tak ne morejo živeti. Drugi dan ni šel kralj več na trg in šel se je k morju sprehajat in bil je silno žalosten. Zmislil se je, kako ga je dohtar Lučnik na enkrat prestavil iz kraljeve palače na tisto goro k morju, in ko se je tega spomnil, začel se je jokati. Pride mu na misel, da bi si v morji glavo opral. Za to pomoči svojo glavo v morje. Pa ko je glavo zopet ven potegnil, videl je, da je domá v svoji

kraljevi palači tam pri tistem škafu, in da vsi služabniki okoli njega stojijo. Dohtar Lučnik je tudi še tam stal.

„O ti hudobni dohtar“ zavpije kralj, „ali se ne bojiš Boga, da svojega kralja tako mučiš in preganjaš? — „Gospod“ reče dohtar, „zakaj se jezite nad menoj? Saj ste ravnokar glavo v škaf pomočili, in jo precej spet ven potegnili; če meni ne verjamete, pa prašajte te-le vaše služabnike, ki so zraven stali.

„Vi ste vsi goljufi“ rekel je kralj, „sedem let je že, kar sem po tujih deželah hodil, ker me je ta vražji dohtar zaklel. Saj sem se oženil, in sem imel sedem sinov in sedem hčerá; pa naj bolj me peče, da sem moral žaklje nositi. Tega si ti kriv, ti vražji dohtar!“ — „Dobro, gospod“ reče dohtar, ker meni ne verjamete, hočem vam to dokazati.“

Pri teh besedah pomoči še on glavo v škaf.

Kralj pa je bil še zmirom jezen na dohtarja, in je potegnil sabljo, da bi mu glavo odsekal, kedar jo bo iz vode ven potegnil.

Pa dohtar je bil tako učen, da je vedel kraljeve misli, in s pomočjo svoje vednosti in svojih čarodejnih moči je izginil, in zletel kakor duh v mesto Damask. Iz mesta Damaska pa je pisal kralju tako pismo: „O kralj, vedi, da sva jaz in ti, oba le revna služabnika Božja. Kó si ti glavo v škaf pomočil in jo brž nazaj ven potegnil, hodil si sedem let po svetu, si se oženil in imel štirnajst otrok, in si dosti pretrpel. In zakaj nečeš verjeti, da je Mohamed posteljo še gorko dobil, ko je obhodil vseh sedem nebes. Spoznaj tedaj, da nič ni nemogoče pri Bogu, ki je vstvaril nebo in zemljó s samo besedo „bodi!“

Ko je egiptovski kralj to pismo prebral, je začel verovati. Vendar je bil na dohtarja jezen. Za to je pisal kralju v Damasku, naj dohtar Lučnika vjame, naj mu glavo odseka, in jo njemu v Egipt pošlje. Kralj v Damaski se ni hotel zameriti egiptovskemu kralju, za to je ukazal svojim služabnikom, naj dohtar Lučnika vjamejo. Zvedel je, da je dohtar Lučnik v eni jami blizo mesta, in hlapci so šli tje lovit ga. Hlapci so mislili, da bo to lahko delo, pa ko pridejo do jame, najdejo pred njo veliko oboroženih vojakov na konjih. Bežé tedaj domu in povedó kralju, kaj so videli. Kralj v Damaski se je nad tem razjezil in je zbral vso svojo vojsko in šel tje pred jamo. Pa vojska dohtar Lučnika je bila močnejši, in kralj se je moral nazaj vmakniti. Ves jezen skliče kralj svoje ministre in jih praša, kaj je za storiti? Ministri mu odgovoré: „Če je prav mogočen kralj, pa premagal ga boš, če imaš Božjo pomoč za se.“ Najstarejši minister pa je rekel: „Pošlji poslanca k njemu in sporoči mu, da hočeš mir skleniti z njim. Potem mu pošlji nekaj lepih žensk, in te naj dohtarja toliko sprašujejo, da bodo zvedele, ali je kak čas v dnevu, da ne more svojih coprnij vganjati.“

Kralju se je ta svet dopadel. Za to pošlje k dohtarju svojega poslanca, in mu ponudi svoje prijateljstvo. Tudi mu je poslal lepo deklico v dar. Dohtar je tej zvijači verjel, ter mislil, da je kralju res žal, in da hoče zanaprej njegov prijatelj biti. Poslano deklico pa je vzel k sebi, ker se mu je silno dopadala. (Na Turškem prodajajo in darujejo ženske, kakor pri nas živino, in taka kupljena ali v dar vzeta ženska je na pol žena, na pol dekla; ker bogati Turki imajo mnogo žensk.)

Ko je deklica videla, da jo dohtar rad ima, ga je začela spraševati, kdaj da ne more copernij delati? „Ljubica moja“ je rekel, „tega pa ti ne smem povedati. Bodi le vesela, saj ti nič ne manjka, pa ne brigaj se za take reči.“ Dekle pa se je delala na to močno žalostno in je hotela po vsej sili zvedeti, kdaj da dohtar ne more nič čarovnij delati. Pripravila ga je tako daleč, da jej je na zadnje povedal: „Zjutraj, dokler se ne vmijem, ne morem nič narediti.“

Komaj je ženska to zvedela, naznanila je brž kralju v Damasku. Ta je brž poslal svoje hlapce in jim ukazal, naj dohtarja zgrabijo, kedar jim bo deklé znamenje dala.

Dohtar je imel zmirom zraven postelje vrč vode, da se je zjutraj brž umil. Ta večer je pa deklica vso vodo po tleh zlila, in ko se je dohtar zjutraj hotel vmiti, ni bilo vode. Zvita ženska je rekla, da gre po vodo in vzame vrč, pa ko pred vrata pride, reče hlapcem, da naj le not stopijo, da ni nobene nevarnosti. Hlapci so drli v jamo. Ko jih dohtar vidi, je brž spoznal, da ga je ženska izdala, za to vzame hitro v vsako roko eno svečo, in se suče z njima v okrogu po jami, in govori vmes čudne besede. Hlapci so mislili, kdo ve kako copernijo bo spet naredil, so se zbali in so vsi zbežali iz jame.

Dohtar pa je vrata zaklenil in se brž vmil. Da bi pa izdajalsko žensko kaznoval, se je on spremenil v njeno podobo, njej je pa svojo podobo dal, tako da je bil on ženska, in prav tako kakor ona prej, ona pa je bila vsa dohtar Lučnik.

On pa v tej ženski podobi teče za hlapci in jim reče: „O vi plašljivci, ali tako spolnujete zapo-

vedi kralja? On vas bo vse ob glavo djal, če pridete v mesto brez dohtarja. Zakaj ste bežali? Kaj ste tako groznega videli? Pojdite nazaj! In če se vi bojite, prijela ga bom jaz, in ga vam izročila.“

Na to so se hlapci ustavili, so dobili več korajže, in so šli nazaj. Tam so dobili tisto deklo v dohtarjevi podobi, so jo zvezali in s seboj peljali. Ona pa ni nič odgovorila, ker jej je dohtar jezik zaklel, tako da je bila nema (mutasta).

Peljali so jo pred kralja, in ta jej je brž ukazal glavo odsekati. Ko je bila pa že mrtva, dal je dohtar mrliču prejšno podobo, in vsi so videli, da je bila ženski glava odsekana, in ne dohtarju. Dohtar pa, ki je prej v ženski podobi tam stal in gledal, spremenil se je spet v svojo pravo podobo, in je rekel kralju te besede: „O kralj, egiptovskemu kralju na ljubo si vse storil, da bi mene v nič del, vedi, da ni prav, človeka po nedolžnem preganjati, in Boga zahvali, da še tebe tako ne kaznujem, kakor sem to žensko, ki me je izdala.“

Ko je te besede spregovoril, je izginil, da ga ni nobeden več videl. Kralj pa, in vsi, ki so zraven stali, so se močno začudili.

„To je historija od dohtar Lučnika“ rekel je prvi minister perziškega kralja; „iz tega vaša milost lahko spozna, da ženskam nikoli ni upati. Poprej ko pustiš kraljeviča Ognjevita ob glavo djati, dovoli nam, da ga še mi izpraŠujemo. Morda bomo spoznali, da je nedolžen.“

„Naj bo,“ rekel je kralj, „odložil bom smrt mojega sina do jutri.“

Ministri so tedaj šli k kraljeviču Ognjevitu v ječo.

Kralj pa se je vsedel na konja in je šel na lov, da bi se razvedril.

Zvečer, ko z lova nazaj pride, večerjal je pri kraljici Knežici. Po večerji mu je rekla: „Bojim se, gospod, da se boste skesali, in da sina ne boste umoriti dali. Človek ima dvojnega sovražnika, svoje otroke in svoje bogastvo. Vaš sin je vaš sovražnik, ker ima take hudobne misli v glavi, le nikar se ne obotavljajte in dajte ga umoriti. Tak sin ni usmiljenja vreden, če prav očetova kri za njega govori. Ne poslušajte vseh ljudi. Vsem ne more nobeden prav storiti, kakor nam kaže pravljica od vrtnarja in njegovega sina. Če dovolite, vam jo povém:

Pravljica od vrtnarja, njegovega sina in od osla.

Nekdaj je šel star vrtnar peš po cesti, svojega sina pa je pustil na oslu jahati. Nekteri ljudje so ga srečali in rekli: poglejte starega norca, on peš caplja, sina pa pusti široko na oslu sedeti.“

Oče je ukazal sinu, naj doli stopi, in je sam osla zajahal.

Kmalo pa pridejo drugi ljudje, in rečejo: „Poglej, stari korenjak na oslu sedi, ubogi sinček mora pa peš hoditi.“

Zdaj reče vrtnar svojemu sinu, naj se še on na osla sede.

Zdaj pridejo zopet drugi ljudje in rečejo: „Uboga žival, kaj trpi! Oba brdavsa sedita na

osličku, ki že sam komaj hodi v tej vročini. Ali bi ne mogla peš hoditi!“

Zdaj zlezeta oba doli. Pa prišel je zopet človek in je rekel: Kako sta neumna! Čemu pa imata osla, in se nobeden na njega ne vsede!“

Vrtnar in njegov sin sta spoznala, da ljudem ni mogoče prav narediti.

„Vidite, gospod“ je rekla Knežica, „da vsem ne boste nikoli prav storili, in da ni potreba poslušati na to, kaj ljudje pravijo. Storite to, kar ste iz početka sklenili, in kaznujte svojega sina.“

Drugi dan se je vsedel kralj Perziški na prestol, je poklical rabeljna, in mu ukazal, da naj umori kraljeviča Ognjevita.

Stopil pa je pred njega drugi minister in je rekel: „Veliki kralj! Varuj se, delati krivico, in verovati besedam kraljice. Ti veš, koliko laži je prišlo po ženskah na svet; več ko je zvezd na nebu in kapljic vode v morji. Vaša milost! dovoli mi, da ti povem historijo od papige.“

Kralj je bil zadovoljen, in minister je začel praviti tako:

Historija od moža in od papige.*)

Bil je enkrat en dober mož, ki je imel lepo ženo, katero je tako rad imel, da jo je le malokedaj iz pred oči spustil. Enkrat je moral vendar iz doma, in tačas je prišel v kraj, kjer so prodajali mnogovrstne tice. Tukaj je kupil papigo, katera je bila

*) Papiga je tak tič v Aziji, ki se nauči, da zna nektere besede govoriti, kakor človek.

tako učena, da ni znala samo vse govoriti, ampak je tudi vse povedati vedela, kar je slišala, če so se ljudje blizo nje pogovarjali. Nese tega tiča domu, mu da lepo kletko (tičnik), postavi tiča v sobo svoje žene, in jo naprosi, naj zmirom skrbi, da bo imela papiga dosti jesti. Potem je šel iz doma.

Ko pride mož nazaj domu, je vprašal papigo, kako se je kaj žena obnašala ta čas. Papiga pa mu je pravila take reči, da je moral mož svojo ženo ozmerjati. Žena je mislila, da jo je kaka dekla zatožila, pa dekle so vse rekle, da so nodolžne, in tako so ženske nazadnje prišle na to, da je morala papiga vse povedati.

Žena je mislila na to, kako bi se pred svojim možem oprala in zgovorila, in tudi na to, kako bi se nad papigo znosila, ker jo je ta izdala. Zmislila si je kmalo kaj.

Ko je mož spet enkrat za en dan iz doma šel, ukazala je žena po noči eni dekli, da mora pod tičnikom kavo mleti, druga dekla je morala papigo z vodo polivati, tretja dekla pa je vzela zrkalo (špegel) in ga je sukala pred lučjo, da se je leskетalo, kakor bi bliskalo.

Ko je prišel mož drugi dan domu, prašal je zopet papigo, kaj se je med tem časom doma zgodilo. Tič je pa odgovoril: „Ljubi gospod, bliskalo se je in grmelo in dež je po meni lil, tako, da nisem prav nič slišal.“

Mož je vedel, da tisto noč ni grmelo in deževalo, za to je mislil, da se mu tič laže, in da se je tudi zadnjokrat zlagal, kar je povedal o gospej. Za to se je mož zjezil, je vzel papigo in jo je tako močno ob tla vrgel, da je takoj poginila. Pozneje

pa je mož le zvedel od sosedov, da je papiga resnico govorila, za to mu je bilo žal, da jo je umoril . . .

„Iz tega tedaj vidite," rekel je drugi minister, „kako so ženske zvite. Nikar ne pustite kraljeviča prej umoriti, dokler ne najdemo njegovega učenika. Ta reč je nekaj nenavadnega. Bojte pa se prelivati nedolžno kri!"

Perziški kralj je bil ginjen po teh besedah svojega ministra, je pustil svojega sina zopet v ječo odpeljati, in je zapustil palačo.

Zvečer pa je zopet večerjal pri kraljici, katera mu je, ko sta odjedla, rekla: „Kraljeviča Ognjevita še niste dali umoriti, ker se vam še zmirom smili. Mislite raje na pravljico, ki sem vam jo včeraj povedala. Danes vam hočem pa povedati drugo pravljico od kralja Slavobora:"

Pravljica od kralja Slavobora in njegovega ministra.

Enkrat je bil en kralj, z imenom Slavóbor (Mahmud). Ta je imel modrega ministra, z imenom Umek (Chas-Ayas). Enkrat pride k temu ministru puščavnik, in ga prosi, naj mu kaj dá, ker drugače se ne more preživeti. Minister mu je rekel: „Vi dobite dobro plačo, če kralju obljubite, da boste mene naučili zastopiti, kaj se tice med sabo pogovarjajo." Puščavnik je bil zadovoljen, in kralj mu je obljubil deset cekinov na dan, da bo Umeka tičji jezik učil.

Nekaj časa potem sta šla kralj in minister na lov, in kralj je ministru rekel: „No, Umek, ali si

se že kaj naučil od puščavnika? Tam na unem drevesu ste dve sovi, poslušaj no, kaj se pogovarjate!“

Minister se je naslonil k drevesu in je delal, kakor bi poslušal. Potem pride k kralju nazaj in reče: „Gospod, nekaj sem slišal, pa bolje je, da vam tega ne povem.“ — „Zakaj bi mi tega ne povedal?“ zakliče kralj. — „Gospod,“ reče Umek, „ta dva tiča sta se od vas pogovarjala.“ — „Kaj se hočeta od mene pogovarjati“, reče kralj, „jaz pa hočem vse vedeti, kaj sta rekla, in ti ukažem, da mi vse poveš od besede do besede.“

„Tedaj vas bom pa vbogal, gospod“ reče minister. „Ena teh sov ima sina, druga pa hčer. Oče od sina je rekel očetu od hčere: „Meni je prav, da se otroka vzameta, če daš svoji hčeri pet sto opustošenih vasi za doto.“ — „Kaj bo to“ reče oče od hčere, „ali ne terjaš več? Dam ti tisoč porušenih vasi namesto pet sto. Dokler bo kralj Slavobor pri nas vladal, ne bo manjkalo opustošenih vasi.“

Kralj je spoznal, kam te besede merijo, in si jih je k srcu vzel. Pustil je porušene vasi zopet sezidati, in je sklenil, da se neče več vojskovati, ampak skrbeti po očetovsko za svoje ljudstvo. Ljudje so ga počeli hvaliti, kakor še nobenega kralja poprej.“ Ko je kraljica Knežica to pravljico povedala, začela je na novo kralja prositi, da naj sina umoriti pusti. On jej obljubi, da se bo to zgodilo prihodnji dan.

Drugi dan stopil je kralj Sinbad z jeznim obrazom med svoje svetovalce in ukazal: „Pripeljite mi hitro mojega sina sèm, da se mu takoj glava odseka!“

„O kralj sveta“ je rekel zdaj tretji minister, in se poklonil pred kraljem, „vsi ministri, vaši zvesti služabniki vas prosimo, da prizanesete še svo-

jemu sinu, dokler ne slišite historije od modrijana Podmanaba. Kedar to slišite, boste vse drugih misli.“ — „Jaz ti dovolim, da mi to historijo poveš,“ reče kralj, „pa potem bom dal svojega sina umoriti.“

Historija od modrijana Podmanaba in od mladega oštirja.

Tretji minister je tako-le pravil: „Gospod, v mestu Damasku je bil enkrat en oštir (krčmar), ki je točil pivo ali pir. Ta krčmar je imel šestnajstletnega sina, z imenom Hasan. Ta sin je bil lepe postave in je znal tako lepo peti in na citre igrati, da so vsi ljudje hodili v tisto krčmo in so ga poslušali.

Ta sin je bil velik dobiček za starega oštirja, ker je vse k njemu vrelo, čeravno je pivo dvakrat tako drago točil, kakor drugi krčmarji. Ljudje so pa v krčmo hodili samo zavoljo lepega petja in citranja, in so to hišo imenovali studenec veselja in dobre volje.

Enkrat je prišel v to krčmo tudi imenitni modrijan Podmanab, kateri je bil zelo učen, je poznal vsa čarodejstva, tako da so mu bili še duhovi pokorni. Tudi on je Hasana občudoval, ker je tako lepo pel in godil, in mladi oštirjev sin se mu je močno prikupil. Prišel je potem vsak dan v to krčmo in je Hasanu dal vsakokrat en cekin. Ko je stari oštir to videl, so se mu sline cedile po bogastvu tega modrijana, za to je rekel: „S tem človekam se moramo sprijazniti, in povabiti ga na kosilo.“ Naročil je tedaj mlademu Hasanu, naj prihodnji dan

povabi modrijana na kosilo. Modrijan Podmanab je vabilo sprejel in prišel na kosilo. Skazovali so mu vsako čast, in prinesli na mizo naj boljših jedi. Po kosilu pa je oštir prašal modrijana, od kodi je doma? Ko je modrijan povedal, da ni iz tiste dežele, ampak da je tujec, povabil ga je oštir, naj pride k njemu v hišo na stanovanje. — „Jaz rad pridem k vam," je rekel modrijan, „ker sem srečen, če sem pri prijaznih ljudeh." Modrijan se je preselil v hišo tistega oštirja in mu je prinesel najlepših in najdražjih daril. Mladi Hasan pa se mu je tako prikupil, da mu je enkrat rekel: „Moj sin, ti imaš bistro glavico, in vem, da se boš naučil tudi moje učenosti; zdaj si še preveč živ, pa sčasoma boš že bolj miren in resen postal, kakor se spodobi za modrijana. Jaz te hočem srečnega storiti. Pojdi z mano, in pokazal ti bodem še danes zaklade, ki bodo lahko enkrat tvoji."

„Gospod" reče Hasan, „če moj oče dovolijo, „grem rad z vami." Modrijan je prašal očeta, in ta je rad privolil, da je sin šel z modrijanom.

Podmanab je šel s Hasanom iz mesta. Prišla sta do podrtega grada, in na dvorišču tega grada je bil vodnjak, ki je bil poln vode. „Poglej ta vodnjak", je rekel modrijan, „tukaj not so zakladi, ki sem ti jih hotel pokazati." „To je slabo," reče mladenič, „kako hočem zaklade iz tega vodnjaka ven dobiti." — „Moj sin" reče Podmanab, „jaz se ne čudim, da se to tebi težko zdi; vsak človek ne premore tega, kar jaz storim; le malo je ljudi, ki zamorejo gospodovati nad naturo."

Modrijan zapiše na košček papirja nekaj besedij v sanskritskem jeziku, v katerem jeziku pišejo vsi

čarodejci Indije in Kitaja. Na to vrže papirček v vodo, in takoj je zginila vsa voda in se čisto posušila. Potem sta zlezla oba v vodnjak po stopnicah, ki so bile v njem narejene. Na dnu vodnjaka so bile velike vrata z jeklenim zapahom. Modrijan je zapisal molitvico in se je s papirčkom vrat dotaknil. Vrata so se precej same odprle. Potem sta prišla do drugih vrat, pred katerimi je stal zamorec; v rokah pa je držal težek kamen. „Ta človek nas bo s kamnom pobil“ je rekel Hasan. In res, ko blizo prideta, je zamorec vzdignil kamen, da bi ga v nju zagnal. Pa modrijan je zmolil hitro eno kratko molitvico, in je pihnil po zamorcu, in pri tej priči je zamorec znak padel . . . .

Gresta naprej in prideta do tretjih vrat, ktere so bile iz belega kamna; pred njimi pa sta stala na straži dva grozna zmaja, kterima je ogenj iz gobca švigal. Hasan se je vstrašil in zaklical: „Nikar ne hodiva naprej, ta dva zmaja naju bosta požrla.“ — „Nič se ne boj“ je rekel modrijan, „saj imaš mene pri sebi. Ti moraš bolj korajžen biti, če hočeš moj učenec postati. Jaz zapovedujem čez duhove, in se takih zmajev ne bojim.“ Na to izreče nekaj čudnih besedi, in brž sta zlezla zmaja vsak v svojo luknjo.

Zdaj so se tretje vrata same odprle. Zdaj stopita v lepo dvorano. V tej je bil kamen, ki se je tako svetil kakor solnce, tako da je bilo po sobi sve razsvetljeno. Vse se je lesketalo v zlatu, srebru, žlahtnih kamnih in biserih. Dvanajst belih devic je tam stalo, ki so tako lepo pele in godle, da jih je bilo kar veselje poslušati. Tla so bila iz čistega zlata, strop pa iz zelenega kamna, posejan z belimi biseri. Mladenič je kar zijal in gledal to lepoto.

Iz te sobe pa sta stopila še v drugo štirivoglato sobo. V enem kotu je bil velik kup zlata, v drugem kotu je bil kup žlahtnih kamnov smaragdov, v tretjem kotu je stal srebern vrč, v četrtem kotu pa en kup črne zemlje. V sredi sobe pa so bile napravljene pare, na parah pa je ležal en kralj z zlato krono na glavi. Sprednja dilca (znožnica) mrtvaške truge je bila iz čistega zlata, in na njej so bile zapisane te-le besede:

„Ljudje spijo, dokler živijo; zbudijo se še le, kedar umrjejo. Kaj meni pomaga, da sem imel veliko kraljestvo in vse zaklade, ki se tukaj vidijo? Sreča človeška je kratka, in njegova moč je slabost. O ti brezumni človek! Ne hvali se s srečo v svojem življenji. Pomisli, kako moč in bogastvo so imeli egiptovski kralji Faraoni. Glej, ni jih več, in tudi tvoja ura bo kmalo bila.“

„Kteri kralj tukaj leži?“ je prašal Hasan. — „To je eden od starih egiptovskih kraljev,“ je rekel modrijan, „on si je pustil napraviti ta lepi grob pod zemljo.“ „Kako je to“ praša Hasan, „drugi kralji si pustijo napraviti lepe spominke na vrh zemlje, tako da jih lahko vsak človek vidi, ta kralj pa je tako nezmerno bogastvo zakopal pod zemljo?“ Modrijan mu reče: „Ta kralj je bil čarodejec in se je zastopil na vse copernije. On je imel tudi kamen modrijanov, in vse te zaklade, ki jih tukaj vidiš, je naredil iz črne prsti, kakoršne tam v kotu nekaj leži.“ — „Ali je mogoče“ vsklikne mladi krčmar, „iz črne prsti toliko lepih in dragocenih reči narediti?“ — „To mi smeš verjeti,“ reče modrijan, „in v dokaz ti bom povedal nekaj turških besedij, ki zapopadajo skrivnost kamna modrijanov:

Virgil Arus garbi Šahsadej Kitaja,
Bir Tifl ola bunlardan sultan Kob rujan.

To se pravi po slovensko: „Zaroči nevesto večerno s kraljevičem jutrovim; otroka bosta rodila, ki mu bodo pravili: cesar lepega rodu.“ Te besede pa pomenijo: razmoči prst iz jutrove dežele, iz nje se bo porodil Merkur, mogočen duh, ki kamne v demante spreminja.“ V srebernem vrču, ki ga tam v kotu vidiš, je taka voda, s katero je treba črno prst poškropiti, da se v zlato in demante spremeni. Vzemi le eno pest od enega kupa prsti, in lahko spremeniš vsako rudo v srebro in zlato, in vsak kamen v demant ali rubin.“

„To je res čudna prst,“ je rekel Hasan, „in zdaj se ne čudim, da je tukaj toliko bogastva videti.“ — „Ta prst dela še veči čudeže“ je pristavil modrijan, „z njo se lahko ozdravi vsaka bolezen; če je bolnik že v zadnjih izdihljejih, pa požre eno trohico od te prsti, pa bo precej vesel in zdrav iz postelje skočil. In kdor si s to prstjo oči pomaže, bo videl vse duhove po zraku in imel bo tako moč, da ga morajo duhovi vbogati.“

„Zdaj vidiš, moj sin“ je rekel modrijan, „kake zaklade sem za tebe namenil.“ — „To so velike reči“ je rekel mladenič, „pa za zdaj bi jaz že rad nekaj s seboj vzel, da bi očetu pokazal, kako srečni da smo, ker imamo takega prijatelja.“ — „Vzemi, kar hočeš“ reče modrijan. Hasan je hitro nabasal vse aržete (žepe) s zlatom in žlahtnimi kamni.

Potem sta šla zopet ven. Zamorec je še zmirom znak ležal. Potem sta zaprla vse vrata za seboj, ki so se same zaklenile. Potem sta zlezla spet po stopnjicah iz vodnjaka; komaj sta bila iz

njega, napolnil se je vodnjak zopet z vodo. Mladenič se je čudil, kje se je tako hitro voda nazaj pobrala, modrijan pa mu je rekel:

„Kaj se čudiš; ali nisi še nikoli nič slišal od talizmana?“ „Ne“ je odgovoril. „Jaz ti ga bom ne samo pokazal, ampak te še naučil, kako se naredi,“ je govoril modrijan. „Talizmani so dvojne vrste. Enega delajo čarodejci (coperniki), druzega pa zvezdogledi. Prvi je močnejši in dela z besedami in molitvami; druge vrste talizman pa dela z močjo zvezd do rude. Jaz imam talizman prve vrste, ki mi ga je dal mogočni duh Višnov. Črke so pod oblastjo angeljev, angelji pa so žarki božje moči in slave. Iz črk se delajo besede, iz besedij pa molitve, in molitve imajo veliko moč.“

Med takimi besedami sta prišla v mesto nazaj. Oštir je bil ves začuden, ko mu je sin pokazal, kar je s seboj prinesel. Brž so popustili oštarijo in so začeli dobro in brez dela živeti z denarjem, kar ga je fant s seboj prinesel iz jame. Hasan pa je imel mačeho, ki je bila strašno lakomna tako po denarjih, kakor po časti. Čeravno je Hasan tako drage demante s seboj prinesel, da se niso imeli več revščine bati, mislila je vendar, da bi jim vtegnilo kedaj zmanjkati, za to mu je enkrat rekla: „Moj sin, če bomo tako zapravljali, kakor zdaj, bomo kmalo v beračijo nazaj zabredli.“ — „Nikar se ne bojte, mati,“ je rekel Hasan, „v tistem vodnjaku je še silno veliko zakladov. Bova pa spet enkrat tje šla z modrijanom, pa bom vzel nekaj črne prsti s seboj, pa bomo imeli spet za dolgo časa zadosti.“

„Vzemi rajši zlata in rubinov,“ je rekla mačeha, „kaj boš s prstjo! Pa veš kaj, Hasan,

zakaj te pa Podmanab ne nauči tistih molitev, da bi ti sam šel po zaklade v vodnjak. Če on naenkrat umrje, pa smo pri kraji. On se zna tudi naveličati, pri nas stanovati. Morda nas bo že kmalo zapustil, pa nam ne bo nič povedal, kako se vzdignejo zakladi. Kaj imamo potem? Jaz mislim, da bo najbolje, če ti modrijana naprosiš, da te naj tiste molitvice nauči; in kedar jih boš znal, potem ga bomo ubili, da ne bo nikomur drugemu povedal, kje so zakladi in kako se pride do njih.“

Mladi oštir se je ustrašil teh besedij. „Moja mati“ je rekel, „kaj vi govorite! Modrijan nas ljubi, in nam je skazal že toliko dobrot, on mi je obljubil še dosti drugih zakladov, in za zahvalo ga hočete umoriti! Rajši grem spet nazaj v oštarijo pivo točit, kakor pa da bi kaj tacega storil, in svojemu dobrotniku po življenji stregel.“ — „Ti imaš dobro srce, moj sin“ je rekla mačeha, „pa človek mora le sam na-se gledati. Zdaj se lahko obogatimo, zakaj ne bi porabili te lepe priložnosti. Oče so bolj pametni, ko ti, pa meni prav dajo, kaj se boš potem ti branil.“

Hasan se je dolgo branil, pa ker je bil mlad in lahkoživen, in ker mu mačeha le ni dala miru, se je nazadnje vdal. „No, bom pa šel k Podmanabu“, je rekel, da me bo molitvice naučil.“

Šel je k modrijanu in ga tako lepo prosil, naj ga molitvice nauči, da se mu starček ni mogel ubraniti, ker je fanta rad imel. Napisal je molitvice na en papirček, in mu je vse povedal, kako se mora obnašati.

Ko je molitvice vedel, šel je k očetu in mačehi, in zmenili so se, kdaj pojdejo po zaklade. „Kedar

pridemo nazaj„ je rekla mačeha, „bomo modrijana ubili.“

Ko je odločeni dan prišel, so šli iz hiše, pa niso modrijanu nič povedali, kam gredo. Pridejo do tistega podrtega grada. Ko pridejo do vodnjaka, je vergel Hasan prvi papirček v njega, in voda se je precej posušila. Potem so zlezli po stopnicah doli. Hasan je odprl z molitvico na papirju vse tri vrata, je vrgel zamorca ob tla in zapodil tista dva zmaja. Tako so prišli srečno v tisto sobo, kjer so bili zakladi.

Mačeha se ni dosti zmenila za tistega egiptovskega kralja, ki je na parah ležal, tudi ne za besede, ki so bile na mrtvaški trugi zapisane. Tiste črne prsti tam v kotu, katero je sin toliko hvalil, še pogledala ni, ampak vrgla se je na žlahtne kamne, kterih je toliko nabasala v aržete, kar jih je le not spravila. Stari oštir si je napolnil žepe s zlatom, sin pa je vzel le za eno perišče črne prsti, da bi njeno moč doma poskušal.

Potem so šli nazaj ven, vsi veseli. Kar naenkrat jim pridejo naproti trije strašni zmaji. Krčmar in njegova žena sta zbežala vsa prestrašena k Hasanu; pa ta si sam ni vedel pomagati, ker ni vedel nobene molitvice proti tem zmajem. „O vi nehvaležna in hudobna mačeha“ je rekel, vi ste kriva, da bomo vsi trije konec storili.‘ Podmanab je gotovo vedel, da smo sèm šli, morda še to vé, da smo ga hoteli umoriti, ker on je od sile učen človek; zdaj je pa poslal te zmaje, da nas bodo požrli.“

Komaj je te besede izgovoril, kar zaslišijo od zgoraj modrijana Podmanaba, ki jim je te besede

govoril: „Vi ste vsi trije rokovnjači in cigani, in niste moje prijaznosti vredni; umoriti ste me hoteli, pa veliki duh Višnov mi je to naznanil in me posvaril. Zdaj boste videli, kaj jaz znam: ti ženska, ki si se to hudobijo zmislila, in vidva sta bila tako slaba, da sta ženske besede poslušala; tedaj ste smrti zapadli vsi trije.“ Na to so zmaji raztergali vste tri, Hasana, njegovega očeta in mačeho.

„Ta historija vas uči, gospod,“ je rekel minister, „da ne smete kraljice poslušati, ki vam prigovarja, da bi umorili Ognjevita; zakaj, če je nedolžen, vas bo Bog ravno tako kaznoval, kakor je kaznoval Hasana in njegovega očeta, ker sta se vdala volji hudobne mačehe, kakor se hočete vi vdati volji kraljice.“ Kralj Perzije je bil ginjen s to historijo in je rekel: „Moj sin ne bo prej umrl, dokler nemam očividnih dokazov, da je res kriv.“

Kralj Sinbad je šel potem na lov. Zvečer pa, ko domu pride, mu je rekla kraljica: „Tedaj ste Ognjevitu zopet zaprinesli?“ — „Ljuba žena“ reče kralj, „prej ko ga umoriti dam, hočem se prepričati, ali je kriv, ali ne.“

„Dobro“ reče kraljica, „če mojim besedam ne verjamete, zakaj pa sin zmirom molči? in zakaj se je njegov učenik skril? Gotovo je zvedel, kaj je kraljevič storil, in zdaj se boji, da bi ga ne kaznovali, ker je Ognjevita tako slabo izredil. Kako bi se mogla stvar drugače dokazati, ki se je storila na skrivnem? Če ni prič, se mora obsoditi na mojo zatožbo in zavoljo suma. Zatožba je namesto dokazov. Da je to res, boste videli, kedar vam povem

historijo od kralja Akšida.“ „Le povejte jo“ reče kralj; in kraljica Knežica je začela praviti:

Historija od kralja Akšida.

Ko je Akšid, kralj egiptovski, na konec svojih dni na smrtni postelji ležal, in ko je že čutil, da bo kmalo umrl, poklical je k sebi svoje tri sinove in jim je rekel: „Moji otroci, jaz bom kmalo stal pred Božjim sodnikom; pa še prej ko umrjem, hočem videti, kakšen bo moj pogreb, za to vam ukažem, da naredite brž moj sprevod k pogrebu. Jaz sem radoveden, za to pokličite brž vse moje ministre in moje namestnike po deželi, vse grofe in vso gospodo. Naredite vse prav lepo.“

Sinovi so se nad temi besedami jokali, pa vendar so hiteli izpolniti željo očetovo.

Ministri so določili dan slavnostnega, velikega pogreba. Vsa gospôda se je pripravljala za ta dan. Pride tisti dan. Vsa palača je bila s črnimi progami pregrnjena. Na trgu pred palačo stalo je petdeset tisoč vojakov; med nje so razdelili plačo v zlatih mošnjicah. Potem stopijo v sobo kraljevi prvi namestniki, vzdignejo kralja iz postelje in ga posadijo na prestol. Pred prestol so postavili štirje ministri mrtvaško trugo, in štirje kraljeviči so svetili. Šesteri grofi pa so tla s črno zemljo potrosili, kakor je bila tam navada. Potem so prišli vsi trije sinovi kraljevi in so trugo okinčali z najlepšimi biseri, in so položili na njo krono kralja Akšida, ki se je lesketala v najlepših žlahtnih kamnih.

Potem so prišli štirje mejni grofi, naj bolj imenitni od vseh, so vzdignili trugo na svoje rame in so jo nesli. Za trugo so šli duhovniki in so prepevali svete pesmi. Potem so šli puščavniki, eden od njih pa je jahal na konju in je držal v roki sveto pismo. Zraven truge pa so hodili kraljevi sinovi, namestniki in njih sinovi; za njimi je šlo dve sto godcev; potem je prišlo petdeset ministrov v dolgih, črnih suknjah; za njimi so šli pa grofi. Za grofi je šlo deset tisoč kónj z zlatimi sedli, in z njimi je šlo deset tisoč zamorcev, tako da je vsak zamorec enega konja peljal. Za njimi pa je šlo žensk brez števila.

Ko je kralj Akšid vse to videl, je izdihnil: „Videl sem svoj pogreb pred svojo smrtjo.“ Potem je rekel, naj ga vzdignejo iz prestola; ko je bil na tleh, je vzel pest prsti, se pomaže z njo po obrazu in reče: „Naj me zakrije zemlja, saj ves čas, kar sem bil kralj, nisem nič tacega storil, da bi se me ljudje spominjali.“ Potem je rekel ministrom: „Vzemite peresa in pišite, jaz hočem kaj dobrega narediti pred smrtjo, pišite: „Prvič, zapustim en miljon dve sto in dvajset tisoč goldinarjev, da se bo naredila hiša za bolnike. Drugič, ravno toliko zapustim, da se bo zidala velika kosarna; tretjič, ukažem, da se naredi velika gostilnica za tuje popotnike, in vsak dan naj se izplača iz mojih denarjev pet sto cekinov, da bodo popotniki zastonj preskrbljeni in da se jim dobro postreže. Četrtič pa dám devet krat sto tisoč goldinarjev za veliko kopelj, kjer se naj vzamejo v službo take ženske, ki so od svojih móž zapuščene.“

Ko je bilo vse to zapisano, pustil si je brati iz svetega pisma; tistemu, ki je bral, je podaril tisoč

cekinov, pet sto pa vsakemu puščavniku in duhovniku; slepci in hromi pa so dobili po sto cekinov.

Potem se je napravila sedmina. Jedila so se nosile na mizo v zlatih skledah, in vsak, kdor je bil povabljen, si je smel eno zlato skledo s seboj vzeti. Po obedu je kralj Akšid oprostil vse tlačane in robove.

Tako je bilo prvi dan in drugi dan. Tretji dan pa je kralj hudo oslabel, in ko je videl, da bo umrl, pokliče še enkrat svoje tri sinove in jim tako govori: „Ljubi sinovi, jaz imam v moji spalnici eno skrinjico, kjer so skriti najlepši biseri tega sveta; kedar umrjem, in ko me boste pokopali, kakor se spodobi, razdelite tiste bisere med seboj.“

Kralj je umrl. Najmlajši sin ni mogel počakati, gre v kraljevo spalnico, najde tisto skrinjico, in najde v njej toliko demantov in biserov, da je storil sam pri sebi hudobni naklep, vse za sebe obdržati, in bratom povedati, da ni nič našel. Ko je bil pogreb končan, tekla sta še una dva brata v kamro, da bi poiskala tisto skrinjico. Preiskala sta vse, pa nista nič našla. V tem pride še tretji brat in ju praša: „No, ali so kaj lepi kamni?“ — „Ti to bolje veš, ko midva,“ reče stareji brat, „menda si jih ti vzel.“ — „Lepa je ta“ reče najmlajši, „vidva sta jih vzela, pa mene dolžita.“ „Čujta, brata“ reče drugi brat, „eden od nas jih ima, ker v to sobo noben drug človek ne pride. Pojdimo po sodnika, ki je najbolj prebrisan človek v Kajiri; on bo že zvedel, kdo je tat.

S tem predlogom so bili vsi trije zadovoljni. Ko je sodnik prišel, in zvedel zakaj se gre, jim

reče: „Gospodje kraljeviči, prej ko sodbo izrečem, povedati vam hočem eno historijo, in pazljivo me poslušajte: . . . .

Lunica je zapazila, da je dan, in je rekla, da bo drugi dan naprej povedala.

Petnajsta noč.

Prihodno noč je Srebernica naprosila sestro, da je začela naprej praviti: „Tisti sodnik je povedal tistem trem kraljevičem to-le historijo:

Enkrat je bil en mlad človek, ki je ljubil strastno mlado dekle, in tudi ta ga je rada videla. Hotela sta se vzeti, pa starši od dekleta tega niso pustili, ker so jo namenili drugemu možu, in ravno so jo hoteli temu možu izročiti, kar sreča dekle svojega ljubimca.

„Vi ne veste, kaj z mano delajo," mu reče vsa objokana, „zaročiti me hočejo z možem, ki ga še nikoli nisem videla; tako se bova morala midva ločiti!" — „Oh, moja kraljica" reče on, „kaj mi ne poveste, kaj bom jaz počel?" in pri teh besedah se je zjokal. Tako sta drug drugemu tožila. Pa on je le na se mislil, ona pa je tolažila njega, čeravno je bila sama brez tolažbe, in je rekla: „Nič se ne bojte, tisti dan, ko ima biti poroka, pribežala bom k vam."

Med tem so pripravili ženitovanje. Nevesta je bila že vsa praznično oblečena in se je lesketala v zlatu in srebru; pa ko je ženin prišel, začela se je jokati. „Zakaj se jokaš," jo praša, „ali me nimaš rada, ko bi bil jaz to vedel, ne bi te nikdar

v zakon silil.“ Ona pa mu je vse obstala, da ima ljubimca, in da mu je obljubila, k njemu bežati.

Tisti mož pa je bil dobrega srca in je znal veliko potrpeti, za to je rekel nevesti: „Svojo obljubo mora vsak človek držati, in če ga že tako rada imaš, pa pojdi za en dan k njemu, ako mi obljubiš, da prideš jutri nazaj, in da potem ne boš več tje hodila. Ker ste svojemu ljubimcu tako zvesta, mislim, da boste tudi to držala, kar meni obljubite.“

Nevesta je bila vsa osupnjena od teh prijaznih besedij, in mu je obljubila, da bo samo danes to storila, potem pa nikoli več. Mož jo je sam spremil do vrat. Ona pa je šla svojo pot v ženitvanjski obleki, vsa v zlatu in biserih se lesketajoča. Kmalo pa je srečala roparja ali razbojnika. Ko jo ta vso v zlatu in srebru vidi, misli si sam pri sebi: „Ha, kaka sreča! Danes bom naenkrat obogatel!“ Na to stopi k njej, jo prime, in hoče bisere, prstane, koravde in uhane iz nje potrgati. Ko jo pa bolj natanko pogleda, se je tako začudil nad njeno lepoto, da jej ni mogel nič žalega storiti. Za to jo vpraša: „Prekrasna žena, zakaj hodite tako pozno sama po svetu? Ona mu je vse povedala. Razbojnik jo posluša in reče: „Vaš ženin je res dobrega in žlahtnega srca, da vas je za en dan odstopil svojemu sovražniku. Kaj tacega še ni bilo. Ker pa tudi jaz včasih rad pokažem, da imam plemenito srce, vam ne bom nič vzel, in vas bom še celo pot spremil, da vam tudi noben drugi ropar ne bo mogel nič žalega storiti, zakaj, vsak ropar ni takega srca, ko jaz, in nekteri ne pozna nobenega usmiljenja.“

Na to jo prime za roko in jo spremi do hiše, kjer je bil njen ljubimec.

Ko jo ljubimec zagleda, je bil ves začuden, videti jo v ženitvanjski obleki. Ona pa mu reče: „Moj ljubček, prišla sem, da rešim svojo besedo. Moj ženin mi je to dovolil.“ Zdaj se je ljubimec še bolj začudil, ko je zvedel, kako dobrega srca je ta ženin. „Ali je mogoče,“ je rekel, da vam je ženin dovolil, rešiti dano besedo, čeravno njegova čast pri tem trpi?“ Zdaj mu je nevesta še povedala, kako je razbojnik z njo lepo ravnal.

Nad tem se je ljubimec še bolj začudil. „Kdaj se je še to slišalo,“ je rekel, „kar sta ta dva naredila, to je vredno, da se v zlate bukve zapiše; pa ker sta že dva tako naredila, nečem jaz slabeji biti od onih dveh, za to moja ljuba, vas odvežem od vaše obljube, in če vam je drago, vas hočem sam domu spremiti.“

To reče, jo prime za roko in jo pelje do vrat tiste hiše nazaj, kjer je bil nje ženin, in se od nje poslovi.

„Zdaj mi pa povejte, gospodje kraljeviči,“ je rekel sodnik, „kateri od teh treh je pokazal naj bolj žlahtno srce, ali ženin, ali razbojnik, ali ljubimec?“

Najstarši sin je rekel, da je ženin najbolj lepo ravnal. Drugi sin pa je rekel, da je ljubimec najbolj samega sebe zatajil. „Kaj pa vi“ praša sodnik najmlajšega sina, „kateri od teh treh se je vam najbolj dopadel?“ — „Meni se zdi,“ je rekel najmlajši, „da je razbojnik naj boljši srce pokazal. Videl je na nevesti toliko zlata, srebra in biserov, in čudno se mi zdi, kako se je mogel zdržati, da je ni oropal.“

„Kraljevič," reče sodnik, in ga ojstro pogleda, „vam se razbojnik preveč dopada, in vi se čudite, da se je mogel premagati, za to tako sodim, da ste vi tat; sami ste se izdali. Boljši je, da svojo krivdo kar sami obstanete, pa bo vse dobro." Kraljevič je zarudel v obraz in je vse obstal po pravici.

Ko je skončala kraljica Knežica to historijo, začela je spet kralju prigovarjati, naj svojega sina umoriti pusti, in je rekla, da je ravno tako kriv, kakor ta najmlajši kraljevič, ki je brate okradel. Pristavila pa je še to: „Gospod, rečem vam, vaše ure so štete; kaj poslušate svoje ministre, ki jih je vaš sin podkupil; vaš sin vam bo nož v srce zabodel, morda že jutri. Joj meni! kaj bom jaz počela, kedar vas več ne bo? Pa kaj je meni za moje življenje; meni je le za vas, mojega gospoda in moža, ki ga zvesto ljubim."

Pri teh besedah se začne jokati. Kralj jej reče ves ginjen: „Nikar se ne jokajte, lepa kraljica; zdaj svojemu sinu ne bom več prizanašal. On je kriv že za to, ker se vi zavoljo njega jokate. Zdaj pojdeva spat, jutri pa, ko bo rumena zarja razgnala ponočno temino, ukazal bom glavo odsekati mojemu in vašemu sovražniku."

Drugo jutro je kralj vstal s trdnim naklepom, da bo sina umoriti dal. Za to ukaže rabeljnu, da naj mu sina pripelje.

Zdaj se je oglasil deveti minister, in je prosil za življenje Ognjevitovo. Kralj pa mu ukaže molčati, in reče: „Minister, vse je zastonj, kar za mojega sina govoriš; on je obsojen na smrt."

Na to je dal minister kralju en kos papirja in je rekel: „Vaša milost, preberite vsaj, kar na tem papirju stoji, potem pa storite kar hočete.“ Kralj Sinbad je vzel papir in je bral iz njega te-le besede:

„O ti modri in srečni kralj! Jaz sem v zvezdah bral, da bo kraljevič Ognjevit štirdeset dni v veliki nevarnosti živel; nikar ga prej ne obsodite, dokler ne bo teh štirdeset dni minulo.“ Vsi ministri so te besede potrdili in so rekli: „O kralj, počakajte še teh štirdeset dni; gotovo vam ne bo žal, da ste imeli toliko potrplenja.“

„Res je“ je rekel deveti minister, „če mi dovolite, gospod, povedal vam bom historijo, ktera je dogodbi z Ognjevitom nekoliko podobna; iz te historije boste spoznali, da je potrpežljivost dobra reč, in da ona vse premaga.“ — „Dobro, minister“ reče kralj, „pa nam povej tisto historijo.“

Deveti minister pa je začel:

Historija od kraljeviča iz Karizme in od princezinje iz Jurjevije.

V Aziji je dežela, ki jej pravijo Karizma, in druga dežela, z imenom Jurjevija (Georgija). V Karizmi je bil enkrat en kralj, ki ni imel nič otrok, pa je zmirom molil, da bi dobil kacega otroka, da bi mu kraljestvo zapustil. Nazadnje je bila njegova molitev uslišana, in dobil je sina, tako lepega, kakor dan. Veliko veselje je bilo nad tem otrokom, kralj je napravil velike gostije. Poklical je tudi vse zvezdoglede svoje dežele in jim je ukazal, naj pogledajo v zvezdah, kako srečo bo njegov sin imel na

svetu. Pa kar so mu povedali, kralju ni posebno dopadlo; rekli so mu, da bo njegov sin do tridesetega leta v samih nesrečah in nevarnostih živel, in da le Bog sam vé, kaj ga v tem času čaka. Kraljevo veselje se je pri teh besedah v žalost spremenilo: vendar je dal svojega sina lepo izrediti, in kakor bi se hotel z zvezdami vojskovati, je vse storil, da bi svojega sina pred nesrečami obvároval. In res je več let brez vsake posebne nezgode preteklo. Tako je postal mladi kraljevič petnajst let star. Pa kar je človeku namenjeno, temu ne uide. Enkrat je jezdil kraljevič blizo morja, in pade mu v glavo, da bi se rad po morji vozil. Pustil si je narediti barko in vzel je štirdeset tovaršev iz svojega spremstva s seboj. Komaj so se vozili nekaj dni, kar pride nad nje roparska ladija, na kterej so bili sami pomorski razbojniki. Kraljevič in njegovi ljudje so se nekoliko branili, pa roparji so bili močnejši in so vse te kraljeve polovili, in jih vse v neko divjo deželo Zamzaro prodali, kakor živino. V tej deželi Zamzari so prebivali pasjeglavci, ki so človeško meso jedli. Ti so zaprli kraljeviča in njegove ljudi v en hlev, kjer so jih s sadjem pitali. Vsak dan so vzeli enega iz hleva, so ga zaklali in spekli za svojega kralja, in kralju pasjeglavcev se je ta jed posebno dopadala. Kraljeviča so prihranili za zadnji dan, ker je bil naj bolj lep videti. Ta dan, ko je bil že sam, rekel je sam pri sebi: „Vem, da moram umreti, pa jaz ne zastopim, zakaj bi se pustil mirno zaklati; branil se bom in okoli sebe tolkel, da jih vsaj en par teh divjakov pobijem.“

Komaj ta sklep stori, kar pridejo pasjeglavci in ga peljejo v kraljevo kuhinjo. V kuhinji pa je

videl velik nož, s kterim so ga hoteli zaklati. On hitro raztrga vrvi, s kterimi je bil zvezan, zagrabi nož in začne pasjeglavce z njim klati, tako da jih je vse pomoril, kar jih je bilo v mesnici. Potem jih je vse iz mesnice ven zmetal; in kdor mu je blizo prišel, vsacega je zaklal. Cela palača kraljeva je odmevala od upitja ranjenih pasjeglavcev, ki so se po tleh valjali.

Ko je kralj pasjeglavcev to zvedel, se je čudil, da en sam človek toliko premore, za to je šel sam h kraljeviču in mu rekel: „Mladenič, jaz se čudim tvoji moči in tvoji korajži, za to te bom pri življenji pustil, nikar se več ne vojskuj z mojimi ljudmi, preveč jih je, da bi jih ti sam premagal. Povej mi, kdo je tvoj oče?“

„Gospod“ reče kraljevič, „jaz sem sin kralja iz Karizme.“ — „Videl sem“ reče kralj pasjeglavcev, „da si res korenjak, za to ti verjamem, da si kraljev sin. Nič se ne boj, pri meni se ti bo dobro godilo. Dal ti bom svojo hčer za ženo. Vsi kraljeviči našega kraja so v njo zaljubljeni, pa ti si je bolj vreden, ko vsi drugi.“ — Kraljevič ni bil nič posebno pri volji vzeti princesinjo s pasjo glavo, za to je rekel: „Vaša milost mi preveč časti skazuje; jaz mislim, vaša hči se bo bolj podala kakemu kralju iz vaših krajev.“ — „Ne, ne“ reče kralj jezen, „ti jo moraš vzeti, drugače se ti bo slaba godila.“

Kraljica Lunica je videla da je že dan, za to je potihnila.

Sedemnajsta noč.

V prihodnji noči želel je kralj, da bi Lunica historijo do konca povedala, in kraljica je tako naprej pravila:

„Kraljevič iz Karizme je spoznal, da mu gre za glavo, če ne vzame pasjeglavske princesinje. Za to se je vdal, in jo vzel. Imela je najlepšo pasjo glavo v celi deželi, vendar se je ni mogel navaditi, in od dne do dne se mu je bolj studilo do nje, čeravno ga je ona imela močno rada. Iz tega studa bi bila lahko kaka nevarnost zrastla za kraljeviča; pa smrt ga je odrešila: pasjeglavska princesinja je kmalo umrla.

Kraljevič se je že veselil, da je bil rešen take grde žene, pa zvedel je na svojo veliko žalost, da je v pasjeglavski deželi taka navada, da moža živega pokopljejo k ženi, kedar mu ta umrje, in tako tudi ženo, kedar mož umrje. Rekli so mu, da so tej postavi tudi kralji podvrženi, in da se pasjeglavci svojega pogreba pri živem telesu nič ne bojé, ampak da se še veselé, ker pri takem pogrebu pasjeglavci okoli groba plešejo in prepevajo.

Kraljeviča pa to, kar je slišal, ni moglo razveseliti; pa vendar ni bilo drugače, ko vdati se. Položili so ga živega na pare zraven svoje mrtve žene, dali so mu hleb kruha in vrč vode, in nesli so oba k pogrebu.

Grob pa je bil velika jama v zemlji. Najprej so njo doli spustili na vrveh. Po tem so začeli pasjeglavci okoli groba plesati in prepevati. Kraljeviču pa se to petje ni posebno dopadlo. Po tem so

še njega doli spustili, in čez jamo so zvalili velik kamen.

Kraljevič pa je ves žalosten zdihoval: „Moj Bog, ali je to osoda kraljevega sina! Saj sem zmirom molil in pošteno živel! O kako strašno smrt moram storiti!“ Pri teh besedah se je začel britko jokati.

Mislil je, da nikoli več ne bo prišel iz te jame, pa vendar je zlezel iz mrtvaške truge in je tipal v temi in šel po jami naprej, kjer je ošlatal zidano steno.

Ni še prišel sto korakov daleč, kar zagleda luč. Stopil je bolj hitro, in kmalo je videl pred seboj ženo, ki je držala voščeno svečo v roki.

On se jej hitro približa, pa ona, ko ga vidi, je hitro luč vgasnila. „Moj Bog“ je rekel kraljevič, „ali sem se zmotil? Ali nisem videl luči? Ali je moja zmešana glava le sama sebe goljufala? Taka je, taka. O nesrečni kraljevič! Nikar ne misli, da boš še kedaj gledal beli dan in rumeno solnce! Večna noč te pokriva! O kralj Karizme! Moj nesrečni oče, nikar ne misli, da boš svojega sina še kedaj videl. On bo tukaj žalosten konec storil!“

Ko je te besede izgovoril, slišal je glas, ki mu je rekel: „Ne bojte se kraljevič, ker ste sin kralja iz Karizme, ne boste tukaj konca storili; jaz vas hočem rešiti, če mi obljubite, da me boste za ženo vzeli.“ — „Gospa“ reče kraljevič, „hudo je, če je človek s petnajstimi leti živ zakopan; pa rajši to pretrpim, kakor pa da bi vas vzel, če ste moji ranjki ženi podobna. Če imate pasjo glavo, kakor ona, potem vas ne morem ljubiti.“

„Jaz nisem iz pasjeglavske dežele," reče ona, „stara sem še le štirnajst let — (v tem kraji ljudje hitro dorastejo in deklice se možijo že z dvanajstim letom) — in mislim, da se pred mojim obrazom ne boste vstrašili." Zdaj je svečico zopet prižgala, in kraljevič se je začudil nad njeno lepoto.

„Krasno dekle" reče kraljevič, „povejte mi, kdo ste; vi morate Vila biti, ker pravite, da me lahko rešite iz tega groba."

„Ne, gospod" reče ona, „jaz sem le princesinja, in sicer hči kralja iz Jurjevije, in kličejo me: Miroslava (Dilaram.) Svojo historijo vam bom drugikrat povedala; za zdaj vam le povem, da je hud vihar na morji vrgel mojo barko na to zemljo, in da sem morala enega pasjeglavca za moža vzeti, drugače bi me bili umorili. On je včeraj umrl, in mene so, kakor vas, v to jamo vrgli, in dali so mi hleb bruha in vrč vode s seboj. Vzela pa sem s seboj pod obleko to le svečo in kresilno gobo. Ko sem bila v jami, prižgala sem svečo, da bi morda kje našla kak izhod. Komaj grem kakih sto korakov, kar zagledam neko belo reč; bil je bel kamen iz mrameljna. Jaz pridem do njega in se začudim, ko berem na kamnju napis, na kterem je bilo tudi moje ime. Pojdite hitro z menoj," je pristavila Miroslava, „da pogledava tisti napis, ki se bo tudi vam čuden zdel."

To reče, in dá svečo kraljeviču, ki se je kamnu približal in na njem te le besede bral:

„Kedar bosta kraljevič iz Karizme in princesinja iz Jurjevije tukaj vkup prišla, naj vzdigneta ta kamen, in naj zlezeta po stopnjicah doli."

„Pa kako hočeva ta težki kamen vzdigniti?“ je rekel kraljevič, „treba bi bilo sto mož, da ga vzdignejo.“ — „Gospod“ reče princesinja, „le poskusiva; kak modrijan nama hoče pomagati, in jaz imam upanje, da se bova rešila.“

Kraljevič je dal svečo Miroslavi, in se je spravil nad kamen; in komaj se ga dotakne, odmaknil se je kamen sam, in pod kamnom so bile stopnice. Oba zlezeta hitro doli, in prideta v drugo jamo; po tej jami sta šla naprej in prideta v tretjo jamo. V tretji jami pa je bilo že svetlo, zakaj iz nje je bil izhod, in ko stopita na dan, vidita pred seboj veliko reko.

Zahvalita se Bogu za srečno rešitev. Zdaj zagledata pri bregu v vodi čolniček privezan. Na novo se zahvalita Bogu, in se vsedeta v čolniček, čeravno ni imel nobenega vesla. „Izročimo se Bogu“ je rekel kraljevič, „in prepustimo se valovom, naj nas zanesejo, kamor hočejo; angelj varuh bo čolnič vodil, da pridemo do ljudi. Reka je zmirom bolj hitro tekla in čolniček je šel kakor blisk po njej.

Voda je tekla med dvema gorama, ki sta zmirom bolj vkup lezli, in na zadnje sta se vrhova obeh gor vkup sprijela, tako da se je čolniček v polni temi naprej peljal. Voda pa je tako hitro tekla, da je čolniček kar sem in tje skakal. Otroka pa sta ves čas molila. Nazadnje prideta vendar iz tega temnega predora in reka je začela bolj počasi teči. Čolnič se je približal k bregu in se naenkrat vstavil, ker se je zadel ob suho zemljo, na ktero se je naslonil.

Otroka skočita hitro iz čolna na breg, in gledata okoli, kje bi se videla kaka hiša, kjer bi se

kaj jesti dobilo. Zagledata od daleč veliko poslopje, podobno cerkvi. Gresta tje, in vidita, da je velika palača. Nad vratmi te palače pa so bile zapisane te le besede:

„Človek, ki hočeš stopiti v to bogato palačo, vedi, da ne boš not prišel, če ne boš pred vratmi zaklal živali, ki ima osem nog.“

„Že videm, da ne bova not prišla“ reče princesinja. „Res je taka,“ reče kraljevič, „veselil sem se že, pogledati to hišo. Pa ta napis nad vratmi nama je vzel ves up.“ Princesinja iz Jurjevije reče: „Pa se vsediva malo na travo, da si spočijeva, pa pomisliva malo, kaj nama je storiti.“ — „Moja princesinja“ reče kraljevič, „povejte mi rajši vašo historijo, jaz sem prav radoveden, slišati jo.“ „Povedala jo bom prav na kratko“ odgovori Miroslava.

„Moj oče, kralj Jurjevije, izredili so me prav skrbno, ker so me prav radi imeli. Prišel pa je k nam kraljevič sosedne dežele, in ta se je v mene zaljubil. Tudi jaz sem ga rada videla. Na to pa pride k nam minister iz druzega kraljestva, in je prosil za mojo roko v imenu svojega kralja. Moj oče so brž privolili in jaz sem se morala koj z ministrom na pot odpraviti. Tisti mladi kraljevič je od žalosti umrl, ko je zvedel, da moram odpotovati. Jaz sem se jokala hudo, pa ljudje so mislili, da se jočem po očetu, ki ga zapustim. Potem se podam s tistim ministrom na pot. Vsedla sva se v barko in jadrala čez morje. Pa na sredi morja se je vzdignil tako silen vihar, da so naši mornarji obupali, in se prepustili vetrovom, kateri so nas vrgli na deželo pasjeglavcev. Ti divjaki so brž pritekli,

ko so našo barko zagledali, in so vse ljudi zvezali. Pojedli so ministra in vse mornarje; samo mene ne, ker sem se dopadla enemu staremu pasjeglavcu, ki mi je obljubil, da me bodo pri življenji pustili, če hočem njegova žena postati. Čeravno se mi je studila njegova pasja glava, vendar sem ga rajši vzela, kakor pa da bi me ti grdeži pojedli. Dva dni po ženitovanji je zbolel, in ležal je bolan več mesecev, včeraj pa je umrl . . . . . .“

Kraljevič je videl velikega pajka, ki je proti princesinji tekel. V tisti deželi so pajki strupeni, zato se je kraljevič za princesinjo bal in jej zaklical: „Varite se, pajk vas bo pičil!“ Princesinja je grozen glas iz sebe spustila, ker je vedela, kako so tisti veliki pajki strupeni. Hitro vstane po konci, in pajk pade iz njene obleke na tla. Kraljevič pa skoči tje in pomendra pajka z nogo.

Komaj je bil pajk mrtev, kar čujeta za seboj vrata zaškripati, ki so se zdaj same odprle. Iz prva se začudita, potem pa se spomnita, da ima pajk osem nog, in da so se vrata zato odprle, ker sta umorila žival osmerih nog, kakor je bilo nad vratmi zapisano.

Brž vstaneta in gresta v grad. Najprej prideta v velik vrt, kjer so stale vsake vrste drevesa. Na drevju je viselo dosti sadja, ko je pa kraljevič hotel vtrgati eno jabelko, videl je, da je iz zlata. Po vrtu je tekel potok, in na dnu vode so se videli najlepši biseri.

Potem gresta v grad, ki je bil zidan iz čistega kristala — (kristal je žlahten kamen, čisto bel, in tako, da se skozi njega vidi, kakor skozi glažovino). Hodila sta po sobah okoli, ki so se vse lesketale

od zlata, srebra, biserov in žlahtnih kamnov. Pa človeka nista videla nobenega. Zdaj prideta do srebernih vrat, ki jih odpreta. Stopita v lepo sobo, v katerej je sedel star mož z zlato krono na glavi, in na kroni so se lesketali najlepši smaragdi. Imel je ta stari mož belo brado dolgo do tal, pa brada je imela le šest las, in muštace na vsaki strani po tri kocine.

Ta častitljivi starček obrne svoje oči na kraljeviča in princesinjo, ter ju praša: „Kdo sta vidva?“ — „Gospod“ reče kraljevič, „jaz sem sin kralja iz Karizme in ta lepa princesinja je hči jurjevskega kralja. Povedala vam bodeva, kako se je nama godilo, in vém, da se naji boste usmili, ter da naji ne boste gonili od tod.“

„Ne bom“ reče mož, „ker sta kraljeva otroka, in ker sta bila tako srečna, da sta našla vhod v ta grad, zato dovolim, da ostaneta pri meni, kjer vama ne bo nič hudega. Imela bosta vsega zadosti in tudi smrti se ni treba bati, ker v tem gradu nihče ne umrje.“

Jaz sem bil enkrat cesar v Kitaju. Poglejta moje nohte, in spoznala bosta, da sem silno star. V moji deželi se je začel punt, in jaz sem ubežal. Imel sem tudi duhove pod svojo oblastjo, in vkazal sem jim, da so mi tukaj v tej puščavi sezidali ta le grad. Zdaj sem že tisoč let tukaj, in tudi ne bom nikoli umrl, zakaj jaz imam kamen modrijanov, zato mi ni treba umreti. Če hočeta pri meni ostati, povedal vama bom čez kakih dvajset let, kako se naredi ta kamen. Vidva se meni čudita“ je pristavil, „pa kar sem rekel, to je vse resnica. Kdor zna izdelati kamen modrijanov, ta ne more umreti navadne

smrti. Vbiješ ga lahko takega človeka, ali ostrupiš, ali kaj tacega; pa sama od sebe se ne naredi v njem bolezen; da ga pa nobeden ne umori, temu se lahko ogne, če naredi, kakor jaz, če gre v puščavo in si pusti tukaj tak grad sezidati. Pri vratih pa ne more noben razbojnik ali hudoben človek not, če bi prav sto pajkov umoril pred hišo; samo pošten človek zamore v hišo priti, ako umori pred vratmi žival, ki ima osem nog.“ Ko je stari Kitajski cesar to izgovoril, ponudil je obema roko in ju povabil, naj ostaneta pri njem. Otrokoma se je tu dopadalo, zato sta ostala.

Potem ju je vprašal, če sta kaj lačna in žejna, in ko rečeta, da sta, pelje ju k studencu, ki je imel dva curka, v enem curku je teklo samo vino, v drugem pa samo mleko. Cesar je poklical tri duhove, kteri so brž mizo pogrnili in dali kraljeviču in princesinji vina in mleka piti, stari cesar pa ni mogel za skledico prijeti, ker je imel predolge nohte, zato je kar usta odprl, in duhovi so ga trušali, kakor malega otroka. Ko so se najedli, naprosil je stari cesar mlada človeka, da sta mu povedala vsak svojo historijo, kar sta tudi rada storila.

Čez nekaj tednov napravil je stari cesar ženitovanje, kraljevič in princesinja sta se v zakon vzela, in srečno živela. Stari cesar pa jima je dan na dan pravil historije, ki jih je prav veliko vedel. Čez leto dan porodila je princesinja dvojčke, dva fantiča, lepa kokor mesec.

Ko sta nekoliko dorastla, podučeval ju je en duh v raznih vednostih.

Ko sta bila fantiča že deset let stara, rekla je princesinja svojemu možu: „Povem ti po resnici,

da mi je začelo dolg čas biti v tem gradu, čeravno se tu toliko lepega vidi. Misel, da bi morala večno tukaj ostati, me dela žalostno in nesrečno. Če prav kitajski cesar pravi, da ne bova nikdar umrla, to me nič ne gane. Kaj ima on od tega, da se obvarje pred smrtjo, pred starostjo pa se ni mogel obvarovati. Življenje tega starčka je bolj težava kakor sreča. Tudi bi rada videla svojega očeta, če že ni umrl od žalosti, ker je mene zgubil.“

„Moja kraljica“ reče mož, „mene bi večno življenje le zato veselilo, da bi mogel zmirom pri tebi ostati. Pa tudi jaz bi še rad videl svojega očeta. Pa kako hočeva priti v Jurjevijo?“ — „Gospod“ reče princesinja, „tisti čolniček, na kterem sva se sèm pripeljala, še tam pri bregu stoji. Vsedimo se v njega in poskusimo svojo srečo, kam nas bo voda zanesla, morda vendar pridemo v tak kraj, kjer bomo kaj zvedili za pot v Jurjevijo.“ „Dobro, jaz sem zato,“ reče kraljevič, „ker se ti tukaj dolgočasiš, pa pojdemo stran, midva in najina dva otroka. Toda kitajski cesar bo močno žalosten, če ga zapustimo! On nas ima rad in misli, da bomo zmirom pri njem ostali. On se ne bo dal potolažiti, če proč gremo.“ „Pojdiva in govoriva z njim,“ reče Miroslava, „reciva, da gremo le za nekaj časa domu, pa da pridemo čez nekaj let spet nazaj.“ Gresta tedaj k staremu cesarju, in mu povesta, kako ju žene srce, še enkrat videti ljube starše, in obljubita, da hočeta čez nekaj let nazaj priti.

Stari cesar se je začel jokati pri teh besedah. „O moji otroci!“ je rekel, ali me hočete zapustiti. Nikoli več vas ne bom videl.“ „Gospod“ reče kraljevič, „pusti nas oditi k svojim staršem, potem pa

pridemo nazaj, pa bomo zmirom pri tebi ostali.“ Princesinja mu je ravno tako govorila. Pa on je bil tako učen, da je bral v njihovih srcih, in je vedel, da ne mislita nikoli več nazaj priti.

Ko je pomislil, da bo moral zdaj zopet čisto sam živeti, bil je tako žalosten, da je poklical smrt, in jej vkazal, naj ga umori, ker ga življenje več ne veseli. Pri tej priči je umrl, in komaj je dušo izdihnil, zginil je tudi celi grad, in mrtvega cesarja so duhovi odnesli.

Mož in žena in oba otroka pa so stali na sredi polja. Ko so videli, da je stari cesar zavoljo njih umrl, začeli so se jokati. Vendar so se potolažili z mislijo, da bodo morda kmalo prišli v svojo domačijo, za to so mislili le na potovanje domu.

Čolnič je stal še cel na tistem mestu, kjer sta ga bila pred enajstimi leti privezala. Nanesli so v čoln nekaj sadja iz bližnjih dreves, potem pa se vsedejo vsi štirje v čolniček in ga odvežejo. Reka jih je zanesla v morje. Na morji pa jih je srečala barka pomorskih roparjev. Kraljevič se ni mogel braniti, ker ni imel orožja, razbojnikov je bilo pa veliko; za to se je moral podati. Pa prosil je roparje, da da bi ženo in otroke pri življenji pustili.

Roparji so jadrali naprej, in ko pridejo do nekega otoka, so postavili kraljeviča na ta otok, princesinjo in oba otroka pa so s seboj vzeli.

Ni mogoče popisati, kako so se otroci in mati jokali, ko so se morali ločiti od očeta. Kraljevič pa, dokler je še roparsko barko videl, je kričal za njo: „Oj vi malopridni hudobneži! Ne mislite, da boste ušli Božji kazni. O moj Bog,“ je še rekel, in proti nebesom pogledal, „do zdaj si me zmirom varoval,

zdaj pa si poslal tako nesrečo nad mene; če se ne zgodi kak čudež, ne bom več videl ne žene, ne otrok. Veliko sem prestal, pa največa nesreča me je zdaj zadela.“

Ko to govori, pride mu več čudnih ljudi naproti. Imeli so telo, kakor drugi ljudje, pa bili so brez glave; oči so imeli na ramah, usta pa v prsih. Ti grozni ljudje ga primejo in ga peljejo pred svojega kralja.

„Gospod“ so mu sporočili, „tukaj smo našli tujca prav čudne postave. Morda je kak ogleduh (špijon) naših sovražnikov.“ Kralj reče: „Nanosite kup drv, da ga bomo zažgali; pa prej ga hočem izprašati. Mladi človek“ ga praša in se k njemu obrne, „kdo si? od kodi prideš? kaj tukaj iščeš?

Kraljevič je rekel, da je kraljev sin, in mu je vse svoje prigodbe povedal.

Kralj se je začudil nad vsem, kar mu je kraljevič povedal, zato mu reče: „Že vidim, da te imajo nebesa posebno rada, ker si ušel takim nevarnostim; verjamem ti, da si kraljevega rodu. Pustil te bom živeti, ker se mi smiliš, in ker nam boš še lahko pomagal v naši vojski zoper sovražnike. Vojsko pa bomo kmalo imeli. Čakaj, da ti to povem. Moj sosed je kralj, ki ima čudne ljudi pod seboj. Niso namreč brez glave, kakor mi, ampak imajo tičje glave, in čivkajo, kakor tice. Če kteri od njih v naš kraj pride, ga imajo moji ljudje za tiča in ga snedó. To pa se mojemu sosedu ne dopade; za to si je naredil veliko bark, in je velikokrat nad nas prišel, da smo ga komaj odgnali. Zdaj se spet pripravlja, in hoče nad nas vdariti, in nas vse pokončati. Mi pa spet mislimo, da bomo njega

premagali in vse tičjeglavce pojedli. Tako je stvar; mi se dobro varujemo, in do zdaj smo jih še zmirom nazaj odbili.“

Kraljevič iz Karizme se je ponudil, da hoče brezglavcem pomagati, in kralj brezglavcev ga je naredil za najvišega generala. Ko je postal general, je vse pripravil za vojsko in je brezglavce dobro izuril v bojevanju.

Kmalo potem se približa sovražnik v brezštevilnih barkah. Kraljevič je čakal, da je stopilo pol tičjeglavcev na suho, polovica pa jih je bila še na barkah. Zdaj vdari z vso močjo vanje, da so hitro na barke nazaj zbežali, veliko pa jih je mrtvih ostalo, veliko jih je tudi utonilo. Tičjeglavci, kar jih je živih ostalo, pa so naglo pobegnili.

Kralj brezglavcev še nikoli ni dobil take zmage. Zato so kraljeviča vsi ljudje zelo častili, in vojaki so pravili, da jih še noben general ni tako dobro vodil. Kraljeviču je bilo to všeč, in da bi še več hvalje pridobil, rekel je kralju, naj pusti narediti dosti bark, da bodo vdarili na tičjeglavce in jih še v njih deželi enkrat našeškali.

Kralju je bilo prav, in tako so izdelali brezglavci veliko bark. Ko so bile narejene, peljal jih je kraljevič nad tičjeglavce. Stopili so po noči čisto tiho na sovražno zemljo, ko se je pa dan naredil, planili so v mesto sovražnikovo. Tičjeglavci so bili vsi prestrašeni, ker niso bili pripravljeni na tak napad. Brezglavci so pomorili vse tičjeglavce, kolikor so jih v pest dobili, vjeli so tudi kralja in ves njegov dvor in potem so šli na svoj otok nazaj.

Kraljevič je bil sprejet z veliko častjo, ker je brezglavce tako dobro vodil. Cel mesec so trajale

veselice in gostije. Vjete tičjeglavce so pa vse pojedli, kralja tičjeglavcev pa je pojedel kralj brezglavcev in njegova rodbina.

Po tej ni bilo nobene vojske več, in kraljevič se je začel dolgočasiti. Ostal je devet let pri brezglavcih, in kralj ga je tako rad imel, da mu je rekel:

„Jaz sem star, pa nimam nobenega sina; general, vi boste po moji smrti kralj, če vzamete mojo hčer za ženo. Čeravno imate čudno in smešno postavo, ker imate tisto bučo na ramah, vas bom vendar za svojega zeta naredil.“

Kraljevič pa se je izgovarjal, ker je mislil na svojo ženo, princesinjo Miroslavo, pa tudi se mu žena brez glave ni dopadala. Ko je kralj videl, da se kraljevič zmirom izgovarja, postal je jezen in je rekel: „To je grdo od vas, da tako čast odbijate; veliko ste storili za moje kraljestvo, pa to vse vam nič ne pomaga, če moje volje ne spolnete; če moje hčere ne vzamete, pustil vam bom tisto kugljo odsekati, ki jej pravite glava, in zavolj ktere imate tako grdo podobo.“

Kraljevič je spoznal, da mora brezglavko vzeti ali pa umreti. Za to je začel jamrati in tarnati: „Moj Bog, koliko nesreče moram jaz prestati; ni zadosti, da sem moral vzeti ženo s pasjo glavo, zdaj mi silijo še tako, ki nobene glave nima. V kaki nesrečni uri sem jaz rojen! O Miroslava, moja lepa Miroslava, kako bi mogel tebe pozabiti, in vzeti tako ženo, ki ima oči na ramah, in usta na prsih tako grdè, da bi se jih človek prej ustrašil, ko jih poljubil.“

Čeravno se je tako branil, jo je vendar vzel, in kralj je napravil veliko gostijo za ženitovanje.

Ko sta bila sama, in se mu je nevesta bližala, se je je tako bal, da se je na vsem životu tresel; pa ona ga je iznenadila in pomirila s temi besedami:

„Gospod, Jaz vem, da se vam ne morem dopasti. Pa tudi vi ste meni tako ostudni s tisto glavo, kakor jaz vam. Oba sva nesrečna. Vi ste me le vzeli, da bi smrti ušli, jaz pa, ker moram vbogati očeta. Če pa vi hočete mene pri miru pustiti in se ločiti od mene, hočem vas srečnega storiti.“

„Milostna gospa,“ reče kraljevič, ker vi tako želite, vam rad izpolnim vašo željo; pa povejte mi, kako me hočete srečnega storiti?“ — „Vedite“ reče ona, jaz ljubim duha, kateri vse za mene stori. Ko bo zvedel, da sem se omožila, bo kmalo prišel in me odnesel. Jaz ga bom prosila, da vas bo v vaš kraj prenesel; in on bo gotovo to storil, ko bo od mene zvedel, da ste z mano lepo ravnali.“ — „Dobro, lepa princesinja“ reče on, „če je tako, kakor pravite, potem hočem vse storiti, kakor želite.“

Na to se je vlegel in zaspal; tako je naredila tudi princesinja.

Po noči, ko sta oba spala, je prišel tisti duh, in je oba po zraku odnesel. Ko prileti memo nekega otoka, je položil kraljeviča na trato, princesinjo brez glave pa je naprej nesel po zraku.

Ko se kraljevič zbudi, se je začudil, da je na čisto neznanim kraju. Mislil si je pač, da ga je moral tisti duh sèm prinesti, o kterem je princesinja govorila, vendar je menil, da duh ni spolnil tega, kar je ona obljubila, ker ga ni prenesel v domačo deželo, ampak v tuj kraj, kjer so morda spet kaki pasjeglavci.

Ko tako ves žalosten premišljuje, videl je od daleč starega moža, ki se je prekrižal in molil. Hitro teče k njemu in ga praša, če je kristjan. „Jaz sem kristjan“ reče starček, „kdo pa ste vi? Kakor je videti, ste žlahtnega stanu.“ — „Res je“ reče kraljevič, „jaz sem kraljev sin.“ „In kteri kralj je vaš oče?“ ga praša starček radoveden; „le povejte, jaz nimam slabih misli, rajši komu pomagam, ko da bi mu škodoval.“

„Če že ravno hočete vedeti,“ reče kraljevič, „jaz sem sin kralja v Karizmi.“ „Moj Bog“ reče starček, ali ste vi tisti nesrečni kraljevič, ki so ga morski roparji vjeli?“ „Kako vi to veste?“ praša kraljevič. „Kako bi ne vedel“ odgovori starček, „saj sem tudi jaz v tisti deželi rojen. Jaz sem eden od tistih zvezdogledov, ki smo vašemu očetu prerokovali, kako se bo vam godilo na svetu. Ko so vas roparji odpeljali, bili so vaš oče tako žalostni, da so v malih dneh umrli. Ljudje so bili tudi žalostni, in ker so mislili, da vas več ne bo, postavili so enega vaših žlahtnikov za kralja. Ta novi kralj je nas zvezdoglede vse skupaj sklical, in nas vprašal, kako kažejo zvezde za njega. Mi mu nismo mogli nič dobrega povedati. Na to se je vjezil, in nas je hotel vse pomoriti. Mi pa smo to njegovo misel spoznali v zvezdah, zato smo zbežali iz dežele, in razkropili se na vse kraje. Jaz sem hodil po različnih deželah, nazadnje pa sem se tukaj ustavil, kjer imamo tako dobro kraljico, da ni bolj srečne dežele na svetu.“ Ko je zvezdogled to govoril, jokal se je kraljevič na glas. Bilo mu je tako hudo po očetu, da ga je starček začel tolažiti. „Gospod“ mu je rekel, „nikar preveč ne žalujte; do zdaj sem vam

pravil žalostne reči, pa zdaj vam povem še nekaj veselega. Zvezde so vam pokazale, da boste nesrečni samo do tridesetega leta. Zdaj ste eno in trideset, zato se nemate več hudega bati. Pojdite z mano k ministru, ki je prav dober človek. On vas bo peljal h kraljici, ktera vas bo lepo sprejela, ko bo slišala, kakošnega stanu da ste.“ Kraljevič in zvezdogled sta šla h ministru. Komaj je ta zvedel kraljevičevo ime, kar zakliče ves začuden: „Moj Bog, le ti zamoreš delati take čudeže! — Gospod, pojdite z mano h kraljici; vi boste zvedeli tam, zakaj se tako čudim.“

Potem sta šla h kraljici. Minister je šel sam naprej, in je pustil kraljeviča zunaj čakati, ker je rekel, da jej je treba prej naznaniti njegov prihod.

Minister je bil dolgo pri kraljici. Nazadnje pride kraljica, pogleda kraljeviča, ga objame in reče: „Moj ljubi mož, ni ga večega veselja na svetu, kakor je moje, da te zopet vidim.“

Zdaj je tudi kraljevič spoznal svojo ljubo Miroslavo in ves vesel zakliče: „Oh, moja kraljica, ali je mogoče, da te še enkrat vidim. Veliko sem prestal, pa vendar je Božja dobrota še veči, ko njegova ojstrost. Ko sta se še enkrat prisrčno objela, praša kraljevič po otrocih. „Kmalo ju boš videl,“ reče kraljica, „šla sta na lov, pa prideta kmalo nazaj.“ „Kako si pa postala kraljica tega otoka, gospa?“ jo praša kraljevič. „Precej ti bom vse povedala,“ odgovori ona, „kako sem postala tukaj kraljica, pa nečem več biti, če ne bodo tebe za kralja spoznali.

Ko so morski roparji tebe na suho postavili, odjadrali so z mano spet naprej. Pa nismo se dolgo

vozili, kar se vzdigne silen vihar, in čeravno so roparji dobro veslati znali, se ni dalo nič pomagati. Valovi so vrgli našo barko na skalo, da se je na drobne kose razdrobila. Roparji so vtonili s poglavarjem vred. Tudi jaz bi bila z otrokoma konec storila, pa prišel mi je še o pravem času en ribič na pomoč, ki je mene in oba fanta v čolnič vzel in k bregu peljal. Tam so nas k življenju obudili.

Ko je kralj od te nesreče zvedel, bil je radoveden, mene videti. Bil je mož že devetdeset let star, in tako dober, da so ga vsi ljudje radi imeli. Jaz sem mu vse povedala, moj stan in mojo historijo. Bil je ginjen nad mojimi nesrečami in se z mano jokal.

Potem pa je rekel: „Moja hči, treba je potrpeti. Bog nam nesreče pošilja, da nas skuša; če jih voljno prenašamo, spremeni naše solze v veselje. Pri meni ostanite, skrbeti hočem za vaše otroke.

In res, ljubeznjivo je skrbel za otroke, kakor oče, in proti meni je kazal zmirom veliko spoštovanje. Ne samo, da mi je skazoval vsako čast, vprašal me je večkrat celò za moj svèt v državnih rečeh, in če je le mogel, je tako naredil, da je moja beseda obveljala.

Ko sem pet let tako živela, mi enkrat reče: „Princesinja, čas je, da vam povem, kako z vami mislim. Jaz hočem, da ste po moji smrti vi kraljica; to se pa more le zgoditi, če vas za ženo vzamem. Moje ljudstvo pozna vaše čednosti, in bo zadovoljno z mojim sklepom.“

Jaz sem ta predlog sprejela le zavoljo mojih sinov.

Ljudstvo me je bilo veselo prej, kakor pozneje, ko je kralj umrl kmalo po ženitovanji. Od tistih

mal sem jaz kraljica, ljudje me imajo radi, in jaz smem reči, da le na to mislim, kako bi ljudstvo srečno naredila.“

V tem sta prišla sinova domu. „Pridita brž sèm,“ reče kraljica, „oče so prišli.“ Sinova sta spoznala očeta, in svidenje je bilo lepo in prisrčno.

Med tem časom je minister vse ljudi skupaj sklical, in jim povedal historijo od kraljeviča iz Karizme, in jim prigovarjal, naj spoznajo tega kraljeviča za svojega kralja. Vse ljudstvo je bilo s tem zadovoljno, in ga je enoglasno sklicalo za kralja. Vladala sta potem s princesinjo Miroslavo dolgo let srečno in modro.

„To historijo sem vam povedal, gospod,“ reče deveti minister perziškemu kralju, „da boste spoznali, da tudi kraljeve otroke včasih nesreča preganja. Kdor ima nesrečo, se mu zlato v roki spremeni v črno prst, in vino v strup. Tudi kraljevič Ognjevit je tako nesrečen; vse je proti njemu, še lastni oče mu je sovražnik postal.“

Ta historija in te besede so kralja ganile, zato je smrt kraljeviča še odložil.

Zvečer pa mu je kraljica zopet začela v uho trobiti, da naj sina umori. Da bi kralju dopovedala, kako hudobni so mladi ljudje, povedala mu je to le historijo:

Historija od šuštarja in od princesinje.

V Kazbini je bil enkrat en mlad šuštar, z imenom Hasan. Zaslužil je malo, tako da se je komaj preživel. Enkrat je videl duhovnika memo svoje hiše iti, ki je imel raztrgane čevlje. „Gospod“ mu reče, „stopite noter, da vam bom čevlje popravil.“ Duhovnik je vstopil, in šuštar mu je prinesel jesti in piti, med tem, ko je duhovnik jedel, popravil mu je šuštar čevlje. Ko so bili popravljeni, reče Hasan: „Za plačilo pa mi dajte dober svet; zakaj, jaz bi rad šel po svetu.“

„Moj sin,“ mu reče duhovnik, „če se podaš v svét, dal ti bom tri dobre nauke: Prvič ne hodi po svetu brez dobrega tovarša; drugič, ne mudi se dolgo v kraju, kjer vode ni; tretjič, ne stopi v nobeno mesto, kedar bo že solnce zašlo.“

Kmalo potem je dobil Hasan dobre tovarše in se je podal na pot. Čez nekaj dni so prišli do velikega mesta. Tovarši so šli v mesto, on pa se je spominjal, kaj mu je duhovnik rekel, in ni šel v mesto, ker se je že mračilo. Bilo je pokopališče tam blizo vode, in na to pokopališče je šel spat.

Ob treh po noči je videl, da sta dva moža nekaj prinesla in v grob položila.

Ko sta nosača odšla, je šel Hasan tje gledat, kaj sta prinesla. Naredil je luč in je videl mrtvaško trugo, iz katere je od vseh strani kri ven kapala. On je trugo odprl in najde v njej lepo mlado žensko, v rjuho zavito. Mislil je, da je mrtva, zato je še rjuho hotel stran vzeti. Zdaj pa mu je rekla ženska

s slabim glasom: „Nikar mi ne jemljite moje obleke.“ Ko šuštar vidi, da je še malo živa, jej hitro rane zaveže.

Ko se je dan naredil, jo je v mesto nesel v eno hišo, in je rekel, da je njegova sestra, in da jo je v jezi sam tako razmesaril. Skoz dva mesca jej je noč in dan stregel.

Ko je bila popolnoma zdrava, rekla je Hasanu, naj jej prinese tinte in pero. Napisala je na en papirček nekaj besedij in reče Hasanu, naj jih nese na trg v štacuno trgovca Jakoba, in naj vzame, kar mu bo dal.

Hasan je brž pismo tje nesel. Ko trgovec pismo prebere, ga poljubi, in našteje šuštarju pet sto cekinov. Ta se je začudil, ker še nikoli ni videl toliko denarja vkup. Spoznal je zdaj, da mora biti ženska, ki jo je smrti rešil, imenitne rodovine.

Ko domu pride, je položil mošnjo z denarjem ves boječ pred gospodično. Ona pa mu ni hotela nič povedati, čeravno je videla, kako je radoveden, in mu je le rekla, naj vzame denarje, in naj si kupi lepe obleke in naj najame lepo stanovanje.

Hasan jo je vse vbogal. Tisti trgovec Jakob jima je vedno denar pošiljal, tako da sta v bogastvu živela, in dosti poslov najela.

Enkrat je gospodična dala Hasanu veliko denarja, in mu rekla: „Pojdite na trg v štacuno Abdalovo, in kupite mi tam en kos svile (žide); pa ne smete nič glihati, ampak, kar bo rekel, toliko mu dajte.“

Hasan je šel v štacuno, in je vzel kos svile, ter plačal za njo, kolikor je mladi trgovec zahteval. K temu trgovcu je Hasan večkrat po kaj šel, in

tako se je z njim seznanil, da ga je trgôvec enkrat na kosílo povabil.

Potem je še Hasan trgovca na kosilo povabil, ker je gospodična tako ukazala. Trgovec Abdal si je to v čast štel, ker je imel Hasana za silno bogatega moža.

Gospodična je vkazala pripraviti bogato gostijo, in je Hasanu rekla: „Čudne reči boste videli, pa vi se ne smete začuditi.“ Abdal je prišel ob napovedani uri, ves v žlahtni obleki. Hasan ga je prijazno sprejel. Pili so do trde noči. Ko je pa Abdal hotel oditi, ga Hasan ni stran spustil, in je rekel: „Kaj boste tako pozno v noči domu hodili, saj lahko pri nas spite.“ Abdal se je dal pregovoriti in je tam ostal.

Gospodična pa se cel večer ni prikazala. Po noči pa o polnoči, ko je mladi trgovec spal, prišla je natihoma in mu zabodla nož v srce, da je bil takoj mrtev.

Hasan je ves prestrašen klical: „Moj Bog! Kaj ste naredili! Jaz nečem več pri vas ostati; kar ste mi dali, dal vam bom nazaj. Med takimi ljudmi nečem živeti.“ „Pomiri se, Hasan“ je rekla gospodična, ta izdajalec ni nič boljšega zaslužil. Jaz sem princesinja, in kraljeva hči. Ta, ki ga tukaj ležati vidiš, je bil moj ljubček. Skazovala sem mu dosti dobrot. Pa on me ni ljubil iz srca. Enkrat sem drugo ljubico pri njem našla. Spozabila sem se v svoji jezi tako daleč, da sem tisto žensko vdarila.

On pa, ali da bi maščeval svojo ljubico, ali pa, ker se je moje jeze bal, najel je dva lumpa in vsi trije so me enkrat napadli, in me vso z noži raz-

klali. Ker so mislili, da sem mrtva, nesli so me na pokopališče, kjer si me ti našel.

Zdaj pa pojdi h kralju, mojemu očetu, in povej mu, da njegova hči še živi.“

Vse ljudstvo je bilo veselo, ko so zvedeli, da se je princesinja spet našla.

Kralj se je jokal, ko jo je objel. In ko je slišal, da jo je Hasan rešil, dal mu jo je za ženo.

„Zdaj vidite“ je rekla kraljica Knežica, „kako so mladi ljudje včasih hudobni,“ in na novo je zahtevala smrt Ognjevitovo. Kralj jej je to obljubil.

Osemnajsta noč.

Drugo jutro pa, ko je kralj ukazal, naj sina umoré, oglasil se je spet drug minister, ter je trdil, da so ženske silno hudobne, in je povedal to-le historijo:

Historija od drvarja in od duha.

Enkrat je bil en reven drvar v Bagdadu, z imenom Ahmed. Ta je imel svojeglavno, lakomno in prepirljivo ženo, ki mu ni dala nikoli miru. Če je kaj zaslužil, mu je vse vzela. Enkrat je imel nekaj krajcarjev prihranjenih, in si je hotel vrv za nje kupiti. Žena denar najde in začne nad možem vpiti: „Aha, malovredneš, ta denar imaš spravljen za kako maloprídnost; pa jaz ti bom že pokazala; ne boš šel brez mene nikamor.

Vbogi drvar je dozdaj vsaj tačas mir imel, kedar je v hosti drva sekal. Lahko si je misliti, kako je bil žalosten, ko je zdaj v hosto šel, in videl, da se je žena na osla vsedla, in za njim v hosto jahala. „Zdaj bom vsaj vedela," je rekla ona, „kaj delaš, kedar iz hiše greš."

Ahmed ni vedel, kako bi se babe znebil, kar mu pride dobra misel. Bil je blizo hoste globok vodnjak. „Ljuba žena" jej reče, „ker si že tukaj, te bom za nekaj naprosil. Že davno sem slišal, da je na dnu tega vodnjaka zaklad; jaz se bom na to le vrv privezal, potem me pa po vrvi doli v vodnjak spusti." — „Ne boš" je rekla ona, „jaz se bom na vrv privezala in ti me boš doli spustil, ti bi znal ves denar za se obdržati."

Ahmedu je bilo to ravno prav; privezal je ženo na vrv in jo je doli spustil v vodnjak. Ko je čutil, da je prišla žena na dno, je vrv spustil, in zavpije ženi doli: „Ljuba žena, zdaj bom imel vsaj en čas mir pred tabo; počakaj doli, dokler se mi ne poljubi, da te spet ven potegnem." Ona je klela in prosila, pa on se za to ni zmenil, in je šel na svoje delo.

Čez nekaj časa je šel spet tje, da bi ženo ven potegnil. „Priveži se, da te bom ven potegnil" jej reče. Zdaj je začel vleči, pa teža je bila velika; pa kako se je začudil, ko je videl, da ni bila žena, kar je ven privlekel, ampak en duh.

„Lepa hvala" je rekel duh, „da si me ven potegnil. Jaz sem eden od tistih duhov, ki se ne morejo od tal vzdigniti. Jaz sem prebival v tem vodnjaku dolgo časa mirno; pa eden mojih sovražnikov je eno hudo babo doli k meni spustil, ktera mi je ogrenila vsako uro. Skoraj bi bil znorel,

tako me je jezila. Kako sem ti hvaležen, da si me rešil; pa tega nisi storil zastonj. Čuj, kaj jaz lahko storim. Indiški kralj ima prav lepo hčer; jaz pojdem tje, pa jo bom obsedel, da bo znorela. Kralj bo poklical vse zdravnike, pa jej ne bodo mogli pomagati. Tukaj pa imam eno rožo; to je treba samo v vodo pomočiti, in potem z njo princesinji lice umiti, pa moram jaz precej iz nje bežati, da bo spet zdrava. Tukaj imaš rožo, pa jo porabi tako, kakor sem ti povedal.“

Ahmed se je duhu zahvalil in se je podal v deželo Indijo. Ko je tje prišel, je zvedel, da je princesinja znorela, tako da je vse v žalosti zaradi nje; da je noben zdravnik ne more ozdraviti, in da je kralj obljubil, dati princesinjo tistemu za ženo, ki bi jo ozdravil. Ahmed je šel v kraljevo palačo, je pomočil tisto rožo v vodo, je princesinjo pomazal z njo po obrazu, in precej je bila zdrava. Kralj Indije je bil vesel, in je napravil ženitovanje, ter dal svojo hčer Ahmedu za ženo.

Ko je pa duh indiško princesinjo zapustil, obsedel je princesinjo kitajskega cesarja. Ko je kitajski cesar zvedel, kako je Ahmed ozdravil indiško princesinjo, poslal je poslanca k njemu in ga lepo prosil, naj pride, in naj hčer ozdravi. Ahmed gre tje.

Pa kako se je začudil pri svojem prihodu, ko je spoznal, da je princesinja obsedena od tistega duha, katerega je bil iz vodnjaka potegnil. „Hoho“ je rekel duh, „kaj ti me od tukaj preganjaš, ali ne veš, kako sem te srečnega naredil? Varuj se mene; če me od tukaj preženeš, pojdem naravnost v Indijo in bom obsedel in umoril tvojo ženo, indiško princesinjo.“

Ahmed je bil v skrbeh, kaj bi počel, in že je hotel kitajskemu cesarju reči, da te bolezni ne more ozdraviti, kar mu pride dobra misel. „Dobri duh“ mu reče, „nisem prišel tebe preganjat, ampak prišel sem te za nekaj prosit. Veš, tista ženska, ki si bil v vodnjaku pri njej, je bila moja žena; ne vem, kdo jo je iz vodnjaka potegnil, pa eden jo je, in ona povsod za mano hodi, in mi nikjer ne dá miru; boš videl, da bo precej tukaj, in za to te prosim, da jo na kako vižo odpraviš, če moreš.“

„Bog me varuj“ reče duh ves oplašen, „s to žensko nečem nič opraviti imeti. Ahmed, ljubi prijatelj, pomagaj si sam, kakor si moreš, pa jaz se te ženske preveč bojim, in rajši precej pobegnem.“

Pri teh besedah je duh pobegnil, in princesinja je bila zopet zdrava. Kitajski cesar pa je bil zelo vesel in je dal Ahmedu veliko lepih daril. Potem pa je Ahmed nazaj šel v Indijo k svoji ženi.

„Poglejte, gospod“ reče minister, „kako so nektere ženske hudobne, ker se jih še hudiči bojijo. Kako se jih hočejo možki ubraniti? Že več dni je pri nas vse po konci, kralj, ministri in cela dežela; in vse to je naredila ena sama ženska. Varite se teh spletek in odložite še smrt svojega sina.“

Kralj je bil ginjen po teh besedah, in je dal svojega sina v ječo nazaj odpeljati, sam pa se je podal na lov.

Zvečer mu je pa spet kraljica prigovarjala, naj sina na smrt obsodi; in da bi kralj svojim ministrom preveč ne verjel, povedala mu je to-le historijo:

Kralj papiga.

Enkrat je bil v Indiji en kralj. Tega je en duhovnik naučil, da se je znal zakleti, v ktero žival je hotel, tako da je v tisto žival skočil. Večkrat je to poskusil.

Enkrat je bil kralj z ministrom na lovu, in je vstrelil srnaka; in da bi ministru pokazal, kaj zna, je skočil s svojo dušo v srno, da se je oživela, kraljevo truplo pa je mrtvo na tla padlo.

Potem pa je kralj spet zapustil telo srne, in je skočil v svoje telo nazaj. Minister pa je začel kralja prositi, da bi ga naučil, kako se to naredi. Kralj je bil dosti neumen, in je ministru povedal tiste skrivne besede.

Enkrat je videl kralj mrtvo papigo pod enim drevesom ležati. — (Papiga je tak tič, da se nauči tudi govoriti.) — Minister je pritekel, in kralja vprašal: „Ali znate tudi v papigo skočiti?“ — „Se ve da“ je rekel kralj in je skočil v truplo papige, ter se vsedel na drevo.

Minister pa je zdaj tudi izrekel tiste besede in je skočil v kraljevo telo. V svoje telo pa je poklical dušo enega hlapca.

Lahko si je misliti, kako je bil kralj jezen, ko je videl, kako ga je minister goljufal. Zletel je ves preplašen proč. Minister pa, ki je bil v kraljevem telesu, šel je v kraljevi grad, in je bil namesto kralja; še kraljica ga ni spoznala, in on je bil tako nesramen, da se je obnašal, kakor bi bil njen mož.

Vbogi tič papiga je letal en čas od drevesa do drevesa, potem pa je zletel v hišo enega vrtnarja. Ta ga je vjel, ga del v tičnik in ga nesel v mesto na prodaj. Ker je znal dobro govoriti, ga je hotel vsak kupiti. Nazadnje so ga tako visoko podražili, da ga ni mogel drug človek kupiti, ko kraljica.

Prinesli so ga tedaj v sobo kraljice. Tukaj je moral gledati, kako je minister prihajal in gospodaril, kakor bi bil kralj.

Drugi dan sta se minister in kraljica razgovarjala, tič pa je vse poslušal. „Vi še ne veste“ reče minister, „da lahko skočim v vsako mrtvo žival in jo oživim.“ — „To bi pa res rada videla,“ reče kraljica, „prosim vas, pokažite mi to.“

Minister ukaže prinesti mrtvo gos, in vanjo skoči. V tem hipu pa skoči kralj v svojo prejšno telo, pa zagrabi gos za vrat, in jo butne ob zid. „Gospod“ reče kraljica, „zakaj ste tako togotni?“

Lahko si je misliti, kako se je začudila in sramovala, ko jej je kralj vse povedal, kako se mu je godilo z ministrom.

„Zdaj vidite, gospod“ je rekla Knežica, „koliko se sme ministrom zaupati.“ Kralj jej je prav dal, in je obljubil, da ministrov ne bo več poslušal, ampak da bo dal sina umoriti.

„Pa dan se že dela“ je rekla Lunica, „če je vaši milosti prav, bom jutri naprej povedala.“

K K LYCEAL. BIBLIOTHEK Z-U LAIBACH

„Gospod“ je rekla Lunica, „tisti grški kralj, ki je pravil svojemu ministru historijo od kralja Sinbada, je tako naprej pripovedoval:

„Ko je kralj zvečer domu prišel, prinesla je kraljica Knežica skledico strupa, in je rekla: „Gospod, če ne boste pravice spoštovali, izpila bom ta-le strup, in vi se boste za to pred Bogom zagovarjali. Vaši ministri vas pregovarjajo, in vam pravijo historije, kako so ženske hudobne; pa možki so še bolj nevarni: povedati vam hočem historijo od malarja v Ispahani.“ Kralj je hotel slišati to historijo in Knežica je začela:

Historija od malarja.

Enkrat je videl en malar podobo od ženske, ki se mu je tako dopadla, da ni imel miru, dokler ni zvedel, kdo je ta dekle. Povedali so mu, da je to imenitna pevka, ki poje v velikem mestu perziškega kralja in da stanuje pri prvem kraljevem ministru. Malar se je brž odpravil na pot v mesto Ispahan. Hodil je en dan in eno noč, pa je prišel v mesto, in si najel stanovanje pri enem lekarju ali apotekarju.

Začel je lekarja izpraševati. Ta mu je povedal, da je mesto vse nemirno, ker kralj copernike tako hudo preganja. Potem mu je tudi malar povedal od tiste pevke pri ministru.

Malar se je oborožil, kakor ropar in po noči je zlezel na ministrovo streho, s strehe pa je na znotraj zlezel v hišo. Videl je v eni sobi luč. Ko stopi v to sobo, ki je bila z vsem mogočim kinčem ozaljšana, vidi na enem naslonjaču spati žensko posebne lepote, in ko bliže pride, spozna, da je to tista, ktere išče. On vzame nož in jo enmalo v roke zabode. Ko se ženska zbudi, se človeka vstraši, ker je imel nož v rokah. Misli si, da je ropar, in mu poda dragocen pajčolan, ki se je lesketal biserov in dragih kamnov.

Malar je pajčolan vzel in zbežal.

Drugi dan se je preoblekel kakor puščavnik, je skril pajčolan pod suknjo in gre h kralju.

„Gospod“ je rekel kralju, „jaz sem duhovnik iz afganskega kraja. Ker sem o vaši pobožnosti zvedel, prišel sem v vaš kraj, da bi živel pod tako modrim in pravičnim kraljem. Ko pridem do mestnih vrat, so bile že zaprte, za to sem moral po noči pred mestom ostati. Jaz se vležem v travo, pa kmalo zagledam štiri babe: ena je jahala na hijeni — (to je grda žival, ki mrtve ljudi iz grobov skoplje in sné) — druga na ovnu, tretja na črni psici, četrta na tigru. Kmalo sem spoznal, da so to copernice; ena pride k meni, in me začne brcati in z enim bičem pretepavati. Jaz se prekrižam in copernico zbodem z nožem. Na tó me je pustila; ko je pa stran zbežala, zgubila je ta pajčolan; jaz sem ga pobral, pa meni ni nič za njega, ker sem puščavnik in ne maram za posvetno blago.“ Po teh besedah izroči malar kralju pajčolan in gre.

Kralj je pajčolan spoznal, ker ga je enkrat ministru podaril. Praša ministra, in ta mu pové,

da ga je dal tisti pevki. Pokličejo pevko in najdejo rano na roki, kakor je malar pravil. Zdaj so spoznali, da je kriva, in da je copernica in vrgli so jo v globoko jamo.

Ko je malar to zvedel, je šel tje k jami, je podkupil stražarje in je potegnil pevko iz jame, ter peljal jo s seboj domu, kjer se je z njo poročil.

„Zdaj vidite, gospod“ reče kraljica Knježica, „kako zviti so možki . . . . .“

Kralj jej je prav dal, in ukazal je sina umoriti.

Pa ministri so kralja drugi dan spet pregovorili, in tako so se dajali kraljica in ministri skozi štirdeset dni. Enkrat je kralj verjel kraljici, enkrat ministrom.

Ko je pa napočil štirdeseti dan, vsedel se je kralj na prestol, je poklical rabeljna, in mu ukazal, naj Ognjevitu glavo odseka. Potem je pustil še vseh 40 ministrov zvezati in po deset in deset vkup pred sebe pripeljati.

Rabelj je Ognjevitu oči zavezal, je potegnil meč iz nožnic, in je kralja dvakrat vprašal, ali če vsekati, ali ne. Kralj reče, da le! Rabelj praša pa še tretjič: „Še enkrat vas prašam, in dobro premislite, kaj delate, da se ne boste pozneje kesali.“

Ko rabelj te besede izgovori, stopil je v sobo Abumašar, učenik kraljeviča Ognjevita. Stražniki ga zagrabijo in ga kar po zraku pred kralja nesejo, tako da se z nogami še tal ni dotaknil.

„Malopridnež“ reče kralj Sinbad, „zapadel si smrti. Ti si mojega sina tako izredil, da si že štirdeset dni ne upa govoriti.“

„Res je,“ reče učenik, „vaš sin štirdeset dni ni smel govoriti, da je všel nevarnostim, ki so mu v tem času pretile. Pa zdaj je teh 40 dni preteklo, in zdaj naj spet govori, kar hoče.“ Zdaj so kraljeviču zopet oči odvezali in on je pred kraljem in vsemi ministri vse povedal, kako se mu je godilo pri kraljici Knežici. Poklicali so družice in dekle kraljičine, in te so potrdile da je res, kar kraljevič pravi, ker so pri vratih poslušale.

Ko se je nedolžnost Ognjevita na tanko dokazala, obžaloval je kralj, kar je s svojim sinom počel, ga je lepo objel in počastil, in tudi ministre pohvalil, da so se za kraljeviča potegnili. Kraljici pa je pustil brez milosti glavo odsekati.

„Ko je grški kralj,“ pravil je ribič tistemu duhu, „dokončal historijo od kralja Sinbada, pristavil je še: „In ti, minister, hočeš, da bi jaz zdravnika Dubana umoriti pustil, ker si mu nevošljiv. Saj ti ni nič naredil. Pa jaz tebe ne bom poslušal, da ne bom storil take krivice, kakor kralj Sinbad svojemu sinu.“

Hudobni minister pa je hotel na vsak način zdravnika Dubana pokončati, za to je rekel kralju: „Zakaj se bojite krivice, in nočete kaznovati in umoriti Dubana? Življenje kraljev je tako žlahtno, da se mora vsak umoriti, kdor je le na sumu, da je hotel kralja vničiti. Bolje je nedolžnega zadeti, kakor pa krivega brez kazni pustiti. — Pa jaz za gotovo vem, da vas hoče Duban umoriti. Jaz mu nisem nevošljiv, ampak bojim se za vaše življenje. Jaz sem dolžan, da skrbim za vas, in vas posvarim.

Če se lažem, potem me kaznujte, kakor je bil enkrat en minister kaznovan.“

„Kaj je ta minister naredil?“ praša kralj, „s čim si je tako kazen zaslužil?“

„Če ste tako prijazni, da me poslušate,“ reče minister, „hočem vam to historijo povedati.“

Historija, kako je bil en minister kaznovan.

Enkrat je bil en kralj; ta je imel enega sina, ki je prav rad na lov hodil. Kralj mu je to večkrat dovolil, pa vselej je moral iti minister z njim.

Enkrat so lovci jelena obstrelili, kraljev sin pa je letel za ranjenim jelenom, in je mislil, da pride minister kmalo za njim. Jezdil je dolgo za jelenom, tako da je zgubil tovarše in je bil čisto sam. Kraljevič se vrne nazaj, tovarše iskat, pa je pot zgrešil.

Ko je tako ves zbegan sem in tje tekal, našel je na cesti čedno oblečeno žensko, ki se je britko jokala. On je konja ustavil in žensko vprašal, kdo da je, kaj sama tukaj dela, in če jej more kaj pomagati.

Ona je odgovorila: „Jaz sem hči Indiškega kralja. Ko sem po polji jahala, sem na konju zaspala, in sem doli padla. Moj konj pa je proč zbežal, in ne vem, kam se je zgubil.“ Mlademu kraljeviču se je smilila, in posadil jo je k sebi na svojega konja.

Prideta do neke bajte, in ženska je kraljeviča prosila, naj konja malo ustavi, ker je žejna, da bo v bajti prosila za malo vode. Kraljevič skoči s

konja in tudi žensko doli vzame. Pa kako se je začudil, ko je slišal žensko od znotraj reči: „Veselite se otroci, pripeljala sem vam prav debelega fantiča.“ Otroci so pa rekli: „Mati, kje pa je? Dajmo ga hitro pojesti, ker smo silno lačni.“

Kraljevič je brž spoznal, v kaki nevarnosti da je. Spoznal je brž, da ta ženska ni princesinja, ampak da je Ogerka, to je žena od Ogra, to so hudobni duhovi, ki ljudi jedó.

Zbal se je in brž na konja skočil. Ženska pride ven, in ko vidi, da je kraljevič že na konju, kliče za njim: „Nič se ne bojte; kdo pa ste? Kaj iščete?“ — „Jaz sem pot zgrešil, in je spet iščem“ reče kraljevič.

„Če ste pot zgrešili,“ reče ona, „jo boste že spet našli.“

Kraljevič pogleda proti nebu . . . . . .“

„Gospod“ reče Lunica, „juterna zarja mi veleva umolkniti . . . . . .“

Kralj Riar, radoveden, kak bo konec te historije, pustil je kraljico še živeti.

Dvajseta noč.

Srebernica je bila tako radovedna, kako se bo končala historija od mladega kraljeviča, da se je prihodnjo noč prej ko po navadi zbudila. „Ljuba sestra“ jej reče, „jaz sem tako radovedna, kako se je potem zgodilo s kraljevičem, in jaz se bojim, da so ga Ogri pojedli.“

Tudi kralj je bil radoveden, za to je Lunica rekla:

„Ni se treba bati za kraljeviča. Ko je kraljevič proti nebesom pogledal, je na tihem molil: „Vsegamogočni Bog, odreši me iz te nevarnosti.“

Po tej molitvi je žena v vežo nazaj skočila, on pa je hitro odjahal. Našel je k sreči pravo pot in je prišel zdrav in vesel h kralju nazaj, in mu je vse povedal, v kaki nevarnosti je bil. Kralj pa se je jezil nad ministrom, ki je kraljeviča tako iz pred oči spustil in v nevarnost spravil, zato je pustil ministra zadaviti.

„Gospod“ reče minister grškega kralja, „da prideva na Dubana nazaj, vam rečem, da pridete v nesrečo, če Dubanu zaupate; jaz sem iz dobrega vira zvedel, da so ga poslali vaši sovražniki kot ogleduha, in da ima namen, vam življenje vzeti. Vi pravite, da vas je ozdravil, pa kdo vam je za to porok? Morda vas je le na videz ozdravil; morda bo bolezen pozneje še veliko huje nastopila?

Grški kralj je bil slabega uma, in ni spoznal zvijačnih besedij svojega ministra; njegova dobra misel o Dubanu se je začela majati. „Minister, ti imaš prav,“ je rekel, „prav lahko je mogoče, da je prav za to sèm prišel, da bi mene umoril; saj on mi lahko kako strupeno reč poduhati dá, pa sem mrtev. Treba je, da stvar bolj na tanko prevdarimo.“

Minister se je zveselil nad temi besedami in je rekel kralju: „Najbolje in najpreje se znebite te nevarnosti, ki preti vašemu življenju, ako pokličete Dubana, in mu pustite glavo odsekati.“

Kralj je brž poklical beriča in mu je rekel, naj gre po Dubana, da se mu bo glava odsekala.

Ko Dubana pripeljejo, mu reče kralj: „Ali veš, čemu sem te sèmkaj poklical?“ „Ne, gospod“ reče zdravnik, „povejte mi to.“ — „Jaz se hočem tebe znebiti,“ reče kralj, „in dal ti bom glavo odsekati.“

Ni mogoče povedati, kako se je zdravnik nad temi besedami začudil. „Gospod“ je rekel, „kaj sem naredil tacega, da sem smrt zaslužil.“

„Jaz sem zvedel“ reče kralj, „da si ti ogleduh, in da si le za to sèm prišel, da bi mene umoril; zato bom pa rajši jaz tebe. Le po njem“ rekel je še rabeljnu, „in odreši me od tega izdajalca, ki meni po življenji streže.“

Zdravnik Duban je brž spoznal, da so to naredili nevošljivci, da so slaboumnega kralja na svojo stran dobili. Žal mu je bilo, da je kralja ozdravil, pa zdaj je bilo že prepozno.

„Tako me tedaj plačujete“ je rekel, „za dobroto, ki sem vam jo skazal?“

Kralj ga ni poslušal, in je rabeljnu vdrugič ukazal, naj ga poseka s sabljo. Zdravnik je začel prositi: „Gospod“ je zaklical, „pustite me še živeti, da bo tudi vam Bog dolgo življenje dal; kakor boste vi z mano ravnali, tako bo Bog z vami.“

Grški kralj pa mu reče: „Ne, ne, ti si preveč prebrisan človek, kakor si me hitro ozdravil, tako me lahko tudi hitro umoriš.“

Duban pa se je začel jokati, hudo tarnati in vpiti: „To je zahvala za mojo dobroto; ti se meni tako zahvaluješ, kakor se je enkrat krokodil.“

„No, kako se je krokodil zahvalil?“ praša kralj. „Zdaj ti tega ne morem povedati,“ reče Duban, „pa pusti me živeti, in Bog ti bo dal srečo.“

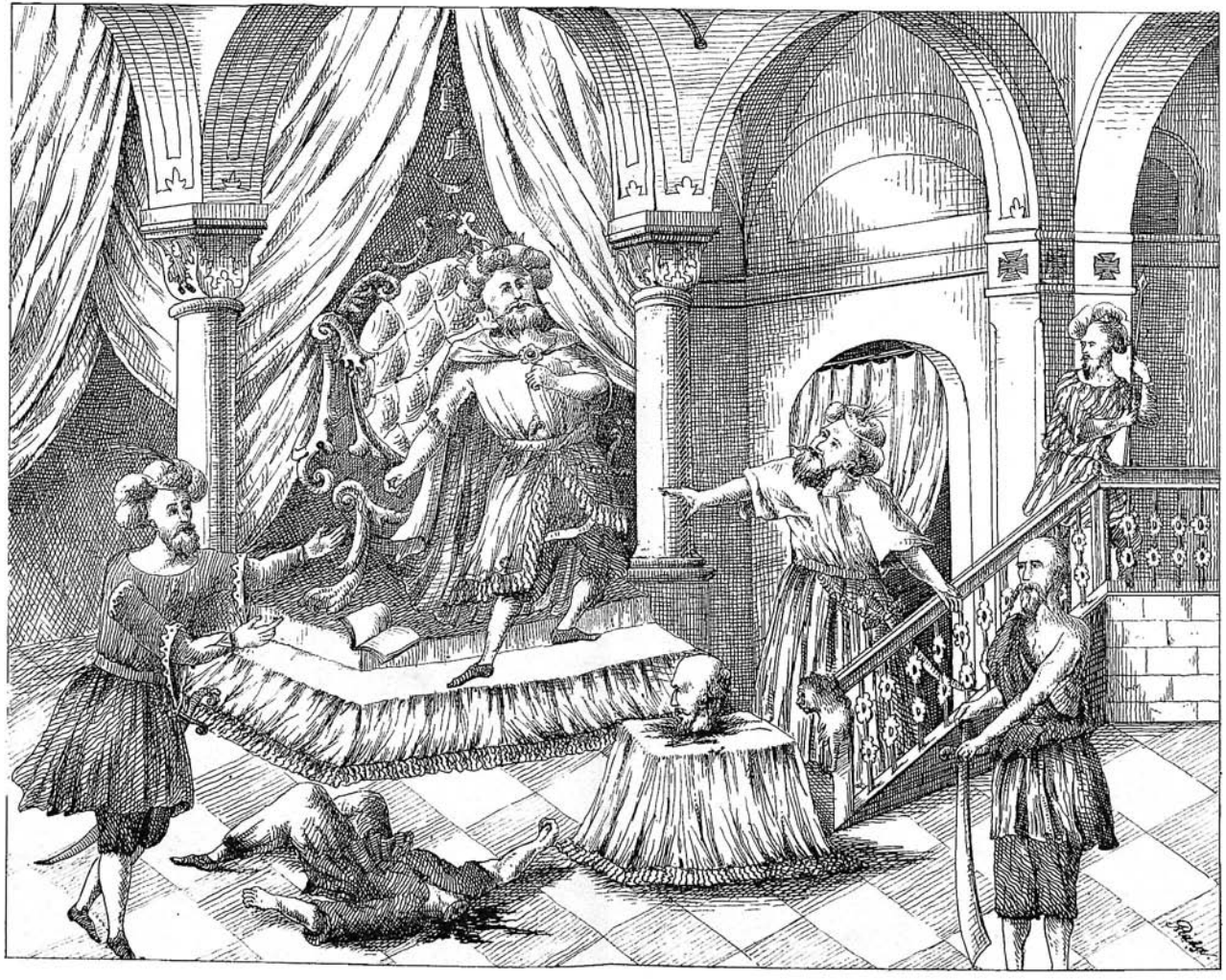
„Ne, ti moraš umreti,“ reče kralj. Rabelj mu zaveže roke in oči, in vzdigne meč.

Zdaj so se ga dvorniki, (to so gospodje, ki smejo zmirom okoli kralja biti, in so bili tudi zdaj pričujoči) — usmilili, in so začeli za zdravnika prositi; rekli so, da je nedolžen.

Kralj pa je trdosrčen ostal, in jim je tako odgovarjal, da niso mogli nič reči. Zdravnik pa se še enkrat obrne do kralja in mu reče: „Gospod, če že moram umreti, pustite mi vsaj še toliko časa, da grem domu, da preskrbim vse za moj pogreb, da se poslovim od mojih ljudi, da nekaj denarja med reveže razdelim, in da moje bukve takim ljudem izročim, kateri jih znajo rabiti. Imam med drugimi ene bukve, katere hočem vaši milosti dati; te bukve so vredne, da jih shranite med svojimi zakladi.“ „In zakaj imajo te bukve tako vrednost,“ praša kralj. „Gospod“ odgovori zdravnik, „v teh bukvah so čudne reči, in povem vam le to: če bo moja glava odsekana, odprite bukve pri šestem listu, in berite tretjo vrsto na levi strani, in moja glava vam bo na vse odgovorila, za kar jo boste vprašali.“

Kralj je bil radoveden, videti to čudno reč, za to je odložil smrt Dubanovo do prihodnjega jutra, in ga je pustil odpeljati s stražo domu.

Zdravnik je doma vse v red spravil; in ker se je po mestu zvedelo, da se bodo po Dubanovi smrti čudne reči godile, šli so drugi dan vsi ministri, oficirji in drugi gospodje gledat, kako bodo zdravnika ob glavo djali. Zdaj pride zdravnik Duban in je nesel velike bukve pod pazduho in približal se kralju. Pustil si je prinesti skledo, in pregrnil jo je s prtičem. Bukve pa je dal kralju in mu rekel:

„Gospod, vzemite te bukve, če vam je drago; in kedar bo moja glava odsekana, položite jo v skledo na ta prtič; kedar se bo glava prtiča dotaknila, ne bo več tekla kri iz nje; potem odprite bukve in berite iz njih, in moja glava vam bo na vse odgovarjala. — Toda „gospod," je še pristavil, „usmilite se me, rečem vam, da sem nedolžen." „Tvoje prošnje so zastonj" je rekel kralj; „in če bi druzega ne bilo, dam ti za to glavo odsekati, da jo bom slišal govoriti."

To reče in vzame bukve zdravniku iz rok, in ukaže rabeljnu, da naj svojo dolžnost stori. Rabelj je glavo na prvi mah odsekal, tako da je v skledo zletela. Komaj se je glava prtiča dotaknila, pa je nehala kri teči iz nje. Zdaj je glava oči odprla in je spregovorila: „Gospod odprite zdaj bukve." Kralj je bukve odprl, pa ker se je prvi list druzega držal, oslinil je kralj prst, da bi list lože pregrnil. Pri vsakem listu je prst oslinil, tako da je prišel do šestega lista; ker pa tam ni bilo nič zapisano, je prašal glavo: „Zdravnik, tukaj ni nič zapisano." — „Pa še pregrnite nekaj listov," je rekla glava.

Kralj je liste naprej preobračal, in pri vsakem listu je prst oslinil. Listi v bukvah pa so bili strupeni, in ko je kralj prste slinil in liste prebračal, prenašal je strup na jezik; prime ga grozna omotica v glavi, pred očmi se mu temno naredi, in padal je iz svojega stola na tla . . . . . ."

Pri teh besedah je kraljica Luniça zapazila, da se že dan dela, in je nehala govoriti. „Oh, moja sestra" je rekla Srebernica, „prav nevoljna sem, da ne moreš naprej povedati, ker je historija tako čudna!"

Kralj Riar ni mislil na to, da bi lepo Lunico umoriti dal, ker je bil tako radoveden na konec historije, da je komaj čakal prihodnje noči.

Ena in dvajseta noč.

Čeravno je bila Srebernica tako radovedna slišati konec historije od grškega kralja, zbudila se je vendar prepozno. Že se je svitalo, ko je kraljico poklicala in jej rekla: „Ljuba sestra, radovedna sem, kako je bilo potem z grškim kraljem, pa hitro pravi, ker se že dan dela.“

Lunica je začela praviti:

„Gospod,“ je začela, „ribič je tako naprej pravil:“ „Ko je zdravnik Duban, ali prav za prav njegova glava videla, da bo kralj zdaj pa zdaj dušo izdihnil, mu je rekla:

„Ha, trinog, zdaj vidiš, kako se kraljem godi, ki nedolžno kri prelivajo; Bog jih prej ali pozneje kaznuje.“

Ko je glava te besede zgovorila, je kralj dušo izdihnil; pa tudi glava se je na stran nagnila.

„Gospod“ je rekla Lunica, „to je bil konec grškega kralja in zdravnika Dubana. Zdaj moram še povedati konec historije od ribiča in od duha; pa danes ne, ker je že dan . . . . .“

Kralj ni imel več časa poslušati, in je vstal. Rekel pa je kraljici, da naj mu historijo v prihodnji noči do konca pové.

Dva in dvajseta noč.

Drugo noč se je Srebernica prej zbudila, in je brž kraljico zbudila. Tudi kralj se je zbudil in je naprosil Lunico, naj naprej pripoveduje historijo od ribiča in od duha.

„Saj bom“ je rekla kraljica, in je začela praviti:

„Gospod, ribič je imel duha še vedno v posodi zaprtega, in ko je historijo od grškega kralja in od zdravnika Dubana dokončal, rekel je duhu še te besede:

„Ko bi bil grški kralj zdravnika Dubana pri življenji pustil, potem bi bil tudi Bog njega še živeti pustil; ker pa on ni imel usmiljenja, za to ga tudi ni našel. Taka je tudi s tabo, ti hudobni duh: če bi se bil ti mene usmilil, bi se zdaj tudi jaz tebe; ker pa ti nisi imel usmiljenja, čeravno sem ti tako dobroto skazal, in čeravno sem te tako lepo prosil, in si me po vsi sili umoriti hotel, zato se tudi meni nič ne smiliš. Pustil te bom v tej posodi, in vrgel te bom v morje nazaj, da boš tam čakal do sodnega dne.“ „Ribič, moj prijatelj,“ je rekel duh, „prosim te še enkrat, ne bodi tako neusmiljen. Pomisli, da je lepo, slabo z dobrim povračati. Ne delaj z mano, kakor je Ima z Ateko ravnal. —“

„No, kako je ravnal Ima z Ateko?“ vpraša ribič. „V tej-le luknji ti ne bom historij pravil“ je rekel duh, „če jo hočeš slišati, spusti me vèn. Povedal ti bom potlej toliko historij, kolikor jih le hočeš.“ —

„Ne,“ je rekel ribič, „jaz te ne bom spustil, saj je tako že preveč govorjenja; vrgel te bom na dno morja.“

Ko je hudi duh videl, da s tem nič ne opravi, pošlatal je ribiča za pravo žilo. „Še eno besedo“ mu reče, „če me ven spustiš, ti ne bom nič hudega storil, ampak naučil te bom, kako znaš obogateti.“

Ko je ribič od bogastva slišal, bil je precej drugih misli, zakaj trpel je veliko revščino. „Jaz bi te že poslušal“ je rekel duhu, „ko bi bilo tvojim besedam kaj verjeti. Priseži mi pri živem Bogu, da boš storil, kar obljubiš; take prisege vendar ne boš prelomil.“

Duh je prisegel, in ribič je pokrov odperl. Brž se je začela megla iz posode vleči, in ko se je iz megle duh naredil, je bilo njegovo prvo delo, da je tisto posodo z nogo v morje brcnil.

Ribič se je vstrašil. „Duh“ je rekel, „kaj to pomeni? Ali boš prisego prelomil, in ali ti hočem reči, kar je Duban grškemu kralju rekel: pusti me živeti, da boš tudi ti živel.“ Duh se je nasmejal, ko je videl, kako se ribič boji, in je rekel: „Ne, ribič, bodi miren; jaz sem posodo v morje vrgel samo v svojo zabavo, da bi se ti jezil; da boš pa videl, da jaz besedo držim, vzemi mrežo in pojdi z mano.“

Potem je šel naprej, ribič pa za njim z mrežo na rami. Šla sta memo mesta, na eno visoko goro, potem z gore doli v široko planjavo do štirih gričev in med temi četverimi griči je bilo jezero. Ko sta prišla do jezera, rekel je duh ribiču: „Tukaj pa mrežo v vodo spusti.“ Ribič je to rad storil, ker je videl veliko rib v jezeru; čudil se je pa, da so

bile v vodi ribe štirih vrst, bele, rudeče, višnjeve in rumene. Ko mrežo ven potegne, vidi v njej štiri ribe, eno belo, eno rudečo, eno višnjevo in eno rumeno.

Bil je vesel, ker še takih rib ni videl, in ker je mislil, da jih bo drago prodal.

„Vzemi te ribe“ je rekel duh, „in nesi jih kralju, on ti bo več denarja zanje dal, kakor si ga ti v svojem življenju imel. Zdaj prideš lahko vsak dan sèmkaj ribe lovit, pa več kakor enkrat na dan ne smeš mreže vreči, sicer se ti bo nesreča prigodila; vari se tedaj. Če boš tako storil, kakor sem ti povodal, boš vsega zadosti imèl.

Pri teh besedah je hudir z nogo ob tla vdaril, in zemlja se je odprla, in ga požrla.

Ribič je za trdno sklenil, da bo vse tako naredil, kakor mu je duh povedal. Za to mreže tisti dan ni več vrgel v vodo, ampak je vzel tiste štiri ribe, in jih nesel v kraljevo palačo.

„Toda, gospod, ker se že dan dela,“ je rekla Lunica, „ne smem dalje praviti.“

„Ljuba sestra“ reče Srebernica, „čudne reči nam pripoveduješ.“ Kraljica pa je rekla: „Historija od ribiča še ni vèn, zdaj pridejo še bolj čudne reči, in če me kralj živeti pusti, bom jutri naprej pravila.“

Kralj je bil radoveden na konec te historije od ribiča, za to je kraljico še živeti pustil.

Tri in dvajseta noč.

Proti koncu tri in dvajsete noči je Srebernica poklicala sestro kraljico in jej rekla: Ljuba sestra, povej no historijo od ribiča do konca.“

Z dovoljenjem kraljevim je Lunica začela:

„Gospod, lahko si mislite, kako se je kralj začudil, ko je videl tiste štiri ribe, ki mu jih je ribič prinesel. Pogledal jih je natanko eno za drugo, potem je poklical ministra in mu naročil: „Daj te ribe tisti kuharici, ki sem jo iz grškega kraljestva dobil, ker tista zna najbolje kuhati; mislim, da bodo te ribe ravno tako dobre, kakor so lepe.“

Minister je ribe sam nesel kuharici in jej naročil, naj jih za kralja pripravi. Potem je šel h kralju nazaj in ta mu je ukazal, naj ribiču štir sto cekinov odšteje, kar se je tudi zgodilo.

Ribič je bil neznansko vesel, ker je dobil toliko denarja, kar ga še nikoli ni imel, in zdelo se mu je, kakor bi se mu sanjalo. Pa kmalo je spoznal, da niso sanje, kajti komaj je domu prišel, poslal je ženo in otroke na vse strani živeža kupovat, in jedli in pili so tisti dan, kakor še nikoli poprej.

Pa kuharci se ni tako dobro godilo pri ribah. Imela je velike sitnosti z njimi. Ko je ribe očistila, vzela je ponvo in v ponvo olja, v olje pa je vrgla tiste štiri ribe, da bi jih spekla. Ko so bile na eni strani pečene, jih je obrnila, da bi se še na drugi strani spekle. Pa komaj so bile obrnjene, — glej čudo! — kar se stena v kuhinji odpre, in iz stene stopi lepa gospodična, prelepo raščena, imela je obleko iz egiptovskega žameta, uhane in prstane iz velikih biserov, okoli vrata zlate koravde z rubini olepšane; v roki pa je držala oljnato vejico. Stopila je k ponvi, kjer so se ribe cvrle, — kuharca je vsa začudena na strani stala, — in tista gospodična

je eno tistih rib z vejico vdarila in jej rekla: „Riba, ali delaš, kar je tvoja dolžnost?“ Riba ni nič odgovorila; zdaj gospodična še enkrat praša: „Riba, ali delaš, kar je tvoja dolžnost?“ Zdaj vzdignejo vse štiri ribe svoje glave po konci in rečejo: „Ja, ja; če vi računate, računamo tudi mi, če vi svoje dolgove plačujete, plačujemo mi svoje; če vi bežite, zmagujemo mi, in smo zadovoljne.“ Ko so ribe te besede zgovorile, je gospodična ponvo prebrnila, in hitro zginila skozi steno.

Ko si je kuharca en malo oddahnila od straha, je šla tje, da bi ribe iz žrjavice pobrala, kamor jih je gospodična vrgla. Pa bile so vse tako črne, ko oglje, in se niso mogle poslati na kraljevo mizo. Kuharca je bila za to žalostna in se je začela jokati.

„Joj meni“ je rekla, „kaj bo z menoj? Če kralju prav povem, kako se je zgodilo, saj mi ne bo verjel. Strašno se bo jezil nad mano!“

Zdaj stopi minister v kuhinjo in jo vpraša, če so ribe že pečene. Ona mu je vse povedala, kako se je zgodilo, in minister se je zelo začudil. Pa kralju ni nič povedal, ampak zmislil si je drug izgovor, da je bil kralj potolažen.

Poslal pa je po ribiča, in ko ta pride, mu reče:

„Ribič, prinesi mi še štiri take ribe, kakoršne so bile une; zakaj, s prvimi ribami se je nesreča zgodila.“

Ribič ni hotel povedati, da ne sme več ko enkrat na dan rib loviti, rekel pa je, da je pot predolga, in da bo ribe jutri prinesel. Ribič je šel še po noči tje k tistemu jezeru. Ko je mrežo vrgel, vjel je spet štiri take ribe, vsako druge barve. Nesel jih je tje k ministru, kakor je obljubil. Minister

je šel z ribami v kuhinjo, se je tam s kuharco zaprl, in je gledal, kaj bo kuharca z njimi počela. Kuharca je tako naredila, kakor prejšni dan; pa ko so bile na eni strani pečene, in jih je obrnila, odprla se je spet stena, in iz nje je stopila spet tista žena z vejico. Stopila je k ponvi, udarila ribo z vejico, in jo vprašala: „Riba, ali delaš, kar je tvoja dolžnost?“ Ribe pa so jej spet tako odgovorile, kakor prejšni dan.

„Toda gospod,“ je rekla kraljica, „ker se že svita, moram jenjati s historijo.“ Kralj bi bil rad zvedel, kako se je ribiču potem godilo, za to je komaj čakal prihodnje noči.

Štir in dvajseta noč.

„Moja ljuba sestra,“ je rekla Srebernica, kakor navadno, „ako ne spiš, prosim te, povej historijo od ribiča do konca.“ Kraljica je začela praviti:

„Gospod, ko so tiste ribe gospodični odgovorile, je spet ponvo prebrnila, in zginila skozi steno.“

Minister, ki je vse to videl, je rekel: „To je res prečudno, to moramo kralju povedati; jaz grem, da mu vse povem.“ Šel je k kralju in mu je vse povedal.

Kralj se je čudil, in je hotel to sam videti; zato je pustil ribiča poklicati. „Prijatelj“ mu je rekel, „ali mi ne moreš prinesti še štiri take ribe?“ Ribič je odgovoril, da v treh dneh si jih upa prinesti. To mu je bilo dovoljeno, in šel je spet k jezeru; in res, na prvi mah je vjel štiri ribe, vsako druge sorte. Nesel jih je brž h kralju, in ta je bil vesel, da jih je ribič tako brž prinesel, in pustil mu

je izplačati spet štir sto cekinov. Ko je kralj ribe imel, nesel jih je v svojo sobo, da bi jih sam spekel. Z ministrom sta se zaprla v sobo in ribe pekla. Ko so bile po eni strani pečene, jih je obrnil kralj; — zdaj se je stena odprla in namesto gospodične je stopil iz nje zamorec. Ta zamorec je bil strašno velik in debel, in v roki je imel zeleno palico. S tisto palico je vdaril eno ribo, in prašal: „Riba, riba, ali delaš, kar je tvoja dolžnost?“ Vse štiri ribe vzdignejo glave in rečejo: „Ja, ja, mi storimo svojo dolžnost; če vi računate, računamo tudi mi, če vi svoje dolgove plačujete, plačujemo mi svoje; če pa vi bežite, zmagujemo mi in smo zadovoljne.“

Zdaj vrže zamorec ribe v ogenj, da so postale črne kakor oglje. Potem je korakal počasi in zginil skozi steno.

„Kar sem zdaj videl“ je rekel kralj ministru, „to mi ne dá miru. Te ribe pomenijo kaj posebnega, in jaz moram to zvedeti.“

Poslali so spet po ribiča; ta pride in kralj ga praša: „Ribič, ti nosiš čudne ribe na prodaj; povej, kje si jih vjel?“ — „Gospod“ reče ribič, „te ribe sem vjel tam-le za ono goro, kjer je jezero med štirimi griči.“

„Ali veš ti za to jezero?“ praša kralj ministra. — „Ne, gospod“ reče minister, „že šestdeset let hodim zverino lovit na tisto goro in tam okoli, pa o tistem jezeru nisem še nikoli nič slišal.“ Kralj je zdaj ribiča prašal, kako daleč je do jezera; ribič pa je rekel, da ni več ko tri ure hodá.

Ker je bilo solnce še visoko na nebu, sklical je kralj ves dvor, vsedli so se na konje, in ribič jim je pot kazal do jezera.

Šli so na goro, in potem navzdol, in zagledali so na svoje začudenje veliko planjavo, ki je prej nikdar niso videli. Našli so res jezero med štirimi griči, kakor je ribič povedal. Voda v jezeru je bila tako čista, da se je vsaka riba videla, in našli so v vodi samo take ribe, kakoršnih je ribič h kralju prinesel.

Kralj se je na bregu ustavil in en čas ribe gledal. Potem pa je začel lovce in dvornike spraševati, če res niso nič vedeli za to jezero, ki je vendar tako blizo mesta. Vsi so odgovorili, da še nikoli niso nič slišati o tem jezeru.

„Če je taka“ reče kralj, „da res niste nič slišali še o tem jezeru, potem sem res radoveden, kako je to nastalo, in povem vam, da ne grem prej domu v svoj grad, dokler ne zvem, kako je to jezero sèm prišlo in zakaj so tako čudne ribe v njem.“

To je rekel kralj, in ukazal napraviti šotore zraven jezera.

Ko se je noč naredila, je kralj poklical ministra k sebi in mu je na skrivnem tako-le govoril: „Minister, jaz nemam miru, tako sem radoveden; to jezero, tisti zamorec, tiste ribe, ki so govorile, vse to mi hodi zmirom po glavi. Jaz moram zvedeti, kaj to pomeni. Za to sem si nekaj zmislil. Jaz pojdem čisto sam iz svojega šotora, tebi pa ukažem, da ljudem ne smeš povedati, da sem stran šel; če bo kdo po meni prašal, reci, da sem bolan, in ne pusti nikogar v moj šotor. To delaj tako dolgo, da bom nazaj prišel.“

Minister je kralju branil, in ga svaril, da se podá v veliko nevarnost, če to stori. Pa kolikor je tudi govoril, kralj se ni dal presukati, in je ostal pri svojem sklepu.

Opasal se je s sabljo, in ko je bilo že vse tiho po šotorih, odpravil se je čisto sam na pot.

Šel je na enega tistih štirih gričev. Ko pride na vrh, šel je po uni strani doli. Potem pa je prišel na planjavo in je šel naprej celo noč do jutra.

Zdaj zagleda pred sabo veliko poslopje, in bil je vesel, ker je mislil, da bo tam kaj zvedel. Ko blizo pride, vidi da je velika palača, ali prav za reči, trden grad, iz črnega mrameljna zidan, z jekleno streho, tako gladko, kakor glažovina.

Kralj se je čudil in je grad dolgo časa ogledoval.

Potem je šel k vratom, in čeravno so bile odprte, je vendar potrkal. Ker se pa nobeden ni oglasil, potrkal je še enkrat, pa bolj močno; pa spet ni bilo nikogar, in potrkal je še enkrat z vso močjó. Ker pa le nikogar ni bilo blizo, si je mislil: „Če ni nikogar v gradu, potem se mi ni treba bati, če me pa kdo vstavi, se bom pa branil, saj imam sabljo.“ Kralj je šel na dvorišče in je glasno zaklical: „Ali je kdo v gradu, da bi potnika sprejel in pogostil?“ Tako je zaklical trikrat, pa nobenega odgovora ni dobil.

To se mu je čudno zdelo; šel je še naprej, pa nikogar ni videl . . . . .

„Vendar danes ne morem skončati, ker je že dan“ je rekla Lunica.

Srebernica je rekla: „Ravno zdaj jenjaš, ko je najlepši.“

„Počakaj, bom pa jutri naprej povedala,“ je rekla kraljica.

Tudi kralj je bil radoveden na konec historije in je Lunico še živeti pustil.

Pet in dvajseta noč.

Drugo jutro je Srebernica sestro zopet zbudila. „Ljuba sestra“ je rekla, „povej nam, kako je bilo potem v gradu, kamor je kralj prišel.“

Lunica je začela praviti:

„Gospod, ko kralj ni nikogar v gradu videl, hodil je sem in kje, in stopil je iz ene dvorane v drugo, in pregledal vse sobe. Tla so bila pregrnjena s svilo (žido), strop je bil pregrnjen s preprogami iz Meke, in vse se je lesketalo v zlatu in srebru.

Potem je prišel v eno sobo, kjer je stal v vsakem kotu en lev iz čistega zlata. Tem levom je voda iz gobcev tekla, in kedar je voda padla v skledo pod levom, spremenila se je v žlahtne bisere in demante. Na treh straneh okoli grada je bil velik vrt, kjer je bilo vse polno gred z najlepšimi rožami, malih gozdičev, ribnjakov in drugih lepih reči. Na tavžente lepih tic je prepevalo po vrtu, ki niso nikoli iz vrta zletele.

Kralj je dolgo časa vse te lepotije pregledaval; ko se je pa utrudil, vsedel se je na klop in je začel premišljevati. Kar naenkrat zasliši žalosten glas:

„O Bog, ne pusti me dalje živeti, in pusti me umreti; zakaj moje življenje visi med nesrečo in nevarnostjo.

O žena usmili se moža, ki je bil plemenitega stanu, pa ga je ljubezen ponižala; ki je bil bogat, pa je obožal!

Zavidal sem zrak, ki te je obdajal, in veter, ki si je igral s tvojimi lasi; pa nisem pomislil, da

človek ne vidi z zdravimi očmi, če ga nesreča išče.

Kdo bo rešil vojaka, če se mu nabasana puška ne sproži! Kam bo zbežal, če sovražniki po njem padejo?“ Kralj je bil ginjen s temi besedami in je šel tje, od koder je ta glas slišal. Prišel je do vrat velike dvorane, in ko noter stopi, videl je bogato oblečenega moža na kraljevem prestolu sedeti. Na licu se mu je brala žalost, pa obraz njegov je bil lep, le eno malo črno znamenje je imel na licu. Njegovo telo je bilo šibko; njegovi lasje so bili tako črni, da se je vse okoli njega zmračilo, če si pogledal njegove lase; če si pa pogledal njegovo čelo, zasvetilo se je vse okoli tebe, tako je bilo čelo belo. Pa črno znamenje? Saj ima tudi listje lepe Anemone črno piko na sredi.

Kralj se mu je približal in ga pozdravil; mladi mož je glavo priklonil, pa ni vstal. Rekel je pa kralju: „Gospod, vém, da zaslužite, da bi jaz vstal in vas počastil; pa jaz ne smem vstati, za to mi tega ne boste zamerili.“

„Gospod“ rekel je kralj, „mene veseli, da od mene dobro mislite; da pa ne vstanete, vam ne zamerim, naj bodo vaši uzroki že taki ali taki. Slišal sem vas tožiti, in mislil sem, da ste nesrečni, zato sem prišel ponujat vam svojo pomoč. Če je le mogoče, storil bom vse, da vam pomagam. Jaz upam, da mi boste povedali celo svojo historijo in svojo nesrečo; pa prosim vas, povejte mi poprej, kaj pomeni ono jezero, kjer so ribe štirih sort; in kaj pomeni ta grad, in zakaj ste vi čisto sami tukaj.

Namesto, da bi na ta vprašanja odgovoril, začel se je mladi mož na glas jokati. „O kako je

sreča opoteča“ je rekel, „sreča rada tistega potlači, ki ga je prej povzdignila. Kje so tisti, ki so zmirom srečni, in katerim se nebo nikdar ne zmrači?“

Kralj, poln usmiljenja, prosil ga je lepo, naj mu pové, zakaj je tako žalosten? „Moj gospod“ je rekel mladi mož, „zakaj ne bi bil žalosten, in zakaj ne bi pretakal britkih solzá?“ Pri teh besedah je vzdignil svojo obleko kviško, in je kralju pokazal, da je le od glave do pasa človek, od pasa do pete pa je bil iz črnega kamnja.

Pri teh besedah se je Lunica ustavila, in je kralju pokazala okno, kjer se je poznalo že sivo jutro.

Ta povest se je kralju tako dopadala, da je sklenil sam pri sebi, da bo kraljico še en cel mesec živeti pustil. Toda rekel ni nič, in je vstal ob navadni uri.

Šest in dvajseta noč.

Srebernica ja bila tako radovedna na to historijo, da je Lunico drugo jutro prav zgodaj zbudila, in jo prosila, naj naprej pripoveduje.

„Saj bom“ reče kraljica, „poslušajte me:“

Lahko si je misliti, kako se je kralj začudil, ko je videl mladega moža v tako žalostnem stanu. „To je strašno, kar sem zdaj videl,“ je rekel, „in silno sem radoveden, zvedeti vašo historijo, in ne bom se zmotil, če rečem, da spadajo tudi tiste ribe in tisto jezero v vašo historijo; povejte mi jo tedaj; saj je nesrečnemu človeku v tolažbo, če sme svojo nesrečo komu drugemu povedati.“

„Ne bom rekel, da ni res“ odgovori mladi mož, „pa vendar tudi mene boli, če na novo od-

trgam svoje rane, in svojo historijo pripovedujem; pa vedite, da vam bom pravil reči, kakoršnih še niste slišali, in kakoršnih si človek še zmisliti ne more.“

Historija od mladega kralja na črnih otokih.

„Vedite, gospod,“ reče mladi mož, „da je bil moj oče Mahmud kralj te-le dežele. Imenuje pa se ta dežela kraljestvo črnih otokov. To ime izhaja od štirih gorá, zakaj te gore so bile prej otoki. Veliko mesto mojega očeta pa je stalo na tistem kraju, kjer je zdaj tisto jezero, ki ste ga videli. Iz moje historije boste vse zvedeli, kako se je to vse prenaredilo.

Kralj, moj oče, so umrli sedemdeset let stari. Potem sem jaz kralj postal, in sem se oženil; vzel sem za kraljico mojo sestrično. Imela sva se rada, kakor se spodobi,. in bila sva prav srečna. Ko je pet let preteklo, začela je mrzla postajati proti meni.

Enkrat sem se v sobi kraljice malo vlegel in sem oči zatisnil, da bi malo zadremal, pa nisem mogel. V isti sobi pa ste šivali dve družici moje žene, in ker ste mislili, da spim, začele ste se tako pogovarjati:

Ena je rekla: „Naša kraljica vendar nima prav, da ne mara za tako ljubeznjivega moža, kakor je naš kralj.“ — „To je res“ reče druga, „pa meni se le čudno zdi, da kralj nič ne zapazi, kedar kraljica po noči vstane, in na plese in veselice hodi?“ — „Kako bo zapazil“ reče prva, „saj mu skuha tako pijačo in mu jo zmeša med vino, da po noči spi, kakor bi ga ubil; zjutraj pa ona pride

domu, se razpravi, kakor bi bila celo noč doma, in kralja zbudi, ker mu neko drugo reč pod nos pomoli, da ga ta duh zdrami.“

Lahko si mislite, gospod, kako sem se začudil, ko sem ta pogovor slišal. Čeravno sem bil zelo razburjen, premagal sem se vendar, in sem se delal, kakor bi bil spal. Čez en čas sem vstal, in se delal, kakor bi od vsega nič ne vedel.

Zvečer sva s kraljico vkupej večerjala. Po večerji pa mi je ponudila glaž vina, kakor sem ga bil navajen piti. Pa namesto, da bi ga spil, zlil sem ga skrivé skoz okno, tako da ona ni nič videla. Potem sem jej glaž nazaj dal, kakor drugekrati. Potem sem se vlegel in se naredil, kakor bi spal. Ko je ona mislila, da že spim, je vstala, se oblekla, in šla proč, pa odhajajoča je še rekla proti meni obrnjena: „Le spi, in da bi se nikdar več ne zbudil!“ Potem je šla . . . . . .

Pri teh besedah pa je Lunica zapazila, da je že dan, in je nehala praviti.

Kralj Riar pa je ostal poln radovednosti, kako se bo ta historija razvila.

Sedem in dvajseta noč.

Eno uro pred svitom se je Srebernica zbudila in je kraljico naprosila, da bi historijo od mladega kralja na črnih otokih naprej povedala. Lunica se je brž spomnila, kje je prejšni dan ostala, in je začela naprej praviti:

„Ko je kraljica, moja žena, odšla,“ je pravil kralj črnih otokov, sem jaz hitro vstal, in se oblekel. Opasal sem si sabljo, in šel sem tako

hitro za kraljico, da sem jo kmalo pred sabo šumeti slišal. Na prstih sem stopal za njo korak za korakom. Šla je skozi več vrat, katere so se jej same odprle, ko je izgovorila neke čarodejne besede. Potem je prišla na vrt. Tam jo je čakal mož, in jej podal roko. Jaz sem na uho vlekel, kaj sta se pogovarjala. Slišal sem to le: „Ni prav, da me kregaš“ je rekla ona, „jaz nisem mogla prej priti; ti veš, zakaj ne. Če pa ne verjameš, da te imam rada, naredila bom še druge reči, saj poznaš mojo moč. Če hočeš, bom še to noč razrušila to veliko mesto in to palačo, da bodo samo volkovi in sove tukaj prebivati mogli. Če hočeš, vržem vse zidovje tega mesta onkraj kavkažkih gorá. Reci le besedo, in jaz prekolnem in prenaredim vso to deželo.“

Jaz pa grem za njima, potegnem sabljo, in vsekam tistega človeka po vratu, da se je kar na tla zvalil. Mislil sem, da je mrtev, za to sem hitro zbežal, da me kraljica ne bi spoznala; njej sem pa prizanesel, ker je bila moja sestrična. Zapeljivca sem sicer dobro zadel, pa ona ga je s svojo coperniji pri življenji ohranila, se ve da takó, da ni bil ne živ ne mrtev.

Ko sem domu hitel, slišal sem kraljico kričati, in sem iz tega spoznal, kako jo je bolelo; pa vesel sem bil, da nje nisem umoril.

V svoji sobi sem se vlegel, vesel, da sem malopridneža izplačal, in sem zaspal.

Ko se zjutraj zbudim, videl sem tudi kraljico v njeni postelji spati . . . . . .

Ker je bil že svit, nehala je Lunica pripovedovati. „Ljuba sestra,“ je rekla Srebernica, „pa ravno zdaj jenjaš, ko je najbolj mikavno poslušati.“

„Zakaj pa me nisi prej zbudila“ je rekla Lunica. „Jutri te bom pa prej,“ reče Srebernica; „in vem, da bo tudi gospod kralj rad poslušal, in da te bo pustil živeti.“

Osem in dvajseta noč.

Res se je Srebernica drugi dan zgodaj zbudila, ker je bila silno radovedna, kako da se je kralj črnih otokov v črni kamen spremenil.

„Le poslušajta“ je rekla Lunica.

„Videl sem jo tedaj v postelji ležati,“ je pravil kralj črnih otokov; „ne vem, ali je spala, ali ne; jaz pa sem tiho vstal, se oblekel in šel po svojih opravkih.

Ko sem nazaj prišel, pride mi kraljica v črni obleki nasproti. „Gospod“ je rekla, „nikar se ne čudite, da sem v žalosti. Tri nesreče so me na enkrat zadele: „Moja mati so umrli, mojega očeta so v vojski ubili, in eden mojih bratov je padel v prepad.“ Meni je bilo prav, da se je tako izgovarjala, in svojo žalost zakrivala, še bolj prav pa mi je bilo, da mene ni na sumu imela zavolj umora njenega ljubimca.

„Gospa,“ sem jej rekel, „to je lepo, da žalujete po svojih ljubih starših, in ravno nasprotno bi bilo grdo, ko bi se ne zmenili za tako veliko zgubo. Tu se vidi, da imate dobro srce. Le izjokajte se in potolažite se sčasom, ker ne more drugače biti.“

Šla je v svojo sobo, in se ni več prikazala; eno celo leto je jokala in tarnala.

Potem pride k meni, in me prosi, naj bi jej dovolil, da bi si sezidala svoj grob, in zraven groba

hišo, v kteri hoče do konca svojih dni živeti. Jaz jej to dovolim, in sezidala si je lepo palačo — saj streho lahko od tod vidite — in imenovala je to palačo solzno hišo.

Ko je bila hiša marejena, pustila si je svojega ljubimca tje prinesti, in obdržala ga je s svojimi pijačami pri življenji.

Pa z vsemi svojimi copernijami ga ni mogla ozdraviti. Ni mogel ne hoditi, ne sedeti, še govoriti ni mogel, in je migal le z očmi, če je hotel kaj povedati. Pa kraljica svoje neumne ljubezni ni opustila, in ga je dvakrat na dan obiskovala, in mu tam pravila svoje zaljubljene čenče. Jaz sem za vse to vedel; pa delal sem se čisto neumnega, kakor bi o vsem nič ne vedel. Enkrat sem šel tje v tisto solzno hišo, kakor jo je kraljica imenovala, da bi vsaj enkrat videl, kaj kraljica tam počenja. Skril sem se v nek kot, kjer me ni mogel nobeden videti, in slišal sem, kako se je kraljica s svojim ljubimcem pogovarjala. „Jaz sem zelo nesrečna, da te v takem stanu vidim; vse s tabo trpim, — toda jaz zmirom s tabo govorim, ti mi pa nič ne odgovarjaš. Kako dolgo boš še molčal? Le pri tebi sem srečna, razun tebe pa ne poznam sreče.“

Po tem se je začela jokati. Meni pa je bilo že vsega zadosti, zato stopim pred njo in jej rečem: „Gospa, dosti je že joka in zdihvanja; čas je, da že jenjate s to neumnostjo, ki je nama obema na sramoto; ali ne veste, kaj ste sebi, in kaj ste meni dolžni?“ „Gospod“ mi je odgovorila, „če imate še količkaj spoštovanja do mene, prosim vas, pustite me na miru, in ne mešajte se v moje stvari. Prepustite me moji žalosti, saj tako nikdar več ne bom vesela.“

Ko sem videl, da se je moje besede ne prijemajo, in da jo le še bolj podpihujejo, pustil sem jo pri miru in sem šel stran. Obiskavala je ljubimca še vsak dan, in še dve leti je živela v tisti neumni žalosti.

Šel sem še enkrat v tisto solzno hišo, ko je bila ona v njej. Spet sem se skril in poslušal. Govorila je s svojim ljubimcem tako-le:

„Zdaj je že tri leta, da nisi nobene besede z mano spregovoril; ali je to brezčuvstvo ali zaničevanje do mene? O ti solzna palača, ali si ti pokopala vso mojo srečo?“

Jaz sem bil ves razkačen nad temi besedami, kajti tisti njen ljubimec ni bil človek, kakor mi, ampak črn zamorec, grd in oduren, kakor smrtni greh. Zato stopim tje in rečem: „O ti solzna palača, zakaj se ne pogrezneš in ne pokoplješ pod sabo teh dveh grešnikov!“

Po teh besedah plane kraljica vsa zdivjana po konci in zavpije: „O ti grdi, nevsmiljeni človek; ti si moje žalosti kriv. Misliš, da tega ne vem, le predolgo sem se potajevala. Ti, in le ti si ga tako zdelal; zdaj pa si še tako predrzen, da sèm hodiš in me zasramuješ.“

„Ja, prav jaz“ rečem ves jezen, „prav jaz sem tega cigana črnega kaznoval, kakor je zaslužil, in žal mi je, da nisem še tebe; že predolgo grešiš na mojo dobroto.“

Jaz potegnem sabljo, da bi kraljico posekal, ona pa ostane čisto mirna in se mi rogljivo nasmeje. „Pomiri se!“ mi reče, potem izusti še nekaj nerazumljivih besedij, in dostavi še to: „Prekolnem te, da boš zanaprej na pol kamen, in le na pol človek!“

Precej sem se spremenil v to, kakoršnega me zdaj vidite: mrtev med živimi in živ med mrtvimi . . . .

Pri teh besedah je Lunica zapazila, da se že dan dela, za to je pretrgala historijo.

„Ljuba sestra“ reče Srebernica, jaz sem kralju prav hvaležna, da te pusti historije praviti, ki so tako lepe.“ „Draga sestra,“ reče Lunica, „če me pusti kralj še do jutri živeti, slišala boš še vse druge stvari, ki te bodo še bolj zanimale.“

Če bi kralj prav ne bil sklenil, da bo Lunico še en mesec živeti pustil, danes bi je ne bil umoriti dal.

Devet in dvajseta noč.

Tisti zakleti kralj, ki je bil pol človeka in pol kamna, je unemu kralju tako naprej pravil:

„Ko me je hudobna čarodejka, nevredna, kraljica imenovana biti, tako v kamen zaklela, in v to sobo sem prestavila, še ni mirovala, ampak vničila je moje glavno mesto, razrušila je celo mesto, in na tistem kraju, kjer je bilo mesto, stoji zdaj tisto jezero, ki ste ga videli. Štiri vrste ribe v jezeru so štiri vrste ljudje; bele ribe so turki, višnjeve ribe so kristjani, rumene ribe so judi, rudeče ribe pa so malikovalci. Štirje griči so bili štirje črni otoki, po kterih ima kraljestvo ime. To vse mi je copernica sama povedala. Pa njena jeza s tem še ni bila potolažena. Ona pride vsak dan in me z bičem stokrat po herbtu udari, da sem ves krvav. Potem vrže to le črno suknjo čez me, kakor jo tukaj vidite.“

Pri teh besedah začel se je mladi kralj črnih otokov milo jokati. Drugi kralj pa, ki ga je po-

slušal, bil je tako ginjen, da ni mogel nobene besede spregovoriti.

Črni kralj pa je vzdignil svoje oči proti nebesu in je vskliknil: „Mogočni Bog, tvoji volji se vdam! Voljno vse potrpim in upam, da me boš za to poplačal v svoji dobroti.“ Oni kralj pa, ves začuden in usmiljen do tega nesrečnega kralja, je rekel: „Povejte mi, kje je ta hudobna copernica in njen malovredni ljubimec, ki je že pred smrtjo pokopan?“

„Gospod,“ je rekel črni kralj, „njen ljubimec je, kakor sem vam povedal, v solzni palači, prav blizo od tukaj. Za njo natanko ne vem, kodi se drži; pa vsako jutro pride sèm, da mene otepe, potem pa gre k njemu. Vi vidite, da se jaz ne morem braniti. Njemu pa daje neko pijačo, da ga pri življenji ohrani; vendar ga ne more ozdraviti.“

„Nesrečni knez,“ reče kralj, nikomur se ne morete bolj smiliti, kakor se meni. Kakor vam, se še ni nikomur godilo; zdaj je le eno, kar mislim, namreč kako bi vas maščeval.“

Potem je črnemu kralju povedal, kdo je, in kodi pride. Med tem časom pa si je zmislil, kako se bo znosil nad to copernico. Povedal je to kralju črnih otokov, in ta mu je pritrdil.

Ko se je noč naredila, se je kralj nekoliko vlegel, da bi se spočil. Kralj črnih otokov pa ni mogel nikoli spati, odkar je bil zaklet.

Drugo jutro pa je uni kralj vstal, odložil je svoj plajšč na skriven kraj, in se podal v solzno palačo.

Gorelo je tam veliko voščenih bakelj, in prijetna vonjava je duhtela po dvorani, ki je bila polna zlatnine in druzega kinča.

Ko vidi zamorca v postelji ležati, potegne sabljo in ga razseka, njegovo truplo pa nese vèn in ga vrže v vodnjak. Potem se je sam vlegel v tisto posteljo in skrije svojo sabljo zraven sebe pod odejo, ter čaka, da pride kraljica.

Copernica je kmalo prišla. Najprej je šla, kakor po navadi, v sobo, kjer je bil kralj zaklet, ter mu našteje brez vsega usmiljenja sto vdarcev z bičem po herbtu. Njegove mile prošnje je niso kar nič ganile. „Moj ljubimec se tebi ni smilil“ je rekla, „in ti se meni ne smiliš . . . .“

Lunica je zapazila, da se že daní, in je vtihnila.

„Ljuba sestra,“ reče Srebernica, „ta copernica je bila res neusmiljena! Pa kako je bilo potem?“ „Ljuba sestra,“ reče kraljica, „če me kralj živeti pusti, povedala ti bom jutri historijo naprej.“

Kralj je bil tako radoveden na konec te povesti, da še ni mislil na to, da bi Lunico umoriti dal. „Dokler ta historija ni končana,“ rekel je sam pri sebi, „že ne pustim kraljice umoriti, in če bi historijo prav dva mesca pravila. Saj jo še potem lahko umorim.“

Trideseta noč.

Drugo jutro se je Srebernica o pravem času zbudila. Tudi kralj je bil radoveden in je hotel historijo naprej slišati.

„Gospod,“ je začela Lunica praviti, „ko je čarodejka tistega zakletega kralja stokrat po hrbtu vdarila, vrgla je zopet tisto črno suknjo po njem, in je šla v solzno palačo. Tam je začela spet jokati

in tarnati, je pristopila k postelji, kjer je mislila, da leži še nje ljubimec.

„Moje solnce, moje življenje," mu je rekla, „ali ne boš nikoli spregovoril? Ali moram umreti, prej da mi še enkrat poveš, da me ljubiš? O le eno besedo spregovori, rotim te."

Kralj se je naredil, kakor bi se zbudil iz trdega spanja. Posnemal je govorjenje zamorcev in je rekel: „Ni druge moči, ko v Bogu, ki je vsegamogočen."

Copernica je zavpila od veselja, ko ga je slišala spregovoriti. „Moj dragi," je rekla, „ali sanjam, ali si res ti spregovoril?" — „Nesrečnica" jej reče kralj, „ali si vredna, da s teboj govorim?" — „Zakaj mi to očitaš?" praša kraljica. „Vpitje tvojega moža," reče on, ki ga tako pretepavaš, mi ne da spati ne po noči ne po dnevi. Jaz bi bil že davno zdrav, ko bi ti ne ravnala tako grdo s svojim možem. Ravno zavolj tega tudi toliko časa nisem mogel govoriti, kar ti je toliko žalosti prizadjalo." — „Dobro," reče copernica, „da te potolažim, storila bom, kar velevaš; ali hočeš, da mu dam prejšnjo podobo?" — „Hočem" reče kralj, „in daj mu zopet prostost, da me njegovo kričanje in vpitje ne bo vznemirjalo."

Čarodejka je šla precej iz solzne palače. Vzela je kozarc vode, in je govorila neke besede, da je voda precej vreti začela, kakor bi stala pri ognji. Šla je potem v sobo k svojemu možu, ga poškropila s tisto vodo in rekla te besede:

„Če si tak vstvarjen, kakoršen si zdaj, potem ostani tak; če si pa v to podobo zakl'et, povrni se v svojo prejšno podobo."

Pri teh besedah se je kralj v prejšno podobo spremenil, je vstal in hvalil Boga za to veliko dobroto. Čarodejka pa mu je rekla: „Pojdi proč iz tega gradu, in ne prikaži se mi več pred oči, ako ti je življenje ljubo.“

Kralj ni odgovoril nobene besede, ampak je odšel in se skril, da bi počakal, kako bo uni kralj dokončal, kar je tako srečno pričel.

Čarodejka je šla v solzno palačo nazaj; misleča še vedno, da zamorec v postelji leži, reče tako: „Dragi moj, storila sem, kar si mi ukazal; ali me zdaj ljubiš?“

Kralj je rekel, še vedno posnemaje govorjenje zamorcev: „Kar si storila, še ni zadosti; ti si zaklela celo mesto in deželo in štiri črne otoke. Ribe o polnoči glavice iz vode molé in vpijejo po maščevanju zoper mene in tebe. Zato se ne morem pozdraviti. Pojdi in daj vsem stvarem, ki si jih zaklela, prejšno podobo. Ko nazaj prideš, podal ti bom roko, in ti mi boš pomagala, da vstanem iz postelje.“

Čarodejka, napolnjena veselega upanja, je šla hitro vèn in vzela je vode . . . . .

Dan je pogledal skozi okno, in Lunica je povest ustavila.

Kralj Riar je vstal in šel po svojih opravkih, radoveden, kako se bo ta historija razvila.

Ena in trideseta noč.

Drugo jutro je začela Lunica praviti:

„Čarodejka je izrekla neke čudne besede čez jezero in čez ribe, in tako se je iz jezera naredilo veliko mesto, iz rib pa ljudje, kristjani, mohamedani,

judi in perzijani, kakor so bile ribe štirih sort. In vse je bilo tako, kakor prej.

Tisti kraljevi šotori, ki so bili prej kraj jezera postavljeni, stali so zdaj sredi velikega mesta, in kraljevi spremljevalci so se močno čudili, ko so to spremembo videli.

Čarodejka pa, ko je to storila, hitela je v solzno palačo nazaj. „Moj dragi," reče, ko vstopi v sobo, „vse sem storila, kakor si ukazal, tedaj vstani in podaj mi roko." — „Pojdi sèm," jej reče tisti kralj in ko ona pristopi, jo prime za roko, da ni mogla več ubežati, z drugo roko zavihti sabljo in preseka copernico na dva kosa.

Truplo je pustil tam ležati, in hitel je vén, da bi poiskal kralja črnih otokov. Ko ga najde, ga objame, in mu reče: „Knez, ne bojte se več, vaša sovražnica je mrtva." Kralj črnih otokov se mu je prisrčno zahvalil za srečno rešitev.

„Zdaj lahko mirno v svojem glavnem mestu živite," reče stari kralj; „ako pa hočete, greste lahko z mano v moje mesto, ki je prav blizo od tukaj, in pri meni boste tako časteni, kakor pri vas domá."

„Mogočni vladar," reče mladi kralj, „vi mislite, da niste daleč od vašega mesta?" — „Gotovo, da nisem daleč, komaj kakih pet ur," reče stari kralj. — „Povem vam," reče mladi kralj, „da je eno celo leto hodá; prej se vam je blizo zdelo, ker je bil kraj zaklet, zdaj je pa vse drugače. Zavoljo tega pa vendar lahko z vami grem, saj vi ste moj rešitelj, in šel bom z vami, ter zapustil svoje kraljestvo, da vam bom skoz celo življenje dolžno hvaležnost skazoval."

Stari kralj se je čudil, in ni hotel verjeti, da bi bil tako daleč od svojega mesta. Pa mladi kralj mu je to vendar tako dopovedal, da je nazadnje verjel. „Nič ne stori“ je rekel stari kralj, „če imam prav tako daleč domu, veseli me, da sem vas rešil; in ker nemam nobenih otrok, spoznal vas bodem za svojega sina, če hočete z mano iti, in po moji smrti postanete vi kralj v naši deželi.“

Mladi kralj se je tri tedne na pot pripravljal, čeravno so mu ljudje zelo branili. Postavil je svojega bližnjega žlahtnika za kralja, naložil na sto velblodih mnogo dragocenih zakladov, in vzel je seboj petdeset izbranih vitezov. Potovanje je bilo srečno, in ko so se bližali glavnemu mestu, poslal je stari kralj posle naprej, ki so naznanili ljudstvu prihod obeh kraljev, in povedali, kako se je s kraljem godilo, da ga toliko časa ni bilo nazaj. Ljudstvo je prišlo kraljema naproti in je oba z veseljem pozdravljalo. V kraljestvu se med tem časom ni nič posebnega prigodilo.

Stari kralj je naznanil ljudstvu, da vzame mladega kralja za svojega sina, in je dvornikom poslal bogatih daril.

Ribiča pa je kralj posebno obdaril in mu toliko dal, da celo življenje ni več pomanjkanja trpel.

Tako je Lunica skončala historijo od ribiča in od duha. Srebernica in kralj Riar sta se jej zahvalila za to. Lunica pa je rekla, da vé še eno drugo historijo, ki je še bolj čudna, kakor ta, in če kralj dovoli, hoče jo v prihodnji noči povedati.

Kralj je bil radoveden na to historijo, zato je Lunico pustil živeti.

Dva in trideseta noč.

Srebernica drugo jutro ni pozabila Lunice zbuditi, in ta je začela praviti:

Historija od treh študentov, treh kraljevičev in petih žen.

„Ko je v Bagdadu vladal cesar Arašid (Kalif Harun Arrešid), živel je tam postrežček, reven mož, pa bistrega uma.

Necega dne, ko je kakor po navadi z velikim jerbasom na trgu stal in čakal, kdaj ga bo kdo poklical na kako delo, pride k njemu ženska posebne lepote, s pajčolanom pred obrazom, in ga je prijazno ogovorila: „Postrešček, vzemi svoj jerbas, in pojdi z menoj!“

Postrežček se je zveselil tako prijaznih besedi, kakor zaslužka, vzel je jerbas in šel je veselega srca s tujo gospo.

Ženska gre v prvo štacuno, in kupi velik vrč dobrega vina. Postrežček je vrč v jerbas postavil, in šla sta naprej do druge štacune. Tam je gospa nakupila jabelk, hrušk, breskev, fig, limon, pomeranč, različnih rož in zelišč. Ko to v jerbas spravita, šla sta v tretjo štacuno. Tam je ženska nakupila kumar, mandeljnov, orehov lešnikov in različnih takih reči. Postrežček se je čudil, in je vse to že komaj v svoj jerbas spravil. „Ko bi bil

to vedel," je rekel, „bi bil konja najel, da bi vse to za vami vozil. „Mlada ženska se je smijala, in je šla še v četrto štacuno. Tam je nakupila popra, muškata in še drugih drobnosti.

Potem sta šla in prideta do lepe hiše; tam se ženska ustavi in potrka na vrata . . . . . ."

Skozi okno je pokukalo sivo jutro, in Lunica je nehala praviti.

Kralj Riar je bil radoveden na konec historije, in je s tem namenom vstal, da kraljice še ne bo dal umoriti.

Tri in trideseta noč.

Drugo noč začela je kraljica praviti:

„Ko sta postrešček in tista gospa pred vrati čakala, kdaj bo kdo prišel odpirat, premišljeval je postrežček, kako je to, da tako imenitna in bogata gospa sama na trg hodi, in zakaj ne pošlje raje svoje dekle ali kuharce. Ravno jo je hotel za to vprašati, kar pride druga gospa vrata odpirat; in tudi ta gospa je bila tako lepa, da se je kar zavzel, in da bi mu bil skoraj jerbas z glave padel. Nikoli še ni videl tako lepe ženske.

Bila je, kakor pesnik pravi: „Njeni zobje so biserom podobni; črni lasje, kakor temna noč, senčijo njeno lepo čelo, ki je belo, kakor beli dan.

Prva gospa je zapazila, kako je postrežček začuden, in zakaj. Zato se mu je skrivé smejala.

Ko vstopijo, so vrata zopet zaklenili, in vsi trije gredó skozi lepó, prostorno dvorišče in pridejo na drugi strani v prekrasno stanovanje. Vse se je blesketalo v sobah od zlata, srebra, biserov, žlahtnih

prtičev in mrameljnatih sten. Postrežček se je zelo čudil vsej tej lepoti. Pa še bolj je strmel nad krasoto tretje gospé, ki je na zlatem prestolu sedela, kakor kraljica, in ki je v lepoti še prvi dve skoraj prekosila. Prišla je zdaj tem trem naproti; ker sta jo prvi dve tako spoštljivo pozdravili, sodil je postrežček, da mora ta najbolj imenitna biti.

Ta gospa, ki je na prestolu sedela, bila je po imenu Sobeida; una ki je vrata odprla, bila je Zafija; in prva, ki je bila na trgu, pa Amina.

Sobeida je rekla onima dvema: „Ljubi sestri, ali ne vidita, da ta mož težko nosi, dajta mu jerbas doli vzeti.“

Potem so vse tri jerbas prijele, in ga na tla postavile.

Ljubeznjiva Amina pa je mošnjiček odprla in je postrežčeka dobro plačala . . . .“

Med takim pripovedovanjem se je dan naredil, in kraljica je obmolknila.

Kralj in Srebernica sta bila radovedna, kako se bo povest na dalje razvila.

Štir in trideseta noč.

Drugo jutro je Srebernica sestro še pred svitom zbudila, in ta je pravila naprej:

„Postrešček je bil vesel, da je prejel tako dobro plačo, in moral bi zdaj svoj jerbas vzeti in oditi. Njega pa je le mikalo, da bi še ostal, ženske so se mu preveč dopadale. Čudno pa se mu je zdelo, da ni nobenega moža videl v tej hiši.

Ko je Sobeida videla, da postrežček še zmirom stoji in čaka, mu je rekla: „Kaj še čakate? Ali

niste dosti plačani? — Amina, daj mu še nekaj, da bo zadovoljen odšel!“ „Milostna gospa,“ je rekel postrežček, „jaz sem že dosti plačan. Res je, da že predolgo tu stojim. Pa ne zamerite mi vprašanje, kako je to, da tukaj nobenega možkega ne vidim, kjer so tri tako lepe gospe?

„Same ženske brez možkih so ravno tako dolgočasna družba, kakor sami možki brez ženske.“ Pristavil je še nekaj smešnih reči, in rekel je še, da človeku še jed ne diši, če so samo trije pri mizi, in da bi moral še četrti pri njih mizi sedeti. Povedal je še ta-le pregovor: „štiri reči so vesele na svetu, vino, mlada kri, ljubezen in denar.“

Ženske so se smejale njegovim besedam, vendar mu je Sobeida z resnim obrazom rekla: „Prijatelj, vi ste res nekoliko preveč predrzni; kaj se mešate v naše reči? Me smo tri sestre, in živimo za se, od sveta ločene, in smo vesele, da se svet za nas ne briga. Zakaj tako živimo, ni nikomur nič mar. Slaven pisatelj pravi:

„Obdrži svojo skrivnost za se, če jo poveš drugim, ni več skrivnost.“

„Če sam ne moreš molčati, kako bodo drugi molčali.“

„Lepe gospé,“ reče postrešček, „spoznal sem precej, da ste odlične žene. Jaz sem sicer reven mož, in moram trdo svoj kruh služiti; pa tudi jaz sem se nekaj učil, in bral sem v drugih bukvah zapisano:

„Delajte se tuje le abotnim ljudem; s pametnimi pa govorite, kakor bi bili stari znanci.“

„Pri meni je vsaka skrivnost tako dobro shranjena, kakor bi bila v skrinji, od katere se je ključ zgubil.“

Sobeida je zdaj že spoznala, da je postrežček prebrisana glava. Pa ker je mislila, da bi on le rad kosila počakal, rekla mu je smehljaje: „Naše kosilo je drago in vi niste nič zraven dali.“

Lepa Zafija je sestri pritrdila rekoč: „Ali niste še slišali pregovora: če kaj prineseš, si naš prijatelj; če pa ne prineseš nič, pa še stran pojdi brez nič.“

Postrežček že ni vedel več kaj odgovoriti, pa prišla mu je Amina na pomoč, ki je rekla: „Jaz sem pa za to, da naj ostane, zato, ker je tako kratkočasen človek in ker vé veliko povedati. Priden je pa tudi, ker me je na trgu tako lepo vbogal in mi pomagal, da sva toliko reči nakupila.“

Postrežček se je Amini zahvalil za njene prijazne besede, in je še pristavil: „Vem, da take časti ne zaslužim, da bi pri vas kosil, milostne gospé, imejte me kakor za kakega hlapca.“

Pri teh besedah je segel v žep, in je hotel tisti denar nazaj dati, ki ga je od Amine dobil, pa ženske ga niso vzele.“

Juterna zarja je že obrobila z rudečim trakom vshodne goré, in Lunica je morala vtihniti. Kralj pa jej je ukazal, naj v prihodnji noči historijo naprej pové.

Pet in trideseta noč.

Lunica je povedala naprej:

„Sobeida tedaj ni vzela od postrežčeka denarja nazaj; pa rekla mu je: „Prijatelj, če hočete tukaj ostati, morate nam za trdno obljubiti, da ne smete potem nič povedati ljudem, kar boste tukaj videli, pa obnašati se morate tudi spodobno.“

Amina pa je med tem časom odložila praznično obleko, in začela mizo pogrinjati. Potem je nanosila jedil v več skledah in tudi nekaj flaš vina. Gospe so se vsedle in tudi postrežčeku rekle sesti, česar je bil ta silno vesel, ne toliko zavolj kosila, kakor zavolj tega, da je smel kositi pri tako lepih in imenitnih gospéh. Amina je vino pokusila najprej sama, kakor je v tisti deželi navada, potem ga je natočila sestram in postrežčeku. Ta je Amini poljubil roko in zapel tako pesmico:

„Zakaj ta poletni vetrić
Tako prijetno diší?
Zakaj to vince rumeno
Se meni tak sladko zdí?
Ta srpčni veter je pihal
Čez žlahtne rože poljá;
To vince mi je nalila
Najlepša deklica.“

Ta pesmica je gospodične vnela, da so tudi peti začele. Družba je bila prav vesela, jedli in pili so do večera. Ker se je že mrak delal, rekla je Zafija postrežčeku: „Zdaj bo pa že čas za vas, da odidete.“

Postrežček pa ni bil nič pri volji, da bi že šel, in je rekel: „Lepe gospe, kam hočem iti, saj sem že malo natrkan; jaz ne najdem več domu. Pustite me tukaj kje prespati se, naj bo že kjer hoče.“

Amina mu je spet na pomoč prišla z besedo, in je prosila obe sestri, naj ga pustite še ostati, ker je tako kratkočasen človek. Sobeida je tedaj privolila v to, pa samo pod tem pogojem, ako obljubi, da se ne bo čez nobeno stvar začudil, in da ne bo

govoril o stvareh, katere ga nič ne brigajo. Peljala ga je k durim, kjer je bilo zapisano:

„Kdor govori o stvareh, ki ga nič ne brigajo, bo slišal besede, ki se mu ne dopadejo.“

Postrežček je obljubil, da ne bo nič govoril o takih rečeh, ki ga nič ne brigajo.

Potem je Amina prinesla večerjo na mizo in prižgala mnogo sveč, tako da je bila sobana krasno razsvetljena. Zopet so začeli jesti, piti, prepevati in pesmice delati. Ženske so nalašč postrežčeku prav napivale, da bi se upijanil, da bi se mu potem smejale. Govorjenih je bilo dosti kratkočasnih besedij; kar zaslišijo na enkrat na vrata trkati . . . . .

Pri teh besedah je Lunica ustavila povest in opozorila sestro, da je že dan.

Šest in trideseta noč.

Proti koncu prihodnje noči je Srebernica poklicala kraljico in jej rekla:

„Ljuba sestra, jaz sem prav radovedna, kdo je tačas na vrata trkal, ko so tiste tri gospodične in pa postrešček slišali trkanje?“

„To boš precej zvedela,“ je rekla Lunica. „Ko so slišale trkati, tekle so vse tri gospodične k vratom. Pa Zafija je bila najurnejša, in uni dve, ko sta videli, da je Zafija že pri vratih, ste šli nazaj in počakali radovedni, kako novico bo Zafija prinesla. Zafija je kmalo prišla.

„Ljubi sestri“ je rekla, „danes bomo še dobre volje, trije študenti so zunaj, in prosijo za prenočišče, ker so oštarije že vse zaprte, pravijo. In kar

je najbolj čudno, vsi trije so na desnem očesu slepi. in vsi trije imajo brado in obrve obrite. Pravijo, da še niso bili nikoli v Bagdadu, in da ne vedo, kam iti. Pravijo, da so z vsem zadovoljni, samo da so pod streho. Tako so čudni videti, da se mora smejati, kdor jih vidi.“

Pri teh besedah se je začela Zafija na glas smejati, in smejali so se iz njo tudi postrežček in drugi dve sestri.

„Ti nam bodo še le kratek čas delali,“ je govorila Zafija naprej, pustimo jih tedaj v hišo, saj jutri zjutraj bodo pa naprej šli.“ Sobeida in Amina sta se en čas ustavljali, češ, da se to ne spodobi, nazadnje sta se pa vendar vdali.

Pokliči jih noter,“ je rekla Sobeida, „pa obljubiti morajo, da ne bodo govorili o stvareh, ki jim nič mar niso.“

Zafija gre in pripelje tiste tri študente v sobo. Študenti so se pred gospodičnami globoko priklonili, in vsedli se k mizi, kakor so jim gospe ukazale.

Lepota in bogatija po sobi, kakor tudi dostojno vedenje žensk je študente prepričalo, da so v imenitni hiši. Ko so pa slabo oblečenega postrežčeka videli, ki je pijan pri mizi slonel in dremal, je eden iz njih rekel: „Od kodi se je neki ta vzel?“ Postrežček pa jih je po strani pogledal in djal: „Bodite mirni, in ne brigajte se za stvari, ki vam nič mar niso! Ali niste brali napisa na vratih? Obračajte se vi po svetu, svet se ne bo po vas obračal.“

„Prijatelj“ reče tisti študent, ki je prej tiste besede govoril, „ne bodite jezni zavoljo tega.“

Morda bi ne bilo pri besedah ostalo, pa ženske so prepir potlačile z lepimi besedami.

Ko so se študenti vsedli, prinesle so jim gospe jesti, in Zafija jim je vina v obilnosti natočila . . .“

Pri teh besedah je Lunica nehala, ker se je že dan delal.

Kralj je vstal, radoveden, zakaj so bili vsi trije študenti na enem očesu slepi, in ravno na desnem.

Sedem in trideseta noč.

Drugo noč je Lunica tako naprej pravila:

„Ko so se študenti najedli in napili, rekli so gospem, da bi z veseljem radi kaj zaigrali, ko bi imeli kake inštrumente. Gospe so bile te ponudbe vesele.

Zafija je hitro tekla in prinesla ene citre, eno harmoniko in ene gosli. Študenti so prijeli vsak za en inštrument in začeli so kaj lepo gosti. Dekleta pa so pele vmes in smejale se. Kar naenkrat slišijo zopet na vrata trkati. Zafija je nehala s petjem in je šla gledat, kaj je.

Cesar Arešid je imel navado, da je preoblečen po noči okoli hodil, da je sam videl, če je v mestu vse v redu in vse mirno.

To noč je šel cesar spet na ogled, in z njim sta šla Žafar, njegov prvi minister, in Radoslav, cesarjev strežaj, vsi trije kot kupčevalci oblečeni.

Ko so šli memo hiše teh treh gospodičen, in slišali godbo in smeh, rekel je cesar ministru: „Potrkaj na vrata, in prašaj, zakaj tak ropot delajo.“

Minister mu je ugovarjal, češ, saj so le ženske, naj bodo malo vesele, saj še ni tako pozno.

Cesar pa mu je ukazal, da naj le potrka.

Tisti, ki je trkal, je bil tedaj minister Žafar. Zafija je odprla, toliko da je minister zamogel videti, da je jako lepa ženska. On se je potajil in rekel: „Milostna gospa, mi smo trije trgovci iz Mesulja. Pred desetimi dnevi smo prišli z blagom sèmkaj, ter smo ga odložili v neki oštariji, kjer smo tudi spali. Danes smo bili pa pri nekem trgovcu, ki nas je povabil, in nam toliko pijače dal, da smo začeli plesati, peti in kričati, mi in vsi drugi, kar jih je bilo povabljenih. Ko se je godlo in plesalo in velik šunder delal, prišla je straža, da bi nas vse zaperla. Druge so prijeli, mi smo pa vbežali, in vas prosimo, da bi nas vi hoteli skriti pod streho, da nas ne vjamejo in zaprejo. Če se vam vredni zdimo, sprejmite nas v svojo družbo, če ne, pa nam dajte vsaj zavetje.“

Ko je Žafar tako govoril, si je Zafija ogledala cesarja in strežaja, in ministra samega; potem jim je rekla, naj malo počakajo.

Zafija je tekla k sestram, in po kratkem posvetovanji so sklenile, da sprejmo trgovce pod streho ker so v nevarnosti, sestre pa so bile vsmiljenega srca . . . . . .“

Ker se je že svitalo, je Lunica nehala praviti.

Kralja Riarja pa je povest toliko bolj mikala, ker je bil govor o imenitnih osebah.

Osem in trideseta noč.

„Cesar, njegov minister in strežaj,“ pravila je Lunica drugo noč naprej, „stopili so v sobo in so gospe kakor tudi študente prijazno pozdravili. Tudi

sestre so vsem trem gospodom prijazno naproti prišle, pa imele so jih za trgovce, kakor so bili oblečeni, in kakor so sami povedali. Sobeida jim je z resnim obrazom govorila: „Dobro nam došli; pa neko prošnjo imamo do vas.“ „Kako prošnjo?“ praša minister, „tako lepim očem se ne more nobena prošnja odreči.“ — Sobeida je rekla: „To prošnjo, da smete imeti oči, pa nič jezika; kar koli vidite, ne smete se začuditi, in nas za nič prašati, in nič govoriti o stvaréh, ki vam nič mar niso, da ne slišite besedij, ki vam ne bodo všeč.“ — Mi nismo nič radovedni,“ reče minister, „mi imamo dosti s tem opraviti, kar nas briga, kaj se bomo vtikali v stvari, ki nas nič ne brigajo.“

S temi besedami se vsi vsedejo, in na čast novih gostov so se flaše vnovič napolnile.

Minister se je pogovarjal z gospodičnami, cesar pa je ves čas občudoval njih lepoto, njih lepo obnašanje, in njih modro zgovornost. Čudil pa se je tudi tistim trem študentom, ki so bili vsi na eno oko slepi. Rad bi bil prašal, kako in kaj to pomeni, pa ni smel, ker je prej obljubil, da se ne bo vtikal v stvari, ki ga nič ne brigajo. Če je pa pogledal okoli sebe, in videl vso to lepotijo in bogatijo po hiši, in tiste tri študente, mislil si je, da mora vse to neka copernija biti.

Potem so študenti začeli plesati nek čuden ples, ki se je cesarju in njegovima tovaršoma zelo dopadel.

Na to je Sobeida vstala, je Amino za roko prijela in jej rekla: „Moja sestra, vstani; častita družba nam ne bo zamerila, če to storimo, kar smo vajene delati.“

Amina je pospravila sklede in flaše in gosli, citre in harmoniko; Zafija pa je sobo pomedla. Ko je bilo to storjeno, naprosila je študente, da so se vsedli na stol na enem koncu sobe, trgovce pa je posadila na drug konec sobe. Postrežčeku pa je rekla: „Vstanite, in pomagajte nam pri delu, saj vi ste domač človek.“

Postrežček se je bil že malo zbrihtal iz prejšne pijanosti; skočil je kviško in prašal, kaj naj stori? Zafija je rekla:

„Le počakajte, da vas pokličemo.“

Kmalo potem pride Amina s stolom v roki in ga postavi v sredi sobe. Potem je postrežčeka poklicala, da je šel z njo. Prišel je kmalo nazaj in pripeljal na verigi dve črni psici, ki sta bili prav stepeni videti.

Sobeida, ki je dozdaj sedela, je zdaj vstala, in globoko izdihnivši rekla: „Na noge! storimo svojo dolžnost!“ Potem je vzela bič v roke in rekla postrežčeku: „Mož, dajte mi eno psico sèm, drugo izročite Amini.“ Postrežček je vbogal, kar mu je rekla. Pa ko je psico pripeljal blizo k Sobeidi, začela je psica tuliti, in z milim očesom pogledovati Sobeido, kakor bi milosti prosila.

Pa Sobeida se za to ni zmenila, vzela bič, in začela psico z vso močjo pretepavati, da se je njeno tulenje in cvilenje po celi hiši razlegalo. Ko je Sobeidi že roką omagala, vzdignila je psico od tal k sebi, in ko sta se s psico pogledali, začeli sta obe jokati. Sobeida je vzela ruto iz žepa, obrisala psici solze iz oči, ter jo poljubila. To storivši, jo izroči postrežčeku in mu reče, naj pripelje drugo psico.

Postrežček je to psico nazaj peljal in izročil jo Amini, in pripeljal Sobeidi drugo psico. Tudi to je Sobeida ravno tako pretepla ko prvo, in jo tudi objela, poljubila in jokala se z njo, potem, ko je bila tepena. Potem jo je postrežček nazaj peljal in jo izročil Amini.

Temu prizoru so se študenti, cesar, minister in strežaj zelo čudili. Ni jim šlo v glavo, zakaj psice prej tepe, potem pa jih poljubuje in se z njimi joka. Posebno cesar je bil radoveden in je zmirom ministru migal, da naj ta popraša, čemu je to vse in kaj pomeni. Minister pa se je v stran obračal, ko pa cesar le ni dal miru, mu je pomigal, da zdaj ni čas za tako vprašanje.

Sobeida je še en čas v sredi sobe sedela, kakor bi se odpočivala od truda, ki ga je imela s pretepavanjem. Zdaj jo Zafija ogovori: „Ljuba sestra, ali ne greš na svoj prostor sedet, da bom še jaz svojo reč naredila?“ „Ja“ je rekla Sobeida in se vsedla med cesarja in med študente . . . . . .“

„To je že čudno,“ je rekla Lunica, „pa zdaj pride še bolj čudno; pa danes ne morem več pripovedovati, ker je že dan.“

Devet in trideseta noč.

Drugo noč je Lunica pravila naprej:

Ko se je Sobeida na svoj prostor vsedla, je bilo en čas vse tiho. Potem pa se je vsedla Zafija na stol, ki je stal sredi sobe, in rekla Amini: „Ljuba sestra, vstani, saj veš kaj hočem.“

Amina je šla spet v drugo sobo, kakor prej, po psice, in je prinesla pozlačeno in z zeleno svilo

obrobljeno škatljo. Iz škatlje je vzela Zafija citre, in je kaj lepo zacitrala, in zapela je zraven pesem od ločitve, ki je bila tako lepa in ginljiva, da so cesarju solze v oči stopile.

Pesem je bila na blizo taka:

„Tebe ljubim, tebe iščem
Včeraj, jutri in nocoj,
Pa zastonj si solze brišem,
Proć si ti edini moj!

Le pri tebi je veselje,
In brez tebe je gorjè,
K tebi vlečejo me želje,
Za te bije mi srcè;

Bledo, velo mi je lice
Od velike žalosti,
Iz očí tekó solzice,
Skrivat' jih mogoče ni.

Ti si vsekal mi to rano,
Kdo mi jo zacelil bo?
Oh le ti me boš ozdravil,
Če podaš mi spet rokò.“

Ko je Zafija to pesem zapela, dala je citre Amini rekoč: „Jaz ne morem več; ljuba sestra, zapoj ti, in razveseli družbo.“ — „Prav rada“ reče Amina, vzame citre in se vsede na stol, s kterega se jej Zafija umakne.

Amina nekoliko strune vbere in zapoje:

„O kedaj bo kon'c terpljenja,
Kdaj se solze posušè?
Ni bolj pustega življenja,
Ko življenje brez tebè.

Dok ljubezni iskra tli,
Dok telò ne omedli,
Dok me žalost ne vmori,
Pridi, pridi, ljubček ti!“

Te besede je pela s takim ognjem, s takim občutkom, da je vsa vpehana obmolknila.

Sobeida pa je rekla: „Moja sestra, lepo si zapela; vidi se ti, da to občutiš kar poješ.“ Amina pa je bila tako žalostna, tako razjarjena, da jej je sape primanjkovalo, zato si je odkrila prsi, in groza je spreletela gledalce, ko so zagledali na njenih prsih vse polno zarastkov.

Pa odkritje vratu in prs ni Amini nič olajšalo terpljenja, nagnila je glavico na stran in padla v omedlevico . . . . . .

Pri teh besedah je Lunica zapazila, da je že dan, zato je nehala praviti.

Kralj pa je vstal, radoveden, kako se bo historija naprej razvila.

Štirdeseta noč.

Prihodnjo noč je Lunica tako naprej povedala:

„Sobeida in Zafija sta priskočili Amini na pomoč; eden od študentov pa se ni mogel zdržati in je rekel: „Bolje bi bilo, da smo pod prostim nebom spali, kakor tukaj take komedije gledati.“

Cesar, ki je te besede slišal, se približa k študentom in jih praša: „Kaj pomeni vse to?“ — Študent mu odgovori: „Gospod, mi tako malo vemo, kakor vi.“ — „Kaj,“ pravi cesar, „ali vi niste domači? Ali ne veste, kaj pomenita tisti dve psici?“ — „Ne, gospod“ reče študent, „mi še nikoli nismo bili v tej hiši, in smo malo pred vami vstopili.“

Temu se je cesar še bolj čudil. „Morda bo uni človek kaj več vedel?“ pristavi, kazoč na postrežčeka.

Eden od študentov pokliče postreščeka in ga vpraša, če on kaj vé o vsem tem? „Jaz prisežem,“ reče postrežček, „da tako malo vem, kakor vi, kaj to pomeni.“ Čeravno sem iz tega mesta, pa v tej hiši nisem bil še nikoli, in najbolj čudno se mi to zdi, da v tej hiši ni nobenega možkega.“

Cesar, njegovi spremljevalci in študentje so mislili, da je postrežček domač pri hiši. Cesar, poln radovednosti, je zdaj rekel: „Nas je sedem možkih, in mi lahko siloma primoramo ženske, da nam povedó, kaj to pomeni.“

Minister Žafar pa se je temu nasvetu ustavil, in je cesarja svaril pred nasledki. „Pomislite gospod,“ mu je rekel, „da moramo svojo čast ohraniti. Saj smo ženskam obljubili molčečnost, in ne bi bilo lepo, ko bi svojo obljubo prelomili. Sicer pa ženske gotovo vedó, kako nas bodo kaznovale, če to storimo.“

Po teh na pol glasno govorjenih besedah je minister cesarja na stran poklical in mu na uho zašepetal, da študentje niso slišali: „Vaša visokost, potrpimo še to noč; jutri pa bom ženske zapreti pustil, in tam bodo vse povedale.“

Kolikor pameten je bil tudi ta svet, cesarju vendar ni bil pó godu; ukazal je ministru molčati, in zapovedal je, da se mora ta stvar precej zvedeti.

Zdaj je nastalo le še vprašanje, kdo bo ženske prvi izpraševati začel. Cesar je nagovarjal študente, pa ti niso hoteli. Slednjič so se zmenili da bo postrežček besedo poprijel.

Med tem časom je Amini odleglo, in Sobeida, ko je slišala možke med sabo govoriti, stopila je k njim in jih prašala: „Gospodje, o čem se menite?“

Postrežček jej pové: „Milostna gospa, ti gospodje vas prosijo, da bi jim povedali, zakaj ste vi tisti dve psici tako pretepavali, in potem objemali, in zakaj ima una gospa, ki je v omedlevico padla, toliko zarastkov na prsih?“

Sobeida jih pogleda s ponosnim in jeznim obrazom, ter jih praša, če so res postrežčeku naročili, staviti to vprašanje? Vsi rečejo: „ja,“ le minister Žafar je molčal. Na to jim reče Sobeida vsa razžaljena: „Ali niste poprej obljubili, da se ne boste brigali za reči, ki vam nič mar niso. Me smo vam postregle, kar je bilo v naši moči, v zahvalo pa prelomite svojo obljubo. To ni dostojno obnašanje.“

Te besede spregovorivši potrka močno z nogami ob tla, ploskne trikrat z rokama in zakliče: „Prihitite!“

Pri tej priči se odpró neke skrivne vrata, in v sobo stopi sedem zamorcev, divji in močni, vsak eno sabljo v roci. Zgrabijo vsak enega od mož, jih vržejo ob tla, in vlečejo v sredo sobe, da bi jim glave posekali.

Lahko si je misliti, kako je bil cesar prestrašen; žal mu je bilo, da ministra ni vbogal, pa zdaj je bilo že prepozno. Vendar so bili vsi pripravljeni na smrt. Eden od zamorcev pa je prašal Sobeido in njeni dve sestri: „Visoke zapovedovalke, ali jim hočemo glavè posekati?“ — „Stojte še“ reče Sobeida, „jaz jih hočem še prej izpraševati.“

„Milostna gospa,“ reče postrežček ves preplašen, „za Božjo voljó vas prosim, pustite me živeti, jaz sem nedolžen; uni le so vsega krivi; kamor ti enooki študenti pridejo, je povsod prekucija in nesreča. Ne obsodite mene reveža z unimi vred.“

Sobeida, čeravno je bila jezna, morala se je smejati, ko je postrežčeka tako tarnati slišala. Pa obrnila se je od njega v stran, in vprašala druge: „Povejte mi, kdo ste? Pošteni in veljavni ljudje niste, drugače bi se bili bolj spodobno obnašali.“

Cesar je največ terpel, ker je bil nagle jeze in hitre krvi, pa je moral gledati, kako si ena ženska z njim igra. Pa zasvetilo se mu je upanje, ker je Sobeida hotela zvedeti, kdo da so, in mislil je, če bo zvedela, da je cesar, ga ne bo dala umoriti. Zato je ministru na tihem ukazal, naj brž pové, kdo da je. Minister pa je bil previden in moder, in je hotel cesarjevo čast rešiti, in ni hotel, da bi svet zvedel, kaj se je cesarju in njegovemu ministru prigodilo; zato je le rekel: „Nam se godi, kakor smo zaslužili.“

Pa ko bi bil prav hotel govoriti, Sobeida mu ni dala več posluha, ker se je obrnila k študentom, in jih prašala, če so bratje in zakaj so na eno oko slepi?

Eden od študentov odgovori:

„Ne, milostna gospa, mi nismo bratje po rojstvu, ampak le tako, da smo vsi triji študenti.“

„Ali ste vi od rojstva, na eno oko slepi?“ praša prvega.

„Ne, milostna gospa,“ jej ta odgovori. „Jaz sem oslepil na tako čudno vižo, da bi bilo vredno, ko bi se to zapisalo. Po tej nesreči sem si obril brado in obrve, in sem šel študirat.“

Tudi una dva študenta sta tako odgovorila. Zadnji je še pristavil: „Da boste vedeli, gospa, mi nismo prosti ljudje, mi smo vsi trije kraljevi sinovi, in čeravno se danes še le prvič vidimo, smo se

vendar že toliko spoznali med sabo. Zato imejte milost z nami.“

Te besede so Sobeido nekoliko potolažile, zato reče zamorcem: „Spustite jih, pa ostanite tukaj. Vsak mora svojo historijo povedati, kako je sèmkaj prišel, potem pa naj gre, kamor hoče; kdor pa neče povedati, zapade smrti . . . . . .“

Ker se je nebo že svetliti začelo, je Lunica umolknila. Kralj pa je vstal, zelò radoveden, kdo so bili ti študentje.

Ena in štirdeseta noč.

Prihodnjo noč je Lunica z dovoljenjem kraljevim nadaljevala:

„Tisti trije študenti, in cesar in minister in cesarjev strežaj Radoslav in tisti postrežček so sedeli na stoleh v sredi sobe; tiste tri gospodične so sedele pa njim nasproti na naslonjači.

Ko je postrežčik zvedel, da mu ni druzega treba, ko svojo historijo povedati, da si življenje reši, poprijel je prvi besedo in govoril:

Milostna gospa, vi veste, kako sem jaz sèm prišel. Vaša gospa sestra me je danes jutro najela, ko sem tam na trgu stal in dela čakal. Potem sva šla nakupavat, in sva kupljene reči sèm prinesla, kjer me blagovolite še zdaj trpeti. To je moja historija.“

Sobeida je bila zadovoljna in mu reče: „Tebi je odpuščeno, hodi z Bogom in ne prikaži se več.“ — „Milostna gospa,“ reče postrežček, pustite me tukuj ostati. Če sem jaz svojo historijo povedal, in so me drugi poslušali; zakaj bi jaz ne smel poslušati, ko bodo drugi svoje historije pravili?“

To izrekši je vstal s svojega stola in se vsedel na konec naslonjače, vesel da je tako veliki nevarnosti všel.

Za njim poprime besedo eden od študentov, se obrne proti Sobeidi, in jame praviti:

Historija prvega študenta in kraljeviča.

„Milostna gospa, da boste zvedeli, kako sem jaz oslepil, in kako sem študent postal, moram vam najprej povedati, da sem kraljevi sin. Moj oče je bil kralj, pa tudi moj stric je bil kralj v eni drugi deželi.

Ta moj stric je imel dva otroka, enega kraljeviča in eno princesinjo.

Tisti kraljevič, moj bratranec, in jaz sva bila skoraj enake starosti.

Ko sem že nekoliko odrastel, in sem se smel bolj svobodno gibati, šel sem vsako leto svojega strica obiskat, in sem enega ali dva mesca tam ostal, ter se potem spet domu povrnil.

S kraljevičem, mojim bratrancem, sva bila najboljša prijatelja. Ko sem bil zadnjič pri njem, me je posebno prijazno sprejel, naredil je veliko gostijo meni v čast. Ko smo pri mizi sedeli, in ko smo se že najedli, me je tako ogovoril:

„Ljubi bratranec, vi pač ne vganete, s čim sem se v tem času pečal, odkar vas ni bilo več tukaj pri nas, in od tega je zdaj že eno leto. Jaz sem pustil sezidati hišo, ki je zdaj že gotova, in ne bo vam žal, če si jo ogledate. Pa vi mi morate prej priseči zvestobo in molčečnost, drugače vam nič ne pokažem.“

Ker sva bila tako dobra prijatelja, mu nisem mogel nič odreči, in prisegel sem, kakor je želel. Potem mi reče: „Počakajte me tukaj, precej pridem nazaj.“

Res pride kmalo nazaj, in pripelje s seboj lepo, žlahtno oblečeno žensko. On mi ni povedal, kdo je ta ženska, prašati ga pa nisem hotel. Se vsedemo in še nekoliko razgovarjamo. Čez en čas pa mi reče kraljevič: „Ljubi bratranec, nam se mudi; bodite tako dobri, in vsemite to gospo s seboj in peljite jo na pokopališče do nove kapelice. Tam v kapelici me počakajta.“

Jaz ga nisem dalje spraševal; ponudil sem ženski roko, in ravno je mesec svetil, ko greva na pokopališče, kjer najdeva tisto kapelico.

Kmalo pride kraljevič za nama, nesoč v rokah vrč vode, eno sekiro in eno posodo polno malte.

V kapelici je bil grob. On ta grob s sekiro razbije, odloži kamne, in odkoplje zemljo. Tam pride do skrivnih vrat, in ko jih vzdigne, vidijo se pod njimi stopnice.

Bratranec mi poda roko in pravi: „Z Bogom! več vam ni treba vedeti; hodite svojo pot nazaj!“

Potem zlezeta on in tista ženska po stopnicah doli . . . . . “

Ker se je že danilo, umolknila je Lunica.

Kralj pa je vstal, silno radoveden, če sta se ta dva res živa pokopala.

Dve in štirdeseta noč.

Proti koncu prihodnje noči se je kralj zbudil, in naprosil kraljico, naj historijo prvega študenta naprej pové.

Lunica je pričela:

„Prvi študent je tako naprej pravil: „Jaz nisem mogel od bratranca nič več zvedeti; šel sem tedaj zamišljen domu in se vlegel.

Drugo jutro sem mislil, da se mi je vse to le sanjalo, zato sem poslal prašat, kako se kraljevič počuti? Pa zvedel sem, da to noč ni doma spal, in da so v velikih skrbeh zavoljo njega. Zato sem mislil, da utegne vendar res biti, kar sem videl, in bil sem silno žalosten. Šel sem na pokopališče tisto kapelico iskat, pa je nisem mogel najti. Iskal sem jo še štiri dni, pa brez vspeha.

Omeniti moram, da v tem času mojega strica ni bilo doma, bavil se je v hribih z lovom na zverino. Jaz ga nisem hotel čakati, da nazaj pride. Rekel sem njegovim ministrom, naj mu izročé moj poklon, in da ga nisem mogel čakati. Šel sem nazaj v kraljestvo mojega očeta. Ministri mojega strica so bili v velikih skrbeh zaradi kraljeviča, ki se je tako zgubil, da ni bilo sluha ne duha o njem. Pa ker me je vezala prisega, nisem smel povedati tega, kolikor sem jaz vedel.

Ko pridem v naše glavno mesto, najdem pred kraljevo palačo mnogo vojakov, in ko bliže pridem, stopijo okoli mene in me zgrabijo. Jaz jih prašam, zakaj? Oficir pa mi odgovori: „Gospod, vojska je prisegla ministru vašega očeta, ker so vaš oče umrli; vas pa smo prijeli na ukaz novega kralja.“

S temi besedami me stražniki zgrabijo in me peljejo pred trinoga. Lahko si mislite, gospa, kako sem se jaz čudil, in kako me je to peklo.

Ta nezvesti minister me je že od mladih nog strastno sovražil, zakaj, bom precej povedal. Jaz

sem kot mlad fantič kaj rad tiče streljal. Enkrat pa sem na tiča pomeril in sem po nesreči ministra v oko zadel, tako da mu je precej izteklo. Ko sem to nesrečo zvedel, prosil sem ga precej za odpuščenje, po drugih in tudi sam.

On pa mi nikoli ni odpustil. Strašno se je zdaj nad mano maščeval. Kakor besen se je v mene zakadil, ko me je zagledal, zgrabi s svojimi prsti moje desno okó in ga mi iztrga. Zdaj veste, kako sem ob okò prišel.

Pa trinogu ni še bilo zadosti. Dal me je zapreti v kurnik in ukazal je rabeljnu, naj me pelje na polje, tam pa naj mi glavo odseka, telo pa naj ležati pusti, da ga bodo tiči snedli.

Rabelj in še en drug mož me res peljata na polje, da bi me umorila. Pa jaz sem rabeljna tako lepo prosil, da se me je nazadnje usmilil. „Bežite iz našega kraljestva,“ mi je rekel, „da vas nikdar noben znan človek ne bo videl, drugače sva zgubljena oba.“ In pristavil je še te besede:

„Reši svoje življenje, če ti nevarnost preti, in tvoja hiša naj plaka po zgubljenem gospodarju.

Če to deželo zapustiš, našel bodeš drugo; če pa svoje življenje zgubiš, ne moreš si ga nazaj dati.

Svoje najvažnejše posla sam opravi; le sam boš za se najbolje skrbel.

Lev ima sila močen vrat, ker on vse svoje posla sam opravlja.“

Jaz se rabeljnu zahvalim za veliko dobroto in grem naprej, vesel, da sem življenje rešil, akoravno sem okò zgubil.

Po dnevi sem se skrival v gozdih, in po noči sem hodil, kolikor so me noge nesle. Tako sem

pribežal v deželo mojega strica, in pridem v njegovo glavno mesto.

Povedal sem stricu vse, kako se je z mano zgodilo. „Joj meni!“ vsklikne on, „ne dosti, da sem sina zgubil, umrje mi še brat, in njegov sin pribeži v takem stanu k meni!“

Potem mi je pravil, kako svojega sina išče, pa ga ne more najti, in mož je tako žaloval, da se mi je v srce zasmilil. Čeravno me je prisega vezala, vendar nisem mogel dalje molčati, in sem mu povedal, kar sem vedel o svojem bratrancu.

Kralj se je začudil mojim besedam, potem pa mi reče: „Ljubi moj, kar mi poveš, ni brez verjetnosti; vem, da si je moj sin pustil grob zidati, in tudi nekoliko vem, kje da bo. Pa ker si mu dal prisego, pojdiva ga midva čisto sama iskat.“

Midva se oba preoblečeva, in greva ven na polje. Kmalo res najdeva tisto kapelico, jaz je pa prej nisem mogel najti. Midva najdeva tiste vrata, ki so pod zemljo počez ležale, pa bile so trdno zaprte, ker jih je bratranec od znotraj s tisto malto in vodo, ki jo je s seboj vzel, zazidal. Pa s težkim trudom sva jih vendar vzdignila. Potem zlezeva po stopnicah doli. Prikaže se nama žalosten pogled. Podzemeljska jama je bila slabo razsvitljena, pa vendar sta se videli dve mrtvaški trugi, na parah pa sta ležala v eni trugi kraljevič, v drugi pa tista ženska. Poleg vsake truge najdeva malo flašico, v katerih je moral strup biti. Podobno je, da sta se vsak v svojo trugo vlegla in se ostrupila . . . . . .“

Ker se je bil že dan naredil, jenjala je Lunica praviti, pustivši kralja in Srebernico v veliki radovednosti.

Tri in štirdeseta noč.

Drugo noč je kraljica povedala naprej:

„Poslušajte tedaj, kako je prvi študent svojo historijo dokončal:

„Lahko si mislite, gospa," je rekel proti Sobeidi obrnjen, „kako sva se jaz pa stric prestrašila pri tem groznem pogledu.

Jaz sem se čudil, zakaj bi se bil mladi knez sam usmrtil, in nisem vedel, kdo je ta ženska. Moj stric pa mi stvar tako razloži: „Vedi, da je ta ženska čisto nizkega rodu, in je veljala pred svetom za ničvredno vlačugo, ali po pravici ali ne, jaz ne vem. Vendar je mojega sina tako premotila, da ni mogel brez nje živeti. Jaz sem ga prosil, mu grozil, mu razkladal, kako sramoto da dela kraljevi hiši, sebi in meni, ako te strasti ne popusti. Pa vse je bilo zastonj. Boječ se za bodočnost svojega sina, dal sem ukaz, da se mora ženska siloma iz dežele iztirati, in nikdar več nazaj priti, sicer zapade smrti. Mislil sem, da bo moj sin sčasom vendar nanjo pozabil, ter izbral si za nevesto kako kraljevo hčer, kakor se njemu spodobi. Zdaj vidiš, kako se človeku godi, ki ne posluša ne očeta ne prijateljev, ne pameti, ne vesti, ampak le za svojo strast živi! Ko mene ni bilo doma, poiskal je žensko v skritem zavetji, in sklenila sta umreti skupno, vedoča, da moje volje ni mogoče presukati. — O joj meni! joj meni! O ti nesrečni, samoglavni otrok!"

Tako je stari mož tarnal in žaloval; in tudi meni je bilo silno hudo po bratrancu, ki mi je bil tako dober prijatelj. Stric mi potem reče: „Zgubil

sem svojega sina, pa ti ga boš zdaj namestoval, ti boš zanaprej moj sin.“

S solznimi očmi zapustiva žalostni grob in zlezeva po stopnicah zopet gori, zapreva vrata za vselej, ter jih pokrijeva s prstjo, da bi nihče več vhoda ne našel.

Ko prideva v mesto nazaj, kar slišiva velik ropot, vpitje, bobnanje, trobenje in konjska kopita. Iz temne megle se prikaže naenkrat strašna vojska sovražnikova.

To je bil tisti minister, ki je mojega očeta umoril, in mu krono in deželo vzel, meni pa oko izdrl. Moj stric na tak napad ni bil pripravljen, pri roki je bilo le malo vojakov. Zato so sovražniki brez težave pridrli v mesto in v kraljevo palačo. Moj stric se je srdito branil, pa bil je umorjen.

Jaz sem se še en čas branil, ko pa vidim, da je vse zgubljeno, podal sem se v beg, in bil sem tako srečen, da sem jim pete odnesel. Da bi me nihče ne spoznal na begu, obril sem si brado in obrve, in oblekel sem se v študentovsko obleko,* tako da me nobeden ni spoznal. Po ovinkih in gorah sem tako zbežal iz dežele mojega strica, in sem bežal tako dolgo, da sem prišel v deželo tega slavnega in mogočnega cesarja Arešida, in tukaj se nič več ne bojim. Prišel sem v Bagdad, da bom sam pred cesarja stopil, in ga prosil pomoči. Če mu povem, kako se je z mano zgodilo, se bo gotovo vsmilil nesrečnega kraljeviča in vzel me bode pod svoje varstvo.

Več mescev sem hodil, da sem prišel v to mesto. Ko pred mestnimi vrati nekoliko postojim,

* V tisti deželi nosijo študenti posebno obleko.

pride ta-le drugi študent, ki tukaj zraven mene sedi. Midva se pozdraviva, videča, da sva oba tujca, in ko se pogovarjava, pride ta-le tretji študent in se nama pridruži. Sklenili smo prijateljstvo, in si dali besedo, da se ne bomo več ločili. — Pa bilo je že pozno, in nismo vedeli kje bi prenočili. Naša dobra sreča nas pripelje v to hišo, kjer smo bili tako lepo sprejeti in pogošteni, da se ne moremo dosti zahvaliti. Zdaj veste, milostna gospa, zakaj sem na eno okò slep, zakaj imam obrve in brado obrito in kako sem k vam prišel.“

„Dosti ste povedali“ reče Sobeida, „le pojdite zdaj, kamor hočete!“

Študent prosi za zamero, in izreče željo, da bi smel še ostati in poslušati historije svojih dveh tovaršev in unih treh gospodov.

„Moj gospod“ reče zdaj Lunica kralju, „ne smem dalje praviti, ker se že dani; pa povedala vam bom jutri historijo druzega študenta, ako vam bo drago.“

Kralj je v to privolil, vstal in šel po svojih opravkih.

Štir in štirdeseta noč.

V prihodnji noči je pričela Lunica naprej praviti:

„Historija prvega študenta se je celi družbi jako dopadala, posebno pa cesarju. In čeravno so zamorci tam stali s sabljami v rokah, rekel je vendar cesar na tihem ministru Žafarju: „Mnogo čudnih reči sem že slišal, pa kaj tacega še ne, kar je ta študent povedal.“

Med tem pa je drugi študent poprijel besedo, in proti Sobeidi obrnjen tako-le govoril:

Historija druzega študenta in kraljeviča.

„Milostna gospa, da boste zvedeli, kako sem jaz ob svoje desno oko prišel, moram vam popisati celo svoje življenje.

Jaz sem kraljevi sin, in kot tak tudi izrejen. Ker sem že od mladosti kazal dobro glavo, so me oče pustili podučiti v vseh učenostih in umetnostih. Komaj sem znal pisati in brati, naučil sem se celo sveto pismo iz glave, in da bi ga tudi zastopil, bral sem vse cerkvene očete. Ob enem pa sem se učil zgodovine, da sem vedel, kaj se je pred nami skoz ves čas po celem svetu zgodilo. Tudi sem se naučil pesmice delati, risati, slikati, naučil sem se tudi naš jezik prav in lepo pisati in govoriti. Zraven nisem pozabil tistih vednosti, ki so za kraljeve sinove potrebne. Najrajše pa sem malal različne podobe.

Ljudje so veliko govorili od moje učenosti. In ne samo v domači deželi, tudi po drugih dežalah se je izvedelo, kako sem jaz izučen. Slišal je od mene tudi indijski cesar; poslal je poslanca k mojemu očetu, in ga prosil, naj mene za en čas v Indijo pošlje, da me bo videl.

Moj oče so bili tega vabila veseli. Prvič so mislili, da je dobro za me, če si malo svet ogledam; drugič pa so bili veseli, pridobiti si s tem prijateljstvo mogočnega cesarja indiškega. Napravil sem se tedaj na pot s tistim poslancem; pa vzel sem seboj le malo spremstva zaradi dolge in težavne poti.

Bili smo že en mesec na potovanji, kar zagledamo od daleč neko meglo. Iz te megle se prikaže na enkrat petdeset oboroženih konjikov. Bili so roparji in so dirjali, kar sō mogli, proti nam.“

Pri teh besedah je Lunica zapazila, da je že dan, ter umolknila. Kralj je vstal, radovedan, kako se bo historija končala.

Pet in štirdeseta noč.

Bil je že skoraj dan, ko je Lunica drugo jutro začela naprej praviti:

„Milostna gospa“ pravil je drugi študent naprej: „ker nas je bilo le malo, in smo imeli s seboj deset konj obloženih z darili za indiškega cesarja, zato so nas roparji brž zgrabili. Ker se nismo mogli dosti braniti, rekli smo roparjem, da smo poslanci indiškega cesarja, in mislili smo, da nas bodo pri miru pustili iz strahu pred cesarjem. Roparji pa so nam predrzno odgovorili: „Kaj nas briga vaš cesar; mi nismo pod indiškim cesarjem, še v njegovi deželi nismo.“

To izrekši so se nas lotili, ter nas začeli mahati s sabljami. Jaz sem se branil, dokler sem mogel; ko sem pa videl, da so že vsi drugi ranjeni in mrtvi na tleh ležali, in ker sem bil sam tudi že ranjen, spodbodil sem svojega konja, ki je bil pa tudi že ranjen, tako da sem jim vendar všel. Priganjal sem konja, dokler me je nositi mogel, pa slednjič žival omaga in zgrudi se mi pod nogami mrtva na tla. Hitro skočim s konja in se ozrem po roparjih; pa ni jih bilo nikjer videti, ker so rajši pri bogatem plenu ostali.“

Ker se je med tem pa že dan naredil, prenehala je Lunica s povestjo.

„Ljuba sestra“ reče Srebernica, „jaz sem prav nevoljna, da ne moreš naprej praviti.“

„Zakaj si pa tako dolgo spala, in me tako pozno poklicala!“ jej odgovori kraljica.

„No dobro,“ reče Srebernica, „te bom pa jutri prej poklicala.“

Kralj Riar ni nič rekel in je vstal.

Šest in štirdeseta noč.

Drugo noč se je Srebernica res prej zbudila in je poklicala kraljico, katera je potem pravila naprej:

„Tako sem bil tedaj,“ je pravil študent, čisto sam, ranjen, brez vsake pomoči v tuji neznani deželi. Bal sem se iti na veliko cesto, da bi ne prišel spet roparjem v pest. Ko sem si rano, ki k sreči ni bila nevarna, sam zavezal, šel sem naprej in sem prišel proti večeru do ene gore, in v podnožji gore sem zagledal jamo. Jaz grem v tisto jamo in sem tam not spal.

Drugo jutro sem šel naprej in hodil sem celi dan, in prihodnji dan spet tako, in tako dan za dnevom naprej, pa nikjer nisem našel kraja, kjer bi mogel ostati. Ko sem en cel mesec hodil, prišel sem do velikega mesta v lepem kraju, kjer je bila videti večna spomlad.

Ko sem ta lepi kraj gledal, sem pozabil na svojo žalost, čeravno sem bil že ves raztrgan, bos in ves ogorel v obraz od solnca.

Šel sem v mesto, da bi zvedel, v kteri deželi da sem, in oglasil sem se pri enem žnidarju, ki je

v svoji štacuni delal. Ker je videl, da sem bolj izobražen človek, ukazal mi je, naj se vsedem. Prašal me je, kdo sem in odkodi sem, in jaz sem mu vse povedal, tudi to, da sem kraljevi sin.

Žnidar me je pazljivo poslušal; ko sem pa vse povedal, me ni nič potolažil, ampak rekel je: Povem vam, nikomur ne povejte, kar ste meni povedali, zakaj kralj te dežele je sovražnik vašega očeta, in ako bi za vas zvedel, bi vam gotovo kaj žalega naredil.“

Jaz sem imel žnidarja za poštenega človeka, in sem se mu zahvalil za njegovo svarilo; rekel sem mu še, da ga bom vse vbogal, kar mi bo rekel, in da mu bom zmirom hvaležen. Pustil mi je potem jedil prinesti, in ponudil mi stanovanje pri njem v hiši, kar sem se ve da s hvaležnostjo sprejel.

Čez nekaj dni, ko je videl, da sem se že nekoliko pokrepčal, me je prašal, če znam kaj delati. Jaz sem mu povedal, da znam pisati, da znam pravico soditi, pesmice delati, in da znam več jezikov govoriti.

„Z vsem tem si v naši deželi še slane vode ne boste zaslužili,“ mi reče žnidar. „Če hočete mene vbogati, oblečite se po kmečki, pojdite v šumo (gojzd) drva sekat. Te drva boste potem v mestu prodajali in lahko živeli. Tako ostanete en čas drvar, dokler se sreča ne obrne, in vam zopet milejše solnce ne zasije. Jaz vam bom pa kupil vrv in sekiro.

Ker sem se bal, da bi me kdo ne spoznal, in ker sem moral vendar od česa živeti, bil sem s tem predlogom zadovoljen, čeravno je bilo za mene hudo, poprijeti se tako nizkega in težavnega dela.

Precej drugi dan mi je žnidar kupil sekiro in vrv, in priskrbel mi kmečko obleko; potem me je priporočil nekim revnim ljudem, ki so tudi hodili drva sekat, in jih je naprosil, da so me s seboj vzeli.

Šli smo v šumo, in že prvi dan sem nasekal precej drv, ki sem jih potem v mestu za pol cekina prodal. Kajti, čeravno je bil gojzd blizo, vendar so bile drva drage, ker so bili ljudje preleni, da bi jih hodili sekat. V kratkem času sem si toliko zaslužil, da sem žnidarju lahko vse povrnil, kar je za mene potrošil.

Tako sem živel že nekaj več ko eno leto, kar grem enkrat bolj globoko not v gojzd in pridem v prav prijeten kraj, kjer začnem sekati. Ko sem pa neko korenico iz zemlje potegnil, videl sem na njej železen obroč, in ta obroč se je držal železnih vrat, ki so bile pod zemljo. Jaz odkopljem prst, vzdignem tiste vrata in zagledam za njimi stopnice. Vzamem sekiro in grem po stopnicah not.

Pridem v veliko palačo in se začudim, da je bilo not ravno tako svetlo, kakor zunaj na prostem. Pridem mimo nekaj lepih stebrov iz jazpisa in čistega zlata; kar mi pride neka žena nasproti, ki je bila tako lepa, tako plemenita, tako ljubeznjiva, da sem kar obstal in strmel nad njo. Spomnil sem se neke pesmi, ki pravi:

„Oj štiri reči so se zaklele,
Da meni srce posedejo,
Da mojo pamet zmedejo,
Da v meni so mlado kri razgrele:

Teh štirih je prvo tvoje čelo,
Ki sije ko solnce jasno in belo;

Reč druga lasjè so črni ko noč,
Veliko imajo do srca moč;

Reč tretja je tvoje zorno lice,
Prijetno ko pomladanske cvetlice,
Četrta pa reč je tvoje telò,
Prekrasno in šibko, ko jelke drevò.“

Ker se je že danilo, je Lunica vtihnila.

„Ljuba sestra“ jej reče Srebernica, „kar si danes povedala, je bilo res lepo.“

„Oj prišle bodo še lepše reči,“ reče Lunica, „take, da se bodo kralju, mojemu gospodu, še bolj dopadle, ko vse, kar sem do zdaj povedala.“

„Ne verjamem,“ reče kralj, „pa saj bomo jutri videli.“

Sedem in štirdeseta noč.

Srebernica se je tudi to noč precej zgodaj zbudila, in kraljica je povedala naprej, kako je bilo s tisto ženo in kraljevičem v podzemeljski palači.

„Drugi študent je tako naprej pravil: „Da bi lepi gospej korake prihranil, šel sem jej hitro nasproti, in ko sem se jej globoko priklonil, mi ona reče: „Kdo ste vi? ali ste človek, ali duh?“ — „Jaz sem človek, gospa“ jej rečem, „in z duhovi nemam nič opraviti.“ — Ona zdihne in praša: „Kako pa sèm pridete? Pet in dvajset let že tukaj stanujem, pa v tem času nisem tukaj nobenega človeka videla.“

Njena prijaznost in lepota dali sta mi pogum, da sem jej odgovoril: „Prej da vam vse povem, dovolite mi, da vam izrečem svoje veselje, da vas tukaj najdem, in da mi je to v veliko tolažbo v moji žalosti.“

Potem sem jej po pravici povedal vso historijo od mojega kraljevega rojstva do tje, ko sem prišel k njej v to lepo, pa kakor je videti, vendar dolgočasno palačo.“

„O kraljevič,“ zdihne ona, „pač imate prav, da je ta palača, kolikor je tudi lepa, vendar le dolgočasna ječa. Gotovo ste že kaj slišali od Epitimara, kralja črne Dobovine, dežela tako imenovana, ker tam raste črni dob.

Glejte, jaz sem hči tistega kralja. Kralj, moj oče, so me namenili mojemu bratrancu za ženo. Pa na dan poroke me je zgrabil neki duh, da sem padla v omedlevico; in ko se spet zavem, bila sem v tej palači. Iz početka sem bila silno žalostna; s časom se pa človek vsega privadi. Zdaj je že pet in dvajset let, kar sem tukaj zaprta, in ničesa mi ne manjka, ne jesti ne piti, ne žlahtne obleke, kakor se za princesinjo spodobi.

Tisti duh pride vsakih deset dni, da me vidi, če sem še tukaj, potem pa spet zgine. Če kako reč potrebujem, imam tak čudovit kamen; če se tega kamna dotaknem, duh precej pride in mi prinese, česar potrebujem. Zdaj je štir dni, kar je bil zadnjič tukaj, v šestih dneh pa pride spet. Tedaj ste lahko pet dni pri meni, da se kaj pogovoriva, ker mi je silno dolg čas. Postregla vam bom, kakor se kraljeviču spodobi.“

Lahko si vsak misli, da sem rad ostal. Princesinja mi je precej prinesla dragoceno obleko, da nisem hodil v tistem drvarskem oblačilu.

Vsedla sva se potem k mizi in nanosila je najboljših jedil, in zapela je še to pesmico:

„Oj s čim ti hočem tla pogrniti,
Da, ljubček, dovòlj te počastim,
Oj hočem ti srce tje položiti,
Da kar koli hočeš, póčneš z njim.

Potrgala bom vse žlahtne cvetlice,
In z njimi nastljala ti pot bom vso,
In k njim položila bom svoje lice,
Le stopi svobodno mi na okò!“

Potem sem se z dobrimi jedmi in vinom pokrepčal, in pogovarjala sva se o tem in tem. Na večer pa mi je odkazala lepo sobo, kjer sem prav dobro spal. Drugi dan, ko sva bila pri kosilu, in izpila nekaj kozarcev najboljšega vina, ogrela se mi je kri, da sem bil pogumen, in rekel sem princesenji: „Lepa princesinja, veste kaj, zapustite ta dolgočasni grob, in pojdite z mano med svet.“

Ona pa se je duha bala, in si ni upala tega storiti. Jaz jej pa rečem: „Princesinja, že vidim da se tistega duha bojite; jaz se ga pa prav nič ne bojim, in da vam to dokažem, hočem tisti čudoviti kamen vsega razbiti. Naj potem le pride duh, če hoče. Naj bo močan, kolikor hoče, jaz ga bom raztolkel, in vse duhove, kar jih je na svetu, najprej pa njega.“

„O nikar tega ne storite“ me princesinja milo prosi, „to bi bila poguba za naji oba. Jaz duhove bolje poznam, ko vi.“

Pa jaz sem bil pijan in nisem nič porajtal na pametne besede. Vzel sem sekiro, in z ušesom udaril na tisti kamen, da se je na drobne kose razletel . . . . . .“

Ker se je že danilo, je Lunica nehala praviti. Kralj pa je vstal, radoveden, kaj se bo zdaj s kraljevičem zgodilo, ko je čudoviti kamen razbil.

Osem in štirdeseta noč.

Drugo jutro se je Lunica malo pred svitom zbudila in tako naprej pravila:

„Drugi študent je svojo povest tako nadaljeval: „Komaj je bil tisti čudoviti kamen razbit, stresla se je cela palača in gosta tema se je menjavala z bliskom in gromom.

Pri tem groznem treskanji se mi je korajža brž razkadila, naenkrat sem trezen postal in spoznal svojo prejšno neumnost, se ve da prepozno. „Princesinja“ zakličem, „kaj to pomeni?“ Ona reče vsa prestrašena in boječa se za mene: „Gorjé, zgubljeni ste, ako precej ne zbežite.“

Jaz sem jo vbogal, pa v svojem strahu sem pozabil na sekiro in na coklje.

Ko pridem do tistih stopnic, po katerih sem v jamo zlezel, kar prileti duh v palačo in praša princesinjo ves razkačen: „Kaj vam je, da me kličete?“ „Slabo mi je prišlo,“ reče princesinja, „in izpila sem nekaj glažev vina; pa po nesreči sem stopila na čudoviti kamen, da se je razdrobil. Druzega ni nič.“

Duh pa jej reče ves razdivjan: „Vi ste lažnjivka. Čigave so pa tiste coklje in tista sekira tam?“ — „Jaz jih vprvič vidim“ reče ona; „v vaši jezi sťe jih morda sami kje pobrali in sèm prinesli.“

Duh pa je princesinjo začel zmirjati in tepsti. Jaz njenega joka in krika nisem mogel dalje poslušati; šel sem, ko sem se v svojo drvarsko obleko nàzaj preoblekel, zopet po stopnicah gori na svetlo, ves žalosten, da sem lepo in dobro princesinjo v tako nesrečo spravil.

Zaprem zopet tiste vrata, jih pregrnem s prstjo, in grem v mesto nazaj, s košom drv na hrbtu. Méd potjo sem tako tožil sam s seboj:

„O osoda, kako si ti meni sovražna! Vsak dan doživim večo nesrečo.

Komaj sem en dan vesel, čaka me drugi dan že nova nesreča.“

Žnidar je bil zelo vesel, ko sem nazaj prišel. „Zelo sem se bal za vas,“ mi je rekel, „in mislil sem že, da vas je kdo spoznal.“

Jaz se mu zahvalim za njegovo sočutje, pa nič mu nisem povedal, kaj se mi je prigodilo.

Šel sem v svojo spalnico ter tam sam sebe zmirjal zaradi svoje nepremišljenosti, da sem tisti kamen razbil.

Ko tako premišljujem, pride žnidar k meni in pravi: „Nek stár mož je zunaj, ki je prinesel vaše coklje in vašo sekiro, ki ste jih menda v gojzdu pozabili. Govorite z njim, on vas hoče imeti.“

Pri teh besedah sem obledel in začel sem se tresti na celem životu. Žnidar me začuden gleda, kar se pritlešne deske pod mano vzdignejo in pred mene stopi starček s sekiro in cokljami. Bil je tisti duh od pozemeljske palače. „Jaz sem duh“ mi reče, vnuk Iblisa, poglavarja duhov. Ali ni to tvoja sekira? Ali niso to tvoje coklje?“

Lunica zapazi, da je že dan, in umolkne.

Kralj je vstal z namenom, da hoče to čudno povest v prihodnji noči naprej slišati.

Devet in štirdeseta noč.

Drugo noč zakliče Srebernica svojo sestro z besedami:

„Ljuba sestra, povej, kaj je duh s kraljevičem naredil.“ Lunica je povedala naprej: Drugi študent je tako naprej pravil: „Milostna gospa, duh mi ni pustil časa, da bi mu odgovoril. Prijel me je okoli pasa, vzdignil me v zrak, in nesel me po zraku v visočino. Potem se spusti zopet proti zemlji; ko prideva do tal, potrka z nogo, zemlja se odpre in midva priletiva v tisto podzemeljsko palačo.

Pa kakšen pogled se mi tam razodene! Videl sem princesinjo na tleh ležati, čez in čez s krvjo polito, bolj mrtvo ko živo.

„Malopridnica“ jo duh trdo ogovori, „ali ni to tvoj ljubimec?“ Ona me žalostno pogleda in reče: „Jaz ga ne poznam, nisem ga videla še nikoli.“ — „Kaj!“ zagrmi duh, „ti se predrzneš, še tajiti!“ Ona pa je le trdila, da me ne pozna, in da me neče z lažjo v nesrečo spraviti.

„Dobro“ reče duh, „če ga ne poznaš, vzemi to sabljo in odsekaj mu glavo!“

„Oh, kako bom to storila“ reče princesinja, „ko sem tako slaba, da še roke vzdigniti ne morem; in če bi to prav mogla, kako hočem nedolžnega človeka umoriti, ki mi nič ni naredil?“

„Aha,“ reče duh, „zato se braniš, ker ga imaš rada.“ Potem pa praša mene: „No, ali je tudi ti ne poznaš?“ Jaz bi bil najgrši in najnehvaležnejši človek, ako bi bil princesinjo izdal, ki je zavolj mene toliko prestala.

Zato odgovorim duhu: „Kako jo bom poznal, ko je še nikoli nisem videl?“ — „Dobro“ reče duh, „če je ne poznaš, vzemi sabljo, in odsekaj jej glavo. Če to storiš, te spustim, da greš, kamor hočeš; če ne, bo pa druga.“

„Jaz vzamem sabljo . . . .“

Pri teh besedah je Lunica vtihnila, ker je bil že dan.

Kralj pa je mislil sam pri sebi: „To so čudne reči; bomo videli, če bo kraljevič res tako nevsmiljen, da bo duha vbogal.“

Petdeseta noč.

V prihodnji noči je kraljica nadaljevala:

„Drugi študent je tako naprej pravil: „Ne mislite, gospa, da bi bil jaz tisti rabelj, da bi hotel princesinji kaj žalega storiti. Stopil sem k njej, da bi jej, če mogoče, z očmi povedal, da hočem zanjo tudi življenje pustiti, če je treba.

Ona je vganila mojo misel in me vkljub vsem bolečinam in žalosti veselo in milo pogledala, kakor bi hotela reči, da je tudi ona pripravljena za mene umreti.

Razumela sva se, kakor pesnik poje:

„Kar jezik zamolči,
Povejo ti oči,
Ljubezni, ki jo skrivam,
Mi skrit' mogoče ni.

V prepoved so me deli,
Nič s tabo govorit',
Papirja bel'ga nemam,
Te s pismom zveselit',

Saj treba ni besede,
In tud' papirja ne,
Če mi v oči pogledaš,
Izvedela boš vse.“

Zdaj stopim nazaj in vržem sabljo ob tla, rekoč: „Jaz bi bil vse žive dni zavržen od vseh ljudi, ko bi bil tako predrzen, da bi umoril ženo, ki je ne poznam, in ki je tako že komaj živa. Storite z mano, kar hočete; pa tega ne morem storiti.“

„Že vidim, da sta zastopljena“ reče duh, „pa jaz vaji bom že kozje molitvice učil.“

To reče, vzame sabljo in odseka princesinji eno roko, da kri kar s curkom iz nje šine; meni se princesinja tako zasmili, da padem v omedlevico.

Ko se zopet zavem, rečem duhu: „Kaj me boš dolgo mučil; umori me, s tem mi storiš največo dobroto.“

Pa duh mi ni privoščil hitre smrti, ampak mi je rekel: „Ti si videl, kako sem z njo naredil. Če bi za gotovo vedel, da je imela kaj s tabo, bi te zdaj precej umoril; tako pa ti na prosto voljo dam, ali hočeš biti spremenjen v psa, ali v osla, ali v leva, ali v tiča? Izberi si, kar si hočeš!“

Te besede so mi dale nekoliko upanja, da bom duha vendar omečil. „O duh“ mu rečem, „potlači svojo jezo, in pusti me živeti. Vedno ti bom hvaležen, če mi tako odpustiš, kakor je odpustil tisti dobri človek, katerega je njegov sosed za smrt sovražil.“

Duh me je prašal, kaj je bilo med tema dvema sosedoma, in rekel, naj mu to prigodbo povem.

Jaz mislim, milostna gospa, da vam bo všeč, če vam to historijo povem.

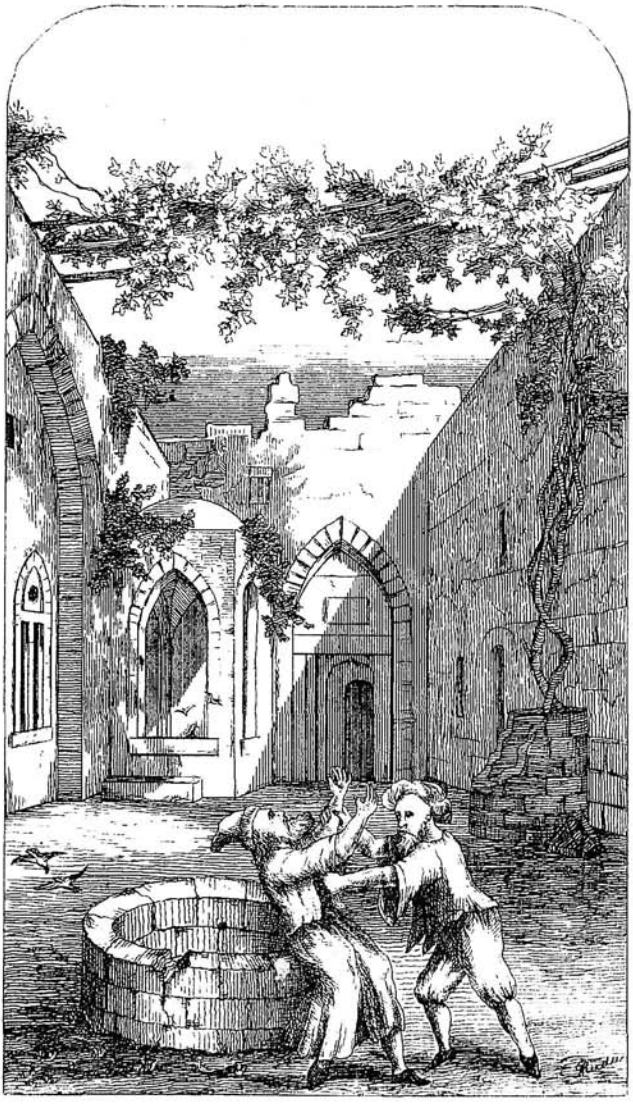
Historija od dveh sosedov.

V nekem velikem mestu sta stanovala dva moža v eni hiši, soba tik sobe. Eden od teh dveh móž je bil drugemu tako nevošljiv, da je drugi sklenil, poiskati si drugo stanovanje: kajti čeravno je svojemu sosedu že dosti dobrega storil, vedel je vendar, da ga ta iz srca sovraži. Za to prodá svoje reči in gre v drugo mesto; tam si kupi malo posestvo s hišo, dobre pol ure od mesta. Tam je imel prav prijetno bivanje, lepo hišico, poleg nje vrtec, in veliko dvorišče, na kterem je bil globok vodnjak.

Ko je tedaj ta pošteni mož to vse kupil, oblekel se je kakor puščavnik, da bi bolj pri miru živel, in naredil je v hiši več stanic ali celic, v katere je sprejemal druge puščavnike, tako da je bil v kratkem cel samostan vkupej.

Živel je tako pobožno, da so ga prišli bogati in revni obiskavat; vsak ga je spoštoval in ljubil. Prišli so ljudje iz daljnih krajev, da so se priporočali njegovi molitvi, in vsi, ki so prišli od njega, so ga hvalili, kako je dober in pošten človek, in koliko jim je pripomogel z dobrim svetom ali pa z molitvijo.

Tako je od njega zvedel tudi tisti hudobni sosed, ki sta prej v eni hiši stanovala. Ko je slišal, kako poštenega moža vsi časté, vzrastla mu je tako velika nevošljivost v srcu, da je zapustil hišo in svoje delo, ter šel iz doma, z namenom, da bi prejšnjega soseda v nesrečo spravil. Prišel je v tisti samostan ali klošter, in njegov prejšni sosed,

ki je bil zdaj poglavar samostana, ga je z vso prijaznostjo sprejel. Hudobni sosed je rekel, da ima puščavniku nekaj posebnega povedati, in da želi na samem z njim govoriti. „Da nobeden ne bo na uhó vlekel, kaj govoriva," je rekel, „hodiva po dvorišču gori in doli, vašim puščavnikom pa zapovejte, da naj se v svoje celice zapró." Poglavar samostana je temu pritrdil in tako zapovedal.

Ko sta bila puščavnik in hudobni sosed sama, in ko sta po dvorišči gori in doli hodila, pravil je sosed puščavniku, kar mu je ravno na misel prišlo. Ko sta pa šla memo tistega vodnjaka, je hudobni sosed puščavnika v vodnjak porinil, brez da bi bil kdo to videl. Ko je to hudobijo storil, bežal je sosed pri vratih vèn in domu, vesel, da se mu je tako posrečilo, puščavnika v nesrečo spraviti. Mislil je, da je puščavnik mrtev, pa se je močno goljufal."

Lunica ni mogla naprej praviti, ker se je že svit prikazal. Kralj pa je bil razjarjen nad hudobo tega soseda. „Bog daj" je rekel sam pri sebi, „da bi se puščavniku nič ne zgodilo in upam jutri slišati, da ga je varoval angelj varuh."

Ena in petdeseta noč.

Ko se drugo jutro Srebernica zbudi, je hitro vprašala kraljico, če je puščavnik zdrav iz vodnjaka prišel? „Ja," reče Lunica; „kajti drugi študent je tako naprej pravil: „V tistem vodnjaku so bile Vile ali žalke žene, ki so puščavnika v roke vjele, ko je doli priletel, tako da se prav nič ni vdaril, čemur se je on močno začudil. Pa slišal je glas: „Ali veste, kdo je ta pošteni mož?" In drugi gla-

sovi so rekli: „ne.“ Potem reče prva žalka žena: „Jaz vam bom to povedala. Ta mož se je tukaj naselil, samo da bi nevošljivemu sosedu se izognil.

Ker je mož v veliki časti, prišel je hudobni sosed, da bi ga umoril, in ga je vrgel v ta vodnjak, kjer smo ga mi rešile. Ta mož je v taki časti, da bo prišel jutri kralj sem, da bo svojo hčer njemu v molitev priporočil.“

Druga žalka žena vpraša, čemu bo princesinja potrebovala molitve tega puščavnika? Prva žalka žena odgovori:

„Ali ne veš, da je princesinja od hudega duha obsedena? Če bi bila jaz namesto puščavnika, jaz bi že znala tega hudega duha iz nje pregnati; to je prav lahko: v samostanu je črn maček, ki ima belo liso konec repa; iz te bele lise naj bi izdrl sedem dlak, jih zažgal in s tistim dimom pokadil princesinjo, pa bo hudi duh tako bežal iz nje, da ga nikoli več ne bo nazaj.“

Puščavnik je vse to natanko slišal, kar so žalek žene povedale. Potem niso nič več govorile celo noč ne. Zjutraj, ko se je dan naredil, splezal je puščavnik zopet iz vodnjaka, kar ni bilo tako težko, ker je imel stari vodnjak mnogo razpok, kamor je stopal, ter se ob straněh poprijemal.

Puščavniki so bili zelò veseli, ko so ga zagledali. On jim je ob kratkem povedal, kako je hudobni sosed z njim naredil, potem pa se je podal v svojo celico. Tista črna mačka, od katere so žalke žene govorile, je kmalo prišla k njemu, kakor po navadi, ker se je rada okoli njega muzala. On jej izdere iz bele lise na repu sedem dlak, ter jih spravi na stran, da jih lahko vzame, kedar jih bo potreboval.

Solnce še ni stalo visoko, ko je že kralj prišel in potrkal na vrata samostana. Svojim strežajem in vojakom je ukazal, zunaj počakati, on sam pa in z njim ministri in drugi imenitni gospodje s stopili v samostan.

Puščavniki so se mu ponižno poklonili.

Kralj je poglavarja samostana na stran poklical in mu rekel: „Dobri gospod, morda že veste, po kaj sem k vam prišel?“ —

„Ja, vaša visokost,“ reče puščavnik ponižno, „če se ne motim, pridete zavoljo bolezni vaše hčere, milostne princesinje.“ — „Tako je,“ reče kralj, „in ti bi mi dal novo življenje, če bi s tvojimi molitvami mogel mojej hčeri pomagati.“ — „Gospod,“ reče puščavnik, „če ste tako prijazni, da hčer sèm pripeljete, potem si jo upam z Božjo pomočjo ozdraviti.“

Kralj, ves vesel, ukaže svojim ljudem, naj princesinjo hitro sem pripeljejo. Kmalo pride mnogo žen, ki so pripeljale s seboj princesinjo, tako zavezano, da se jej obraz nič ni videl. Puščavnik si pusti prinesti ponvo, na njej žrjavice, na tisti žrjavici zažgè tistih sedem dlak in s ponvo pokadi princesinjo. Na to hudobni duh grozno zavpije in zbeži iz princesinje. Ona raztrga pajčolan z obraza, in praša: „Kje sem? kdo me je sèm pripeljal?“ začela je govoriti, kar prej ni mogla, in bila je popolnoma zdrava. Kralj jo je od samega veselja objel in poljubil, in tudi puščavniku je roko poljubil. Potem pa praša svoje ministre: „Povejte mi, kako plačilo zasluži ta mož, ki je mojo hčer tako ozdravil?“ Vsi so rekli: „On zasluži njen mož biti.“ Kralj reče: „To sem tudi jaz mislil, in imenujem ga na tem mestu svojega zeta.“

Kmalo potem je umrl prvi minister in kralj je naredil svojega zeta, prejšnega puščavnika, za prvega ministra. Ko je pa kralj sam brez sina umrl, naredili so duhovniki in vojaki poštenega moža, kraljevega zeta, za kralja, in ljudstvo ga je sprejelo.“

Ker se je že danilo, nehala je Lunica praviti. Kralju Riarju je bil puščavnik po volji; pa radoveden je bil, kaj bo nevošljivi sosed rekel, kedar zve, kako čast je puščavnik dosegel.

Dva in petdeseta noč.

„Ko je puščavnik na ta način kralj postal, videl je enkrat, ko je skozi mesto šel, tistega nevošljivega soseda. Kralj hitro reče enemu svojih ministrov: „Pojdi in pripelji mi onega možà sèmkaj, pa takó, da ga ne boš ostrašil.“ Minister vboga in pripelje človeka pred kralja. In ko je hudobni sosed pred kraljem stal, ga je ta ogovoril: „Prijatelj, veseli me, da te vidim!“ — in obrnivši se k svojim ministrom, pristavi še kralj: „Izplačajte temu človeku tisoč cekinov iz mojega zaklada; potem mu dajte še drugih dragocenih daril, in vojaška straža naj ga spremi na njegov dom, da mu nobeden ne bo nič vzel.“ Po tem ukazu se je kralj od svojega soseda poslovil in šel svojo pot naprej. —

„Ko sem duhu to historijo povedal,“ pravil je študent, „sem vodo na svoj mlin tako obrnil: „Duh,“ sem mu rekel, „ti vidiš, da dobri kralj ni samo pozabil, kar mu je sosed hudega storil, ampak da mu je še veliko daril dal in se prijazno od njega poslovil.

Pristavil sem še več besedi, da bi duha omečil in govoril sem mu na srce:

„Odpusti mi mojo krivdo, da boš med blage in plemenite štet, in bo tvoje imè slovelo po svetu. Če je velik moj greh, bodi tvoja milost še veči. Imej milost z drugimi, da boš sam milost dosegel.“

Pa ni ga bilo mogoče omečiti. „Samo to ti zamorem storiti“ je rekel, „da ti življenje pustim. Pa ne misli, da boš zdrav prišel iz mojih rok. Jaz ti hočem pokazati, kaj znam.“

Pri teh besedah me spet zgrabi in me nese po zraku iz palače na plan in tako visoko navkviško, da sem videl zemljo pod sabo le še kakor belo meglo. Iz te visočine se spusti kakor blisk na tla in prileti z mano na vrh neke gore.

Potem vzame nekaj prsti, govori nekaj čudnih besedij, vrže tisto prst po meni in reče: „Zapusti človeško podobo in bodi opica (merkuca)!“ — Po teh besedah zgine, in jaz sem ostal sam v podobi grde opice, poln žalosti, v tuji, neznani deželi, in nisem vedel, kako daleč sem od dežele mojega očeta.

Jaz grem iz gore v dolino in pridem v veliko ravnino, po kteri sem hodil mesec dni, da sem prišel do morja. Kake pol ure od brega sem videl veliko barko, ki je pri miru stala, ker ni bilo nič vetra in ni mogla naprej. Jaz odtrgam od enega drevesa veliko vejo, se vsedem nanjo, in plavam po veji tako proti tisti barki.

Ko so me ljudje iz barke zagledali, so se zelo začudili moji prikazni, ker niso še videli opice na veji čez morje jahati. Jaz pridem do barke in zlezem po vrvi vanjo. Bil sem pa v veliki zadregi, ker nisem mogel govoriti. Tedaj sem bil v veliki nevarnosti, ker so me ljudje za opico imeli.

Trgovci na barki so bili boječi in babjeverni ljudje, mislili so, da jim bom nesrečo prinesel, in eden je rekel: „Jaz bom opico s kolom ubil;“ drugi pa je djal: „jaz jo bom ustrelil;“ in tretji: „v morje jo vrzimo nazaj!“ Gotovo bi bili kaj tacega naredili; pa prišel je k sreči kapitan, in njemu sem se pod noge vrgel, ter sem ga tako milo pogledoval, da se me je usmilil in me v svoje varstvo vzel, in žugal je vsacega kaznovati, kdor mi bo kaj žalega storil. Ker nisem mogel govoriti, sem mu pokazal svojo hvaležnost z očmi, z miganjem telesa in s poljubovanjem njegove obleke, kakor pes.

Kmalo potem je začel veter pihati, in mi smo jadrali naprej; čez petdeset dni smo prišli v veliko pomorsko mesto, ki je bilo glavno mesto mogočnega kralja. K naši barki je kmalo prišlo veliko čolnov, v kterih so privesljali ljudje k nam, eni, da bi pozdravili znance na barki, drugi, da bi kaj zvedeli od onih krajev, koder je barka hodila, zopet drugi pa iz gole radovednosti. Prišli pa so tudi poslanci od kralja tiste dežele, in so hoteli z trgovci na barki govoriti. Trgovci so se predstavili in eden od kraljevih poslancev jim je govoril:

„Naš kralj in gospodar nam je ukazal, da vas pozdravimo, in da naj vas naprosimo, naj vsak od vas nekaj besedij na ta papir zapiše. To je pa zato: prvi minister našega kralja je umrl; ta minister je znal pa tako lepo pisati, da ga kralj ne more pozabiti, in zaklel se je, da hoče le tistega za ministra postaviti, ki bo znal ravno tako lepo pisati, kakor rajni minister. Mnogo ljudi je že prišlo svojo pisavo kazat, pa v naši deželi ni nobenega, da bi znal tako lepo pisati.“

Zdaj so pristopili tisti trgovci, ki so mislili, da znajo dosti dobro pisati, in so zapisali vsak nekaj besedij na tisti papir. Ko so bili že gotovi, sem pristopil še jaz, in sem hotel pisati. Pa ljudje so mislili, da bom papir raztrgal in v morje vrgel, zato so začeli upiti Pa pomirili so se, ko so videli, da papir lepo v roki držim. Začeli so se mi čuditi, pa ker niso hoteli verjeti, da bi opica pisati znala, so mi hoteli papir iz rok iztrgati. Pa kapitan se je zopet za mene potegnil in jim rekel: „Pustite, naj piše; v svojem življenji še nisem tako modre opice videl, in imel sem sina, ki davno ni bil toliko pameten, ko ta žival.“

Ko mi niso več branili, sem prijel za però, in zapisal sem šest sort pisav na papir. Zapisal sem te le besede z arabsko pisavo:

„Mogočni kralj, tvoje čednosti otemnijo vse lepote tvojih prednikov.“

„Ti si oče in mati tvojih podložnih, in jok se bo glasil po deželi, kedar te Bog iz tega svetà pokliče.“

Potem sem pristavil z latinskimi črkami:

Bój se skušnjave, kedar pišeš, in pomisli, da stoletja ostane, kar je zapisano.

„Ne piši nikdar, česar si ne upaš zagovarjati na sodni dan.“

Potem sem zapisal še s cirilskimi črkami:

„Če pišeš, bodi tvoja tinta dobrota in plemenitost; potem se bota združila però in meč, da pojeta tvojo slavo.“

Moja pisava je daleč prekosila ono trgovcev, da, smelo trdim, v tisti deželi niso še take videli, Ko sem dogotovil, vzeli so poslanci papir in ga nesli kralju.

Do sèm je prišla Lunica v svoji povesti, ko je zapazila, da se že daní. „Gospod„ — je rekla kralju, „povedala bi vam še bolj čudne reči, ko bi ne bilo že tako pozno v jutro.“

Kralj, ki je bil namenjen, celo historijo slišati, je vstal in ni nič rekel.

Tri in petdeseta noč.

Drugo jutro je naprosila Srebernica kraljico, naj nadaljuje povest. „To hočem,“ reče Lunica, in precej vama bom povedala, kako je drugi študent naprej pravil:

„Kralj se na druge pisave ni oziral, samo mojo je neprenehoma gledal. Dopadala se mu je tako, da je svojim uradnikom rekel: „Vzemite najlepšega konja iz mojega hleva in najlepše oblačila iz moje omare, oblečite z njimi tistega človeka, ki je to pisal, in pripeljite ga sèm.“

Pri teh besedah se začnejo uradniki smejati. Ko je bil kralj zaradi tega smeha že hudo jezen, mu rečejo: „Ne zamerite, visokost; pa to ni pisal človek, ampak opica.“

„Kaj!“ reče kralj, „da to ni človek pisal?“ — „Ne, gospod,“ rečejo uradniki, „to je pisala opica, mi smo jo sami videli.“ Kralj je bil zdaj še bolj radoveden, in je ukazal, da se mu mora opica takoj pripeljati.

Uradniki so prišli spet v barko in so kapitanu povedali, kaj jim je kralj naročil. Kapitan se je podvrgel ukazu in me je pustil odpeljati. Uradniki so me oblekli v žlahtno obleko, me posadili na konja, in me peljali v mesto.

V mestu je bilo vse na nogah. Vsa okna, vse ulice so bile polne ljudi, ki so me hoteli videti. Kajti ljudje so že zvedeli, da je kralj eno opico za svojega prvega ministra naredil, in hoteli so to čudno žival videti.

Z neprestanim vpitjem je ljudstvo skazovalo svoje začudenje nad mano, in tako sem prišel v kraljevo palačo.

Kralj je sedel na svojem prestolu, okoli njega vsi velikaši njegovega kraljestva. Jaz sem se mu trikrat priklonil, potem pa sem pokleknil in poljubil zemljo. Potem sem se vsedel, kakor se navadno opice vsedejo. Cela družba me je ves čas občudovala, ker ni mogla razumeti, kako zamore opica kralja od druzih ljudi razločiti in se mu priklanjati. Kralj pa se je sam najbolj čudil. Vse je bilo v redu, samo to je bil križ, da nisem mogel govoriti.

Potem je kralj vse svoje ljudi odpravil, in ostala sva pri njem samo jaz in kraljev strežaj, majhen, mlad človek. Šli smo potem v kraljevo sobo, in tam si je pustil kralj jesti prinesti. Pomignil je tudi meni, naj bliže stopim in naj jem. Jaz se ponižno k mizi vsedem in nekoliko zajamem.

Na mizi sem zagledal tinto in pero. Vzel sem breskvo iz sklede in zapisal sem nanjo nekaj besedi s tinto, čemur se je kralj vnovič začudil. Po kosilu so kralju prinesli vina, in kralj je tudi meni ponudil piti. Jaz sem vzel glaž in sem na njega zapisal besede:

„Poslali so me skozi ogenj, da bi spregovoril; pa sem raje vse prestal.“

„Zato me zdaj po rokah nosijo, in vse lepotice so mi prijazne.“ Kralj je te besede bral in rekel:

„Ni mogoče, da bi bila opica tako modra, saj še malokateri človek toliko vé.“

Potem je pustil kralj šahovo dilco prinesti, in me je prašal z migljeji, če znam šah igrati? (To je taka igra, kjer se na preprogani dilci lesene podobice prestavljajo, kakor bi se špana vlekla). Jaz se ponižno priklonem in povém z znamenji, da igro poznam. Potem sva začela igrati; vprvič je on dobil, potem sem ga pa jaz dvakrat premagal. Ko sem videl, da ga to jezi, sem zapisal na dilco:

„Dva sovražnika sta se bojevala celi dan z veliko jezo;

Ko je pa noč razgrnila svojo senco čez vojake, spali so vsi skupaj na istem bojišči.“

Take opice, kakor sem bil jaz, kralj še ni videl, niti od nje slišal; zato je hotel, da bi me tudi princesinja, njegova hči videla, ki so jej pravili „vzor lepote.“

„Pojdi“ je rekel strežaju, in pokliči princesinjo, da bo to opico videla.“

Strežaj odide in kmalo pride s princesinjo nazaj. „Oče,“ reče princesinja, „kaj hoče ta gospod od mene?“ — „Kakošni gospod?“ vpraša kralj. Princesinja pokaže na mene. „To je opica“ reče kralj začuden, „kako hoče biti gospod?“ — „To ni opica“ reče princesinja, „čeravno ima tako podobo; to je mlad kraljevič, sin mogočnega kralja; neki duh, ki je umoril princesinjo iz črne Dobovine, zaklel ga je v to podobo.“

Kralj, ves začuden, vpraša mene z migljeji, če je to res? Jaz prikimam, da je res. „Ljuba moja hčerka,“ praša kralj princesinjo, „odkodi pa ti vse to veš?“ — „Gospod oče“ odgovori vzor, lepote

„znano vam je, da sem imela staro služabnico. Ona me je veliko čarodejstev naučila, tako da vsako začarano stvar precej spoznam, in tudi vem, kdo jo je zaklel. Zato sem tudi tega kraljeviča precej spoznala.“ „Moja hči,“ reče kralj, „nisem vedel, da si tako izučena.“ „Take reči je dobro znati,“ odgovori princesinja; kralj pa reče: „Morda tudi to znaš, da mu zamoreš staro podobo nazaj dati; jaz hočem, da postane ta človek moj minister in da vzame tebe za ženo.“ — „Gospod oče“ reče princesinja, „jaz to znam, in vas hočem v vseh rečeh vbogati.“

Ker se je med tem pripovedovanjem že dan naredil, je Lunica ustavila svoje besede.

Štir in petdeseta noč.

Drugo jutro je kraljica tako nadaljevala:

„Tista princesinja,“ je pravil študent naprej, „je vzela nož, na kterem so bile zapisane neke judovske besede. Potem smo šli na dvorišče. Ona je vzela nož in je zarezala z njim v zemljo veliko kolo; na sredo tistega kolesa se je postavila in govorila neke čudne besede. Na to se je nebò stemnilo, kakor po noči, in videti je bilo, kakor bi hotel celi svet razpasti. Nas je prijela velika groza. Na enkrat se prikaže tisti duh, ki je mene zaklel, v podobi strašnega leva.

Princesinja ga ogovori: „Pes, namesto da bi se pred mano po trebuhu plazil, me hočeš ostrašiti s to podobo?“ — „In ti,“ reče duh, „se predrzneš, prisego prelomiti; ali si nisva obljubila, da nečeva drug druzemu nič škodovati?“ — „Hudobni duh“

reče ona, „ti si obljubo prelomil.“ „Tebe bom že še splačal“ reče lev, „da sem moral na tvoje povelje sèm priti.“ Ko to izreče, strašno zazijá, da bi princesinjo požrl. Ona pa hitro v kolo skoči, si iztrga las iz glave, ki se hitro v meč spremeni. S tem mečem leva čez sredo preseka. Oba kosa od leva zgineta, samo glava ostane, in se spremeni v škorpijona. Princesinja pa se spremeni v kačo in se začne s škorpijonam vojskovati. Ko škorpijon vidi, da nič ne opravi, se spremeni v orla in zleti proč. Princesinja pa se spremeni v še večega črnega orla in zleti za njim, tako da smo kmalo oba iz oči zgubili. Nekaj časa potem se odpre zemlja in iz nje skoči mačka, črno in belo pisana. Za mačko pa prileti črn volk in jej ne dá miru. Preganjana mačka se hitro spremeni v črva, in blizo črva je ležalo jabelko, ki je ravno iz jablane padlo. Črv hitro zleze v jabelko in se v njem skrije. Jabelko se napihne v bučo; in buča skoči na vrh strehe, pa pade iz strehe nazaj in se razleti. Volk pa se je spremenil v petelina in je hitro začel zobati zrna iz buče. Ko je vse pojedel, prileti z odprtimi peruti k nam, kakor bi nas hotel prašati, če je še kje kako zrno iz buče. Doli blizo vode je ležalo še eno zrno, petelin hitro tje skoči, da bi ga pojedel, pa zrno se je zvalilo v vodo in se spremenilo v malo ribico.“

„Glej, saj je že dan,“ reče kraljica in umolkne. Kralj pa vstane, radoveden, kako se bo historija končala.

Pet in petdeseta noč.

Drugo jutro je pravila kraljica naprej:

„Tisti petelin“ je nadaljeval študent svojo povest, „je skočil v vodo in se spremenil v ščuko in začel loviti tisto malo ribo. Dve uri ni bilo nobenega videti, kar se začuje strašen krik, da smo se kar tresti začeli. Kmalo potem zagledamo princesinjo in duha v velikem ognji. Drug v druzega sta ogenj pihala in se neprenehoma vojskovala. Potem pa je duh zbežal in priletel proti nam; zapihal je strašen plamen v nas, tako da je strežaj zgorel, kralju se je osmodila brada, meni pa je padla iskra v desno oko, da sem na to oko oslepil. Še huje bi se nam godilo, pa prišla nam je princesinja na pomoč. „Zmaga! zmaga!“ je zaklicala, in stala je v pravi človeški podobi pred nami, duh pa je razpadel v kup pepela.“

Princesinja pride k nam in zahteva hitro glaž vodé, kterega jej drug strežaj prinese. Z njo mene oškropi in reče: „Če si v opico zaklet, vzemi svojo prejšno podobo nazaj.“ Takoj sem bil v človeka spremenjen, samo desno okò je bilo oslepljeno.“

Jaz sem se hotel princesinji zahvaliti, pa ona mi ni dala časa. Rekla je kralju, očetu: „Premagala sem duha, pa ta zmaga me veliko stane. Le malo trenotkov imam še živeti, in ne boste doživeli veselja, da bi videli dan moje poroke po vaši želji. Ogenj me je prepekel, in čutim, da ne bom več dolgo. Tega bi ne bilo treba, ko bi bila zadnje zrno iz buče pojedla, tačas ko sem se v petelina spremenila; ker se je pa duh v tisto zadnjo zrno

skril, potem sem bila primorana, duha z ognjem premagati, in pokazala sem mu, da več vém, ko on, ker sem ga v pepel spremenila. Pa ogenj je tudi mene prepekel, in tako moram tudi jaz umreti . . . . . .“

Ker se je že dan delal, rekla je Lunica kralju: „Gospod, ne smem dalje praviti, ker nas kliče dan k drugim opravilom; če me pa še do jutri živeti pustite, zvedeli boste konec historije.“ Kralj je bil zadovoljen, in je vstal, ter šel po svojih opravkih.

Šest in petdeseta noč.

Ko se je kraljica drugo jutro zbudila, začela je precej historijo drugega študenta naprej praviti.

„Milostna gospa,“ je rekel drugi študent, k Sobeidi obrnjen, „ko je kralj te besede svoje hčere slišal, bil je tako žalosten, da ni mogel spregovoriti. Vsi smo jokali. Na enkrat pa zavpije princesinja: „gorim! gorim!“ in vpila je tako dolgo, da je v groznih mukah zgorela, in ni ostalo druzega od nje, ko kup pepela.

Ne morem vam povedati, gospa, kako sem bil nad tem žalosten. Rajši bi bil celo življenje opica ali pes ostal, kakor videti, da je moja dobrotnica zavolj mene tako strašno smrt storila. Kralj pa je bil tako žalosten, da si je s pestjo ob glavo tolkel, nazadnje pa v omedlevico padel, tako da sem se bal za njegovo življenje. Prileteli so strežaji in so kralja v palačo odnesli, kjer so ga vendar zopet k zavesti spravili.

Ko so ljudje to veliko nesrečo zvedeli, žalovali so s kraljem vred. Sedem dni je bilo žalovanje po

celi deželi. Pepel od princesinje se je shranil v lepo posodo in postavil v kapelico na pokopališču.

Kralj je od same žalosti zbolel, tako da je ležal cel mesec. Ko je bil nekoliko boljši, me pokliče k sebi in mi reče: „Kraljevič, vi ste nesrečo v hišo prinesli. Princesinja je umrla, strežaj je umrl, in tudi jaz sem komaj na pol živ, in bom gotovo umrl, če še dalje časa pri nas ostanete. Zato vam ukažem, da se precej spravite iz naše dežele, in gorjè vam, če se še enkrat pri nas prikažete.“

Jaz sem hotel govoriti, pa kralj me ni pustil govoriti, ampak z jezo me je odpravil.

Od celega sveta zaveržen in zapuščen, nisem vedel, kam bi se djal. Napravil sem si študentovsko obleko, obril sem si brado in obrve in šel sem po svetu, silno žalosten, ne toliko zavoljo moje nesreče, ko zavoljo nesrečne princesinje, ki je zavoljo mene smrt storila. Prehodil sem več dežélá, ne da bi me kdo spoznal, ali da bi jaz komu povedal, kdo sem. Nazadnje sem prišel v Bagdad, z namenom, da bom tukajšnemu mogočnemu cesarju povedal, kako se mi je godilo, in da se me bo usmilil.

Danes zvečer sem prišel v to mesto, in prvi človek, s katerim sem se seznanil, bil je ta-le študent, ki je pred mano govoril. Vse drugo veste, milostna gospa, in tudi to, kako sem v vašo hišo prišel.“

Ko je drugi študent svojo historijo skončal, rekla mu je Sobeida: „Dobro je; pojdite zdaj, kamor vam drago, jaz vas spustim.“ On pa je prosil, da bi smel še ostati in poslušati, kaj bodo še ostali možje povedali, ter se vsede poleg prvega študenta

„Ker je pa že dan“ reče Lunica, „ne morem dalje praviti; pa povem vam, da historija tretjega študenta je ravno tako lepa, če mi bo dovoljeno, jo povedati. Kralj je bil radoveden, in je vstal z namenom, da bo kraljico še živeti pustil, čeravno je tisti mesec že pretekel, za kterega jej je življenje podaljšal.

Sedem in petdeseta noč.

„Jaz bi vendar rad slišal historijo tretjega študenta“ je rekel kralj proti koncu prihodnje noči. „Rada vam jo povem,“ reče kraljica: „Ko je tretji študent videl, da vrsta zdaj na njega pride, obrnil se je proti Sobeidi in začel je praviti:

Historija od tretjega študenta in kraljeviča.

Velespoštovana gospa, kar bom jaz povedal, je vse drugačno od tega, kar sta moja dva tovarša povedala. Moja tovarša sta vsak svoje okò po nesreči zgubila; jaz sem bil pa sam kriv, da sem ga zgubil, kakor boste videli iz moje historije.

Jaz sem po imenu Agib, in sem sin kralja; moj oče so bili po imenu Kasib. Ko so oče umrli, sem prevzel jaz kraljestvo in sem stoloval v tistem mestu, kakor moj oče. To mesto je kraj morja, in ima veliko luko in velikansko ladjestajo, ki ima prostor za sto vojnih bark in petdeset trgovskih ladij. Moje kraljestvo je obsegalo več lepih dežel na suhem in več lepih otokov, ki so bili blizo mojega glavnega mesta.

Ko sem kralj postal, obhodil sem najprej svoje dežele na suhem, potem sem oborožil vse svoje barke in sem jadral na svoje otoke, da bi si s svojo navzočnostjo srca ljudi pridobil in jih vtrdil v pokorščini. Čez nekaj časa po svoji vrnitvi sem se podal zopet na morje, in potovanje po morji se mi je tako prikupilo, da sem se odločil, potovati daleč po morji, da bi kako novo deželo znajdel. Za ta namen sem si pustil pripraviti le deset bark. Razpeli smo jadra in odšli. Štirdeset dni je bilo naše potovanje srečno; v enainštirdeseti noči pa se je vzgnil tak vihar, da bi bili kmalo vsi konec storili. Proti jutru pa se je veter polegel, naredilo se je lepo vreme, in mi smo stopili na zemljo, na lep otok, kjer smo dva dni ostali in se preskrbeli z živežem in vodò. Potem smo šli zopet na morje. Preplašen po tistem viharji sem ukazal krmiti zopet v domačo deželo nazaj. Čez deset dni smo upali, da moramo vsak čas zemljo zagledati. Pa naš krmonoš (tist, ki barko vodi in jo obrača) je pot zgrešil in sam ni vedel, kje da smo. Poslal sem enega mornarja na vrh jambora, naj pogleda, če bo kje kaj suhe zemlje videl. Mornar je prilezel z drevesa (jambora) doli in je povedal, da ni videl druzega, ko vodo na vse strani, samo pred nami je videl veliko črno goro.

Pri teh besedah je krmonoš obledel, se vdaril po obrazu in vskliknil: „O moj kralj, mi smo zgubljeni! Nobeden od nas ne bo nevarnosti všel, in jaz ne morem nič pomagati.“ Pri teh besedah se začne jokati, kakor človek, za kterega ni več rešitve, in njegov jok je preplašil vse ljudi na barki. Jaz sem ga prašal, zakaj tako obupuje?

„O gospod“ odgovōri krmonoš, „tisti hudi vihar nas je tako daleč v stran zanesel, in iz naše poti spravil, tako da bomo jutri opoldne pri tisti črni gori, to je magnetna gora, ki zavoljo žebljev in druzega železja zdaj vse naše barke k sebi vleče. (Magnet je tako železo, ki drugo železo k sebi vleče.) Bliže ko pridemo h gori, huje nas bo k sebi vlekla, in ko pridemo že čisto blizo, potegnil bo magnet vse žeblje iz naših bark, da bodo na goro skočili, naše barke bodo pa razpadle, ker jih ne bodo več žeblji vkup držali; mi pa bomo vsi vtonili. Ker je ta magnetna gora že veliko bark k sebi potegnila, in s tem svojo moč le okrepčala, zato je na morski strani že vsa polna žebljev.

Gora je zelo strma, na vrh gore pa stoji cerkev iz samega železa, ki stoji na železnih stebrih, Na vrh cerkve, na strehi stoji železen konj, in na konji je jezdec, ki ima na prsih ploščo iz svinca, in na tisti plošči so zapisane neke nerazumljive besede. Pravijo, da je ta konj in ta jezdec kriv vseh nesreč, ki so se tukaj zgodile, in da je toliko ljudij in bark že konec storilo; in da se bodo te nesreče tako dolgo ponovljale, dokler ne bo eden tega jezdeca iznad strehe doli vrgel.“

To izgovorivši se je krmonoš zopet jokati začel, tako da se je vsem tožiti začelo. Tudi jaz nisem dvomil, da se moj konec bliža. Vendar je vsak še nekoliko upanja imel, in ljudje so drug druzemu izročili svoje premoženje, tako da bi tisti, ki bodo živi ostali, dobili premoženje po tistih, ki bodo konec vzeli.

Drugo jutro smo videli črno goro čisto blizo pred nami, in strašna groza nas je prijela pri tem

pogledu. Proti poldne pa pridemo gori tako blizo, da se je zgodilo, kar je krmonoš prerokoval. Vsi žeblji so iz barke ven zlezli in skočili na železno goro, da je strašno zaropotalo; naše barke pa so se razsule. Vsi moji ljudje so vtonili. Z mano je imel Bog milost in pustil je, da sem se rešil, prijevši se za dilo, ki jo je veter proti gori gnal. Ne da bi se kaj poškodoval, sem stopil na breg in začel na goro plezati, kar mi je bilo mogoče, ker sem zadel v tak kraj, kjer so bile stopnice vdelane do vrha gori.“

Med tem pripovedovanjem se je dan naredil in Lunica je umolknila. Kralju pa je bila historija všeč, in radoveden na konec, je kraljico še živeti pustil.

Osem in petdeseta noč.

„Ljuba sestra,“ pokliče drugo jutro Srebernica Lunico, „povej nama vendar historijo tretjega kraljeviča naprej!“

„Moja ljuba sestra,“ reče kraljica, tretji študent je tako pripovedoval:

„Ko sem te stopnice zagledal, sem se Bogu zahvalil, zakaj nikjer drugje bi ne bil mogel na goro priti in se rešiti, in še stopnice so bile tako strme, da bi me bil najmanjši veter lahko doli vrgel. Priporočil sem se Bogu in sem vendar srečno prišel na vrh. Šel sem v tisto cerkev in se zahvalil Bogu za veliko dobroto in milost.

Čez noč sem ostal v cerkvi. V sanjah se mi prikaže častitljiv starček in tako k meni govori: „Čuj, Agib, kedar se boš zbudil, odkoplji zemljo

pod tvojimi nogami. Tam boš našel železno puško, ki ima tri cevi in vse tri cevi so nabasane. S to puško trikrat vstreli na jezdeca in na konja vrh strehe. Jezdec bo padel v morje, konj pa na tvojo stran. Ti ga zakoplji tam, kjer boš puško izkopal. Kedar bo to storjeno, začelo bo morje nakviško rasti in se bo tako visoko vzdignilo, da bo voda ob cerkev pljuskati začela. Potem bo prišel čolnič, in v čolnu bo sedel mož, ki bo imel v vsaki roki eno veslo. Ta mož bo železen, pa drugačen ko tisti na strehi. Vsedi se ti v njegov čoln, pa ne imenuj Božjega imena. On te bo v desetih dneh v drugo morje pripeljal, odkoder boš lahko vesel in zdrav v svojo deželo nazaj prišel. Pa povem ti še enkrat, celo pot ne imenuj Božjega imena.“

Tako je starček govoril in zginil. Ko sem se zbudil, sem hitro storil, kar mi je mož povedal. Izkopal sem puško in sem z njo trikrat vstrelil na jezdeca. Ko sem v tretje vstrelil, padel je jezdec v morje, konj pa se je zvalil na mojo stran, in jaz sem ga pokopal tam, kjer sem puško našel. Morje pa se je začelo vzdigovati in je narastlo tako visoko, da je začelo pljuskati ob cerkev. Na to zagledam čolnič na morji, ki se je meni bližal. Pride tisti čolnič do mene in v njem sedi železni mož, kakor mi je starček povedal. Jaz se vsedem v čolnič, in ne rečem nobene besede, da ne bi izustil Božjega imena. Železni mož tudi ni nič rekel, ampak, začel je veslati in peljal me je po morji devet dni, in deseti dan zagledal sem že od daleč neke otoke. Ko te otoke zagledam, se spozabim v svojem veselji in vskliknem: „Hvala Bogu, zdaj sem rešen!“

Komaj te besede spregovorim, pogrezne se železni mož s čolnom vred pod vodo. Jaz pa sem plaval naprej, in plaval sem celi dan, takó da sem že omagal, kar pride huda sapa, vzdigne se velik val in me vrže na neko neznano zemljo. Tekel sem hitro na otok, tam sem svojo obleko slekel in jo izžmel, ter dal na solnce sušit. Obleka se je kmalo posušila; na to se oblečem in grem po otoku naprej. Otok je bil majhen, pa lep, in videl sem na njem več sadnih dręves. Pa suha zemlja je bila še daleč, in to me je nekoliko skrbelo. Izročil pa sem svojo osodo Bogu. Naenkrat vidim bližati se mojemu otoku eno barko, ki je hitro in naravnost proti meni jadrala.

Tisto sem vedel, da se bo barka na mojem otoku ustavila, pa tega nisem vedel, ali so na njej prijatelji ali sovražniki. Zato sem se jim skril; zlezel sem na košato drevo, tako da sem jaz une dobro videl, uni pa mene niso videli. Barka se je ustavila na bregu in deset mornarjev je stopilo na suho, ki so imeli krampe, lopate in motike. Šli so v sredo otoka, tam so en čas kopali, in videti je bilo, kakor bi bili vzdignili neke vrata pod zemljo. Potem so prinesli iz barke raznovrstnega živeža in hišnega orodja, ter nesli tje, kjer so zemljo odkopali; tam so pod zemljo zlezli, iz česar sem spoznal, da mora pod zemljo kaka jama biti. Potem so šli še enkrat v barko in so pripeljali iz nje enega starega moža in enega mladenča, ki je mogel biti kakih šestnajst let star. Vsi skup zlezejo pod zemljo. Potem pa pridejo spet vsi ven, samo mladenča ni bilo videti, zaprejo vrata in jih posujejo s prstjo, in gredo na barko nazaj. Ker mladenča nisem med njimi

videl, moral sem sklepati, da so ga v jami pod zemljo pustili.

Starček in mornarji so odjadrali zopet v morje proti suhi zemlji. Ko je bila barka že tako daleč, da me mornarji niso mogli več videti, zlezel sem z drevesa doli in sem urno tekel na tisti kraj, kjer sem videl kopati. Jaz odkopljem prst in pridem do precej velike kamnite plošče. Tisto ploščo vzdignem in zagledam pod njo kamnite stopnice. Jaz grem po stopnicah doli in pridem v veliko sobo, ki je bila prav okusno in lepo opravljena s preprogami in naslonjačami iz najfinejšega blaga. Na mizi ste goreli dve sveči, na eni naslonjači pa je sedel tisti mladeneč.

Mladi človek se je ustrašil, ko je mene zagledal, pa jaz sem ga hitro potolažil rekoč: „Nič se ne bojte, gospod, jaz sem kraljev sin in kralj, in nemam takega srca, da bi vam kaj žalega storil. Marveč je menda vaša sreča, da vas rešim iz tega groba, v kterega so vas živega zakopali, ne vem zakaj. Kar pa se meni čudno zdi, je to, da se niste nič branili, ko so vas sèm peljali, — kajti da vam povem, jaz sem vse videl, kako ste sèm prišli.“

Lunica umolkne, ker se je bil že dan naredil. Kralj pa je vstal, zelo radoveden, zakaj so tega mladenča pod zemljo zakopali.

Devet in petdeseta noč.

Prihodnjo noč je Lunica pravila naprej:

„Tisti mladeneč“ je pravil tretji študent, „se je po teh besedah pomiril, se nasmejal in me povabil naj se vsedem zraven njega. Ko se vsedem, mi

začne praviti: „Kraljevič, jaz vam bom povedal historijo, ki se vam bo čudna zdela. Moj oče so juvelir, ter kupčujejo z zlatimi rečmi, z žlahtnimi kamni in biseri. S svojo marljivostjo in razumnostjo so si pridobili veliko premoženje, ter imajo v službi veliko delavcev in trgovskih pomočnikov, ki se vozijo na barkah mojega očeta k vsem kraljem in cesarjem, ter jim prodajajo dragocenosti, ki se izdelujejo pri mojem očetu. Moj oče so bili dolgo časa brez otrok; enkrat pa se jim je sanjalo, da bodo dobili sina, ki pa ne bo dolgo živel, kar je veselje mojega očeta zopet v žalost spremenilo. Eno leto potem sem res prišel jaz na svet. Bilo je veliko veselje v hiši. Moj oče pa so poklicali zvezdoglede in jih prašali, kaka sreča se meni obeta. Zvezdogledi so rekli: „Vaš sin bo doživel šestnajst let brez vsake nesreče. Potem bo pa prišel v smrtno nevarnost in težko, da bi jej všel. Če pa vendar nevarnosti odide, živel bo potem dolgo. O tistem času bo namreč princ Agib, sin kralja Kasiba, železnega moža z magnetne gore doli vrgel, in petdeset dni potem bo ta kraljevič vašega sina umoril.“

Moj oče so bili močno žalostni nad tem prerokovanjem. Vendar so me pustili lepo izrediti in podučevati do tega leta. Včeraj so zvedeli, da je pred desetimi dnevi kraljevič Agib vrgel železnega moža iz magnetne gore v morje. Ta novica ga je hudo prestrašila, in začel je jokati in žalovati. Da bi mene nevarnosti otel, je že prej vse premislil, kar bi me utegnilo rešiti. Pustil je izkopati to jamo in narediti za mene to sobo, kjer moram biti tako dolgo skrit, da bo tistih petdeset dni preteklo. Zato so me sèm pripeljali, in jaz upam, da me tisti

kraljevič tukaj pod zemljo ne bo iskal. To sem vam imel povedati.“

Ko sem to historijo slišal, začel sem se na tihem iz zvezdogledov norce delati, ki so prerokovali, da bom jaz mladenču življenje vzel. Nemogoče se mi je zdelo, da bi jaz mogel kaj tacega storiti, zato rečem mladenču ves vesel: „Moj ljubi prijatelj, zaupajte v Boga, in nič se ne bojte. Mene je nesreča sèm zanesla, pa jaz bom pri vas ostal in vas branil proti vsem, ki vam po življenji strežejo. Ostal bom tistih štirdeset dni pri vas, in vas branil, da osramotimo nevedne zvezdoglede. Potem se bom peljal z vami na suho zemljo.“

S temi besedami sem mladega človeka potolažil, in on mi je popolnoma zaupal. Varoval sem se skrbno, povedati mu, da sem jaz tisti Agib, od kterega je prerokovano, da mu bo življenje vzel. Imela sva se dobro, sva jedla in pila, ker vsega je bilo v obilnosti v tisto jamo nanošenega, tako da bi bili imeli za 40 dni zadosti, če bi nas prav več bilo. Zvečer sva se vlegla, in drugi dan sva spet tako živela, se pogovarjala, jedla in pila. Po kosilu sem si jaz izmislil igro da sva se z njo kratkočasila. Tako sva devet in trideset dni skupaj živela, kakor najboljša prijatelja, in meni se je celó neumno zdelo, kar so zvezdogledi prerokovali, da bom jaz tega mladenča umoril.

Prišel je štirdeseti dan. Mladenič vstane ves vesel in reče: „Danes je zadnji dan in jaz sem še živ; mislim, da sem nevarnosti rešen. Hvala vam za vašo tovaršijo, moj oče vam bodo gotovo hvaležni za to, in vas bodo gotovo bogato obdarili.“ Potem pa reče: „Prosim vas, prinesite mi nož, da bom

to-le pomerančo prerezal, ker sem žejen.“ Jaz tečem po nož, ki je bil na polici; pa ko do mladenča nazaj pritečem, se mi noga spodrsne, jaz padem na mladenča, in nož se mu po nesreči v srce zabode, da je bil takoj mrtev.

Ko to vidim, začel sem grozno vpiti. Tolkel sem se po glavi, po obrazu in po prsih. Raztrgal sem svojo obleko, in vrgel sem se na tla. Pa vse to mrtvemu ni nič pomagalo. „Moj Bog“ sem rekel, „če sem jaz kriv smrti tega človeka, ne pusti me dalje živeti!“

Ker se je med tem dan naredil, je Lunica utihnila. Indiški kralj pa se je bal za kraljeviča, in je bil radoveden zvedeti, kaj se bo z njim zgodilo; zato je kraljico še živeti pustil, da bi konec historije zvedel.

Šestdeseta noč.

Drugo jutro je pravila kraljica naprej:

„Milostna gospa,“ je pripovedoval tretji študent, proti Sobeidi obrnjen, „pri tisti nesreči bi bil rad umrl, tako sem bil sam sebe nevoljen. Pa slaba, kakor dobra reč ne pride vselej, kedar jo mi hočemo, in tako tudi meni ni bilo dano, umreti.

Domislil sem se, da bi me znali tukaj zasačiti, ker je bil že štirdeseti dan, in bo gotovo ta dan prišel oče po mladenča; in ker moje tožbe tako niso mogle več oživeti mladenča, zato sem zapustil jamo; šel sem po stopnicah gori, in potem sem vhod spet s prstjo zadelal, kakor je bil prej.

Komaj sem bil s tem delom gotov, kar že od daleč vidim spet tisto barko po morji priti, ki je šla

po mladenča. Rekel sem sam pri sebi: „Če se ljudem prikažem, me bodo gotovo ubili, ker v mojo nedolžnost ne bodo verovali. Bolje je, da se jim skrijem.“ Blizo tiste jame je stalo veliko, kõšato drevò. Jaz hitro zlezem na tisto drevo, in se tako skrijem, da me od tal niso mogli videti. Kmalo so prišli z barko do kraja in stopili so na zemljo. Starček in mornarji pridejo do jame in se prestrašijo, ko vidijo frišno razkopano prst. Grejo doli po stopnicah in kličejo mladenča, pa zastonj; slednjič ga najdejo na tleh ležati, vsega v krvi, in z nožem še v prsih, kajti jaz si nisem upal noža ven potegniti. Pri tem pogledu strašno zavpijejo, da je še mene groza stresla. Starček je v omedlevico padel in prinesli so ga iz jame na svetlo, ter ga položili na tla, pod tisto drevo, na kterem sem jaz sedel. Po dolgem času so starega očeta vendar k zavesti spravili. Potem so izkopali jamo za mrliča, oblekli so ga v najlepšo obleko in položili ga v grob, ki so ga potem s prstjo zasuli. Potem so vzdignili starega moža, ker ni mogel sam hoditi, in ga nesli proti barki nazaj. Kmalo je barka v morje odplula, in zgubila se izpred mojih oči.“

Tukaj je kraljica ustavila svojo povest, ker je že sivo jutro skozi šipe gledalo.

Ena in šestdeseta noč.

Drugo jutro je nadaljevala kraljica historijo naprej: „Poslušaj, sestra, kako je tretji študent Sobeidi naprej pravil:

Ko so mornarji na barki odšli, ostal sem sam na otoku. Po noči sem hodil v tisto jamo spat, po

dnevi pa sem po otoku okoli hodil. To dolgočasno življenje je trpelo en mesec. Po tem času pa sem zapazil, da se moj otok zmirom bolj vzdiguje in da se morje odmika; suha zemlja mi je bila zmirom bliži. Voda v morji pa je postala čisto plitva. Skušam morje prebresti, in glej, voda mi je segala komaj do kolen. Zato sem brodil po morji naprej, tako dolgo, da sem se že vtrudil. Nazadnje vendar pridem na suho zemljo, in kmalo potem zagledam iz daljave neki ogenj, česar se zelò razveselim. „Tukaj bom videl vendar kakega človeka“ si mislim. Ko sem pa bliže prišel, sem videl, da to ni bil ogenj, ampak en grad iz rudečega kufra, ki se je tako svetil, ker je solnce na njega sijalo.

Jaz se vsedem, da bi si nekoliko odpočil in da bi si ta čudni grad ogledal. Pa nisem še dolgo sedel, kar vidim prihajati deset mladih gospodov, ki so hodili, kakor bi se sprehajali. Čemur sem se pa najbolj čudil, je bilo to, ker so bili vsi na desno okò slepi. Med njimi je hodil starčèk velike postave in častitljivega obraza. Zelo se mi je čudno zdelo, videti deset takih vkupej, ki so bili vsi na desno okò slepi, in nerazumljivo se mi je zdelo, kako so se mogli ravno tako vkup znajditi. Ko to premišljujem, prišli so do mene, in me prijazno pozdravijo. Vprašali so me, odkodi pridem, jaz jim pa odgovorim, da je moja historija precej dolga, in da jo bom povedal, če se zraven mene vsedejo. Res se vsedejo k meni, in jaz jim povem, kaj se mi je vse prigodilo od tega časa, kar sem od doma šel, čemur so se zelo čudili.

Ko sem historijò končal, naprosili so me mladi gospodje, naj grem z njimi v grad. Jaz grem; šli

smo skozi celo vrsto lepih dvoran in sob, in pridemo nazadnje v veliko dvorano, kjer je bilo deset naslonjač, na kterih so po dnevi sedeli, po noči pa spali. V sredi dvorane je stala enajsta naslonjača, in na tisto se je vsedel stari mož, vsi drugi pa so se vsedli vsak na svojo.

Ker so bile naslonjače vsaka le za enega človeka pripravljene, mi reče eden od mladih gospodov: „Vsedite se na stol, ki tam v sredi sobe stoji, in ne vprašajte nas za nobeno stvar, najmenj pa za to, zakaj smo na eno okò slepi. Karkoli vidite, molčite, in ne poprašujte za nobeno reč.“

Kmalo potem starček vstane, in gre ven. Pa čez nekaj minut pride že nazaj, in prinese vsakemu kos kruha, tudi meni. Ko smo kruh pojedli, prinese vsakemu glaž vina, ki smo ga izpili.

Po večerji sem jim moral še enkrat povedati svojo historijo, tako se jim je čudna zdela.

Ko je bilo pa že bolj pozno, reče eden od gospodov proti staremu možu: „Čas je že, da nam prinesete, kar potrebujemo, da svojo dolžnost storimo.“ Starček gre in prinese po vrsti vsakemu od gospodov eno skledo, in v skledah je bil pepel in črno oglje. Možje so se z ogljem in pepelom pomazali po obrazu, tako da so bili strašno grdi videti. Ko so se tako namazali, začeli so se na ves glas jokati, se po glavi in po prsih tepsti in vpiti: „To je sad naše lenobe in naše razuzdanosti!“

To so delali celo noč. Proti jutru pa so se umili z vodo in preoblekli, tako da se jim kar nič ni poznalo, kar so po noči s seboj počeli.

Lahko si mislite, milostna gospa, kako težko sem se jaz zdržal, da jih nisem prašal, čemu da vse to delajo. Zaspati nisem prav nič mogel.

Kmalo potem smo vstali in smo se šli sprehajat na frišni zrak. Med potjo pa sem gospodom rekel: „Povem vam, da moje radovednosti ne morem dalje brzdati. Vi ste pametni možjè, pa vendar se obnašate kakor norci, in se mažete z ogljem in pepelom po glavi. Naj se mi zgodi, kar hoče, jaz vas vendar prašam, zakaj to delate, in zakaj ste na eno okò slepi. To morajo čudne reči biti.“ Možje pa mi niso ničesa odgovorili, ko to, da naj se ne brigam za to, kar mi nič mar ni, in naj jih s takimi vprašanji ne nadlegujem dalje.

Po dnevi smo se o vsakdajnih rečeh pogovarjali, zvečer pa so spet vsak posebej večerjali; starček jim je potem tiste plave sklede prinesel; mladi gospodje so se pomazali, se po obrazu bíli in vpili: „To pride od naše lenobe in naše razvzdanosti.“ To so delali tudi prihodnje večere.

Jaz svoje radovednosti nisem mogel več brzdati, in sem jih prosil, naj mi vse povedó, ali pa naj mi pot pokažejo, po kterej bi prišel v svoje kraljestvo nazaj. Rekel sem, da ne morem teh ceremonij vsak večer gledati, ne da bi vedel, kaj pomenijo.

Eden od gospodov pa mi je odgovoril: „Nikar se ne čudite nad nami; mi vam iz same prijaznosti nič ne povemo, da ne pridete v ravno tako nesrečo, v kakoršni nas vidite. Če hočete pa z nami vred trpeti, le povejte, in potem boste vse zvedeli.“ Jaz sem odgovoril, da sem na vse pripravljen. Oni gospod pa mi je djal: „Nikar ne bodite tako

radovedni; kajti zgubili boste vaše desno okò.“ „Nič ne dè“ sem jaz rekel, „jaz vam ne bom nič očital, če me ta nesreča zadene.“ On pa mi je še rekel, da ne bom smel pri njih ostati, če na to mislim, ako prav desno oko zgubim, kajti njih število je že polno. Jaz pa sem djal, da bi sicer rad pri njih ostal, da pa se bom vse eno rad ločil, če drugače ne more biti; naj mi tedaj le vse povedó.

Tisti deseteri gospodje, ko vidijo, da se mene nobena beseda ne prime, pripeljali so koštruna in so ga zadavili; potem so ga odrli, in tisti nož, s katerim so ga odrli, so dali meni rekoč: „Vzemite ta nož, ker vam bo še prav prišel. Mi vas bomo v to kožo zašili; potem bomo stran šli in vas samega pustili. Potem bo priletel strašansko velik tič, ki se mu pravi roh;*) ta bo mislil, da ste koštrun, in vas bo visoko v oblake odnesel. Vi se pa ne smete nič bati. On se bo zopet proti zemlji obrnil in vas postavil na vrh neke gore. Kedar boste čutili, da ste na tleh, vzemite nož in prerežite kožo in zlezite iz nje. Ko vas bo roh videl, se bo zbal in odletel, in vas pustil. Vi morate pa precej naprej iti, tako dolgo, da pridete do lepega, velikega gradu, ki bo ves z zlatimi platnicami, s smaragdi in biseri okinčan. Vrata bodo odprte, in vi kar not stopite. Mi smo bili vsi v tistem gradu. Mí vam nič ne povemo, kaj smo tam videli, saj boste sami vse poskusili. Le to vam rečemo, da smo mi vsak svoje desno okò zgubili; in tisto pokoro, kakor ste jo nas delati videli, moramo tudi

*) Od tiča roha govori pravljica, da je tako velik in močan, da celò slona v zrak vzdigne.

le zavoljo tega prenašati, ker smo v tistem gradu bili. Kar smo mi vse doživeli, je tako čudno, da bi se cele bukve s tem napisale; pa vam ne povemo nič več od tega.“

Lunica je zdaj rekla: „Ker bo že v kratkem dan napočil, bom pa za danes nehala.“ Kralj Riar je pozabil na svojo krvoločno prisego, ker je bil na konec historije radoveden.

Dva in šestdeseta noč.

Drugo jutro se je Srebernica precej pozno zbudila. Vendar je kraljico poklicala in jo naprosila, naj naprej pove, kako je bilo s tretjim študentom. Lunica je pustila študenta tako naprej praviti:

„Draga gospa, ko me je eden od tistih desetih enookih gospodov ţako podučil, vzamem nož in se zavijem v tisto koštrunovo kožo, gospodje so me pa vanjo zašili. Potem so šli stran. Res kmalo prileti tisti veliki tič roh, me zgrabi in me odnese v zrak. Potem me položi na vrh neke gore.

Ko čutim tla pod seboj, vzamem nož, prerežem kožo in zlezem iz nje. Ko tič to vidi, se vstraši in odleti. Ta tič je čisto bel in strašansko velik; on zgrabi tudi vola ali konja in ga nese po zraku svojim mladičem.

Jaz jo hitro pobrišem, da bi prej prišel v tisti grad. Čez kakih šest ur hoje res pridem do gradu, in reči moram, da je bil še lepši, kakor so mi pravili. Vrata so bile odprte. Jaz stopim not in pridem na veliko dvorišče; iz dvorišča je bilo videti devet in devetdeset lesenih in ene zlate duri v

grajske sobe, brez tistih, ki so zapirale stopnice do gorenjih prostorov. Skoz nektere duri se je prišlo v vrtove, zkozi nektere pa v bogate shrambe, in v take kraje, kjer so se videle čudne reči.

Ravno meni nasproti so bile ene duri odprte; skoz nje se je prišlo v veliko dvorano, in v tisti dvorani je sedelo štirdeset mladih in tako lepih deklet, da nobeden malar lepših zmalati ne more.

Ko mene zagledajo, vstale so vse na enkrat in me prijazno pozdravile; ena pa mi je rekla: „Žlahtni gospod, bodite pozdravljeni! Že dolgo pričakujemo tacega viteza, kakoršni ste vi videti; upamo, da se znami ne boste slabo zabavali.“

Posadile so me na prvi stol, in ko sem se branil, so rekle: „Vi ste od zdaj naš gospod, in me vaše služabnice; kar ukazujte z nami po vaši volji.“

Ničemur na svetu se nisem toliko čudil, ko prijaznosti in pokorščini, s katero so meni te ženske stregle. Ena mi je prinesla vode, druga žlahtnih dišav, tretja novih oblačil, četrta jedi in pijače; in to brez vsake zmešnjave, kakor bi bile že prej zgovorjene, kaj ima vsaka storiti. Ko sem se z jedjo in pijačo pokrepčal, hotele so zvedeti mojo historijo, in jaz sem jim pravil moje zgodbe do pozne noči.“

Ko je Lunica tukaj omolknila, prašala jo je Srebernica, zakaj naprej ne pravi? „Ali ne vidiš, da je že dan,“ reče kraljica; „zakaj me nisi prej poklicala.“ Kralj pa je bil radoveden, kako se bo študentu v tem gradu godilo, zato je pustil kraljico še živeti.

Tri in šestdeseta noč.

Drugo jutro se Srebernica ni nič prej zbudila, in bil je skoraj že dan, ko je Lunica začela tako naprej praviti:

„Ko sem jim svoje zgodbe povedal," je pripovedoval tretji študent, „ostale so nektere ženske pri meni, druge pa so šle sveč iskat.

Nanosile so toliko sveč, da je bilo svetlo ko po dnevi, ko so jih vse prižgale. Lepo po vrsti so razpostavile vse sveče po dvorani.

Druge gospe so začele jedi in pijače na mizo nositi, zopet druge so prišle z inštrumenti za godbo. Ko je bilo vse gotovo, moral sem se z njimi k mizi vsesti, in večerjali smo precej dolgo. Nektere so potem vstale, vzele inštrumente in začele prav lepo gosti. Druge pa so začele plesati sparoma in tako lepo, da še nisem nikoli tako videl.

Še le o polnoči je ta veselica nehala. Potem so me peljale v lepo sobo, kjer sem našel čedno posteljo, na ktero se vležem in sladko zaspim."

Tu je kraljica povest ustavila, ker je že dan skozi okno gledal.

Štir in šestdeseta noč.

Drugo jutro je kraljica rekla: „Poslušajta, kako je tretji študent naprej pravil:

„Drugo jutro sem komaj vstal in se oblekel, kar pride vseh štirdeset gospodičen k meni, vse drugače, in še lepši oblečene, ko prej ta dan, in vošile so mi dobro jutro, ter prašale me, kako sem

spal. Potem smo šli zopet doli v dvorano, in jedli in pili smo, ter se kratkočasili celi dan. Zvečer pa sem šel spet v svojo sobo spat. Tako sem živel pri njih eno celo leto v obilnosti in veselji.

Ko je pa leto preteklo, prišle so dekleta nekega jutra vse žalostne in objokane k meni, in rekle so: „Z Bogom, ljubi gospod, mi se moramo ločiti.“ Ko jih vidim tako žalostne in objokane, jih prašam, kaj to pomeni, in ali bi se ne dalo nič pomagati, in kako ločitev da menijo? One pa so mi odgovorile: „Bolje, da vas nismo nikoli poznale; tako ljubeznjivega viteza še ni bilo pri nas; ne vemo, kako bomo brez vas živele.“ Potem so se začele jokati. „Ljube gospe,“ jim rečem jaz, „povejte mi vendar, zakaj ste tako žalostne?“

„Zato“ so rekle, „ker se moramo od vas ločiti. Morda se nikoli več ne vidimo; če pa vi hočete, in če se znate samega premagati, potem se znamo še videti.“ „Ljube gospodične,“ jim rečem jaz, „ničesa ne razumem, kaj mi pravite; tedaj mi morate bolj razločno povedati.“ — „Poslušajte tedaj,“ je rekla ena iz med njih, „vedite, da smo me vse princesinje in kraljeve hčere. Me tukaj skup dobro in prijetno živimo, kakor ste videli. Pa na konec vsacega leta se moramo za štirdeset dni na nek kraj podati, katerega vam ne smemo povedati; čez štirdeset dni pa pridemo spet v ta grad nazaj. Včeraj je bilo leto končano, in danes vas moramo zapustiti, in zato smo žalostne. Prej ko gremo, pa vam bomo dale vse ključe do vseh 100 vrat, in videli boste dosti čudnih roči, da vam ne bo dolg čas. Le to vam povemo, da zlatih vrat ne smete odpreti. Če tiste vrata odprete, potem se ne bomo nikoli več

videli, in ker se tega bojimo, zato smo žalostne. Ubogajte nas, in ne odpirajte zlatih vrat, ker to bo vaša nesreča. Ne bodite v svojo škodo radovedni, če nas vbogate, se bomo čez 40 dni zopet videli. Me bi lahko ključ od zlatih vrat seboj vzele; pa s tem bi razžalile princa, kakor ste vi, če bi mislile, da se ne morete toliko premagati, da bi te male zapovedi ne mogli držati.“

Ker se je že danilo, nehala je Lunica praviti.

Pet in šestdeseta noč.

Drugo jutro se je Srebernica prej zbudila in je poklicala kraljico z besedami: „Ljuba sestra, povej no gospodu kralju historijo od tretjega študenta naprej.“ Lunica je začela praviti:

„Tretji študent je tako naprej govoril, proti Sobeidi obrnjen: „Ko sem te princesinje tako žalovati in govoriti videl, postal sem še jaz otožen. Pokazal sem jim svoje sočutje in kako mi je težko ločiti se od njih; zahvalil sem se jim za dobri svet, ter obljubil, da se bom po njem ravnal, in pristavil sem še, da bi za tako lepe gospe še veliko težje reči rad storil. Lepò smo vzeli slovò, vsaka mi je podala rokò in me objela.

Gospodične so odšle in jaz sem ostal sam v gradu.

Dozdaj sem se bil tako dobro imel pri gostijah, plesih in veselicah, da še na to mislil nisem, da bi si grad bolj natanko ogledal. Na tisoče lepih reči še porajtal nisem, tako so me ženske očarale. Strašno mi je bilo dolg čas po njih, in zdelo se mi je, da bo teh 40 dni trpelo celih štirdeset let.

Sklenil sem, da zlatih vrat ne bom odprl, saj jih je še devet in devetdeset, ki jih brez skrbi odprem, da si vse ogledam. Vzamem tedaj prvi ključ in odprem prve vrata.

Prišel sem v lep vrt, kakoršnega menda ni več na svetu; bil je raju podoben. Vsake sorte lepo duhtečih, prekrasnih rožic je tu cvetelo, pa tudi vsake sorte drevesa in na njih različno sadje, katerega je bilo treba le utrgati in jesti. Jaz bi bil zmirom tu not ostal, pa radovednost me je gnala naprej, da bi še pri drugih vratih pogledal, kaj je za njimi skrito.

Odprem druge vrata in stopim v drug vrt, ki je bil, če mogoče, še lepši od prvega. Tu so rastle še žlahtnejše rože, da me je njih vonjava kar omamila.

Odprem tretje vrata in najdem veliko tičnico. Tu so sem in tje švigali slavčki in strnadi, kosi in škrjančki, ščinkovci in kanarčki, in vsake sorte tiči, ter so tako lepo prepevali, da je bilo veselje. Hrane so imeli obilo in vse je bilo čedno in snažno, tako da sem se čudil, kdo tem tičem streže, ko nobenega človeka ni blizo.

Med tem se je že dan nagnil, in sklenil sem, da se hočem k počitku podati, in drugi dan še naprej pogledati pri drugih vratih.

Drugi dan sem odprl četrte duri. Tu sem se še le prav začudil. Prišel sem na veliko dvorišče, okoli kterega je stala čudna palača. Ta palača je imela štirdeset vrat, ki so bile odprte, in skozi vsake se je prišlo do enega zaklada, katerih vsak je bil več vreden, ko celo kraljestvo. Prvi zaklad je bil naložen iz samih biserov, tako velikih, ko golobja

jajca; v drugem zakladu so bili sami demanti, v tretjem smaragdi, v četrtem čisto zlato, v petem rubini, v šestem srebro, in tako naprej vse dragocenosti, kakor ametisti, topazi, opali, turkizi, itd.

Ves začuden sem rekel: „Ko bi vsi kralji svoje zaklade sèm prinesli, pa bi še ne bilo toliko vrednosti, kakor jo je tukaj nakopičene. Kako so vendar te princesinje bogate in kako sem jaz srečen, da smem pri njih biti in se tega bogastva veseliti!“

Ne bom vam pravil, kaj sem še vse videl, ko sem odpiral vseh devet in devetdeset vrat, in zaklade tega gradu občudoval. Povem vam le, da sem potreboval devet in trideset dni, prej da sem odprl vseh devet in devetdeset vrat, in si vse ogledal. Samo zlatih vrat še nisem odprl, ker tega nisem smel . . . .“

Med tem pripovedovanjem je sivo jutro pogledalo skozi okno, in Lunica je umolknila. Kralj pa je bil radoveden, kako se bo s študentom naprej godilo.

Šest in šestdeseta noč.

„Tretji študent“ začela je Lunica prihodnjo jutro, je tako naprej pravil:

„Prišel je štirdeseti dan, odkar so princesinje odšle. Ko bi se bil mogel premagati ta dan, bil bi danes najsrečnejši človek, namesto da sem najnesrečnejši. Gospe so morale prihodnji dan priti, in lahko bi se bil zadovoljil z veseljem, da jih tako v kratkem zopet vidim, lahko bi bil brzdal svojo radovednost. Pa slabost me je premagala, in tega si še danes ne odpustim, in izročil sem sam sebe nesreči, ki me je zadela.

Jaz sem odprl tiste nesrečne duri, ki so mi bile prepovedane. Komaj stopim čez prag, kar me obmami nek čuden duh, da sem se kar v omotici na tla zgrudil. Prišel sem zopet k zavesti, pa nisem porajtal tega opomina, ampak šel sem naprej. Ko nekoliko postojim, navadil sem se te čudne vonjave, tako da mi ni bila nič več nadležna.

Stal sem v veliki, prevelbani dvorani, tla pa so bile z žafranom potrosene. Stalo je tam več zlatih svečnikov, in v njih so gorele sveče, ki so duhtele kakor aloje in ambra. Bilo je tudi več svetilnic, v kterih je gorelo lepo dišeče olje. Med mnogovrstnimi stvarmi, ki sem jih tam videl, zagledal sem tudi črnega konja, da tako lepega še nisem videl. Stopil sem bliže, da bi ga bolje ogledal; sedlo in brzdo je imel iz čistega zlata, v jaslih pa je imel otavo in prosò. Jaz primem konja za brzdo, in ga peljem k luči, da bi ga bolje videl. Potem se vsedem nanj in hočem naprej jahati. Konj se pa ne gane, zato ga vdarim z bičem, ki sem ga tam blizo našel. Komaj pa konja vdarim, kar jame grozno vpiti in razpne peruti, ki jih poprej še zapazil nisem, in vzdigne se z mano v zrak v grozno visočino. Jaz sem le na to pazil, da sem trdno sedel, in čeravno sem bil zelo prestrašen, vendar sem dobro sedel na konju.

Potem se spusti navzdol in prileti na streho nekega gradu, in tam me stresa tako dolgo raz sebe, da res z njega doli padem, in ob enem me je vdaril z repom čez desno okò, tako da mi je izteklo.

Tako sem postal enook. Zdaj sem se spomnil na to, kar so mi tisti deseteri mladi gospodje

pravili. Konj je odletel stran; jaz pa vstanem, ves žalosten nad nesrečo, ktere sem si bil sam kriv. Grem v grad in pridem v dvorano, kjer je stalo v okrogu deset stolov in eden nekoliko viši v sredi. Iz tega sem spoznal, da je to ravno tisti grad, iz katerega me je roh odnesel.

Tistih desetih enookih gospodov ni bilo v dvorani. Jaz jih tam počakam, in res so kmalo prišli s tistim starčkom. Niso se čudili ne nad tem, da sem prišel, ne nad tem, da sem bil na eno okò slep.

„Žal nam je," so rekli, „da se vašega prihoda ne moremo tako veseliti, kakor bi radi; pa mi vaše nesreče nismo krivi."

„Tega tudi ne smem reči" odgovorim jaz, „le jaz sam sem si tega kriv." „Tolažba je za nesrečne" so pristavili „če še druge nesrečne vidijo, in to tolažbo imate na nas. Kar se je vam zgodilo, se je tudi nam. Mi smo eno celo leto se radovali s tistimi gospodičnami in bi se lahko še, ko bi ne bili, potem ko so odšle, odprli tistih zlatih vrat. Vi niste bili nič bolj pametni, ko mi, in zadela vas je tista kazen. Mi bi vas radi med se vzeli, da bi se znami vred pokorili, pa povedali smo vam že, da nam to ni mogoče. Hodite od nas in pojdite na cesarski dvor v Bagdad, tam boste tistega našli, ki bo odločil vašo daljno osodo."

Potem so mi pokazali pot in jaz sem se ločil od njih. Med potjo sem si obril brado in obrve in oblekel sem se v študentovsko obleko. Dolgo časa sem hodil. Nicoj ta večer sem vendar prišel v to mesto. Pred vrati sem našel ta dva študenta, moja tovarša, ki sta tukaj ravno tako neznana, kakor jaz.

Vsi trije smo se čudili, da smo vsi na enem očesu slepi. Pa nismo imeli časa se pogovarjati. Prišl, smo še komaj o pravem času, da ste nas vi, spoštovana gospa, prenočili.“

Ko je tretji študent svojo historijo končali rekla je Sobeida, proti študentom obrnjena: „Vi ste prosti, vsi trije, pojdite kamor vam ljubo.“ Eden med njimi pa odgovori: „Žlahtna gospa, mi bi še radi slišali historije od onih treh gospodov, ki še vsak svoje niso povedali.“

Sobeida pogleda cesarja, ministra Žafarja in strežaja Radoslava in jim reče: „Zdaj je vrsta na vas, da vsak svojo historijo povesteˊ!“

Na to odgovori minister Žafar: „Žlahtna gospa, mi ne vemo druzega povedati, ko to, kar smo že prej povedali: Mi smo trgovci in smo prišli v Bagdad, da svoje blago prodamo, katero je shranjeno v oštariji, kjer stanujemo. Bili smo z mnogimi druzimi gospodi pri nekem trgovcu na kosilo povabljeni; on nas je z dobrimi vini tako vpijanil, da smo poslali po godce in plesalke in smo tak šunder delali, da je prišla mestna straža, ki nas je hotela zapreti. Druge so prijeli, mi trije pa smo vši, in ker je bila naša oštarija že zaprta, potrkali smo na vaše vrata, da bi nas stražniki na ulicah ne dobili. To je naša povest, milostiva gospa.“

Na te besede Sobeida ni vedela, kaj bi rekla. Ko študenti to zapazijo, začeli so za trgovce prositi, naj jim tudi odpusti. „Dobro, naj bo“ reče Sobeida; „naj bo za vse enaka pravica, pa spustim vas le pod tem pogojem, da mi vsi precej iz hiše greste.“

Te besede je rekla z jeznim obrazom; zato so vsi, cesar, minister, Radoslav, tisti trije študenti in

tisti postrežček hitro ven tekli, ne da bi kteri besedo zinil; zakaj tistih sedem zamorcev s sabljami je še zmirom tam stalo. Ko pridejo iz hiše, in ko se za njimi vrata zapró, rekel je cesar tistim trem študentom, ki ga še zmirom niso poznali: „Gospodje, kam mislite zdaj iti, ko še dan ni, in niste znani v mestu?“ „Tega ravno ne vemo,“ rečejo študenti. „Pojdite z nami!“ reče cesar. Na to migne ministru in mu reče na uho: „Vzemi jih s sabo, jutri pa jih k meni pripelji, jaz bom njih historije zapisati pustil, ker so tako čudovitne.“

Minister Žafar je tedaj vzel študente s seboj; postrežček je šel domu; cesar je pa šel s strežajem v svojo palačo. Vleže se v posteljo, pa ne more zaspati, tako je imel polno glavo od dogodkov tega večera. Posebno pa ga je mikalo zvedeti, kdo je Sobeida, in zakaj tiste psice tako tepe, in zakaj ima Amina tako razkraspane prsi. Naredil se je že dan, ko je še zmirom na to mislil. Cesar vstane, gre v svojo dvorano, kjer je sodbo držal in ljudi sprejemal, in se vsede na svoj prestol.

Minister kmalo pride in se mu prikloni. „Minister“ mu reče cesar, „danes nemamo tako nujnih opravkov. Bolj me zanimajo tiste tri ženske in tisti dve črni psici. Nemam miru, dokler ne zvem, kaj to vse pomeni. Pójdi in pripelji tiste ženske sèm in pokliči tudi študente. Pojdi urno, ker sem sila radoveden.“

Minister je brž tekel, ker je poznal nepotrpežljivost svojega gospoda. On pride k gospodičnam in jim pové prav vljudno, naj gredó nemudoma k cesarju; pa o tem, kar se je po noči zgodilo, ni nič omenil. Ženske se napravijo in gredo z ministrom,

kateri je mimogredé tudi študente poklical, katerim je bil že po noči povedal, da so bili s cesarjem vkupej. Minister pripelje ženske brž pred cesarja, tako da se je ta njegovi hitrosti čudil. Cesar reče gospodičnam sesti in pozdravi študente, kateri so z globokim priklonom spoznati dali, da vedó, s kom so bili sinoči v družbi.

Ko so se gospe vsedle, reče jim cesar: „Ne bodite nemirne, če vam povem, da sem bil sinoči kot trgovec preoblečen pri vas.; vi me niste nič razžalile, in ne bom vam nič žalega storil; nasprotno sem z vami prav zadovoljen. Hotel bi, da so vse ženske v Bagdadu tako modre, kakor ste vi. Vi ste z nami lepo ravnale, za kar sem vam hvaležen, ker bi bil za svojo neuljudnost res kazen zaslužil. Po noči sem bil trgovec, zdaj sem pa cesar Arešid, peti cesar iz slavne hiše Above. Jaz sem vas le poklicati dal, da zvem, kdo ste, in zakaj je ena iz vas tiste psice tako tepla in potem objemala? in zakaj ima druga prsi tako polne zarastkov?“

Čeravno je cesar te besede prav razločno povedal, tako da so jih ženske dobro zastopile, je vendar minister Žafar vse cesarjeve besede še enkrat slovesno ponovil, ker je bila taka navada pri dvoru.

„Toda, gospod“ reče Lunica, „saj je že dan. Ako hočete historijo do konca slišati, me morate še en dan pri življenji pustiti.“ Kralj je bil zadovoljen, ker se je nadejal, da bo slišal Sobeidino historijo, na ktero je bil zlo radoveden.

Sedem in šestdeseta noč.

„Moja ljuba sestra“ reče Srebernica proti koncu prihodnje noči, — „povej nama Sobeidino historijo, ker ona jo je gotovo cesarju povedala.“ „Se ve da jo je povedala, prične Lunica praviti; „ko jo je cesar s takimi besedami potolažil, pripovedovala mu je tako:

Sobeidina historija.

„Mogočni cesar“ je rekla, „historija, ki vam jo bom povedala, je ena najčudnejših, kar ste jih še kedaj slišali. Jaz in tisti dve črni psici smo sestre, hčere enega očeta in ene matere. Zvedeli boste, kako ste se moji sestri v psice spremenili. Uni dve gospodični, ki pri meni stanujeta, sta tudi moji sestri, pa le po očetu; mater imata drugo. Tista, ki ima razpraskane prsi, se kliče Amina, druga Zafija, jaz pa Sobeida.

Po smrti našega očeta se je premoženje med nas razdelilo, tako da smo vsaka enako doto dobile. Moji dve sestri od druge matere sta šli s svojo materjo v drugo hišo stanovat; me tri, ki smo bile od prve matere, pa smo ostale doma; kmalo potem smo podedovale mi tri še vsaka tisoč cekinov po svoji materi.

Ko smo denar dobile, sta se moji dve starejši sestri pomožili, kajti jaz sem bila med njimi najmlajša; uni dve sta šli s svojima možema stran, jaz pa sem sama ostala. Nekaj časa potem pa je mož od najstarše sestre vse prodal; s tem denarjem in

z doto moje sestre sta šla po svetu, not v Afriko. Tam pa je mož začel zapravljati tako da sta prišla ob vse premoženje; mož je iskal in našel vzrok, da je mojo sestro zapodil in se od nje ločil.

Prišla je po dolgem in težavnem potovanji v Bagdad nazaj, v tako žalostnem stanu, da bi se je moral kamen usmiliti. Prišla je k meni, in jaz sem jo tako ljubeznjivo sprejela, kakor se za sestro spodobi; vsa objokana mi je pravila, kako je njen mož z njo grdo ravnal in jo ob vse spravil. Jokala sem se z njo, prinesla sem jej moje obleke in jej rekla: „Ti si moja starejša sestra, in jaz te imam, kakor za mater. Jaz od svojega premoženja nisem še nič zapravila, ampak še več imam, ko prej, ker se pečam s svilorejo, in so mi svilorejke veliko svile napredle. Vse, kar je moje, pa je tudi tvoje, bodi tedaj brez skrbi.“

Več mescev sve tako v miru vkup živeli. Pogovarjali sve se večkrat o najini tretji sestri, in se čudili, zakaj nikoli nič ne piše. Kar naenkrat pride ravno tako razmršena in zapuščena k nam, kakor prva sestra. Tudi njo je njen mož stran zapodil, potem ko je njeno premoženje zapravil. Jaz sem jo ravno tako ljubeznjivo k sebi vzela, kakor prvo sestro.

Čez nekaj časa sta mi rekli obe sestri, da se hočeta spet pomožiti, ker nečeta meni v nadlogo biti. Jaz sem jima rekla, da meni nista prav nič v nadlogo, ker je moje premoženje za vse tri dosti veliko. „Ne morem zapopasti“ sem še pristavila „kako da moreta v zakon siliti, ko sta vendar tako žalostne skušnje imeli? Saj veste, kako redko se pravi mož dobi. Ostanita pri meni, in vesele bodimo skupaj.“

Pa vse moje besede so bile zastonj. Obe sta se pomožili, pa obe nesrečno. Čez nekaj mescev sta prišli k meni nazaj, in me začeli za zamero prositi. „Ti si naša najmlaji sestra," sta rekli, „pa si najbolj pametna med nami. Vzemi nas nazaj, če ne za sestre, pa vsaj za dékle. Nikoli več ne bove kaj tacega storili." „Jaz ostanem tista ko prej" rečem jaz, „kar pri meni ostanita, pa je." In tako smo spet vkup živele.

Ko smo bile tako eno leto vkup, in je Bog moje premoženje tako blagoslovil, da je vedno naraščalo, vzela sem si naprej, da hočem po morji odpotovati in kupčije delati. Šla sem tedaj s sestrama v Balforo, in tam sem kupila eno barko. V Bagdadu sem nakupila blaga in sem ga dala na barko spraviti. Pri ugodnem vetru odjadramo in kmalo pridemo iz perziškega zaliva. Ko pridemo na odprto morje, zasukali smo se proti Indiji in v dvajsetih dneh smo zagledali zopet suho zemljo. Videli smo veliko goro in v njenem podnožji se je razprostiralo veliko mesto. Kmalo pridemo do brega in barko priklenemo.

Jaz nisem drugih čakala, ampak skočim kar sama iz barke na breg in grem proti mestu. Pred mestnimi vrati sem videla veliko stražo stoječih in sedečih móž s palicami v rokah. Bili so tako grdi videti, da sem se kar vstrašila. Ker se pa nobeden ni ganil, in še z obrvi ne trenil, šla sem bliže in videla sem, da so vsi okamneli. Šla sem v mesto, hodila po ulicah, in videla mnogo ljudi, stoječe, sedeče, ležeče, pa vsi so bili okamneli, nobeden se ni ganil. Štacune so bile večidel zaprte, v odprtih pa sem videla same okamnele ljudi. Iz nobenega

dimnika se ni kadilo, vse je bilo mrtvo, spoznala sem, da je celo mesto okamnelo.

Ko pridem na veliki trg v sredi mesta, najdem velike zlate vrata odprte. Za vrati je bilo svilnato pregrinjalo in ena svetilnica. Ko si celo palačo ogledam, vedela sem koj, da mora to kraljeva hiša biti. Stopim v palačo, pa ne najdem nobenega živega človeka, le nekaj okamnelih strežajev in vojakov je bilo na dvorišči.

Pridem v drugo dvorišče, in najdem veliko ljudi, eni kakor bi prišli, drugi kakor bi odhajali, pa nobeden se ni premaknil, vsi so bili okamneli. Kamor pridem, povsodi je bila grozna tihota.

Ko pridem v četrto dvorišče, vidim pred sabo prav lepo poslopje, okna so imele mreže iz čistega zlata. Mislila sem, da mora to hiša od kraljice biti, in stopim not. V veliki dvorani najdem več okamnelih zamorcev. Ko pridem v najlepšo sobo, vidim neko okamnelo gospo, ki je imela krono na glavi in prelepe bisere okoli vratu; spoznala sem, da mora to kraljica biti. Nič lepšega ne more biti, ko tisti biseri in demanti, ki so se na njej svetili. Ogledala sem si tudi sobo kraljice, ki je bila polna dragocenosti.“

Med tem se je dan naredil, in Lunica je nehala praviti. Kralju se je ta historija zelo dopadala, in rekel je: „Jaz bi rad vedel, zakaj so bili vsi ljudje v kamen spremenjeni?“

Osem in šestdeseta noč.

Drugo jutro je pravila kraljica naprej:

„Iz kraljičine sobe“, je pripovedovala Sobeida, „sem šla naprej po hiši in videla še mnogo drugih

prelepih sob, in na zadnje sem prišla v veliko dvorano, in tam je bil postavljen velik prestol iz čistega zlata in s smaragdi obrobljen. Na prestolu pa je bila naslonjača, z biseri štikana. Nad prestolom pa se je lesketal demant tako velik, ko štrusovo jajce, in tako čist, da ni bilo temne pike na njem videti. Svetil se je pa tako, da nobena luč ne more tako svetla biti. Pa vendar sta goreli brez potrebe poleg demanta še dve prižgani sveči. Mislila sem za to, da mora vendar kak živ človek v hiši biti, ki je sveče prižgal, ker same se menda niso vžgale.

Ker so bile vse duri odprte, sem šla še skozi več sob in kamer, in našla sem povsod necenjeno bogastvo in lepoto. Bila sem tako zamaknjena v te stvari, da sem čisto pozabila na barko in na sestre. Med tem se je pa noč naredila, in morala sem misliti, kako pridem v barko nazaj. Hotela sem iti zopet skozi tiste štiri dvorišče ven, pa zgrešila sem pot, in nikakor nisem več mogla velikih vrat najti. Po dolgem iskanji sem prišla spet v tisto dvorano nazaj, kjer je stal prestol in kjer se je tisti demant svetil. Ker je bila že noč, sem sklenila tu prenočiti, in še le drugo jutro v barko nazaj iti. Vsedem se na tisto naslonjačo na prestolu, pa bilo me je tako strah, da nisem mogla očesa zatisniti.

Okoli polnoči sem zaslišala nek možki glas, kakor bi glasno molil. To me zveseli, vstanem, vzamem luč, in grem tiho na tisto stran, od koder se je glas slišal. Slednjič pridem do tiste kamre, iz ktere se je glas slišal, postavim svečnik na tla in pokukam skozi ključavnico. Vidim kapelico z voščenimi svečami razsvitljeno. Pred neko sveto podobo pa je klečal mlad mož in bral iz molitvenih bukvic.

Čudila sem se, videti edinega živega človeka v tem mrtvem mestu.

Odprem vrata in rečem z močnim glasom: „Hvaljen bodi Bog, ki si nas srečno na morji varoval. Daj nam to milost, in varuj nas še naprej, da se srečno vrnemo. Gospod, usliši mojo molitev!“

Mladi mož me je pogledal in me prašal: „Dobra gospa, povejte mi, kdo ste, in kako ste sèm prišli, v to nesrečno mestó. V zahvalo vam bom potem povedal, kdo sem jaz, in kaj se mi je zgodilo, in zakaj je to mesto okamnelo.

Jaz mu hitro povem, od kodi da pridem, in kako smo po dvajsetdnevni morski poti pripluli srečno v ta kraj. Na to ga prosim, naj tudi on svojo obljubo spolni, in naj mi pové, kaka osoda je nad tem mestom, da so vsi ljudje okamneli.

Ljuba gospa“ mi reče, „le malo potrpite.“ „Pri tem zapre molitvene bukvice, in me pelje v dvorano, kjer se vsedeva. Pri tem ga ogledujem in čedalje bolj se mi je dopadal, kakor do tje še noben možki ne. Rečem mu, tedaj prijazno: „Ljubeznjivi gospod, ne morem dočakati, da mi poveste toliko čudne zgodbe tega mesta; povejte mi hitro, kako ste se vi smrti rešili, ko so vendar vsi drugi okamneli.“

Tukaj se kraljica ustavi in reče kralju Riarju: „Ali ne vidite, vaša milost, da je že dan; ne smem tedaj naprej praviti.“ Kralj vstane s sklepom, da hoče konec historije v prihodnji noči slišati.

Devet in šestdeseta noč.

Drugo jutro naprosi Srebernica svojo sestro, da je povest tako nadaljevala: „Sobeida je pravila naprej:

„Milostna gospa“ je rekel mladi mož k meni obrnjen, — „vam se že vidi, da ste pobožna ženska in da verujete v pravega Boga. Ta naš Bog je pokazal nad tem mestom, kako velika da je njegova moč. To mesto je bilo glavno mesto našega kraljestva, in moj oče je bil kralj te dežele. Moj oče in moja mati in vsi prebivalci tega mesta so bili malikovalci in pogani. Živeli so pregrešno, namesto Boga so častili ogenj in hude duhove.

Mi smo imeli pa nekdaj staro krščenco v hiši, ki je bila kristjanske vere in je mene skrivè vse naučila, kako se mora moliti k pravemu Bogu. „Moj princ“ je rekla včasih, „vedite, da je le en sam Bog, in bojte se, častiti druge bogove.“ Tudi me je naučila brati in dala mi je te molitvene bukvice. Dekla je potem umrla, pa jaz sem si njene nauke vse zapomnil, in molil sem vedno pravega Boga.

Pred tremi leti se je zaslišal po našem mestu nek čuden glas iz višav, ki je razločno pravil: „Ljudje! pustite vaše malike in častite pravega Boga, ker on je vsmiljen.“ Ta glas se je skoz tri leta večkrat ponavljal. Pa noben človek se ni hotel spreobrniti. Za to so ravno tri leta potem, ko se je glas vprvič slišal, okoli štirih zjutraj vsi ljudje tega mesta okamneli, vsak na tistem mestu, kjer je ravno stal ali pa sedel ali pa ležal. Tudi kralju, mojemu očetu, in kraljici, moji

materi, se ni bolje godilo. Samo meni je Bog prizanesel, in zato še bolj iskreno molim vsak dan; prepričan sem, da je tudi vas meni Bog v tolažbo poslal, in za to se mu prisrčno zahvalujem; ker mi je bilo do zdaj grozno dolg čas.“

Te besede so moje srce še bolj za princa vnele. „Res je, princ“ mu rečem, „mene je Bog sèm poslal, da vas rešim iz tega pustega kraja. Barka stoji na bregu, in lahko se peljete z nami. Iz blaga, ki ga bote videli na barki, se boste lahko prepričali, da sem bogata in spoštovana v Bagdadu, kjer sem domà. Tam ste lahko v naši hiši tako dolgo, da bo naš cesar v Bagdadu za vas zvedel, in vas kot kraljeviča s častjo sprejel. Naš cesar je dobrosrčen mož, in nikogar ne zapusti, kdor se pod njegovo varstvo podá. Kaj hočete tukaj delati, kjer je vse mrtvo in pusto. Z mojo barko ukazujte, kakor vam drago.“ Njemu je bil moj predlog všeč, in pogovarjala sva se celo noč, kako se bova na moj dom peljala.

Zjutraj zgodaj greva k barki, kjer so me že sestre in kapitan in mornarji težko pričakovali in v velikih skrbeh bili za mene. Pokazala sem sestrama princa, in povedala, kaj me je zamudilo, in kaj sem v mestu videla.

Potem so naši mornarji vsę naše blago iz barke v morje zmetali, in namesto tega so v barko nanosili iz mesta dragocenosti, in demante in bisere iz kraljeve palače, zlato in srebro. Ko so že več dni nosili, bila je barka polna, in nismo mogli več s sabo vzeti, ker za vse dragocenosti, kolikor jih je tam nakopičenih, bi potrebovali tri take barke, kakoršna je bila moja. Ko smo tako vse, kar se

nam je vredno zdelo, v barko naložili in ko smo se preskrbeli z živežem in vodo, odrinemo z dobrim vetrom proti domu.“

Pri teh besedah Lunica zapazi, da se že svita, in umolkne.

Sedemdeseta noč.

Proti koncu prihodnje noči pokliče Srebernica sestro Lunico, in jo prosi: „Ljuba sestra, povej nama, če sta Sobeida in tisti kraljevič srečno v Bagdad prišla?“

„Precej boš to zvedela,“ reče kraljica, „kajti Sobeida je tako naprej pripovedovala:

„Mladi princ in moje sestre in jaz smo se vsak dan dobro zabavali. Pa naša prijaznost žalibog ni dolgo trpela. Ko sta moji sestri videli, da ima princ mene posebno rad, bili sta mi strašno nevošljivi. Vprašali sta me enkrat, kaj jaz s princem mislim, in vedela sem, da me prašata iz hudobnega namena. Jaz pa sem jima za šalo odgovorila, da bom princa za moža vzela, in rekla sem še proti kraljeviču obrnjena: „Moj kraljevič, če v Bagdad pridemo, hočem biti vaša žena in vaša služabnica, in vi bodite moj gospod.“

„Častitljiva gospodična“ reče princ, „ne vem, če se ne šalite; pa povem vam v resnici pred vašima sestrama, če vam je drago, da vas hočem ne za svojo služabnico, ampak za svojo gospo in zapovedovalko, in ne bom se predrznil, vam ukazov dajati.“ Moji sestri sta pri teh besedah barvo spremenili, in od tega časa me nista mogli več videti.

Bili smo že blizo mesta Basore. Po noči, ko sem spala, me primeta moji sestri in me vržeta v morje. Tudi princa sta v morje vrgli. On je vtonil. Jaz pa sem se en čas nad vodo obdržala, in prišla sem k sreči na plitev kraj, tako da sem zamogla na noge stopiti. Videla sem nekaj črnega pred sabo, jaz si mislim: morda je suh svet; počasi prikobacam tje in res pridem na suho zemljo. Zjutraj sem videla, da sem na majhnem, pustem otoku, ne predaleč od Basore. Svojo zmočeno obleko sem posušila na solncu, in pozneje sem našla tudi majhen studenček, kar mi je bilo v veliko tolažbo, češ, da vsaj žeje ne bom konec vzela. Ko se nekoliko v pesek vsedem, in okoli sebe gledam, vidim naenkrat veliko kačo s perutnicami proti meni teči. Bila je videti v velikem strahu, da je kar jezik kazala, in s perutnicami okoli sebe bila. Meni se žival smili, in res vidim za njo priteči še eno drugo, še veliko večo kačo, ki je prvo za rep lovila in jo požreti hotela. Jaz, ne da bi zbežala, imela sem toliko poguma, da zgrabim za težek kamen in ga tako zabrusim zadnji veliki kači v glavo, da jej vso čepinjo prebijem, tako da se je žival kar zvila in pri tej priči poginila. Ko manjši kača to vidi, zleti v zrak in odleti, kakor tič, pod oblaki čez morje. Jaz sem gledala za njo, dokler je je bilo še kaj videti; potem pa se vležem in zaspim.

Mislite si, kako sem se jaz začudila, ko zraven sebe, ko se zbudim, vidim seđeti eno lepo črno oblečeno gospo, ki je imela na traku dve črni psici pri sebi. Jaz si zmanem oči, in ženo vprašam, kdo da je.

Ona mi odgovori: „Jaz sem tista kača, katero ste prej najhujšega sovražnika rešili, ker ste mu

s kamnom glavo razbili. Za to veliko dobroto sem tudi jaz nekaj za vas storila; in mislim, da vam bo prav. Jaz sem Vila, in dobro vem, kako izdajalsko in nesramno grdo ste vaši dve sestri z vami ravnali. Ko ste me vi rešili, sem vzela precej nekaj prijatlic, ki so tudi Vile ali žalek žene, in me smo vse vaše blago iz barke na vaš dom znosile, in barko potem potopile. Vaši dve sestri pa sem zaklela v pasjo podobo. Tukaj ju imate obedve. Ta kazen pa še ne zadostuje, kaznovati ju morate še huje, kakor vam bom jaz povedala.“

Po teh besedah zgrabi Vila mene z eno roko, obe psici pa z drugo, in nas odnese po zraku v Bagdad. Tam najdem v mojih shrambah že vse bogastvo, ki smo ga bili na barko naložili. Prej ko odide, mi reče še črna žena: „Jaz vam zapovem, da ti dve psici vsak večer z bičem pretepete, in sicer da naštejete vsakej po sto vdarcev za njih grdo pregreho in hudobijo; če tega ne storite, zaklela bom tudi vas v pasjo podobo, kakor sem ti dve.“ Jaz sem jej morala obljubiti, da bom to storila.

Od tega časa pretepavam ti dve psici vsak večer tako, kakor je vaše veličastvo videlo. Z mojimi solzami jima pokažem, kako težko mi to dé pri srcu, in vi pač vidite, da si v tem reva ne morem pomagati.

Ako bi radi še kaj zvedeli, vam bo to moja sestra Amina povedala.

Ko je cesar z dopadajenjem slišal Sobeidino historijo, rekel je ministru, naj prijazno Amino naprosi, da bi še ona povedala, zakaj je po prsih tako razpraskana.

„Pa saj je že dan“ reče Lunica, bom pa jutri naprej povedala.“ Kralj je bil radoveden, kaj bo

Amina povedala, in da bi to historijo zvedel, pustil je kraljico še živeti.

Ena in sedemdeseta noč.

Srebernica je bila zelo radovedna, slišati historijo Amine, zato se je drugo jutro zgodaj zbudila, in prosila kraljico, naj povè, zakaj je imela Amina tako razkraspane prsi. „Precej ti bom povedala," reče Lunica, „le poslušaj, kako je Amina svojo historijo cesarju Arešidu pravila:

Aminina historija.

„Mogočni cesar" je pričela Amina, „da ne bom pravila reči, katere ste zvedeli že od moje sestre, bom brž povedala, da so me moja mati kmalo potem, ko smo si najeli drugo hišo, dali nekemu bogatemu možu za ženo, ker so mati hoteli sami za-se živeti.

Čez leto dni umrje moj mož, in mi zapusti celo svoje premoženje, osemdeset tisoč cekinov. Že obresti od tega denarja so toliko nesli, da sem lahko brez skrbi živela. Ko je pa šest mescev žalovanja minulo, kupila sem si deset tako lepih in žlahtnih oblačil, da je vsako veljalo deset tisoč cekinov, in ko je leto preteklo, začela sem te drage obleke nositi.

Necega dne, ko sem v hiši nekaj opraviti imela, so mi rekli, da me neka gospa išče. Ukažem jo not pripeljati. Bila je že zelo stara žena. Ponižno me je pozdravila, se mi priklonila, in rekla: „Do[illegible]

gospa, ne zamerite mi, da vas nadlegujem; zaupanje v vašo znano dobrosrčnost mi je dalo ta pogum. Milostna gospa, jaz imam hčer, ki nema več očeta, in ta hči se ima omožiti, pa midve sve čisto neznani v tem mestu. To je nama zelo sitno, zakaj midve bi radi tistim ljudem, kjer je ženin doma, pokazali, da tukaj nisve neznani in da imave tukaj znance in veljavo. Zato vas prosive, dobra gospa, da nam skažete to čast in da pridete na ženitovanje, ker potem naji bodo bolj v časti imeli, ko bodo videli, da tako imenitna gospa zavoljo naji k ženitovanji pride. Če tega ne storite, potem se ne znave kam obrniti, in bove hudo žalostni.“

Ko to reče, se je začela jokati, tako da se mi je zasmilila. „Nič ne jokajte, ljuba mamka“ rečem jaz, „jaz bom že prišla; samo povejte mi, kam naj pridem, in pustite mi toliko časa, da se preoblečem.“ Stara žena se je nad to obljubo zelo zveselila, ter mi hitela roke poljubovati, akoravno sem jej branila. „Bog vam bo vašo dobroto povrnil,“ je rekla, „in vam bo tudi srečo dal. Le počakajte me tukaj, jaz bom prišla po vas zvečer, da pojdete z mano. Z Bogom ta čas, milostna gospa!“

Ko je odšla, sem izbrala tisto obleko, ki se mi je najbolj dopadala, okinčala sem si vrat in roke z najlepšimi biseri in demanti. Nekaj mi je pravilo, da mora tako biti. Ko se je mračiti začelo, prišla je stara žena k meni. Poljubila mi je roko in rekla: „Moja ljuba gospa, žlahtnice mojega ženina, vse imenitne gospe, so že zbrane; ako vam je drago, pojdite z mano.“

Jaz res vstanem, pa sve šli; ona pred mano, jaz pa za njo z mojimi služabnicami, katerih sem

več s seboj vzela, ter jih prej čedno oblekla. V širokih, lepo osnaženih ulicah se vstavimo pred velikimi vrati, nad kterimi je visela svetilnica. Nad vrati pa je bilo zapisano: „Tukaj je hiša zabave in veselja.“ Stara žena je potrkala, in vrata so se odprle.

Peljali so nas skozi dvorišče v veliko dvorano, kjer me je sprejela mlada, čudovito lepa gospa. Prišla mi je nasproti, me objela, me posadila na stol, zraven kterega je stal z demanti obrobljen prestol, in mi rekla: „Častita gospa, povabljeni ste bili na ženitovanje; pa to ženitovanje bo drugačno, nego si ga vi mislite. Jaz imam brata, ki je lep in galant človek. On je slišal o vaši lepoti, in je tako zaljubljen v vas, da bi bil nesrečen, če ga ne vzamete. On vé, da ste imenitnega rodu, pa povem vam, da je on ravno tako žlahtnega stanu. Če moje prošnje kaj pomagajo, tedaj vas prosim, dajte ga vzeti.“

Odkar je bil moj mož umrl, še nisem mislila na možitev; pa tako lepej gospej si nisem upala naravnost odreči. Ker sem se tedaj obotavljala, in molčé zarudela, plosknila je gospa z rokama in odprla stranske duri, iz katerih je stopil mlad mož čvrste in prijetne postave, da sem ga bila kar vesela. Vsedel se je k meni in se začel tako kratkočasno z menoj pogovarjati, da sem spoznala, da mi ga je sestra še premalo pohvalila. Ko je tedaj videla, da se med sabo lahko zastopiva, plosknila je vdrugič z rokami, in stopil je v sobo dohtar s štirimi pričami, je naredil ženitovanjsko pismo, kterega smo podpisali mi in priče. Edino, kar je moj mož od mene zahteval, je bilo to, da ne smem z nobenim drugim

govoriti, in če to zapoved držim, je rekel, bom prav zadovoljna z njim. Poroka se je precej sklenila in jaz sem bila nevesta na ženitovanji, na ktero sem bila le povabljena.

En mesec po poroki potrebovala sem nekaj blaga, in prosila sem moža, naj mi dovoli, da grem v štacuno si tistega blaga za obleko kupit. On je dovolil, in jaz sem vzela s seboj tisto staro ženo in dve služabnici. Med potjo mi je stara žena rekla: „Moja draga gospa, ker hočete kupiti svilnate robe, peljala vas bom k enemu mlademu štacunarju, ki ima najlepšo svilnato robo.“ Res gremo v tisto štacuno, v katerej najdemo mladega, izobraženega trgovca. Jaz se vsedem, in rečem stari, naj pusti prinesti najlepših svilnatih kosov. Starka je hotéla, naj mu to sama povem, pa jaz jej rečem, da sem svojemu možu obljubila, z nobenim drugim, ko z njim govoriti.

Trgovec je prinesel več kosov, in ko si enega zberem, pustim štacunarja prašati, koliko velja. On reče starki: „Jaz ga ne dam ne za srebro, ne za zlatò; pa jaz ga hočem gospej podariti, ako mi dovoli, da jo na lice poljubim.“ Jaz vkažem starki, naj mu reče, da je predrznost od njega, kaj tacega zahtevati. Pa ona, namesto da bi me vbogala, je začela meni prigovarjati, da je to le malenkost, da zavolj tega še ne govorim z njim, in da bo stvar kmalo pri kraji. Meni se je roba tako dopadala, da sem bila dosti neumna in sem jo vbogala. Starka in služabnice so stopile pred mene, da bi me nihče ne videl, in jaz sem trgovcu ponudila lice, da bi me poljubil. Pa namesto me poljubiti, me je tako vgriznil v lice, da se mi je kar kri pocedila. Jaz

sem se tako ustrašila, da sem kar omedlela, in trgovec je imel čas, svojo štacuno zapreti in zbežati. Moje ženske so me zavezale in šle smo domu.

Tukaj je Lunica nehala praviti, ker je bil že dan. Kralj vstane, radoveden, kaj pride iz tega.

Dva in sedemdeseta noč.

„Poslušaj," reče Lunica drugo jutro Srebernici, „kako je Amina cesarju naprej pripovedovala:

„Starka, ki je z mano hodila, me je celo pot tolažila, da to ni nič hudega, kar se mi je zgodilo, in da bo kmalo dobro. „Ne bodite huda," je rekla, „jaz sem vaše nesreče kriva, ker sem vas k temu trgovcu peljala; pa jaz nisem vedela, da je tako poreden in hudoben. Nič se ne bojte, jaz vam bom dala zdravilo, da se bo rana v treh dneh zacelila, tako da se ne bo nič poznalo." Jaz sem komaj hodila, tako sem bila slaba od strahu in jeze. Ko domu pridemo, vlegla sem se brž v posteljo, in starka mi je rano obvezala.

Kmalo pride moj mož domu, in ko vidi, da sem zavezana, me praša, kaj da mi je? Jaz mu rečem, da me zobje bolijo, in da naj me nikar ne sprašuje. Pa on je ruto stran odtrgal in je videl, da sem ranjena. Praša me, od kod ta rana? Jaz sem se bala resnico povedati, za to mu rečem, da je šel en postrežček z drvi mimo mene, in da mi je poleno v obraz padlo in me ranilo.

Nad tem se je moj mož razjezil. „Kaj tacega jaz ne trpim" je rekel, „jutri bom poklical poglavarja policajev in pustil bom vse postrežčeke zapreti in obesiti."

Jaz sem se bala, da bi toliko nedolžnih ljudi ne trpelo zavoljo mene, zato mu rečem: „Nikar tega ne stori, saj ni res, kar sem rekla!“ „Kaj pa je potem res?“ praša on jezen. Jaz sem rekla, da je eden, ki metle prodaja, mimo mene na oslu jahal, in da me je osel z nogò brcnil, tako da sem na obraz padla in se na kamnu vdarila. „Le počakaj“ je rekel moj mož, „jutri bom govoril z ministrom Žafarjem, in on bo pustil obesiti vse tiste, ki metle prodajajo.“

„Za božjo voljo“ rečem jaz, „saj uni ne morejo nič za to.“

„Pa povej mi vendar resnico!“ reče mož, „kaj hočem verjeti?“ Jaz rečem: „Slabo mi je prišlo, pa sem padla; tako je.“

Pri teh besedah je zgubil moj mož potrpljenje, „Zdaj sem že dosti laži slišal!“ To reče in ploskne z rokama. Brž priletijo trije zamorci. „Potegnite jo iz postelje in vržite jo na tla!“ jim ukaže. Eden me je prijel za glavo, drugi za noge, in vrgla sta me iz postelje na tla; tretjemu pa vkaže, naj gre po sabljo. Ko sabljo prinese, mu reče: „Odseči jej glavo in vrži jo v vodo, da jo bodo ribe pojedle. To je kazen za take ljudi, ki jim jaz svoje srce darujem, pa me goljufajo.“ Ko se je zamorec še obotavljal, reče mu mož: „Sekaj! Kaj še čakaš?“ Zamorec mi reče: „Milostna gospa! vaš konec je blizo, pomislite, če imate pred smrtjo še kaj naročiti ljudem.“

Prosila sem za dovoljenje, da bi smela še eno besedo spregovoriti. To mi je bilo dano. Vzdignem glavo, pogledam moža in mu rečem: „Tedaj tako delaš z mano! V najlepših letih me umoriš! Več

nisem mogla govoriti, ker so mi sólze obraz zalile. To pa moža ni nič ganilo; nasprotno mi je začel očitovati in govoril je tako proti meni:

Če ti menè ne ljubiš,
Ne bom te ljubil jaz,
Če prav srcè mi poka,
Je miren moj obraz.

Oh, boljši je umreti,
Ko pa takò živeti,
Da ona te slepí.
Ki si jo ljubil ti.

Pa saj te nisem zgubil,
Povedal to ti bom:
Nikdar te nisem ljubil,
In nikdar te ne bom.

Pri teh njegovih besedah sem se britko zjokala in zapela sem mu to le pesmico:

Ljubezen v meni zbudil,
Pa sam je ne poznaš;
Jaz celo noč prečujem,
Ti sladko spanje imaš.

Nikdàr te srce moje
Ne more pozabit',
In moje svetle solze
Ne morejo se skrit'.

Ljubezen si obetal,
Da si me v past dobil,
Pa z mano si pometal,
Ko enkrat moj si bil.

Ko tičice te male,
Tak sem neuma bla,
Da sem se vjeti dala,
In tebi vér'vala.

In potem sem povedala še to pesem:

Po tebi srce hrepeni,
Ljubezni tvoje te le prosim,
Željá vsih breme me težì,
Pa komaj še obleko nosim.

Ne bom jaz umrla z bolečin,
Pa žalost bode me umorila,
Ker moj si bil le ti edin,
Ljubezen tvojo sem zgubila.

On me jezno pogleda, me grdo zmerja, in govori:

Za mene hladna si postala,
In drugemu si se podala,
O ženska, to v srcè bolì,
Da v njemu se kar kri strdì.

Brez mene hočeš zdaj živeti,
Tud to bom skušal pretrpeti,
Le hodi, kamor ti ljubò,
Jaz pa ne pojdem za tebò.

Pa vedi, to je tvoje delo,
Zapiši sebi krivdo celo;
Za srečo bežal bom drugàm,
In tebe nič več ne poznam.

Jaz sem ga začela prositi, pa on me ni poslušal, in je ukazal zamorcu, naj svojo dolžnost stori. V tem hipu stopi starka v sobo, ki je še mojega moža pestovala, se vrže pred njega na kolena in prosi za me. „Moj sin“ mu reče, „ali vas nisem dojila in pestovala? Usmilite se je, in pomislite, da kdor mori, bo tudi umorjen. Kaka čast bo to neki za vas? Kaj bodo ljudje rekli?“ Pri teh besedah je tako milo jokala, da je mojega moža močno ganilo. „Dobro“ reče on, „tebi na

ljubo jej pustim življenje. Pa dal jej bom znamenje, da se bo svojega zločina spominjala.“

Potem je ukazal zamorcu, naj me po prsih obode; in zamorec je vzel nož in me je razmesaril po rebrih in po prsih, ter čez in čez mi vbodel vse polno ran, tako da sem prišla ob zavest. Potem me je pustil v neko hišo prenesti, kjer mi je starka stregla. Ležala sem štiri mesce. Ozdravela sem sicer, pa zarastki se mi še poznajo. Ko sem mogla hoditi, hotela sem v svojo hišo nazaj iti, ki sem jo podedovala po prvem možu. Pa moj drugi mož je bil v svoji jezi mojo hišo razrušil do tal in vse vničil. Silovitost taka je bila res velika, pa kam in koga sem hotela tožiti. Moj mož se je zgubil, in po pravici reči, jaz še nikoli vedela nisem, kdo je bil. Pa ker je imel tako oblast, da je smel kar hišo razrušiti, kaj bi potem opravila s tožbo?

Obupna in žalostna, in vsega premoženja oropana, podala sem se k svoji sestri Sobeidi, ki vam je ravnokar svojo historijo pravila, in potožila sem jej svojo nesrečo. Ona me je po svoji navadi ljubeznjivo sprejela, in me tolažila, kakor je mogla in znala. „Tak je svet“ je rekla, „oń nam jemlje premoženje, ali prijatelje, ali ljubimce, ali pa vse vkup.“ Potem mi je pravila, kako se je njej godilo, in kako sta jo sestri ob ženina pripravili, in kako sta bili za kazen v psice spremenjeni. Potem mi je predstavila mojo mlajšo sestro Zafijo, ki je po materni smrti tudi k Sobeidi pribežala.

Tako smo tedaj vse tri Boga hvalile, da nam je še življenje ohranil, in smo sklenile, vedno skupaj živeti in se nič več ločiti. Precej časa že tako vkup živive. Jaz opravljam gospodinjstvo, in hodim na

trg kupovat. Tako sem tudi tisti dan šla, in sem najela tistega postreščeka, ki je z manō nosil; in ker je bil mož bistre glave in šaljiv, smo ga obdržale pri nas. Potem so prišli ti trije študenti in so nas prosili za prenočišče. Za njimi pa so trkali trije trgovci iz Musula, ki smo jih tudi sprejele. Ker pa vsi možki niso držali obljube in pogoja, pod kterim smo jih prenočile, morali so nam za kazen svoje historije praviti.“

Cesar Arešid je bil zelo zadovoljen s tem, kar je slišal, in se je nad vsem glasno čudil . . . .

„Toda glejte, gospod“ reče Lunica, „zlata zarja je že obrobila planine na iztoku, in na ulici je že beli dan. Jutri hočem povedati, kako je bila od psice kletev vzeta, da so človeško podobo nazaj dobile.“

Kralj Riar, radoveden, kako se bo to vršilo, je pustil kraljico še živeti.

Tri in sedemdeseta noč.

„Ljuba sestra“ reče drugo jutro Srebernica, „povej nama vendar, kako ste psici zopet človeško podobo nazaj dobili, in kaj se je s tistimi študenti zgodilo?“

Lunica je povedala naprej:

Gospod, ko je cesar vse to slišal, hotel je pokazati svojo moč in svojo dobrodušnost. Zato praša Sobeido: „Draga gospa, ali vam tista Vila, ki ste jo videli najprej v kačji podobi, ni nič povedala, kje je, in če še kaj nazaj pride, da bi psicama zopet človeško podobo nazaj dala?“

„Mogočni cesar“ reče Sobeida, „pozabila sem povedati, da mi je dala Vila nekaj las, in mi rekla, da jo bom še potrebovala, in če potem le dva lasa zažgem, bo ona precej k meni prišla.“ „Kje imate tiste lase?“ praša cesar. Sobeida je rekla, da jih ima vedno pri sebi, ter jih vzame iz zavitka in pokaže cesarju. „Dobro“ reče cesar, „precej bomo Vilo poklicali.“

Sobeida je bila zadovoljna in zažgali so vse lase na enkrat. Precej se je stresla cela palača in Vila je stopila pred cesarja v podobi lepe gospe. „Mogočni cesar“ je rekla, „tukaj sem, kaj želite od mene? Ta gospa tukaj mi je veliko dobroto skazala; zato sem se za njo maščevala in sem njeni dve sestri v psice spremenila. Če pa hočete, dala jima bom prejšno podobo nazaj.“

„Lepa Vila“ reče cesar, „ne morete me bolj zveseliti, ko s tem, da to storite. Prej pa imam še eno prošnjo do vas. Vi veliko veste, in gotovo vam ni neznano, kdo je bil ta grdi človek, ki je to le lepo gospo k sebi zvabil, jo za ženo vzel, potem pa tako nevsmiljeno po prsih razmesaril, jo zapustil in še celo njeno premoženje vničil? Jezi me, da tako hudobnega dejanja še niso meni naznanili, da bi tistega človeka mogel kaznovati.“

Vila je rekla: „Najprej bom obe psici kletve rešila in jima človeško podobo dala; potem bom zacelila zarastke na prsih te gospe, da se jej ne bodo nič poznali in še le potem bom povedala, kdo je bil njen mož, ki jo je tako razmesaril.“

Šli so po psice, in Vila si je dala prinesti glaž vode. Govorila je čez vodo neke čudne besede in poškropila z njo Amino po prsih. Takoj so se

zgubili vsi zarastki. Potem je poškropila obe psici, in pri tej priči sta se spremenili v dve lepi gospojni. Potem reče Vila cesarju: „Vi hočete zvedeti, kdo je bil tisti mož, ki je z uno gospo tako ravnal? On je Vam blizo v žlahti, on je vaš mlajši brat, princ Pravoslav. Ko je slišal o Amini, in videl njeno lepoto, zvabil jo je k sebi, in se poročil z njo. Da je tako ravnal z njo, je nekoliko sama kriva, ker se je tako nevkretno zagovarjala, da je moral res misliti, da se je kaj več pregrešila. Več vam ne vem povedati.“ Po teh besedah Vila pozdravi cesarja in zgine.

Cesar, ves začuden nad to prikaznijo, in vesel, da je on prvi to zmislil si, da so psicam prejšno podobo nazaj pridobili, in jih v lepe gospe spremenili, ni vedel, kaj bi počel od veselja. Najpoprej pusti poklicati svojega brata Pravoslava, ga ojstro ozmerja, zakaj je z Amino tako ravnal, ki je bila vendar le nedolžna, in mu ukaže, naj svoje grehe in zmote hitro popravi. Princ Pravoslav se je cesarja, svojega brata, vstrašil in se čudil, kako on vse to vé. Prosil je Amino za odpuščanje, jo ljubeznjivo objel in jo precej nazaj vzel za ženo.

Potem je cesar roko podal Sobeidi, in jo povzdignil na svoj prestol, vzel jo je za ženo in cesarico, ker do tje je bil še samec.

Tiste tri kraljeve sinove, ki so bili za študente oblečeni, je naredil za svoje ministre in prve poglavarje v deželi; Zafijo in uni dve sestri, ki sta bili prej v pasji podobi, pa jim je za žene dal, s čimer so bili vsi trije zadovoljni. Po vrhu je dal še vsakemu eno lepo palačo. Prvi sodnik v mestu je moral priti, da je spisal ženitovanjske pisma,

Bilo je veliko veselja tisti dan v Bagdadu; vse ljudstvo je hvalilo cesarja Arešida, ker je te ljudi, ki so prej toliko nesreč prestali, zdaj tako visoko povzdignil.“

Ni bil še dan, ko je Lunica to historijo skončala. Zato je hitela drugo historijo praviti, in proti kralju obrnjena, je začela tako pripovedovati:

Historija od mornarja Jadroslava.

„Gospod, ravno pod tem cesarjem Arešidom, ki sem zdaj od njega pravila, živel je v Bagdadu ubog težak, po imenu Sinkovič. Necega prav vročega dnè nesel je prav težko breme od enega konca mesta do druzega. Bil je že zelo utrujen, pa imel je še dolgo pot pred seboj, kar naenkrat pride v ene ulice, po kterih je pihljal hladen vetrič in kterih tla so bile z rožnim oljem poškropljene. Tukaj, si je mislil, si bo dobro spočiti; položil je tedaj svojo vrečo na tla in se vsedel nanjo.

Naenkrat je zaduhal neko posebno lepo vonjavo, kakor od dragih kadil; s tem vonom se je zmešal prijetni duh rožnega olja. Tudi je slišal iz hiše godbo, in petje slavčkov in drugih tičev. Tudi duh mesenih jedi se mu je v nos pokadil. „Aha“ si je mislil, „tukaj imajo gotovo kako gostijo.“ Rad bi bil zvedel, kdo v tej hiši stanuje. Za to se je približal nekterim strežajem, ki so praznično oblečeni pred vrati stali, in je prašal enega, kdo je gospodar od te hiše. „Kaj“ reče strežaj, „vi ste v

Bagdadu doma, pa ne veste, da je ta hiša lastnina Jadroslava, slavnega potovalca in mornarja, ki je obhodil že vse dežele in se po vseh morjih vozil, kar jih je pod solncem?“ Težak je bil že večkrat slišal od Jadroslava govoriti, in pri srcu se mu je usmililo, ko je pomislil, kak revež da je sam, in kako bogat da je Jadroslav. Zato povzdigne svoje oči k nebesom in zdihne: „Mogočni Bog, pomisli razloček med mano in med Jadroslavom; jaz moram vsak dan toliko trpeti, in komaj toliko zaslužim, da morem sebe in družino borno preživeti; srečni Jadroslav pa zapravlja neizmerne zaklade, in živi v obilnosti in razkošnosti. Kaj je on tako imenitnega storil, da se mu tako dobro godi, in kaj sem se jaz pregrešil, da me nadloga tare?“ Pri teh besedah je trčil z nogo ob tla, kakor človek, ki se ves obupu in žalosti prepusti.

Ko je bil še v te misli zatopljen, prišel je iz hiše strežaj, ga zgrabil trdo za rokav in ga vlekel za seboj z besedami: „Pojdite z mano, Sinkovič, moj gospod Jadroslav hoče z vami govoriti.“

Pri tem se je naredil dan, in Lunica je odložila povest za prihodnjo noč.

Stir in sedemdeseta noč.

„Gospod kralj,“ je pravila kraljica v drugi noči naprej, „lahko si mislite, kako se je Sinkovič začudil nad tem, kar mu je strežaj povedal. Sinkovič se je bal, da je kdo slišal, kaj je govoril, in da ga bodo zdaj za to kaznovali; zato se je začel izgovarjati, da svoje vreče ne more na ulici ležati pustiti, in prosil strežaja, naj ga nikar gori ne vlači.

Strežaj pa je rekel, da bodo že drugi pazili na njegovo vrečo, in naj le brez skrbi z njim gre k gospodu.

Pripeljal ga je v veliko dvorano, v katerej je stala dolga miza, in okoli mize, ki se je kar šibila pod različnimi jedili, sedeli so ljudje. Na konci mize, na prvem prostoru pa je sedel lep, častitljiv star mož z dolgo belo brado, in za njim je stalo več strežajev, ki so čakali njegovih ukazov. Ta mož je bil Jadroslav. Težak Sinkovič se je ves tresel, ko je videl toliko imenitne gospode, in se je pred družbo ponižno priklonil. Jadroslav pa ga je k sebi poklical, mu rekel sesti sebi na desno stran, mu je sam jedil ponudil, ter mu nalil najboljšega vina.

Ko je Jadroslav videl, da gostje ne jedó več, poprijel je za besedo in proti Sinkoviču obrnjen vprašal ga: „Kako se kličeš, moj brat?“ „Gospod“ reče ta, „jaz se kličem Sinkovič, in sem težak.“ „Mene prav veseli, da te vidim“ reče Jadroslav, „in vem, da te tudi drugi gospodje radi vidijo. Pa rad bi od tebe samega slišal, kar si prej na ulici rekel.“ Jadroslav je namreč prej vse slišal, kaj je Sinkovič govoril, ker je ravno pri oknu ven gledal.

Sinkovič se je priklonil, ves zmešan, in je rekel: „Gospod, jaz sem bil tako truden, da sem bil sam sebe nejevoljen, in zato so mi všle nektere besede, za ktere vas lepo za zamero prosim.“ „Nič se ne boj,“ reče Jadroslav, „jaz sem pravičen zadosti, da ti tega ne bom zameril. Če se zamislim v tvoj stan, se mi moraš smiliti. Pa ti zastran mene v eni zmoti živiš, in to zmoto ti moram vzeti. Ti namreč misliš, da sem si jaz to bogastvo in to

srečno življenje pridobil kar tako brez dela in truda; pusti si povedati: Jaz sem vse to še le dosegel, ko sem skozi več let pretrpel vse težave in nadloge na duši in na telesu, kar si jih le človek misliti zamore. V resnici, gospodje“ je rekel proti mizi obrnjen, jaz sem toliko prestal, da bi se nihče tega ne podstopil, ko bi zamogel še toliko bogastva pridobiti; in vsak se bo bal, po svetu sreče iskati, ako bo zvedel, koliko sem jaz pretrpel, prej da sem jo našel. Slišali ste morda že nekoliko od mojih sedmerih potovanj in od tega, kar se mi je vse prigodilo; da boste pa to vse natanko vedeli in po resnici, hočem vam moje zgodbe povedati; in mislim, da vam ne bo neljubo, te moje zgodbe slišati.“

Ker je Jadroslav najbolj zavoljo Sinkoviča hotel svoje zgodbe povedati, zato je pustil njegovo vrečo na namenjeni kraj prenesti; potem pa je začel praviti:

Prvo potovanje mornarja Jadroslava v Sumatro.

Po svoji rodovini sem podedoval precejšno premoženje, pa skoraj vse sem lahkomišljeno zapravil v svoji mladosti. Zdaj sem prišel k spoznanji, da tako ne gre naprej, in da bom s svojim denarjem kmalo pri kraji, če ne bom bolje gospodariti začel. Tudi sem se spomnil, da je vendar škoda za čas in za lepe dni, če človek tako postopa in razujzdano živi, spoznal sem, da je tudi čas dragocena reč. Spominjal sem se besedi velikega Salomona, ki je

rekel: „Pokopan biti, ni tako žalostno, kakor reven biti.“

Po tem premišljevanji zgrabil sem vse svoje premoženje vkup, kar ga mi je še ostalo. Kar je bilo za prodati, sem prodal na javnem trgu. Potem sem v zvezo stopil z nekterimi trgovci, ki so imeli čez morje kupčijo. Posvetoval sem se z ljudmi, o kterih sem mislil, da mi znajo dobér svet dati. Sklenil sem, vtakniti moje že majhno premoženje v kupčijo, in tako sem tudi storil. Šel sem v Balsoro, in tam sem šel z več drugimi trgovci na barko, ktero smo si sami kupili.

Odjadrali smo na morje in smo se obrnili proti Indiji skozi perzijanski zaliv. Prišli smo v indiško morje. Mene je morska bolezen prijela; pa kmalo sem ozdravel, in potem me ta bolezen ni več nadlegovala.

Na naši poti sem videl več otokov; pri nekterih smo se ustavili, in smo prodajali svoje blago, ali pa zamenjali ga. Necega dne, ko smo bili na morji, ni bilo nobene sapice; blizo nas pa je bil zelen otok, podoben velikemu travniku. Kapitan je pustil jadra odvezati, in je dovolil, da kdor hoče, sme stopiti na otok. Med tistimi, ki so na suho stopili, bil sem tudi jaz. Pa ko smo na travniku sedeli, in jedli in pili, stresel se je na enkrat ves otok tako močno, da smo kar na tla počenili.“

Tukaj je Lunica nehala, ker se je že svitalo. Pa v prihodnji noči je zopet naprej pravila.

Pet in sedemdeseta noč.

„Gospod“ je rekla, „Jadroslav je tako naprej pravil: „Na barki so videli, kako se je otok stresel, in so nam zavpili, da naj hitro na barko bežimo, če ne bomo vsi konec vzeli, ker to, na čimur mi sedimo, ni otok in ne travnik, ampak hrbet strašno velike ribe, morskega slona. Najhitrejši med nami so v čoln poskakali, drugi so v morje skočili in plavali proti barki. Jaz pa sem sedel še na otoku, ali bolje rečeno na hrbtu morskega slona, in ko se je slon v globočino morja spustil, imel sem še toliko časa, da sem se prijel za dilo, ktero smo seboj vzeli iz barke, da bi na otoku zakurili.

Kapitan, pa, ko je tiste iz čolna na barko vzel in nektere od tistih, ki so plavali, rešil, gledal je, da kar mogoče hitro zbeži od tega kraja, in ker se je ravno veter vzdignil, razpel je jadra, in barka je odjadrala meni spred oči, in nisem imel več upanja, da bi se vanjo rešil. Jaz sem tedaj po morji plaval in se tiste deske držal; valovi so me metali sem in tje celi dan in celo noč. Drugi dan sem že popolnoma opešal, in gotovo bi bil vtonil, pa k sreči me je zgrabil velik val in me vrgel na en otok. Bregovi tega otoka so bili tako strmi, da ne bi bil gor prišel, če bi se ne bil prijemal za korenice od dreves. Ko na vrh pridem, padel sem ves vpehan na tla in zaspal, in se zbudil še le zjutraj, ko je solnce že precej visoko stalo.

Čeravno sem bil od lakote in plavanja silno slab, vendar sem lezel po otoku sem in tje, da bi kaj za želodec našel. Našel sem sadja, pa tudi en

studenček, kjer sem se hladne vode napil, kar me je prav pokrepčalo. Tako sem nekoliko k moči prišel, in obrnil sem svoje korake proti sredi otoka. Prišel sem na lepo planjavo, po kteri se je en konj pasel. Nekoliko sem se bal, nekoliko sem upal, in šel sem proti konju; kajti nisem vedel, ali grem v svojo pogubo, ali v rešitev. Ko sem bliže prišel, sem videl, da je kobila na kolec privezana. Kobila je bila prav lepa žival; pa ko jo ogledujem, slišal sem pod zemljo človeka govoriti. Kmalo se prikaže tisti mož, stopi k meni in me praša, kdo sem. Jaz sem mu povedal, kako se mi je zgodilo. On me prime za roko in me pelje v jamo pod zemljo, kjer je bilo zbranih več ljudi, ki so se ravno tako začudili, mene videti, kakor sem se jaz nad njimi čudil.

Dali so mi nekoliko jesti, in jaz sem jih potem prašal, kaj v tem pustem kraju delajo. Rekli so mi, da so služabniki kralja Zmagoslava, ki čez ta otok vlada, in da so prišli v ta kraj le na lov. „To je vaša sreča," so rekli, „da ste ravno na nas zadeli, ker vi bi ne našli sami pota do ljudi, in bi morali tukaj konec vzeti."

Drugi dan smo šli v glavno mesto tega otoka. Najimenitnejši med temi možmi se je vsedel na kobilo, mi drugi smo pa šli peš za njim. Peljali so me pred kralja Zmagoslava, in ta me je prašal, kdo sem in od kodi pridem. Ko sem mu vse povedal, me je miloval, in je ukazal svojim ljudem, naj mi postrežejo z vsem, kar potrebujem. Njegovi služabniki so ga vestno vbogali, tako da se nisem mogel nič pritožiti.

Ker so me posebno kupčijske reči mikale, šel sem k trgovcem. Posebno sem rad poiskal tujce,

da bi kaj zvedel iz Bagdada, in da bi kterega našel, da bi mogel z njim v Bagdad nazaj priti. Glavno mesto kralja Zmagoslava stoji pri morji, in ima lepo morsko luko, v ktero vsak dan barke iz vseh krajev prihajajo. Obiskal sem tudi indiške modrijane, in sem bil prav srečen, da sem jih smel poslušati; ob enem pa sem se vsak dan hodil kralju priklonit, kjer sem se pogovarjal tudi z generali in drugo imenitno gospodo, ki je bila pri kralju zbrana. Oni so mene izpraševali, kako je pri nas doma, jaz pa sem popraševal po navadah v tisti deželi.

Temu kralju Zmagoslavu je podvržen tudi en majhen otok, ki mu pravijo Kasela. Ljudje so pravili, da se tam vsako noč ena trobenta čuje, zato so mornarji take vere, da mora na tem otoku antikrist živeti. Jaz sem bil radoveden, to trobento slišati, in sem šel na tisti otok; na poti sem videl ribe po 100 in po 200 pračev dolge, pa niso nevarne. Če človek le s palico ob tla vdari, hitro zbežé. Videl sem tudi manjše, po praču dolge ribe, ki so imele take glave, kakor sove.

Ko pridem nazaj, sem stal enkrat v luki na morskem bregu, kar pride barka in se vstavi. Mornarji so začeli robo iz barke v magazine nositi. Jaz pogledam eno tako skrinjo, in vidim moje ime na njej zapisano. Ko stvar bolj natanko pogledam, vidim, da je res moje blago, in da je to tista barka, s katero smo se mi iz Balsore peljali. Spoznal sem tudi kapitana. Ker sem vedel, da me on ne pozna, ker misli, da sem tistokrat vtonil, zato ga prašam, čigavo je to blago, ki ga tukaj izklada?

„Na moji barki“ pravi on, „sem imel trgovca iz Bagdada, Jadroslava po imenu. Necega dne, ko

smo mislili, da vidimo pred sabo otok, pa je bil le strašno velik morski slon, šlo je nekaj mojih ljudi temu slonu na hrbet, ker so mislili, da je otok, in tam so zakurili. Ko je pa pošast vročino čutila, spustila se je v globočino, in veliko tistih ljudi je vtonilo, med njimi tudi Jadroslav. To blago je njegovo; jaz ga bom prodal, in kedar najdem katerega iz njegove žlahte, mu bom denar izročil.“

„Kapitan“, mu rečem jaz, „saj tisti Jadroslav sem jaz, in nisem mrtev, ampak živ, kakor vidite; to blago je moje.“

To noč ni Lunica nič več povedala, ampak pravila je prihodnjo noč tako naprej:

Sest in sedemdeseta noč.

Jadroslav je pravil naprej:

Ko me kapitan sliši tako govoriti, je vskliknil: Komu se sme dandanes še zaupati? Poštenja ni več med ljudmi. Jaz sam sem videl, kako je Jadroslav vtonil, in tudi drugi so to videli, in vi nam hočete praviti, da ste vi Jadroslav. Kaka predrznost! Videti ste pošten človek, in se tako lažete, da bi se polastili tujega blaga.“

„Potrpite“ rečem jaz, „in poslušajte me.“ „No, kaj boste povedali“ reče kapitan, „jaz vas poslušam.“ Potem sem mu pravil, kako sem se rešil, in kako so me dobili ljudje kralja Zmagoslava.

Moja povest ga je prepričala, da nisem goljuf; kajti prišli so potem ljudje iz barke, ki so me poznali, ter so me z veseljem pozdravili. Potem me je tudi kapitan spoznal, me objel in rekel: „Hvalimo Boga, ki vas je rešil iz take nevarnosti;

vaše blago je še vse tukaj, vzemite ga, in počnite z njim, kar hočete.“ Jaz se mu zahvalim, povzdignem z besedami njegovo pravičnost in mu ponudim nekaj blaga v dar, pa on ni hotel nič vzeti.

Potem sem izbral najlepše reči iz moje robe in sem jih nesel kralju Zmagoslavu, ter mu jih poklonil. Kralj se je začudil, odkodi take stvari dobim, ko sem vendar brez vsega na otok prišel.

Jaz sem mu povedal, kako da je moja barka sèm prišla, in še njega je to veselilo. On je moj dar vzel, pa mi je potem podaril še veliko lepše in dragocenejše stvari. Potem sem se od kralja poslovil, in se na naši barki zopet odpeljal. Prej ko sem šel, sem še moje blago zamenil za tako blago, kakoršno se je dobilo na otoku. Preskrbel sem se z muškatom, žebicami, poprom, kafro, dišavami in tako robo. Jadrali smo memo več otokov, in prišli slednjič v Balsoro nazaj, in od todi sem prišel v Bagdad na dom, ter s seboj prinesel kakih tisoč cekinov dobička. Moji ljudje so me z veseljem pozdravili. Kupil sem si potem hišo in nekaj njiv zraven, in sem prav dobro živel, vesel, da sem rešen tolikih težav na morji.“

Tukaj Jadroslav svojo povest ustavi, da bi svojih gostov ne utrudil, in zato je ukazal godcem, naj zopet igrati začnejo. Povabljeni gostje pa so zopet začeli jesti in piti noter do večera. Ko je bilo čas, da se družba razide, dal je Jadroslav tistemu težaku Sinkoviču mošnjo denarjev, v kteri je bilo sto cekinov, in mu reče: „Vzemi, Sinkovič, in pojdi domu; jutri pa spet pridi, da boš mojo historijo naprej slišal.“ Težak steče ven, ves neumen od sramote in veselja, ker toliko denarja ni

še nikoli vkup imel. Lahko si mislimo, kako veselje je bilo doma, ko je ženi in otrokom pripovedoval, kaj se mu je pripetilo. Hvalili so Boga za to veliko dobroto.

Drugi dan se je Sinkovič bolj lepo oblekel in šel zopet na kosilo k Jadroslavu, kateri ga je prijazno sprejel. Ko so bili vsi gostje zbrani, začelo se je na mizo nositi, in dolgo časa so jedli, pili in se zabavali. Ko ni nobeden več jedel, poprijel je zopet Jadroslav za besedo in rekel: „Ako je-slavni gospôdi drago, hočem povedati, kako se mi je na mojem drugem potovanji godilo.“ Vsi umolknejo in Jadroslav je pravil:

Drugo potovanje mornarja Jadroslava v Čejlon.

„Po svojem prvem potovanji, — ktero sem vam včeraj opisal, — sem bil namenjen, vse svoje dni mirno v Bagdadu preživeti. Pa kmalo sem se naveličal postopati in lenobo pasti; ni mi dalo miru, in gnalo me je v svet. Zato si nakupim blaga in se podam spet na pot z drugimi trgovci, ki sem jih za poštene poznal. Izročimo se Bogu in vsedemo se na barko, ki nas je nesla v široko morje.

Šli smo od otoka do otoka, zamenjavali smo svoje blago, in delali smo dobre kupčije. Necega dne smo se ustavili pri enem otoku, na kterem je rastlo več različnih sadnih dreves, sicer pa ni bilo videti na njem ne hiše, ne človeka. Šli smo se po otoku sprehajat po zelenih travnikih, ki so jih namakali bistri potoki. Eni so rožice trgali, drugi

so sadje iz dreves klatili; jaz sem imel pri sebi kruh in nekaj vina, s tem se vsedem k potoku v senco visokih dreves. Ko se najem in napijem, se vležem v travo in zaspim. Ne vem, kako dolgo sem spal; pa ko se zbudim, ni bilo več barke na bregu.“

Tukaj je Lunica povest pretrgala, ker se je že dan delal; pa pravila je v prihodnji noči tako naprej:

Sedem in sedemdeseta noč.

„Jaz sem se zelo čudil, ko barke ni bilo nikjer več videti; vstanem, gledam okoli sebe, pa ne vidim nobenega tistih trgovcev, ki so zmano po otoku hodili. Vendar pa sem zagledal barko daleč v morji jadrati, in kmalo potem sem jo zgubil iz oči. Lahko si mislite, kako sem bil žalosten, ko se vidim tako samega in zapuščenega na otoku. Bilo mi je kar umreti, začel sem tuliti, tolkel sem se po glavi in po prsih, vrgel se na tla, in ves obupan en čas obležal. Stokrat sem si očital in se kesal, da nisem raje doma ostal. Pa vse to mi ni nič pomagalo.

Slednjič se udam v Božjo voljo, ne vedoč, kaj bo iz mene. Zlezel sem na visoko drevo, da bi morda kaj tacega zagledal, kar bi mi malo upanja dalo. Pa ko tako čez morje gledam, ne vidim druzega, ko vodo in nebo; samo na kraji otoka sem videl nekaj belega, pa bilo je tako daleč, da nisem mogel nič prav spoznati, kaj da je. Zlezem z drevesa in obrnem korake proti tisti strani, kjer sem tisto belo reč videl. Ko bliže pridem, vidim, da je velika bela kugla. Ko do nje pridem, jo

pošlatam, in bila je mehka čutiti. Grem okoli nje, če bi v njej kako luknjo zagledal, pa ni bilo nobene. Široka je bila tako, da sem storil kakih petdeset korakov, prej da sem okoli nje prišel.

Ravno je solnce zahajalo, kar se nebo zatemni, prikaže se nekaj, kakor črn oblak, in ta oblak se je pomikal proti meni. Ko pa bliže pride, kako sem se začudil, ko vidim, da to ni oblak, ampak strašno velik tič. Spomnil sem se zdaj, kar so mi mornarji pravili od velikega tiča roha, in mislil sem si, da mora tista bela kugla biti jajce od te tice. Res tič prileti in se vsede na tisto kuglo. Jaz sem se stisnil k jajcu na tla, in tič je stopil prav blizo mene na tla. Noga njegova je bila tako debela, kakor kako drevo. Jaz pa sem se mu s pasom k nogi privezal, da bi me tič stran odnesel, češ, nekam me bo že prinesel, samo da iz tega samotnega kraja stran pridem. Tič je celo noč na jajcu čepel, zjutraj pa se vzdigne v zrak in odleti v grozne višave, jaz pa ž njim; in naenkrat se spusti spet navzdol tako hitro, da je meni kar sape zmanjkalo. Ko pa do tal priletiva, odvezal sem hitro pas, da sem bil prost. Tič pa je s kljunom sekal eno strašno veliko kačo, in ko jo je umoril, jo zgrabi in hitro z njo odleti v višavo.

Zdaj si ogledam kraj, kamor me je prinesel, in vidim pred sabo globoko dolino, od vseh strani s tako visokimi in strmimi hribi obdano, tako da ni bilo videti mogoče, da bi na vrh prišel. Spet sem bil žalosten, zakaj ta kraj je bil še bolj pust, ko oni otok, kjer sem bil prej.

Ko po dolini okoli hodim, videl sem, da je vsa z žlahtnimi demanti posejana. Tako so se

lesketali, da je bilo kar veselje, gledati jih. Pa kmalo sem zagledal drugo reč, ki mi je vse veselje vzela in me hudo ostrašila. Tam pri kraji so se valjale kače, grde in tako grozno debele, da bi bila vsaka iz njih lahko vola požrla. Po dnevi so se skrivale po svojih luknjah, ker so se tiča roha bale; po noči pa so prilezle ven.

Čez dan sem po dolini hodil ali pa se kam vsedel. Ko se je pa noč naredila, zlezel sem v eno jamo, in pred njo zavalil veliko skalo, da kače niso mogle do mene; skozi špranjo pri strani mi je nekoliko v jamo svetilo, da nisem bil čisto v tami. Imel sem še nekaj kruha, da sem malo večerjal. Po noči pa skoraj nič nisem mogel spati, ker so kače tako strašno sikale in pihale, da sem se kar tresel od strahu. Ko se je dan naredil, so se kače zgubile in poskrile po svojih luknjah. Jaz zlezem in svojega brloga, pa bil sem tako prestrašen, da nisem nič porajtal, ko sem po čistih demantih hodil. Ves truden se vsedem in zaspim. Pa kar na enkrat pade zraven mene nekaj na tla. Jaz skočim po konci in vidim, da je velik kos frišnega mesa; kmalo za tem se priterkla še več kosov mesa iz hriba doli.

Že večkrat so mi mornarji pravili od demantove doline, in na kako vižo znajo trgovci demante iz doline dobiti. Tačas jim tega nisem verjel, zdaj sem pa videl, da je res. Trgovci namreč čakajo, da imajo orli mlade. Tačas trgovci pridejo, in iz hriba doli frišnega mesa v dolino namečejo. Ko meso na demante pade, se jih kolikor toliko mesa prime. Potem pridejo orli, in meso odnesó svojim mladičem. Ljudje pa gredo k gnjezdu gor na vrhu,

in z velikim vpitjem orle za en trenotek preženejo, da imajo čas, tiste demante pobrati, kar se jih mesà drži. Na drugo vižo ni mogoče, demantov dobiti, ker iz vrhov proti demantni dolini je tak prepad, da nobeden ne pride doli ali gori.

Ko se teh orlov spomnim, začel sem na to misliti, če bi se ne mogel s pomočjo orlov rešiti. „Saj me je že enkrat roh nesel," si mislim, „naj me zdaj pa kak orel iz te doline ven prinese, saj orli so tukaj veliki kakor pri nas voli."

Za to noč je Lunica nehala praviti, ker se je že svitalo. Pa nadaljevala je povest prihodnjo jutro tako:

Osem in sedemdeseta noč.

„Zdaj sem začel," je pravil Jadroslav naprej, „nabirati najlepše in največe demante, in nabasal sem jih vse aržete polno in kar jih je šlo v mojo torbo, ki sem imel prej kruh v njej. Potem sem si navezal nekaj velikih kosov mesa okoli sebe in se vležem na trebuh. Kmalo so orli prileteli in eden najmočnejših je zgrabil mene z mesom vred, kar ga je bilo na mene privezanega, in me odnesel na vrh hriba. Tam pa so že čakali trgovci in so tako vpili, da se je orel prestrašil, pustil mene in meso na tleh ležati, in odletel proč. En trgovec pride bliže in ko mene vidi, se prestraši. Pa kmalo pogum nazaj dobi, in namesto da bi me vprašal, na ktero čudno vižo da sèm pridem, se je začel z mano prepirati, češ, da mu hočem demante pokrasti. „Ne bodite sitni," rečem jaz na to, „jaz imam več demantov, kakor vi vsi. Vi imate le take drobti-

nice in tisti prah, ki se mesa prime, jaz imam pa tako debele demante, kakor kurje jajca, ker sem si jih sam nabral v demantni dolini.“ Na to mu pokažem svojo torbo, ki je bila polna demantov. Vsi trgovci so zdaj stopili okoli mene, in se mi čudili, kako sem mogel na tak predrzen način v dolino in iz nje nazaj priti.

Potem so me peljali v njih hišo, in tam sem jim pokazal vse svoje demante; vsi so mi rekli, da še pri nobenem kralju, ne cesarju niso tako velikih demantov videli. Jaz sem prosil tistega trgovca, čigar je bilo gnjezdo onega orla, ki je mene vzdignil (ker vsak je imel svoje orlovo gnjezdo), da naj si iz mojih demantov izbere, kolikor hoče. On je vzel samo enega, in to še iz manjših enega, in ko sem ga priganjal, naj še vzame, mi je rekel: „Ne, imam že zadosti; sam ta demant je toliko vreden, da mi ne bo treba nikoli več delati.“

Tisto noč sem ostal pri trgovcih in jim pravil moje zgodbe. Bil sem silno vesel, da sem takim nevarnostim všel, in skoraj nisem hotel verjeti, da sem res spet na varnem. Ker so trgovci že precej demantov nabranih imeli, podali smo se drugo jutro na pot. Hodili smo po visokih hribih in videli smo mnogo velikih kač, katerim pa smo srečno všli. Potem smo prišli v morsko luko, in od tod smo se peljali na otok Rigo, kjer raste tisto drevo, iz kterega se kafra dela. Drevo je tako veliko, da sto ljudi lahko v njegovi senci sedi. Kafra teče iz njega, kakor smola. Na tistem otoku živé tudi samorogi, to so velike živali, ki imajo rog na nosu. Ti samorogi se vojskujejo s sloni. Pa dostikrat pride tič roh, in oba odnese svojim mladičem.

Za nekaj demantov sem kupil na otoku veliko lepega blaga; potem pa smo odjadrali in prišli srečno v Balsoro, in od tam sem prišel v Bagdad nazaj. Razdelil sem veliko denarja med reveže, pa to se ni nič poznalo, ker moji demanti so imeli velikansko vrednost, tako da sem bil odslej eden najbogatejših ljudi. S tem je bilo končano moje drugo potovanje.“

Ko je Jadroslav historijo od druzega potovanja skončal, odštel je Sinkoviču zopet sto cekinov in ga povabil za prihodnji dan, da bo slišal tretjo potovanje. Gostje so vstali in šli domu.

Drugi dan pa so spet prišli, in tudi Sinkovič z njimi, ki je na svojo prejšno revščino že skoraj pozabil. Sedli so okoli mize in se dobro gostili. Potem pa je Jadroslav začel praviti svoje tretjo potovanje.

Tretje potovanje mornarja Jadroslava v Selahat.

„En čas po mojem drugem potovanji sem živel doma v obilnosti in razkošnosti, in počasi sem pozabil na prestane nevarnosti. Ker sem bil še mlad, hotel sem še kaj po svetu poskusiti, ni me trpelo več domà. Zato si spet blaga nakupim in se odpravim z njim v Balsoro, od koder sem z drugimi trgovci vred spet na barki odjadral čez morje.

Prišli smo v razne luke, in dobre kupčije naredili. Necega dne pa se je na morji vzdignila huda burja, in metala našo barko sèm in tje, tako da smo čisto zgrešili našo pot. Veter nas prižene nazadnje k enemu otoku, kjer smo se morali vstaviti,

čeravno neradi. Ko smo jadra odvezali, nam je rekel kapitan: „Na tem otoku in na bližnjih otokih živijo vsi kosmati divjaki, in ti nas bodo napadli. Čeravno so majhni, vendar jih je, kakor kobilic; mi se ne smemo nič braniti, kajti če le enega iz njih vbijemo, padli bodo po nas in nas vse pomorili.“

Devet in sedemdeseta noč.

„To, kar nam je kapitan povedal,“ — je pravil Jadroslav — „osupnilo nas je vse, in kmalo smo morali videti, da je resnico govoril. Prišlo je nad nas na sto in sto majhnih, po dva čevlja dolgih divjakov, ki so imeli rudečo dlako po celem životu. Skočili so v morje in plavali k naši barki. Potem so nas ogovorili, pa mi njih govora nismo zastopili. Na to so splezali na barko k nam in kmalo jih je vse mrgolelo na barki. Mi smo bili kar trdi od strahu, pa se jim nismo upali braniti, da bi jih ne zdražili. Vzeli so vse jadra doli, in potem so potegnili barko čisto k bregu, ter nas prisilili, da smo morali vsi na zemljo stopiti. Potem so našo barko odpeljali na drug otok. Ta otok, na kterem smo bili mi zdaj, je najbolj nevaren, vsi mornarji se ga bojé, zakaj, boste že zvedeli. Mi si pa zdaj nismo mogli več pomagati.

Šli smo od brega bolj proti sredi otoka. Našli smo nekaj sadja in nekaj zelišč, ter smo nekoliko jedli, da bi se en malo okrepčali za zadnjo uro, kajti da nas nič druzega ne čaka, smo vedeli vsi. Od daleč smo videli veliko poslopje, in proti temu smo se obrnili. Bila je velika palača, vrata iz črne dobovine. Mi odpremo vrata in pridemo na dvorišče,

za kterim je stala velika hiša. Na dvorišči je ležal na eni strani velik kup človeških kosti, na drugi strani pa nekaj ražnjev.

To videti, nas je kar groza prijela, in ker smo bili od hoje tudi že trudni, popadali smo od strahu kar na tla in smo en čas kakor mrtvi ležali.

Solnče zaide, in kar na enkrat se zemlja strese, vrata se odpro z velikim ropotom in stopil je na dvorišče strašen velikan, tako velik ko smreka, in ves črn. Na sredi čela je imel eno samo, veliko, rudeče okò. Zobe je imel dolge in špičaste in gledali so mu iz gobca, kakor prešiču; spodnje ustno mu je mahalo doli do prs. Ušesa je imel grozno velike, in mahale so mu čez pleča, kakor slonu. Na prstih je imel velike in zakrivljene nohte. Pri pogledu tega strahovitega velikana smo kar okamneli od strahu.

Ko smo se zopet zavedli, videli smo ga tam pri vratih sedeti, od koder je s svojim očesom na nas gledal. Potem stopi k nam, zagrabi mene, me v zraku sem in tje obrača, kakor mačka, ter me ogleduje, kakor mesar, če živino kupuje.

Ko je pa videl, da sem suh, ko trska, in da me je sama kost in koža, me je spet spustil. Potem je še vse druge prijel in ogledal, in ker je bil naš kapitan najbolj debel, obdržal je njega v levi roki, z desno pa je segel po raženj, je nabodel kapitana na raženj, potem naredil ogenj, in kapitana spekel in pojedel. Potem se je vlegel in zaspal, ter začel tako smrčati, da se je slišalo, kakor bobnenje groma. Spal je do jutra. Mi pa smo celo noč v groznem strahu tam čepeli. Ko je bil dan, je velikan vstal in šel iz grada.

Mi pa smo začeli zdihovati in svojo nesrečo tožiti. Čeravno nas je bilo dosti, on pa sam, vendar nam ni prišlo nič na misel, kako bi ga zamogli umoriti. Vdali smo se v Božjo voljo, ter šli potem po otoku na sprehod, kjer smo si poiskali nekaj sadja za živež. Iskali smo kraja, kamor bi se skrili, pa nismo nikjer pripravnega našli, in morali smo na večer spet v palačo nazaj iti.

Velikan je prišel, in spet enega iz nas pojedel; potem je spet zaspal in smrčal do jutra; zjutraj pa odšel. Mi smo bili v taki grozi, da so nekteri od nas že hoteli v morje poskakati, raje ko tako smrt storiti. Pa eden je rekel: „Po naši veri ni dovoljeno, da bi človek sam sebe umoril; raje premišljujmo, kako bi mi njega umorili, ali pa kako bi mu vši.“

Potem je prišlo meni nekaj na misel, in tovarši so moj nasvet potrdili. „Bratje“ — sem jim rekel, „tam pri morji je dosti drevja; dajmo si plave (flose) narediti, in tam pri kraji privezati; kedar bo pravi čas, pa bomo na njih vši. Najprej pa bomo šli nad velikana, kakor sem vam povedal; če ga umorimo, je dobro, potem lahko na kako barko čakamo; če nam pa spodleti, bomo pa na plave sedli. Se ve da smo tudi na plavih v veliki nevarnosti, vendar gotova smrt ni, in nazadnje je vendar bolje, da vtonemo, kakor pa da bi nas ta grdavs pojedel.“ Ta moj nasvet se je tovaršem dopadel in stesali smo več plavov za tri in tri enega.

Zvečer smo prišli v palačo nazaj, in velikan kmalo za nami. Morali smo mu še enega pustiti, da ga je pojedel. Pa tudi mi smo se nad velikanom maščevali. Ko je zaspal, nas je šlo deset najbolj

korajžnih, vzeli smo vsak en ražen, razbelili ražnje na ognji, in potem smo mu zabodli vseh deset ražnjev na enkrat v okò, da je izteklo.

To ga je tako zabolelo, da je po konci planil in strašno tulil. Potem je začel okoli sebe grabiti, da bi kterega od nas vjel. Pa mi smo bežali in se tako skrivali, da ni mogel nobenega vjeti. Ko vidi, da nič ne opravi, potipal je, da je našel izhod, in z groznim tulenjem je šel skozi vrata.

Osemdeseta noč.

Mi smo pa tekli k morju“ — je pravil Jadroslav naprej, „kjer smo imeli plave pripravljene. Potegnili smo jih v vodo, in čakali dneva, da bi brž na njih zbežali, če bo treba. Če bo pa velikan utihnil, smo rekli, (ker njegovo tulenje se je ves čas slišalo) potem je to znamenje, da je umrl; in potem lahko na otoku ostanemo.

Pa komaj se je dan naredil, videli smo našega sovražnika priti, in dva velikana, ravno tako velika, sta ga na vsaki strani vodila; za njimi pa je šlo še več drugih velikanov, vsi proti nam.

Mi hitro skočimo na plave, in jamemo na vso moč veslati, da bi jim všli. Velikani pa so vzdigovali skale in jih za nami metali, tako da so z njimi razbili vse plave, samo tistega ne, na kterem sem bil jaz in še dva druga tovarša, ker smo mi trije najhuje veslali, tako da nas skale niso več dosegle. Vsi drugi tovarši razun nas treh so vtonili.

Ko priveslamo v odprto morje, začeli so nas valovi in vetrovi sem in tje goniti, in v vednem strahu smo gledali v negotovo bodočnost. Drugi

dan pa so nas valovi k sreči vrgli na en otok, kamor smo se polni veselja rešili. Tam smo našli tudi več sadnih dreves, in smo se s sadjem pokrepčali.

Na večer smo na bregu zaspali, pa zbudil nas je nek šum; bila je grozno velika kača, dolga in široka kakor drevo. Prišla je blizo in je požrla enega mojih dveh tovarševv. Midva sva bežala, kar se je dalo. „Moj Bog," je rekel moj tovariš, „kake nevarnosti moramo prestajati! Komaj smo življenje srečno oteli, že smo zapadli novi pogubi."

Zagledala sva debelo in visoko drevò, in na tega sva zlezla, da bi bila pred kačo varna, ter sva celo noč na drevesu ostala. Proti jutru pa je kača prišla, se stegnila gor po drevesu, in prijela mojega tovarša, ter ga precej požrla, ter odlezla. Jaz čepim ves prestrašen do jutra na drevesu, potem pa zlezem doli, in grem proti morju, z namenom, da hočem v morje skočiti, saj tudi mene ne čaka druzega, ko to, da me bo kača požrla. Pa vendar človek rad živi; zato se vdam v Božjo voljo, in premišljujem, kako bi se kače ubranil.

Nalomil sem trnjevih vej, ter jih naložil okoli in okoli tistega drevesa, tako da sem bil kakor v trdnjavi. S to tolažbo, da sem vse storil za mojo rešitev, kar sem mogel, zlezel sem žalosten spet na drevo. Kača je prišla in celo noč okoli tiste ograje hodila, kakor mačka okoli vrele kaše; predreti pa si vendar ni upala trnja, ker jo je preveč zbadalo. Proti jutru pa je odšla. Jaz zlezem z drevesa ves potrt, saj celo noč nisem nič spal od strahu, nekaj pa tudi od smrada, ki je prišel od kače. Obupal sem nad takim življenjem, in tekel sem k bregu, da bi v morje skočil.

Ena in osemdeseta noč.

V tem hipu pa se me je Bog usmilil. Zagledal sem na morji barko. Začel sem vpiti in z mojim robcem mahati. Res so me iz barke zagledali, in poslali čolnič po mene. Ko sem na barko prišel, so me začeli spraševati; in ko sem jim svoje zgodbe povedal, so mi pravili, da so že večkrat čuli, kaki velikani da živé na tistem otoku, in da jedó ljudi, surove in pečene. Od tiste kače pa so mi pravili, da se po dnevi skriva, po noči pa na lov hodi. Potem so mi prinesli jesti in piti, in kapitan mi je podaril čisto novo obleko, ker je bila moja že v prav slabem stanu.

Vozili smo se en čas po morji, videli več otokov, in se ustavili slednjič na otoku Selahat, kjer raste sandeljnov les. Barko so pripeli, in trgovci so šli v mesto, ter začeli svojo robo prodajati. Mene pa je kapitan k sebi poklical in mi rekel: „Prijatelj, jaz imam na barki blago, ki je lastnina necega trgovca, kateri je bil en čas na moji barki; ker pa ta trgovec več ne živi, bom prodal njegovo blago, in denar bom potem izročil njegóvi rodovini.“ Potem mi je pokazal tiste skrinje, v katerih je bilo tistega trgovca blago, in mi rekel: „Glejte, to je njegovo blago; ali bi vi ne hoteli tako dobri biti, da bi to robo prodali? Svoje plačilo za to boste že dobili.“ Jaz sem bil zadovoljeń, ter se mu zahvalim, da mi dá kaj opravka.

Potem je pisač prebral imena vseh trgovcev, ki so imeli kaj blaga na barki; ko je pa prišel do tistega blaga, ki ga je kapitan meni za prodajo

izročil, praša pisač, na čigavo imè da naj hoče to blago zapisati? Kapitan pa je rekel: „Na imè mornarja Jadroslava.“ Ko slišim svoje imè klicati, sem se zavzel; pogledam kapitana bolj natanko, in spoznam, da je prav tisti kapitan, ki je mene na drugem potovanji na barko vzel, pa potem tako nevsmiljeno na tistem otoku zapustil, ko sem bil na bregu zaspal. Ker je bil med tem časom v obraz močnò zagorel, ga nisem mogel precej spoznati. Da pa on mene ni spoznal, ni se čuditi, ker me je štel že davno za mrtvega.

„Kapitan,“ ga vprašam jaz, „kako se je pisal tisti trgovec?“ „Jadroslav se je pisal,“ mi reče kapitan, „bil je iz Bagdada, in se je v Balsori na mojo barko vsedel. Enkrat je stopil iz barke na en otok, šlo jih je več; drugi so nazaj prišli, njega pa ni bilo; pa mi smo na njega čisto pozabili, in odjadrali; in spomnili smo se njega še le, ko smo bili že daleč proč. Potem je pa prišel veter in nas tako naprej gnal, da se kar nismo mogli obrniti, da bi po njega šli.“ — „Tedaj mislite, da je Jadroslav mrtev?“ ga prašam jaz. „Se ve da“ reče on.“ „No,“ rečem jaz, „odprite vendar oči, in bolj natanko me poglejte! Ali nisem tisti Jadroslav, ki ste me na otoku pustili, in jaz sem zaspal; ko se zbudim, pa ni bilo nobene barke več?“

Dve in osemdeseta noč.

Zdaj še le me je kapitan spoznal. „Hvala Bogu“ vsklikne, „vaša srečna osoda je mojo krivdo popravila, da vas je še pri življenji ohranila. Vaše blago je vse tukaj, kar vzemite ga.“ Jaz se kapi-

tanu zahvalim, in grem potem v mesto, kjer sem svojo robo prav dobro prodal. Iz Selahata smo jadrali še na drug otok, kjer sem nakupil žebic, cimeta, rožičkev in takih reči. Tam smo tudi videli želvo 20 pračev dolgo in 20 pračev široko; potem ribo, ki je bila teletu podobna, in je mleko od sebe dala; kožo pa ima tako trdo, da je dobra za podplate. Zopet druga riba pa je bila velblodu podobna. Slednjič po tolikih težavah smo prišli vendar v Balsoro nazaj, in od tam sem prišel v Bagdad z velikim bogastvom, tako da še sam nisem vedel, koliko sem prinesel. Razdelil sem veliko denarja med reveže, in kupil si še nekaj grajšin k onim, ki sem jih že prej imel.“

Tako je skončal Jadroslav historijo od svojega tretjega potovanja. Odštel je Sinkoviču spet sto cekinov, in ga povabil, naj drugi dan zopet pride, da bo slišal historijo od četrtega potovanja. Sinkovič in vsi gostje so šli domu; drugi dan pa so spet prišli, in ko je bila gostija končana, pravil je Jadroslav od svojega četrtega potovanja.

Četrto potovanje mornarja Jadroslava na sundiške otoke.

„V Bagdadu me ni dolgo trpelo“ začel je Jadroslav praviti, — jesti, piti, postopati mi je bilo vse predolgočasno; hotel sem še svet spoznavati in kupčije delati. Preskrbel sem se z različno robo in odrinil stran. Obrnil sem se proti Perziji, tam preodil veliko svetà, in prišel slednjič v neko luko, jer sem sedel na barko. Šli smo na morje in

obhodili več morskih mest, kjer smo tudi po malem kupčije delali. Necega dne, ko smo bili na morji, pa se vzdigne strašna burja. Kapitan ukaže, hitro jadra doli potegniti, pa je bilo že prepozno, veter jih je na drobne kose raztrgal, hoteli smo barko obrniti, pa tudi to ni šlo, burja je barko pred sabo podila, kakor orehovo lupino, in jo vrgla slednjič na neko skalovje, da se je barka kar razbila, ter da je veliko naših ljudi vtonilo, in mnogo blaga konec vzelo.

Tri in osemdeseta noč.

Jaz in še nekteri drugi smo se vjeli za deske; veter nas je gnal naprej, in prišli smo na bližnji otok, ki je pred nami ležal. Tam smo našli studenec in tudi sadja. Zdaj pa nismo vedeli, kaj početi. Šli smo bolj proti sredi otoka, in videli smo hiše. Ko blizo hiš pridemo, prileti nad nas cela truma zamorcev, ki so nas objeli, nas zgrabili, ter nas s silo gnali v svoje hiše.

Mene in še pet drugih so gnali vkup v eno hišo. Tam smo se morali vsesti in prinesli so nam nekega zelja jesti. Moji tovarši so bili lačni in so hitro začeli jesti in požirati. Meni se pa tisto zelje nič kaj posebno ni zdelo, in sum sem imel tudi zato, ker zamorcev nisem videl nič zajeti te reči. Zato tistega zelja še pokusil nisem, in to je bila moja sreča; kajti mojim tovaršem se je začelo mešati, in prišli so vsi ob pamet.

Potem so nam prinesli rajža. Moji tovarši, ki so bili že vsi nori, so jedli kakor medvedje; jaz pa sem ga le pokusil. Zamorci so nam tisto zelje za

to dali, da bi nam pamet vzeli, in da bi mi preveč ne žalovali nad osodo, ki nas je čakala. Bili so namreč človekojedci ali kanibali, in njih namen je bil, nas pitati in potem zaklati. Ker bi pa človek pri pameti v takem strahu nič ne jedel, in shujšal, zato mu pamet vzamejo, da nič ne vé, kaj ga čaka. Tako se je godilo mojim tovaršem; ker so bili nori, so pridno jedli in se lepo zredili, potem pa so bili drug za drugim zaklani. Jaz pa sem od dne do dne bolj hujšal, ker mi od samega strahu nobena jed ni dišala. To pa je bila moja sreča. Une so vse poklali, mene pa so pustili, ker sem bil tako bolan videti in suh, ko goba; čakali so, da bi se morda kaj popravil.

Pustili so me okoli hoditi, kamor sem hotel, nobeden ni pazil na mene. Enkrat so vsi zamorci iz vasi šli, samo en star mož je ostal doma. To priložnost porabim, in uidem. Starček je za mano vpil, da naj nazaj grem; jaz pa sem le še bolj hitro tekel. Šel sem naprej do noči. Zamorci so prihajali še le zvečer domu, zato se ni bilo toliko bati, da bi me kmalo dotekli, ker bodo še le zvečer o mojem begu slišali. Še le, ko se naredi noč, sem se malo vsedel in pojedel, kar sem imel živeža pri sebi. Pa kmalo se spet vzdignem, in grem po stranskih potih naprej, ogibajoč se vsake hiše; tako sem hodil neprenehoma sedem dni. Jedel sem, če sem kje kako sadje našel.

Osmi dan vendar pridem do morja, in tam sem videl spet bele ljudi, ki so tam po tleh poper pobirali. To se mi je zdelo dobro znamenje in stopim brž k njim.

Štir in osemdeseta noč.

Tisti ljudje, ki so poper pobirali, so mi prišli naproti, in me prašali, kdo sem in odkodi da pridem. Vesel, da slišim zopet ljudi v mojem jeziku govoriti, povedal sem jim vse, kako se je z mano godilo.

„Ti zamorci so človekožrci“ mi rečejo možjé, „kako ste jim vendar ušli?“ Jaz jim potem še to razložim.

Ostal sem pri njih tako dolgo, da so dosti popra nabrali, potem pa so me vzeli s seboj na barko, in peljali smo se v njih kraj. Ko pridemo na tist otok, kjer so bili doma, peljali so me pred kralja, ki je prav dober vladar. Povedati sem mu moral vso svojo zgodbo od konca, in on se je zavzel, to slišati. Potem me je pustil lepo obleči, in ukazal je, da se mora za mene skrbeti.

Na tistem otoku je bilo veliko ljudstva, pa tudi dosti žita in živine; v tistem mestu pa, kjer je bil kralj, bila je živa kupčija z različno robo. Meni je bilo prav dobro, ljudje so bili z mano vsi prijazni, in kmalo sem postal kakor domač.

Pa nekaj čudnega sem tudi tukaj videl: vsi ljudje, tudi kralj, so jahali brez sedla in brez brzde. Zato sem si necega dne vzel prostost, in sem kralja prašal, zakaj da se tukaj ljudje ne poslužijo brzde in sedla. On mi reče, da teh reči še ne poznajo, in da on niti ne vé, kaj je to.

Jaz grem brž k nekemu rokodelcu, mu vse natanko razložim, da mi naredi lesen model, potem ga prevlečem z usnjem in nabašem in lepo izdelam, potem grem h klučarju, da mi je naredil brzdo.

Ko je vse gotovo, nesem sedlo in brzdo h kralju in osedlam njegovega konja. Kralj se vsede zdaj na konja, in vidi, da je zdaj veliko lože jahati in konja sukati, in dal mi je za to veliko lepih daril. Potem so prišli še ministri, generali in drugi visoki gospodje, ter so vsi hoteli sedla imeti. Jaz se dela lotim in sem v kratkem času toliko zaslužil, da sem obogatel.

Necega dne pa mi reče kralj: „Veš kaj, Jadroslav, jaz te imam rad, in vsi ljudje te imajo radi; eno prošnjo imam do tebe, in to mi moraš storiti.“ „Vaša milost“ mu rečem jaz, „vse, kar vi želite, rad storim.“ „Jaz te bom oženil“ reče on, „da boš v naši deželi ostal, in da te ne bo domu vleklo.“ Jaz se mu nisem upal braniti, in tako mi je dal lepo, bogato, imenitno in pametno devico za ženo. Kmalo smo naredili ženitovanje, in živela sva z ženo en čas prav mirno in prijetno. Pa kmalo se mi je začelo tožiti po domu, in mislil sem le na to, kako bi nazaj v Bagdad prišel.

Necega dne pa je enemu mojih prijatlov žena umrla. Jaz grem k njemu, da bi ga potolažil. „Bog vam daj dolgo življenje“ mu rečem, ko vstopim. On mi odgovori: „Kaj se norčujete iz mene, saj veste, da imam le še kratek čas živeti.“ Jaz ga prašam, kako to misli. „Bog vam daj srečo in dolgo življenje,“ mi reče on, „pa z mano smo pri kraji; še danes me bodo živega pokopali. To je taka navada pri nas, da če mož umrje, pokopljejo ženo živo k njemu, če pa žena umrje, mora mož z njo živ v grob. Za me ni pomoči, vsi zakonski so tej postavi podvrženi.“ Mene groza prime, to slišati, in v tem trenotku prišli so v hišo žlahtniki in prija-

telji, da bi se pogreba vdeležili. Oblekli so mrtvo ženo v najdražjo obleko in z vsem lišpom, kar ga je imela. Potem so jo vzdignili in nesli. Mož je šel prvi za trugo. Šli so na goro, in ko na vrh pridejo, odvalijo eno veliko skalo, in pod to skalo je bila globoka jama, kakor kak vodnjak. Najprej so na vrveh spustili mrliča v jamo, potem pa so moža živega doli spustili, in dali so mu za popotnico vrč vode in sedem majhnih hlebčkov kruha. Ko je bilo to storjeno, so skalo zopet čez jamo zavalili, in šli stran.

Lahko si mislite, kako me je pretreslo, ko sem to videl. Drugi ljudje pa se niso nič zmenili, ker so bili tega že navajeni. Jaz se nisem mogel zdržati, in sem kralja prašal: „Gospod“ sem rekel, „kar sem tukaj videl, da žive z mrtvimi pokopujejo, to se mi grozno zdi. Hodil sem veliko po svetu, pa kaj tacega še nisem videl. „Kaj hočeš, Jadroslav“ mi reče kralj, „saj sem še jaz tej postavi podvržen, in če kraljica umrje, bodo tudi mene živega pokopali.“ — „Vendar, gospod“ ga prašam dalje, „ali so tudi tujci tej postavi podvrženi?“ „Se ve da“ je rekel kralj in se smijal, kdor med nami živi, se mora po naših postavah ravnati.“

Ko to zvem, grem ves žalosten domu. Bal sem se, da bi moja žena pred mano ne umrla, da bi potem mene živega pokopali. Ta strah me je mučil noč in dan; če je moja žena le majhno zbolela, začel sem se že tresti. In glej, kaj se zgodi! Moja žena zboli, in v par dneh umrje. . .“

Pet in osemdeseta noč.

„Mislite si moj strah! Živ pokopan biti, to je huje, kakor med človekožrce pasti, in vendar ni bilo nobene pomoči ne rešitve! Kralj in vsa imenitna gospoda je prišla k mojemu pogrebu, da bi me s tem počastili. Pogreb se je začel. Ves žalosten grem za trugo moje žene. Vrgel sem se pred kralja na kolena in ga milosti prosil. „Pomislite“ sem rekel, „da sem jaz tujec, in da me ne smete po vaših navadah soditi.“ Toda nisem se smilil ne kralju, ne komu drugemu; še toliko hitreje so mojo ženo v jamo spustili, potem pa še mene, in kakor po navadi, dali so mi v jamo sedem hlebčkov kruha pa en vrč vode. Niso poslušali mojega vpitja, in zavalili so skalo čez jamo, da se je v jami popolna tama naredila. Vendar se je toliko videlo, da je bilo to precej široka jama in kakih petdeset pračev globoka. Po vseh kotih so ležali mrliči in smrdelo je tako, da sem se moral kar za nos tišati. Šel sem od mrličev stran in držal se za nos. Vrgel sem se na tla in začel bridko jokati. Rekel sem sam pri sebi: „Res je, da se zgodi, kar Bog hoče; pa vbogi Jadroslav, ali nisi sam kriv, da si dočakal tako smrt? Boljše bi bilo, da si kje na morji vtonil! Kaj si iskal po svetu? Ali nisi imel dosti jesti in piti? Pa lakomnost ti ni dala miru! Nesrečnež, zakaj nisi raje doma ostal, kjer ti je bilo tako dobro!

Take so bile moje prazne in nekoristne tožbe, tolkel sem se po glavi in po prsih. Vendar čez nekoliko časa sem občutil glad, in tako velika je

moč natore, da sem v toliki nesreči zamogel še jesti in piti. Poiskal sem kruh in vodo. V jami je bilo toliko tamno, da nisem nič vedel, kdaj je noč in kdaj je dan, zato sem se kar vlegel, kedar sem bil truden, ter spal, in kedar sem se zbudil, sem pojedel spet nekoliko kruha. Tako sem živel nekaj dni od tistega kruha in tiste vode. Ko sem pa že vse pojedel in popil, pripravil sem se na smrt . . . . . "

Šest in osemdeseta noč.

Čakal sem na smrt, kar čujem, da skalo odvzdigujejo. Spustili so doli enega mrliča in enega živega človeka. Mrlič je bil možki. — Kedar je človek v tako groznem položaji, se mora odločiti za najhujše pripomočke. Ko sem videl, da so skalo zopet čez jamo zavalili, približal sem se ženski, ki je bila živa pokopana, in vdaril sem jo z veliko kostjo trikrat po glavi, tako da sem jo ubil. To strašno in nečloveško dejanje sem storil, da sem dobil tisti kruh in tisto vodo, ki so jo ženski v grob dali, in tako sem imel spet za nekaj dni živeti. Čez nekaj dni so spet enega doli spustili, in tudi tistega sem ubil, in tako sem en par tednov živel.

Po preteku tega groznega časa sem slišal v jami nekaj sopsti; šel sem bliže, in videl sem, da je ena žival pred mano bežala. Jaz tečem za njo, in ona je zmirom glasneje sopla. Tekel sem tako dolgo za njo, da zagledam na enkrat luč, kakor eno zvezdo. Šel sem zdaj za to lučjo, in grem in grem, včasih jo zgubim spred oči, pa jo spet zagledam. Ko bliže pridem, vidim, da je bila ta luč špranja v gori, toliko široka, da je bilo moč zkoz

zlezti. Pri tem veselem pogledu nekoliko postojim, da si oddahnem, ker sem bil zelo vpehan po teku. Potem začnem skozi tisto špranjo lezti in res prilezem skoz goro na morski breg. Lahko si vsak misli, kako sem bil vesel. Ves pomlajen od veselja nekoliko posedim.

Domislil sem se, da so take živali, ki mrliče jedó, hijene imenovane, in velike kakor mesarski pes. Taka žival je morala tista biti, da je hodila mrliče jést v jamo, in mi tako špranjo pokazala. Gora, v kateri sem bil, je ležala pri morji, in je bila na morski strani tako strma, da se ni moglo čez njo priti v deželo. Na bregu pri morji padem na kolena in se zahvalim Bogu za srečno rešitev. Sedel sem dva dni tam pri morji, ne vedoč, kaj bo zdaj z manoj.

Čez dva dni pa vidim barko mimo priti. Jaz vpijem in maham z ruto. Ko so me zagledali, poslali so čoln po mene. Ko me na barko pripeljejo, me prašajo, kako da na ta zapuščeni breg pridem.

Jaz sem rekel, da sem bil na barki, da se je barka razdrobila, in da sem se le jaz sam s plavanjem rešil. Vesel sem bil, da so mi to verjeli. Peljali smo se potem naprej, in prišli mimo več otokov. Slednjič smo se ustavili na otoku, ki se mu pravi Kela. Tam se dobi dosti kafre, in tudi svinec kopljejo.

Od tam sem prišel srečno v Bagdad nazaj. Razdelil sem veliko denarja med reveže, iz hvaležnosti, da sem tolikim nevarnostim všel, in živel sem s svojimi prijatlji dobro in veselo.“

Tako je skončal Jadroslav historijo od svojega četrtega potovanja, in vsi poslušalci so se glasno

čudili nad vsem, kar je Jadroslav povedal. Potem je Sinkoviču spet podaril sto cekinov in povabil njega in vse druge goste zopet za prihodnji dan, in gostje so se poslovili.

Ko so bili prihodnji dan zbrani, in ko so se najedli in napili, začel je Jadroslav praviti svoje peto potovanje.

Peto potovanje mornarja Jadroslava na sundiške otoke.

„Pri veselicah in gostijah, ki sem jih svojim prijatljom dajal, sem pozabil na vse težave, ki sem jih prestal. Pa imel sem še staro nagnjenost do potovanja, in ta mi ni dala miru. Zato si spet nakupim blaga, in se podam proti morski luki. Zdaj nisem hotel več kakemu kapitanu podložen biti; ampak pustil sem si svojo barko stesati. Ko je bila narejena, sem jo naložil, in vzel sem še druge trgovce k sebi na barko, ker je bilo prostora še zadosti.

Ko je nastopil ugoden veter, šli smo na morje. Po dolgem potovanji pridemo do enega pustega otoka, kjer smo našli jajce od roha, ravno tako veliko, kakor tisto, od kterega sem že pravil. Mali roh je ravno hotel iz lupine predreti, ker je že kljun iz jajca gledal.

Sedem in osemdeseta noč.

Trgovci, ki so se z mano vozili, so s sekirami lupino razbili in potem so še mladega roha razsekali in kos za kosom spekli. Jaz sem jih svaril, da

nikar! pa me niso poslušali. Komaj so se najedli kar se prikažeta na nébu dva črna oblaka. Naš kapitan, ki sem ga bil jaz najel, da je barko vodil, on je brž spoznal, da sta ta dva oblaka stara dva roha, zato nas je pridušil, naj hitro na barko skočimo in hitro odjadramo, da bi nevarnosti všli. Mi skočimo hitro na barko in se odpeljemo.

Med tem prideta oba roha, in jameta grozno kokodajsati. Potem pa odletita nazaj proti strani, od koder sta prišla, in se zgubita za en čas. Mi pa smo vedeli, da prideta še nazaj, ter smo bežali z razpetimi jadri.

Roha prideta nazaj, in vsak je imel v krempljih grozno veliko skalo. Ko sta v zraku ravno nad barko stala, spusti eden od rohov svojo skalo na nas. Pa kapitan je v tem hipu barko tako zasukal, da je padel kamen zraven nas v morje, katero se mu je tako široko na vse strani vmaknilo, da smo videli skoraj na dno. Drugi roh pa je tako natanko pomeril, da je skala ravno na nas padla, da se je barka na tisoč kosov razbila. Trgovci in mornarji so bili ali pod skalo zmečkani, ali pa so vtonili. Samo jaz sem bil tako srečen, da sem se za eno dilo prijel, z eno roko jo držal, z drugo pa veslal, in se tako naprej porival. Pri ugodnem vetru sem tako priplaval do otoka, ki je imel prav strme bregóve. Jaz sem pa vendar na breg splezal in se tako rešil.

Vsedem se malo v travo in si spočijem. Potem sem šel bolj proti sredi otoka. Zemlja je bila lepa, kakor krasen vrt. Vse polno je bilo sadnega drevja; travnik pa so namakali bistri studenci. Voda je bila dobra in hladna, sadje pa okusno.

Ko se je noč naredila, sem se vlegel v travo, pa nisem mogel nič spati, ker me je bilo strah v tako samotnem kraju. Kesal sem se zopet, da sem šel iz doma, in najraje bi se bil kar umoril. Ko se je pa dan naredil, sem bil spet bolj korajžen. Sprehajal sem se potem pod drevjem, zmirom še nekoliko boječ.

Ko tako okoli hodim, zagledam starega moža, ki je bil že ves vpognjen videti. Sedel je tam pri enem potoku, in mislil sem, da je morda tudi po nesreči na morji rešil se v ta kraj. Grem k njemu in ga pozdravim, pa on mi samo odkima. Jaz ga prašam, kaj tukaj dela; pa namesto odgovora mi pokaže z rokami, da naj ga na rame pobašem in čez potok prenesem, da bo tam sadje pobiral.

Meni se mož smili, zato ga vzdignem na rame in ga prenesem čez potok. Tam se pripognem in mu rečem, naj doli zleze. Pa namesto, da bi to storil, ovije starec svoje noge z veliko močjo okoli mojega vratu (še zdaj se moram smejati, če na to mislim); z rokami me primc za lase, z nogami pa me tako stisne, kakor bi me hotel zadaviti. Jaz sem pa kar od strahu na tla padel . . . . .“

Osem in osemdeseta noč.

„Čeravno sem na tleh ležal, me starec vendar ni spustil, le en malo je odjenjal, da sem malo k sebi prišel. Potem pa me je začel v želodec suvati z nogo, tako da sem moral vstati. Ko vstanem, sem ga moral pod drevjem okoli nositi, ker drugače ne bi bil vej dosegel, on pa je z drevja sadje pobiral in jedel. Tako sem ga moral cel dan nositi,

in še po noči me ni spustil, ampak moj vrat zmirom z nogami oklenjen držal in tako zraven mene ležal, tje po travi stegnjen. Zjutraj pa me je toliko časa suval, da sem moral vstati, z njim na hrbtu, in ga spet okoli nositi.

Le pomislite, gospodje, kaj se to pravi, tako breme nositi, in ne vedeti pomoči, kako se ga znebiti!

Enkrat sem našel na poti veliko bučo. Pride mi nekaj na misel: izdolbem tisto bučo, potem naberem grojzdja, katerega je bilo dosti na otoku, in sprešam grojzdje v votlino buče. To z moštom napolnjeno bučo položim na varen kraj. Čez nekaj dni prideva spet na ta kraj, in jaz pijem iz buče tisto pijačo, ki se je med tem časom že v dobro vino spremenila. To vino me je prav okrepčalo, tako da sem celò začel peti in skakati. Ko je starec videl, kako meni ta pijača dobro tekne, dal mi je znamenje, naj še njemu dam te ręči pokusiti. Jaz mu pomolim bučo in on izpije vse vino, kar ga je še not bilo. To ga je upijanilo; začel je peti in po meni skakati. Pa začel je še bolj omahovati, tako da je nazadnje z mojega hrbta na tla padel. Ko jaz to vidim, vzamem velik kamen in mu razbijem glavo.

Ves vesel, da sem se tega hudobneža znebil, tečem proti bregu, in najdem tam več ljudi, ki so ravno iz ene barke prišli, da bi se na otoku s pitno vodo preskrbeli. Ko jim povem, kaj se mi je tu pripetilo, so se zelo čudili. „Vi ste prišli povodnemu možu v roke“ so rekli, „in vi ste prvi, katerega ni zadavil; nikoli še ni nobeden živ iz njegovih krempljev prišel. Tega otoka se mornarji bojé zavoljo povodnega moža, in sam si ni upal nikoli nobeden po otoku hoditi.“

Peljali so me potem na barko, in kapitan me je z veseljem sprejel, ko je mojo dogodbo slišal. Potem smo razpeli jadra in po kratki vožnji smo prišli v luko velikega mesta. Eden od trgovcev na barki, s katerim sva se bolj seznanila, me je peljal seboj v mesto, in tam smo se vstavili v eni oštariji. Na to pa mi je dal tisti trgovec veliko vrečo, in mi pokazal še več ljudi, ki so z vrečami tam stali, in rekel meni: „Pojdite s temi ljudmi orehov nabirat, in kakor bodo oni delali, tako delajte še vi, če ne, bo slaba za vas.“ Dal nam je živeža za cel dan, in tako smo šli v gojzd.

Tam v gojzdu našli smo veliko orehovih dreves, pa bile so tako visoke in debele drevesa, da ni bilo moč, gor splezati. Po vejah pa je skakalo vse polno opic (merkuc). Ko so opice nas zagledale, so se zbale, in začele od veje do veje skakati . . . .“

Devet in osemdeseta noč.

„Ljudje, s kterimi sem bil v gojzdu“ je pravil Jadroslav, „so pobirali kamne in jih lučali na opice; tudi jaz tako naredim. Opice pa so se razjezile, in so trgale orehe, ter jih v nas metale, ter jezno gledale in grdo vpile. Mi smo tiste orehe pobrali, in spet začeli kamne lučati na opice, da smo jih zdražili, one pa so nam spet orehe doli metale. Tako smo dobili toliko orehov iz dreves, da smo vse svoje vreče napolnili. Na drugo vižo ne bi mogli priti do orehov.

Mi prinesemo vreče z orehi v mesto, in trgovec me je izplačal, kolikor so bili vredni. „Le hodite še po orehe“ je djal, „toliko časa, da si boste

zaslužili potnino do doma nazaj.“ Jaz ga vbogam, in hodil sem vsak dan po orehe, tako da sem že precej denarja s tem prislužil.

Med tem je tista barka odjadrala, in jaz sem moral čakati na drugo. Ker sem že precej denarja prihranjenega imel, sem kmalo potem z drugo barko odpotoval domu, ko sem se prej tistemu trgovcu lepo zahvalil za njegovo pomoč in dobroto. On pa je še tam ostal, ker je imel še opraviti v tistem kraji.

Mi odjadramo in pridemo na en otok, kjer raste prav veliko popra. Od tod smo prišli na Komarski otok, kjer imajo ljudje tako postavo, da nobeden ne sme vina piti. Tam sem svoje orehe zamenjal za poper. Tam se dobé tudi biseri v morji, in tudi mi smo jih šli iskat. Bil sem tako srečen, da sem veliko biserov našel. Vesel se podam spet na morje, in prišli smo srečno v Balsoro, in od tam sem prišel v Bagdad, kjer sem dobro prodal vse svoje blago, orehe, bisere in poper, in tako svoje premoženje precej pomnožil.

Razdelil sem spet veliko denarja med reveže, in živel sem dobro in veselo, ter si odpočil od tolikih težav.“

To izgovorivši izplača Jadroslav Sinkoviču zopet sto cekinov, ter vse vkup povabi za prihodnji dan. Drugi dan so spet vsi prišli, in Jadroslav jim je povedal svoje šesto potovanje.

Šesto potovanje mornarja Jadroslava v Čejlon.

„Gospôda moja“ je začel Jadroslav praviti, „gotovo se vam čudno zdi, kako sem se jaz mogel odločiti, še enkrat na potovanje odriniti, ko sem vendar prej že toliko hudega prestal. Ko sem bil eno leto doma, postal mi je tako dolg čas, da me vse prošnje žlahtnikov in prijatlov niso mogle nazaj držati.

Zdaj nisem šel naravnost proti morju, ampak hodil sem po suhem, po Perziji in po Indiji, in še le po dolgem potovanji sem prišel v morsko luko. Našel sem tam barko, in nje kapitan je bil precej pripravljen, mene na barko vzeti, samo povedal mi je, da bo dolgo na morji ostal. Res smo se po morji daleč in daleč peljali, tako da na zadnje že kapitan in krmonoš sama nista vedela, kje da smo. Na konec sta vendar nekaj vganila, pa mi nismo imeli uzroka, da bi se tega veselili; kajti necega dne prileti kapitan ves zmešan k nam, se vrže na tla, si ruje lase in brado, kakor norec. Mi ga prašamo, kaj mu je? On pa odgovori: „Prišli smo v strašno nevaren kraj; prav hiter morski tok nas naprej žene, in prej ko bo četrt ure, bomo vsi mrtvi. Molite, in prosite Boga, da nas reši, drugače smo vsi zgubljeni.“ Na to je ukazal jadra sneti. Pa vrvi so se vse potrgale pri tem delu, in morski tok nas je gnal k strmi, skalnati gori; barka se je ob skalovje vsa zdrobila; pa mi smo se vendar rešili, in tudi nekaj blaga smo še oteli.

Zdaj reče kapitan: „Bog stori, kar je njemu ljubo. Tukaj si lahko izkopljemo vsak svoj grob; zakaj ta kraj je tako nesrečen, da ga še nobeden živ ni zapustil.“ Te besede so nas storile še bolj žalostne; objeli smo se med sabo in jokali nad svojo nesrečo. Gora, na ktere podnožji smo stali, je bila breg dolzega velikega otoka. Na bregu se je videlo vse polno desk in tramov od razbitih bark. Tudi so ležali tam celi kupi človeških kosti, in z grozo smo spoznali, da je moralo že veliko ljudi tukaj konec vzeti. Nakopičenega pa je bilo po bregu tudi sila veliko dragocenega blaga iz razbitih bark. Vse to nam je še večo žalost delalo. Iz vrha hriba teče velika voda ne v morje, ampak po otoku skozi temno jamo, katere vhod je velik in širok. Skalovje te gore je vse iz kristalov, rubinov in drugih žlahtnih kamnov. Tudi je tukaj en studenec iz smole, in ta smola teče v morje; so take ribe, da to smolo jedó. Barka, ki blizo te gore pride, mora vsaka konec vzeti, ker jo morski tok ravno na skalovje vrže; nesreča je pa toliko veči, ker je gora tako strma, da ni moč na vrh priti in se kam rešiti. Mi smo tam na bregu sedeli, in čakali vsi zmešani na svojo smrt. Živež smo razdelili na enake dele, in kdor je manj jedel, je dalj časa živel, kdor več, ga je prej lakota umorila.“

Devetdeseta noč.

„Tiste, ki so najprej umrli, smo mi drugi pokopali. Jaz sem preživel vse svoje tovarše, nekaj, ker sem svoj delež zelo varoval, nekaj pa, ker sem imel nekaj živeža pri sebi skritega. Ko sem pa zadnjega

tovarša pokopal, imel sem le še malo hrane, zato sem začel kopati svoj lastni grob, ker nobenega ni bilo, da bi me pokopal, če bom umrl. Mislil sem se kar v tisti grob zvaliti, kedar bom čutil, da umiram. Ves žalosten se lotim tega dela, in si očitam, zakaj nisem raje doma ostal. Iz obupnosti sem sam sebe grizel.

Pa Bog se je mene še usmilil, in dal mi je misel, da bi šel do tiste vode, ki je tekla skoz tisto jamo. Jaz pogledam tisto reko in si mislim: „Ta voda teče res v jamo; pa nekje mora vendar spet ven priti. Če jaz zdaj plav stešem in se po tej vodi naprej peljem, bom ali konec vzel, ali pa se rešil; smrt mi je tukaj tako gotova, tedaj poskusimo, če je še kaka pomoč.“

Ne bodi len, začnem delati plav; imel sem dosti desk in vrvi iz razbitih bark; zvezal sem z vrvmi več dil skupaj. Ko je bil plav narejen, naložil sem na njega rubinov, smaragdov, kristalov, tirkizov in vzel sem tudi dragocenega blaga iz bark. Ko vse to privežem, se vsedem na plav z dvema vesloma v rokah, kajti tudi na vesla nisem pozabil. Izročil sem se Bogu in vodi, naj me zanese, kamor hoče.

Ko v jamo pridem, se je stamnilo, da nisem ničesa videl, in nisem vedel, kam me voda nese. Več dni sem tako plaval v polni tami, da nisem videl niti svoje roke. Enkrat se je velb nad mano tako znižal, da sem butnil z glavo ob njega. Jedel sem le malo, saj tudi nisem dosti več imel. Vendar mi je nazadnje vsega zmanjkalo. Od gladu sem se vlegel in sladko zaspal. Ne vem, koliko časa sem spal. Pa ko sem se zbudil, sem bil v široki dolini,

na bregu ene reke, moj plav pa je bil na breg privezan. Okoli mene pa je stalo vse polno zamorcev. Ko jih jaz zagledam, vstanem in jih lepo pozdravim. Govorili so z mano, pa jaz njih jezika nisem razumel.

To videti, sem bil tako vesel, da nisem vedel, ali sanjam, ali budim. Izrekel sem na glas v arabskem jeziku te besede:

„Kliči k Bogu v nadlogah, in On ti bo pomagal; zastonj se trudiš sam: zapri svoje oči, in ko ti spiš, obrne Bog tvojo osodo iz hudega na dobro.“

Eden od zamorcev je zastopil arabski, in ko me tako govoriti sliši, stopi pred mene in mi reče: „Moj brat, ne čudite se nad nami. Mi tu na tej zemlji živimo, in imamo svoje njive. Prišli smo sem po vodo, in ko vidimo vas na plavu, smo plav vjeli in ga privezali, ter čakali na vas, kdaj se boste zbudili. Radovedni smo, kako vi sèm pridete, in kako da ste se upali na to vodo? Povejte nam vašo historijo, ki je gotovo zelo čudovitna.“ — Jaz sem jih pa naprosil, naj mi raje prej kaj jesti dadó, potem jim hočem vse povedati.

Prinesli so mi več vrst jedil, in ko sem se nekoliko pokrepčal, povedal sem jim svojo dogodbo, ki se jim je zelo čudna zdela. Ko sem skončal, rekel mi je tolmač, (tisti, ki je arabski znal) da moram to dogodbo še kralju povedati. Meni je bilo prav.

Pripeljali so mi konja in me nanj posadili. Eni so mi pot kazali, drugi pa so prijeli in vzdignili moj plav z vsem, kar je bilo na njem, ter ga nesli na ramah za mano.

Ena in devetdeseta noč.

Mi vsi smo se podali v mesto Serendovo; tudi otok se je tako imenoval. Zamorci so me pokazali svojemu kralju. Kralj je sedel na prestolu, in jaz sem mu čast skazal po indiški šegi, da sem pred njim pokleknil in zemljo poljubil. Kralj mi ukaže, naj vstanem in naj se zraven njega vsedem. Prašal me je, kako mi je ime, in jaz sem mu povedal, da sem Jadroslav, da sem iz Bagdada, in da imam priimek „mornar," zato ker se toliko po morji vozim. „Toda, povejte mi," je rekel, „kako ste vendar prišli v našo deželo?"

Jaz sem kralju vse povedal, kako se mi je godilo, in on se je nad tem tako čudil, da je ukazal mojo historijo zapisati in v državnih knjižnicah shraniti. Potem so prinesli moj plav, in vse dragocenosti in blago, kar sem ga bil s seboj na plav vzel. Čudil se je nad vsem, posebno nad smaragdi in rubini, ker on sam ni imel tako lepih.

Ko sem videl, da se mu moje reči dopadajo, ker jih je tako gledal, sem ga ponižno prosil, naj bi vse to od mene za darilo vzel. On pa se je nasmejal in rekel: „Jadroslav, jaz ne vzamem najmanjše stvari od vas; ravno nasprotno bom vaše bogastvo še pomnožil, prej ko greste od nas, da boste vedeli ceniti mojo dobroto." Jaz nisem vedel druzega odgovoriti, ko da sem hvalil njegovo plemenitost in želel mu sto sreč. Ukazal je enemu svojih uradnikov, da mora za mene skrbeti, in dal mi je več služabnikov, ki so mi morali streči. Moje blago so prenesli k meni v moje stanovanje, kterega

mi je tisti uradnik odkazal. Vsak dan sem šel enkrat h kralju, da sva se kaj pogovorila, drugi čas pa sem porabil za to, da sem si mesto ogledaval.

Otok Serendovo ali Čejlon leži ravno pod ekvatorjem ali opoldne naravnost pod solncem; zato sta tam celo leto noč in dan enako dolga, po dvanajst ur. Otok Čejlon je zelo velik. Glavno mesto Serendovo stoji na konec lepe doline, in kraj doline je gora, ki je najviša na svetu. Iz morja se vidi ta gora tri dni daleč. Na tej gori, ki se jej pravi Adamova gora, ker je Adam na njej stanoval, potem ko je bil iz raja pregnan, dobi se vse sorte cvetlic, pa tudi žlahtnih kamnov v obilnosti, še demanti se najdejo, in kraj gore nahajajo se tudi biseri v morji. Tudi jaz sem šel enkrat na to goro pogledat.

Ko sem nazaj prišel, prosil sem kralja, da bi me pustil domu odpotovati, in on mi je to precej dovolil. Prisilil me je tudi, da sem vzel od njega mnogo bogatih daril; izročil mi je pa tudi pismo na našega cesarja Arešida, ter mi rekel: „Vzemi te darila, in nesi to pismo tvojemu cesarju, in povej mu, da mu hočem zmirom prijatelj ostati.“ Prej ko sem šel, poklical je kralj še kapitana in mornarje tiste barke, na kteri smo se odpeljali, k sebi, in jim ukazal, da morajo z mano lepò ravnati in mi z vsem postreči. Pismo kraljevo na našega cesarja je bilo pisano na rumeno kožo z višnjevimi črkami, in stale so na njem te-le besede v indiškem jeziku:

Kralj Indije, pred katerim hodi tisoč slonov, ki živi v palači, katere streha se blišči od svita sto tisoč rubinov, in ki ima v svojem zakladu dvajset tisoč demantnih kron, — cesarju Harun Arešidu.

Čeravno ta dar ni veliko vreden, vzemite ga vendar kot brat in prijatelj, ker sva živela vedno v prijaznih razmerah. Ohranite nam prijateljstvo še zanaprej. Z Bogom!“

Tako je bilo na koži pisano. V darilo pa je cesarju poslal: Eno čašo, izdelano iz enega samega rubina, polj čevlja visoko, en prst debelo, z biseri obrobljeno; drugič, eno kačjo kožo, preprogano, s to čudno lastnostjo, da kdor je na njej ležal, se je obvaroval vsake bolezni; tretjič, nekaj žlahtnega lesa, ki se mu pravi aloja. Te darila je nesla prelepa, belo oblečena deklica, ki se je lesketala od biserov in demantov.

Šli smo na morje, in prišli srečno v Balsoro in od todi v Bagdad. Prva moja skrb je bila, da sem izvršil naročilo indiškega kralja.“

Dve in devetdeseta noč.

Vzel sem pismo indiškega kralja, in šel sem z več služabniki in tisto deklico pred cesarja. Peljali so me brž pred vladarja. Jaz se priklonim, kakor se spodobi, in s kratkimi besedami izročim cesarju darila čejlonskega kralja. Ko je cesar pismo prebral, me je prašal, če je ta kralj res tako bogat, kakor piše? Jaz se priklonim in rečem: „Vaše veličanstvo! iz lastnega vida smem potrditi, da je ta kralj res neizmerno bogat. Nič ni bolj čudovitega, ko lepota njegove palače. Če kam gre, naredijo mu prestol (tron) na slonu, in njegovi ministri jahajo zraven njega tudi na slonih v dolgi vrsti. Pred njim hodi en uradnik z zlato sulico. Spredaj pa jaha straža 1000 mož, vsi v svilo in pozlačeno robo oblečeni.

Tisti uradnik pa, ki z zlato sulico pred cesarjem jaha, vpije tako:

„To je slavni vladar, mogočni in strašni gospodar Indije, katerega palača je s sto tisoč rubini pokrita, in ki ima dvajset tisoč demantnih kron. Ta vladar je imenitnejši, ko slavni Suliman, in mogočnejši, ko je bil veliki Maharadja.“

Tisti uradnik pa, ki jaha za tronom, zakliče na to: „Ta veliki, mogočni vladar mora umreti, mora umreti, mora umreti!“ Spredaj pa spet reče: „Blagor njemu, ki živi, pa ne umrje!“

Ta kralj indiški v Serendovu pa je tako pravičen, da ni v njegovih deželah nič sodnikov; ljudje tako pošteno živé, da sodnikov ni treba.“ Cesar je bil z mojo besedo prav zadovoljen. „Modrost tega kralja“ je rekel, „se vidi že iz njegovega pisma; in po tem, kar si mi ti povedal, se mora soditi, da je to srečen vladar in srečno ljudstvo.“ To izgovorivši me je cesar bogato obdaril, in me odpustil.....“

Jadroslav je tako končal historijo svojega šestega potovanja, naštel zopet Sinkoviču sto cekinov, in gostje so šli domu. Drugi dan pa so zopet prišli in Jadroslav jim je povedal historijo od svojega sedmega in to zadnjega potovanja:

Sedmo in zadno potovanje mornarja Jadroslava.

„Ko sem se iz šestega potovanja domu povrnil, bil sem take misli, da ne pojdem več na morje. Postal sem že precej star, tedaj bil potreben počitka, in ni me več mikalo, podati se v nove nevarnosti,

Mislil sem tedaj le na to, kako bi svoje stare dni najbolje preživel.

Ko sem enkrat s prijatli za mizo sedel in se dobro zabaval, prišel je eden mojih služabnikov, in mi rekel, da želi en cesarski uradnik z mano govoriti. Jaz vstanem, in grem tistemu uradniku naproti. „Cesar želijo z vami govoriti," mi je on rekel. Jaz grem hitro z uradnikom v cesarsko palačo, stopim pred cesarja, in se mu priklonim. „Jadroslav," reče cesar, „jaz te potrebujem; ti boš nesel indiškemu kralju pismo in daril; spodobi se, da se tudi jaz njega spomnim, ker je on meni tako lepe reči poslal."

Tega cesarjevega ukaza sem se zelo ustrašil. „Svetli cesar," mu rečem, „rad spolnim vsako željo Vašega veličanstva, pa prosim Vas ponižno, da premislite, koliko sem jaz že na morji prestal. Jaz sem storil celò obljubo, da ne grem več iz Bagdada."

Potem sem mu začel praviti, kaj se mi je na mojih potovanjih že vse pripetilo; cesar pa me je vestno poslušal do konca. Ko sem nehal praviti, je rekel: „To so res čudne dogodbe; pa meni na ljubo boš vendar šel na pot; saj nimaš druzega opravka, ko pri kralju v Serendovu; potem pa se lahko precej domu vrneš. Tje pa moraš iti, saj sam sprevidiš, da bi se ne spodobilo, ko bi jaz na pismo indiškega kralja nič ne odgovoril." Ko sem videl, da cesar pri svoji volji ostane, vdal sem se, in obljubil, da bom šel, kamor me pošlje. Cesar je bil tega zelò vesel, in mi je pustil tisoč cekinov za pot odšteti.

Jaz sem kmalo dokončal vse priprave za pot, in ko je bilo cesarjevo pismo spisano in darila izbrane, podal sem se v Balsoro, in od tod na morje.

Vožnja je bila srečna, in prišel sem v kratkem v Serendovo. Šel sem h kraljevim uradnikom, ter jim povedal, kaj sem prinesel. Peljali so me z veliko častjo pred kralja, jaz se mu globoko priklonim in mu sporočim, kakor ukazano.

Kralj me je brž spoznal, in je bil zelo vesel, da me je zopet videl. „Na zdravje, Jadroslav“ je rekel, „verjemite mi, da sem prav dostikrat na vas mislil. Veseli me prisrčno, da vas še enkrat vidim.“

Jaz se mu lepo zahvalim za toliko sočutje, ter mu podam pismo in darila od cesarja.

Cesar mu je poslal zlato posteljo, tisoč cekinov vredno, petdeset oblek iz najfinejega blaga, sto oblek iz najlepšega platna iz Kajire in Aleksandrije, eno krasno posodo iz agata, in eno veliko ṭablo od kralja Salomona. Pismo cesarjevo pa se je glasilo:

„Pozdrav v Bogu-mogočnẹmu in srečnemu kralju od Abdula Harun Arešida, katerega je Bog posadil na prestol njegovih srečnih prednikov!

Vaše pismo smo z veseljem prejeli, in pošljemo Vam tega, spisanega v zboru naših modrijanov. Bodite našega prijateljstva preverjeni. Z Bogom!“

Kralj cejlonski je bil vsega tega zelò vesel. Čez nekaj dni sem ga prosil, naj me spusti zopet domu. On je s težkim srcem privolil, in dal mi je pri odhodu mnogo dragocenih stvari za spomin. Vsedem se na bárko, s trdnim sklepom, da se povrnem v Bagdad. Pa nisem imel te sreče, Božja volja je hotela drugači.

Tri dni po našem odhodu iz Serendova so nas napadli morski tolovaji. Mi se nismo mogli dosti

braniti, ker nismo imeli nič orožja. Tiste, ki so se ustavljali, so tolovaji vse pobili; mene pa in druge, ki se nismo branili, naredili so za svoje sužne.

Tri in devetdeseta noč.

Morski tolovaji so nam slekli lepo obleko in oblekli v grde cunje. Potem so nas peljali na velik otok, in tam so nas prodali.

Mene je kupil nek bogat trgovec, me peljal v svojo hišo, mi dal jesti, in me oblekel po šegi sužnov. Nekaj dni potem, ko še ni vedel, kdo sem, me je prašal, če znam kaj delati. Jaz mu povem, da sem trgovec, in da so mi morski tolovaji vse blago vzeli.

„Pa *streljati* vendar znaš?“ me praša potem. Jaz mu povem, da sem se tega že od mladosti vadil, in da tudi zdaj še nisem pozabil. Na to mi dá lok in pšice (tam še s pšicami streljajo,) vsedeva se na slona in jahava v gojzd. Globoko v gojzdu mi pokaže visoko drevo, in mi reče, naj nanj zlezem. „S tega drevesa“ je rekel, „streljaj na slone, in kedar bo kateri padel, pridi in mi povej.“ S temi besedami mi dá živeža za en dan, in me zapusti, ter odide v mesto nazaj. Jaz pa sem čepel celo noč na drevesu.

Po noči ni bilo nobenega slona videti; ko se je pa dan naredil, prišla jih je cela tropa. Jaz, ne bodi len, sem začel streljati, in res sem enega tako zadel, da je kar padel. Drugi sloni so stran zbežali, tako da sem lahko z drevesa zlezel, in v mesto tekel, gospodu povedat, da sem slona ubil. Gospod mi je dal dobro jesti in piti, ter me je zelo pohvalil.

Potem sva šla vkup v šumo, in sva vbitega slona zakopala. Gospodu ni bilo za drugo, ko za slonovo kost, to je za slonove zobè, kateri se zelo drago prodajajo; zato je slonom še le zobè izdrl, ko so bili že sognjiti.

Šel sem na lov tudi drugi dan, in tako naprej, in vsak dan sem ubil enega slona. Pa nisem prežal vsak dan na enem in istem drevesu, ampak zmirom na drugem.

Necega dne je prišlo prav veliko slonov; pa niso šli mimo mene, kakor druge krati, ampak stopili so okoli drevesa, na kterem sem jaz sedel.

Začeli so strašno rjuti in z nogami teptati, da se je kar zemlja tresla. Potem so s svojimi dolgimi rivci objeli drevò. Jaz sem se tako ustrašil, da so mi padli lok in pšice iz rok.

Moj strah ni bil prazen. Največi slon je prijel s svojim rivcem drevò pri tleh in ga potegnil s korenicami vred iz zemlje. Jaz sem padel z drevesom vred na tla. Slon pa me je prijel in me posadil s svojim dolgim rivcem na hrbet. (Pri tej priliki moramo opomniti, da to ni nemogoče, ker je slon naj bolj pametna žival, tako da tesarjem brune kar sam brez nadzorstva prenaša od kraja do kraja. Rivec pa ima tako močan in dolg, da lahko človeka objame, vzdigne in sebi na hrbet posadi, pa tudi lahko z rivcem iz glaža pije ali pa krajcar od tal pobere.) Jaz tedaj sedim slonu na hrbtu, bolj mrtev, ko živ. Nese me, nese, drugi sloni pa gredo za njim. Prinese me na en kraj, tam me posadi na tla, in gre stran, tudi drugi sloni so vsi stran šli, tako da sem čisto sam na tleh ležal. Ko se nekoliko zbrihtam in predramim, vstanem in gledam

okoli sebe; nikjer ni videti nobenega slona, pa vse polno slonovih kosti in slonovih zób. Čudil sem se nad modrostjo teh živali; prinesli so me nalašč na to slonovo pokopališče, kakor bi hoteli reči: „Čemu nas preganjaš in moriš zavoljo naših zób? Poglej, tukaj imaš zadosti zobov od mrtvih slonov, te poberi, in pusti nas žive slone pri miru!“ Ves vesel tečem k svojemu gospodarju; sloni mi niso nikjer nasproti stopili.

Ko me moj gospodar zagleda, vpije mi nasproti: „O ti vbogi Jadroslav, zelo me je že skerbelo, kaj bi znalo s tabo biti. Videl sem v šumi poderto drevò, našel lok in pšice, tebe pa nikjer; mislil sem za gotovo, da je po tebi. Povej vendar, kako si še živ ostal?“ Jaz sem mu vse povedal, kako je bilo, in kako so mi sloni pokazali cel kup slonovih zób, tako da jih ne bo treba več pobijati zavoljo zób. Drugi dan sva šla tje na tisti grič, in trgovec je videl, da sem jaz resnico govoril. Nabasala sva slonu, kateri naju je tje prinesel, toliko slonovih zób, kolikor jih je le nesti zamogel, in ko prideva domu, mi reče gospodar. „Moj brat, jaz te nečem več sužna imenovati, ker si mi pridobil toliko bogastvo. Jaz ti dam polno prostost! Bog ti daj srečo! Jaz ti še povedal nisem, da so mi sloni že veliko sužnov umorili, ki so jih hodili streljat. Le tebi je Bog tako milost skazal, in te tako čudno rešil in blagoslovil; iz tega se že vidi, da te ima Bog rad, in da te varuje. On te hoče še na svetu imeti, da boš še kaj dobrega storil. Ti si nam prav veliko pomagal. Mi do zdaj nismo mogli drugače do slonove kosti priti, ko tako, da smo naše sužne v nevarnost pognali, da so slone streljali; zdaj pa si našel toliko

slonovih zób, da bo obogatelo celo naše mesto. Zraven svobode ti bom še veliko daril dal, kakor si zaslužil. Vse mesto bi te častilo, ko bi jim to povedal, pa to čast si pridržim za se.

Jaz odgovorim na te prijazne besede: „Gospod, Bog vas poživi! Jaz ne potrebujem druge dobrote, ko svobodo in prostost, in samo za to vas še prosim, da me spustite nazaj na moj dom.“ „Je že dobro“ reče on, „kedar pride ugoden veter, priveslale bodo kmalo tiste barke, ki slonovo kost pobirajo; na eni tistih bark se boš lahko domu peljal, in jaz ti bom dal, kar boš potreboval za pot.“

Jaz se mu še enkrat lepo zahvalim. Potem sem ostal še več dni in čakal ugodnega vetra. Med tem časom smo zmirom slonovo kost iz griča v njegove shrambe vozili. Pa tudi drugi trgovci so tako delali, ker so kmalo zvedeli za to reč.

Štir in devetdeseta noč.

Čez nekaj časa so barke vendar prišle. Moj gospodar si je eno izbral, na katero je rekel mene vzeti. Napolnil jo je s slonovo kostjo in sicer je djal, da je polovica, kar se za njo skupi, moja; po vrhu mi je dal še veliko dragocenih daril. Jaz se mu za vse lepo zahvalim, in odrinili smo v morje. Jaz pa sem še zmirom mislil na moje čudne dogodbe.

Obiskali smo več otokov, in preskerbeli se z vodo in živežem. Nazadnje smo se vstavili v neki indiški luki, kjer so bili ti trgovci doma. Jaz nisem moral po morji v Balsoro potovati, ampak namenil sem se, da grem po suhem domu. Zato sem tam

vso slonovo kost prodal, ter sem skupil zanjo veliko denarja, s katerim sem nakupil različnih dragocenih stvari. Potem sem se pridružil nekim trgovcem, ki so na velblodih po suhem potovali in kupčevali. Na tej poti smo veliko prestali; pa jaz sem vse rad potrpel, v zavesti, da se tukaj ni bati ne viharjev, ne morskih tolovajev, ne kač, ne drugih nevarnosti.

Dolzega pota je bilo slednjič konec, in prišli smo srečno v Bagdad. Šel sem precej k cesarju, in mu sporočil, kako sem opravil. Cesar mi je rekel, da se je že bal za mene, ker me tako dolgo ni nazaj bilo, pa da je vendar v Boga zaupal, da me ta ne bo zapustil. Ko sem mu potem povedal, kako se mi je zgodilo pri lovu na slone, začudil se je močno, in ko bi mene ne poznal kot poštenega moža, bi mi ne bil verjel. Pustil je poklicati pisarja, ki je vse moje historije zapisal in v cesarski knjižnici shranil. Od cesarja bogato obdarovan sem se podal domu, in živim od tega časa le za svojo rodbino, za svojo žlahto in za svoje prijatle.“

Tako je dokončal Jadroslav historijo svojega sedmega in zadnjega potovanja. Potem pa se obrne k Sinkoviču in mu reče: „No, prijatel, ali si že kedaj od enega človeka slišal, da bi bil toliko prestal na svetu, ko jaz? Ali ni prav, da zdaj po tolikih težavah mirno in zadovoljno živim?“

Sinkovič se mu približa, mu poljubi roko in reče: „Res je, gospod, da ste prestali strašne težave in nevarnosti, in moje težave so prava otročarija proti vašim. Jaz sicer trpim, pa s tem tudi kruh služim, in nisem nikoli v smrtni nevarnosti. Vi ste si zaslužili mirno življenje, in ste vredni vsega bogastva, ki ga imate; posebno zato, ker ste tako dobrega in

plemenitega srca. Bog vam daj srečo in zdravje še dosti let!“

Jadroslav je pustil Sinkoviču zopet sto cekinov izplačati, ga je vzel med svoje prijatle; rekel mu je tudi, naj pusti svojo težavno službo, naj pride vsak dan k njemu, on ga bo z vsem preskrbel, da ne bo nikoli pomanjkanja trpel. -

Ker je Lunica videla, da še ni dan, pravila je naprej, in začela je novo historijo.

Kazalo I. zvezka:

	Stran
Predgovor pisatelja	3
Predgovor izdajatelja	4
Tisoč in ena noč	5
Osel, vol in kmet (basen)	17
Trgovec in duh (1. do 4. noč)	25
Historija od prvega starčka in od opice (5. in 6. noč)	33
Historija od starčka in njegovih dveh črnih psov (7. in 8. noč)	39
Historija tretjega starčka z mulo	44
Historija od ribiča in od duha (9. do 11. noč)	46
Historija od Grškega kralja in od zdravnika Dubana (12. do 14. noč)	54
Historija od štirideset ministrov	58
Historija od dohtar Lučnika	64
Pravljica od vrtnarja, njegovega sina in od osla	77
Historija od moža in od papige	78
Pravljica od kralja Slavobora in njegovega ministra	80
Historija od modrijana Podmanaba in od mladega oštirja	82
Historija od kralja Akšida (15. in 16. noč)	91
Historija od kraljeviča iz Karizme in od princesinje iz Jurjevije (17. noč)	98
Historija od šuštarja in od princesinje (18. noč)	119
Historija od drvarja in od duha	122
Kralj papiga (19. noč)	126
Historija od malarja	128
Historija, kako je bil en minister kaznovan (20. do 26.)	132
Historija od mladega kralja na črnih otokih (27. do 32. noč)	151
Historija od treh študentov, treh kraljevičev in petih žen (33. do 41. noč)	164
Historija od prvega študenta in kraljeviča (42 do 44. noč)	183
Historija od druzega študenta in kraljeviča (45. do 50. noč)	191

Stran
Historija od dveh sosedov (51. do 57. noč) 204
Historija od tretjega študenta in kraljeviča (58. do 67. noč) 220
Sobeidina historija (68. do 71. noč) 247
Aminina historija (72. in 73. noč) 258
Historija od mornarja Jadroslava (74. noč) 270
Prvo potovanje mornarja Jadroslava v Sumatro (75. in 76. noč) 273
Drugo potovanje mornarja Jadroslava v Čejlon (77. in 78. noč) 280
Tretje potovanje mornarja Jadroslava v Selahat (79. do 82. noč) 286
Četrto potovanje mornarja Jadroslava na sundiške otoke (83. do 86. noč) 294
Peto potovanje mornarja Jadroslava na sundiške otoke (87. do 89. noč) 303
Šesto potovanje mornarja Jadroslava v Čejlon (90. do 92. noč) 309
Sedmo in zadnjo potovanje mornarja Jadroslava (93. in 94. noč) 316

6 snopič. Cena 20 kr.

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

Tiskal in založil J. Krajec v Novomestu.

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

II. zvezek.

NOVOMESTO 1880.
Tiskal in založil J. Krajec.

K. K. HOF-BIBLIOTHEK
ZU
LAIBACH

Historija od treh jabelk.

„Gospod“ je pravila kralju Riarju, „povedala sem vam že, da je cesar Arešid večkrat po noči v mesto na sprehod in na ogled šel.

Necega večera je poklical cesar Arešid ministra Žafarja k sebi in mu rekel: „Minister, jaz bom šel po mestu na ogled, da zvem, kaj ljudje govorijo, in če so z mojimi uradniki in sodniki zadovoljni. Če najdem take, čez katere se ljudjé po pravici pritožijo, jih bomo odstavili in druge na njih mesto posadili; katere pa hvalijo, tiste bomo posebno v časti imeli.“ Na to so se preoblekli cesar, minister Žafar in cesarjev strežaj Radoslav, tako da jih ni bilo moč spoznati, in šli so v mesto na sprehod.

Šli so skozi več ulic in trgov, in naposled so se zavili v ozke ulice, in tam so videli pri mesečnem svitu starega moža velike postave s sivo brado, in na glavi je nosil mrežo za ribe lovit. V roki pa je nosil jerbas in palico. Cesar reče: „Ta starček mora biti reven človek; dajmo ga ogovoriti, in prašati, kako se mu kaj godi.“ „Prijatel,“ ga ogovori cesar, „kdo si ti?“ „Gospod“ reče starček, „jaz sem ribič, pa najrevniši iz med vseh ribičev. O poldne sem šel ribe lovit, pa do zdaj še nisem nobene vjel. Doma imam pa ženo in majhne otroke, pa nič kruha.“ Cesar mu reče, ginjen od usmiljenja: „Ali imaš korajžo, še enkrat k vodi nazaj iti, in še enkrat mrežo vreči? Za to kar boš vjel, dali ti bomo sto cekinov.“ Ribič ves vesel nad tako obljubo, je pozabil na vse težave, in hitro šel s cesarjem in

ministrom in strežnikom proti vodi nazaj, in sam pri sebi mislil: „Ti gospodje so preveč pošteni videti, da bi mene goljufali ali pa se iz mene norčevali; če mi dajo namesto sto cekinov le enega, bom že lahko zadovoljen.“

Ko so prišli do vode, je ribič svojo mrežo vanjo spustil; ko jo pa spet ven potegne, bila je v mreži težka, zabita skrinja. Cesar je izplačal ribiču sto cekinov, Radoslav pa je skrinjo na hrbet zadel in jo nesel v cesarjevo palačo. Cesar je hitel za njim, ker je bil radoveden, kaj bi vtegnilo v tej skrini biti. Ko so skrinjo odprli, našli so v njej nekaj v rjuhe zavitega; ko tiste rjuhe razvežejo, vidijo z grozo — truplo mlade žene, belo ko sneg, in v kose razrezano . . . . . .“

Pet in devetdeseta noč.

„Vaše veličanstvo si lahko misli, kako je cesar nad tem pogledom ostrmel. Pa njegovo začudenje se je kmalo v jezo in togoto spremenilo; z groznim očesom je pogledal ministra Žafarja in mu rekel: „Nesrečni človek, ali tako ti skrbiš za moje ljudstvo? Kar brez kazni in brez strahu se ljudje koljejo in v vodo mečejo, da bodo na sodni dan mene tožili, da jih nisem zadosti branil! Če hitro ne zveš, kdo je to žensko umoril, prisežem pri Bogu, da bom dal obesit tebe in štirdeset tvojih žlahtnikov!“ — „Milostni cesar“ reče minister Žafar, „dajte mi časa, da bom kaj pozvedel!“ „Samo tri dni ti dam,“ zarohni cesar, „zdaj pa glej, kako se rešiš!“

Minister je šel ves žalosten domu. „Joj meni“ je rekel, „kako bom za morilca zvedel v treh dneh

in v tako velikem mestu. Gotovo ni nobne priče, in morda že morilca več v mestu ni! Kak drug bi si znal že pomagati; vzel bi kakega razbojnika iz ječe in ga dal obesiti; meni pa moja vest kaj tacega ne pripusti, in rajši sam umrjem, ko da bi druzega po nedolžnem v pogubo porinil.“

Pokliče svoje uradnike in ogleduhe, naj morilca povsodi iščejo in zasledujejo. Ti so se razkropili po celem mestu in iskali hudodelnika. Toda vse je bilo zastonj, morilca niso mogli zaslediti, in minister je spoznal, da je po njem, če mu Bog ne pošlje kake posebne pomoči.

Ko je tretji dan pretekel, prišel je berič k ministru in ga peljal pred cesarja. Minister je šel, in ko ga cesar praša, kdo je žensko umoril, reče Žafar z objokanimi očmi: „Nisem našel nobenega človeka, da bi kaj o tem vedel.“ Ves togoten začne cesar ministra zopet zmirjati, in ukaže, naj obesijo njega in štirdeset njegovih žlahtnikov pred cesarsko palačo.

Med tem ko so vislice (gavge) postavljali in tiste ministrove žlahtnike po mestu lovili, hodil je en berič po ulicah in na cesarjevo povelje tako-le klical: Kdor hoče videti, kako bodo ministra Žafarja in štirdeset njegovih žlahtnikov na vislice vlekli, naj pride danes popoldne pred cesarsko palačo.“

Ko je bilo vse pripravljeno, pripeljali so rabeljni ministra in štirdeset njegovih žlahtnikov, postavili so vsacega pod njegove vislice in deli so jim vrvi okoli vratu, da bi jih kviško potegnili, kedar pride povelje. Ljudstva se je vse trlo, ki so prišli gledat, in mnogi so glasno jokali, ko so to videli, kajti Žafar in njegova rodovina so bili znani kot pošteni ljudje, in njih dobrosrčnost in vsmiljenost je

bila znana ne samo po mestu Bagdadu, ampak po celi državi.

Nobena reč ne bi bila zdaj ministra Žafarja in njegove žlahte rešila, malo je majnkalo, pa bi bili najpoštenejši ljudje celega mesta po nedolžnem smrt storili, — kar se prerije skozi množico ljudstva en mlad mož, čedno oblečen in lepe manire, stopi pred ministra, mu poljubi roko in mu reče: „Visoki gospod minister, dobrotnik revežev, vi niste krivi zločina, da vas hočejo usmrtiti. Pojdite stran in pustite mene umreti, zakaj jaz sem tisto ženo umoril in jo v vodo vrgel.“

Čeravno se je minister nad temi besedami razveselil, vendar se mu je mladi človek zasmilil, ker ni imel nič krvoločnega ali hudobnega na sebi, ampak je bil prav prijaznega obraza. Komaj je mladi človek izgovoril, kar se prerije skozi ljudstvo velik mož, pa že star in belih las, ter reče ministru: „Gospod ne verujte temu mlademu človeku; noben drug ko jaz ni žene umoril, in jaz sem jo tudi v vodo vrgel. Kaznujte samo mene, ki sem kriv, in ne prelivajte nedolžne krvi.“ — „Gospod“ reče na to mladi mož, „jaz vam prisežem, da sem le jaz žensko umoril, in da tega hudodelstva ni nobeden drug sokriv.“ — „Moj sin„ reče starček, „obup te je sèm prignal, in ti bi se rad na ta način življenja znebil. Jaz sem že star in življenja sit; pusti mene umreti. Gospod“ je še dostavil proti ministru obernjen, „jaz sem morilec, pustite mene obesiti, pa brez zamude.“

Ko so rabeljni in tisti uradnik, ki je imel nadzorovati obešanje, ta dva moža tako govoriti slišali, peljali so vse tri, ministra Žafarja, tistega mladega in tistega starega moža, pred cesarja. Minister se

je cesarju priklonil, poljubil zemljo in rekel tako: „Gospodar, pripeljem pred vaše veličanstvo ta dva moža, ki oba, vsak zase trdita, da sta morilca óne mlade žene.“

Zdaj ju praša cesar, kateri je morilec. Mladi mož je rekel, da je on; stari mož pa je temu oporekal. Zato reče cesar ministru: „Pojdi in pusti oba obesiti! „To bi ne bilo po pravici“ reče minister, „le eden je žensko umoril.“

Na to reče mladi mož: „Jaz prisežem pri živem Bogu, da sem jaz pred štirimi dnevi to žensko umoril, razsekal in v vodo vrgel. Če to ni res, potem nečem zveličan biti. Jaz sem tedaj tisti, katerega morate kaznovati.“ Cesar je bil iznenadjen po tej prisegi, in jej je tudi toliko prej verjel, ker stari mož ni nič na to odgovoril. Zato reče mlademu možu: „Nesrečni človek, zakaj si tako hudobijó naredil, in zakaj si zdaj samega sebe zatožil?“ „Gospodar“ reče ta, „ko bi se to vse zapisalo, kar se je godilo med mano in med to ženo, vredno bi bilo, da ljudje to berejo in se iz tega kaj naučé.“ Tedaj nam pa povej, kako je to bilo“ reče cesar, „jaz ti to ukažem.“

Mladi mož je vbogal in je žačel svojo historijo tako-le:

Šest in devetdeseta noč.

Historija od razsekane žene in njenega moža.

„Mogočni vladar, vedite, razsekana ženska je moja žena, in hči mojega strica, tega-le starega moža. Ko sem jo vzel, je bila šele dvanajst let stara.*

*) V tistih gorkih krajih ljudje prej dorastejo, in nevesta z dvanajstimi leti ni nič čudnega.

Od tega je zdaj enajst let. Porodila mi je tri fante, ki še vsi živijo. Po pravici moram povedati, da je bila galant ženska, pametna, pridna in skrbna, in ni me nikoli jezila. Zato sem jo pa tudi rad imel, in jej vse želje izpolnil, če je bilo mogoče.

Pred dvema mescoma je zbolela. Jaz sem vse storil, da bi spet okrevala. Čez en mesec se je počutila bolje, in hotela je iti malo na sprehod. Prej ko je iz hiše lezla, mi je rekla prav priljudno:

„Preljubi moj striček, (tako me je za šalo klicala, kedar je bila dobre volje) ti ne verjameš, kako si jaz jabelk poželim; če moreš kje kako jabelko dobiti, mi boš močno vstregel, zdi se mi da bom še bolj zbolela, če jabelk ne dobim.“ „Prav rad ti bom ktere preskrbel“ rečem jaz, „če bo mogoče, zdaj na spomlad še ktero dobiti.“

Precej sem šel na trg k vsem branjevcem in trgovcem, pa nisem nobenega jabelka dobil, čeravno sem en cekin za enega ponujal. Ves nevoljen grem spet domu. Ko moja žena od sprehoda nazaj pride, in ne dobi jabelk, bila je tako čmerna, da celo noč ni nič spala. Vstal sem zjutraj in šel k vsem vrtnarjem po jabelkih prašat, pa nikjer jih niso imeli. Samo en star vrtnar mi je povedal, da v Bagdadu v tem času zastonj iščem jabelk, če jih pa ravno imeti moram, treba, da se potrudim v cesarski vrt v Balsoro, tam jih še dobim.

Ker sem svojo ženo rad imel, in je nisem mogel žalostne videti, napravil sem se na pot v Balsoro po jabelka. Hodil sem tako hitro, da sem v štirnajstih dneh že nazaj prišel. Prinesel sem seboj tri jabelka, ki sem jih plačal po cekinu. Več jih niso imeli v celem vrtu. Ko pridem domu, dam jabelka svoji

ženi; pa med tem časom jej je poželenje po jabelkih prešlo; zato jih ni jedla, ampak položila jih zraven sebe na mizico, ki je pri njeni postelji stala. Bila je še vedno bolna, in jaz jej nisem vedel pomagati.

Necega dne, ko sem na trgu pred svojo štacuno stal, priletel je velik in grd zamorec memo mene, in držal je eno jabelko v roki. Jaz sem brž spoznal, da je eno od mojih jabelk. To tudi ni moglo drugače biti, ker v celem Bagdadu ni bilo nobenega jabelka, in ni mogoče misliti, kje druge bi mogel zamorec jabelko dobiti. Jaz pokličem zamorca in ga prašam: „Prijatelj, kje pa ste to jabelko dobili?“ „To mi je dala moja ljubica,“ mi reče s smehljajočim obrazom, „danes sem bil pri njej, pa našel sem jo bolno. Ležale so tri jabelka zraven nje, in ko jo prašam, odkodi jih je dobila, mi je rekla, da je njen mož dobra duša, nalašč štirnajst dni daleč po tri jabelka šel, da je njej vstregel. Potem sva en malo kave spila in pri svojem odhodu sem vzel to jabelko s seboj.“

Te besede so me čisto razdivjale. Hitro zaprem štacuno in tečem domu k ženi. Najprej pogledam po jabelkih in res vidim le dva namesto treh; in ko ženo prašam po tretjem jabelku, mi odgovori mrzlo: „Moj striček, jaz ne vem, kam je prišlo tretje jabelko.“ Njen hladni odgovor me je še bolj potrdil v mojem sumu. Ves raz sebe, vzamem nož in ga jej zasadim v srce. Potem sem jo še razsekal, zavil v rjuhe, vse vkup zabil v skrinjo in to skrinjo vrgel v vodo. Moja dva mala otroka sta tistokrat že spala, večega sinka pa še ni bilo domu. Ko se domu vrnem, ga najdem pred vrati sedeti in milo jokati. Jaz ga prašam, zakaj da joka. „Ljubi ata“ mi reče, „danes

zjutraj sem mami skrivé vzel eno od tistih treh jabelk. Ko sem si pa tam na cesti z otroci igral, je prišel en velik zamorec in mi ga je iz rok iztrgal. Jaz sem za njim tekel, in ga prosil, naj mi dá jabelko nazaj, ker je od moje bolne matere, in ker ste vi morali tako daleč ponje iti, da ste štirnajst dni hodili; pa on me je vdaril po glavi in potem naprej bežal, da ga nisem mogel doiti. Ker sem se bal domu priti, sem hodil po mestu okoli, in sem hotel vas čakati, da bi vi za mene prosili, da bi mama ne bili preveč hudi in da bi še bolj ne zboleli.“ Pri teh besedah je začel še bolj glasno jokati.

Mene pa so te besede še huje zbodle. Spoznal sem, kako strašno krivico sem svoji ženi storil, in moje hudodelstvo me je začelo grozno skleti: pa ves moj kes je bil prepozen. Malovredni zamorec je zložil iz tega, kar mu je moj fant povedal, tisto historijo skup, in jaz bedak sem mu vse verjel!

Moj stric, ta le mož tukaj, je prišel, da bi videl svojo hčer, pa je ni dobil več. Jaz sem mu vse odkritosrčno povedal, in se obdolžil sam kot največega hudodelca. Stric mi ni nič očital, ampak jokal je zmano tri dni in obžaloval zgubo svoje dobre hčerke, jaz pa zgubo svojo ljube žene. Tako se človeku godi, če vsakemu verjame.

Mogočni vladar, to je moja historija; zdaj pa naredite z mano, kar hočete. Naj bo kazen še tako ojstra, jaz se ne bom pritožil, ampak rekel bom, da je še prelahka.“

Sedem in devetdeseta noč.

Cesar se je zelo čudil nad tem, kar mu je mladi mož povedal. Pa ta usmiljeni vladar je imel

s tem nesrečnim človekom prej usmiljenje, kakor pa jezo. „Kar je ta mladi mož storil“ je rekel cesar, „to ni tako strašna hudobija, ker je le v jezi to naredil, in če bi bila stvar taka, kakor se je njemu iz početka kazala, potem je imel res zakaj jezen biti. Vse nesreče je kriv tisti zamorec, in tega moramo kaznovati. Zato ukažem tebi, minister“ je govoril cesar naprej, proti Žafarju obrnjen, „da mi ti v treh dneh najdeš tega zamorca. Če ga v treh dneh ne dobiš, bom dal tebe namesto njega obesiti.“

Nesrečni Žafar, ki je mislil, da je že rešen, je bil od tega novega ukaza kar potrt in potlačen; ker je vedel, da se pri cesarju s prošnjami nič ne opravi, šel je ves žalosten na svoj dom, prepričan, da ima le še tri dni živeti. Da zamorca ne bo našel, to je že tako dobro vedel, da ga še iskal ni. „V Bagdadu je veliko tavžent zamorcev,“ je mislil sam pri sebi, „kako bom jaz tistega našel, ki je fantu jabelko vzel! Če mi Bog ne pomaga, jaz sam si že ne morem.“

Prva dva dni ni druzega delal, ko jokal s svojo ženo in otroci, in cesarja tožil, kako je neusmiljen. Tretji dan pa se je pripravil za smrt; poklical je sodnike, da so oporoko zapisali; potem pa se je spovedal. Potem je objel ženo in otroke, in vzel od njih slovò. Vse se je jokalo, da bi se jih kamen usmilil. Slednjič pride berič in mu reče, naj gre z njim k cesarju, ker ta bi že rad kaj zvedel o tistem zamorcu. Ravno ko je Žafar z beričem že odhajal, pritekla mu je nasproti najmlajša hčerka, kakih šest let stara, ki je bila prej s krščenico na sprehodu. Ker je to najrajši imel, prosil je beriča, naj mu dovoli, da se še enmalo pomudi. Potem je

hčerko k sebi vzdignil in jo poljubil. Pri tem je pa zapazil, da ima otrok jabelko v nedrih. „Kaj pa je to?“ jo praša. „Ata, to je jabelko,“ reče deklica, „jaz sem ga od našega zamorca Rožmarina kupila za dva cekina. Rožmarin je rekel, da je cesarjevo ime na jabelku zapisano.“

Pri teh besedah je Žafar od veselja zakričal; potegnil je deklici jabelko iz nedrij, in pusti zamorca Rožmarina poklicati, ki je bil v hiši za hlapca. „Ti falot,“ zaupije nad njim, „kje si to jabelko dobil?“ „Gospod“ se izgovarja zamorec, „nisem ga ukradel ne vam, ne v cesarskem vrtu. Videl sem na cesti štiri otroke igrati in eden je imel to jabelko v roki, in jaz sem mu ga vzel. Otrok je za mano tekel in me prosil, naj mu jabelko nazaj dam, ker ga je vzel bolni materi brez njene vednosti, in ker je moral oče štirnajst dni daleč iti po tri take jabelka; pa jaz dečka nisem poslušal in sem nesel jabelko domu ter sem ga prodal vaši gospodični hčerki za dva cekina. Več od tega jabelka pa ne vem.“

Žafar se je čudil nad posvetno osodo, ker je morala lepa, mlada žena zavoljo tega hudomušnega zamorca umreti, in še on sam je prišel v smrtno nevarnost zavoljo take malenkosti. Minister je peljal zamorca s seboj k cesarju, in mu je vse povedal, kako se je godilo, in kako je on na to prišel.

Cesar se je močno začudil in začel se je na glas smejati. Potem pa naredi spet resen obraz in reče Žafarju: „Ker je ta zamorec tako zmešnjavo naredil, zasluži ojstro kaznovan biti.“ „Res je kazni vreden“ reče minister, „vendar njegova hudobija ni tako štrašanka. Jaz vem še bolj čudno historijo od enega ministra v Kajiri, Nebosvita po imenu in od

Svitozora iz Balsore. Ker vaše veličanstvo rado posluša take historije, hočem vam jo povedati, pa pod tem pogojem, da mojemu hlapcu Rožmarinu kazen odpustite, ako se vam bo moja historija še bolj dopadla ko ta, ki smo jo ravnokar doživeli.“ „Jaz sem že zadovoljen,“ reče cesar, „pa jaz ne verjamem, da bi vi vedeli še bolj čudno historijo, kakor je bila ta od treh jabelk.“

Žafar pa je začel historijo tako-le praviti:

Historija od Nebosvita in Svitozora.

„Enkrat je bil v Indiji en cesar, pravičen, usmiljen in dobrotljiv. Njegova hrabrost je vse sosede v strahu držala. Reveže je ljubil in sirote branil. Cesarjev minister je bil moder, previden, bistroumen mož, v vseh vednostih in umetnostih izučen. Ta minister je imel dva sinova, ki sta bila v vsem očetu podobna. Starejšemu je bilo ime Danižar, mlajšemu pa Nebosvit. Posebno Nebosvit je bil v vseh rečeh izvrsten človek. Ko je minister, nju oče, umerl, pustil je cesar oba sinova k sebi poklicati, dal jima je ministersko obleko in govoril jima je tako: „Smrt vajinega očeta me je užalila tako močno, kakor vaji dva. Ker vem, da se vidva dobro zastopita, in da bi se nerada ločila, naredim vaji oba za moja ministra. Bodita tako poštena, kakor je bil vajin oče.“

Nova ministra se zahvalita cesarju za toliko milost, in se podata domu, da oskrbita pogreb svojega očeta. Ko preteče en mesec žalovanja, kakor je v deželi navadno, šla sta na cesarski dvor, opravljat

svojo službo in vdeleževat se posvetovanja. Kedar je šel cesar na lov, vzel je zmirom enega od obeh bratov s seboj, in pri tej častni službi sta se vrstila. Necega večera, (ravno pred dnevom, ko bi imel starejši brat cesarja na lov spremiti) ko sta se pogovarjala o vsakdanjih rečeh, rekel je starejši brat mlajšemu: „Veš kaj, brat, ker se tako dobro zastopiva, in sva še oba samca, dajva se oba na en dan oženiti in vzemiva iz kake hiše, kjer imajo dve hčeri, vsak eno sestro! Kaj praviš ti na to?“ „Meni je vse prav“ reče Nebosvit, „to ne bo napak.“ „Pa jaz še nekaj vem“ reče Danižar, „če bi jaz dobil hčerko, ti pa sina, se morata vzeti, kedar dorasteta.“*) „Tudi s tem sem zadovoljen“ reče Nebosvit, in še pristavi kakor v šali: „Ali bo moral moj sin doto imeti, da ga tvoja hči vzame?“ „Se ve da“ reče Danižar, „najmenj tri tisoč cekinov, tri grajšine in tri konje.“ „To pa meni ni všeč,“ reče Nebosvit, ali nisva oba enako visoka gospoda? Fantu ni treba dote, pa dekle mora doto imeti. Meni se zdi, da bi ti rad od mène obogatel.“

Čeravno je Nebosvit te besede s smehom govoril, vendar se je Danižaru za malo zdelo, ker on je bil bolj visokega duha. „Vrag vzemi tvojega sina“ je rekel, „če misliš, da je več vreden, ko moja hči. Saj še ni vreden, da bi ga moja hči vzela. Ti si menda ob pamet, če misliš, da sva midva oba enaka. Moje hčere bi ne dal tvojemu sinu, ko bi mu ti še več dote dal, kakor imaš sam v premoženji.“ Tako sta se brata prepirala zavoljo otrok, ki še niso bili rojeni; pa kakor je bilo to

*) V tistem kraju sestrični ni prepovedano bratranca vzeti

tudi smešno, vendar se nista še umirila. „Ko bi jutri ne šel s cesarjem," je grozil Danižar, „jaz bi tebi že uro navil; pa počakaj, da pridem nazaj, ti bom že pokazal, kdo je stareji brat, jaz ali ti, in ali se tebi spodobi, z mano tako govoriti." Po teh besedah sta šla vsak v svojo sobo k počitku.

Danižar je drugo jutro zgodaj vstal in šel s cesarjem na lov. Nebosvit je bil tisto noč slabo spal. Zmirom mu je rojilo po glavi, da z bratom ne more dalje vkup živeti, ker je ta preošaben. Nazadnje se je odločil, da gre po svetu, naj že pride, kar hoče. Prišla mu je tudi na misel pesem od popotnika, ki se tako glasi:

„Kdor hodi po svetu,
Ga vse veseli,
Za stare prijatlje
Pa novih dobi.

Domà kdor ostane,
Ostane bedak,
Popotnik je zveden,
In zmir' korenjak.

Še voda ni dobra,
Če dolgo stoji,
In plesnjiv je človek,
Ki zmirom sedi.

Premika se solnce,
Se ziblje morjè,
In vsaka žival'ca
Za živežem gre.

Zlatò nič ni vredno,
Če je pod zemljò,
Če pride med svet, ga
Spoštujejo z'lo.

Ni človek obrajtan,
Dokler je domà,
Na tujem se vrednost
Njegova spozna."

Zjutraj Nebosvit vstane, si pusti mulo osedlati, vzame s seboj živeža, zlata, srebra in žlahtnih kamnov, ter odpotuje; svojim ljudem pa je povedal, da pride v dveh ali treh dneh nazaj. Ko je prišel iz Kajire ven, vsekal jo je skozi arabsko puščavo. Na poti pa mu je mula poginila, in moral je peš naprej hoditi. K sreči ga je došel neki sel ali poslanec, ki je bil v Balsoro namenjen; ta ga je k sebi na

konja vzel. Ko prideta s poslancem v Balsoro, se mu je Nebosvit lepo zahvalil za skazano dobroto. Ko tako sam po Balsori naprej koraka, srečal je gospoda, pred katerim so se vsi ljudje odkrivali, in kateri je imel pri sebi mnogo spremljevalcev. Nebosvit se temu gospodu globoko prikloni. Bil je to pervi minister balsorskega kralja; hodil je po mestu, da so bili ljudje bolj mirni, ker so se ga bali.

Ta minister je videl po naključji Nebosvita tam stati, in ta se mu je na prvi pogled prikupil.

Šel je memo Nebosvita, in ko vidi, da je oblečen, kakor popotni ljudje, ga praša, kdo da je in odkodi pride. „Gospod“ reče Nebosvit, „jaz sem iz Kajire, in zapustil sem svojo domovino, ker me je eden mojih žlahtnikov razžalil; rajši umrjem, ko da bi nazaj domu šel.“

Minister pa je bil častitljiv in moder mož, in rekel je Nebosvitu: „Moj sin, nikar se ne klati po svetu; na svetu ni druzega, ko težave in nadloge; pojdi rajši z menoj; jaz te bom preskerbel, da boš morda na svoj dom pozabil.“

Nebosvit je šel z ministrom. Minister je kmalo spoznal vse lepe čednosti in vednosti Nebosvita, in imel ga je pri sebi v svoji kanceliji. Necega dne pa je rekel minister Nebosvitu: „Moj sin, jaz sem že star, in čutim, da ne bom dolgo več živel. Jaz imam hčer, ki je že dorastla zâ možitev. Veliko bogatih in veljavnih gospodov je že za njeno roko prosilo, pa jaz je nisem nobenemu dal. Ti si mi pa všeč, in najrajši jo še tebi dam. Če jo vzameš, bom kralja prosil, da bo po moji smrti tebe za ministra naredil. Delo pa boš že zdaj za mene opravljal, ker sem jaz že star in potreben pokoja.“

Nebosvit je pred ministra pokleknil, se mu zahvalil za toliko dobroto, in rekel, da je z veseljem pripravljen vzeti ministrovo hčer. Na to je pustil minister vso gospôdo vkup sklicati in naredil je veliko gostijo. Ko je bila vsa gospôda zbrana, jih je minister nagovoril in jim razložil stvar tako-le:

„Gospodje, to je sin od mojega brata, ministra egiptovskega. Poslal ga je k meni, da snubi mojo hčer, kakor je bilo že prej dogovorjeno. Mislim, gospoda, da ga boste radi v svojo sredo sprejeli, in da boste navzoči pri ženitovanji, katero se bo danes obhajalo.“ Ko jim je minister povedal, da je Nebosvit tako visocega stanu in še z ministrom v žlahti, se ni nobenemu več za malo zdelo, da je ravno Nebosvit dobil ministrovo hčer, in obljubili so radi, da se udeležé ženitovanja, ter so mlademu paru vsako srečo vošili.

Osem in devetdeseta noč.

Nebosvit in njegova nevesta sta se oblekla v krasne in dragocene obleke; potem so prišli sodniki in pisači, da so naredili ženitovanjsko pismo. Ko je bilo vse gotovo, podali so se v cerkev k poroki. Po končani poroki šli so vsi k ministru na dom, kjer je bila pripravljena velika gostija. Tam so jedli, pili, plesali, popevali in veselili se celi dan. Proti večeru pokliče minister Nebosvita na stran. Šla sta v samotno sobo, in ko se vsedeta na naslonjačo, je govoril minister: „Moj sin, ti si meni povedal, kdo je bil tvoj oče, in da si bil tudi ti za njim minister v Egiptu; povedal si mi tudi, da sta se z bratom sprla, in kako si ti zavoljo brata domovino zapustil.

Zdaj te pa prosim, da mi še poveš, zakaj sta se z bratom sprla. Povej mi vse po pravici, ker resnica je Bogu in ljudem ljuba, kakor pesnik poje:

Resnico, o človek, ti vedno spoštuj,
Resnico ti zmirom, povsod oznanuj,
Če moral peklenske bi muke prebiti,
Resnice nikoli ne smeš zatajiti!

Resnica je ljuba Bogu in ljudèm,
Bolj žlahtnega bisera skoraj ne vém,
Pa laž je na vesti grd madež in peza,
Sovraži razžaljena Božja jo jeza.

Nebosvit je ministru vse natanko povedal, kako sta se tistokrat z bratom razprla. To slišati, se je moral minister na glas smejati. „To je pa res lepa historija!“ je rekel, „ali je mogoče, da se moreta zavolj take neumosti prepirati? Brat je bil res v krivici, da ti je tvojo šalo tako zameril. Toda, kar je, to je; božja volja je bila menda tako, da si sèm k nam prišel in mojo hčer vzel. Toda zdaj pojdiva, jutri pa se pripravi, da greš z mano h kralju, jaz te bom njemu predstavil.“ Po tem razgovoru sta šla nazaj v dvorano med zbrane goste.

Čudno je to, da se je ravno ta dan, ko je bila poroka Nebosvitova, oženil tudi njegov brat Danižar v Kajiri. Ko je namreč Nebosvit iz Kajire zginil, prišel je čez en mesec Danižar s cesarjem iz lova nazaj. Danižar je hitro tekel k svojemu bratu, pa kako se je začudil, ko so mu povedali, da je Nebosvit že pred enim mescem odšel, in da ga ni več nazaj. Žal mu je bilo zdaj, da je brata tako razžalil, kajti o tem ni dvomil, da je brat prav zavolj tistega prepira potegnil jo stran. Danižar je hitro

poslal po celi deželi ljudi, da so Nebosvita iskali, pa vse je bilo zastonj, ker Nebosvit je bil tačas že v Balsori. Z namenom, da hoče že še kaj poizvediti o bratu, je sklenil Danižar, oženiti se. Vzel je hči mogočnega velikaša iz Kajire, in sicer ravno na tisti dan, ko je imel njegov brat ženitovanje v Balsori.

Pa kar je še bolj čudno, je to: Čez devet mescev je porodila Danižarova žena v Kajiri deklico, in ravno na tisti dan se je Nebosvitu v Balsori deček rodil, ki so ga za Svitozora krstili. Minister v Balzori, ki je bil ded ali stari oče tega otroka, bil je tako vesel, da je vsem prijatlom in znancem poslal daril, in tudi revežem mnogo razdelil. Potem je šel h kralju, in ga prosil, naj po njegovi smrti naredi Nebosvita za ministra.

Kralju je bil Nebosvit všeč, ker ni nikoli nič slabega o njem slišal, nasprotno pa dosti dobrega, zato je bil precej pri volji, in je še tisto uro dal Nebosvitu ministersko obleko.

Drugi dan je šel Nebosvit že v zbor kot minister, in je svoj posel tako dobro opravil, da je bil stari minister kar vesel. Ker je stari minister vedno bolj pešal, opravljal je zdaj Nebosvit vsa ministerska dela v popolno zadovoljnost kralja in starega ministra. Ta dobri starček je potem čez štiri leta umerl, vesel, da je dobil za svojo hčer tako dobrega in poštenega moža, prepričan, da boljšega zeta ne bi mogel najti.

Ko je bil stari minister z vso častjo pokopan, obrnil je Nebosvit vso svojo pozornost in skrb na izgojo svojega ljubeznjivega sinka, Svitozora. Ko je bil Svitozor ali „Zorček,“ kakor so mu rekli, sedem let star, priskrbel mu je Nebosvit dobrega

učenika, in deček se je tem lože učil, ker je bil znajdene in prebrisane glave . . . . .

Ker se je že dan delal, je nehala kraljica praviti, pa nadaljevala je povest v prihodnji noči:

Devet in devetdeseta noč.

„Svitozor se je pridno učil“ pravil je Žafar naprej, „in v dveh letih znal je že brati, pisati in še mnogo lepih reči. Ko je bil dvanajst let star, bil je že tako brihten in izučen, kakor kak študent iz visokih šol. Zraven tega pa je bil tako lepe postave, da ga je vsak z veseljem pogledal. Bil je lep, kakor pravijo besede pesnikove: „Ako se prikaže, vsklikne vsakdo: Hvaljen bodi Bog, ki te je vstvaril. On je kralj lepote, in lepota mu je podložna.

Njegova usta so medena in z biseri obrobljena.

Vse lepote so mu dane, in ljudstvo strmi nad njimi.

Lepota sama mu je zapisala na čelo besede: „jaz pričam da je lep.“

Do zdaj je bil Svitozor vedno domà. Ko je pa nekoliko dorastel, peljal ga je oče Nebosvit enkrat h kralju. Ko so ljudje Svitozora na cesti zagledali, ostrmeli so nad njegovo lepoto, in prosili za njega srečo z nebes.

Oče Nebosvit pa ni opustil, Svitozora v vseh rečeh podučevati, ker je hotel, da mu postane naslednik v ministerstvu. Na enkrat pa je Nebosvit za smrt zbolel. Hitro pokliče svojega sina Svitozora k sebi in mu tako govori: „Moj sin, ti vidiš, da je ta svet minljiv; le óni svet, v katerega me bodo kmalo poklicali, je večen in nevenljiv. Ti se navadi

na to misel, da te bom jaz kmalo zapustil. Bodi v tvojem življenji vedno pošten, kakor nam krščanska vera zapoveduje. Ti si se dosti učil, in veš, kaj je prav, in kaj nam naša vera ukazuje. Zdaj ti pa moram še od mene nekoliko povedati, da boš vsaj svojega očeta poznal, ker do zdaj ti tega še nisem pravil.

Jaz sem v Egiptu rojen, in moj oče, tvoj ded, je bil prvi minister egiptovskega cesarja.

Za mojim očetom sem bil tudi jaz minister te dežele, kakor tudi moj brat, tvoj stric, Danižar po imenu. Jaz sem bil prisiljen, ločiti se od brata, in prišel sem v to deželo, in sem tukaj minister postal. Pa vse to boš bolj natanko zvedel iz bukvic, katere ti bom dal.“

Pri tem izleče Nebosvit iz svojega žepa bukvice ki jih je bil sam popisal, jih izroči Svitozoru in reče: „Vzemi te bukvice in prebiraj jih; v njih boš našel zapisan dan, kdaj sem se jaz oženil, in kdaj si se ti rodil. To bo morda tebi še prav prišlo, zato le skrbno pazi na te bukvice.“

Svitozor je vzel bukvice ves žalosten v roke in obljubil, da jih bo zmirom pri sebi nosil.

Zdaj je Nebosvit tako omagal, da se je bilo bati, da bo vsak čas umrl. Vendar mu je spet odleglo, in govoril je sinu tako: „Moj sin, prvo, kar ti svetujem, je to, da se ti ni treba z vsakim človekom pečati. Najbolj varno živi, kdor sam za-se živi, in drugim svojega srca ne razodeva.“ „In dostavil je še to:

„Ni nobenega prijatla, kateri bi ti v sili zvest ostal.

Živi za-se in ne zanašaj se na nikogar.

Drugi nauk, ki ti ga dam, je ta: Nikomur sile ne delaj; kajti če komu silo delaš, se bo ves svet zoper tebe vzdignil; imej ti svet za dolžnika, s katerim je treba imeti potrpljenje in usmiljenje.

Bodi previden in nobene stvari ne prehiti; bodi potrpežljiv z ljudmi in imeli te bodo za dobrega človeka.

Pomisli, da nobeden ni tako mogočen, da bi ne bil pokorščine in časti dolžan Bogu; kar mogočni storí, dela le z Božjim privoljenjem.

Tretji nauk je ta: Če te zmirjajo in grdijo, ne odgovori jim ničesa. Kdor molči, je že iz nevarnosti. Pesnik pravi, da je molk bramba našega življenja; če pa govoriš, ne govori, kakor bi se ploha vsula, ampak modro in previdno Še nikomur ni bilo žal, da je molčal, pa mnogi so se že kesali, da so preveč govorili.

Četrti nauk je ta: Ne pij vina! Vino je vir vseh hudobij. Zato pravi pesnik:

„Vinu se odrečem, in ne bom ga več pil, zakaj zavoljo vina se norčujejo iz mene vsi ljudje.

Vino zapelje človeka iz prave poti v brezno vseh hudobij.“

Peti nauk je ta: Ravnaj varčno s svojim premoženjem! Če ne boš zapravljal, ne boš pomanjkanja trpel. Toda ni treba, da bi človek bogat bil, in da bi se skoposti vdal. Če imaš prav malo, pa to malo s pametjo porabiš, imel boš dosti prijatlov; če imaš pa veliko bogastvo, in ga ne znaš prav porabiti, te bodo vsi zapustili.“ Pristavil je še te verze:

„Reveža neče nobeden za prijatla, okoli bogatega se zbirajo.

Iskali so me in častili, ko sem v obilnosti živel, bojé se me zdaj, ko sem ubožal.“

Tako je Nebosvit svojega sina do zadnjega zdihljeja podučeval. Ko je pa umrl, so ga z vso častjo pokopali.

Stota noč.

Svitozor iz Balsore (tako so ga imenovali, ker je bil v Balsori rojen) je močno žaloval po svojem očetu. Namesto da bi le en mesec v solzah in samoti premišljeval svojo zgubo, kakor je bila sploh navada v deželi, žaloval je cela dva mesca, tako da se ni nikomur pokazal, še kralju ne. Kralj je bil nad tem razjarjen in razžaljen, ker je mislil, da se Svitozor zato ne prikaže, ker zaničuje kraljevi dvor. Ves jezen pokliče novega ministra, ki ga je bil imenoval po smrti Nebosvita, in mu ukaže, naj gre v Svitozorovo hišo, naj Svitozora zveže in zapre, vse njegovo premoženje pa naj mu vzame in za državno imetje zapiše, tako da Svitozoru ne bo prav nič ostalo.

Novi minister je vzel mnogo beričev in vojakov s seboj, ter se je podal na pot v Svitozorovo hišo. Eden od Svitozorovih hlapcev pa je zvedel, kaj se godi, je hitro tekel k Svitozoru in mu zaklical: „Bežite, hitro bežite!“ „Kaj pa je?“ ga praša Svitozor. „Gospod“ reče ta, „nič ne prašajte, ker se močno mudi. Kralj je strašno jezen na vas, in že gredo, da vam bodo vse premoženje vzeli in vas zvezali.“

Besede tega zvestega hlapca so Svitozora zelò ostrašile: „Ali nemam toliko časa“ je rekel, „da bi v hišo šel in vsaj nekaj zlata s seboj vzel?“ „Nikar“ reče hlapec, „minister in njegovi beriči bodo vsak

čas tukaj. Le hitro bežite!“ Svitozor se je v plajš zavil in pokrivalo čez oči potegnil, da bi svoj obraz skril, in tak je tekel iz hiše, da bi svojim sovražnikam všel. Pa kam bi bežal, tega sam ni vedel; prva misel je bila ta, da mora hitro iz mesta priti. Tekel je do pokopališča, in ker je že noč nastopila, sklenil je, spati to noč na grobu svojega očeta. Nebosvit je bil pokopan pod lepo kapelico, katero si je dal še za živih dni sozidati. Na potu do tiste kapelice je srečal Svitozor nekega bogatega juda, ki je bil trgovec in denarni menjavec. Jud je šel v mesto; ko Svitozora zagleda, se mu prikloni in ga lepo pozdravi.

Sto in prva noč.

Jud, kateremu je bilo ime Izak, je poljubil Svitozoru roko in ga prašal: „Gospod, če vas smem prašati, kam tako pozno hitite, in zakaj ste tako razburjeni? Ali vas je kaka nesreča zadela?“ „Taka je“ reče Svitozor, „jaz sem prej spal, in v spanji se mi je prikazal moj oče. On je bil strašen videti, in ves razkačen nad menoj. Ves prestrašen sem se zbudil, in zdaj grem na njegov grob molit.“ „Gospod“ reče jud, ki ni mogel vedeti, kaj se je med tem časom v mestu godilo s Svitozorom, „gospod“ je rekel, „vaš oče, visokorodni gospod minister Nebosvit, Bog jim daj dobro, so imeli več bark na morji, pa te barke še zdaj niso nazaj prišle z blagom. Če boste ktero barko prodali, dajte jo meni. Jaz lahko vse vaše barke kupim in jih tudi precej izplačam, če je treba; tedaj če hočete, prodajte mi prvo barko ki bo srečno v luko prišla, in jaz vam dam precej

zdaj mošnjo s tisoč cekini.“ Pri teh besedah izvleče iz aržeta veliko in polno mošnjo.

Svitozoru je to ravno prav prišlo, in spoznal je to za milost iz nebes, zakaj prognan od doma in ne bora v žepu, tak je bil res usmiljenja vreden, zato je judovo ponudbo z veseljem sprejel. „Gospod“ reče jud, „tedaj mi daste za tisoč cekinov vse blago, kar ga bo prva barka prinesla?“ „Tako je“ reče Svitozor, „in kupčija je sklenjena.“ Jud mu dá precej mošnjo s tisoč cekini, in mu jih je hotel šteti. Svitozor pa ga ję te muje odvezal, in rekel, da mu že toliko zaupa. „Gospod“ reče jud, „zdaj vas pa prosim še za pismeno pogodbo.“ Imel je pri sebi zmirom papir, tinto in pero; to pomoli Svitozoru, in Svitozor je napisal na papir:

„To pismo priča, da je Svitozor iz Balsore prodal judu Izaku za tisoč cekinov vse blago, kar ga bo prva barka ranjcega ministra Nebosvita v Balsoro prinesla. Svitozor iz Balsore.“

To pisanje dá judu, in ta je z globokimi prikloni odšel.

Izak je šel v mesto, Svitozor pa na grob svojega očeta. Ko tje pride, se vrže v kapelico na tla in milo zdihuje. „Nesrečni Svitozor“ je govoril sam s seboj, „kaj bo zdaj iz tebe? Kam boš bežal pred hudobnim kraljem, ki te po nedolžnem preganja? Ne zadosti, da ti je oče umrl, zadela te je še taka nesreča!“ Potem je začel po očetu tako žalovati:

„Hiša je prazna, odkar vas ni, in moj sosed me več ne pozna.

Prijatli so me zapustili, in še luna je svoj svit zgubila.

Svet je postal puščava, in tama je razgrnjena po njem.

Vranam, ki so vašo smrt prerokovale, bi vse perje populil in vse gnjezda razdjal.

Moja zguba je veči, ko moja potrpežljivost; žalost mi je vzela vse moči. Tvoja smrt je vse zveze razdrla.

Kdaj se bova zopet videla? Kdaj se bova zopet vkupaj veselila?“

Potem je tiho slonel na grobu in vroče solze so mu lile iz oči, kakor iz studenca. Po žalosti omamljen se je slednjič vlegel po dolgem na tlak in zaspal.

Ko je Svitozor tam spal, pride duh, ki je po mirodvorih hodil. Videl je mladega moža tam ležati, in ostrmel je nad njegovo lepoto.

Sto in druga noč.

Ko je duh ogledal si Svitozora, vskliknil je sam pri sebi: „Ta krasni mladenič je bolj angelju ko človeku podoben.“

Na to se vzdigne duh v zrak, in tam sreča Vilo (Rojenico). Ko se oba pozdravita, reče duh Vili: „Prosim vas, pojdite z mano h grobu ranjcega ministra Nebosvita, pokazal vam bom tako lepega mladenča, kakoršnega še niste videli.“ Vila je bila zadovoljna s tem predlogom, in spustila sta se iz višav doli h grobu, in ko vidita Svitozora še tam ležati, reče duh: „No, ali ste že videli lepšega človeka?“

Vila je rekla: „Res je, da je krasne postave; pa videla sem ravnokar v Kajiri še lepšo deklico, in če hočete, vam nekaj o njej povem.“

„Prosim, le povejte!“ reče duh. „Vedite,“ začne Vila, „da ima egiptovski cesar enega ministra z imenom Danižar, in ta minister ima hčerko Krasnoslavo, ki je zdaj dvajset let stara. Ta deklica je najlepša stvar, kar jih je mati rodila. Ko je cesar od njene lepote govoriti slišal, pustil je ministra k sebi poklicati in mu tako govoril: „Slišal sem, da imaš odraščeno hčer; jaz sem pripravljen, vzeti jo za ženo; ali mi jo hočeš dati?“ Minister je bil po teh besedah vznemirjen, pa ne da bi bil to ponudbo z veseljem sprejel, rekel je cesarju: „Gospod, jaz take časti nisem vreden, in prosim vas, da mi ne zamerite, če vaše ponudbe ne sprejmem. Znano vam je, da imam brata, Nebosvita, ki je bil tudi vaš minister, kakor jaz. Midva sva se sprla in on je naš kraj zapustil, in od tega časa nisem nič od njega slišal; samo to sem zvedel pred štirnajstimi dnevi, da je bil v Balsori za ministra in da je pred kratkim umrl. Midva z bratom sva se pogodila, da se bosta najina otroka vzela, in ker ima on sina, jaz pa hčer, in ker vem, da bi bil tudi on obljubo držal, si je jaz ne upam prelomiti in moram svojo hčer njegovemu sinu dati. Prosim vaše veličanstvo, da mi to dovolite.“

Sto in tretja noč.

Egiptovski cesar je bil ves srdit, da si je minister upal, njemu prošnjo odreči, in v svoji jezi mu je tako govoril: „Tako tedaj se zahvaluješ za vse moje dobrote? Jaz ti bom pokazal, kdo sem, in zakolnem se, da tvoja hči ne bo druzega moža dobila, ko najslabšega in najgršega mojih hlapcev.“

Na to je ministra stran spodil, in ta je se ve da ves žalosten domu lezel.

Danes pa je cesar enega hlapca k sebi poklical, ki je spred in zad grbast in strašno grd; ukazal je ministru, da mora njegova hči tega človeka za moža vzeti in spisali so tudi že ženitovanjsko pismo. Vse priprave za poroko so že gotove, in ravno zdaj, ko z vami govorim, čakajo gostje z bakljami na ženina. Kedar grbarsti hlapec pride, ga bodo spremili k nevesti. Nevesto pa so družice ravnokar oblekle, in vsak čas jo bodo spremile v ženitovanjsko sobo, kjer bo ženina počakala. Videla sem nevesto, in rečem vam, da ni treba lepše ženske iskati."

Tako je pravila Vila. Duh pa je rekel: „Recite, kar hočete, tako lepa, ko ta mladenič, nevesta ne more biti." „Jaz se ne bom z vami prepirala," reče Vila, pa toliko rečem, da bi ta dva mlada človeka, ta mladenič in ona nevesta bolj vkup pasala, ko oni grbasti s prelepo ministrovo hčerjo. Kaj bi bilo, ko bi midva to reč popravila, kakor je prav, in tistemu egiptovskemu cesarju eno zasolila?" „Ta je pa dobra" reče duh, „tega mladenča narediva za ženina namesto óne grbaste pokveke. S tem narediva srečna očeta in vbogo hčer, ki ima že vse otekle oči od samega joka, da mora tako pokveko vzeti. Jaz že vem, kako bova to izpeljala; vi mi morate pa pomagati. Jaz bom mladenča v Kajiro prenesel, in kedar bo poroka končana, ga prenesite vi, kamor vam drago." Potem sta se duh in Vila še natančneje zmenila, kako bosta to naredila. Duh je Svitozora vzdignil in ga po zraku hitro ko blisk prenesel v Kajiro, ter ga na tla položil pred tisto hišo, kjer so ženina čakali.

Svitozor se je zbudil, in se je zelo začudil, ko se vidi v sredi čisto tujega in neznanega mesta. Hotel je ljudi poklicati, da bi zvedel, kje je; pa duh ga je od zad dregnil in mu ukazal molčati. Potem mu je duh dal bakljo v roke in mu velel: „Pomešaj se med óne ljudi, ki z bakljami ženina čakajo, in pojdi z njimi, kamor bodo šli, ker praznovalo se bo ženitovanje. Ženin je grbast, zato ga boš lahko spoznal. Kedar pride stopi na njegovo desno stran, vzemi svojo mošnjo s cekini, ki jo imaš v žepu, in deli cekine med godce, plesalce in plesalke. Če v ženitvansko dvorano pridete, daj tudi vsakemu hlapcu, vsakemu strežaju, potem kuharicam in deklam obilno denarja, trosi kar cekine med nje, in vari se skoposti. Stori vse, kakor ti povem, in nič se ne boj, le name se zanašaj, ki imam veliko moč in te lahko branim.“

Mladi Svitozor je vse vbogal, kar mu je duh rekel. Šel je tje k ljudem, ki so ženina pričakovali. Pomešal se je med goste in se delal, kakor bi bil na ženitovanje povabljen. Ko je grbasti ženin prišel, stopil je Svitozor na njegovo desno stran in ga spremil v ženitvansko hišo.

Sto in četrta noč.

Ko so v hišo prišli, stopil je Svitozor h godcem in začel cekine med nje deliti; potem jih je začel dajati tudi gostom in plesalkam. Pri tem pa je še ljudi tako prijazno pozdravljal, da so bili vsi kar zaljubljeni v njega, nekaj zavolj njegove lepe postave, največ pa zavolj cekinov.

Ker so pa tuji ljudje v hišo tiščali in zijala prodajali, prišli so stražniki, da so ljudi odganjali, in kdor ni bil povabljen, ga niso not spustili. Tudi Svitozora so hoteli ven pahniti. Pa godci so se precej za njega potegnili in so rekli, da ne bodo godli, če Svitozora ne puste v hiši. „Saj se mu že na óbrazu bere, da je pošten človek," so rekli, „in da ni kak potepuh;" na to so policaje kar na stran porinili in so Svitozora v svojo sredo vzeli. Potem so posadili Svitozora na desno stran, na levi strani pri ženinu pa je sedela nevesta Krasnoslava.

Nevesta je bila res lepa in krasno napravljena. Pa na njenem licu se je brala globoka žalost, zakaj, to je vsak lahko vganil, če je njenega ženina pogledal. Zraven ženina in neveste je sedelo še mnogo imenitne gospode, ki je prišla se ve da zavoljo neveste in njenega očeta. Tudi od cesarskega dvora je bilo veliko ljudi navzočih.

Vsi so opazovali in občudovali Svitozora, njegovo postavo, njegove črne, kodraste lasè, njegov beli obraz, njegove lepe manire. Posebno ženske kar očesa niso obrnile od njega. Razloček med Svitozoram in med grbastim ženinom, ki je zraven njega sedel, je bil tako velikansk, da so ljudje kar godernjati in zabavljati začeli. Ženske so rekle: „Temu mladenču se spodobi ta lepa nevesta, ne pa onemu grbastemu norcu." Zabavljale so tudi čez cesarja, da on kaj tacega ukaže in vbogo nevesto tako nesrečno stori. Grbastega ženina so kar v obraz zmirjali, tako da je ves plašen postal in začel na stolu skakati, in na to se je zbudil tak smeh po celi dvorani, da se še godci niso več slišali. Na zadnje, ko je bila prva gostija končana, pripravili so se k poroki, kakor je v tej deželi

navada, da še le po večerji k poroki gredó. Družice so peljale nevesto v njeno kamro, da so jo na novo preoblekle za poroko.

Sto in peta, sto in šesta noč.

Zdaj so godci sedem komadov igrali, med tem časom pa se je nevesta sedemkrat preoblekla. Njene obleke so bile tako lepe in dragocene, da jih je kraljica Lunica kralju Riarju skozi dve noči popisovala, namreč v sto in peti, in še sto in šesti noči.

Sto in sedma noč.

Vsakokrat, kedar so godci en komad zaigrali, in kedar je nevesta drugo obleko oblekla, šla je nazaj v dvorano, kjer so bili gostje zbrani, stopila je mimo grbastega ženina, pa ga še pogledala ni, in priklonila se je Svitozoru, ter ga prašala, kako se mu v tej obleki dopada. Svitozor pa je vsakokrat v aržet segel in je med družice cekine delil. Tudi godcem in plesalcem je metal zmirom cekine, in zanimivo je bilo videti, kako so se ljudje pahali in porivali, ko so cekine pobirali. Vsi pa so govorili tako, da naj bi Svitozor nevesto dobil, ne pa grbasti hlapec. Ženske pa so ženina vedno dražile in mu nagajale, tako da je bil že ves neumen.

Ko so godci zadnji komad izigrali, pripravili so se vsi gostje, da gredo v cerkev k poroki.

Grbasti ženin pa je šel malo na stran. Zunaj pa je bila že temna noč. Duh je šel za grbastim in se je spremenil v črnega mačka in začel jé grozno mijavkati. Grbasti je z rokama tlesknil, da bi mačka

prepodil. Pa maček se je na zadne noge postavil in je začel pihati; pri tem pa je začel maček rasti in rasti in zrastel je tako velik, kakor tele. Grbastega je groza stresla, hotel je zaupiti, pa strah mu je vso sapo zaprl, tako da ni mogel nič govoriti. Zdaj se je duh spremenil v velikega črnega junca in v tej podobi je zaupil nad ženinom: „Nesramni človek!“ Grbasti se je tako ustrašil, da je na tla padel, in si oči z rokami zakril, da bi mu te pošasti ne bilo treba gledati. „Kaj hočeš od mene?“ je zašepetal ves prestrašen. Duh reče: „Po tebi je, in na drobne kose te bom raztrgal, če se nicoj to noč od tega mesta ganeš. Če le eno besedico zineš, ti bom glavo razklal.“ Po teh besedah se je duh v človeka spremenil, je prijel grbastega za pete, in ga naslonil z glavo navzdol na zid; in pri tem mu je rekel: „Če se od tega mesta ganeš, prej ko bo jutri solnce posijalo, ti bom čepino ob steni razbil.“

Grbasti je tedaj ob zidu naslonjen na glavi tam stal in se ni ganil.

Na to je šel duh k Svitozoru nazaj, in mu je rekel: „Povej ti nevesti in njenim družicam, da si ti pravi ženin, da se je cesar z grbastim hlapcem le šaliti hotel, in pojdite potem v cerkev k poroki.“

Svitozor vboga in gre k nevesti, se jej prikloni ter reče: „No, draga moja, ali ste pripravljena, da gremo v cerkev?“ „Kako je, to?“ praša Krasnoslava vsa začudena, „ali ni oni grbasti moj ženin?“ „Kam pa vendar mislite“ reče Svitozor, „tega smo že v kraj spravili, da ga ne bo več blizo. To vse je bila le šala, in jaz sem vaš pravi ženin. Saj ste vendar videli, kako so se vsi ljudje iz njega

norčevali, družice in možki gostje in godci in plesalci. Ali bi si upali, s pravim ženinom tako delati?“

Vsak si lahko misli, kako se je nevesta teh besedi razveselila. Prej je bila že bolj mrtva, ko živa, od same žalosti. Zdaj je zadobila spet zdravo barvo in smehljaj se je pokazal na njenem obrazu. Svitozor je bil kar omamljen od njene lepote.

Svitozor je potem družicam in gostom ravno to povedal, in vsi so bili veseli. Šli so v cerkev k poroki in vse se je gladko vršilo; ženin in nevesta sta bila drug druzega vesela. Po poroki so šli nazaj v dvorano in se tam še en čas veselili in zabavali pri obilnih mizah. Še le pozno v noči so se podali k počitku.

Sto in osma noč.

Ko je Svitozor še spal, podal se je duh k Vili in jej rekel: „Zdaj pa ti naredi, kar sva se zmenila. Kmalo bo napočil dan, in treba je, da mladenča še pred svitom odnesete.

Vila je šla v spalno sobo ženina in neveste, je prijela Svitozora in vzdignila ga tacega, kakoršen je bil, v samih spodnjih oblačilih, iz postelje, ter ga odnesla po zraku. Hitro ko blisk ga je prenesla do mesta Damaska v Siriji, in tam ga je rahlo pred mestne vrata položila.

Ko se je dan naredil, so začeli ljudje iz mesta ven hoditi, in vsak se je čudil, ko je videl mladenča v samih spodnjih oblačilih tam na travi ležati. Eden je rekel: „Tako se mu je mudilo od ljubice, da še ni časa imel, da bi se oblekel.“ Drug je spet ugibal: „Pijan je bil, je tukaj obležal, pa so ga tatovi slekli.“

Spet drugi so še drugače ugibali, pa čudil se je vsak. Ker je bilo pa zmirom več ljudi okoli njega in so glasno govorili in se smejali, se je Svitozor od tega šuma zbudil. Ves začuden pogleda okoli sebe, pa ne ve, kje da je; „gospodje“ jih praša, „povejte mi, kje sem, in kaj od mene hočete“? Eden poprime za besedo in reče: „Mi smo vas tukaj pred vrati ležečega našli. Kje ste pa bili nicoj? Ali veste, da ste pred vrati mesta Damaska“? — „Kaj pred vrati Damaska„? reče Svitozor, „kaj se iz mene norčujete. Ko sem se nicoj vlegel, bil sem v Kajiri.“ Pri teh besedah se je nekterim zasmilil, ker so mislili, da nori, in rekli so: „škoda za tako lepega človeka, da je prišel ob pamet,“ ter so šli svojo pot naprej.

„Moj sin“ ga ogovori en dobrosrčen in star mož, „vi ne pomislite, kaj govorite; kako ste mogli včeraj v Kajiri biti, če ste danes v Damasku? To ni mogoče.“ — „In vendar je tako“ reče Svitozor, „in jaz vam še lahko prisežem, da sem bil včeraj cel dan v Balsori.“ Ko je te besede spregovoril, začeli so se vsi na glas krohotati, in vsi so rekli: „Norec je, norec;“ Enim se je pa smilil, ker je bil še tako mlad, in eden od teh mu je rekel: „Prijatel, vi ste prišli ob pamet, in ne veste kaj govorite; ali je mogoče, da bi bil kak človek čez dan v Balzori, čez noč v Kajiri, drugo jutro pa v Damasku? — Vam se menda sanja, dajte se malo zdramiti!“ — „Kar sem rekel, je vse res“ odgovori Svitozor, „in res je tudi, da sem se sinoči v Kajiri oženil.“

Zdaj so se ljudje še huje zasmejali. „To se vam je menda vse sanjalo“ reče eden iz gledalcev. „Jaz dobro vem kaj govorim,“ ga zavrne Svitozor, „saj dobro vem, da sem bil v Kajiri, da so tam se-

demkrat mojo nevesto pred mene pripeljali, da sem tam grbastega človeka videl, ki je bil ženin moje neveste. Le to mi povejte, kam je prišla moja obleka in moja mošnja s cekini?

Pa karkoli je Svitozor povedal, okoli stoječi ljudje so se mu le smejali; in pri vsem tem on sam ni vedel, kje je in kako da je sèm prišel.“

Med tem se je dan naredil, in Lunica je nehala praviti.

Sto in deveta noč.

„Gospod“ pravil je Žafar naprej, „Svitozor je vedno trdil, da resnico govori, pa ljudje niso nehali, smejati se mu. Ko je bil že vsega sit, skoči po konci in teče v mesto. Ljudje pa so tekli za njim in upili: „Norec je, norec je!“ Na to vpitje so še drugi zraven prilételi in vpili so tudi: „Norec je!“, pa še niso vedeli, zakaj se gre. Svitozor, ves preplašen, si ne vé drugače pomagati in skoči v eno pekovsko štacuno.

To je bila njegova sreča. Zakaj, ta pek je bil prej pri kontrobantarjih, eni so še rekli, da je bil pri razbojnikih. Z eno besedo, bil je predrzen in močan človek, in tako hud, da so se ga vsi ljudje bali. Ko je tedaj Svitozor v to pekarijo zbežal, si ljudje niso upali za njim teči, in ostali so zunaj pred durmi. Peku se je človek zasmilil, ko je videl da so ga k njemu pripodili kakor plaho srno; ko vidi druhal še vedno pred vrati zijala prodajati, gre jezen ven in jih razpodi, kar je prav z lahka opravil, ker so se že njegovega pogleda bali. Ko sta bila s Svitozorom sama, začel ga je pek izpraševati. Svitozor

mu je celo svojo historijo povedal od konca do kraja čigav sin da je, kako je prišel iz Balsore stran, kako se je potem v Kajiri oženil, in kako se je nazadnje na svoje veliko začudenje v Damasku znašel, češ, da tega še zdaj ne more razumeti, kako je to prišlo.

„Z vami se je res čudno godilo“ reče pek: „pa če hočete mene ubogati, ne povejte tega nikomur, ampak potrpite in čakajte na Božjo pomoč. Vi lahko kar pri meni ostanete; jaz nemam otrok, in če vam je prav, vas bom za svojega sina vzel. Potem si vas nobeden ne bo upal razžaliti.“

Čeravno ta ponudba za enega ministrovega sina ni bila posebno častna, vendar jo je Svitozor sprejel, ker mu za trenotek ni drugače kazalo. Na to ga je pek dal obleči in naredil je pri sodniji pismo, da spozna Svitozora za svojega sina. Svitozor je ostal pri peku in se je pekarije učil.

Med tem, ko se je to v Damasku godilo, zbudila se je tudi Krasnoslava, in ker Svitozora ni pri sebi videla, je mislila, da je šel kam vèn in da kmalo pride. Med tem je prišel tudi njen oče Danižar, in hotel se je s hčerjo jokati nad sramoto, katero jima je cesar naredil. Mislil je, da bo Krasnoslavo vso objokano našel; pa kako se je začudil, ko mu je vsa vesela nasproti pritekla, ter ga prisrčno pozdravila. „Nesrečnica“ jej reče, „ali nemaš nobenega občutka, da zamoreš po taki poroki tako vesela biti“?

Sto in deseta noč.

„Ko je mlada žena videla“ je pravil Žafar naprej, „kako jej oče celo njeno veselje očita, mu je rekla: „Zakaj mi take reči očitate? Saj nisem vzela grbas-

tega; njega so toliko dražili, da jim je všel. Na njegovo mesto pa je stopil lep mladenič in z njim sem se poročila.“ — „Kakošne basni mi ti pripoveduješ?“ praša Danižar ves jezen. „Ali ni grbasti tvoj mož?“ — „Res ne,“ reče Krasnoslava, „moj mož je mladenič s črnimi očmi in velikimi obrvi.“ „Kaj me hočeš ob pamet spraviti!“ reče minister še bolj jezen. „Vi me hočete ob pamet spraviti,“ odvrne ona, „ker mi ničesa ne verjamete.“ „Tedaj ni res“ reče Danižar, „da bi bil grbasti . . . . “ „Pustimo no grbastega!“ reče ona jezno, „kaj ne veste druzega govoriti. Povem vam, da grbasti ni moj mož, in da sem se z drugim poročila, ki ne more daleč biti.“

Danižar je zdaj šel ven, da bi ženina poiskal. Namesto njega pa je našel grbastega, ki je še zmirom na glavi stal, kakor ga je duh tje k zidu prislonil. „Kaj pa je to?“ ga ogovori, „kdo te je tako sèm postavil?“ Grbasti je spoznal ministra po glasu in je rekel: „Z vašo hčerjo nečem nič opraviti imeti, ona je copernica, in različne pošasti nad mene pošilja. Jaz ne bom vaš norec.“

Sto in enajsta noč.

Danižar je mislil, da grbasti nori, zato mu reče: „Alò, spravi se od tod, in stopi na noge.“ „Tega pa že ne bom storil, dokler solnce ne izide,“ reče grbasti, „ko sem včeraj zvečer sèm prišel, me je začel strašiti en črn maček, ki je nazadnje tako velik postal, kakor kak junec. On mi je rekel, da se ne smem od tukaj ganiti. Pustite me tedaj in pojdite po svojih opravkih.“ Minister zdaj zgrabi grbastega za pete in ga postavi na noge; ta pa se ni ogledal in je bežal

naravnost v cesarsko palačo; tam se mu je cesar močnò smejal, ko mu je celo dogodbo povedal, kako se je to ženitovanje za njega končalo.

Danižar je šel v sobo svoje hčere nazaj, začuden nad tem, kar je videl, pa vendar v dvomu, kako bi znalo s celo stvarjo biti. „No, hčerka,“ ogovori Krasnoslavo, „ali mi še ne moreš razjasniti, kako se je včeraj s tabo godilo?“ — „Ljubi oče!“ reče ona, „jaz vam ne vem več povedati, ko to, kar sem vam že povedala. Tukaj na stolu vidite obleko mojega moža, morda kaj v njej najdete, da bomo vedeli, kdo da je.“ Danižar je pogledal pokrivalo, in je našel, da so taka pokrivala v navadi v Musulu. Ko je sukno pregledoval, čutil je v njej nek papir; vzame škarje in futer prereže. Ta papir so bile tiste bukvice, ki jih je še Nebosvit svojemu sinu Svitozoru na smrtni postelji izročil. Ko Danižar bukvice odpre, spozna brž pisavo svojega brata in bere: „Za mojega sina Svitozora.“ Med tem časom pa je Krasnoslava našla na stolu tudi tisto mošnjo s cekini. Bilo je v njej še zmirom tisoč cekinov, ker mu je duh toliko dodal, kar je pri ženitvanji razdelil med ljudi. V mošnji sta dobila Danižar in Krasnoslava zraven denarja še dva lističa: na enemu je stalo: „tisoč cekinov juda Izaka;“ na drugemu pa: „Izak dá ta denar Svitozoru za blago, ki ga bo prva Nebosvitova barka v Balsoro pripeljala.“

Ko Danižar ta dva listka prebere, glasno zavpije in pade v omedlevico.

Sto in dvanajsta noč.

Ko je minister Danižar spet k zavesti prišel, je govoril Krasnoslavi: „Hčerka moja, ne čudi se nad mano, da se mi je to prigodilo; kadar ti vse povem, boš to razumela. Tvoj mož je tvoj bratranec, od tvojega strica Nebosvita sin. Teh tisoč cekinov, ki jih je imel v žepu, me spominja na en prepir, ki sva ga z bratom imela. Ta denar je gotovo tebi namenjen za ženitovansko vezilo. Hvaljen bodi Bog, on vse prav naredi, in čudne so včasih njegova pota.“ Na to se je Danižar zopet zjokal in začel poljubovati Nebosvitovo pisanje. „O škoda“ reče, „da nemam več brata, da bi ga tako k sebi na prsa stisnil, ko ta papir, in da bi se spravila. Pa šel je iz tega sveta, in ne bomo se videli prej, ko na sodnji dan.“

Potem je začel Danižar tiste bukvice prebirati in našel je v njih vse zapisano, kdaj je brat Nebosvit v Balsoro prišel, kdaj se je oženil in kdaj je bil Svitozor rojen. Pri tem pa je bilo najbolj čudno to, da sta se oba brata na tisti dan oženila, in da sta Svitozor in Krasnoslava oba na en dan na svet prišla, in da sta se na tako čudno vižo vkup znašla in vzela. Danižar je bil ves pijan od veselja, vzel je tiste bukvice, tiste listke in tisto mošnjo, in šel je k cesarju, ter mu je vse povedal, kako se je zgodilo s Krasnoslavo in njeno možitvijo. Cesarju se je ta dogodba tako dopadla, da je ministru vse odpustil in ukazal, naj se ta prigodba zapiše in v knjižnicah shrani.

Samo tega Danižar ni mogel razumeti, kam je Svitozor zginil, in pričakoval ga je vsek trenotek že prav težko. Ko je osem dni minulo, Svitozora pa

še od nikoder ni bilo, pustil ga je Danižar po celem mestu iskati, pa nikjer ni nič zvedel o njem. To ga je vznemirjalo. „To je pa čudno“ je rekel, „kaj tacega pa še ne!“

Nevedoč, kaj bo iz tega, pustil je vse natanko popisati, kakošna je bila Svitozorova spalnica na dan poroke. Potem je shranil njegovo obleko in mošnjo z denarjem; vse to je položil na varen kraj, in zaprl.

Sto in trinajsta noč.

Čez devet mescev je porodila Krasnoslava sinčka, ki so ga za Čudivoja krstili. Preskrbeli so za otroka brž več pestern in strežajev.

Ko je bil Čudivoj sedem let star, dal ga je stari oče (ded), minister Danižar, v šolo. Dva hlapca sta ga morala vsak dan v šolo peljati, in spet iz šole domu. Otroku so tako stregli, da so ga čisto pokvarili. Učitelj si ga ni upal zmirjati, ker je bil fant visocega stanu, in še otroci, ki so si z njim igrali, si niso upali, razžaliti ga. Zato je postal prevzeten in predrzen, je druge rad žalil, pa sam ni hotel najmanjše krivice trpeti. Vsem je hotel ukazovati, in če se mu je kteri zoperstavil, ga je kar vdaril. Z eno besedo, bil je tak, da ga ni bilo več moč prenašati, in vsi šolarji so se pritožili čez njega. Učitelj je otrokom prigovarjal, naj potrpé; ko je pa Čudivoj le vsak dan bolj prevzeten postajal, navadil je učitelj druge šolarje tako: „Otrôci, Čudivoja ni moč več prenašati; jaz vas bom pa naučil, kako ga morate dražiti da bo kar na enkrat miren postal in umolknil; morda ga še v šolo več ne bo. Če bo jutri prišel in si bo hotel z vami

igrati, stopite okoli njega, in eden naj reče: „Mi si bomo igrali; pa vsak mora povedati prej svoje imè, in ime očeta in matere svoje. Kdor ne vé imena svojega očeta, si ne sme z nami igrati.“

Dečki so bili vsi zadovoljni s tem, ker čudivoja nobeden ni mogel trpeti.

Ko so drugi dan vkup prišli, in je bil tudi Čudivoj med njimi, so tako naredili, kakor jih je učitelj navadil. Stopili so okoli Čudivoja, in eden iz fantov je rekel: „Dajmo si igrati; pa kdor ne pové svojega imena in imè od očeta in matere, ta se ne sme z nami igrati.“ Potem so povedali po vrsti vsak svoje imé in imeni od očeta in matere. Ko je prišla vrsta na Čudivoja, rekel je ta: „Jaz sem Čudivoj, moja mama so Krasnoslava in moj oče so Danižar.“

Zdaj so pa vsi dečki zavpili: „Čudivoj, kaj govoriš? Danižar je tvoj stari oče, ne pa tvoj oče.“ — „Vrag vas vzemi“ reče Čudivoj, „kdo si upa reči, da ni Danižar moj oče?“ Dečki pa so se na glas smejali in rekli: „Ne, ne, on je le tvoj stari oče; ti si ne smeš z nami igrati; s tabo se ne menimo.“ To rekši so od njega proč stopili, in posmehovali se mu. Čudivoja je to hudò peklo, in začel se je jokati.

Zdaj je prišel še učitelj in je rekel Čudivoju: „ali ne veš, da Danižar ni tvoj oče? On je le tvoje matere oče in tvoj stari oče. Kdo je pa tvoj oče, tega ne vemo mi in ne ti. Zato pa ne smeš tako prevzeten biti in druge zaničevati.“

Sto in štirnajsta noč.

Mali Čudivoj je tekel ves objokan iz šole domu. Precej je šel k materi Krasnoslavi, ki se ga je ustrašila, ko ga tako objokanega vidi. Hitro ga začne izpraševati, kaj se mu je pripetilo. Čudivoj pa ni mogel govoriti, ker je še zmirom ihtal. Nazadnje je vendar toliko ven stlačil, da je mati vedela na blizo, kaj je bilo. Ko je vse pevedal, prašal je mater: „Mama, povej mi vendar kdo je moj oče?“ — „Vojček moj“ reče Krasnoslava, „tvoj oče je minister Danižar, ali ne veš!“ „To ni res“ reče fant, „on je tvoj oče, ne pa moj; kdo je pa moj oče?“

Pri teh besedah se je spomnila Krasnoslava svojega Svitozora, ki ga je le enkrat videla, in potem nič več ter je morala živeti, kakor udova; bridko se jej stori pri srcu, in začela je še ona jokati.

Ko sta se tako Krasnoslava in Čudivoj vsak v enem kotu jokala, stopil je minister Danižar v sobo, in prašal, kaj se je zgodilo, da je tako ihtenje v hiši.

Krasnoslava je očetu povedala, kaj se je Čudivoju zgodilo, in to je zbodlo še Danižara, ker mu ni bilo prav, da ljudje slabo govoré od njegove hčere.

Ves jezen gre k cesarju, in ga prosi, naj bi mu dovolil, odpotovati za nekaj časa iz dežele na juterno stran proti Balzori, da bi poiskal svojega zeta, ki ni sluha ne duha o njem, in to deva Krasnoslavo v slabo ime, česar on kot minister ne more trpeti.

Cesarju se je minister zasmilil, ko ga vidi tako otožnega, in dovolil mu je potovanje. Dal mu je po vrhu še pismo na vse kralje, koder bo Danižar hodil,

naj mu nikjer nobenih zaprek ne stavijo, in če Svitozora najde, naj mu dovolijo, da ga s seboj vzame.

Danižar se je cesarju lepo zahvalil za to veliko dobroto in s solznimi očmi se je poslovil od cesarja, želeč mu vse dobro iz nebes.

Ko domu pride, hitel je vse pripravljati za pot, in v štirih dneh so on in Krasnoslava s Čudivojem že odrinili iz Kajire.

Sto in petnajsta noč.

Danižar s Krasnoslavo in Čudivojem in z mnogim spremstvom obrnili so se proti Damasku. Devetnajst dni so brez počitka potovali; dvajseti dan pa so dospeli na krasno planjavo, od koder se je videlo krasno mesto Damask.

Sreberna reka se je vila po travnikih in tekla proti mestu. Razgled je bil prelep. O mestu Damasku in njegovi okolici poje pesnik:

„Na svetu ni lepšega kraja,
Ko tvoje, Damask, je poljè,
Spomin Tvoj mi srce napaja,
Po tebi pretakam solzè.

Ko tica na nebu krilata,
Noč tvoja tak rahlo beži.
In zora smehljaje ti zlata
Iz točne gorè obrudi.

Rumeno te solnčice greje,
In senca dreves te hladi,
In v lice ti sapica veje,
Čez loge cveteče hiti.

Kaj bistri potoki mrmljajo,
Kaj tičiče drobne pojó,
Povedati nam pač ne znajo,
Pa zá-se to dobro vedó.“

Minister Danižar se je odločil, da hoče dva dni v tem prijetnem kraji ostati, in še le tretji dan odpotovati. Svojim ljudem pa je dovolil, da smejo v Damask iti, da si mesto ogledajo. Skoraj vsi so šli v mesto, eni iz radovednosti, da bi videli veliko in lepo mesto, drugi zopet zato, da so kaj nakupili, ali pa kaj prodali od egiptovskega blaga, ki so ga nekteri s seboj vzeli.

Krasnoslava je hotela tudi svojemu sinčku veselje privoščiti, da si slavno mesto ogleda; zato je ukazala zamorcu, ki je bil Čudivoju za varha, naj dečka v mesto pelje, pa naj skrbno pazi na njega, da se mu kaj ne zgodi.

Čudivoj in zamorec se podata tedaj v mesto. Vse oči so bile obrnjene v Čudivoja, ker tako lepega otroka ni bilo kmalo dobiti. Tisti, ki so ga srečali, niso samo obstali, ampak obrnili so se in šli za njim, da so ga bolj videli. Deček je bil lep, kakor pesnik poje:

Blagor ženi, ki te je rodila!
Tvoj vozduh je, kakor rož vonjava,
Biseri zobjè so Tvoji beli,
Ust mokrota ti je sladko vino,
Rožiče cvetó ti po obrazu.
Blagor ženi, ki te je rodila!
Tvoja rast je, kakor šibke jelke,
Tamni so lasjè ti, kakor noć,
Blisk oči jo tvojih razsvitljuje,
In pa čelo tvoje snežnobelo.“

Vsak memogredoči je občudoval lepega otroka, in blagoslavljal njegove starše.

Zamorec in Čudivoj sta prišla pred štacuno, kjer je imel Svitozor svojo pekarijo. Stalo je toliko ljudi okoli nju, da nista mogla naprej.

Stari pek, tisti kontrobantar, ki je Svitozora za svojega sina vzel, je bil že mrtev. Zapustil je Svitozoru celo pekarijo in vsę svoje premoženje. Svitozor je bil zdaj gospodar te hiše in tako izvrsten pek, da ga je celo mesto hvalilo. Ko je videl toliko ljudi pred svojo štacuno stati, stopil je še on na prag in si je ogledal zamorca in malega Čudivoja.

Sto in šestnajsta noč.

Bolj ko je Svitozor ogledoval Čudivoja, bolj mu je bilo čudno pri srcu. Nekaj ga je vleklo k otroku, pa sam ni vedel kaj; kri je kazala svojo moč. Stopil je k Čudivoju in mu prijazno rekel: „Mladi gospod, stopite malo k meni v štacuno in pokusite od moje potice, boste videli, da imam prav dobro.“

Te besede je s tako prisrčnostjo izgovoril, da so mu solze v oči stopile.

Tudi Svitozor se je Čudivoju dopadel in rekel je ta proti zamorcu: „Ta dobri mož se mi dopade in tako naji prijazno prosi, da mu ne moreva odreči. Pojdiva in pokusiva njegovo potico.“ „Kaj mislite, mladi gospod“ reče zamorec, „ali se spodobi za ministrovega sina, da bi po pekarijah hodil potico jest. Tega jest ne smem dovoliti.“ — „Oh mladi gospod,“ reče Svitozor na to, „vi ste pač nesrečni, da imate tako trdosrčnega varuha.“ Potem pa je rekel še zamorcu: „Prijatelj, nikar fantu ne branite, da malo

k meni v štacuno stopi, ampak pridite še vi z njim; ne bodite trdosrčni, in pokažite, da, čeravno ste od zunaj rujavi kakor kostanj, ste od znotraj tudi beli, kakor je kostanj od znotraj bel. Veste kaj," je še pristavil, „jaz sem tako učen, da znam iz zamorca čisto belega človeka narediti." — „Ha, ha, ha" se je krohotal zamorec, „to vam verjamem, da bo zamorec bel, če ga z moko potresete!" zdaj je začel Svitozor zamorce hvaliti, kako so pridni in pošteni ljudje, in s tem ga je vendar tako daleč pripravil, da se je zamorec vdal in s Čudivojem v štacuno stopil.

Svitozor je bil tega silno vesel; prinesel je potice in rekel: „Vzemita malo potice; jaz dobro potico spečem, to me je še moja mati učila, ker ona je znala najboljšo potico narediti; iz celega mesta hodijo k meni po potico." Čudivoj in zamorec sta potico pokusila in zdela se je obema prav dobra. Ko sta ta dva potico jedla, opazoval je Svitozor ves čas malega Čudivoja, in ko se domisli, da bi mogel on sam imeti sinka ravno pri teh letih, stopijo mu solze v oči, ker mu prihaja v spomin mlada in lepa soproga Krasnoslava, od katere je bil tako neusmiljeno ločen. Hotel je Čudivoja ravno prašati, po kaj je v Damask prišel, pa zamorec je dečka že na noge spravil in pri vratih ven tiščal, ker se je bal, da ne bi prepozno domu prišla.

Svitozor ni samo za njima gledel, ampak zaprl je prodajalnico, in šel je od daleč za njima.

Sto in sedemnajsta noč.

Svitozor je šel hitrih korakov za Čudivojem in zamorcem, in prej ko so iz mesta prišli, bil je njima že za petami. Zamorec se je nad tem hudoval in zaklical Svitozoru: „Sitnež, kaj pa hočete, da za nama hodite?“ „Nič tacega, prijatelj,“ reče Svitozor, „zunaj mesta imam en opravek, in grem, da stvar poravnam,“ Zamorec pa se še ni potolažil in je rekel Čudivoju: „Ali vidiš, kaj si naredil, da nas ta zdaj zalezuje in preganja; Ali ti nisem rekel, da nikar ne hodiva v štacuno!“ — „Morda ima pa res kak opravek.“ reče Čudivoj, „in cesta je vsakemu odprta.“

Šla sta naprej, ne da bi se nazaj ogledala. Še le ko sta bila blizo Danižarovih šotorov, pogledala sta nazaj, če pek še za njima gre.

Ko Čudivoj Svitozora komaj dva koraka za saboj zagleda, se je ustrašil; bal se je, da bi mati in stari oče ne zvedela, da je pri peku potico jedel; zato pobere velik kamen in ga vrže v Svitozora.

Zadel je Svitozora ravno na čelo, tako da se mu je kri pocedila. Čudivoj in zamorec pa sta začela na vso sapo teči in zbežala sta v šotore.

Svitozor se je obrnil in šel v mesto nazaj, ter rekel sam pri sebi: „Prav se mi godi, čemu pa otroka strašim; fant je gotovo mislil, da mu bom kaj žalega storil, zato je pa kamen zagnal po meni.“

Nekaj hudò mu je bilo vendar, da je za svojo dobro voljo tako slabo plačo dobil. Pri tem premišljevanji se je spomnil pesnikovih besedi:

Pravice še ni bilo,
In nikdar je ne bo,
Saj ni bla še rojena,
Ker ta svet ni za njo.

Priložnost le porabi,
Če moreš se zvedrit':
Veselje in pa žalost
Se morata vrstit'."

Sto in osemnajsta noč.

Proti koncu noči začela je Lúnica kralju Riarju naprej praviti historijo od Svitozora, kakor jo je minister Žafar pripovedoval, rekoč: „Svitozor je ostal pek v Damasku, ter pekel svoj kruh in svojo potico, kakor prej. Njegov stric, minister Danižar, pa je odpotoval s Krasnoslavo in Čudivojem, ter s celim spremstvom proti Emezi, in od tod v Hamaš in v Alepo, kjer se je mudil dva dni. Iz Alepe je šel čez Evfrat v Mesopotamijo, in preko Mardina, Musula, Sangire in Diarbekira prišel je slednjič v Balsoro. Tam je šel precej h kralju, in ta ga je s častjo sprejel, ko je zvedel, da je Egiptovski minister. Kralj je Danižara prašal, po kaj da je v Balsoro prišel. „Gospod" reče Danižar, „prišel sem v Balsoro, da kaj izvem o sinu mojega brata Nebosvita, ki je imel čast vam kot minister služiti." — „Nebosvit je že davno mrtev," reče kralj na to; „o njegovem sinu pa nič druzega ne vem, ko to, da je dva mesca po očetovi smrti zginil, in da ga nismo mogli nikjer najti, čeravno smo ga iskali. Pa njegova mati še živi, in je tukaj v mestu." Danižar je kralja prosil, da bi mu dovolil, da sme Nebosvitovo ženo, svojo svakinjo obiskati in s seboj v Egipt vzeti. Kralj je bil zadovoljen, in Danižar je šel udovo precej iskat, šla sta tudi Krasnoslava in Čudivoj z njim.

Udova po Nebosvitu je stanovala še vedno v hiši svojega ranjcega moža. Bila je velika in lepa

palača; pa Danižar si ni časa vzel, da bi hišo natanjčneje ogledal, ampak vprašal je precej po gospej. Strežaji so mu rekli, da je gospa v kapelici in da moli. Imela je res čedno kapelico v hiši in skoraj cel dan je tam molila in žalovala. Kaj bi tudi ne! Saj je zgubila moža in sina in ostala čisto sama med svetom. Danižar jo je tedaj v kapelici našel, vso v molitev zamaknjeno.

On jo poprosi, naj bi malo ven stopila, in ko sta bila v veži, jej povè, da ima čast, biti nje svak, ter jej vse razloži od konca do kraja, in po kaj je v Balsoro prišel.

Sto in devetnajsta noč.

Danižar je svoji svakinji vse povedal, kako se je Svitozor s Krasnoslavo oženil in kako je potem zginil, kako je našel v njegovi suknji Nebosvitove bukvice in tisto mošnjo s cekini. Potem jej je predstavil Krasnoslavo in Čudivoja.

Ko je Nebosvitova udova, na stolu sedeča, to slišala in izvedela, da bi znal njen sin Svitozor še živ biti, ostala je iz stola in objela Krasnoslavo in Čudivoja. Ker je videla, kako je Čudivoj Svitozoru podoben, začela se je od veselja jokati, in rekla: „Tako dobrih novic že dolgo nisem slišala. Bodite mi vsi prisrčno pozdravljeni.“ Objemala in poljubovala je Čudivoja neprenehoma in mu povedala sto lepih reči.

„Plemenita gospa“ reče Danižar, „zdaj pa se ne smete braniti in nič muditi, in vi morate z nami v Egipt potovati. Vaš kralj je v to že privolil. Z Božjo pomočjo bomo našli tudi Svitozora, vašega sina

in mojega zeta, in potem še le bo naše veselje celo.“

Udova je bila s tem predlogom zadovoljna in se je začela pripravljati za pot.

Minister Danižar je šel še enkrat h kralju od Balsore in se je od njega poslovil. Kralj mu je izročil nekaj daril za egiptovskega cesarja, in potem je Danižar s celim spremstvom iz Balzore odpotoval.

Šli so spet preko Damaska domu. Ko so prišli do Damaska, je pustil Danižar zopet šotore pred mestom postaviti, in dovolil svojim ljudem tri dni počitka, ker je hotel tukaj nekaj blaga za egiptovskega cesarja nakupiti.

Ko se je Danižar bavil s tem, da je razno robo nakupoval, prosil je Čudivoj svojega spremljevalca zamorca, naj bi ga zopet v mesto peljal, da si tam vse znamenite reči ogleda; tudi je bil radoveden, o tistem peku kaj zvediti, v katerega je zadnjič kamen vrgel. Ko je mati Krasnoslava v to privolila, šla sta Čudivoj in zamorec v mesto.

Hodila sta po trgih in ulicah, ogledovala cerkve in štacune, in nazadnje sta prišla do Svitozorove pekarije. Ko stopita v štacuno, je Svitozor ravno spet potico pekel. „Bodite pozdravljeni,“ ga ogovori Čudivoj, „ali se me še spominjate?“ Svitozor dečka pogleda in bil je spet tako nemiren, ko zadnjič.

„Bodite pozdravljeni, mladi gospod“ reče Svitozor, „prav veseli me, da me obiščete in prosim vas, pokusite spet od moje potice. Ne zamerite, da sem zadnjič za vami šel iz mesta; nisem se mogel od vas ločiti, zato sem šel za vama.“

Sto in dvajseta noč.

Čudivoj, ki se je zavzel videti toliko prijaznost od človeka, katerega je vendar s kamnjem lučal, rekel je na to: „Vaša prijaznost je prevelika; jaz ne pridem več k vam, če mi ne obljubite, da ne boste več za nama hodili, kedar bova domu šla.“ — „Saj ne bom, če tako hočete,“ reče Svitozor.“

Potem jima prinese potice in ju prosi, naj pokusita. „Jéjte še vi z nami in vsedite se k meni“ reče Čudivoj. Svitozor pa ni jedel, ampak je le svojima gostoma stregel.

Nazadnje jima prinese še vina in reče: Pokusita to vino, boljšega ne dobita v celem mestu.“ Čudivoj je pil, in dal potem zamorcu, kateri je glaž nagnil in do zadnje kaplje izpil.

Na to sta se peku zahvalila za toliko gostoljubnost in šla proti domu. Šla sta naravnost k stari materi in k materi. Babica (stara mati) Čudivojeva je bila fanta vesela, in ker se je pri njegovem pogledu spominjala vedno svojega sina Svitozora, stopile so jej solze v oči. „Ubožček moj,“ je rekla, „kako bi bila jaz vesela, ko bi še enkrat videla tvojega očeta Svitozora.“ Potem je dečka k sebi posadila in ga izpraševala to in ono. Potem mu je prinesla en kos potice, ki jo je sama spekla, ker take ko ona, ni znal noben pek speči. Tudi zamorcu je dala en kos potice. Pa oba sta se je že pri Svitozoru tako najedla, da te še pokusiti nista hotela.

Sto ena in dvajseta noč.

Čudivoj je v potico le malo vgriznil, pa delal se je, kakor bi ne bila dobra, in položil jo je stran. Zamorec je ravno tako naredil. Udovi Nebosvitovi je to mrzelo, da je njena potica tako malo obrajtana. „Sinček moj,“ je rekla, „zakaj ne ješ? Vedi, da nobeden ne zna tako dobre potice speči, ko jaz, razun tvojega očeta Svitozora, ki se je tega od mene naučil.“ — „Ne zamerite, stara mama,“ reče Čudivoj, „danes sva v mestu pri nekem peku jedla potico, ki je bila še veliko boljši ko ta.“

Zdaj udova zamorca grdo pogleda in mu reče jezno: „Zato tedaj si postavljen fantu za varuha, da hodita po pekarijah in za kruh prosita, kakor dva siromaka!“ — „Ni res gospa,“ reče zamorec, „midva sva s pekom le govorila, pa potice nisva jedla.“ — „Lažeš„ reče Čudivoj, „midva sva šla v njegovo štacuno in sva potico jedla.“

Stara mati je bila vsa razkačena nad zamorcem, tekla je ven in poklicala Danižara, ter mu povedala, kaj se je zgodilo.

Danižar se je tako že rad jezil nad vsako rečjo, zato tudi te lepe priložnosti ni zamudil, ter je pripihal ves divji v šotor ter zakričal nad zamorcem: „Nesrečni hlapec, kako ti spolnuješ svoje dolžnosti!“ Zamorec je zmirom tajil, Čudivoj pa je trdil, da sta res potico jedla. „Verjemi meni, ata,“ je rekel, „oba sva jedla potico in tudi vino sva pila, in ne potrebujeva nobene večerje.“ — „Grdi zamorec, ali boš še tajil?“ zavpije Danižar. Zamorec pa je bil tako predrzen, da je še zmirom tajil. „Lažnjivec si, reče

Danižar, „jaz fantu več verjamem, ko tebi. Če pa res nisi nič jedel, pa jej eno potico, ki tam na mizi leži, če jo moreš.“

Zamorec je vgriznil majhen košček, pa ga ni doli spravil, tako je bil sit. Vendar je še zmirom tajil in rekel, da je opoldne preveč jedel. Danižar, ves divji nad to trdovratno lažnjivostjo, poklical je druge hlapce, da so zamorca na klop položili in mu nekaj palic našteli. Zdaj je začel jokati in povedal je po pravici: „Res je, da sva pri nekem peku jedla potico, ki je bila stokrat boljši, ko ta-le vaša na mizi.“

Nebosvitova udova je mislila, da jo zamorec nalašč draži, ker ono potico od peka tako povzdiguje, zato je rekla: „Jaz ne verjamem, da bi ta pek imel boljšo potico, ko je moja. Jaz jo hočem pokusiti; pojdi k tistemu peku in prinesi mi tiste potice.“ Dala je zamorcu denarja, in šel je po potico.

Ko pride v Svitozorovo štacuno, reče: „Gospod mojster, tukaj je denar, in dajte mi potice: ena gospa jo hoče pokusiti.“

Svitozor je zbral najboljšo in mu jo dal z besedami: „Tu imate potico; jaz dober stojim, da je dobra, in da noben človek take ne speče, ko jaz pa moja mati, če je še živa.“

Zamorec teče nazaj v šotore in dá udovi potico. Stara gospa hitro en košček odlomi in pokusi. Pa komaj ima košček v ustih, kar glasno zakriči in v omedlevici na tla pade. Danižar, ki je bil navzoč, se ni malo čudil nad tem prizorom. Poškrofil je ženo z vodo, da jo je k zavesti nazaj spravil. Komaj je spet oči odprla, zastokala je: „Moj Bog, te potice ni noben drug spekel, ko moj sin.“

Sto dve in dvajseta noč.

Ko je minister Danižar to slišal, da je to potico gotovo Svitozor spekel, bil je silno vesel, kajti tudi on je silno želel, enkrat videti svojega zeta in bratovega sina. Vendar ni hotel prav verjeti, zato je udovi rekel: „Gospa, zakaj to pravite; saj tudi lahko kak drug človek na tak način potico peče, kakor vi znate in kakor ste sina naučili.“ Ona pa pravi: „To ni mogoče; ne rečem, da bi nobeden ne mogel tako dobre potice speči; pa tega okusa vendar ne bo imela, ker to je le moja in mojega sina skrivnost. Verjemite meni, da te potice ni noben drug človek pekel, ko Svitozor.“ — „Dobra gospa“ reče minister, potrpite še en malo! Kmalo hočemo zvedeti, kaj je na stvari. Mi bomo poslali po tega peka. Vidve s Krasnoslavo se kam skrita, da ga bosta le od strani videli jaz nečem, da bi se mu mi že tukaj v Damasku spoznati dali. Če je ta pravi Svitozor, kar bosta vidve brž videli, hočem z njim eno norčavost narediti, da se bomo vsi smijali.“

Na to gre Danižar vèn in pokliče petdeset svojih hlapcev. Ko so bili vsi zbrani, jim tako-le ukaže: „Vzemite vsak eno palico in pojdite v mesto k nekemu peku, kamor vas bo zamorec peljal. Ko v štacuno pridete, razbite vse po hiši, polomite vse mize in stole, in vrzite vse križem; in če vas bo pek prašal, zakaj to delate, prašajte ga, če ni on tisto potico spekel, ki jo je zamorec pri njem kupil. Če reče, da jo je, potem ga kar zvežite in pripeljite ga k meni. Pa njega ne smete vdariti in mu nič žalega storiti. Zdaj pa le urno pojdite in ne zgubljajte časa.“

Hlapci so vse natanko tako naredili, kakor jim je bilo ukazano. Šli so za zamorcem v tisto pekarijo, razbili in raztolkli so vse sklede, okrožnike, kotle, mize in stole. Kruh, žemlje in potico so razmetali po tleh. Svitozor jih praša ves žalosten: „Za Božjo voljo, kaj sem vam naredil, da tako z mano ravnate?“ „Ali niste vi temu zamorcu en kos potice prodali?“ „Se ve da sem,“ reče Svitozor, „kaj pa je za to? Ali mar ni bila dobra?“ Namesto odgovora so hlapci le še naprej razbijali po hiši.

Ko so sosedi ta šunder in ta polom slišali, prišli so gledat, kaj je, in prašali, kaj se je zgodilo. Svitozor pa je še enkrat hlapce ogovoril: „Kaj vendar mislite, da mi hočete vse razbiti?“

„Ali niste vi tisto potico spekli, ki jo je zamorec prinesel?“ so ga prašali hlapci. „Jaz sem jo spekel, jaz,“ reče Svitozor, „potica je bila dobra, in vi me nemate za kaj preganjati.“

Namesto odgovora so hlapci Svitozora prijeli in zvezali, ter peljali ga s seboj.

Pred hišo je stalo vse polno ljudi, in ko so videli, kako hlapci Svitozora zvezanega ven peljejo, zasmilil se jim je, in hoteli so mu pomagati. Pa v tem hipu so prileteli mestni stražniki in so ljudi razpodili.

Metni poglavar v Damasku je bil namreč z ministrom Danižarom zastopljen, ker mu je ta prej vse povedal, kaj s Svitozoram namerava. Tedaj Svitozoru vse vpitje ni nič pomagalo in moral je trpeti, da so ga hlapci v Danižarove šotore peljali.

Sto tri in dvajseta noč.

Svitozor je po poti ves čas popraševal, kaj so vendar tacega našli v potici, hlapci mu niso dali nobenega odgovora. Konečno so prišli v šotore in tam je moral Svitozor čakati, da je prišel Danižar domu.

Danižar, domu prišedši, je precej po peku prašal. Pripeljali so mu Svitozora. „Gospod“ reče Svitozor s solznimi očmi, „povejte s čim sim vas razžalil?“ „Nesrečnež“ mu reče minister, „ali nisi ti tiste potice spekel?“ „Se ve da sem“ reče Svitozor, „kaj pa je to hudega?“ „Jaz ti bom že pokazal,“ odvrne Danižar, „še obesiti te bom dal, ker si tako slabo potico spekel.“ „No, in če je bila prav slaba,“ reče Svitozor, „ali je to taka hudobija, če se peku kaj skazi?“ „Hudobija je, ti rečem,“ pravi Danižar, „pa jaz te bom že izplačal.“

Ko sta se ta dva tako pogovarjala, ogledovali sta ženski Svitozora iz skritega kraja, in sta ga brž spoznali. Nji veselje je bilo tako veliko, da sta obe v omedlevico padli. Ko sta se spet zbrihtali, bili bi najraje Svitozora kar objet hiteli; pa ker jim je bil Danižar to ojstro prepovedal, si nista upali tega storiti.

Danižar je sklenil, še tisto noč odpotovati in ukazal je vse šotore podreti in živino vpreči. Svitozora pa je pustil v leseno omaro zapreti, in omaro na poseben voz postaviti. Ko je bilo vse gotovo, so odpotovali. Potovali so celo noč in cel dan in še le prihodnji večer so se ustavili. Zdaj so Svitozora iz omare vzeli in mu jesti dali, pa tako, da žensk in otroka ni videl. Potem so ga spet v omaro zaprli. Tako so potovali dvajset dni do Kajire.

Pred mestom se je Danižar ustavil. Pustil je Svitozora pred se poklicati, in za njim še enega tesarja. Vpričo Svitozora je rekel minister tesarju: „Glej da bodo vislice kmalo gotove!“ „Kaj hočete z vislicami?“ praša Svitozor ves prestrašen. „Tebe bomo nanje obesili,“ reče Danižar, „da boš drugi pot vedel, kaj se to pravi, potico brez medu peči.“ Zdaj je Svitozor na take viže jamrati začel, da se je Danižar težko smeha zdržal. „Kaka pravica je to,“ je tožil,“ da me hočejo obesiti, ker sem potico brez medu spekel!“

Sto štir in dvajseta noč.

Cesar Arešid se ni mogel smeha zdržati, ko mu je minister Žafar pravil, da je hotel Danižar Svitozora za to obesiti dati, ker je potico brez medu spekel.

„Lepa je ta,“ rekel je Svitozor, „doma ste mi vse razbili, v omaro ste me zaprli in sèm privlekli, zdaj me hočete pa še obesiti, in to vse zavoljo tiste potice, ki ni bilo medu v njej! Ali ste vi pošteni ljudje?“ Ves objokan je govoril še naprej: „Taka krivica se ni še nikomur zgodila, ko meni. Ali ste vi Kristjani! In to zaradi ene potice. Vrag vzemi vso potico, in pa še vas! Najboljše bi bilo, ko bi jaz precej umrl!“

Ko so začeli vislice pripravljati, kričal je tako, da je bilo groza. Ker je bilo pa že pozno, pustil je Danižar Svitozora spet v omaro zapreti, in mu je rekel: „Tukaj počakaj do jutri; zgodaj v jutro pa te bom pustil obesiti.“

Ko so omaro na voz vzdignili, peljal se je Danižar s celim spremstvom v mesto. Doma pa so

vzdignili omaro z voza, in Danižar ni pustil odpreti. Potem je poklical svakinjo in hčer k sebi in prašal je Krasnoslavo: „Ali se še veš spominjati, kakošna je bila tvoja spalnica tačas, ko sta se s Svitozorom vzela? Veš kaj, naredi vse tako po sobi, kakor je bilo tačas. Pa saj imamo vse zapisano.“

Šli so v spalnico Krasnoslave in vse tako postavili, kakor je bilo na dan ženitovanja. Vsak stol in vsako posodo so tako postavili, kakor jim je Danižar iz zapisnika bral, da je bilo pred desetimi leti. Še svečo so prižgali, kakor je tačas gorela. K postelji so postavili stol in na njega položili Svitozorovo obleko in tisto mošnjo s cekini. Potem je rekel Danižar hčeri: „Zdaj se pa vlezi, in če Svitozor pride, se pritoži, čemu da on toliko časa zunaj ostane, in da si se začudila, da ga ni bilo v postelji, ko si se zbudila. Potem nam boš zjutraj povedala, kaj on na to poreče, da bo kaj smeha.“ Ko je hčer tako podučil, šel je minister domu.

Sto pet in dvajseta noč.

Minister Danižar je pustil potem Svitozora iz omare vzeti, in do spodnjih oblačil sleči. Tacega so prenesli v spalnico Krasnoslave in vrata za njim zaprli.

Svitozor je bil po tako dolgi poti in tolikih prestanih in razbujenih urah tako utrujen, da je v omari trdno spal, ko so ga prišli iskat, in zbudil se je še le, ko so ga do spodnjih oblačil slekli. Potem pa so ga tako hitro v spalnico nesli, da še ni časa imel, da bi se prav zavedel, ampak je bil še vedno na pol v spanji, ko so ga v sobo postavili.

Ko je bil v spalnici sam, gledal je okoli sebe, in vse reči so ga spominjale na njegovo ženitovanje; spoznal je na svoje začudenje, da je to prav tista soba, v katero se je po poroki s svojo mlado ženo podal.

Stopil je bliže in videl tam posteljo, zraven postelje stol in na stolu svojo obleko! „Moj Bog“ je rekel sam pri sebi, „ali spim, ali budim?“ Pa kako se je še le začudil, ko Krasnoslava glavo izpod odeje vzdigne in ga začne kregati: „Kaj delate pri vratih? Vlezite se vendar v posteljo, saj ste dosti dolgo zunaj bili. Jaz sem se zelo začudila, ko se zbudim, in vas nisem v postelji videla.“

Svitozoru se je kar v glavi zmešalo, ko je videl, da v postelji res njegova nevesta Krasnoslava leži. Stopil je bliže k postelji, pa vendar ni mogel prav verjeti, da bi se mu bilo vse to le sanjalo, kar se je v desetih letih zgodilo. Ogledal je svojo obleko na stolu in mošnjo s cekini, ki je tam ležala, in rekel: „To naj zastopi, kdor more, jaz že ne.“ Krasnoslava se je na tihem smejala in rekla: „Vlezite se vendar, gospod, kaj še čakate!“ Svitozor pa ves zbegan, je prašal: „Prosim vas, gospa, ali sem že dolgo časa pri vas?“ „Kako čudno prašate!“ je rekla ona, ali niste ravno prej iz te postelje vstali in ven na dvorišče šli? Ali se vam sanja ali kali? —

„Ljuba gospa“ reče Svitozor, „jaz se spominjam najine poroke, to je res, pa spominjam se tudi, da sem bil deset let v Damasku. Če sem pa nicoj tukaj spal, potem nisem mogel deset let v Damasku biti. Povejte mi vendar kaj je resnica, in kaj so sanje? Ali sem se z vami poročil, potem so vse

drugo od Damaska in od pekarije le sanje bile; če je pa poslednje res, potem sem s slepoto vdarjen, ako mislim, da ste moja žena.“ — „Gotovo se vam je sanjalo, da ste bili v Damasku,“ reče Krasnoslava.“ — „No, če je to,“ reče Svitozor in se glasno zasmeje, „če je to res, potem sem imel pa res čudne sanje. Le pomislite, kaj se je meni sanjalo:

Da sem v samih spodnjih oblačilih, kakoršen sem zdaj, pred Damaskom ležal, da so se mi ljudje grozno smejali, da sem potem v mesto bežal, da me je tam en pek za svojega sina vzel, da sem se tam pekarije učil, da mi je pek po smrti vse premoženje zapustil, in še veliko druzega se mi je sanjalo, da vam ne morem vsega povedati; dobro je, da sem se zbudil, ker sicer bi me bili še obesili, ker so bile že vislice za mene pripravljene.“ — „Kaj pa se vam je sanjalo, da ste hudega naredili, da so vas za to hoteli obesiti?“ praša Krasnoslava z nedolžnim obrazom, kakor bi ničesar ne vedela.

„Prav nič nisem naredil,“ reče Svitozor, „rečem vam, to je bilo res smešno: moja hudobija je bila ta, da sem spekel potico brez medu.“

„Ha, ha, ha“ se smeje Krasnoslava, „to je bila pa res velika krivica, da so vas za kaj tacega obesiti hoteli!“ — „Pa to še ni vse“ reče živo Svitozor, „zavoljo tiste presnete potice so celo mojo štacuno razbili, mene pa v omaro zaprli, kjer sem tičal dvajset dni, da se mi zdi, kakor bi me še zdaj vse bolelo po životu od te trde leže; potem so poklicali tesarja, da bi za-me vislice naredil! Hvala Bogu, da so bile vse to le sanje!“

Sto šest in dvajseta noč.

Svitozor je potem v postelji mirno zaspal. Sèm pa tje se je za en trenotek zbudil in se prašal, ali je to resnica ali ne? Sam sebi ni verjel. Potem je pogledal vse po sobi in rekel: „Nič se ne motim; to je ravno tista soba, kakor na dan poroke.“ Ko se je dan naredil, bil je Svitozor še zmirom nemiren. Na enkrat je minister Danižar na duri potrkal in v sobo stopil, ter Svitozoru dobro jutro vošil.

Svitozor se je zelò začudil, videti pred sabo tistega moža, kateri ga je hotel v sanjah obesiti dati. „Vi ste tedaj tisti,“ je rekel ministru, „ki je z mano tako grdo ravnal, ki me je tako ustrašil in me nazadnje še obesiti hotel, in to vse zavoljo tiste potice!“ Danižar se je začel smejati, potem pa mu je od konca do kraja vse po pravici povedal, kakor se je zgodilo. Dolgo časa je trpelo, prej da je Svitozor verjel, da se je vse to res zgodilo, in da to niso bile sanje. Potem je Danižar Svitozora objel in mu rekel: „Moj ljubi zet, nikar mi tega ne zameri, kar sem te pustil zadnji čas trpeti. Ker te je čakala taka sreča, moral sem tako narediti, da si jo nekoliko zaslužil. Zdaj se bomo pa samo veselili. Hitro se obleci, ker tvoja mati te že težko pričakujejo, in objel boš tudi svojega sinčka, katerega si že v Damasku videl, ko si mu potice jesti dal.“

Ne da se popisati, kako veselje je Svitozor občutil, ko je zagledal svojo mater in svojega sina Čudivoja. Ti trije se niso nehali objemati in po-

ljubovati. Vsi so se jokali od veselja, in nikoli ni bilo konca od tega, kar so si imeli vse za povedati.

Minister Danižar pa je šel k cesarju in mu je vse povedal, kako se je godilo, in kako se je Svitozor srečno našel. Cesarju se je ta historija tako dopadla, da je pustil pisarje priti, ki so morali to dogodbo celo zapisati.

Minister Danižar pa je naredil veliko gostijo, na katero je povabil vse prijatelje in veliko slavne gospôde. Tam so jedli, pili in se veselili nad srečo Svitozora in Krasnoslave, ki sta po tako dolgi ločitvi zopet srečno vkup prišla.“

Tako je dokončal minister Žafar svojo historijo in na to je rekel cesarju: „Gospodar, to je historija, ki ste jo hoteli slišati.“

Cesarju Arešidu se je ta historija tako dopadla, da je zamorcu Rožmarinu vso kazen odpustil.

Tudi mladega moža, ki je iz neumnosti in ljubosumnosti svojo ženo razsekal, hotel je cesar potolažiti, ter mu je dal svojo hišino za ženo in mu še veliko daril izročiti ukazal, tako da je mož tako dobre volje iz palače odšel, kakor je bil prej žalosten.“

Tako je dokončala Lunica historijo od Nebosvita in Svitozora. Ker se je pa že dan delal in je bila ta historija pri kraji, rekla je kraljica kralju Riarju: „Ta historija je bila gotovo kratkočasna; pa jaz eno vém, ki je še veliko lepši; če me hoče vaše veličanstvo poslušati, hočem jo v prihodnji noči povedati.

Kralj Riar je vstal, pa ni vedel, kaj bi storil. „Kraljica je dobra duša,“ je rekel sam pri sebi,

„ona pripoveduje dolge historije, in če enkrat ona začne, potém ni druzega, ko do konca poslušati jo, ker so vse njene historije tako lepe. Ne vem, ali bi jo pustil danes umoriti, ali ne. Boljši je, da se človek ne prenagli. Morda mi bo zdaj tako lepo historijo povedala, da take še nikoli nisem slišal. Počakal bom še to historijo, potem bom dal pa kraljici glavo odsekati.“

Sto sedem in dvajseta noč.

Drugo jutro je Srebernica zgodaj poklicala svojo sestro, in Lunica je s kraljevim dovoljenjem začela praviti to-le historijo:

Historija od malega grbastega človeka.

V Kažgari je bil enkrat en žnidar, ki je imel prav lepo ženo, s katero sta se prav dobro zastopila. Necega dne se vsede pred njegove vrata majhen, grbast človek, in je začel peti in na tamborico igrati. Žnidarju se je to dopadlo, in namenil se je, da bo grbastega k sebi na dom povabil, da ga bo še žena poslušala. Grbasti je bil zadovoljen in šel je z žnidarjem v stanovanje.

Ko sta v sobo stopila, je žnidarjeva žena ravno večerjo na mizo prinesla. Bile so pohane ribe. Vsi trije se vsedejo in začnejo tiste ribe obirati. Grbastemu pa je koščica v grlu obtičala, padel je na tla in umrl, še prej ko so mu mogli pomagati.

Žnidar in žnidarca se silno ustrašita, in bala sta se sodnije, češ, da jih bode obdolžila, kakor bi

bila grbastega nalašč zadavila. Žnidar je študiral, kako bi se mrliča znebil. Pride mu na misel, da stanuje pri sosedu en judovski zdravnik. Žnidar jo hitro vgane: On in žena zgrabita mrliča in ga neseta k judovskemu zdravniku. Potrkata na hišna vrata; k zdravniku pa se je šlo čez prav strme stopnice v prvo nadstropje. Kmalo je prišla dekla z lučjo odpirat, in je prašala, kaj da hočeta.

„Pojdite gori k zdravniku“ reče žnidar, „in povejte mu, da sva prinesla prav bolnega človeka, naj mu kako zdravilo zapiše. Tukaj imate pa tolar“ je še pristavil, „in dajte ga gospodu, da ne bo mislil, da nemamo denarja.“ Ko je dekla k zdravniku šla, da mu to sporoči, nesla sta žnidar in njegova žena hitro mrliča čez stopnice gori, položila sta ga na vrhno stopnico, ter tekla domu.

Med tem časom je dekla zdravniku povedala, da čakata en možki in ena ženska doli pri vratih, da sta prinesla bolnika, da bi ga zdravil; izročila mu je tudi tolar.

Zdravnik je bil ves vesel, ker si je mislil, da se bo dalo tukaj še kaj zaslužiti, „Vzemi hitro luč“ rekel je dekli, „in pojdi z menoj.“ To izgovorivši je hotel hitro po stopnicah doli teči, in ni čakal na deklo, da bi mu svetila. Pri tem je pohodil mrliča, in sicer je tako močno trčil ob njega, da se je mrlič po stopnicah doli zvalil, in malo je manjkalo, da ni še zdravnik sam padel. „Prinesi hitro luč!“ klical je deklo. Ko dekla luč prinese, videl je zdravnik, da mrtev človek tam leži, in tega se je tako ustrašil, da je Mojzesa, Arona, Jozua in vse preroke na pomoč klicati začel. „O jaz nesrečni človek“ rekel je, „zakaj nisem luči s seboj

vzel! Zdaj sem bolnika pohodil, da se je do smrti pobil; jaz sem kriv njegove smrti, in zgubljen sem, če mi Ezdrasov osel na pomoč ne pride. Joj meni, kakor morilca me bodo zaprli in ob glavo djali!“

Pri vsej svoji nemirnosti je bil vendar toliko previden, da je vrata zaklenil, da bi kdo iz ulic not ne prišel, in ne videl, kaj se je zgodilo. Potem je vzel mrliča in ga nesel v sobo svoje žene, katera bi bila skoraj v omedlevicó padla, tako se je tega prizora ustrašila. Povedal je ženi, kaj se je zgodilo. Zdaj je začela še ona tarnati: „Joj nama, zgubljena sva oba, če tega merliča ne spraviva skrivéj in še to noč iz hiše. Kako si vendar mogel tako neroden biti!„ „Zdaj ni nič druzega,“ reče zdravnik, „ko misliti na to, kako se rešiti iz te nevarnosti.“

Sto osem in dvajseta noč.

Zdravnik in njegova žena sta se posvetovala, kako mrliča stran spraviti. Zdravniku ni prišlo nič na misel, pa njegova premetena žena jo je vganila: „Veš kaj,“ je rekla, „nesiva mrliča na streho našega soseda, in od strehe doli ga verživa v sosedov dimnik.“

Ta sosed je bil branjevec in mokar, in ravno pod dimnikom je bila kuhinja pa shramba za moko in špeh. Temu mokarju so miši veliko škode delale po njegovem blagu.

Zdravnik in njegova žena sta nesla mrliča na sosedovo streho. (Tam se po strehah lahko hodi, ker so ravne; v tistih krajih namreč ne pade nikoli sneg, tedaj se ni bati, da bi streho potlačil.) Vzela pa sta s sabo tudi vrvi, in sicer za to, da sta mrliča na vrveh čisto rahlo skozi dimnik doli spu-

stila; ko je prišel do tal, sta ga naslonila na zid, da je bil videti, kakor živ. Potem sta vrvi spet gor potegnila in bežala domu.

Kmalo za tem je prišel mokar domu. Imel je v roki svetilnico in palico. Mokar se je zelò začudil, ko vidi v svoji shrambi človeka pri zidu sloneti. „Aha, ali te imam!“ je zavpil nad njim, mislil sem, da mi miši in podgane moko in špeh jedó, zdaj pa vidim, da hodijo tatovi doli skozi dimnik in kradejo. Počakaj, saj ne boš nikoli več krast prišel!“

Po teh besedah ga je vdaril s svojo debelo gorjačo po glavi, da se je mrlič kar zvrnil in na obraz padel. Mokar ga je pa še naprej tepel. Ko vidi, da se ta več ne gane, pogledal ga je vendar v obraz, in videl je, da je mrtev. Zdaj ga je pa jeza minula in začel se je bati.

„Moj Bog“ je rekel, „ubil sem ga! Moja huda jeza me je v nesrečo spravila. Kaj bo iz mene! Vrag vzemi vso moko in ves špeh! Kaj sem naredil!“

Bil je ves bled od strahu; vsak čas je mislil, da pridejo žandarji, in da ga ženó pred sodnijo in na vislice. Kar nič si ni vedel pomagati . . . . .

Sto devet in dvajseta noč.

Mokar prej še ni videl, da je mrlič grbasť. Ko ga pa bolj natanko pogleda, in vidi njegovo grbo, začel je še le prav hudovati se: „Vrag te odnesi, grbasti, boljši bi bilo, da si mi vso moko in slanino pokradel, kakòr da moram zdaj zavoljo tebe, pokveka, tak strah imeti! Kaj bom naredil?!“

To izgovorivši pobaše mrliča na rame in ga nese na ulice; tam ga nasloni na štacuno necega trgovca, in gre domu.

Malo pred svitom je šel po tistih ulicah neki trgovec domu, ki je celo noč pijančeval, in zdaj bolj hitro stopal, da bi ga ljudje ne videli, ker so ga ženske že srečavale, ki so v cerkev šle. Nekaj pijan, nekaj zaspan, nekaj pa za to, ker je hitro hodil, zadel se je ob tistega mrliča tako, da je mrlič na njega padel. Trgovec je mislil, da je to kak tat ali tolovaj, zato se hitro obrne in vdari mrliča z vso močjo po glavi, da se je mrlič se ve da, na tla zvalil. Trgovec ga je pa še potem, ko je mrlič že na tleh ležal, en par krat vdaril, in potem na pomoč klical.

Pritekel je eden od mestnih stražnikov, in ko vidi onega na tleh ležati; je rekel trgovcu: „Zakaj ste ga tako pretepli, da še vstati ne more?“ „On me je hotel okrasti,“ reče trgovec, „in skočil je v mene.“

„Dosti ste ga zdelali,“ reče stražnik, „zato pa se spravite v kraj!“ Stražnik je grbastemu roko podal, da bi mu na noge pomagal, ko pa je videl, da je mrtev, stekel je za tergovcem in ga prijel: „Mrtev je, vi ste ga ubili. Hajd z mano v ječo!“

Stražnik je potem trgovca na sodnijo gnal, kjer so imeli zaprtega toliko časa, da je sodnik vstal.

Med tem časom se je trgovec streznil in začel je premišljevati to, kar se je zgodilo. Ni mu moglo nikakor v glavo, kako da je mogel človeka ubiti, saj ga z ničem druzim ni vdaril, ko s pestjò.

Ko je sodnik mrliča pregledal, začel je trgovca izpraševati. Ta si ni upal tajiti, in je priznal, da

je grbastega ubil, čeravno ga ni Tisti mrtvi grbasti človek pa je bil eden od tistih, ki jih je imel kralj za svojo zabavo, da so mu igrali na tamburico in gosli, in pa z burkami ljudi kratkočasili.

Zato je šel sodnik h kralju, in mu povedal, kaj se je zgodilo, ter prašal, kaj hoče s tem trgovcem početi.

Cesar mu je rekel: „Za tega šegavega človeka mi je žal. Napravi hitro vislice in pusti trgovca obesiti.“

Ko so trgovca že pod vislice pripeljali, in so mu že mislili vrv okoli vratu deti, prignjetil se je tisli mokar skozi ljudstvo in kričal: Pustite ga, pustite ga! Jaz sem tistega človeka umoril, ne pa on.“

Sodnik je mokarja izpraševal, in ta mu je vse povedal, kako je onega človeka v shrambi našel, in kako ga je s palico ubil, in potem mrtvega tje nesel, kjer sta potem s trgovcem vkup trčila.

„Vi ste hoteli nedolžnega človeka umoriti“ rekel je mokar, „kako bo on človeka ubil, ki je bil že prej mrtev?“

Sto in trideseta noč.

„Gospod,“ pravila je Lunica naprej, „ker se je mokar tako sam obdolžil in tožil, da je grbastega ubil, spustili so trgovca in hoteli so mokarja obesiti.

Rabelj se je že pripravljal, da bi mokarju vrv okoli vratu dél, kar je začel tisti judovski zdravnik na ves glas vpiti, da nikar!

Ko se je skozi gnječo preril, in stopil pred sodnika, mu je govoril: „Gospod, oni mokar ga ni

umoril, ampak jaz sem ga umoril. Mene primite! Sinoči sta prišla k meni en mož in ena žena in prinesla sta enega bolnika. Jaz sem hitro ven tekel, pa sem bolnika pohodil, da je čez stopnice doli padel in se do smrti pobil. Midva z ženo sva se bala in sva nesla mrliča na sosedovo streho, in od tod sva ga skozi dimnik v mokarjevo shrambo doli spustila, na vrveh. Mokar je mislil, da je tat, in ga je tepel, čisto po nepotrebnem, ker je bil človek že prej mrtev. Jaz sem tedaj kriv smrti tistega človeka; in čeravno ga nisem nalašč umoril, vendar hočem raje kazen prestati, kakor pa to na vesti imeti, da bi moral kak človek po nedolžnem smrt storiti zavoljo mene. Zato pa spustite mokarja, in obesite mene."

Sto ena in trideseta noč.

Ko je sodnik spoznal, da je mokar res nedolžen in da je zdravnik človeka umoril, spustil je mokarja, in ukazal je rabeljnu, naj judovskega zdravnika obesi.

Zdravnik je imel že vrv okoli vratu, kar se oglasi med ljudstvom tisti žnidar in vpije na ves glas, da naj zdravnika nikar ne obešajo, ker je nedolžen. Ko se je žnidar skozi ljudstvo preril in prišel pred sodnika, rekel mu je:

„Gospod, malo je manjkalo, da niste trem ljudem po nedolžnem življenja vzeli. Če hočete mene poslušati, boste lahko spoznali, da tudi zdravnik ni umoril tistega človeka. Če mora že eden za onega smrt prestati, potem zadene mene vrsta, ker jaz sem še najprej kriv njegove smrti. Sinoči sem

ga povabil k sebi na večerjo, ker sem hotel svoji ženi veselje napraviti, in je grbasti tako lepo znal na tamburico igrati. Ko smo pa ribe jedli, je grbastemu koščica v grlu obtičala, tako da se je precej zadušil in umerl.

Midva z ženo sva se bala, da bi naji zato ne kaznovali. Zato sva nesla mrliča k zdravniku, sva pustila zdravnika poklicati, med tem sva pa mrliča položila na vrhno stopnico. Zdravnik ga je potem lahko z nogo zadel, in mrlič se je po stopnicah doli zvalil.

Ubil se pri tem pa ni, kakor zdravnik misli, ampak mrtev je bil že prej. Zato pa zdravnika izspustite, in če mora že kteri obešen biti, pa obesite mene."

Sodnik in vsi okoli stoječi se niso mogli dosti načuditi nad temi dogodbami.

Sodnik pa je potem rekel: „Spustite zdravnika in obesite žnidarja, ki se je sam obdolžil. Ta dogodba je pa res čudna in vredna, da bi se zapisala."

Rabelj je zdravnika spustil, in se pripravljal, da bi žnidarja obesil.

Sto dve in trideseta noč.

Med tem časom, ko se je rabelj pripravljal, da bi žnidarja obesil, govoril je eden od uradnikov s kraljem Kažgare. Kralju je bilo žal po grbastêmu, ker je ta znal tako gosti in burke uganjati, zato ga je želel videti. Uradnik pa mu je rekel: „Gospod, grbasti se je nicoj napil, potem je po mestu okoli bandal, in zjutraj so ga našli mrtvega. Pripeljali

so pred sodnijo moža, ki je obstal, da je grbastega ubil, in sodnik je pustil vislice za njega pripraviti. Ko so ga ravno obesiti hoteli, prišel je drug človek, in trdil, da je on grbastega ubil, ne pa tisti, ki so ga najprej prijeli; komaj je ta izgovoril, prišel je že drug, in je rekel, da je le on umora kriv; vsak se sam toži in dolži, in druge zagovarja. To zdaj že en čas trpi, — in ravno zdaj hočejo obesiti spet druzega, ki pravi, da so vsi drugi nedolžni, in da je on grbastega umoril.“

Ko to sliši, poslal je kralj brž beriča na sodišče in mu naročil: „Teci hitro tje, in reci, da ni treba nobenega obesiti, ampak naj vse obdolžene k meni pripeljejo. Tudi mrliča naj sèm prinesó!“

Berič je tje pritekel, ko so ravno žnidarja obešali; zato je na ves glas vpil, da nikar, in naj ga spusté! Ker je rabelj beriča poznal, je hitro žnidarja spustil.

Ko je berič kraljevo voljo povedal, vzel je sodnik zdravnika, žnidarja, mokarja in trgovca s seboj in jih peljal v kraljevo palačo, in tudi mrliča je pustil gori nesti.

Ko so stali vsi pred kraljem, priklonil se je sodnik, in vse povedal, kar so mu ti zatoženci povedali o smerti grbastega. To se je kralju tako čudno zdelo, da je pustil celo prigodbo zapisati. „To je res čudna prigodba“ rekel je kralj, „in take še ni bilo.“

Tisti trgovec pa, ki so ga hoteli prvega obesiti, priklonil se je pred kraljem in rekel: „Mogočni vladar, jaz vém še bolj čudno historijo, in jo hočem povedati, ako je vašemu veličanstvu prav.“ Kralj je v to privolil in trgovec je začel praviti:

Historija, ki jo trgovec pripoveduje.

„Gospod, jaz nisem v vaši deželi rojen, ampak doma sem iz Kajire. Moj oče so bili mešetar, in so mi zapustili precejšno premoženje. Po očetovi smrti sem se tudi jaz mešetarije poprijel.

Necega dne, ko sem na trgu stal, prijahal je mimo mene en trgovec in me poklical k sebi z besedami: „Slišite, mešetar, jaz imam veliko svile (žide) na prodaj. Poglejte jo tukaj, in povejte mi, počem se plača veliki kos take svile?

Jaz si svilo ogledam, in mu povem, da se veliki kos take svile plačuje po sto goldinarjev srebra. „Dobro," reče on, „pojdite k trgovcem in prašajte, kteri da hoče kaj svile za to ceno vzeti. Potem pa pridite v gostilnico „pri vojaškem dvoru," ki v predmestji na samem stoji; tam vas hočem počakati."

Na to mi je dal izgledek (muster) od svile in jahal naprej. Jaz sem šel k trgovcem in obljubili so mi po sto in deset goldinarjev za veliki kos, tako da sem imel pri vsakem kosu deset goldinarjev dobička.

Ves vesel grem potem v gostilnico „pri vojaškem dvoru," kjer me je trgovec že čakal. Peljal me je v svoj magazin, kjer je imel petdeset velikih kosov svile. Jaz naložim vso žido na voz in jo peljem trgovcem, s kterimi sem bil kupčijo naredil, in izplačali so mi pet tisoč pet sto goldinarjev. Pet sto goldinarjev sem obdržal za se, ostalih pet tisoč goldinarjev pa sem nesel trgovcu.

Mladi trgovec je rekel: Po deset goldinarjev od kosa, tedaj vsega skup pet sto goldinarjev, vam dam za mešetarijo. Mojih štir tisoč in pet sto goldinarjev pa shranite vi, in kedar jih bom potreboval, prišel jih bom k vam iskat.“ Jaz mu rečem, da bo denar zmirom pripravljen za njega; potem mu poljubim roko, in grem ves vesel domu.

Trgovca potem cel mesec nisem več videl. Čez mesec dni pa je prišel in me prašal: „Kje imate tistih štir tisoč pet sto goldinarjev?“ „So že pripravljeni“ rečem jaz, in precej jih vam bom odštel.“ Ob enem sem ga prosil, naj stopi malo v mojo hišo, da bova en kozarec vina vkup spila. „Tega pa ne“ reče on, „jaz imam še en nujen opravek; pa prišel bom pozneje k vam, in mimogredé svoj denar vzel; pripravite ga ta čas!“ S temi besedami je šel naprej.

Jaz ga čakam in čakam, pa ga ni bilo. „Ta mladi trgovec“ sem si mislil, „ima veliko zaupanja do mene, da mi pusti kar štir tisoč in pet sto goldinarjev v rokah! Kak drug bi se bal, da mu denarja ne zapravim.“

Čez tri mesce je prijahal zopet na konju, še lepše oblečen, ko prvokrat.

Sto štir in trideseta noč.

Ko jaz trgovca zagledam, hitim mu naproti, in ga prosim, naj vendar enkrat k meni pride, da mu bom denar odštel. „Se nič ne mudi“ reče on zadovoljnega obraza; „jaz vem, da je denar v dobrih rokah, in kadar ga bom potreboval, bom že prišel po njega. Pričakujte me konec tedna.“ Na to konja spodbode in odjaha.

„Ta je dobra," si mislim jaz, „rekel je, da pride konec tedna, tedaj ga gotovo še dolgo ne bo. Pa jaz ne bom pustil denarja mrtvega ležati, ampak delal bom z njim kupčije, da mi kaj dobička prinese."

Kakor sem mislil, tako je bilo. Minulo je leto, trgovca pa še ni bilo po denar. Čez leto dni je zopet prišel, pa bil je nekamo žalosten videti. Prosil sem ga spet, naj k meni v hišo stopi. „Naj pa bo" reče on, „pa pod tem pogojem, da si ne boste s pogostovanjem nobenih stroškov napravljali." „Ne bojte se, da bi me mogli vi preveč oškodovati," rečem jaz in ga peljem v sobo.

Pustil sem nekaj jedi in pijače na mizo prinesti, in začela sva se razgovarjati. Čudno pa se mi je zdelo od njega, da je vsako reč le z levo roko prijel, ko je jedel in pil, z desno roko pa ni prijel ne žlice, ne noža, ne glaža. Meni ni šlo v glavo, kaj to pomeni.

„Ta človek" mislil sem si, „ima vendar tako lepe manire, pa še tega ne vé, da se ne spodobi, z levo roko jesti. Kaj vendar to pomeni?"

Sto pet in trideseta noč.

Po kosilu, ko so moji ljudje mizo spraznili, sklede in čaše odnesli, vsedla sva se vkup na naslonjačo. Pustil sem prinesti še dobrega vina in ga ponudil trgovcu. Pa tudi zdaj je glaž z levo roko prijel. „Gospod," ga prašam zdaj radovedno, „prosim vas, ne zamerite mi tega vprašanja, zakaj pa se ne poslužite desne roke, ali je morda bolna?"

Namesto odgovora globoko zdihne, zaviha desni rokav, in mi pokaže, da mu je desna roka odsekana,

nad čemur sem se jaz močno začudil. „Vi ste bili gotovo razžaljeni,“ reče on, „da sem z levo roko jedel; pa zdaj vidite, da ne morem drugače.“ „Ali vas smem vprašati“ rečem jaz, „po kaki nesreči ste ob desno roko prišli?“ Pri tem vprašanji se je začel jokati, in potem mi je pravil svojo historijo, kakor vam jo bom jaz povedal:

„Vedite toraj,“ začel je praviti, „da sem v Bagdadu rojen. Moj oče so bili bogat in imeniten mož. Ko sem toliko dorastel, da sem prišel med ljudi, slišal sem toliko čudnih reči o egiptovski deželi in o mestu Kajiri, da sem občutil močno hrepenenje, te kraje videti, in sploh po svetu potovati. Hotel sem se kar na pot podati, pa moj oče mi tega niso privolili. Ko so pa oče umrli, odločil sem se precej, da odpotujem v Kajiro. Nakupil sem v Bagdadu in Musulu veliko lepega in dragocenega blaga, ter se podal na pot. Ko pridem v Kajiro, ustanovil sem se v gostilnici, ki se jej pravi pri „Radovcu,“ tam sem najel sobo in magazin za svojo robo. Ko je bilo vse v redu, šel sem v svojo sobo počivat. Potem sem šel v mesto na sprehod in si ogledal vse znamenite reči.

Drugi dan sem se čedno oblekel, vzel hlapca s seboj, in podal se z muštri od mojega blaga na somenj, da bi zvedel, po čem je kaj kup. Kmalo je bilo vse polno mešetarjev in kupcev okoli mene, pa obetali so mi za blago tako malo, da bi ga bil moral skoraj v svojo zgubo dati. Mojo nevoljo videti, prišel je eden od mešetarjev k meni in mi na tihem rekel: „Jaz pa vem, kako svoje blago lahko brez zgube prodate.“

Sto šest in trideseta noč.

Trgovec je kralju Kažgare tako naprej pravil: „Jaz prašam mešetarja, kako bi se dalo to izpeljati, in on mi reče: „Saj ni treba na somnju prodajati; dajte vi blago trgovcem, ki imajo v mestu štacune, da ga bodo za vas prodajali; vi pa lahko greste potem vsak teden po tisti denar, kar ga bodo med tednom za vaše blago skupili. Trgovcem daste nekaj dobička, in vam bo še toliko ostalo, da ne boste imeli nič zgube. Med tem časom lahko po mestu pohajkate in se zabavate.“

Jaz sem mešetarja ubogal, in peljal ga s seboj v magazin. Tam sem mu vse blago izročil, da ga je pripeljal trgovcem, kteri so mi spisali pobotnice, da so in koliko so blaga od mene prejeli. Ob enem sem se moral zavezati, da jih ne bom pred enim mescem za denar tirjal.

Ko je bila tako vsa moja kupčija v redu, nisem imel nobenih skrbi, in mislil sem le na zabavo. Ker sem imel dosti denarja, nabralo se je v kratkem mnogo mladih prijatlov okoli mene, da smo vkup popivali in se kratkočasili. Ko je prvi mesec pretekel, začel sem trgovce obiskavati, da so me izplačevali; šel sem k njim vsako soboto in nabral vselej precejšno svoto denarja. Obiskoval sem trgovce pa tudi za kratek čas, in se razgovarjal z njimi.

Necega dne, pondeljek je bil, sedel sem ravno pri trgovcu, ki se je za Zoriča pisal, kar stopi v štacuno gospa, krasno oblečena in tako lepa, da enake še nisem prej videl. Njeno obnašanje in govorjenje je bilo tako lepo in spodobno, da me je

kar nekaj posebnega k njej vleklo. Ko je videla, kako jo opazujem, snela je pajčolan z obraza in videl sem njene velike črne oči. Ko sem zaslišal še njen mili in prijetni glas, bil sem popolnoma očaran, in nisem si mogel več vtajiti, da jo ljubim.

Pogovarjala se je en čas s trgovcem Zoričem; nazadnje mu je pa rekla, da bi rada svilnate robe z zlatom prepredene, in da naj jej tak kos pokaže, če ga ima. Pokazal jej je več kosov, in ko si je najlepšega zbrala, praša po ceni. Pustil ga jej je za sto in enajst goldinarjev. „S ceno sem zadovoljna in ne bom nič odtrgala“ reče ona, „denarja sicer nimam pri sebi, pa saj mi boste do jutri upali in dovolili, da blago kar s sabo vzamem; jutri vam bom denar precej poslala.“ „Milostna gospa“ réče Zorič, „rad bi vam zaupal še več, če bi bilo blago moje; pa blago je od tega le gospoda, in jaz ga moram danes izplačati.“ „Kako je to,“ reče gospa, „da mi tako malo zaupate; saj vendar zmirom k vam pridem kupovat, in če sem kaj vzela, ali nisem vselej precej drugi dan denar poslala?“ Trgovec je temu pritrdil: „Res je, milostna gospa, pa jaz danes denar potrebujem.“ „No, dobro, tukaj imate vašo robo!“ reče ona jezno in mu vrže svilo nazaj, „trgovci ste vsi enaki; nikomur ne zaupate.“

Po teh besedah se obrne in gre hitro pri vratih ven.

Sto sedem in trideseta noč.

Ko sem jo jaz tako čmerno odhajati videl, zabolelo me je v srce. Zato jo pokličem nazaj in jej rečem: „Milostna gospa, prosim vas, počakajte

malo, morda meni kaj na misel pride, da zadovoljim vas in trgovca.“

Ona se res verne, kakor je rekla, meni na ljubo. „Gospod Zorič“ ogovorim jaz trgovca, „za koliko ste rekli, da daste blago?“ „Za sto in enajst goldinarjev“ reče on, „bolji kup ga ne morem dati.“

„Le dajte ga tej gospej“ rečem jaz, „jaz vam dam še deset goldinarjev več, pa bova to pri najinem računu pobotala.“ Trgovec je bil s tem precej zadovoljen.

Jaz kos zavijem in gospej izročim z besedami: „Prosim, milostna gospa, le vzemite blago; za denar se pa ne mudi, pošljite mi jutri, ali pa kedar hočete; ako vam je pa drago, vzemite to od mene za dar.“ — „Vi ste res predobri, gospod,“ reče ona, „ostala vam bom zmirom hvaležna za vašo prijaznost, in želim vam vse dobro na tem in na onem svetu.“

„Draga gospa“ rečem jaz, „ako mislite, da sem vam s tem kako prijaznost storil, dovolite mi samo to, da vam smem roko poljubiti.“

Nekako plašna in boječa mi poda roko v poljub, potem pa hitro zgrabi svilo in teče pri vratih ven. Meni je bilo pa tako čudno pri srcu, da si sam nisem vedel računa o tem. Prej ko sem stran šel, prašal sem še trgovca, če to gospo pozna. „Se ve da jo poznam“ reče on, „to je hči bogatega grajščaka, ki je že umrl, in hčeri zapustil velikansko premoženje.“

Ko sem prišel zvečer v oštarijo k „Radovcu“ nazaj, nisem mogel nič jesti, ker mi je zmirom ta ženska v mislih bila; še spati nisem mogel po noči.

Zjutraj, ko vstanem, nisem druzega mislil, ko nanjo, in oblekel sem se čedno, ter šel iz hiše z namenom, da jo hočem danes zopet videti. Podal sem se spet v Zoričevo štacuno.

Sto osem in trideseta noč.

Mladi trgovec iz Bagdada je pravil prvemu trgovcu naprej: „Nisem bil dolgo v Zoričevi prodajalnici, kar pride zopet tista gospa, še lepši oblečena, ko prejšni dan; pri sebi je imela tudi deklo. Gospa niti ni pogledala Zoriča, ampak obrnila se k meni in mi rekla: „Gospod, da ostanem pri svoji besedi, prišla sem in vam prinesla tisti denar, ki ste za njega meni na ljubo dobri stali; vaše prijaznosti vam ne bom pozabila.“ — „Milostna gospa,“ rečem jaz, „saj se ni tako mudilo za denar; jaz se nisem prav nič bal za denar, in ni bilo treba, da ste se sèm potrudili.“ Ona pa odgovori: „Čemu bi vas pustila čakati, ko pa lahko dám,“ in se vsede k meni.

Jaz porabim lepo priložnost, ter jej v razgovoru povem, kak vtis da je na mene naredila, in da čutim ljubezen do nje. Ona na to pa hitro vstane, kakor bi bila razžaljena, in odide z deklo.

Jaz gledam za njo, kolikor časa sem jo mogel videti, potem pa se poslovim pri Zoriču, in stopim na ulice, ne vedoč, kam bi šel.

Ko tako premišljujem, mi nekdo na ramo potrka. Ko se ogledam, vidim z veseljem, da je dekla od one gospe. „Naša gospodična“ začne dekla praviti, „ki ste jo prej v štacuni videli, bi prav rada z vami govorila.“

Jaz grem z deklo, in peljala me je v štacuno nekega menjavca, kjer najdem gospodično, katera mi je velela, naj se poleg nje vsedem.

„Moj ljubi gospod,“ rekla mi je potem, „čudili ste se gotovo, da sem iz štacune tako jezno odšla. Pa to sem le storila, ker ni treba Zoriču vedeti, kaj se midva pogovarjava. Zdaj pa vam povem, da nisem bila prav nič huda na vas, ampak še v srečo si štejem, imeti tako priljudnega ljubčeka, kakor ste vi. Dopadli ste se meni na prvi pogled. Od sinoči nisem na drugo misliti mogla, ko na to, kar ste mi vi povedali“ — „Spoštovana gospodična,“ rečem jaz, „ljubim vas iz celega srca, in niste mi mogli nič bolj veselega povedati.“ — „Ne zgubljajva časa s praznimi besedami,“ odvrne ona, „povejte mi kdaj me hočete obiskati; ali pa bom jaz k vam prišla.“ — Milostna gospodična,“ rečem jaz na to, „jaz sem tujec v mestu, in stanujem v oštariji; tam vas ne morem spodobno sprejeti, kakor se za tako žlahtno gospojo (damo) gre.“

Sto devet in trideseta noč.

„Bolj pripravno bo, milostna gospoja,“ govoril sem naprej, „ako mi dovolite, da vas obiščem na vašem domu.“ Gospica je bila zadovoljna. „Jutri je petek,“ rekla je; „pridite v nedeljo popoldne. Jaz stanujem v cerkvenih ulicah. Prašajte le za Samovo hišo, saj jo vsak otrok pozna.“ Po teh besedah sva se ločila, in jaz sem kaj težko pričakoval nedelje.

V nedeljo sem zgodaj vstal, ter se lepo oblekel, in vzel s seboj mošnjo s petdesetimi cekini. Popol-

dne sem najel konja in jahal v cerkvene ulice, kjer sem kmalo zvedel za Samovo hišo. Stopim s konja, ter ga izročim hišnemu hlapcu, ki je kmalo pri meni bil in konja v hlev peljal. Pritekla sta še dva strežaja, ki sta me peljala v gospojino sobo. Kraj dvorišča sem videl vrt in v njem malo utico.

Vrt je bil ves v prelepih rožicah; senčile so ga žlahtne sadne drevesa, in po njih vejah so skakale in prepevale raznovrstne tičice. V sredi vrta je bil vodomet, na štirih voglih korita pa so stali štirje pozlačeni zmaji, katerim je čista voda iz gobcev tekla. Iz vsega tega sem sprevidel, da mora biti moja ljubica jako bogata.

Strežaja sta me peljala v lepo ozaljšano dvorano, in med tem, ko mi je eden kazal podobe na zidu, tekel je drugi po gospodično.

Sto in štirdeseta noč.

Ni mi bilo treba dolgo čakati na gospodično; kmalo je prišla, vsa v zlatu, srebru in demantih lesketajoča se. Lepše ko demanti pa so svetile se njene oči. Postave je bila tako lepe, kakor bi bila v enem dnevu zrastla.

Oba sva se silno razveselila snidenja, tako da mi je težko to popisati. Po prvih pozdravih sva se vkup vsedla in lepo razgovarjala, da je bilo veselje. Potem so začeli mizo pogrinjati, in nanosili nanjo najbolših jedi in pijač. Vsedla sva se z gospodično k mizi ter prigriznila, in okrepčala se z najboljšim vinom. Potem so prišli nalašč najeti godci, ter so nama zagodli; gospodična je bila tako dobre volje, da je sama vmes pela.

Ko se je mrak delati začel, poslovil sem se od gospodične, pa ni me spustila prej, dokler jej nisem obljubil, da hočem prihodnji dan zopet priti. Prej ko sem odšel, položil sem še skrivé na mizo svojo mošnjo s petdesetimi cekini.

V veži mi je pripeljal hlapec konja, jaz ga zajašem in jezdim domu.

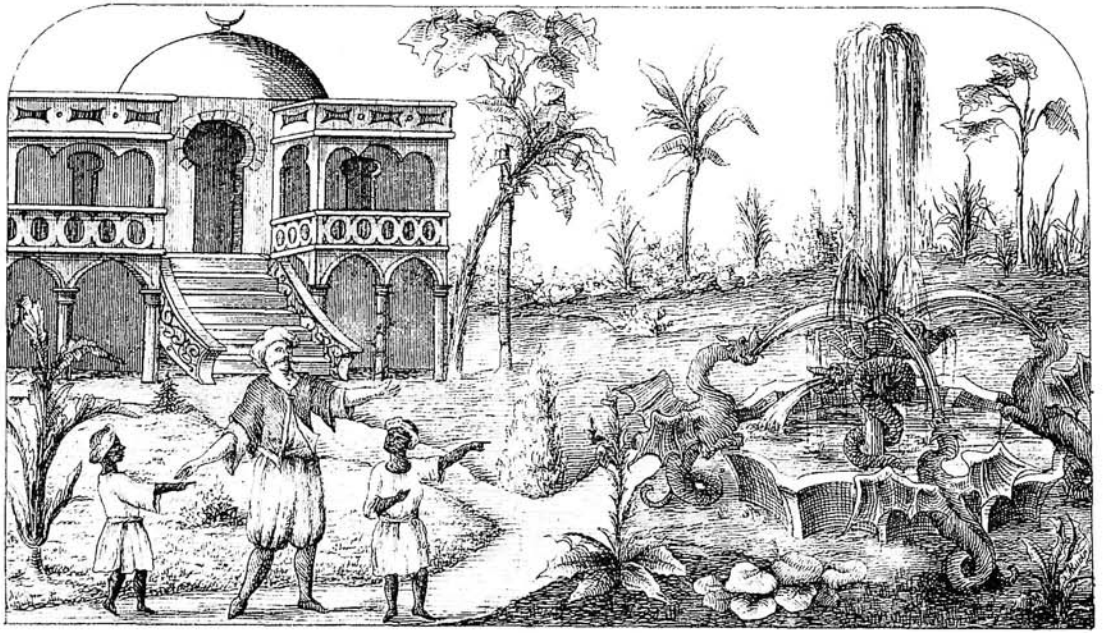
Domu na oštarijo došel, kupil sem mlado jagnje ter ga poslal gospici v dar.

Drugi dan sem šel ravno ob tistem času zopet gospico obiskat. Ona me je ravno tako prijazno sprejela, ter me pogostila. Jaz sem pa spet drugo mošnjo s petdesetimi cekini na mizi pustil in odšel v gostilnico nazaj.

Sto ena in štirdeseta noč.

Tako sem obiskoval gospodično vsak dan, in sleherni dan sem petdeset cekinov na mizo položil, prej da sem odšel. To je toliko časa trpelo, dokler sem imel pri trgovcih še kaj terjati. Ko so mi pa mojo robo vso izplačali, bil sem naenkrat brez denarja in brez upanja, da bi ga kje dobil.

V tem slabem stanji šel sem iz oštarije ves žalosten in pohajkal po mestu, ne vedoč, kaj bi počel in kako bi si pomagal. Na trgu pred kraljevo palačo sem našel veliko ljudi, ki so ravno gledali neko komedijo. Mimo mene prijaha imeniten, lepo oblečen gospod, kateremu je zelen trak iz aržeta visel. Mislil sem, da mora to biti trak od mošnje. Ker so vsi ljudje in tudi jezdec komedijo gledali, zapeljal me je hudobni duh v skušnjavo. Prijel sem za trak in potegnil jezdecu mošnjo iz žepa, ki je bila precej težka.

Jezdec pa je to hitro zapazil, se obrnil in mene z robom od sablje tako močno po glavi vdaril, da sem se kar zgrudil na tla.

Ljudje, ki so to videli, prijeli so konja in jezdeca, ker sem se jim jaz smilil, ter ga začeli zmirjati, kaj da ima on mene tako udariti. „Kaj vam mar," reče on, „jaz sem ga udaril, ker mi je mošnjo vkradel."

Ljudje pa, ko so mene tako čedno oblečenega videli, niso hoteli tega verjeti, temveč so jezdeca obsuli in ga zmirjali, in jaz bi bil lahko všel; pa k moji nesreči je prišla mestna straža. Ko straža toliko ljudi na kupu vidi, stopi med nas, in nje poveljnik praša, kaj je? Vsi ljudje so tožili jezdeca in mene zagovarjali.

Poveljnik straže pa se ni brigal za to, in je pustil mene preiskati. Našli so kmalo pri meni mošnjo, in eden izmed njih jo je kviško vzdignil in ljudem pokazal.

Sto dve in štirdeseta noč.

Poveljnik straže je prašal jezdeca, če je ta mošnja njegova in koliko je denarja v njej. Jezdec je potrdil, da je njegova in da mora biti v njej dvajset cekinov. Sodnik denar prešteje in najde res dvajset cekinov v mošnji; na to izroči mošnjo jezdecu.

Potem pa k meni obrnjen, osorno reče: „Mladi človek, nikar ne tajite; kaj ne, da ste mošnjo ukradli? Če boste tajili, hočemo vas zapreti in tako dolgo mučiti, da boste priznali resnico."

Jaz sem si mislil: „Kaj mi pomaga tajiti, ko so pa dokazi tako očitni." Zato sem se vdal in obstal, da sem mošnjo vkradel.

Komaj to izrečem, bil je poveljnik že s sodbo gotov. Ukazal mi je odsekati desno roko. Precej so mi stražniki roko odsekali, tako da sem se vsem ljudem smilil, še jezdecu.

Hoteli so mi še eno nogo odsekati, pa jezdec je za me prosil, in na to so me spustili.

Ko so stražniki odšli, stopil je jezdec k meni, mi pomolil tisto mošnjo in rekel: „Tukaj imate to nesrečno mošnjo, ki ste jo krvavo zaslužili; jaz nisem kriv vaše nesreče.“

Na to je odjahal in me popustil. Mene pa, ki sem ves v krvi tam ležal, so nekteri usmiljeni ljudje v neko hišo odnesli in mi tam rano zavezali, ter mi dali vina piti. Odsekano roko so tudi zavezali in vzel sem jo seboj.

Zdaj nisem vedel, kam bi se podal. V oštarijo nazaj mi ni kazalo, ker tam ni bilo upati postrežbe. K moji gospodični si tudi nisem prav upal, češ, „ako je to zvedela, kaj sem naredil, me ne bo marala več videti.“ Vendar mi drugam ni kazalo. Skril sem desno roko pod plajš, in šel tje.

Ves slab pridem h gospodični in se naslonim na divan (naslonjačo), skrivaje desno roko.

Ona je brž k meni pritekla, in ko me tako bolnega in bledega vidi, začela me izpraševati, kaj mi je. „Glava me tako boli“ sem rekel jaz. „Kaj je vendar to“ začela je milovati me, „saj ste bili zadnjič tako zdravi; vi imate gotovo kako skrivnost, pa je nočete povedati.“ Ko so meni namesto odgovora solze iz oči pritekle, bila je še bolj žalostna. „Ne morem razumeti“ je rekla, „kaj bi vas vtegnilo tako žaliti; jaz vas vendar nisem razžalila? Ali mar pridete, da mi ljubezen odpoveste?“ — „Nikar

kaj tacega ne mislite," rečem jaz in naslonim glavo na divan.

Prinesla mi je čaja in vina, pa jaz nisem hotel piti, ker se nisem hotel poslužiti leve roke, in izgovoril sem se s tem, da mi je preveč slabo in da ne morem nobene stvari vžiti. „Popijte vendar malo vina," rekla je, „to vam bo moči in korajže dalo." Jaz se vdam in prijel sem čašo z levo roko.

Sto tri in štirdeseta noč.

Ko sem čašo v levi roki držal, — pravil je mladi mož naprej — začele so mi na novo solze iz oči liti. „Kaj vendar imate," praša ona, „da se vedno jokate? in zakaj držite čašo v levi roki, namesto v desni?" — „Draga moja, ne zamerite mi tega" rečem jaz, „na desni roki imam bulo." „Pokažite mi bulo, da jo prebodem" reče ona. Jaz se izgovorim, da še ni čas za to, in izpijem vino iz glaža.

Na to me je obšla taka slabost, da se naslonim na divan nazaj in zaspim.

Ko sem jaz trdno spal, vzdignila je radovedna ženska plajš raz mene in videla, da imam odsekano roko. Jokala se je celo noč nad mojo nesrečo, prepričana, da je dala moja ljubezen do nje k temu povod.

Ko se drugo jutro zbudim, zapazil sem pač, da je gospodična žalostna, pa ona mi tega ni povedala, ter se delala, kakor bi ničesa ne vedela, ker me ni hotela žaliti. Pustila mi je prinesti dobrih jedil, češ, da bi se malo okrepčal.

Ko sem se najedel, hotel sem se posloviti od nje, pa ona me ni pustila nikamor. „Ne smete

nikamor“ je rekla; „jaz vem, kaj se vam je pripetilo, in čeravno mi tega ne poveste, vendar sem preverjena, da ste zavoljo mene v tako nesrečo prišli. Žalostna sem tako, da ne bom dolgo živela; prej ko umrjem, hočem vam še pokazati, da le edino vas ljubim.“

Na to je poslala po sodnika in po priče, in pustila je spisati oporoko, v kterej je meni zapisala celo svoje premoženje. Ko so pisarji odšli, prinesla je vse tiste mošnje s cekini, ki sem jih jaz tje nanosil, ter mi jih izročila z besedami: „Tukaj je še ves vaš denar, jaz se ga nisem dotaknila.“ Jaz se jej lepo zahvalim za toliko plemenitost, pa ona mi reče: „Vse, kar sem za vas storila, ni še nič; zadovoljna bom še le potem, kedar umrjem iz žalosti nad vašo nesrečo.“

Jaz sem jo prelepo prosil, naj si take misli iz glave izbije, pa ona se ni dala potolažiti. Od same žalosti je zbolela, in čez pet ali šest tednov je pa umrla.

Ko sem določeni čas po njej žaloval, prevzel sem vse njeno premoženje, kakor je bilo v testamentu zapisano. Tudi tisto svilo, ki ste jo vi za mene prodajali, podedoval sem po njej.“

Sto štir in štirdeseta noč.

Tako je skončal mladi mož iz Bagdada historijo, ki jo je trgovcu pravil. „Zdaj pa veste,“ pravil je naprej, „zakaj da z levo roko jèm. Hvaležen sem vam za mujo, ki ste jo za-me imeli; ker pa imam dosti premoženja, podarim vam vse, kar ste za svilo stržili, naj bo vaše. Sicer imam pa še en

predlog za vas. Tukaj v Kajiri ne morem ostati, ker ljudje vedó, kaj se mi je pripetilo; hočem tedaj odpotovati, in ne pridem več nazaj. Če hočete z mano iti, bova pa vkupaj kupčevala in dobiček med sabo delila.“

„Ko je mladi mož svojo historijo skončal,“ pravil je trgovec, „zahvalil sem se mu za veliki dar, ter mu obljubil, da hočem ž njim potovati.

Čez nekaj dni odrineva iz Kajire. Šla sva skozi Sirijo in Mesopotamijo, slednjič sva še Perzijo prehodila, in na zadnje sva prišla v vaše mesto, gospod vladar. Čez nekaj časa se je mladi mož od mene ločil in šel v Perzijo nazaj. Jaz pa sem raje tukaj ostal, vaša visokost. To je moja historija. Ali ni bolj čudna, ko ona od grbastega?“

Kažgarski kralj pa se je na to razjezil in djal: „Kaj čenčaš, da je tvoja historija lepši? Kaj mi pripoveduješ puste stvari o takem lahkomišljenem človeku, kakoršen je bil tisti mož z odsekano roko! Tako šegavega človeka ne bom več dobil, kakor je bil moj grbasti godec. Vse štiri bom pustil obesiti, nalašč, da bodo ljudje vedeli, kdaj je moj grbasti godec umrl.“

Na to se je pa mokar ves prestrašen spustil na kolena in prosil: „Mogočni vladar, dovolite, da še jaz eno historijo povem, in če bo lepši, ko ta prigodba z grbastim godcem, potem nas pustite živeti.“

„Je že dobro,“ reče kralj, „le govori, in povej, kar veš!“

Na to je začel mokar praviti:

Historija, ki jo mokar pripoveduje.

„Mogočni vladar, sinoči sem bil povabljen na ženitovanje. Nek imeniten gospod me je povabil na gostijo, ker se je omožila njegova hči. Jaz sem res prišel, in našel sem zbrane mnogo imenitne gospôde, dohtarje, sodnike in druge odlične ljudi. Ko je bila poroka končana, začeli so na mizo nositi, in vsak je jedel, kar mu je najbolje dišalo. Med drugimi je bila tudi ena jed s česnom namešana, in to so gostje posebno radi jedli; le en sam gospod je ni hotel pokusiti. Ko mi to zapazimo, začeli smo ga siliti, naj še on to jed pokusi, da bo vedel, kako je dobra.

On je pa ni hotel jesti in nas je prosil, naj ga nikar ne silimo. „Jaz ne jém nobene jedi," je rekel, „pri kterej je česno, ker nikoli ne bom pozabil, kaj sem enkrat zavolj česna pretrpel." Mi smo ga prosili, naj nam to prigodbo pové, pa hišni gospodar mu ni pustil časa, da bi odgovoril, ampak ga je silil z besedami: „Ta jed je izvrstna, in če je ne pokusite, razžalite mojo ženo, ki je je skuhala." — „Gospod" reče oni človek, ki je bil trgovec iz Bagdada, nikar ne bodite razžaljeni, če jaz tega ne jém; pa jaz imam svoje važne uzroke. Pa če že po vsej sili hočete, da moram od česna jesti, morate mi dovoliti, da si bom po jedi sto in dvajsetkrat roke umil, štirdesetkrat s sodovo vodo, štirdesetkrat s pepelom in štirdesetkrat z žajfo. Jaz sem na to prisegel in ne smem jedi s česnom drugače jesti."

Sto pet in štirdeseta noč.

Mokar je Kažgarskemu kralju pravil naprej: „Ker hišni gospodar onemu trgovcu ni dal miru, in je le hotel, da mora od tiste jedi pokusiti, pustil je prinesti sodove vode, pepela in žajfe, in rekel trgovcu: „Zdaj pa le jèjte, soda, žajfa in pepel je vse pripravljeno, da si potem roke umijete.“

Trgovec je ves nevoljen roko stegnil in vzel en košček od tiste jedi, in požrl ga je s takim strahom, da se je ves tresel. Nad tem smo se vsi čudili, še bolj pa nad tem, da je imel na roki le štiri prste, pa nič palca. Tega poprej nismo zapazili.

Hišni gospodar ga brž praša: „Vi nimate nič palca na roki; kam pa ste ga djali? „Gospod,“ reče trgovec, „saj tudi na levi roki nimam palca.“ Zdaj nam pokaže levo roko, in res tudi tam ni bilo palca. „To pa še ni vse“ je pristavil, „na obeh nogah mi manjkata tudi oba velika prsta. Kako sem ob vse to prišel, to je dolga in čudna historija, in če me hočete poslušati, vam jo bom povedal. Pa dovolite, da si prej roke umijem.“

Po teh besedah je vstal in si sto in dvajsetkrat roke umil. Ko je bil s tem delom gotov, vsedel se je spet na svoj prostor in začel svojo historijo tako-le praviti:

„Vedite, gospôda, da sem bil rojen pod cesarjem Arešidom v Bagdadu. Moj oče so bili tam bogat trgovec; ker pa so preveč zapravljali, šlo je vse premoženje v nič, in po očetovi smrti sem imel veliko opraviti, prej da sem poplačal vse dolgove, ki so bili na hiši. Trudil sem se pa tako dolgo,

da sem res vse poplačal, in začelo se mi je bolje goditi.

Necega dne, ko sem na trgu pred svojo štacuno stal, pripeljala se je neka gospa z dvema strežajema v kočiji in se ustavila pred mano. Strežaj jej je pomagal z voza in jej rekel: „Vidite gospa, da smo prezgodaj prišli, saj še ni nobenega trgovca tukaj.“

Ogledala se je okoli; in ko vidi, da so še vse štacune zaprte razun moje, stopila je k meni v štacuno in me prosila, naj jo pustim tu počakati, da bodo še drugi štacunarji prišli. Jaz jo lepo pozdravim, ter jo prosim, naj se le vsede.

Sto šest in štirdeseta noč.

Gospa se je vsedla, in ker se je z mano samo videla, začela se je pogovarjati. Njena lepota je bila tolika, da sem bil s prvim trenotkom zaljubljen vanjo; nisem mogel pogleda od nje stran obrniti. Opazil sem pa tudi, da ona mene prijazno gleda, in to me je zelò veselilo.

Potem mi je rekla, da potrebuje več sort blaga, ter me prašala, če imam kaj tacega. „Milostna gospa,“ rečem, jaz nimam toliko različnega blaga, ker sem še mlad trgovec, in nimam toliko denarja, da bi si vsake vrste blaga nakupil. Ako pa želite, hočem vam jaz vse preskrbeti, kar želite, ker sem znan s trgovci, da vam ne bo treba okoli hoditi. Oni mi bodo dali blago za najnižo ceno, in jaz pri vas ne bom dobička iskal.“

Ona je bila s tem zadovoljna, in pogovarjala sva se o drugih stvareh naprej, ker sem jej nalašč

rekel, da tistih trgovcev še ni, od katerih bom zanjo blago kupil.

Ona je bila ravno tako modrih besedi, kakor lepa po obličji. Težko mi je bilo, pa slednjič moral sem se vendar pri njej posloviti, da sem nakupil zanjo blagà; ona pa me je med tem časom v moji štacuni čakala.

Nakupil sem zanjo za pet sto goldinarjev blagà.

Ko ga jej prinesem, je vstala in šla, poslovivša se. Jaz sem jo spremil do vrat, in še potem dolgo za njo gledal.

Ko je nisem več videl, spomnil sem se še le, da sem iz same zaljubljenosti pozabil jej račun povedati, in jaz niti nisem vedel, kje stanuje in kdo je. Skrbelo me je, ker sem od trgovcev blago na svoje imè vzel. Grem tedaj h trgovcem in jim povém, da gospo poznam, in da bo že plačala. Ves zaljubljen in v skrbeh zavoljò dolgà grem v svojo štacuno nazaj.

Sto sedem in štirdeseta noč.

Ko je osem dni preteklo, začeli so me trgovci terjati, naj za tisto gospo plačam. Prosim jih, naj še potrpé; drugi dan pa je že prišla tista gospa s svojimi strežaji. „Pustila sem vas dolgo čakati“ je rekla, „pa zdaj sem vam prinesla denar; preštejte ga, če ga je dosti.“

Mi smo potem denar prešteli, in bilo je prav. Na to sva se z gospo zopet dolgo razgovarjala, in pokazala je s svojo besedo, da je prav bistroumna ženska.

Ko se je somenj začel, šel sem h trgovcem, ter sem jim dolžni denar odštel. Ob enem pa sem nakupil za gospo zopet za tisoč cekinov novega blagà, kakoršnega je želela. Gospa je blago vzela, pa nič plačala, in jaz jej tudi nisem nič rekel. „Kaj bo“ sem si potem mislil, „če je več ne bo? poznam je ne, in je ne vém kje iskati. Trgovci bodo mene prijeli, in kje bom jaz tisoč cekinov vzel!“

Kolikor sem bil tudi zaljubljen, vendar me je to močno skrbelo. Moj nemir je rastel tem bolj, ker je pretekel cel mesec, gospe pa od nikoder ni bilo. Trgovci so me začeli tako trdò prijemati, da sem mislil že vse prodati, in jih plačati; pa na enkrat se gospa zopet prikaže.

„Preštejte tukaj denar,“ je rekla, „in zvagajte cekine, mislim, da bo prav.“ Med tem, ko sem jaz denar štel, prašala me je več reči, in tudi to, če sem že oženjen. Jaz jej rečem, da še nikoli nisem bil. Na to je mignila strežaju.

Ko sva s strežajem cekine vagala, mi je ta na uhò povedal: „Gospod, jaz vem, da ste vi v našo gospò zaljubljeni; pa jaz vam povém, da je ona v vas še bolj; ona hodi le zato k vam blago kupovat, da vas vidi; saj ste slišali, da vas je prašala, če ste že oženjeni. Recite le besedo, pa vas precej vzame.“ — „Prijatelj“ mu odgovorim jaz, „res je, da vašo gospo rad imam; pa ne upam si jej tega povedati. Zdi se mi, da je nisem vreden. Hvaležen sem vam za vašo veselo novico.“

Ko sem jaz denar v shrambo deval, rekel je strežaj gospej, da sem jaz prav zadovoljen. To je bila med njima dogovorjena beseda. Na to gospa hitro vstane in reče, da bo že strežaja

k meni poslala, in da naj le storim, kar mi bo on rekel.

Šel sem h tergovcem in jim odštel denar. Vsak dan pa sem težko pričakoval strežaja. Slednjič je vendar prišel.

Sto osem in štirdeseta noč.

Sprejel sem strežaja kar mogoče ljubeznjivo ter ga prašal, kako se že kaj gospà počuti. „Vi ste srečen človek," mi reče strežaj, „kar bolna je od ljubezni, tako vas ima rada. Če bi smela, bila bi zmirom pri vas tukaj." „Kolikor jo jaz sodim" dém jaz, „mora biti žlahtnega stanu." — „Taka je," reče strežaj, „ona je grofóva hči in prva spremljevalka ter prijateljica cesarice Sobeide. Sobeida jo je iz mladih nog izredila, ter jo ima toliko rajši, in jej naroča vse važne opravila. Ker bi se pa naša gospodična rada omožila, povedala je cesarici, da se jej vi dopadete, in jo prosila, naj jej dovoli, da vas vzame za moža. Cesarica Sobeida pa je rekla da je zadovoljna, pa ona vas mora prej videti; če ste jej všeč, potem bo cesarica plačala celo ženitovanje. Tedaj vidite, da je vaša sreča že narejena. Če ste se mladi grofici dopadli, se boste gotovo tudi starejši cesarici. Zdaj ni druzega vprašanja, ko to, kako vas spraviti v hišo cesarice, da vas ta vidi. Pa to ni lahko; kajti cesar je tako ljubosumen, da ne sme noben možki v hišo cesarice, in straža je postavljena pred vrati, ki ne sme nobenega možkega v hišo spustiti, če kterega dobé, je precej ob glavo. Cesarica pa vas hoče vendar videti; in to se mora le po zvijači zgoditi. Vaša nevesta si je že nekaj

zmislila, in vi se morate v to udati; pa bodite previdni in molčite, kajti tu gre za vašo kožo.“

Jaz sem strežaju rekel, da hočem vse storiti, kar se mi bo ukazalo. „Pridite tedaj zvečer v magazin cesarice tam pri vodi, kjer izbarkajo blago, ki je za cesarico namenjeno. Tam počakajte toliko časa, da po vas pridemo.“ Jaz sem bil zadovoljen, vse storiti.

Težko sem pričakoval večera, in ko se je slednjič začelo mračiti, šel sem v tisti magazin zraven vode Tigre in čakal. Ko se je noč naredila, pripeljali so se na čolnu strežaji cesarice in med njimi je bil tudi strežaj moje neveste, s katerim sva zjutraj govorila. Kmalo potem je prišla tudi moja nevesta, in jaz sem jo lepo pozdravil, ter rekel, da hočem vse storiti, kar mi bo ukazala. „Ne smemo se dolgo muditi“ rekla je ona, in odprla eno tam stoječih skrinj, ter mi ukazala, naj se vanjo vležem. „To mora tako biti,“ rekla je, „nič se ne bojte, in prepustite meni daljšo skrb.“ Jaz se res v skrinjo vležem, in ona jo je zaprla s ključem. Potem so naložili vse skrinje na čoln in odpeljali smo se na čolnu proti palači cesarice.

Meni je bilo tesno pri srcu, ko sem v skrinji ležal, in žal mi je bilo, da sem se podal v tako nevarnost.

Ko smo prišli do cesaričine palače, vzdignili so skrinje iz čolna ter jih nesli pred stražo, ki je imela povelje, vsako reč pregledati, ki se je v palačo nesla.

Poveljnik straže je že spal, in morali so ga zbuditi.

Sto devet in štirdeseta noč.

Poveljnik straže, nevoljen, da so ga iz spanja zbudili, začel se je z grofico prepirati, zakaj da tako pozno pride. „Ne boste me zastonj dražili“ je rekel, „pregledal bom vse skrinje, da bom tudi vam nekaj spanja odtrgal.“

Na to ukaže stražnikom, naj vse skrinje po vrsti odprejo. Najprvo so prijeli tisto skrinjo, v kteri sem jaz bil, in jo postavili pred poveljnika. Mene je obšel pri tem grozen strah.

Grofica, ki je ključ imela, ni ga hotela dati, ter rekla, da tega ne trpi, da bi se skrinje odpirale. „Saj veste,“ rekla je, „da jaz drugih reči ne pripeljem, ko take, ki so za cesarico namenjene, ki je vaša gospà, kakor moja. V tej skrinji so tako drage reči, da se jih še dotakniti ne smemo; tudi je v njej nekaj flaš z rožnim oljem in z zdravili; če le eno flašo ubijemo, poškodovalo se bo vse drugo blago, in za to jaz nočem odgovornosti prevzeti. Glejte potem sami, kako se boste pred cesarico izgovorili.“

Te besede so poveljnika tako oplašile, da ni pregledal ne moje, ne druge skrinje. „Proč s skrinjami!“ je zavpil nad stražo, in nesli so jih vse v palačo.

Komaj smo bili na dvorišči, kar zaslišim vpitje: „Cesar gre, cesar gre!“ Tega klica sem se takò ustrašil, da se še zdaj čudim, da nisem precej umrl.

Res pride cesar. „Kaj pa imate v skrinjah?“ prašal je grofico. „Mogočni vladar“ reče ona, „to so nove robe za obleko; cesarica jih je želela

videti.“ — „Brž odprite skrinje,“ reče cesar, „da jih bom še jaz videl.“ Grofica pa je branila, rekši, da so te robe le za ženske, in naj pusti cesarici to veselje, da jih bo prva videla. „Brž odprite,“ reče cesar, „jaz vam to ukažem.“ Grofica je še ugovarjala, da s tem spravi njo v nemilost pri cesarici, ker je ta prepovedala, skrinje odpreti. „Nič se ne bojte“ reče cesar, „le recite, da sem jaz ukazal. Le brž odprite, da ne bom predolgo čakal.“

Ko so začeli skrinje odpirati, bil sem v takem strahu, da mi še danes mrzel pot na čelo stopi, če na to mislim. Cesar se je vsedel, in grofica je pustila vsako skrinjo posebej pred cesarja prinesti in odpreti. Da bi cesarja utrudila, razkladala mu je vsako reč posebej in na drobno, češ, da se bo naveličal gledati. Cesar pa je vendar ostal, da so bile že vse skrinje pregledane razun moje. „Zdaj pa še to odprite,“ rekel je, „da enkrat skončamo.“ Ne vem, ali sem bil pri teh besedah živ ali mrtev; neverjetno se mi je zdelo, da bi mogel taki nevarnosti ubežati.

Sto in petdeseta noč.

Ko je grofica videla, da hoče cesar po vsej sili še to skrinjo pregledati, stopila je pred njega in mu rekla: „Zavolj te skrinje pa vas prosim, da mi odpustite, ako je ne odprem; v njej so take reči, ki jih smem pokazati le v pričo milostive cesarice.“ — „No, je že dobro,“ odvrne cesar, „pa jih odnesite stran.“ Primejo skrinje in jih odnesejo v sobo grofice. Meni pa se je kamen od srca odvalil.

Komaj so bili strežaji iz sobe, odprla je grofica brž mojo skrinjo. „Le brž ven stopite!“ rekla je, ter mi pokazala one stopnice pod streho, „tu gori pojdite, prišli boste v sobo, in tam me pričakujte!“

Komaj so bile vrata za menoj zaklenjene, kar stopi cesar v sobo grofice in se vsede na tisto skrinjo, v kterej sem bil prej jaz skrit. Cesar je prišel samo iz radovednosti, da bi grofico izpraševal, kaj je v mestu novega videla ali slišala. Pogovarjala sta se precej dolgo, in nazadnje je vendar vstal in spat šel.

Ko je bila vendar enkrat vseh skrbi prosta, prišla je k meni, ter me prosila, naj jej ne zamerim, da me je spravila v tolike nevarnosti. „Saj moj strah ni bil nič manjši, ko vaš“ rekla je, „in nobena druga bi se ne znala izviti iz tolikih nevarnosti, kakor jaz danes. To vse sem storila le iz ljubezni do vas. Pa ne bojte se, zdaj ni nobene nevarnosti več.“

Potem sva se še en čas prav prijazno razgovarjala, in ko se jej zazdi čas, vstane in mi reče: „Zdaj pa pojdite spat, jutri po dnevi pa vas bom predstavila cesarici.“

Na to sem precej mirno zaspal. Imel sem pa vendar nemirne sanje, kar ni čudno po teh dogodkih.

Zjutraj je prišla grofica kmalo k meni in me podučila, kako se naj pred cesarico obnašam, in kako naj jej odgovarjam. Potem me je peljala v dvorano, kjer se je vse lesketalo od dragocenih kamnov in zlatih posod. Prišlo je potem dvajset starejših družic cesarice, ki so se po vrsti postavile pred tron cesarice; potem pa jih je prišlo še dvajset prav mladih družic, še lepši oblečenih, in tudi

te so se v dveh vrstah postavile pred tron. Nazadnje pa je prišla cesarica Sobeida, vsa bliščeča v biserih in demantih, in njena ponosna hoja je že pričala nje visoki stan. Ona se vsede na prestol. Poleg nje je stala grofica, moja nevesta.

Ko se je cesarica vsedla, mignile so mi družice, naj stopim bliže. Jaz grem med obema vrstama družic pred tron in se globoko priklonim. Ona me je prašala po imenu, po stanu, po rodovini in po premoženji; na vse sem jej spodobno odgovoril. Govorila je z mano prav prijazno. „Veseli me“ rekla je, „da si je moja hči — tako je grofico imenovala — izbrala tako čednega ženina. Meni je prav, in jaz sama bom skrbela za ženitovanje. Pa čakati morate še deset dni; jaz bom govorila še s cesarjem, da bo še on v to privolil. Vi pa ostanite tukaj; skrbelo se bo za vas.“

Sto ena in petdeseta noč.

Ostal sem tedaj deset dni v palači cesarice. Ves ta čas nisem videl svoje neveste; sicer pa se je tako dobro za me skrbelo, da se nisem mogel o ničem pritožiti.

Sobeida je govorila s cesarjem o moji ženitvi, in cesar, ki se ni hotel v take reči mešati, privolil je hitro, ter podaril grofici še precejšno doto za ženitovanje.

Čez deset dni pustila je cesarica narediti ženitovanjsko pismo. Pričelo se je razveseljevanje še pred poroko. Prišli so godci in godli so devet dni, in mladi svet je plesal, pil in jedel. Deseti dan pa je bila poroka. Ko je bilo to pri kraji, vsedli smo

se zopet za mizo, in začeli so nositi različne jedila. Med drugimi jedmi je bila ena s česnom narejena, in ta mi je tako dišala, da sem vse druge pri miru pustil, in jedel sem samo tisto česnato jed.

Ko smo od mize vstali, začel se je ples, in moja nevesta je prišla po mene, da bi jo plesat peljal. Pa komaj jo za roko primem, kar strašno zavpije in se mi iztrga. Jaz nisem vedel, kaj to pomeni. Ona pa je vpila na glas: „Nesramni človek, kako se morete tako česna najesti, da tako neusmiljeno dišite po njem!“ Potem je tekla po stražo, pustila me je zvezati in v samotno ječo odpeljati. Stražniki so me vrgli na tla, in moja nevesta je pritekla z bičem in me tako dolgo tepla, dokler jej roka ni omagala.

Na to je stražnikom ukazala, naj me nesejo k rabeljnu, da mi bo desno roko odsekal, s katero sem česnato jed zajemal. „Moj Bog!“ rekel sem sam pri sebi, „zavoljo te česnate jedi so me raztepli, kakor tolovaja, zdaj mi hočejo pa še roko odsekati. Vrag vzemi vse česnate jedi, in tistega, ki jo je skuhal, in tistega, ki jo je na mizo prinesel!“

Sto dve in petdeseta noč.

Ženske, ki so gledale, kako sem bil tepèn, in ko so slišale, da mi bodo roko odsekali, začele so za me prositi, ker sem se jim smilil. „Ljuba grofica“ prosile so, „prizanesite mu vendar zavolj te malenkosti; se ve da ne pozna nobene manire, da se tako česna najé, pa kaznovan je že zadosti, odpustite mu tedaj.“ — „To še ni zadosti kazni,“ reče grofica, „jaz ga hočem manire učiti, in tako, da nikdar več ne bo pokusil česnate jedi,“

Ženske pa le niso nehale za me prositi. Ona pa ni nič odgovorila, ampak le v eno mer mene zmirjala z najgršimi psovkami, potem pa je šla stran. Za njo so šli vsi ven, in jaz sem ostal sam v tej temni ječi.

Dva dni nisem nikogar videl, ko ono samo staro žensko, ki mi je jesti prinesla. Jaz jo prašam, kako se grofici godi. Ona je bolna od tistega česnovega smradu," reče mi starka, „zakaj vendar greste kaj tacega jesti!" — „Ali je mogoče" rečem jaz, „da bi ženske tako slabe živce imele, in da bi tako majhnega duha ne mogle prenašati?" Vkljub tej grozovitosti proti meni ljubil sem vendar svojo ženo.

Necega dne mi reče starka: „Vaša gospa se bolje počuti, in je rekla, da vas bo jutri obiskala. Potrpite tedaj, s časom je bodo njene muhe že minule. Sicer je pametna ženska, in cesarica jo ima med vsemi družicami najrajši."

Drugi dan res pride moja žena in me ogovori: „Jaz sem toliko dobra, da vas še obiščem, čeravno ste me tako razžalili. Pa prej ne morem biti z vami dobra, dokler vas zadostno ne kaznujem za vašo predrznost."

Na to je poklicala spet stražnike, da so me po njenem ukazu na tla vrgli in zvezali. Ona pa vzame ojstre škarje in mi odreže oba palca na rokah in oba velika prsta na nogah. Ženske so priletele, da so mi rane obvezale; mene pa so grozne bolečine spravile ob zavest, da sem kakor mrtev na tleh obležal. Ko sem se spet zavedel, dali so mi vina piti, jaz pa sem ves žalosten rekel svoji ženi: „Prisežem in se zarotim, da si bom sto in

dvajsetkrat s sodo, pepelom in žajfo roke umil, če še kedaj pokusim kako česnato jed.“ „Dobro“ reče moja žena, „pod tem pogojem hočem vam vse odpustiti, in z vami živeti kakor žena.“

„Zdaj pa veste, gospôda moja“ dostavil je trgovec iz Bagdada, „zakaj sem se branil česnate jedi.“

Sto tri in petdeseta noč.

Ženske so prinesle vsake sorte najboljših zdravil, da so mi ustavile kri, in te zdravila iz same cesarske lekarne so mi tako hitro pomagale, da sem ozdravil že v kratkih dneh. S svojo ženo pa sem živel odslej v miru in zadovoljnosti, kakor bi se ne bilo nikoli nič prigodilo.

Le ena reč mi ni bila vseč, namreč to, da sem moral ostati vedno v cesarski palači, ko sem bil prej vendar zmirom prost in svoboden. Pa proti svoji ženi nisem ničesa rekel, da bi se jej ne zameril. Ona pa je že vedela, kaj me teži, in si je že sama želela, iz cesarke hiše ven priti; samo da si cesarici tega ni upala povedati. Pa moja žena je bila premetena, in je znala cesarici tako prepričevalno praviti, kako težko da meni dé, v palači ostati, da se je slednjič udala, in raje slovò vzela od prijateljice, kakor da bi jej bila prošnjo odrekla.

Čez mesec dni videl sem strežaje, da so petdeset vreč iz palače nesli; moja žena pa mi je rekla: „Jaz sem že skrbela za to, da sva cesarkega dvora rešena; cesarica pa nama je podala petdeset tisoč cekinov, da bova lože živela. Vzemite deset tisoč cekinov in kupite za naju eno hišo v mestu.“

Jaz grem in kmalo najdem hišo za ta denar. Ko smo hišo dostojno olepšali in uredili, preselili smo se vanjo. Najela sva dosti hlapcev, strežajev, služabnic in raznovrstnih poslov in živela sva kakor veliki bogatini. Pa to veselje ni dolgo trpelo: Konec leta je moja žena zbolela in umrla.

Jas bi se bil lahko vnovič oženil, ker premoženja sem imel zadosti. Pa jaz sem si hotel svet ogledati; zato sem prodal hišo, nakupil raznega blaga, in šel v Perzijo kupčevat. Od tam sem prišel v Samarkand, in iz Samarkanda v to le mesto, kjer sem se stalno naselil.“

„Tako, o gospod“ rekel je mokar kažgarskemu kralju, „dokončal je sinoči tisti trgovec iz Bagdada svojo historijo.“

„Ta historija“ rekel je kralj, „je res lepa, pa ona od grbastega godca je še veliko lepši.“

Na to je pristopil judovski zdravnik, prikonil se pred kraljem in rekel: „Vaše veličanstvo, če dovolite, da še jaz svojo historijo povém, prepričan sem, da boste z njo zadovoljeni.“ — „Je že dobro, le povej jo!“ reče kralj, „če pa ne bo lepši, ko historija od grbastega godca, potem nikar ne misli, da ti bom življenje pustil.“

Tukaj je kraljica Lunica prenehala, ker se je že dan delal; v prihodnji noči pa je pravila naprej:

Sto štir in petdeseta noč.

„Gospod“ rekla je Lunica kralju Riarju, „ko je judovski zdravnik videl, da je kažgarski kralj pri volji, poslušati ga, začel je praviti svojo historijo:

Historija, ki jo judovski zdravnik pripoveduje.

„Gospod, ko sem se v Damasku zdravilstva učil, in ko sem začel že ljudi zdraviti, prišel je k meni hlapec od mestnega poglavarja, in mi rekel, naj pridem hitro k nekemu bolniku. Jaz grem in pripeljejo me v eno sobo, kjer najdem v postelji mladega moža. Jaz ga pozdravim, pa on mi je komaj odgovoril, tako je bil slab. „Prosim, gospod," mu rečem, „dajte mi roko, da vas za žilo potipam." Začudil pa sem se, ko mi je namesto desne pomolil levo roko. Vendar nisem nič rekel na to, in potipal ga za žilo. Ko sem čutil, da ima mrzlico, zapisal sem mu zdravilo, in odšel.

Hodil sem k njemu devet dni, in vselej, kedar sem ga za žilo potipal, podal mi je levo roko. Deseti dan počutil se je že bolje, in ukazal sem, pripraviti mu kopelj. Mestni poglavar, ko je videl, da sem bolnika tako hitro ozdravil, imenoval me je za prvega mestnega in za svojega hišnega zdravnika, ter me povabil, naj pridem vsak dan k njemu na kosilo

„Tudi mladi mož je bil kaj prijazen z menoj. ter me povabil, naj ga spremim v kopelj. Ko se je tam slekel, videl sem, da ima desno roko odsekano. Tudi se je poznalo, da rana še ni bila dolgo zaceljena; in prav zavolj te rane dobil je to mrzlico, ki sem jo jaz odganjal. Meni se je mladi človek prav v srce zasmilil, ko ga tako brez roke vidim.

„Gospod dohtar“ reče meni, „vi se čudite, da nimam desne roke; jaz vam bom že enkrat povedal, kako sem ob roko prišel, in vi se boste čudili nad to prigodbo.“

Po kopelji sva šla h kosilu, ter se pomenkovala. Prašal me je tudi, če bi se smel zunaj mesta v poglavarjevem vrtu sprehajati. Jaz mu rečem, da mu bo to še prav dobro delo, ako se en malo v frišnem zraku prehodi. „Če je pa tako“ reče on na to, „potem me spremite tje, in jaz vam bom tam svojo historijo povedal.“ Jaz sem bil precej pripravljen, da grem z njim.

Vzela sva nekaj za prigrizniti seboj in šla iz mesta v poglavarjev vrt.

Ko sva dva ali trikrat gori in doli šla, vsedla sva se v senco košatega drevesa, in mladi mož mi je začel svojo historijo praviti tako:

„Rojen sem v Musuli in moja rodovina je ena najimenitnejših tega mesta. Moj oče so bili najmlajši od desetih otrok, ki so jih moj ded pri svoji smrti vse žive in že poženjene zapustili. Pa od teh desetih bratov ni imel noben drug otrok, ko moj oče, in moj oče so imeli le mene samega. Oče so me lepo izredili, in me dali skrbno izučiti v vseh rečeh za moj stan potrebnih.

Sto pet in petdeseta noč.

Bil sem že doraščen, in hodil sem že med ljudi, ko smo enkrat z očetom in vsemi devetimi strici skupaj v cerkev šli.

Po maši smo šli vsi vkup v bližnjo gostilno na kapljo vina, in tam smo se začeli pogovarjati o

tujih deželah, kako je tam pa tam. Eden mojih stricev je rekel, da na svetu ni lepšega kraja, kakor je egiptovska dežela, in da ni lepše vode, ko je voda Nil; in kar je o teh krajih pravil, zanimalo me je tako, da me je kar mikalo, tje potovati.

Kar so drugi strici pravili o mestu Bagdadu in o vodi Tigru, vse to se mi ni zdelo tako zanimivo.

Tudi moj oče so pritegnili onemu stricu, ki je Egipt hvalil, in to je bilo meni jako všeč. „Naj se reče, kar se hoče," djal je on, „kdor Egipta ni videl, ta ni nič videl. Zemlja je tam tako rodovitna, da se po pravici imenuje zlata zemlja. Ženske so lepe in prijetne. Kje je na svetu taka voda, kakor je Nil? Nil pognoji celo egiptovsko poljè, tako, da brez dela več pridelajo, ko drugodi z največo težavo. Čujte pesnika, kako se je od Egipta poslovil:

„Srečni Egipčani! vaš Nil vas obsipa z dobrotami; zavoljo vas tako od daleč prihaja v vašo zemljo.

Ko zapuščam to zemljo, točim tako obilne solze, kakor je voda vašega Nila. Vi boste še živeli ob Nilu, pa jaz ga moram zapustiti."

Poglejte si otoke," pravili so moj oče naprej, „tiste otoke, ki jih Nil dela s svojimi izlivi, kako je vse lepo zeleno in cveteče, kako se vrsté hiše in vasi, trgi in mesta! Ti otoki so kakor zeleni smaragdi. In kako čudovita je stran proti deželi zamorcev! Ali ni Kajira naj lepše in največe mesto na svetu? Kako velikanske palače stojé tam!

In če greste, ter si ogledate piramide, ali ne bodete nad njimi ostrmeli?

Faraonski kralji so s svojimi piramidami prekosili vse kralje tega sveta, kajti kje je danes kralj,

da bi si mogel sozidati cele gore iz same skalé?! Te piramide so že tako stare, da se učenjaki o njih starosti prepirajo, in bodo stale še stoletja, kó bomo mi že davno strohneli pod zemljo. Poglejmo še mesta Damieto, Rozeto, Aleksandrijo, kaka lepota, kako bogastvo, kaka kupčija, koliko nakopičenega blaga! Bil sem več let v Egiptu in rečem, da nisem bil nikjer tako srečen ko tam.“

Sto šest in petdeseta noč.

Moji strici so očetu vse prav dali, kar je govoril o Kajiri, o Nilu, in sploh o egiptovskem kraljestvu. Jaz pa sem zmirom mislil na to, tako da celo noč nisem mogel nič spati.

Pa tudi mojim stricem je šel Egipt po glavi. Zato so se začeli pogovarjati, da bi vsi vkup šli v Egipt. Res so se zmenili, in ker so imeli dosti denarja, sklenili so, nakupiti blaga in ga v Egiptu prodajati.

Jaz zvem, da se pripravljajo za pot; brž grem k očetu in jih prosim, naj me vzamejo sabo in naj mi dàjo nekaj blaga, da ga bom na svojo roko prodajal. „Ti si še premlad“ mi rečejo, „in pot v Egipt je pretežavna za tebe.“

Pa jaz le nisem nehal misliti na potovanje; šel sem k stricem, in jih prav lepò prosil, naj me vendar sabo vzamejo, in naj očeta pregovoré. Nazadnje so to sprosili za mene, da jih smem spremiti do Damaska, in potem tam počakati, da se vrnejo iz Egipta. „Tudi Damask je lepo mesto,“ rekli so oče, „in bodi vesel, da te do tje seboj vzamemo.“ Kolikor tudi sem želel, Egipt videti, vendar sem se podvrgel volji očetovi.

Šli smo tedaj vsi vkup na potovanje. Najprej proti Musuli; od tod čez Mesopotamijo, čez vodo Evfrat, in prišli smo v mesto Alepo, kjer smo nekaj dni počili si; od tam smo šli na Damask, ki je prav lepo mesto s prekrasno okolico. Ostali smo vsi v eni oštariji. Mudili smo se več dni v Damasku, in sprehajali po lepih vrtih v okolici mesta. Vsi smo bili ene misli, da je Damask kakor v raju, tako lepi so kraji okoli mesta.

Moji strici so se pripravljali za daljno pot; prej pa so še prodali vse moje blago. Iz skupička potegnil sem precej velik denar, katerega sem bil prav vesel.

Moj oče in moji strici pustili so me tedaj v Damasku, oni pa so naprej odpotovali. Ko sem sam ostal, začel sem za se gospodariti, pa pazil sem, da nisem preveč denarja izdal. Najel sem si vendar lepo hišo za stanovanje. Bila je vsa kamnita in z marmeljnom obložena. Pri hiši je bil tudi lep vrt. Prej je imel to hišo eden najimenitnejših gospodov v Damasku; zdaj pa je bila lastnina enega bogatega zlatarja, kateremu sem plačeval vsak mesec dve sto goldinarjev najemščine. Najel sem si tudi nekaj služabnikov, in živel sem po svojem stanu; včasih sem kakega znanca pogostil, včasih pa je kdo drug mene povabil. Tako sem živel v Damasku in čakal, kdaj pridejo moj oče nazaj. Nič me ni posebno razburjalo, in pečal sem se le s poštenimi ljudmi.

Necega dne, ko sem v veži stal, pride k meni lepo oblečena gospa, in me praša, če imam kaj blaga na prodaj; ob enem stopi k meni v hišo.

Sto sedem in petdeseta noč.

Ko vidim, da gre gospa k meni v hišo, peljem jo v dvorano, jej ponudim stol in rečem: „Spoštovana gospa, imel sem dosti blagà, pa zdaj sem vse prodal, in ga nimam več.“ Ob enem sem jo bolj na tanko pogledal in se začudil nad njeno lepoto. Ona pa mi je rekla: „Saj jaz ne potrebujem blagà, prišla sem vas le obiskat, in bom pri vas večerjala, če vam je drago.“

Jaz hitro ukažem svojim ljudem, da so prinesli raznih reči na mizo, tudi na pijačo nisem pozabil. Začela sva se med jedjo razgovarjati, in reči moram, da sem se prav dobro zabaval.

Po večerji se je poslovila, ter rekla, da me hoče čez tri dni zopet obiskati.

Ko je odšla, storila se je praznota v mojem srcu, in čutil sem nekaj tacega, kar se imenuje ljubezen.

Ko je čez tri dni spet prišla, in sva zopet vkup večerjala, rekla mi je: „Ljubi srček moj, kaj mislite o meni, ali nisem lepa in ljubezniva?“ „Tega ni treba prašati,“ rečem jaz, „saj vidite, kako se srečnega čutim v vaši družbi. Vi ste moja kraljica in gospa! Vi ste moja sreča!“ — „Zdaj že,“ reče ona, „pa če bi vam jaz svojo prijateljico pokazala, ki je mlajši in še veliko lepši od mene, potem bi vi vse drugače govorili. Ona je tako vesela in kratkočasna, da mora še tako žalostnega človeka razvedriti. Jaz jo moram sèm pripeljati. Jaz sem jej že pravila o vas, in ona že komaj čaka, da bi vas videla. Ona me je že prosila, naj jo seboj k

vam pripeljem, pa jaz si tega nisem upala storiti, dokler vas ne prašam.“ — „Draga moja“ rečem jaz, „storite vi, kakor vam drago; pa kar pravite o tem, da me bo ona očarala, to pa že vem, da ni mogoče, ker imam vas preveč rad.“ — „Le pazite“ odvrne ona, „prestati boste imeli hudo preskušnjo.“

Pri tem je ostalo. Ko je odšla, mi je rekla: „Vedite, da prideve čez dva dni obe, in le glejte, da bo večerja o pravem času kuhana.“

Sto osem in petdeseta noč.

Pripravil sem napovedanega dne dobro večerjo in težko pričakoval lepotici. Prišli sta o mraku. Videl sem zdaj tudi prijateljico moje prve znanke, in reči moram, da me je njena lepota kar očarala. Bila je mlajši, lepši, in njene oči so bile tako svetle, ko luč. Jaz dèkleti lepo pozdravim, ter se zahvalim za čast obiskovanja. „Nikar tako ne-govorite,“ reče moja prva znanka, „zahvala je na moji strani potrebna, ker ste mi dovolili, da sem smela svojo prijateljico seboj pripeljati. Zdaj pa glejmo, kako se bomo najbolje zabavali.

Vsedli smo se precej k mizi, ker je bilo že vse pripravljeno, in jaz sem sedel mlajši deklici ravno nasproti. Ona me je zmirom ljubeznjivo pogledovala, ter očarala me tako kmalo, da sem se sam sebi čudil. Jaz si kar nisem mogel pomagati; pa tudi ona mi je tako lepe reči pravila, da se je poznalo, da se ne norčuje, ampak da ima čut za mene.

Prva znanka, ko to vidi, začela se je smejati. „Saj sem vam pravila“ rekla je, „da boste kmalo

na mene pozabili, če to vidite.“ „Moja draga“ rečem jaz, kaj bi vi rekli, če bi jaz ne bil prijazen z vašo prijateljico. Ali bi se to spodobilo?“

Mi smo pili naprej; pa bolj ko nas je vino razburilo, veča prijaznost je bila med mano in med mlajšo krasotico. Prvo mojo znanko pa je to strašno grabilo, pekla jo je grozna ljubosumnost, kar se je kmalo pokazalo v strašnem dogodku.

Ona vstane in gre iz hiše, ter reče, da hoče kmalo nazaj priti. Pa kmalo potem je druga krasotica, ki je pri meni ostala, obledela, začelo jo je zvijati in umrla je v mojih rokah.

Jaz grem ven in prašam po oni gospodični. Pa moji ljudje so mi rekli, da je šla pri vratih ven.

Zato sem si precej mislil, da je ta svoji prijateljici zavdala. V resnici jej je na tihem v kozarec nalila strupa.

Meni je bila stvar jako sitna. „Kaj hočem storiti?“ govoril sem s seboj, „kaj bo z menoj?“

Da bi ne imel nobenih sitnosti, preiskav in potov, pustil sem o mesečnem svitu na dvorišču izkopati grob, in mrliča vanj zagrebsti. Jaz pa sem vzel popotno torbo, denar, kar sem ga imel v gotovini, sem vse zaklenil in odšel. Stopim k hišnemu gospodarju, mu plačam najemščino še za eno leto naprej, mu dam ključe, in ga prosim, naj mi ključe shrani: „Važno in nujno opravilo me kliče,“ sem rekel, „jaz moram k stricu v Kajiro.“ Potem se od zlatarja poslovim in se podam s svojimi ljudmi na pot.

Sto devet in petdeseta noč.

Brez vsake nezgode pridem srečno v Kajiro. Moji strici so debelo gledali, ko mene tam vidijo. Jaz sem jim rekel, da mi je bilo preveč dolg čas v Damasku, ker nisem nobenih poročil iz Kajire dobil. Obljubili so mi, da bodo pogovorili mojega očeta zavolj moje samovoljnosti. Ostal sem pri njih na oštariji, in videl sem vse znamenitosti Kajire.

Ker so svoje blago že vse poprodali, pripravljali so se že spet na odhod v Musulo nazaj. Ker pa jaz še nisem dosti videl od egiptovske dežele, nisem nič maral z njimi odpotovati. Najel sem si tedaj skrivé stanovanje na drugem koncu mesta, in skril se jim tako dolgo, da so odšli. Iskali so me dolgo po celem mestu, ko me pa le niso našli, mislili so, da sem se skesal, ker sem zoper očetovo voljo sèm prišel, in da sem šel v Damask nazaj. Upali so tedaj, da me najdejo v Damasku, in tako so se podali na pot.

Jaz pa sem ostal še tri leta v Egiptu, in sem si vse ogledal. Med tem časom sem zmirom zlatarju v Damask denar pošiljal, da je hišo za me pripravljeno imel. Kajti namenjen sem bil, povrniti se v Damask, in še tam nekaj let preživeti. V Kajiri se mi ni nič tacega pripetilo. Pa v Damasku sem še doživel reči, nad kterimi se boste čudili.

Ko sem v Damask nazaj prišel, oglasil sem se precej pri zlatarju, kateri me je prav prijazno sprejel, in me brž peljal v mojo prejšno stanovanje, da sem videl, da je hiša ves čas prazna stala, za mene pripravljena, kedar bom prišel. Jaz grem v hišo in

našel sem vse v tistem stanu, kakor je bilo prej, ko sem hišo zapustil.

Ko so sobo pometali, v kateri sem s tistima dekletoma večerjal, našli so moji ljudje na tleh koravde iz samih biserov. Jaz koravde pogledam in jih spoznam za tiste, ki jih je ostrupljena ženska za vratom imela. Padle so jej menda tistokrat z vratu, ko smo jo vzdigovali in prenašali. Ko sem te koravde pogledal, stopile so mi solze v oči, in domislil sem se lepe stvarice, ki jih je na vratu nosila. Vzamem koravde in jih spravim.

Ko sem si nekaj dni odpočil, obiskal sem vse znance iz prejšnih časov. Živel sem veselo; pa naenkrat mi je denarja zmankalo. V tem sitnem položaju sem sklenil prodati tiste koravde. Pa pri tej kupčiji sem se slabo obnašal, kakor boste slišali. Šel sem na trg, poklical mešetarja in mu izročil koravde, naj jih proda, kakor more. Mešetar se je nad koravdami začudil. „O kako so lepe!“ je rekel, „nikoli še nisem takih videl. Pri teh bom naredil dobro kupčijo. Ne bojte se, dobili boste lep denar zanje!“

Pelje me k zlatarju, in po nesreči ravno k tistemu, ki je bil moj hišni gospodar. „Počakajte me tukaj,“ rekel je mešetar, „kmalo pridem nazaj.“ Mešetar je šel od trgovca do trgovca in koravde ponujal, jaz pa sem sedel med tem časom pri svojem hišnem gospodarju, in pogovarjala sva se o različnih stvareh. Mešetar pride nazaj, pa se mi začne lagati, da obetajo za koravde samo petdeset goldinarjev; v resnici pa so dva tisoč goldinarjev obetali. „To je zato,“ pravil je prekanjeni mešetar, „ker pravijo, da biseri niso pravi, ampak ponarejeni; zdaj pa storite,

kakor hočete.“ Jaz sem možu verjel, denar sem pa tudi potreboval; zato mu rečem, naj jih le dá, in naj mi hitro denar prinese.

Ko je zlatar to slišal, tekel je hitro na policijo in tam povedal, da so mu bile koravde ukradene. Vredne so dva tisoč goldinarjev, pa tat jih je prodal za petdeset goldinarjev, in že iz tega se vidi, da so ukradene.

Policaji hitro prileté in mene zgrabijo. Poveljnik straže me praša, če sem res jaz te koravde prodajal. Jaz mu odgovorim, da sem jih res. „Ali ste jih res pustili za petdeset goldinarjev?“ me praša naprej. „Res“ rečem jaz. „Dobro“ reče on na to s posmehljivim obrazom, „položite ga na tla, in tepite ga tako dolgo, da bo obstal, da je on tat.“ To so tudi brž storili in me tako pretepali, da sem se raje zlagal v svojo škodo, ko te belečine prenašati, in rekel sem, da sem koravde ukradel, čeravno ni bilo res. Na to mi je pustil poveljnik straže precej desno roko odsekati.

Ves žalosten prilezem domu, pa tu mi pride že moj gospodar nasproti in mi reče: „Nisem verjel, da ste vi tat; zakaj mi niste nič povedali, pa bi bil vam jaz denarja posodil. Zdaj vas ne morem več v moji hiši trpeti; poiščite si drugo.“

Mene so te besede zelo bolele, in prosil sem ga, naj me pusti še tri dni v hiši; in to mi je dovolil.

„Moj Bog!“ tožil sem sam pri sebi, kaka nesreča, kaka sramota! Ali smem zdaj v Musulo nazaj? Ali bodo moj oče meni verjeli, če prav rečem, da sem nedolžen?„

Sto in šestdeseta noč.

Čez tri dni videl sem z začudenjem en kup policajev in zlatarja, ki me je po krivem obdolžil, v mojo hišo stopiti. Jaz jih prašam, kaj hočejo; namesto odgovora pa me zvežejo ter me grdo zmirjajo, rekoč, da so bile tiste koravde od poglavarjeve hčere, in da je tudi ona od tistega večera zginila s koravdami vred. To slišati, me je kar mrzel pot polil. Sklenil sem pa tako: „Povedal bom poglavarju vse po pravici; potem naj me pa umori ali kar hoče.“

Ko me k njemu pripeljejo, me je milo pogledal in to se mi je zdelo dobro znamenje. Ko me odvežejo, obrnil je pogled na mene in na zlatarja in poslednjega prašal: „Ali je ta človek koravde prodajal?“ Ko zlatar odgovori, da sem jaz tisti, nadaljuje poglavar: Jaz sem prepričan, da on koravd ni ukradel, in zgodila se mu je velika krivica.“ Jaz, po teh besedah ohrabren, zakličem: „Gospod, jaz prisežem, da sem nedolžen, jaz tudi dobro vem, da koravde niso bile nikdar tega zlatarja. Jaz sem tatvino le obstal, ker nisem hotel nekaj druzega povedati, kako so koravde v mojo hišo prišle; pa zdaj vam hočem to povedati, ako dovolite.“ — „Jaz že vse vem;“ reče poglavar, „peljite lažnjivega zlatarja k rabeljnu, naj mu desno roko odseka, kakor je on tega mladenča po nedolžnem ob roko spravil.“

To se je precej zgodilo, odsekali so zlatarju roko. Ko so vsi odšli, in ko sem le jaz sam pred glavarjem ostal, rekel mi je: „Moj sin, povejte mi

brez strahu, kako ste vi prišli do teh koravd, pa ne zamolčite ničesa.“

Na to sem mu začel praviti od konca do kraja, in tudi to, da sem se rajši za tatu izdal, ko bi bil povedal ono žalostno prigodbo. „O Bog“ rekel je glavar, ko sem jaz končal, „čudne so tvoje pota, in mi se moramo tvoji volji podvreči. To je hud udarec za mene.“ Na to je rekel meni: „Moj sin, ti si mi zdaj svojo historijo povedal, in jaz ti hočem povedati zdaj svojo. Vedi, da sem jaz oče tistih dveh deklet.“

Sto ena in šestdeseta noč.

„Vedite, moj sin,“ pravil je poglavar Damaska, „prva od tistih žen, ki je bila tako predrzna, da je sama k vam prišla, bila je moja starejša hči. Bila je omožena z nekim žlahtnikom v Egiptu. Ko je pa nje mož umrl, prišla je k meni nazaj, polna poredności in hudobnih muh, ki se jih je v Egiptu privadila. Druga moja hči je bila pridna in pobožna. Ko je pa starejša iz Egipta prišla, spridila je še mlajšo tako, da sta bili nazadnje obè enaki. Tista mlajša je ono deklè, ki je ostrupljena vam v naročji umrla.

Drugi dan po tistem dogodku pri vas ni bilo mlajše hčere domu, starejša pa ni prišla k mizi. Jaz jo prašam, kje ima sestro. Namesto odgovora začela se je britko jokati. „Moj oče,“ rekla je vsa v joku, jaz nič druzega ne vem, ko da se je včeraj lepo oblekla, vzela biserne koravde in šla ven; od tega časa je nisem več videla.“

Pustil sem zgubljeno hčer po celem mestu iskati, pa nisem mogel nič zvedeti o njej. Starejša

pa, ker jo je menda vest pekla, ni nehala jokati po sestri; še jesti ni hotela nič, in tako je umrla od žalosti in od lakote. Taka je osoda človeška! Taka se nam godi! Toda, moj sin“ dostavil je poglavar, „ker sva oba enako nesrečna, ostaniva skupaj in nosiva najino nesrečo skupno. Dal vam bom mojo tretjo hčer za ženo, ona je najmlajša, pa tudi najpridnejša; tako je priljudna, da onima dvema prav nič ni podobna. Kar se pa lepote tiče, videli boste sami, da je lepši, ko sta bili obè starejši sestri. Stanovali bomo skupaj, po moji smrti pa vama bom vse zapustil, kar imam.“

„Gospod,“ mu rečem jaz, „vaša dobrotljivost je tolika, da ne vem, kaj bi vam na to brž odgovoril, in kako bi se zahvalil,“ — „Pustimo to“ reče on, in ne zgubljajmo časa s praznimi marni.“. Poslal je brž po priče in po duhovnika in bila je še tisti dan poroka.

Da bi pa tistega zlatarja, ki je mene v nesrečo spravil, še bolj kaznoval, vzel mu je poglavar celo premoženje in ga podaril meni. Saj sami vidite, kako me ima rad. Povedati vam pa moram še, da so doma zvedeli, kje sem jaz. Poslali so mi tedaj pismo in mi naznanili, da so moj oče umrli, in naj pridem domu po zapuščino. Jaz pa poglavarja ne morem zapustiti, zato sem dal stricem pošto, naj mi mojo zapuščino po očetu sèm v Damask pošlejo. Zdaj sem vam vse povedal, in zdaj tudi veste, zakaj vam nisem mogel desne roke podati.“ „To je historija,“ rekel je judovski zdravnik kažgarskemu kralju, „katero je meni mladi mož iz Musule pevedal. — Jaz sem potem še v Damasku ostal, dokler je poglavar še živel. Po njegovi smrti pa me je mikalo, en

malo svet pogledati, in prehodil sem Perzijo, Indijo in druge dežele, in nazadnje sem prišel k vam, in zdaj tukaj ljudi zdravim.“

Kažgarskemu kralju je bila ta historija všeč. „Kar si nam zdaj povedal,“ rekel je judu, „to je res čudno in zanimivo; pa prigodba z grbastim godcem je vendar še bolj lepa in čudna; zato nikar ne misli, da te bom živeti pustil, ampak dal vas bom vse štiri obesiti.“

„Imejte še en malo potrpljenja!“ reče zdaj žnidar in stopi pred kralja, „Ker vaše veličanstvo rado posluša historije, hočem vam jaz eno povedati, ki se vam bo gotovo dopadla.“ — „Dobro, bom pa še tebe poslušal,“ reče kralj, „pa nikar ne misli, da ti bom življenje pustil, če ne bo tvoja historija lepši, ko ona od grbastega godca.“ Žnidar poprime za besedo s polnim zaupanjem, kakor človek, ki je svoje reči gotov, in jame praviti:

Historija ki jo žnidar pripoveduje.

„Gospod, pred dvemi dnevi me je povabil nek tukajšni meščan na gostijo. Prišel sem ob določenem času in našel sem dvajset ljudi zbranih.

Pričakovali smo samo še hišnega gospodarja, ki je šel v mesto po opravkih. Na enkrat pride v spremstvu tujega, mladega, pa kruljevega človeka. Mi vsi vstanemo, da hišnega gospodarja pozdravimo, in povabili smo tudi tistega kruljevega človeka, naj se k nam vsede. On je bil že pripravljen to storiti, kar zagleda v naši družbi nekega brivca, katerega se tako ustraši, da hoče kar ven iti. Hišni gospodar

nad tem ostermi in tujca zadržuje. „Kam greste?“ mu reče, „povabil sem vas na gostijo, in komaj ste prišli, hočete že spet iti!“ — „Gospod“ reče mladi mož, „prosim vas, nikar me ne zadržujte, in pustite me oditi. Onega strašnega brivca ne morem brez groze videti; čeravno je v tej deželi domà, kjer so beli ljudje, vendar je grozen kakor zamorec, in njegova duša je še bolj črna in grda, kakor njegov obraz.“

Sto dve in šestdeseta noč.

„Vsi smo se začudili nad temi besedami,“ pravil je žnidar naprej, „in začeli smo o brivcu jako slabo misliti, čeravno nismo vedeli, ali mladi človek brivca po pravici dolži ali ne. Rekli smo celò, da s takim človekom ne moremo pri eni mizi sedeti. Hišni gospodar je tujca naprosil, naj nam pové, iz kakšnega uzroka da brivca tako sovraži.

„Gospod“ rekel je mladi mož, „vedeti morate, da je ta prekleti brivec kriv, da sem jaz kruljev. Prestal sem veliko zavoljo njega, in zaklel sem se, da bom povsod bežal stran, kjer njega vidim, in da še v enem mestu z njim nočem biti. Prav zavolj tega šel sem iz Bagdada, da bi tega človeka nikoli več ne videl, in prišel sem tako daleč sèm v veliko Tartarijo, ker sem mislil, da ga tukaj sèm vendar ne bo vrag prinesel. Komaj sèm pridem, najdem ga tukaj za mizo; zato se ne bom dolgo mudil, in bom vas zapustil, kakor nerad tudi to storim. Še danes bom iz tega mesta stran šel, da mi ta človek ne pride več pred oči.“

Kruljevi mož je vstal in hotel oditi; pa hišni gospodar ga je nazaj držal in ga prosil, naj nam

vendar pové, zakaj tega brivca tako sovraži. Brivec pa je ves čas s povešenimi očmi tam sedel in molčal. Še mi smo kruljevega moža začeli prositi, naj nam to historijo povè, tako da se je nazadnje udal. Obrnil je brivcu hrbet in začel tako praviti:

„Moj oče so bili v Bagdadu imeniten mož, in lahko bi bili dosegli najviše službe; pa njim ni bilo za čast in so raje v miru živeli. Jaz sem bil edini otrok in skrbno odgojen; ko so oče umrli, bil sem že doraščen in toliko pameten, da sem znal že sam gospodariti z velikim premoženjem, ki so mi ga oče zapustili. Jaz nisem zapravljal, ampak varčno ravnal z denarjem, tako da so me vsi ljudje spoštovali.

Za ženske se nisem dosti brigal, in ljudjè so celò rekli, da ženski spol sovražim. Necega dne me je srečalo več žensk; jaz pa, da bi se jim ognil, zavil sem v druge, male ulice, in tam sem se vsedel na eno klop. Ravno nasproti od mene bilo je okno, olepšano z najzaljšimi cvetlicami. Ko te rože gledam, prikaže se na oknu mlada gospodična, tako lepa, da sem kar ostrmel nad njo. Ona me vidi, in med tem, ko je cvetlicam prilivala, pogledovala je zmirom sem na mene, ter se mi ljubeznjivo smehljala, tako da sem bil kar na enkrat ves vnet zanjo, kolikor tudi sem prej ženske sovražil. Ko je bila s svojim delom gotova, očarala me je še z enim bistrim pogledom, potem pa okno zaprla. Jaz sem bil ves zmešan in nemiren.

Dolgo sem še tako zamišljen tam sedel, in ulični vrïš me je še le zbudil iz mojih sanj. Kmalo potem je prijahal prvi mestni sodnik in šest spremljevalcev okoli njega. Ustavili so se pred tisto hišo,

kjer sem videl krasotico in šli v hišo. Iz tega sem sklepal, da mora ta deklica biti hči sodnikova.

Prišel sem domu, pa v takem stanu, kakor še nikoli; saj tega občutka prej še nisem poznal. Začela me je mrzlica tresti in vlegel sem se bolan v posteljo. Moji žlahtniki, ki so me radi imeli, prileteli so k moji postelji, ter me začeli izpraševati, zakaj da mi je tako slabo, kaj sem jedel, ali kaj se mi je pripetilo. Jaz pa jim nisem hotel povedati pravega uzroka. Ker sem le molčal, bili so še bolj v skrbeh; tudi zdravniki niso nič vedeli, kaj mi je, ter so mi zapisavali različne zdravila, po katerih pa mi je bilo le še slabše.

Moji žlahtniki so že mislili, da bom umrl. Enkrat pa je prišla k meni neka stara žena iz soseske. Ona me je natanko opazovala, ter nazadnje pravi uzrok moje bolezni uganila. Prosila je moje žlahtnike, naj jo pusté samo pri meni, in naj vsi iz sobe gredó.

Ko so vsi odšli, vsedla se je k mojemu zglavju, ter mi začela na srce govoriti: „Moj sin, vi ste do zdaj zamolčali pravi uzrok vaše bolezni; meni pa ni treba tajiti, ker sem skušena zadosti, in dobro vem, da ste iz same ljubezni bolni. Jaz vam bom pomagala, če mi poveste, ktera je tista srečna ženska, ki vam je glavo zmedla. Bili ste sovražnik žensk, pa vedela sem naprej, da se bo to močno obrnilo, in takò je tudi prišlò. Pokazati vam zdaj hočem, kaj jaz znam.

Sto tri in šestdeseta noč.

Ko je stara žena to izgovorila, čakala je na moj odgovor. Pa jaz si še zmirom nisem upal po pravici govoriti. Samo zdihnil sem prav globoko. „Ali se sramujete," začela je spet ona, „ali ne zaupate meni? Ali mislite, da vam ne morem pomagati? Naštela bi vam lahko dosti mladih ljudi, ki jih vi poznate, in katerim sem tudi že iz take bolezni pomagala."

Dobra starka mi ni nehala prigovarjati tako dolgo, da sem jej vse po pravici povedal. „Če mi pomagate" rekel sem jej, „da bom mogel s to žensko govoriti in jej povedati, kar mi srcè teži, obljubim vam, da vas bom dobro plačal." — „Moj sin" rekla je starka, „tisto gospodično jaz dobro poznam; ona je res hči prvega mestnega sodnika. Ne čudim se, da se vam dopada, ker ona je najlepša in najljubeznjivejša devica v Bagdadu; toda jezi me, da je takò ponosna in štimana. Sodnik, njen oče, jo tudi tako skrbno varuje, da ne sme nikamor, in z nikomur govoriti. Ker takim dekletom zmirom na ušesa trobijo, da je velika pregreha, možkega pogledati, zato hodijo po ulicah navadno s povešenimi očmi, in gredo iz hiše le, kedar je najnujniša potreba. Zato bo pač težko, sniti se z njo in govoriti. Če bi bila ktera druga, naredilo bi se lahko; do te je pa težkò priti, in še meni to ne bo lahko. Toda nič ne obupajte in zanesite se na mene!"

Starka je šla, pa ker je toliko pravila, kako težko se bo kaj doseči dalo, zgubil sem zaupanje, in bilo mi je še hujše ko prej.

Drugi dan je spet prišla, pa že na njenem obrazu sem bral, da mi nima nič veselega povedati. Povedala mi je to: „Moj sin, nisem se motila, ko sem o tolikih težavah govorila. Nimam premagovati samo pazljivosti očetove; ona sama je neobčutljiva in koketna; vsakemu hoče dopasti, pa sama nema za nobenega nič občutka. Dokler sem jej pravila, kako ste vi bolni zavolj nje, poslušala me je rada, to se jej je dobro zdelo; komaj pa sem zinila besedo, naj vam dovoli, da jo obiščete in z njo govorite, pogledala me je strašno grdò in rekla: „Vi ste predrzni, da kaj tacega zahtevate; če hočete tako govoriti, ni vam treba nikoli več blizo priti.“

„Pa zavolj tega ni treba obupati“ dostavila je starka, „mene se ne odpravi tako hitro; le potrpite še, enkrat bom že kaj opravila.“

„Da moja historija ne bo predolgočasna“ pravil je kruljevi mož naprej, „povem le, da je starka še večkrat h gospodični šla ter jo pregovarjala, pa vselej brez uspeha. To je mene tako žalilo, da se je moja bolezen od dne do dne hujšala, in zdravniki so že nad mano obupali. Bil sem že na pol mrtev, ko je starka prišla in mi novega življenja dala.

Da bi drugi ne slišali, rekla mi je na tihem na uhò: „Spomnite se na svojo obljubo za veselo novico, ki jo vam prinesem.“ Te besede so kakor iskra prešinile moj život, dvignil sem se v postelji po konci in vesel vskliknil: „Za mojo obljubo se ne bojte, dal vam bom še več; povejte mi hitro, kar veste!“ — „Moj ljubi gospod“ reče ona, „kmalo boste zdravi, in z mano zadovoljni. Včeraj sem bila pri gospodični in našla sem jo pri dobri volji. Naredila sem žalosten obraz, začela sem zdihovati in jokati.

„Dobra moja mamka“ praša me gospica, „zakaj ste tako žalostna?“ — „Oh, ljuba moja gospodična“ rečem jaz, „ravno pridem od tistega mladega gospoda, od katerega sem vam zadnjič pravila; z njim je že pri kraji; umrl bo iz ljubezni do vas; škoda ga je, to vam rečem, ker je tako dober človek; vi ste zares neusmiljeni z njim.“ — „Ne vem“ reče ona, „zakaj mene dolžite, da sem mu jaz smrti kriva! Kaj sem mu jaz naredila?“ — „Kaj?“ rečem jaz, „saj sem vam pravila, kako vas je pri oknu videl, in kako ga je vaša lepota očarala. Od tega časa je zbolel in hoče umreti.“

Sto štir in šestdeseta noč.

„Gotovo se še spominjate, spoštovana gospodična, kako osorno ste me zadnjič zavrnili, ko sem vam pravila, kako je ta mož bolan, in kako bi mu vi lahko pomagali, ta čas sem šla vsa žalostna k njemu, ter mu povedala, da pri vas nisem nič opravila. Ta vest ga je tako potlačila, da je še huje zbolel, in zdaj je komaj še sam sebi podoben, in bojimo se, da za njega ni več pomoči. Le vi bi mu morda še mogli pomagati.

„Tako sem jej govorila,“ pravila je starka naprej, „in bojazen, da bi vi znali umreti, pretresla jo je tako, da je kar obledela. „Ali je pa to tudi vse res?“ prašala me je. „Se ve da je res,“ rečem jaz, „prav bi bilo, če bi ne bilo res.“ — „Ali mislite, da bi mu to kaj koristilo, če bi mene videl in z mano govoril?“ vpraša na to gospodična. „Morda bo,“ rečem jaz, „dajmo poskusiti, če vam je drago!“ — „Naj bo!“ reče gospodična, „dajte mu upanje, da

me sme videti in z mano govoriti; pa na to ni treba misliti, da bi ga jaz vzela, ali da bi moj oče v to privolili, to vam povem.“ — „Vi ste prav dobra, gospodična“, rečem jaz na to, „jaz bom k njemu šla in mu povedala, da bo doživel veselje, z vami govoriti.“ — „Druzega pripravnega časa za to nevem,“ reče gospica, „ko v nedeljo med enajsto in dvanajsto uro dopoldne, ko gredo moj oče v cerkev. Naj gleda, kdaj bodo moj oče odšli, in naj počaka pred vrati. Jaz bom pri oknu gledala, in kedar ga vidim, mu bom vrata odprla. Pa dolgo ne moreva govoriti, prej ko oče nazaj pridejo, mora on odriniti.“ „Danes je četrtek,“ govorila je starka naprej, „jutri in v soboto si še lahko spočijete, in v nedeljo ste na nogah.“ Več ko je starka govorila, bolj in bolj sem se čutil zdravega, in ko je nehala govoriti, bil sem že zdrav.

Vrgel sem jej polno mošnjo denarjev in rekel: „Tukaj vzemite za to, ker ste me ozdravili, saj vsi dohtarji so me le mučili, pa mi niso znali pomagati.“

Ko je starka odšla, bil sem že toliko močan, da sem vstal. Moji žlahtniki so se vsi čudili nad tem, da sem tako naglo okreval.

V nedeljo zjutraj je prišla starka, ko sem se ravno oblačil in izbiral najlepšo svojo obleko. „Ne bom vas prašala, kako se imate,“ je rekla, „saj vidim da dobro; toda mislim da bi bilo dobro, ko bi si dali še prej brado obriti in lasè ostriči.“ — „To bom tudi storil“ rečem jaz, in takoj sem poslal hlapca, naj mi pripelje kakega brivca.

Hlapec mi je pripeljal tega nesrečnega brivca, ki ga tam vidite. Ko pride, me je pozdravil in rekel: „Gospod, po vašem obrazu soditi, se počutite prav

dobro.“ Jaz mu rečem, da sem še le pred kratkim iz bolne postelje vstal. „Jaz vam vošim“, reče on, „da bi vas Bog obvaroval vsake bolezni in vsake nesreče.“ — „Hvala lepa,“ rečem jaz „upajmo vse dobro.“ — „Ker ste tako srečno ozdraveli,“ reče brivec, „vošim vam, da bi zmirom zdravi ostali. Po kaj sem prišel k vam, prav za prav? Prinesel sem seboj britve, škarje, česnike in puščavko. Ali vam hočem lasè striči ali kri puščati?“ „Vi me boste ostrigli in obrili,“ rečem jaz, „pa le hitro, in nikar preveč praznih besedi, ker meni se mudi.“

Sto pet in šestdeseta noč.

Brivec je imel veliko opraviti, prej da je vso svojo ropotijo, kakor britve, škarje, česnike, i. t. d. iz svoje torbe izvlekel. Pa namesto, da bi začel svoje delo opravljati, potegnil je iz svoje torbe še en lep zvezdomer, in tekel je z njim na dvorišče gledat, kako visoko že solnce stoji. Ko pride nazaj, začel je žlobudrati: „Znano vam je, da je danes 18. dan mesca sušca, leta 1255 po Kristusovem rojstvu; minulo je pa že 1557 let, odkar je vladal slavni dvorogati Iškender (Aleksander Veliki.) Letos vladata Mars in Venera, in danes je ravno najboljši čas za britje. Pa kolikor se jaz na zvezde spoznam, čaka vas velika nesreča, ne sicer smrt, pa neka druga nezgoda, ki jo boste nosili celo življenje. Bodite mi hvaležni, da vas o pravem času svarim, če bi vas pa nesreča vendar le zadela, mi bo močno žal.“

Lahko si mislite, kako je bilo meni to čvekanje zoperno. Mislil sem le na shod z ljubico, in ta brivec me tako zadržuje! Ves razkačen mu

rečem: „Jaz se ne brigam za vaše svete in prerokovanja; jaz vas nisem poklical, da bi za me zvezde spraševali; poklical sem vas, da me obrijete; obrite me tedaj, ali pa hodite k vragu, da bom druzega brivca poklical!“

„Gospod,“ mi odgovori brivec čisto mirno, „čemu se jezite? Veste kaj, tacega brivca, ko mene, ne dobite v celem mestu; jaz ne znam samo briti, jaz nisem samo prvi brivec v Bagdadu, ampak jaz znam tudi ljudi zdraviti, zdravila delati, zvezde izpraševati, jaz poznam gramatiko, retoriko, logiko, zemljemerstvo in računstvo, zvezdoznanstvo in algebro, poznam zgodovino celega sveta in vseh časov. Tudi sem izveden v filozofiji in znam vse naše postave iz glave. Jaz znam pesmi delati in hiše zidati; vse znam, nič mi ni neznano. Vaš pokojni oče, Bog mu daj dobro, je mene dobro poznal in me spoštoval. On me je rad poslušal, in kamor je prišel, povsodi je pravil, da tako učenega človeka ni na svetu, kakor sem jaz. Ker je bil on meni tako dober, hočem iz hvaležnosti še vas v svoje varstvo vzeti, in vas braniti pred vsemi nevarnostmi, ki vam jih zvezde napovedujejo.“

Kolikor sem bil tudi nevoljen, pri teh besedah se nisem mogel smeha zdržati. „Ali še ne bo kmalo konca vaših čenčarij,“ ga prašam, „in kdaj me boste začeli briti?“

Sto šest in šestdeseta noč.

„Gospod“ odvrne brivec, „vi me razžalite, če mi rečete, da sem čvekač; saj vendar ves svet vé, da jaz malo govorim. Imel sem šest bratov, in ti so bili v resnici čvekači, jaz pa nisem. Prvi brat

je bil Peter, drugi Pavel, tretji Janez, četrti Jaka, peti Šimen in šesti Marka. Ti so bili nepreneslјivi čvekači; jaz, najmlajši brat, pa malo govorim.“

Kaj sem hotel storiti s tem sitnim brivcem? „Dajte mu tri cekine,“ rekel sem hišini, „naj gre, kamor hoče, jaz se danes ne dam briti.“ „Gospod,“ reče brivec, kaj hočete s takim govorjenjem? Jaz nisem vas iskal, ampak vi ste po me poslali; zato pa tudi ne grem prej stran, dokler vas ne obrijem. Vi še mene ne poznate. Vaš oče me je bolj spoštoval; kolikorkrati sem mu prišel kri puščat, vselej sem se moral k njemu vsesti, in lepo je bilo slišati, kako sva se pogovarjala. Bil je ves očaran po meni, zmešal sem mu vso pamet, in kedar sem nehal govoriti, vskliknil je vselej: „Vi ste pravi vir modrosti! Z vami se ne more nobeden skušati!“ — Jaz pa sem mu vselej rekel na to: „Dragi gospod, vi mi skazujete preveč časti; hvaležen sem vam, da me hočete poslušati, in vaša dobra roka stori to, da mi prihajajo tako dobre misli v glavo.“ — Enkrat sem mu tako na srce govoril, da mi je podaril celo obleko in mi pustil sto cekinov izplačati. Na to sem brž zvezde za njegovo osodo prašal, in zvezde so pokazale, da je on najsrečnejši človek na svetu. Bil sem pa tudi njegov dobrotnik, ker sem mu znal dobro kri puščati.“

Pa s tem čenčanjem še ni bilo konca, brivec je začel še o drugih rečeh govoriti, in to je trpelo dobre pol ure. Tako je čas naprej tekel, jaz pa še nisem bil obrit, in to me je tako jezilo, da kar govoriti nisem mogel. „Ne“ sem zavpil nazadnje, „tacega človeka ni več na svetu, ko ste vi, da bi toliko kvasil, in s tem ljudi toliko mučil, ko vi.“

Sto sedem in šestdeseta noč.

Zdaj sem poskusil brivca z lepa pogovoriti. „Prosim vas prav lepo“ mu rečem, „pustite vse te lepe besede, in obrite me hitro, zakaj meni se mudi, ker imam nujen opravek zunaj hiše.“

Pri teh besedah se je začel smejati. „Se ve da bi bilo prav“ je rekel, „če bi bili mi zmirom enako pametni. Pa meni se zdi, da se vi le zato tako hitro razjezite, ker ste še le pred kratkim ozdraveli; zato vzemite dober nauk od mene, in posnemajte v tem vašega očeta in vašega deda. Ta dva sta me v vseh rečeh za svet popraševala, in reči smem, ne da bi se hvalil, vselej sem jima dal dober svet. Človek ni nikoli srečen v svojih poslih, če ne praša zmirom za dober svet. Kdor pametnega človeka ne vboga, on ne bo nič prav naredil. Če hočete mene za svet prašati, vam bom vselej rad vstregel“.

„Tedaj vas nikakor ne morem k temu pripraviti,“ ga ustavim jaz, „da bi pustili te dolge pogovore, od kterih mi že v glavi šumi, in s katerimi me zadržujete? Ali me obrite, ali pa hodite k vragu!“ To rekši se spnem jezen po konci.

Ko me tako jeznega vidi, mi reče: „Precej bova začela, nikar se ne jezite!“

Zdaj mi je glavo umil, in začel mi je lasè striči. Pa komaj je štirkrat odrezal, začel je že spet: „Gospod, vi ste hude jeze, taka jeza ni zdrava, jeza pride od hudiča, to je greh. Vi bi morali mene bolj spoštovati, zavoljo moje starosti, moje vednosti in mojih lepih lastnosti.“

„Dajte me ostriči," rečem jaz, „in ne kvasite toliko!" — „Gotovo se vam kam mudi," reče on, „jaz kaj stavim, da se vam nekam mudi." — „Gumpec," rečem jaz, „saj vam že skoz dve uri pravim, da se mi mudi, in v tem času bi bil jaz že lahko dvakrat obrit in ostrižen." — „Nikar se ne jezite" reče on, „kdo vé, če ste prav premislili, če je vaša pot koristna ali ne? Prenaglena reč ni nikdar dobra. Povejte mi, kakšen opravek imate, in jaz vam bom povedal svoje mnenje. Sicer pa se vam še ne mudi, ker morate še le ob enajstih tam biti, zdaj je pa še le osem, tedaj imate še cele tri ure časa." — „Kaj vam to mar," rečem jaz, „obrite me hitro, in ne silite še mene, da bi se z vami razgovarjal!"

Bolj ko sem ga jaz priganjal, menj se je njemu mudilo. Nazadnje je škarje stran položil in vzel je spet zvezdomer v roke.

Ko je Lunica zapazila, da se že dan dela, ustavila je povest, in v prihodnji noči je pravila tako naprej:

Sto osem in šestdeseta noč.

„Brivec je vzel zdaj svojo solnčno uro, da bi videl, koliko je na uri. Nazaj prišedši je rekel: „Saj sem vam povedal, da še ni več ko osem; zakaj meni nič ne verjamete, ki vse dobro vem!" — „To je pa že preveč," rečem jaz srdit, „moje potrpežljivosti je konec! Tega ne bom več prenašal! Ti butasti brivec! Ti stara klepetulja! Malo manjka, da te ne zgrabim in zadavim!"

„Le počasi, gospod," reče on čisto mirno, „ali se ne bojite, da bi vam jeza škodila, in da bi spet zboleli? Le počakajte, kmalo vas bom obril."

Zdaj je položil svojo solnčno uro na stran, vzel britev iz torbe, jo malo podrgnil po jermenu, in začel me je briti. Pa dolgo ni mogel molčati. „Gospod," rekel je, „ko bi mi hoteli povedati, kak opravek imate, jaz bi vam lahko dober svet dal." Da bi ga pomiril, rekel sem mu, da me ob enajstih pričakujejo prijatli, in da bomo napravili malo gostijo v spomin, ker sem jaz srečno ozdravel.

Komaj sliši brivec besedo „gostijo," kar jame zopet blebetati: „Bog vam blagoslovi jed in pijačo! Vi me spominjate, da sem tudi jaz za danes opoldne povabil štiri ali pet prijatlov k meni na kosilo, pa še nisem nič pripravil, ker sem čisto pozabil na to." — „Nič se ne bojte," mu rečem jaz, „saj imam jaz vsega zadosti, dal vam bom od vsake reči, ki jo potrebujete; tudi vino imam v hiši, in ga vam dam, kolikor hočete; samo to vas prosim, da me hitro obrijete; in pomislite še to: Če vam je moj oče darila dajal, da ste mu kaj povedali, dal vam jih bom jaz samo zato, da boste molčali."

Pa zdaj je bil še le ogenj v strehi! „Hvala lepa, gospod," je vekal, „pokažite mi vendar to, kar mi mislite dati, in če je zadosti, da svoje prijatle spodobno pogostim." — Jaz mu rečem: „Dal vam bom eno jagnje, šest kopunov, dvanajst pišk in prikuhe, kolikor hočete." Ob enem sem dekli ukazal, naj mu vse to brž prinese, pa še štiri vrče vina.

„To je vse prav lepo" reče brivec, „pa zdaj potrebujem še salate, nekaj krompirja in zelja." Pustil sem mu tudi to dati. Zdaj je začel vse te reči natanko pregledavati, in to je trpelo spet pol ure. Jaz sem bil kar želen od jeze. Pa kolikor sem tudi klel, brivcu se ni nič mudilo. Vzel je

vendar britev in mi en parkrat po obrazu potegnil. Pa kmalo se zopet ustavi in reče: „Nisem verjel, gospod, da ste vi tako dobrega srca; zdaj pa vidim, da ste tak, kakor vaš ranjki oče. Res, jaz nisem vreden tolike milosti, in rečem vam, da vam bom zmirom hvaležen. Saj veste, gospod, da ničesar nemam, ko to, kar mi taki dobri gospôdje dajo, ko vi; v tem sem ravno tak revež, ko Jazbec, ki gospôdom čevlje snaži, ali pa ko Zanetti, ki pečen kostanj prodaja, ali pa ko Strbencelj, ki pisma prenaša, ali pa kakor tisti, ki ceste pometajo. Pa ti ljudje, če so prav reveži, so zmirom dobre volje, radi pijejo, plešejo in se veselé, ter so bolj srečni, ko sam cesar pri vsem njegovem bogastvu. Pa to še mi na njih dopade, da nobeden veliko ne govori, kakor tudi jaz ne. Gospod, ko bi vi videli, kako zna Strbencelj plesati, morali bi se mu smejati. Čakajte, vam bom pa pokazal“.

Sto devet in šestdeseta noč.

Zdaj je začel brivec žvižgati in plesati, in naj sem rekel, kar sem hotel, on me ni poslušal, ampak naprej norel.

Na to nekoliko postane in mi reče: „Veste kaj, gospod, jaz bom svoje prijatle k sebi povabil; bodite še vi pri nas, in pustite vaše prijatle, ki so morda sitni čvekači, ki vas bodo s svojimi dolgočasnimi govori tako ujezili, da boste še huje zboleli, kakor ste bili zdaj. Pri nas pa bomo prav židane volje.“

Kolikor tudi jezen, nisem se mogel smeha zdržati nad tem neumnim brivcem. „Ko bi ne imel opravka“ rečem, prišel bi prav rad k vam, da bi se vkup za-

bavali. Pa danes mi to ni mogoče; potrpite tedaj, en drugikrat hočemo to narediti. Le brž me obrite, in potem pojdite domu, vaši prijatli vas gotovo že čakajo.“ — „Ne, gospod,“ reče brivec, „vi morate z mano iti; vi boste videli, kako kratkočasni ljudje bodo pri meni zbrani.“ — „Nikar ne govoriva več o tem,“ zavrnem ga jaz kratko, „danes ne morem k vam priti.“

Pa moje prijazne besede niso nič izdale. „Če tedaj nečete k meni priti,“ reče brivec, „potem mi morate dovoliti, da jaz z vami grem. Tiste jedi, ki ste mi jih dali, jih bom domu nesel, moji prijatli naj jih jedó in naj me počakajo, da jaz nazaj pridem. Jaz vas ne morem samega pustiti, že iz hvaležnosti vas moram spremiti.“ — „Za vraga,“ rečem jaz, „ali se ne bom znebil tega nadležnega človeka! Prosim in zarotim vas pri Mahomedovi bradi, skončajte svoje puste govore! Pojdite k svojim tovaršem, jejte, pijte in zabavajte se, pa mene pustite, da grem, kamor jaz hočem. Jaz vašega spremstva ne potrebujem. Vas ne morem seboj vzeti, ker ta kraj ni za vas.“

„Kaj se norčujete iz mene,“ odvrne on, „zakaj bi jaz ne smel z vami iti? Vaši prijatli bodo še veseli, če jim pripeljete v družbo tako kratkočasnega človeka, ki zna kaj povedati. Recite-vi, kar hočete, jaz pojdem z vami.“

Kaj sem hotel začeti s tem nadležnim brivcem. Kako sem se ga hotel znebiti? Če mu rečem, da ga ne vzamem seboj, potem ne bi bilo prepira in besedi nikoli ne konca ne kraja. Slišal sem že pol enajstih zvoniti, zato sem kar molčal, in sedel, kakor bi bil zadovoljen z brivčevim predlogom.

Potem me je vendar začel briti in me do konca obril. Ko sva bila gotova, mu rečem: „Zdaj pa vzemite nekaj mojih poslov, da vam bodo pomagali, te reči domu znosit; potem pa pridite nazaj, jaz vas bom pa tukaj počakal.“

Zdaj je vendar šel, in jaz sem se hitro oblekel. Slišal sem že enajst biti, zato sem hitro tekel, kamor sem bil namenjen. Pa prekanjeni brivec mi je bil že za petami. Ukazal je bil ljudem, naj stvari na njegov dom nesó, sam pa je na mene čakal, in zmirom gledal, kdaj bom iz hiše prišel. Potem je šel skrivé za mano. Ko sem prišel pred sodnikovo hišo in se ogledam, videl sem spet tega nesrečnega brivca in to me je strašno jezilo.

Vrata sodnikove hiše so bile na pol odperte, in starka me je že tam čakala. Peljala me je potem v sobo gospodične. Komaj sem se začel z njo malo razgovarjati, kar slišimo že kočijo drdrati po tlaku; gospodična pogleda ven, in vidi, da je prišel nje oče že domu; tudi jaz pogledam skoz okno, in vidim brivca tam na klopi sedeti nasproti od hiše.

Zdaj sem se dveh reči bal: sodnika in pa brivca. Zastran sodnika me je potolažila gospodična, češ, da se ni treba ničesa bati, ker nje oče le redkokedaj v njeno sobo pride, in da bo že ona skrbela, kako me iz hiše spravi. Toliko več pa sem se bal brivca, da bi spet kake neumnosti ne naredil, in nisem se bal brez uzroka.

Ko je sodnik domu prišel, pustil je nekega človeka pretepsti, ki je nekaj zakrivil. Ta človek je grozno vpil, tako da se je na cesto slišalo. Brivec je mislil da jaz vpijem, in da mene tepejo. Zato je začel na vse grlo na pomoč klicati, tako da so vsi

ljudje vkup leteli. „Mojega gospoda, mojega dobrotnika hočejo umoriti!“ kričal je ves besen. Tekel je še na moj dom in poklical vse hlapce, da so me prišli s koli in sekirami oboroženi branit. Zdaj so začeli sodnikove vrata razbijati. Sodnikov hlapec je prišel gledat, kaj ta šunder pomeni in tekel ves prestrašen k svojemu gospodu ter mu sporočil: „Gospod, več ko deset tisoč ljudi je pred hišo, razbijajo in vpijejo, ter hočejo vrata ulomiti.“

Sodnik gre, odpre vrata sam in praša, kaj hočejo. Ljudje pa se ga niso prav nič ustrašili, temveč kričali: Prekleti sodnik, ti pes od sodnika, kaj ti je naš gospod naredil, da ga hočeš umoriti?“ — „Dobri ljudje“ jih pogovarja sodnik, „zakaj bom vašega gospoda moril, saj me ni nič razžalil, in saj ga še ne poznam. Pojdite in poglejte po moji hiši, če ga not najdete.“ — „Vi ste ga pretepali,“ reče brivec, „saj sem ga slišal vpiti.“ — „Po kaj bom vašega gospoda pretepal“ reče sodnik, „saj ni nič naredil? Ali je v moji hiši? Kako je not prišel?“ — „Mislite, če imate dolgo brado, da si boste z nami norce brili,“ reče brivec, „jaz dobro vém, kaj govorim. Vaša hčerka je v našega gospoda zaljubljena, prej je šel k njej not; vi ste domu prišli, ste ga pri njej našli, in pustili tepsti. Pa to vam ne bo odpuščeno, mi vas pojdemo k cesarju tožit, potem boste že videli, kaj je to. Brž ga spustite, če ne pojdemo v hišo in bomo vse razbili.“ — „Čemu je treba toliko besedi,“ reče sodnik, „le pojdite v hišo, in poglejte, če ga not najdete; jaz vam tega ne branim.“

Komaj sodnik to izgovori, treščijo brivec in hlapci v hišo kakor besni, in iščejo mene po vseh kotih,

Sto in sedemdeseta noč.

Ker sem vse slišal, kako sta se brivec in sodnik razgovarjala, ni mi kazalo druzega, ko brž skriti se, da me ne najdejo. Skočil sem tedaj v veliko skrinjo in pokril jo s pokrovom. Brivec je prešnofal vse kote in prišel nazadnje v to sobo, kjer sem bil jaz. Pride do moje skrinje, jo odpre, in ko mene not vidi, zgrabi skrinjo z mano vred in jo nese iz hiše. Jaz pa nisem hotel doživeti te sramote, da bi me ljudje v skrinji videli, zato sem skočil iz nje, in pri tem skoku sem si nogo tako spahnil, da sem še danes kruljev. Tistikrat pa od same sramote nisem nič bolečin čutil, ampak tekel sem hitro ljudem izpred oči. Ker so ljudje za mano tekli, metal sem jim denar, da so se zanj tepli, ko so ga pobirali, in tako sem jim ušel.

Pa ta nesrečni brivec me ni pustil, ampak tekel je za mano in kričal: „Počakajte, gospod, da vam povem; ne veste kako sem jezen na tega sodnika, da vam je to naredil. Zakaj me niste ubogali, zakaj ste sèm šli. Še dobro, da sem bil jaz pri vas, drugače bi bili še življenje zgubili. Pa počakajte me vendar, da se zgovoriva!“

Tako je govoril in vpil brivec za mano, da so vsi ljudje slišali. Jaz sem bil grozno razjarjen nad njim, in malo je manjkalo, da ga nisem počakal in zadavil. Pa s tem bi bil škandal na cesti še veči. Skočim tedaj hitro v eno oštarijo, kjer sem krčmarja poznal. „Prosim vas za vse na svetu,“ rečem krčmarju, „ne spustite tega besnega človeka za mano v oštarijo.“ Krčmar mu je res uhod zabranil, pa le

z veliko težavo; brivec je hotel po vsej sili za mano in ni prej šel, dokler ni krčmarja dobro ozmirjal in mu tisoč grdih imen dal. Po celi poti pa je pravil ljudem, kako je on mene iz velike nevarnosti rešil.

Jaz sem krčmarju vse povedal, kako se je zgodilo, in ga prosil, naj mi dá eno sobo v svoji hiši, toliko časa, da ozdravim. „Saj imate doma boljšo postrežbo,“ reče krčmar. — „Jaz pa ne grem domu,“ rečem jaz, „ker mi tam ta grdi brivec ne bo dal miru, Vsak dan bo pri meni stal in me še do smrti razjezil. Tudi me je sram, da bi dalje v tem mestu ostal po tem, kar se je danes zgodilo. Jaz pojdem po svetu, kamor me osoda zanese.“

Ko se mi je noga zacelila, vzel sem res ves svoj denar in se podal na pot; hišo in druge reči sem podaril svojim sorodnikom.

Šel sem iz Bagdada stran, in prišel v to mesto. Mislil sem, da tega nesrečnega brivca vendar ne bom več videl; pa zdaj ga vidim tukaj med vami! Zato se ne smete čuditi, da me ni volja, med vami ostati, ker se ne morem videti v družbi tega človeka, ki je kriv, da sem kruljev, in da sem moral svojo domovino zapustiti.“

Po teh besedah je kruljevi mož vstal in odšel. Hišni gospodar ga je spremil do vrat in ga prosil za zamero, da se je vabilo tako slabo oponeslo.

Ko je mladi človek odšel,“ pravil je žnidar naprej, „čudili smo se vsi nad njegovo historijo. Gledali smo vsi na brivca, ter mu očitali, da ni bilo prav od njega, da je tako ravnal. „Gospoda moja“ reče brivec, „to, kar vam je oni človek povedal, je vse res. Pa naj on reče, kar hoče, jaz nisem mogel drugače ravnati, kakor sem. On se je v nevarnost

podal, in njemu bi se bilo slabo godilo, če bi mene pri sebi ne imel. Vesel naj bo, da se mu ni nič hujšega pripetilo. Saj sem se tudi jaz v veliko nevarnost podal za njega, da sem ga iz tiste hiše rešil, ker sem mislil, da mu gre za kožo. Ali je tedaj prav, da me tako grdo zmirja in opravlja? Saj pravim, nehvaležnost je plača tega sveta. On pravi, da sem čvekač; pa to ni res. Nas je bilo sedem bratov, pa iz vseh sedmih sem jaz tisti, da naj menj govorim, in da sem naj bolj pameten. To boste najlože spoznali, če vam povem svojo historijo, in historije mojih bratov. Zato vas prosim za posluh, in jaz vam bom te historije povedal:

Historija od brivca.

Ko je v Bagdadu še vladal cesar Mostabila, tisti cesar, ki je za revežè toliko skrbel, kradli in ropali so okoli Bagdada deseteri tolovaji. Cesar je poklical nadzornika policajev in mu ukazal, da mora vseh deset tolovajev vjeti, če ne bo sam ob glavo . . . .“

Pri teh besedah je Lunica opozorila kralja Indije, da se že svita. Kralj je vstal in šel po svojih potih; drugo noč pa je kraljica pravila naprej:

Sto ena in sedemdeseta noč.

„Nadzornik policajev“ pravil je brivec dalje, „zastopil je svojo reč, in vjel je vseh deset razbojnikov ravno na velikonočni dan. Jaz sem se sprehajal po bregu reke Tigra, in videl sem, kako

se je deset lepo oblečenih móž v en čoln vsedlo. Jaz bi bil lahko spoznal, da so razbojniki, če bi bil pogledal, da gredo za njimi policaji. Pá na policaje nisem gledal, in tako sem mislil, da so v čolnu gospodje, ki se samo za kratek čas po vodi vozijo, ker je ravno praznik. Jaz, ne bodi len, grem k njim, in se tudi vsedem na tist čoln, češ. da pridem v veselo družbo. Peljali smo se doli po vodi, pred cesarjevo hišo pa smo iz čolna stopili. Med potjo pa sem že spoznal, v kako družbo sem prišel. Komaj stopimo iz čolna, zajame nas vse polno stražnikov, ki so nas vse zvezali in pred cesarja peljali. Jaz sem se pustil zvezati, kakor vsi drugi. Kaj bi se tudi branil? policaji bi me bili tepli, ker ti ljudjè ne zastopijo nič šale, in ne poslušajo na to, kar jim kdo govori. Ker sem bil v družbi z razbojniki, imeli so stražniki še mene za razbojnika.

Ko smo prišli pred cesarja, ukazal je ta, naj se hudodelci precej kaznujejo. „Odsekajte razbojnikom glave," ukazal je osorno. Rabelj nas postavi po vrsti, in k sreči sem bil jaz zadnji v vrsti.

Zdaj je potegnil rabelj meč in je vsem desetim razbojnikom po vrsti glave odsekal; samo pri meni se je ustavil. Ko je cesar videl, da rabelj meni nič ne stori, se je razjezil. „Ali ti nisem ukazal," mu reče, „da moraš vsem desetim razbojnikom glave odsekati; zakaj si jih samo devetim odsekal?" — „Mogočni cesar," reče rabelj, „jaz vselej storim po ukazih vašega veličanstva; tukaj leži deset trupel in deset glav. Le preštejte jih." Ko je cesar odsekane glave preštel, in videl, da je rabelj resnico govoril, pogledal je ves začuden na mene, in ker nisem bil prav nič tolovaju podoben, ogovoril me je

tako: „Ljubi stari moj, kako prideš ti v to družbo malopridnih razbojnikov, ki so že davno smrti zapadli?“ Jaz mu odgovorim: „Mogočni vladar, govoril bom le po pravici. Videl sem danes zjutraj teh deset mož, ko so v čoln stopili, in šel sem med nje, ker sem mislil, da so pošteni ljudjè in da gredó le za kratek čas na vodo.“

Cesar se je začel nad mano smejati, pa me ni zmirjal s čvekačem, kakor oni kruljevi mož, ampak čudil se je nad tem, da sem jaz toliko časa molčal. „Milostni cesar,“ rečem jaz, „moja navada ni veliko govoriti, to vsi ljudjè vedó, zato sem tudi zdaj molčal. Da jaz tako malo govorim, to je moj ponos in moja sreča, in v tem se močno ločim od svojih šestih bratov.“ — „Veseli me,“ reče cesar, „da imaš na sebi tako lepo čednost; pa povej mi, kakšni so tvoji bratje? Ali so tebi kaj podobni?“ — „Prav nič mi niso podobni,“ rečem jaz; „oni so bili vsi čvekači, in tudi v drugih rečeh se od mene močno ločijo. Prvi je bil grbast, drugi škrbast, tretji enook, četrti slep, peti je imel odrezane ušesa, šesti pa prerezane ustna (žnable.) Ti moji bratje so čudne reči doživeli, tako da bi vaša milost strmela, ko bi vam te historije povedal.“ Ker se je cesar kazal radovednega, začel sem praviti historije od svojih bratov.

Historija od prvega brivčevega brata.

„Gospod,“ začel sem cesarju praviti, „moj prvi brat je bil Peter, grbastega života, in žnidar po stanu. Ko se je žnidarije izučil, začel je delati na svojo roko, in najel je štacuno ravno nasproti enega

mlina. Slo mu je iz početka slabo, ker ljudje še niso vedeli za novega mojstra, in so mu le malo dela nosili.

Mlinar pa na oni strani je prav dobro živel in imel je tudi prav lepo ženo. Necega dne, ko je moj brat pri oknu šival, pogledal je skoz šipo, in videl je na mlinarjevem oknu mlinarico, ki je ravno tudi ven na cesto gledala. Dopadla se mu je tako, da je bil kar omamljen. Mlinarica pa se za njega ni brigala, zaprla je okno, in se celi dan ni več prikazala tam. Ubogi žnidar pa je zmirom skoz okno gledal, da bi mlinarico videl, in bil je pri delu tako zmeden, da se je večkrat s šivanko v prst vbodel. Zvečer, ko je štacuno zapiral, kar ni mogel stran oditi, ker je zmirom še upal, da bo mlinarico kje videl. Vendar je moral nazadnje zapreti in domu iti, kjer je prav težko zaspal. Zato je pa toliko prej vstal, in brž tekel v svojo štacuno nazaj, z upanjem, da bo danes morda bolj srečen, in da bo mlinarico videl. Pa tudi ta dan ni imel nič sreče, mlinarica se je samo enkrat za en trenotek pokazala. Pa ravno v tem trenotku se je še bolj zaljubil. Tretji dan je bil bolj srečen, mlinarica je zapazila, da on tje gleda, in spoznala je, da jo moj brat kaj rad oglеduje, da je vanjo zaljubljen . . .“

Ker se je ravno dan delati začel, pretrgala je Lunica svojo povest. V prihodnji noči pa je začela tam naprej praviti, kjer je prej ta dan nehala:

Sto dve in sedemdeseta noč.

Komaj je mlinarica spoznala, kako se mojemu bratu godi, sklenila je poredna ženska precej, da hoče z njim svoje burke vganjati. Gledala ga je

prav ljubeznjivo; tudi moj brat jo je ljubeznjivo gledal, pa pri tem je naredil tako čuden obraz, da je mlinarica morala brž okno zapreti, če ne bi se morala na ves glas nasmejati; tega pa ni hotela, da bi moj brat vedel, da se iz njega le norčuje. Dobri Peter pa je bil trdno preverjen, da je mlinarca v njega zaljubljena.

Pa mlinarca je hotela Petra še bolj za nos voditi. Imela je shranjen v hiši en lep kos svile, ki jo je kupila sebi za obleko. To svilo zavije v papir, in pošlje deklo z njo k žnidarju. Dekla, ki je bila o tej stvari podučena, prišla je k žnidarju in mu rekla: „Naša gospa vas pusté pozdraviti, in vas prosijo, da bi jej iz te svile obleko naredili; mušter, kako mora biti narejena, sem tudi seboj prinesla. Ona ima rada zmirom novo obleko, in pri njej boste lahko še dosti zaslužili.“ Zdaj moj brat ni več dvomil, da je mlinarica v njega zaljubljena. Mislil je, da mu je samo za to dela poslala, da bo mogla lože z njim razgovarjati se. S to slepoto vdarjen, rekel je dekli, naj le gospej pové, da bo zavoljo nje vse drugo delo na stran položil, in delal le njeno obleko, in da bo jutri že gotova. Delal je tako pridno, da je bila obleka še tisti dan gotova.

Drugi dan je prišla dekla pogledat, če je obleka že narejena. Peter jej obleko izroči z besedami: „Mislim, da je dobro narejena, za vašo gospo sem posebno skrbno delal, in upam, da mi bo še več dela naročila. Dekla je hotela iti, pa obrnila se je spet in rekla Petru: „Skoraj bi bila nekaj pozabila. Naša gospa vas pusté prašati, kako ste nicoj spali; uboga gospa je tako zaljubljena v vas, da celo noč ni mogla očesa zatisniti.“ — „Le povejte gospej“,

reče moj neumni brat, „da jaz že štiri noči nisem mogel zaspati zavoljo nje.“ Mislil je po takem pozdravu, da ga pride mlinarca kmalo obiskat.

Ni minulo četrt ure, prišla je dekla spet nazaj, in prinesla bratu en kos atlasa. „Naša gospa“ rekla je, „so prav zadovoljni z obleko; zdaj vas pa še prosijo, da bi jej naredili eno jopico iz tega atlasa. „Je že dobro,“ rekel je Peter, „do drevi bo že narejena, le pridi zvečer po njo.“ Med dnevom se je mlinarca večkrat na oknu pokazala in brata ljubeznjivo pogledovala, da je imel več korajže za delo. Lepo ga je bilo videti, kako je hitro delal. Jopica je bila kmalo gotova. Dekla je prišla po njo, pa mu ni prinesla nobenega denarja, ne za delo, ne za stroške, ki jih je brat imel. Ta ubogi ljubimec pa ni celi dan nič jedel, in zvečer je moral nekaj krajcarjev na posodo vzeti, da si je en malo večerje kupil. Drugi dan, ko je brat ravno štacuno odpiral, prišla je mlinarjeva dekla, in mu rekla, da bi mlinar rad z njim govoril. „Naša gospa“ pravila je dekla, „pokazali so gospodu obleko, ki ste jo vi naredili, in jo tako hvalili, da bo pustil zdaj še gospod pri vas delati; in to je gospej ravno prav, ker na to vižo jej bo lahko, večkrat z vami govoriti, kar vidva oba enako želita.“ Moj brat je bil res tako neumen in je šel z deklo v malin. Mlinar ga je prijazno sprejel in mu izročil en velik kos platna. „Naredite mi iz tega kosa kakih dvajset srajc,“ djal je, „in če bi kaj blaga ostalo, mi ga boste pa nazaj prinesli ....“

Pri teh besedah se je Lunica zavzela, ker je že jasen dan skozi okno gledal, in nehala je praviti. Prihodnjo noč pa je pravila tako naprej:

Sto tri in sedemdeseta noč.

„Moj brat," pravil je brivec, „imel je opraviti pet do šest dni, da je izdelal teh dvajset srajc za mlinarja; ko so bile narejene, dal mu je mlinar drug kos platna, naj mu naredi ravno toliko spodnjih hlač. Peter je naredil tudi te, in ko so bile gotove, nesel jih je mlinarju. Ta ga je prašal za račun. Peter je rekel, da njemu ne računi več ko dvajset goldinarjev za vse. Mlinar je poklical deklo, da bi zlato zvagala, ker je hotel v zlatu plačati. Dekla pa je bila že podučena v vse, ter je žnidarja grdo pogledala, češ, da bo vse pokvaril, če denar vzame. Moj brat je bil tedaj tako neumen, da ni vzel nobenega denarja, čeravno ga je krvavo potreboval, ker si je moral še za cvirn denar izposoditi, da je mogel srajce in hlače izdelati. Ko je od mlinarja nazaj prišel, prosil je mene, naj mu kaj za živež posodim, ter tožil, da mu ljudje ne plačajo. Jaz sem mu dal nekaj drobiža, kar sem ravno pri sebi imel, in s tem je spet živel nekaj dni. Se ve da ni druzega vžil, ko kašo pa močnik, in še tega se ni do sitega najedel.

Necega dne je prišel v malin, ko je ravno mlinar mlel. Mlinar je mislil, da pride brat po denar, in ga je hotel brž izplačati. Pa k nesreči je bila tudi dekla v malinu, in ta je spet bratu mignila, da ni treba nič vzeti. Peter je tedaj rekel, da je prišel samo mlinarja obiskat, da vidi, če je zdrav. Mlinar se mu zahvali in mu dá zopet nekaj dela. Peter mu ga prinese že drugi dan narejenega. Mlinar je hotel plačati; pa Peter mu reče: „Ljubi

sosed, saj se ne mudi, bova že drugikrat porajtala.“ — Tako je šel ubogi norec domu in prinesel seboj tri bolezni: ljubezen, lakoto in revščino.

Mlinarica je bila skopa in hodomušna. Ne zadosti, da je mojega brata za plačo goljufala, naščuvala je še svojega moža, naj se znosi nad Petrom za ljubezen, ki jo ta goji za njo. Mlinar in mlinarica sta se zgovorila in tole stuhtala: Necega večera je povabil mlinar mojega brata na večerjo. Postregel mu je s prav slabo jedjo, po večerji pa mu reče: „Ljubi brat, zdaj je že prepozno za te, da bi domu hodil, kar tukaj ostani.“ Na to ga pelje v kamro, kjer je stala ena postelja. Tam ga pusti in odide. Mlinar pa je imel tak malin, da ga je osel gonil. O polnoči pride mlinar mojega brata klicat in mu reče: „Ljubi brat ali spiš? Ne veš, kaj se mi je zgodilo: moj osel, ki malin goni, je zbolel, in jaz moram do jutri še veliko žita zmleti. Ti bi meni veliko dobroto storil, ko bi hotel en čas namesto osla malin goniti.“ Peter mlinarju ni rad kaj odrekel, zato obljubi, da hoče malin goniti, samo da mu mlinar pokaže, kako se to dela. Mlinar ga je privezal na jermene, kakor osla, potem ga vseka z bičem po hrptu in ga žene v okrogu ter upije nad njim: „Le naprej, ljubi moj sosed!“ — „Zakaj me pa tepete?“ praša moj brat. „Zato, da bolj hitro goniš,“ reče mlinar, „saj moram tudi osla zmirom tepsti, drugače ne gre.“ Petru to ni bilo nič všeč, vendar si ni upal nič črhniti. Ko je moj brat kakih pet krat okoli pripeljal, hotel si je malo spočiti; pa mlinar ga je začel pretepavati z bičem in mu rekel: „Le hitro naprej, ljubi sosed, ti ne smeš nič stati, drugače se mi vsa moka pokvari.“

Ker se je že dan delati začel, nehala je Lunica praviti; v prihodnji noči pa je povest tako skončala:

Sto štir in sedemdeseta noč.

„Tako je mlinar mojega brata celo noč okoli gonil. Ko se je dan naredil, šel je mlinar v svojo sobo, Petra pa je privezanega v malinu pustil; revež je bil tako utrujen, da se kar ganiti ni mogel.

Nazadnje je prišla vendar dekla in ga je odvezala, „Oh, kako ste se nama smilili, meni in gospej!“ rekla je hinavka, „midve sva čisto nedolžni pri tem, kar se je vam zgodilo.“ Ubogi Peter jej ni ničesa odgovoril, tako je bil utrujen in stepen. Ko je domu prišel, sklenil je za trdno, da nikoli več ne bo na mlinarico mislil.

„Nad to historijo,“ pravil je brivec, „začel se je cesar na glas smejati. „Le pojdi domu,“ rekel je meni, „moji ljudje ti bodo že nekaj dali za ta strah, ki si ga ravno prestal, ko si med razbojnike prišel.“ — „Mogočni cesar“, odvrnem jaz, „povedal bi vam rad še historije drugih mojih bratov.“ Cesarju je bilo prav, in jaz sem pravil naprej:

Historija od druzega brivčevega brata.

Moj drugi brat je bil Pavle po imenu in škrbast. Enkrat je hodil po mestu in srečal je eno staro ženo. Ta ga ogovori: „Jaz imam s tabo nekaj govoriti; prosim te, postoj en trenotek.“ Brat postoji in jo praša, kaj hoče. „Če imaš čas, da greš z mano,“

reče starka, „hočem te peljati v eno lepo palačo, tam boš videl eno gospo, tako lepo kakor solnce. Ona te bo z veseljem sprejela in ti postregla z jedjo in pijačo; več ti ne smem povedati.“ „Ali je to pa tudi res, kar mi praviš?“ praša Pavle. „Saj nisem lažnjivka,“ reče stara žena, „ne bom ti pravila reči, ki niso resnične. Pa čuj, kaj ti povem: ti se moraš lepo obnašati, malo govoriti, in z vsakim prijazen biti.“ Pavle je bil s tem zadovoljen in šla sta s starko, kamor ga je peljala. Prideta do vrat velike palače, pred ktero je stalo mnogo hlapcev in strežajev. Nekteri iz njih niso hoteli Pavleta v hišo spustiti, pa starka jim je nekaj na uho zašepetala, in potem so ga pri miru pustili. Starka reče potem mojemu bratu: „Vedi, da ta mlada gospa, ki te hoče videti, ne mara za prevzetne ljudi, ampak ima le pohlevne in voljne rada; ti jej ne smeš nasprotovati in jej v vsaki reči prav dati, ter jo ubogati. Če boš tako voljàn, potem dosežeš od nje vse, kar hočeš.“ Pavle je obljubil, da se bo po tem svetu ravnal.

Prišla sta v gorenje sobe, ki so bile krasno opravljene; za hišo se je videl lep vrt. V najlepši sobi reče starka Pavletu sesti in počakati, da mlada gospa pride.

Moj brat še ni nikoli tako lepe sobe videl, in je kar strmel, ko je ogledoval vse te podobe po stenah in druge dragocene stvari. Sodil je, da morajo tukaj bogati ljudje biti. Ni dolgo čakal, kar začuje nek šum in smeh; vsulo se je na to kakih deset žensk v sobo, in med njimi je bila ena posebno lepa in krasno oblečena, da jo je lahko za gospodinjo spoznal. Pavletu ni bilo prav, ko je toliko žensk na

enkrat pred sabo videl. Hišne in postrežnice in kar so bile tiste ženske, nehale so zdaj smejati se, in Pavle je stopil pred gospo, ter se jej globoko priklonil. Mlada gospa mu reče, naj se le vsede, in še pristavi: „Veseli me, da te vidim, in želim ti vse dobro.“ — „Milostna gospa“ reče moj brat, „kaj si hočem še želeti, ko sem tako srečen, da smem z vami govoriti.“ — „Vi ste dobre volje,“ reče ona, „zato se hočemo skupaj zabavati.“

Na to ukaže mizo pogrniti in prinesti malico. Ženske so nanosile različnih jedil in pijač. Vsedli so se k mizi tako, da je moj brat ravno gospej nasproti sedel. Ta ga je zmirom opazovala, in ko je videla, da je škrbast, začela se je na glas smejati. Opomnila je tudi družice na to, da so se še te smejale. Pavle je mislil, da se gospa zato smeje, ker se jej on dopada, in to mu je kaj dobro délo. Ko gospa vidi, kako jo Pavle zaljubljeno gleda, pustila ga je v njegovi neumni misli, in mu še korajžo dajala z ljubeznjivimi besedami in pogledi; tudi je šla sama k njemu in mu dala najboljših jedi, kar jih je bilo na mizi.

Ko je bila malica končana, začele so ženske gosti, peti in plesati. Tudi moj brat je plesal, da bi se jim bolj prikupil, in še mlada gospa se je veselice udeležila. Ko so se že dosti vpehali, sedli so zopet k počitku, in mlada gospa pustila je vina prinesti. Ona je prijela prvo kupico in jo izpila na zdravje mojega brata. On ves vesel vstane in jo gleda. Ko je ona izpila, napolnila je čašo vnovič, ter jo ponudila Pavletu.

Sto pet in sedemdeseta noč.

Moj brat vzame glaž iz roke lepe mlade gospe, jej poljubi roko, in izpije vino stojé, zahvalivši se za izkazano mu čast. Potem se vsede mlada gospa k njemu in ga jame objemati. Ovije se mu okoli vratu in ga včasih rahlo po licu udari. Moj brat je bil ves srečen nad toliko prijaznostjo; tudi on bi bil mlademu dekletu rad pokazal, kako mu je všeč, pa si tega ni upal, ker so druge ženske zmirom v njega gledale, ter se mu neprenehoma posmehovale. Mlada krasotica si je še zmirom s tem igrala, da ga je po licu tepljala in božala; pa na enkrat mu je dala tako močno klofuto, da je kar po konci skočil. Rudeč kakor rak pogledal je grdo in hotel oditi. Pa tista starka, ki ga je pripeljala v hišo, pogledala ga je pomenljivo, in mu mignila, da naj ostane, in naj njo uboga, pa naj vse potrpi. On tedaj sprevidi svojo napako in se vsede nazaj, ter tako prijazno gleda, kakor da se ni nič zgodilo. Mlada gospa ga potegne k sebi in ga začne vnovič božati. Zdaj so prišle še one druge ženske in so začele ubozega Pavleta dražiti: ena ga je sunila v nos, druga ga je vlekla za uhò, tretja ga je vščipnila, druge so ga spet lasale, in nazadnje so ga že začele precej trdo klofutati. Moj brat je vse potrpel, kakor jagnje; pogledal je starko z milim očesom in jej rekel: „Ti si prav imela, ko si mi pravila, da bom našel tukaj lepo, prijazno in ljubeznivo gospo; jaz sem ti prav hvaležen za to!“ — „To še ni nič,“ reče starka, „videl boš še druge burke, pa le potrpi in molči.“ Mlada gospa reče na to: „Ti

si vrl možak; veseli me, da si tako lepega obnašanja in da tako rad potrpiš in prenašaš moje hudomušnosti. To se mi dopada!“ — „Milostna gospa,“ reče moj brat, „storite z mano, kar hočete, jaz vse potrpim, samo da vam ustrežem.“ — „Tako je prav,“ reče mlada krasotica, „prinesite mu dišav in rožnjega olja, da se bo z njim poškropil, pa najfinejših cigar, da bo kadil.“

Dve hišini sta hiteli prinesti, kar je gospa naročila. Ko se je Pavle z rožnim oljem po rokah poškropil in cigaro prižgal, začele so ženske spet gosti, prepevati in plesati, da je bilo veselje. Med tem je poklicala gospa eno deklo in jej naročila, naj pelje mojega brata stran, in naj naredi z njim, kakor je bilo zmenjeno. „Le brž pojdita,“ jej reče, „in pripelji ga potem nazaj!“

Pavle, ko to sliši, je stopil po konci in šel k starki, ter jo prašal, kaj hočejo ž njim početi. „Nič hudega“ reče starka, „naša gospa bi samo rada videla, kakšen bi ti bil v ženski obleki, in ta dekla ti bo obrve počrnila in ti brado obrila, in preoblekla te v žensko.“ — „Obrve naj mi namažejo,“ reče moj brat, „saj si jih potem lahko spet umijem; brade si pa ne pustim obriti. Kaj bodo rekli moji prijatli in znanci, če tak pred nje pridem!“ — „Le nikar se ne brani,“ reče starka, „da si ne boš svoje sreče pokvaril. Gospa te ima rada, in te lahko srečnega naredi, ker je tako bogata; ali je res tvoja brada toliko vredna?!“

Pavle se je udal in šel voljan z deklo v eno kamro, kjer mu je obrve namazala. Za brado pa se je še en čas potegoval, ter se branil, da bi se mu obrila. Pa dekla mu je rekla, da se brada ne

podá k ženski obleki, in to šalo on že lahko pretrpi, ker je tako srečen, da bo dobil najlepšo gospodično v celem Bagdadu. Tudi starka, ki je zraven stala, prigovarjala mu je, češ, da se bo svoji lepi nevesti hudò zameril, če tega ne stori. Ženski sta ga tako obdelali, da se je popolnoma udal, in pustil vse seboj početi.

Ko je bil obrit in v žensko preoblečen, peljale so ga v sobo nazaj. Ko ga gospodična zagleda, začela se je tako smejati, da je skor na tla padla. Tudi druge ženske so se na ves glas smejale, tako da je bil moj brat ves zmešan. Mlada krasotica pride k njemu in mu reče: „To je lepo, da si me ubogal; zato te imam pa tudi rada; pa ti mi moraš še nekaj storiti, tak, kakoršen si, moraš plesat iti.“ On je ubogal in plesal, in ženske so ž njim vred plesale, pri tem pa se tako smejale, kakor norice. Ko so se plesanja naveličale, padle so vse po Pavletu, in ga začele tako klofutati, suvati in brcati, da je kar brez zavesti na tla padel. Starka ga je vzdignila in ga tolažila: „Nič ne maraj, zdaj si najhujše prestal, in kmalo dobiš plačilo . . . .“

Juterni svit je ukazal kraljici umolkniti. V prihodnji noči pa je nadaljevala:

Sto šest in sedemdeseta noč

„Le še eno majhno reč moraš storiti,“ rekla je starka, „in ta je prav lahka. Ženske bi se rade šle doli v vrt slepe miši lovit. Tebi bodo oči zavezale, in potem jih boš lovil. Poprej pa te bodo malo našemile in oblekle te v čudno obleko, da bo več smeha.

Ker je Pavle že vse drugo prestal, se tudi tega ni branil. Pustil se je obleči v prav šemasto

obleko, da je bil tak kakor maškora v predpustu. Potem so šli vsi vkup doli na vrt; ženske so mu zavezale oči in rekle mu, naj jih lovi. Pavle ni mogel nebene vjeti, ker je bil vrt velik, pač pa je večkrat padel čez ograje ali pa čez grede, in to je dalo ženskam dosti povoda za smeh. V vrtu pa so bile male vratice na ulice. Ko so se ženske smeha naveličale, pazile so kdaj bo pritipal blizo tistih vrat. S klici in šumenjem zvabile so ga nalašč tje, in ko je blizo tistih vratic prišel, odprle so jih, porinile mojega brata skozi nje na ulice, in vrata hitro zaprle za njim. Ko tak na cesto prileti, obsuli so ga mimogredoči ljudjè, ter se mu smejali. Tam blizo so delali usnjarji, in ti so prišli, ter ga začeli zmirjati in suvati. Zdaj je snel ruto znad oči in na svoje začudenje videl, da je v sredi ulic, in vse polno ljudstva okoli njega. Prišli so še mestni stražniki (policaji) in gnali ga pred sodnika. Tam jé bil spet tepèn in več časa zaprt, češ, da o prepovedanem času take burke vganja in kot maškora po ulicah hodi.

To je historija mojega druzega brata, — rekel sem cesarju Mostabili — ki sem vam jo hotel povedati. Revež ni vedel, da se gosposke ženske rade ponorčujejo iz revnih mladenčev, če so ti dosti neumni, da se jim dajo . . . . .“

Tukaj je morala Lunica prenehati, ker se je že danilo. V prihodnji noči pa je na prošnjo Srebernice pravila naprej:

Sto sedem in sedemdeseta noč.

„Brivec se ni nič ustavil, ampak začel je cesarju Mostabili praviti historijo od svojega tretjega brata.

Historija od tretjega brivčevega brata.

„Mogočni vladar,“ — pravil je cesarju, — „moj tretji brat je bil Janez in slep od rojstva. Druzega mu ni kazalo, ko beraška palica, in hodil je od hiše do hiše, in prosil miloščine. Bil je že tako vajen celega mesta, da ni nič vodnika potreboval, ampak obhodil je vse sam. Hodil je po hišah in trkal tako dolgo na vrata, da so mu odprli. Če so bile hišne vrata zaprte, kakor je po nekterih hišah navada, trkal je, in če ga je kdo prašal iz okna, kaj hoče, ni odgovoril nič, ampak čakal, da so mu odprli in kaj dali. Enkrat je trkal na ene vrata. Hišni gospodar ga je prašal, kaj hoče, pa brat mu ni odgovoril ničesa. Zdaj gre gospodar doli, mu odpre in ga praša, kaj hoče.

„Dajte mi kaj v Boga ime!“ reče Janez. „Ti si slep, kakor vidim,“ ga praša gospodar. „Se ve da,“ reče ta. „Dajte mi roko“ reče gospodar. Moj brat mu podá roko, misleč, da bo kaj dobil; gospodar pa ga je prijel za roko in ga peljal po stopnicah gori v svojo sobo. Janez je mislil, da bo kaj jesti dobil, kakor po drugih hišah. Ko sta v sobo prišla, ga je gospodar spustil in ga prašal še enkrat, kaj hoče imeti. „Saj sem vam že povedal,“ reče Janez, „da vas prosim kaj v Boga ime.“ — „Moj slepi prijatel“ reče gospodar na to, „jaz ti nimam kaj dati, pa želim ti, da bi dobil svoj pogled nazaj.“ — „To bi mi bil že doli lahko povedal,“ reče moj brat, „čemu je bilo treba, mene po stopnicah gori vlačiti!“ „Ti bedak,“ ga zavrne gospodar, „čemu pa ti ne odgovoriš, če trkaš, in te kdo praša, kaj hočeš?

Zakaj ljudi siliš, da ti morajo po nepotrebnem odpirati?!“ — „Kaj pa hočeš z mano?“ praša moj brat. „Jaz ti ne morem nič dati,“ reče gospodar. — „Potem mi pa vsaj po stopnicah doli pomagaj, kakor si mi pomagal gori!“ reče Janez. „Tam so stopnice“ dé gospodar, „pridi doli, kakor moreš in znaš!“

Moj brat je začel doli lezti, pa na sredi stopnic se mu je spodtaknilo in padel je čez vse stopnice dol v vežo, ter si pobil glavo in kolena. S težko mujo se je pobral in šepal pri vratih ven, ter godrnjal čez hudobnega gospodarja; ta pa se mu je le smejal.

Ko je tako iz hiše ven šel in se na glas kregal, spoznala sta ga po glasu dva druga slepca, ki sta ravno mimo šla. Postojita in ga prašata, kaj mu je. On jim potoži, kako se mu je godilo, in še pristavi: „Pojdimo k meni domu, da bom iz našega skupnega denarja nekaj za večerjo vzel, ker nisem danes nikjer nič dobil. Ona dva slepca sta bila zadovoljna in šli so vsi trije na dom mojega brata.

Povedati pa je treba, da je bil tisti gospodar, pri kterem se je mojemu bratu tako slabo godilo, en lump in tat, ves zvit in hudoben človek. Poslušal je pri oknu, kaj so slepci govorili. In se hitro napravi, in gre za njimi; prišli so v leseno bajto, kjer je moj brat prebival; gospodar je stopil ž njimi vred v bajto. Ko so se slepci vsedli, reče Janez, moj slepi brat onima dvema slepcoma: „Čujta prijatla, mi moramo duri zakleniti, da kdo not ne pride, in potipati moramo, če ni že kdo tukaj med nami.“ Tat se je pri teh besedah vstrašil; pa k njegovi sreči je visela iz stropa doli vrv; tat se je prijel za to vrv in v zraku visel, tako dolgo, dokler

so slepci po sobi tipali s svojimi palicami, če ni kak tuj človek pri njih. Tako ga niso našli, in vsedli so se pomirjeni zopet k mizi; tat je zdaj tudi vrv spustil in vsedel se k njim tik mojega brata, kateri je v misli, da so zdaj slepci med sabo, ona dva berača tako ogovoril: „Brata, ker imamo denar vkup, in ker sta me vidva postavila za varuha in oskrbnika našega denarja, hočem vama pokazati, da z denarjem pošteno ravnam. Znano vama je, da imamo vsega vkup deset tisoč goldinarjev denarja v desetih žakeljčkih; pokazal vama bom, da se nisem nobenega žakeljčka dotaknil.“

To rekši, seže pod staro omaro in privleče izpod nje deset žakeljčkov, katere da po vrsti tovaršema v roke, da sta jih pretipala. „Le pretehtajta, kako so težki,“ reče še tovaršema, „in če ne verjameta, pa denar preštejmo.“ Ker sta tovarša rekla, da tega ni treba, ker mu tako zaupata, odvezal je en žakeljček in vzel iz njega deset goldinarjev; tudi ona dva berača sta vzela vsak po deset srebernih goldinarjev.

Na to je moj brat žakeljčke spet pod omaro shranil. Eden od slepcev je rekel mojemu bratu, da mu nicoj ni treba večerje kupovati, ker je on toliko živeža naprosil, da imajo vsi trije dosti jesti. Ob enem je privlekel iz svoje beraške mavhe kruha, sira, klobas in sadja, in vse položil na mizo. Vsi trije so začeli jesti pa tudi tat ni bil len, in je segel po najboljših kosih. Pa čeravno je kolikor mogoče tiho grizel, moj brat ga je vendar slišal žvekati, in zavpil je: „Mi smo zgubljeni; en tujec je med nami!“ Ob enem je stegnil roko, vjel je tatu za rokav in kričal: „tat! tat!“, ter udrihal ga s pestjo po glavi. Tudi ona dva slepca sta začela vpiti in

tatu pretepati. Tat se je branil, kar se je dalo, in ker je bil močan, in je videl, oni pa ne, zato jih je dobro kresal, in ž njim vred vpil: „tat! tat!“ Sosedje ta šunder slišati, so vkup prileteli, ter pretepajoče se le s težavo narazen spravili. Prašali so potem, kaj ta pretep pomeni? „Gospodje“ kričal je moj brat, ki je tatu še vedno krepko za vrat držal, „ta človek, ki ga tukaj držim, je tat; prilezel je z nami vred v sobo, da bi nam pokradel še to malo, kar imamo.“ Tat je bil že prej oči zatisnil, delal se je slepega in rekel: „Gospodje, to je lažnjivec; prisežem vam, da sem ž njimi v kompaniji, zdaj mi pa nečejo izplačati mojega deleža. Zarotili so se vsi trije zoper mene, in jaz prosim pravice.“

Sosedje se niso hoteli v prepir vtikati, in peljali so vse štiri pred sodnika.

Ko so pred sodnikom stali, delal se je tat zmirom še slepega, in začel je, ne da bi ga kdo prašal, tako govoriti:

„Gospod, ki sodite v imenu cesarja, povem vam po pravici, da smo mi vsi štirje kazni vredni. Pa zakleli smo se in prisegli, da drug druzega ne bomo izdali in da ne bomo nič prej obstali, dokler nas s palicami k temu ne prisilijo, zato nas pustite le tepsti, in zvedeli boste našo lumparijo. Tepite mene naj prej.“

Moj brat je hotel govoriti, pa mu niso pustili. Tat se je zdaj vlegel na klop in začeli so mu jih nametavati . . . .“

Tukaj se je Lunica ustavila, ker se je že danilo. Še le v prihodnji noči pravila je naprej:

Sto osem in sedemdeseta noč.

„Tat je bil tako trden, da je pretrpel dvajset do trideset palic; potem pa se je naredil, kakor bi ne mogel več strpeti od bolečin, in odprl je najprej eno oko, potem pa še drugo in prosil je sodnika, naj ga ne pusti več tepsti. Sodnik se je začudil, ko je videl, da ima tat zdrave oči, prej pa je bil slep. „Ti lump ti," mu reče, „kako je pa to, da zdaj vidiš, prej pa nisi?" „Gospod, poslušajte me," reče tat, „povedal vam bom našo skrivnost, če mi kazen odpustite, in če mi zastavite svoj prstan, da boste obljubo držali."

Sodnik je ukazal, naj ga spusté, in dal mu je prstan v zastavo, da mu bo kazen odpustil. „V zaupanji na vašo besedo," reče zdaj tat, „hočem vam po pravici povedati, da mi vsi štirje dobro vidimo, in da nobeden od nas ni slep. Mi se le slepe delamo, da lože pridemo v vsako hišo, kedar beračimo. Po hišah potem krademo, in nakradli smo že deset tisoč goldinarjev. Terjal sem te svoje tri tovarše, naj mi moj delež izplačajo, češ, da nočem več ž njimi v tovaršiji biti. Ti trije so se pa bali, da bi jih jaz ne izdal, zato mi niso hoteli nič dati. Ker pa jaz le nisem nehal terjati jih za denar, planili so po meni in začeli me pretepavati, kakor so tudi ti ljudjè videli. Gospod, prosim vas pravice, da bom dobil svojih dva tisoč pet sto goldinarjev, kolikor jih meni gre.

Če hočete, da bodo moji tovarši svojo pregreho obstali, dajte vsakemu iz njih trikrat toliko palic,

kakor sem jih jaz nesel; videli boste, da bodo svoje oči odprli kakor sem jih jaz.

Moj brat in ona dva slepca so se hoteli zagovarjati, pa sodnik jih ni poslušal. „Vi lumpi,“ rekel jim je, „tedaj zato se delate slepe, da bi se ljudem bolj smilili, da bi več miloščine dobili, in pri tem še kradli po hišah!“ — „Saj ni res,“ kliče moj brat, „nobeden od nas treh ne vidi ničesar, in na to lahko prisežemo!“

Pa vse, kar je moj brat rekel, ni pomagalo nič; dobili so vsak po sto palic. Sodnik je zmirom čakal, kdaj bodo spregledali, in ker tega niso mogli storiti, mislil je, da so tako trdovratni. Prekanjeni tat pa je slepcem prigovarjal: „Ubogi reveži, odprite vendar oči, če ne vas bodo do smrti pretepali.“ Potem se obrne do sodnika in mu reče: „Gospod! vi že vidite, da so ti ljudjè tako trdovratni, da ne bodo oči odprli. Gotovo jih je pred ljudmi tako sram. Odpustite jim toraj, in pošljite koga na dom, da bo tistih deset tisoč goldinarjev sèm prinesel.“

Sodnik je tudi tako storil. Poslal je enega beriča s tatom, da sta tiste žakeljčke prinesla. Izplačal je tatu dva tisoč pet sto goldinarjev, vse drugo je obdržal za se. Mojega brata in njegova dva tovarša pa je izpodil iz mesta, in jim pod ojstro kaznijo prepovedal nazaj priti.

Ko sem jaz zvedel, kaj se je mojemu bratu zgodilo, šel sem za njim. Povedal mi je svojo nesrečo, in jaz sem ga skrivé v mesto nazaj peljal. Jaz bi bil lahko k sodniku šel in mu povedal, da je moj brat nedolžen, pa tega si nisem upal, ker bi znal imeti velike sitnosti.

Tako sem skončal historijo od svojega dobrega slepega brata. Cesarju se je tudi ta historija dopadla, in ukazal je, naj mi nekaj daril prinesó. Jaz pa nisem čakal na to, ampak začel sem praviti historijo od mojega četrtega brata.

Historija od četrtega brivčevega brata.

Moj četrti brat je bil Jaka. On je bil mesar, in klal je zmirom najlepšo in najbolj rejeno živino, ker je imel dosti denarja, da si je lahko najlepšo kupil. Zato je tudi vsa gospôda pri njem mesò kupovala, in imel je zmirom dosti opravka.

Enkrat je prišel k njemu v štacuno en star mož z dolgo belo brado; kupil je šest funtov mesà in plačal ga v srebru. Ti srebernjaki so bili tako lepi in svetli, da jih je moj brat na poseben kraj shranil. Ta starček je hodil skoz pet mescev vsak dan po mesò, jemal po šest funtov, in izplačeval s takim novim srebernim denarjem; moj brat pa je tisto srebro vse spravljal.

Čez pet mescev je hotel Jaka nekaj ovnov kupiti, in odperl je omaro, kjer je imel tiste srebernjake shranjene, da bi ž njimi ovne plačal. Pa kako se je začudil, ko je našel namesto srebernih goldinarjev same okroglo zrezane papirčke! Ruval si je lasè in začel tako vpiti, da so vsi sosedje vkup prileteli. Tudi ti se niso mogli dosti načuditi, ko so slišali, kaj se je bratu primerilo. „Naj bi zdaj tega starega goljufa pred sabo imel, grozil se je Jaka, „jaz bi mu pokazal!“ Komaj to izreče, kar vidi starčka priti. Ko besen mu leti nasproti, ga prime

za goltanec in vpije: „Ljudjè, pridite vkup, in poslušajte, kako me je ta stari lump goljufal!“ Zdaj je pravil množici ljudstva, kako mu je starec namesto denarja zrezane papirčke dajal za mesò. Ko je izgovoril, rekel je starec čisto mirno: „Pusti ti mene pri miru, in ne draži me, če ne bom ljudem povedal, kakošno mesò ti sekaš.“ — „Kaj boš ti čez mene in moje mesò zabavljal,“ reče moj brat, „jaz sem pošten človek in se te ne bojim.“ — „No, dobro,“ reče starec, „tedaj vam pa povem, da ta lump namesto govejega in koštrunovega mesà seka in prodaja človeško meso.“ — „Lažeš, falot!“ zavpije moj brat. — „Nič se ne lažem,“ reče starec, „saj ravno zdaj en zaklan človek v tvoji mesnici visi. Kdor ne verjame, naj pa gledat gre, pa bo videl, da je res.“

Moj brat je bil prej ta dan koštruna zaklal in pred štacuno obesil. Trdil je ljudem, da se starec laže. Pa ljudstvo je bilo radovedno, in hoteli so se ljudje sami prepričati, če je to res. Zato so mojega brata k mesnici gnali, in tam so res videli viseti zaklanega človeka.

Tisti starec bil je namreč čarodejec (copernik) in oslepil je ljudi tako, da so imeli koštruna za človeka, kakor je prej oslepil mojega brata, da je okrogle papirčke za sreberne goldinarje vzel.

Ko so ljudje to vidili, vdaril je eden mojega brata po glavi in rekel: „Ti lump, tedaj človeško mesò nam daješ jesti!“ Tisti starec pa ga je vdaril po očesu, tako da mu je oko izbil. Tudi drugi ljudje so ga začeli pretepavati, in vdaril ga je, kdor ga je dosegel. Potem so ga pa še pred sodnika gnali in vzeli koštruna seboj, ki se jim je videl, kakor mrlič. „Poglejte, gospod“ rekel je copernik

sodniku, „ta človek je toliko hudoben, da ljudi kolje in njih mesò prodaja. Ljudstvo hoče, da ga ojstro kaznujete.“ Sodnik je potem poslušal še mojega brata, pa historija od tistih okroglih papirčkov se mu je malo verjetna zdela, Ker je mrliča z lastnimi očmi videl, verjel je drugim ljudem več, in pustil je Jako tako tepsti, da je ta komaj živ ostal.

Potem mu je moral moj brat še povedati, kje ima denar spravljen, in sodnik mu je vzel celo premoženje. Na to so mojega brata tri dni v železen tičnik zaprli, da so ga vsi ljudje hodili gledat, čez tri dni pa so ga spodili iz mesta in mu prepovedali nazaj priti . . . .“

Tukaj se je Lunica ustavila, ker je že juterna zora vstajala nad gorami. V prihodnji noči pa je pravila naprej:

Sto devet in sedemdeseta noč.

Ko se je to mojemu bratu pripetilo, mene ni bilo v Bagdadu. Moj brat se je podal na tuje, v oddaljeno deželo, in tam toliko časa na skrivnem živel, da so se mu vse rane zacelile. Od tod je šel v neko mesto, kjer je bil čisto neznan; tam si je najel stanovanje, in sam za se živel. Enkrat je šel po mestu, in prijezdilo je za njim več konjikov. Od zadnjih dogodkov je bil tako preplašen in boječ, da se je vsake reči bal; in zdaj je že mislil, da ti konjiki za njim jezdijo, da bi ga prijeli in zvezali. Zato je hitro skočil v neko veliko hišo, in zaklenil je vrata za seboj. Pa komaj je stopil na dvorišče, prijela sta ga že dva strežaja, in vpila nad njim: „Aha, to je tisti tiček, s katerim smo imeli te tri

dni toliko opraviti. Vjel se je sam. Gotovo je prišel v hišo, da bi ljudi poklal in potem denar pobral.“

Lahko si je misliti, kako se je moj brat teh besedi vstrašil. „Dobri ljudje,“ jima reče, „vidva se motita, jaz nisem tisti, o katerem govorita.“ — „Kaj boš tajil!“ rečeta strežaja, „mi dobro vemo, da si ti in tvoji tovarši, da ste razbojniki in tatje. Našemu gospodarju ste vse vzeli, kar je imel, zdaj ga hočete pa še umoriti. Ali nisi sinoči z nožem za nami tekel? Čaki, bomo videli, če ima ta nož še pri sebi.“ To rekši ga jameta preiskavati, in našla sta res en nož pri njem. „Aha, tukaj je nož,“ zavpijeta, „ali boš zdaj še tajil?“ — „Kaj pa je za to,“ reče Jaka, „ali je vsak tolovaj, kdor ima kak nož pri sebi? Le poslušajta, kako se je meni godilo, in spoznala bosta, da sem pošten pa nesrečen človek.“ Strežaja pa ga nista poslušala, ampak zakadila sta se v njega, vrgla ga ob tla, suvala ga z nogami, raztrgala mu obleko in še srajco. Ko sta zdaj na nagem hrbtu videla toliko zarastkov od prejetih palic, začela sta ga še huje tepsti in vpila vmes: „O ti pes, ti praviš, da si pošten človek, pa imaš že ves stepen hrbet od palic, ki si jih pred sodnijo dobil!“

„Moj Bog!“ tožil je moj brat, „kaj sem se toliko pregrešil, da moram toliko po nedolžnem trpeti; komaj sem prvo nesrečo pozabil, zadene me že druga.“

Tista dva strežaja pa se nista zmenila za njegovo tarnanje, ampak gnala sta ga pred sodnika. Ta ga praša: „Zakaj si bil tako predrzen, da si v tujo hišo šel, in še za sabo zaprl? To si storil gotovo iz hudobnega namena. In ta dva pravita, da si sinoči z nožem v roki za njima tekel.“ — „Gospod sodnik,“ reče Jaka, „jaz sem čisto nedolžen,

pa jaz sem zgubljen, če me nočete do konca poslušati; noben človek nema toliko nesreče, ko jaz.“ — „Gospod,“ seže eden od strežajev vmes, „nikar ga ne poslušajte, on je tolovaj in razbojnik, in hodi po hišah krast in ljudi morit. Če nama ne verjamete, poglejte le njegov hrbet, kako je stepen.“ S temi besedami razgrne raztrgano suknjo in srajco mojega brata in pokaže na hrbet, ki je bil še poln zarastkov. Sodnik ni dolgo opraševal, in pustil je Jaki našteti sto palic po hrbtu. Potem ga je zaprl v železen tičnik in ljudem kazati pustil. Na tičniku pa je bilo zapisano: „Tako se godi hudodelnikom, ki se v tuje hiše muzajo, in tam kradejo in ropajo.“

Čez tri dni so ga spodili iz mesta s prepovedjo, da ne sme nikoli več nazaj priti. Zvedel sem od nekterih ljudi, kje da je moj brat. Poiskal sem ga in pripeljal sem ga na skrivnem v Bagdad nazaj, kjer sem ga moral jaz preživeti.

„Tudi ta historija se je cesarju Mostabili dopadla,“ pravil je brivec, „in moj brat Jaka se mu je močno smilil. Potem je pustil cesar meni več daril prinesti, in rekel je, da lahko odidem. Pa jaz mu nisem dal časa, da bi odšel, ter sem rekel: „Vaša visokost, vi pač vidite, da jaz malo govorim, in ker ste bili tako dobri, da ste me do zdaj poslušali, čujte še historijo od zadnjih dveh mojih bratov, ki vam bosta gotovo ravno tako všeč. Te historije daste potem lahko zapisati, da bodo še drugi ljudje, ki bodo za nami živeli, slišali te čudne prigodbe. Povem vam tedaj, da je bil moj peti brat Šimen . . . .“

„Pa saj je že dan,“ reče Lunica in umolkne. Pravila pa je v prihodnji noči tako:

Sto in osemdeseta noč.

Historija od petega brivčevega brata.

Simen je bil prav len fant, dokler so še naš oče živeli. Namesto delati, je hodil po hišah in beračil; drugi dan pa je s tistim denarjem živel. Ko so naš oče umrli, zapustili so nam sedem sto goldinarjev, tako da je vsak od nas sto goldinarjev dobil. Šimen ni vedel, kaj bi s tem denarjem počel. Mislil je sem in tje, in nazadnje je nakupil flaš, glažov in druge take robe, nabasal to stvar v jerbas in šel je to glažovino v neko vežo prodajat. Jerbas z glažovino je postavil zraven sebe, on pa se je naslonil na zid, in tam čakal, da bi kdo prišel in kaj od njega kupil. Ko je tako tam sedel, začel je od dolzega časa premišljevati, in govoril je sam s seboj, in to tako na glas, da ga je slišal en žnidar, ki je imel tik njega štacuno.

„Ta jerbas glažovine“ govoril je Šimen sam s seboj, „košta me sto goldinarjev, in to je vse moje premoženje. Če vso to robo prodam, skupil bom zanjo dve sto goldinarjev; s tem denarjem bom kupil zopet glažovine, in dobil bom zanjo štiri sto goldinarjev. Tako bom kupčeval naprej, da pridem na štir tisoč goldinarjev. Od štirih tisoč bom lahko prišel na osem tisoč. Kedar bom imel deset tisoč goldinarjev, pustil bom glažovino in začel bom kupčevati z zlatom, srebrom in dragimi kamni. Kedar bom že prav bogat, kupil si bom grajšino in lepo hišo v mestu, držal si bom konje, hlapce in dekle. V svoji hiši bom potem dajal gostije, vabil prijatle

in znance, poklical bom godce, pevce, igralce in igralke, in ves gosposki svet bo v mojo hišo silil, tako bo lepò. Pri tem pa ne bom ostal, ampak kupčeval naprej, in skrbel, da postanem zmirom bolj bogat. Lahko postanem miljonar. Potem bom snubil hči od prvega ministra, se ministru predstavil, in mu rekel, da vzamem njegovo hčer, ker sem slišal toliko praviti o njeni lepoti in modrosti, in obljubil mu bom lepo grajšino v dar za dan poroke. Če bi mi minister hčere ne dal, — pa tega ne bo storil — potem mu jo bom kar s silo vzel, in se skrivć z njo poročil. Po poroki jej bom najel deset služabnic, da jej bodo stregle. Jaz bom hodil oblečen, kakor princ, in jahal najlepše konje z zlatimi sedli, in brzde pa vajeti z demanti in biseri obrobljene. Vzel bom seboj celo svoje spremstvo in tak bom jahal pred ministrovo palačo. Ljudi bom postavil v dveh vrstah pred hišo, sam pa pojdem k ministru, ter se mu predstavim kot zet; in on me bo gotovo s častjo in veseljem sprejel. Namesto ene mu bom šenkal kar dve grajšini, in dva strežaja mu bosta izročila prodajalne pisma. Svet ne bo imel druzega pogovora, ko o mojem bogastvu in o moji plemenitosti. Potem se bom vrnil z isto slovesnostjo na svoj dom nazaj. Moja žena mi bo hlapca nasproti poslala, kateri me bo v njenem imenu pozdravil.

Jaz bom dal hlapcu lepo darilo; izročil mu bom pa še lepše darilo za mojo ženo. Ako bi pa ona hotela meni kako darilo poslati, ga ne bom hotel vzeti, in tistega, ki mi ga prinese, bom precej iz službe spodil. Moji ženi ne bom nikdar dovolil, da bi iz hiše šla Če jo bom pa jaz v njeni sobi

obiskal, postopal bom tako možko, da se bo kar tresla pred mano. V moji hiši mora biti vse v redu. Hodil bom zmirom lepò oblečen. Če bom s svojo ženo govoril, držal se bom resno in modro, ter ne ogledal se ne na desno ne na levo. Govoril bom malo, in če bo moja žena s svojimi družicami prišla in me za kaj prosila, delal se bom, kakor bi nič ne slišal. Družice bodo potem meni rekle: „Častiti gospodar, vaša gospa pred vami stoji; ona vas ponižno prosi za to in to, vi je pa še ne pogledate; ona že toliko časa stoji, recite jej vsaj, da se naj vsede.“ Na te besede ne bom nič odgovoril, da bo moja žena še bolj žalostna. Potem bodo pred me pokleknile in me prosile; jaz pa bom ženo le enkrat po strani pogledal, potem se pa zopet proč obrnil. Ženske bodo mislile, da je moja gospa premalo lepò oblečena; zato jo bodo peljale v kamro, in jo tam v druge oblačila preoblekle. Jaz pa pojdem med tem časom tudi v svojo kamro, in se bom še lepše oblekel, ko prej.

Kedar bodo ženske zopet k meni prišle, obnašal se bom spet tako, in svojo ženo jezil s tem, dà jej ne bom dal odgovora. Precej prvi dan po poroki jej bom pokazal, kako mislim celo življenje z njo ravnati . . . . .“

Tukaj je umolknila kraljica Lunica, ker se je že svitalo. Drugo noč pa je pravila naprej:

Sto ena in osemdeseta noč.

„Taka bom delal s svojo ženo prve dni po poroki. Ne bom je pogledal, ne govoril z njo. Kedar jej bo tega preveč, šla bo k svoji materi, ter me

tožila zavoljo moje ošabnosti; mene pa bo to iz srca veselilo. Njena mati bo potem k meni prišla, mi roko poljubila in rekla: „Gospod“ — bo rekla, kajti zeta si ne bo upala imenovati me, da me ne razžali, — „gospod,“ poreče, „zakaj ste tako štimani, da moje hčere še ne pogledate? Saj samo vas ljubi, in samo vam skuša dopasti.“ Naj pa tašča reče kar hoče, jaz jej še odgovora ne bom dal. Potem bo pred me pokleknila in me začela prositi in pregovarjati, naj ne bom tak, in naj nikar nič slabega ne mislim o njeni hčeri, ki je skrbno izgojena in nepokvarjena. Potem bo poklicala mojo ženo, jej dala glaž vina v roko in rekla: „Pojdi in ponudi mu to vino; morda vendar ne bo tako neusmiljen, da bi ga iz tako lepe roke ne vzel.“ Moja žena bo glaž vzela in na celem životu tresoča se pred mano stala. Ko bo pa videla, da je še ne pogledam, poreče mi s solznimi očmi: Moje srce, moja draga duša, moj gospod, prosim vas, vzemite to kapljico vina iz rok vaše služabnice!“ Ko bom pa še vedno molčal, pristavila bo še: „Moj dragi mož, ne bom nehala prositi, dokler ne vzamete in pijete.“ Po njenih prošnjah utrujen, jo bom grdo pogledal, ter jej tako klofuto pripeljal, da se bo kar nazaj opotekla, in na vrh jo bom brcnil še z nogo.“

Moj brat je to vse tako živo mislil, da je pri zadnjih besedah res z nogo brcnil, pa namesto da bi zadel svojo domišljeno ženo, sunil je z nogo v jerbas, kjer je imel glaževino, jerbas se je prekucnil, in vsi glaži so se pobili.

Žnidar, ki je imel zraven njega štacuno, je vse slišal, kaj je moj brat govoril. Ko je pa moj brat jerbas z nogo prekucnil, začel se je žnidar na

ves glas smejati, „O, kako si ti malovreden človek,“ rekel je mojemu bratu, „ali te ni sram, da govoriš, kako boš svojo mlado ženo trpinčil, čeravno ti ne bo nič storila? Ti moraš biti prav surovega srca, da tako govoriš. Ko bi bil jaz namesto tistega ministra, katerega hčer hočeš ti snubiti, jaz bi ti pustil dati sto palic po trebuhu, da bi ti vedel, kako se mora z ženskami ravnati.“

Ko je moj brat videl vse svoje premoženje razbito v škrbinah, tolkel se je po obrazu in začel je tuliti in jokati tako, da so vsi sosedje vkup prileteli. Tudi drugi ljudje, ki so mimo šli, ustavili so se in gledali, kaj je. Enim se je Šimen smilil, drugi so se mu smejali. S premoženjem prešla ga je tudi ošabnost, in ravno se je britko jokal nad svojo zgubo, kar pride mimo ena bogata gospa. Ko brata tako tarnati vidi, začela je prašati, kdo je in kaj se mu je zgodilo. Ljudje so jej povedali, da je reven mož ki je celo svoje premoženje vtaknil v glaževino; zdaj je pa jerbas z glaževino prevrnil, da se je vse pobilo, in prišel je tako ob vse. Gospa je pogledala svojo deklo in jej rekla: „Daj mu vse, kar imaš pri sebi.“ Dekla je vbogala in izročila mojemu bratu mošnjo, v katerej je bilo pet sto cekinov. Moj brat je bil tako vesel, da je skoraj znorel. Tisočkrat se je zahvalil blagi gospej in tekel domu.

Domu prišedši začel je premišljevati svojo srečo; v tem trka nekdo na vrata. Ko duri odpre, vidi vstopiti tujo, neznano žensko. „Moj sin“ reče ženska, „bodi tako prijazen, in dovoli mi, da se tukaj malo osnažim; padla sem in pomazala si obleko in roke; tako me je sram domu hoditi, znanca pa nemam nobenega v teh ulicah. Daj mi en malo vode pa

eno krtačo.“ Moj brat je žensko pogledal in videl da je že stara. Čeravno ženske ni poznal, prinesel jej je vendar skledo z vodo in eno krtačo. Med tem, ko se je starka umivala in snažila, spravil je moj brat svoj denar, ki ga je prej v rokah držal, skrbno v svoj aržet. Ko je bila starka gotova, stopila je pred mojega brata in mu želela vse dobro . . . .“

Tukaj je uzhajajoča zarija prisilila kraljico, svojo povest pretrgati.

Sto dve in osemdeseta noč.

„Starka se je mojemu bratu ponižno zahvalila za njegovo dobroto. Ker je bila slabo oblečena, in je tako skrivljena tam stala, mislil je moj brat, da bi morda ráda kaj v Boga ime, in ponudil jej je dva cekina. Ona pa hitro nazaj stopi, kakor bi bila razžaljena. „Gospod, kaj mislite,“ je rekla, „ali mar mene za tistih drznih beračic eno spoznate, ki se v hiše silijo in ljudi nadlegujejo? Le shranite svoj denar, jaz ga ne potrebujem, hvala Bogu; jaz služim pri neki imenitni gospej, katera je toliko lepa kakor bogata, in ona me z vsem preskrbi.“

Moj brat ni pogruntal zvijače te ženske, ki je njegov dar le za to odbila, da bi še več dobila. On jo praša, če bi bilo mogoče, to gospo videti. „Pridite z mano,“ reče starka, „ker ste tako lep človek, vas bo gotovo z veseljem sprejela, in če po sreči gre, vzame vas še za moža, saj je še gospodična; in le pomislite, kaka sreča bi bila to za vas, tako lepo in bogato nevesto dobiti! Vzemite svoj denar, in pojdite z mano!“ Moj brat, neumen kakor je bil, pustil se je precej preslepiti in šel je s staro ženo.

kamor ga je peljala; denar pa je imel ves pri sebi.

Gresta tedaj skozi mesto in se ustavita pred veliko hišo; ker so bile vežne vrata zaprte, potrkata. Mlada dekla pride odpret. Vstopita in prideta skozi dvorišče z lepim tlakom; od tod prideta v lepo dvorana, vse po gosposki ozaljšano. Med tem ko je šla starka po gospodično, sedel je Šimen na divan in gledal okoli sebe. Kmalo pride mlada gospodična, tako lepa in krasno oblečena, da je Šimnu kar srce poskakovalo. Moj brat vstane, da jo pozdravi, pa gospodična ga poprosi, naj le sedi. Sedla je še ona k njemu in začela sta se razgovarjati. „Ljubi moj," reče gospodična čez en čas, „tukaj je pusto; pojdiva v drugo sobo!" Peljala ga je za roko v drugo sobo, in tam sta se zopet en čas razgovarjala; na to ga zapusti z besedami: „Ostani tukaj, jaz pridem precej nazaj." Moj brat čaka; pa namesto gospodične stopi v sobo velik zamorec s sabljo v roci, brata grdo pogleda in zavpije nad njim: „Kaj pa ti tukaj delaš?" Šimen je bil tako prestrašen, da še odgovoriti ni mogel. Zamorec ga je zdaj enekrati s sabljo kresnil, pa ne do živega, samo ranil ga je na več krajih, tako da se je kar kri od njega pocedila; potem pa mu je vzel ves denar. Šimen je v krvi kakor mrtev tam ležal, pa bil je še pri zavesti. Zamorec je mislil, da je moj brat mrtev, zato je rekel mlajši dekli, naj mu prinese soli. Ko mu je prinesla celo skledo soli, začel je zamorec mojemu bratu vse rane s soljo ribati. Šimna je to strašno peklo in bolelo, pa bil je toliko trden, da se ni ganil, in tako so ga imeli vsi za mrtvega. Na to sta odšla zamorec in mlada dekla,

in prišla je v sobo ona starka, ki je brata v hišo speljala. Prijela je mojega brata za pete in ga vlekla v drugo sobo; tam so bile v tleh duri, te duri je vzdignila in vrgla je mojega brata v neko brezno doli. Ta padec ga je tako pretresel, da se dolgo ni zavedel. Ko je pa oči odprl, videl je okoli sebe vse polno človeških trupel ležati. To je bilo za njega grozno videti. Sreča je bila še za brata, da ga je zamorec s soljo poribal, to mu je ohranilo še življenje. Čez dva dni imel je že toliko moči, da je tiste pritlične vrata nad sabo odvzdignil in iz tega strašnega kraja zbežal. Skril se je na dvorišču do mraka, in videl je ravno, kako je tista ostudna starka vrata odpirala, da bi si poiskala novo žrtev. Starka je vrata za sabo odprte pustila, zato je moj brat lahko za njo ven smuknil. Pritekel je k meni in mi pravil, kaj se mu je pripetilo.

Jaz sem ga začel zdraviti, ker znam sam zdravila delati, in čez en mesec bile so vse njegove rane zaceljene. Ko je nekoliko moči v sebi čutil, zaklel se je, da se hoče nad hudobno starko maščevati. Zato si je naredil veliko mošnjo, in jo nabasal z glažovnatimi škrbinami namesto s cekini. To mošnjo je nalašč pri sebi nosil, tako da jo je lahko vsak videl . . . . .“

Ker se je že danilo, zamogla je Lunica še le drugo noč tako naprej povedati:

Sto tri in osemdeseta noč.

„Moj brat si je mošnjo k pasu privezal,“ pravil je brivec naprej, „in preoblekel se je v žensko obleko. Pod kikljo pa je skril eno sabljo. Necega

dne res zopet sreča tisto hudobno starko, ko je po mestu hodila in gledala, koga bi zopet vjela, da bi se mu denar pobral. Moj brat jo ogovori s posnemanim ženskim glasom: „Ali bi mi vi ne mogli posoditi eno vago za zlato vagati? Jaz sem prišla ravno zdaj iz Perzije in prinesla sem pet sto cekinov seboj, pa bi jih rada zvagala, če imajo pravo težo.“ — „Ljuba žena,“ odgovori mu starka, „ravno prav ste naleteli. Pojdite z menoj, moj sin je menjavec denarja in ima dosti takih vag; on vam bo rad vse zastonj zvagal. Pojdive hitro, da ga še domà dobive, ker pozneje bo šel v svojo štacuno.“

Moj brat je šel z njo in prišla sta spet pred tisto hišo, kjer ga je prvokrat not peljala. Tista mlada dekla jima spet odprè. Starka je peljala mojega brata v tisto dvorano, ter mu rekla, naj počaka, da bo šla sina klicat. Namesto sina pride tisti malopridni zamorec. „Baba sitna“ reče mojemu bratu, „pojdi z menoj.“ S temi besedami pelje Šimna v tisto sobo, kjer ga je v prvič umoriti hotel, pa tudi zdaj je imel enako misel.

Šimen je šel za njim, ter je skrivé sabljo izpod kiklje potegnil; ko v tisto sobo stopita, kresnil ga je Šimen s sabljo po glavi, da se je kar na tla zvalil, potem mu je še glavo odsekal. Potem je zamorca potegnil k tistemu prepadu in ga doli vrgel. Tista mlada dekla je kmalo potem prišla in prinesla skledo s soljo, kakor po navadi; ko pa Šimna s sabljo tam stati vidi, pustila je skledo pasti in zbežala. Moj brat pa je stekel za njo, jo kmalo doteče in jej odseka glavo. Zdaj je prišla še hudobna starka, ker je slišala ta ropot. Moj brat jo zgrabi in reče: „Ti malopridnica, ali me še poznaš?“

„Gospod," reče ona in se trese na celem životu, „kdo ste, jaz vas ne poznam." — „Jaz sem tisti," odgovori Šimen na to, „katerega ste vi zadnjič v to hišo zvabili, da bi me umorili; mislila si, da sem že davno mrtev, pa zdaj vidiš, da še živim."

Starka poklekne zdaj na tla in prosi milosti, pa moj brat jo je na štiri kose razsekal.

Zdaj je bila le še tista mlada gospa živa, ter še nič ni vedela, kaj se je v njeni hiši zgodilo. On jo poišče, ter jo najde v eni sobi; pri njegovem vstopu ustrašila se je tako, da se je kar zgenila. Prosila je za življenje, in moj brat je bil toliko usmiljen, da jej je odpustil. „Gospa," jo ogovori, kako zamorete živeti pri tako hudobnih ljudeh, kakor so bili ti, ki sem jih ravno kar na oni svet poslal?" — *Mlada gospa je odgovorila:* „Jaz sem bila žena imenitnega in poštenega trgovca; ta hudobna starka, ki je prej nisem poznala, obiskala me je večkrat. Necega dne mi je rekla, da ima v hiši bogato ženitovanje, ter mi prigovarjala, naj pridem na gostijo. Prosila me je tako dolgo, da sem se praznično oblekla, vzela sto cekinov s seboj in šla ž njo. Peljala me je v to hišo, zamorec me je brž zgrabil in zaprl, pa nič več spustil iz hiše. Zdaj sem že tri leta tukaj, in sem v tem času toliko prestala, da vam ne morem povedati." — „Če je ta zamorec tako ljudi moril," reče Šimen, in jim denar jemal, potem mora gotovo veliko premoženja v hiši biti?" — „Denarja je toliko," reče gospa, „da gà imate za celo življenje zadosti, če ga zamorete odnesti. Pojdite z mano, da vam pokažem!"

Na to pelje Šimna v neko sobo, in tam mu je pokazala polno skrinjo cekinov, da se jih kar na-

gledati ni mogel. „Zdaj pa pojdi," reče ženska mojemu bratu, „in poišči si ljudi, da ti bodo pomagali, to vse odnesti." Moj brat si tega ne pusti dvakrat reči, ter hitro gre, da si najame deset mož, ktere je seboj vzel, da bi mu pomagali blago odnašati. Ko pa s tistimi možmi v hišo nazaj pride, našel je vse vrata odprte, v tisti skrinji pa ni bilo nobenega cekina več. Zvita ženska je med tem časom ves denar pobrala in zbežala. Ker ni bilo denarja dobiti, pustil je moj brat odnesti mize, stole, divane, omare in tako ropotijo, tako da je bilo vse to gotovo več vredno, ko tistih pet sto cekinov, ki mu jih je zamorec prvikrat vzel. Sosedje pa so bili mojemu bratu nevošljivi in so ga šli na policijo tožit, kako pravico da nek ima, iz te hiše vse stran odnašati. Kmalo je prišlo dvajset stražnikov po mojega brata, ki so ga gnali pred sodnika. Šimen jim je denarja ponujal, da bi ga pri miru pustili; oni pa ga niso poslušali, temveč zvezali ga in peljali pred sodnika . . . . ."

Tukaj se je Lunica ustavila, ker je bil že dan; v prihodnji noči pa je pravila naprej:

Sto štir in osemdeseta noč.

Ko so policaji mojega brata pred sodnika prignali, praša ga ta: „Prašam te, kje si dobil vse te mize, stole in omare, ki si jih na svoj dom prepeljati pustil?" „Gospod," reče Šimen, „povedal vam bom vse po pravici." Na to mu je moj brat vse po vrsti povedal, kako se je zgodilo. Prosil je sodnika, naj mu te reči pusti v odškodovanje za tistih pet sto cekinov, ki mu jih je zamorec vzel.

Sodnik pa je bil krivičen človek. Poslal je svoje hlapce na dom mojega brata in pustil mu je vse vzeti, ter si je to obdržal za se. Mojemu bratu pa je ukazal, da mora mesto zapustiti, in da se ne sme več v tem kraju prikazati. To prepoved pa mu je zato dal, da bi ga moj brat ne mogel pri cesarju tožiti zavolj te krivične sodbe.

Šimen pa se je bal in je sodnika vbogal. Ko je iz mesta bežal, napadli so ga še razbojniki, ter mu še to vzeli, kar je pri sebi imel. Ko sem jaz to zvedel, šel sem brata iskat. Ko ga najdem, pripeljal sem ga skrivej v mesto nazaj, in skrbel za njega, kakor za svoje druge brate.

Historija od šestega brivčevega brata.

Zdaj moram pa še historijo od svojega šestega brata povedati, ki so mu pravili „ta znablasti Marka.“

On je bil prav priden človek, in s tistimi sto goldinarji, ki jih je za očetom podedoval, pridobil si je kmalo precejšno premoženje, tako da je brez skrbi živel. Pa sreča se je obrnila, zadela ga je nezgoda za nezgodo, in nazadnje je ob vse prišel, tako da je moral beračiti. Pa tudi beračiti je dobro znal, in vedel si je pridobiti vstop v najimenitnejše hiše, ker je bil z vsemi strežaji in kočijaži dobro znan.

Nekega dne je prišel pred veliko in lepo palačo, pred katero je vse mrgolelo lepo oblečenih strežajev. Prašal je enega iz strežajev, čigava da je ta hiša. „Prijatel, od kodi prideš, da še tega ne veš?“ ga zavrne strežaj, „to je palača slavnih grofov

Barmekovičev.“ Moj brat je slišal že večkrat praviti, kako so grofi Barmekoviči bogati in dobri ljudje, zato je prosil vratarja, naj bi mu kaj dali v Boga imè. „Le not pojdi,“ reče vratar, „in grofa samega prosi; on ti bo gotovo kaj dal.“

Moj brat se je čudil nad toliko priljudnostjo vratarja, ter šel vesel skozi vrata v grad. Iz dvorišča se je videl velik in krasen vrt, na sredi vrta pa je stala mala hišica, kakoršne ima gospôda, da se po leti v njih hladi. Moj brat obrne svoje korake proti tej hišici. Bila je kaj lepa in vsa v bršlin in vinske trte zapletena. Moj brat stopi v hišico in vidi v sredi dvorane starega, častitljivega moža z dolgo sivo brado sedeti, in Marka si je mislil, da mora to grof sam biti. V resnici je bil to grof Barmekovič, in ko vidi mojega brata vstopiti, ga je prijazno pozdravil, in vprašal kaj želi. „Milostni gospod,“ reče moj brat ponižno, „jaz sem reven mož in potreben podpore od tako slavnih gospodov, kakor ste vi.“ Grofu se je moj brat precej zasmilil. Kar začudil se je nad njim in rekel: „Ali je mogoče, da se kakemu človeku slabo godi, dokler sem jaz v Bagdadu? Tega ne trpim!“ Moj brat je bil že vesel, misleč, da bo veliko darilo dobil, zato je začel grofa blagoslovljati in mu srečo vošiti. „Nobeden ne sme reči,“ pravi grof, „da sem vas jaz zapustil.“ — „Gospod“ reče moj brat, „prisežem vam, da danes nisem še nič jedel.“ — „Ali res? zakliče Barmekovič, „o ti ubogi revež! haló strežaj, prinesi skledo, da si rokè umijeva!“ Čeravno ni nihče vode prinesel, in moj brat ni videl ne sklede ne vode, vendar si je začel grof roke meti, kakor bi kdo vodo nanje vlival; ko je to delal, zaklical je

še mojemu bratu: „Pojdi vendar sem, da si z mano vred roke umiješ!“ Marka je zdaj spoznal, da se hoče grof z njim šaliti, in ker je vedel, da se takim gospodom človek ne sme zameriti, zato je še on pristopil, in si ravno tako rokè mel, kakor grof. „Dobro je,“ reče grof, „zdaj nama pa prinesite kaj jesti, in ne pustite naju dolgo čakati!“ Čeravno niso ničesa prinesli, saj še nikogar blizo ni bilo, da bi bil to zapoved slišal, delal se je grof vendar, kakor bi imel skledo pred sabo in jedel. Segel je kakor v skledo, nesel v usta, prežvekaval in rekel Marki: „Le jej, prijatel, pa nič se ne sramuj, misli si, da si doma. Tako lačen človek, kakor si ti, se ne smé dati siliti k jedi.“

„Saj jém, gospod“ reče moj brat in prežvekuje prazne sline, „k temu me ni treba siliti.“ — „Ali ni dober ta moj kruh?“ praša grof, ali ni izvrsten?“ Moj brat ni videl ne kruha ne mesà, pa je vendar rekel: „V resnici, tako dobrega in lepega kruha še nisem jedel.“ „Le jej ga, da se boš najedel“ reče grof, „povem ti, moja kuhinja je draga pa dobra . . . .“

Sto pet in osemdeseta noč.

Ko je grof dosti pohvalil svojega peka in svojo kuharico, zaklical je: „Halo! strežaj, prinesi nama zdaj še kaj druzega!“

Čeravno ni nihče nič prinesel, rekel je grof mojemu bratu: „No, moj gost, zdaj pa še to jed pokusi in povej, če si že kedaj jedel boljšega koštruna?“ — „Nikoli še ne,“ reče moj brat, zato pa tudi pridno jèm.“ — „To je lepò,“ reče grof, „pro-

sim te, le pridno jej, in nič ne pusti, ker ti je moja kuhinja tako všeč.“ Potem je poklical grof gos s sladko repo, grahom in suhimi figami.

„Gos je prav mastna“ reče grof Barmekovič, vzemi samo eno bedro in eno perutnico. Preveč se gosi ne smeš najesti, ker pridejo še druge jedi.“

Poklical je res še več drugih reči, pa se ve da nobene niso prinesli, in moj brat se je delal, kakor bi jedel, ter je bil pri tem lačen, kakor volk. Najbolj je hvalil grof jančka s salato. „Taka jed,“ rekel je, „se le pri meni dobi; le pridno jej, da ne boš lačen.“ To rekši, pomoli roko mojemu bratu pod nos, kakor bi mu hotel kos jančka dati; „tu vzemi,“ reče, „in pokusi, če ni izvrstna jed.“ Moj brat je usta odprl in se delal, kakor bi jančka z veliko zadovoljnostjo požiral.

„Saj sem vedel, da ti bo všeč,“ reče grof. „Take jedi ni več na svetu,“ pristavi Marka. „Zdaj prinesite pa še sadja!“ zakliče grof. „No, ali ni moje sadje prav dobro in okusno?“ praša mojega brata. Marka je začel hvaliti jabelka, hruške, pomeranče, breskve in razno drugo sadje, pa še nobenega videl ni. „To je vse na mojem vrtu zrastlo“ reče grof, in na novo je začel brata siliti, naj jé: „za človeka, ki danes še ni nič jedel, si ti prav malo snedel.“ — „Gospod,“ reče Marka, „tako sem sit, da ne morem nič več.“

„Zdaj bova pa še vino pila,“ reče grof. Moj brat je bil te norčarije že sit, ker so ga že čeljusti bolele od praznega prežvekovanja, zato je rekel, da ne potrebuje vina, in da je za njega voda dobra. „Kaj boste vodo pili,“ reče grof, „na moje zdravje morate en glaž vina izpiti.“ Na to ukaže vina pri-

iesti; pa so ga tako malo prinesli, kakor prej različne jedi. Grof se je pa le delal, kakor bi pil, in še Marki ponudil piti. Moj brat se je delal, kakor bi imel kozarec v roki, pogledal je proti oknu obrnjen, kako barvo ima vino, ga potem poduhal, in na usta nastavil, ter pil. „To vino je dobro," reče moj brat, „pa ni posebno močno." — „Počakaj," reče grof, bomo precej močnejšega dobili. No, kako se ti pa to dopada?" To rekši, mu pomoli roko pod nos, moj brat dela, kakor bi glaž vzel in pil. Tako je mojemu bratu še večkrat piti ponudil, in Marka se je delal, kakor bi bil že pijan. Začel se je po sobi opotekati, in nazadnje je dal grofu tako klofuto, da se je ta kar na tla zvrnil. „Ali noriš?" je zavpil grof nad njim. „Brez zamere, gospod," reče moj brat, „čemu pa ste mi dali tako močnega vina, da sem se upijanil; saj sem vam rekel, da je za me voda dobra, saj sem zadovoljen, da sem se najedel, in ne potrebujem vina."

Grof ni bil nič hud na mojega brata, ampak začel se je na vse grlo smejati. „Vi ste že vrli mož in po moji volji" rekel je Marki . . . . ."

„Pa saj je že dan," opomni Lunica; indiški kralj Riar pa je takoj vstal. Drugo noč je pravila kraljica naprej:

Sto šest in osemdeseta noč.

Grof Barmekovič je zdaj začel mojega brata božati, kakor bi bil njegov najboljši prijatel. „Tega ti nič ne zamerim, da si me udaril," mu reče. „jaz hočem, da sva zanaprej prijatla, in da zmirom pri meni ostaneš. Ti si bil tako prijazen, da si se pustil

toliko časa za norca imeti; zdaj bova pa v resnici jedla.“ Zdaj je plosknil z rokami, in priletelo je več strežajev. Brž jim ukaže mizo pogrniti in nanositi raznih jedil. Prinesli so ravno tiste jedi v resnici, ktere sta prej samo v domišljiji pokušala. Moj brat se je izvrstno najedel. Po obedu so prinesli dobrega vina, in prišli so godci, ter lepo zagodli za kratek čas. Potem je pustil grof mojega brata od glave do nog novo obleči, da je bil kakor gospod.

Marka je ostal pri grofu in ta mu je toliko zaupal, da ga je naredil za svojega oskrbnika, tako da je imel prvo besedo za grofom. V tej lepi službi je ostal dvajset let. Ko je pa stari grof umrl, polastila se je žlahta njegovega premoženja; mojega brata so stran spodili in mu do zadnjega krajcarja ves denar pobrali. Ubogi Marka se je podal na božjo pot; pa vjeli so ga razbojniki z drugimi romarji vred. Tisti razbojnik, ki je mojega brata vjel, začel ga je pretepavati, da bi kaj denarja iz njega izvabil. Moj brat mu je rekel, da nima nič, in da ga prav zastonj tepe. Razbojnik je bil ves srdit, da pri mojem bratu ni ničesar dobil, zato je vzel nož in mu ustnice prerezal, tako da je imel potem preklane žnable, in za to so mu rekali „ta žnablasti Marka.“

Tisti razbojnik je imel lepo ženo, in kedar je šel na rop, pustil je mojega brata pri njej samega. Žena je mojega brata rada imela, ker se jej je smilil, in postregla mu je z vsem, kar je imela. Tudi svojo ljubezen mu je ponujala, pa moj brat si ni upal, kaj tacega storiti, ker bi se znala žena skesati in ga izdati; zato se je žene

kolikor moč ogibal. Ona pa je le toliko bolj norela tako da je naposled njen mož sam to zapazil. Razbojnik je bil zdaj tako ljubosumen, da je mojega brata do dobrega pretepel in ga potem na velblodu nesel na eno visoko goro, kjer ga je pustil na pol mrtvega ležati. Romarji so ga tam našli in meni povedali, da tam leži. Jaz hitro grem, mu rane zavežem in mu dam zdravil, ter ga spravim k meni domu.“

„To vse sem pravil cesarju Mostabili,“ pristavil je brivec. Cesar se je začel smejati in rekel je! „Zdaj pa že verjamem, zakaj so ti dali priimek „ta tihi brivec,“ ker res malo govoriš. Zdaj ti pa ukažem, da moraš hitro to mesto zapustiti, pa nič ne prašaj, zakaj, in ne prikaži se mi več pred oči.“ Kaj sem hotel storiti? Moral sem se vdati cesarskemu povelju, in hodil sem več let po tujih deželah okoli. Ko sem zvedel, da je cesar Mostabila umrl, šel sem v Bagdad nazaj, in tam sem le še enega od svojih bratov pri življenji našel. Ko sem v Bagdad nazaj prišel, poklicali so me k tistemu kruljevemu, ki je bil prej tukaj, da sem ga rešil iz sodnikove hiše, kakor vam je sam pravil. Vi ste priče, kako je slabo od mene govoril ta nehvaležni človek. Namesto zahvaliti se za mojo dobroto, šel je v tuje kraje. Ko sem zvedel, da je šel iz Bagdada proč, šel sem ga po svetu iskat. Dolgo ga že iščem križem sveta, in ravno danes sva vkup trčila. Pa nisem verjel, da je tako hud na mene.“

Sto sedem in osemdeseta noč.

To historijo od kruljevega moža in od brivca je povedal žnidar kažgarskemu kralju.

„Mi, kar nas je okoli mize sedelo," dostavil je žnidar, „smo bili take misli, da je ta brivec res klepetulja, ki preveč govori. Vendar nismo nič rekli, in smo jedli in pili naprej. Potem pa smo šli vsak na svoj dom.

Ta večer je bilo, da sem tega grbastega godca pred svojo štacuno našel; bil je malo pijan, pa lepo godel je vendar. Zato sem ga vzel seboj domu, da bi še moja žena kako veselje imela. Moja žena je spekla rib, ena koščica je godcu v grlu obtičala, da se je zadavil. Midva z ženo sva vse poskušala, da bi ga spet oživila, pa vse je bilo zastonj. Vsa prestrašena in zbegana nad to nesrečo sva premišljevala, kako bi se mrliča znebila, in nesla sva ga k temu judovskemu zdravniku. Zdravnik ga je potem mokarju skozi dimnik doli spustil, mokar pa ga je na cesto nesel, in tam je trgovec ob njega trčil, in potem so mislili, da ga je on ubil. To sem vam imel povedati, vaše veličanstvo, — pristavil je žnidar, — zdaj pa razsodite, ali smo vredni vaše milosti ali vaše jeze, ali življenja ali smrti."

Kralj Kažgare je bil s to historijo zadovoljen, in žnidar pa njegovi tovarši so bili rešeni. „Res je ta historija od kruljevega in od brivca pa od njegovih bratov lepa, in še bolj čudna, ko ta od grbastega godca," rekel je kralj; prej pa, ko vas štiri izpustim, in prej ko grbastega godca pokopati dam, hočem še tistega čudnega brivca videti, ki je vam življenje

rešil. Ker je v našem mestu, ga bomo menda kmalo našli.“

Žnidar je na blizo vedel, kje je brivec na stanovanji, zato sta ga šla z enim bričem iskat. Kmalo sta pripeljala brivca pred kralja. Brivec je bil že star možicelj z belo brado; imel je velike ušesa in dolg nos. Kralj se je nasmejal, ko ga je zagledal. „Vi molčeči mož“ ga ogovori kralj, „slišal sem, da znate lepe historije praviti; ali mi hočete ktero povedati?“ — „Vaše veličanstvo,“ reče brivec, „pustimo zdaj historije, pa povejte mi, vas prosim, kaj ta trgovec, in ta zdravnik in ta mokar in ta žnidar in ta mrtvi godec tukaj delajo?“ Kralj se je nasmejal nad tem predrznim vprašanjem, in rekel: „Kaj to vas briga?“ — „Gospod,“ reče brivec, „to mene toliko briga, da bo vaše veličanstvo vedelo, da jaz nisem „klepetulja,“ kakor mi ljudje pravijo, ampak da malo govorim in da mi po pravici gre priimek „tihega moža.“

Pri teh besedah je Lunica ostrmela nad belim dnevom, ki je skozi okno pogledal, in umolknila. V prihodnji noči pa je povedala naprej:

Sto osem in osemdeseta noč.

Kralj Kažgarski je bil tako dober, in je dovolil, da so brivcu povedali celo historijo od grbastega godca, kako se je najprej zadavil, kako ga je potem zdravnik čez stopnice doli zatočil in potem skozi dimnik k mokarju doli spustil, kako ga je potem mokar s kolom pobijal in potem na ulice nesel, in kako ga je tam trgovec s pestjo tolkel. Ko so bili s pripovedovanjem pri kraji, začel je brivec z glavo

majati kakor bi nečesa prav ne razumel. „V resnici,“ vsklikne, „ta historija je čudna; vendar bi si jaz tega mrliča rad en malo ogledal.“ Na to se približa mrliču, se vsede k njemu na tla, položi njegovo glavo v svoje naročje, in ko ga je na tanko ogledal, zasmejal se je na enkrat tako na vse grlo, da je znak padel, ne premišljivši, da je pred kažgarskim kraljem. Še vedno smejoč se, stopi na noge in pravi: „Po pravici se reče, da smrti ni brez bolezni. Ta historija od tega godca je v resnici vredna, da se zapiše.“

Vsi okoli stoječi so mislili, da je brivec znorel, ker je take neumne kvasil in se tako smejal. „Ti molčeči mož,“ ga praša kralj, „zakaj se pa tako smeješ?“ — „Gospod,“ reče brivec, „jaz prisežem pri Mahomedovi bradi, da ta grbasti godec ni mrtev; on je še živ, in če to ni res, potem recite, da sem jaz največi norec na svetu.“ Brivec je imel zmirom škatljo pri sebi, v kateri je imel različne zdravila. Iz te škatlje vzame eno majhno flašico z balzamom, in s tem več časa mrliča po vratu drga. Potem vzame take klešče, odprè mrliču usta, seže s kleščami v grlo in potegne iz njega tisto koščico, ki mu je not obtičala. Pri tem mrlič kihne in začne migati z rokami in z nogami, ter odprè oči.

Kažgarski kralj in vsi okoli stoječi, ki so to videli, začudili so se na moč, toliko nad godcem, ki je en dan in eno noč kakor mrtev ležal in se zdaj oživel, kolikor nad modrostjo in spretnostjo brivčevo, ki se je zdaj naenkrat pokazal kakor izvrstnega moža. Kralj je ves vesel ukazal, da se mora zapisati historija od grbastega godca, pa tudi historija od brivca. Pa to še ni bilo zadosti; kralj

je pustil žnidarju, mokarju, zdravniku in trgovcu vsakemu eno lepo obleko dati, da bi se te čudne prigodbe še dolgo spominjali. Brivcu pa je dal letno plačo ali penzijon, in moral je pri njem ostati.

Tako je končala kraljica Lunica to dolgo vrsto historij, ki so se začele z grbastim godcem. Ker pa se je že daniti začelo, umolknila je lepa kraljica. Njena sestra Srebernica pa je rekla: „Moja kraljica, ta historija je bila res lepa, in toliko bolj sem je vesela, ker me je nje konec tako iznenadil. Jaz sem mislila, da je bil grbasti godec res mrtev.“

„Tudi mene je to iznenadilo, da se je godec še oživil,“ reče na to kralj Riar, „pa tudi historija od brivčevih bratov so bile lepe.“ — „Pa historija od kruljevega moža je bila tudi smešna,“ reče Srebernica.

„No to me veseli,“ reče kraljica, „da so bile vama historije všeč. Pa jaz vèm še lepše historije, in če bi me kralj živeti pustil, povedala bi jutri historijo od lažicesarja Ilije Šahovskega in od cesarja Arešida; ta se vama bo gotovo dopadala.“ Kralj Riar, ves zadovoljen z dosedajnimi historijami, se je kar naprej veselil na to obljubljeno historijo, in ni mislil na to, da bi kraljico umoriti dal.

On vstane in gre po svojih opravkih.

Sto devet in osemdeseta noč.

Historija od lažicesarja Ilije.

Lunica pričela je v prihodnji noči historijo od lažicesarja tako:

„Harun Arešid, cesar v Bagdádu, zbral je enkrat okoli sebe štir in dvajset svojih prvih dvor-

nikov, med njimi ministra Žafarja Barmekoviča, ministra Ibrahim Nedima, pesnika Abula Nevo, in svojega spremljevalca Radoslava. Pogovarjali so se o učenih stvareh, kako se piše, kako se govori v zboru, kako se pesmi delajo i. t. d. Vsak je povedal eno historijo, ali pa je zapel kako pesem, ali je dal kako uganjko, in tako je prišla ura polnoči. Gostje so zdaj odšli; le Žafarja in Radoslava je cesar pri sebi obdržal. „Vsedi se, Žafar!“ veli cesar; „ali veš, Žafar, čemu sem te nazaj poklical?“ — „To veste pač vi in Bog,“ reče Žafar. — „Veš kaj,“ reče cesar, „meni je v glavo padlo, da bi se mi nicoj to noč preoblekli in se vozili na čolnu po reki Tigru. Meni je strašno dolg čas, in čeravno smo se nicoj dobro zabavali, vendar je meni nekaj pusto, in rad bi se en malo raztresel. Zdaj je ravno poletni čas, ko je tako prijetno, po vodi voziti se v nočnem hladu, kakor to delajo bogati in revni ljudjè.“ — „Mogočni vladar,“ reče minister, „meni je vse prav, kar vi ukažete; tebi pa nihče zabraniti ne more, ali se hočeš po Tigru voziti po noči ali po dnevi.“ — „Dobro, pa se pripravimo na pot.“ — Takoj so se cesar, Žafar in Radoslav preoblekli v trgovce in šli so proti vodi. Ko na breg pridejo, so se močno začudili, ker niso videli v vodi nobenega čolna in nobenega človeka na obalih; ob takem času je bilo druge krati več ko sto čolnov in malih bark v vodi, in ljudje so se za kratek čas sèm in tje vozarili. Ker je namreč v Bagdadu po leti zelò vroče, imajo prebivalci navado, da se po noči na čolnih po reki Tigru vozijo in tako hladé, ker po dnevi zavolj vročine ne morejo iz hiše. To pot pa, kakor rečeno, ni bilo videti nobenega čolna.

Cesar se je nad tem zelò čudil in rekel je ministru: „Zakaj je voda tako prazna in mrtva? Kdo brani ljudem, da se ne vozijo po reki, kakor zmirom?“ — „Ljudje niso zmirom dobre volje,“ reče Radoslav, „in le taki se zamorejo po noči okoli voziti, ki imajo potem po dnevi čas za spati. Revnim ljudem pa, ki morajo čez dan trdo delati, se ne ljubi, da bi se po noči okoli vozili, ker so trudni in gredó raje spat. To bo najbrž uzrok, da ni nobenega človeka blizo.“

„To že velja za revne ljudi,“ reče cesar, „pa kje so trgovci, bogatini, uradniki?“ — „Meni je to nerazumljivo,“ pristavi Žafar. — „Poglejmo, če najdemo kak čoln, da se gor vsedemo.“ Med takimi pogovori so hodili poleg vode gori in doli. Naenkrat zagledajo majhen čoln, na kterem je en star mož spal. Cesar pošlje Radoslava, naj moža zbudi. Čolnar pride in praša, kaj hočejo. Cesar mu reče naj roko pomoli. Čolnar stegne odprto roko in cesar mu položi vanjo dvajset cekinov z besedami: „Tu vzemi; zdaj nas moraš pa nekaj ur po vodi voziti.“ — „Le not stopite,“ reče čolnar, „pa Bog nas varuj nesreče!“ Ne vedé, kaj te posledne besede pomenijo, stopijo vsi v čoln.

Čolnar zapelje v sredo vode in vozi počasi navzdol. Na enkrat zagledajo velik čoln sebi naproti priti; na tem čolnu je bilo videti veliko ljudi, in imeli so baklje v rokah, tako da se je vse natanko videlo. Ko brodnik, ki je cesarja vozil, to zagleda, zavpil je ves prestrašen: „Bog nam pomagaj, naša zadnja ura je prišla! Prokleta lakomnost me je zapeljala, da sem tistih dvajset cekinov vzel in se v tako nevarnost podal!“ Tako je klel in

tožil naprej in dolžil še cesarja in njegova dva tovarša, da so ga zapeljali, kajti brodnik je mislil, da so navadni trgovci. Cesar se je začel smejati in mu rekel: „Ljubi moj brodnik, zakaj nas tako zmerjaš?“ — „Kaj bi vas ne zmirjal,“ pravi čolnar, „ker ste me spravili v tako brezno bréz rešitve!“ — „Nič se ne bój,“ reče cesar, „nič več se ti ne bo hudega zgodilo, ko nam.“ — „To sam vem,“ dé brodnik, „glavo mi bodo odrezali, kakor vam, potem bomo se ve da vsi štirje enako srečni.“ — Kdo nam bo glave odrezal?“ „Ali ne vidite onega čolna tam? Gospodar tega čolna nam bo to naredil.“ — „Kdo pa je ta?“ — „To je cesar Harun Arešid. On je na znanje dal, da kdor se bo po noči po Tigru vozil, pustil bo vsakemu glavo odrezati. Tej kazni ne bomo ušli.“ — Cesar Arešid praša čolnarja: „Če si to prepoved poznal, zakaj pa nam tega nisi poprej povedal?“ — „Ko ste mi dali tistih dvajset cekinov,“ pravi brodnik, „zapeljala me je lakomnost, ker sem silno reven; zato vam nisem nič povedal. Ali niste slišali, ko sem rekel: „Bog nas varuj nesreče!“ Cesar reče na to: „Kaj se dá zdaj storiti?“ „Sam Bog nam zamore še pomagati, nobeden drug,“ reče starček in začne jokati in moliti, ter grevengo obujati.

Ta mož se je cesarju tako smilil, da mu je dal še dvajset cekinov, rekši: „Prijatel, v oni le temni zaliv nas pelji, in oni čoln se bo mimo nas peljal, ne da bi nas videl.“ Brodnik je vzel ponujenih dvajset cekinov in zavil na tisto stran, kamor mu je cesar pokazal. Tam je stala poletna hišica na kolèh, in koli so stali v vodi. Pod to uto, med te štiri kole skriti se, je bila zdaj najboljša misel,

in brodnik je res v to zavetje zavozil, še prej da so ga iz onega čolna videli. Iz tega skritega zavetja so vsi štirje gledali na veliki čoln, ki se je ravno zdaj ves razvitljen mimo njih peljal. Ta čoln je bil ves pozlačen. Ljudje, ki so na čolnu stali, bili so vsi oboroženi z meči, sabljami, loki in sulicami. Na zadnjem koncu čolna bil je narejen krasen prestol, z žlahtnim blagom prepredžen, z biseri in demanti obsejan. Na tem prestolu je sedel en mlad mož v najlepših oblačilih, malomarno vzad naslonjen. Ta mož je bil lepe postave, čez čelo je imel srebern trak prevezan, pretkanega z biseri. Na njegovi desni strani stal je mož, ki je bil ves ministru Žafarju Barmekoviču podoben, na levi strani pa je bil en tak, kakor minister Ibrahim Nedim. Pred njim pa je stal prav en tak, kakor Radoslav. Za njim je stalo dvajset mladih mož. Rob od barke je bil ves z demanti obsejan, ki so se tako svetili kakor zvezde na nebu.

Pred tistim mladim možem je stala mizica, in na njej dve posodi, v katerih so bile lepodišeče rože vrtnice; na sredi mize pa sta stala dva zlata svečnika, in v njih so gorele voščene sveče.

Dvajset krasno oblečenih veslarjev je imelo vesla v rokah, in gnali so čoln kakor blisk proti vodi navzgor.

Cesar sam se je začudil nad to lepoto, nad tem prijaznim razgledom. In ko se je še čudil, slišal je enega moža na sprednjem koncu barke vpiti: „Vi vsi ljudje, bogati in revni, gospodje in hlapci, domači in tuji, ubogajte našega svetlega vladarja, zakaj, on je prvi vsih cesarjev in kraljev, on je vir dobrote, pomoč vsem revežem, ki ga opevajo vsi

modrijani in pesniki, on je vir moči in slave, on je veliki duh, naš vzvišeni cesar Harun Arešid. On ne dovoli, da bi se vi po Tigru za kratek čas okoli vozili, ali pa vaše okna odpirali; kdor se temu zoperstavi, zgubil bo glavo in premoženje.“

Ko je tisti mož to klical, ogledoval je cesar Arešid ves čas tistega mladega moža, ki se je pustil kakor cesar častiti in okoli voziti. Moral si je priznati, da je to lep in plemenit obraz, ki ga ima ta človek, zato je prašal Žafarja, če tega človeka pozna. „Prav nič ga ne poznam,“ reče minister. „Pa ti povem,“ reče cesar, „ta človek se zna na tanko tako obnašati, kakor je na cesarskem dvoru navada; in veš, čemu se še čudim? temu, da stoji na njegovi desni strani ravno en tak človek, kakor si ti; in oni, ki spredaj stoji, je našemu Radoslavu tako podoben, kakor krajcar krajcarju. Vsi drugi pa se znajo prav tako obnašati, kakor moji ljudje na dvoru. Jaz se kar načuditi ne morem.“

Gledali so za tem čolnom tako dolgo, da se je na nasprotnem bregu ustavil. Lažicesar je stopil zdaj na suho zemljo in se vsedel na konja; mnogo strežajev z bakljami je hodilo pred njim in za njim. Pred vsemi spredaj pa je hodil trobentač in klical, kako slaven da je ta gospod, ki za njim pride.

Ko je cesar videl, da ni nobenega več blizo vode, ukazal je tje veslati in se tam ustaviti. Hoteli so iti za klativitezem, ki se je imenoval cesarja; pa niso več našli sledu, kam se je obrnil, zato so šli v cesarsko palačo nazaj. Prej da so šli, dal je cesar brodniku še dvajset cekinov in mu rekel: „Jutri nas le zopet tukaj počakaj, prišli bomo zopet, da nas boš vozil. Dobil boš dobro plačo.“ Brodnik

je obljubil zavoljo tako dobrega zaslužka, čeravno se je zavolj prepovedi nekoliko bal; pa šel je vendar ves vesel domu, saj je imel v aržetu šestdeset cekinov, to je lep denar, ki ga prej v pol leta ni toliko zaslužil; za drugi dan pa je migal ravno tak lep dobiček. Dobro se je poneslo!

Sto in devetdeseta noč.

Dogodki te noči niso dali cesarju spati; vse, kar je videl, zdelo se mu je, kakor uganjka. Ko se tedaj dan naredi, vstane, moli juterno molitev in si pusti zajuterk prinesti. Kmalo pride tudi Radoslav in ogovori cesarja: „Milostni vladar, ministri in dvorni svetovalci so že vsi zbrani in lepò jih je videti v njih častitljivih oblačilih; samo tebe še manjka; pojdi med nje in razveseli jih s svojim prihodom, pokaži se vojnikom, ki te ljubijo, sodi svoje podložne, ki so ti vdani, in razsipaj svoje dobrote med bitja tega sveta.“ Cesar vstane, se ogrne s cesarskim plajščem, postavi krono na glavo, vzame žezlo v roko in se podá v dvorano med svoje svetovalce, ter se vsede na tron. Velikaši, generali, ministri, modrijani, svetovalci in pesniki so stopili okoli njega. Prvi vežni stražnik je zdaj zaklical: „Bog poživi našega cesarja!“ in vsi so vpili za njim: „živio!“ Pristopil je zdaj drug uradnik in rekel: „Ti, ki si dospel na vrhunec slave in moči, bój se napuha, jutri je tvoje slave konec. Samo Bog je večno mogočen; svet pa se vedno spreminja, tudi kralji pridejo in grejo. Govori z mano: Čast in hvala bodi večnemu Bogu!“

Na to je pristopil še duhoven in je bral nektere molitve.

Ko je duhovnik skončal, začel je cesar reševati svoje opravke, delal sodbe, vslišal ali odbil prošnje, in kar je še tacega. In tako je imel skoraj celi dan opraviti; in težko je pričakoval noči. Konečno so se prikazale prve zvezde in zapel je petelin, kakor bi hotel reči: „Vi ljudje pojdete zdaj spat, nad vami pa čuje Bog, ki nikoli ne spi.“ Cesar pokliče zdaj Žafarja in mu reče: „Minister, zdaj gremo, da vidimo novega cesarja.“ Žafar se nasmeje in praša, od kdaj sta dva cesarja, en nov in en star. „Se ve da sta,“ reče cesar, „tisti mladi mož, ki smo ga sinoči na barki videli, je novi cesar; on je boljši od mene, kajti vsaka nova reč je ljudem prijetna; saj veš, kako pesnik poje:

„Kar je novo, ljudstvo mika,
Staro nič več ne veljá;
Prešla je mladosti dika,
Osivela sva obà.“

Žafar, ljudje se naveličajo vsake stare reči, in prebivalci Bagdada bi morda radi imeli novega cesarja.“ — „Ti se motiš, vladar,“ reče minister, „tebe bodo ljudjè zmirom častili in ljubili, in vedno ti bomo zvesti ostali.“ Cesar je pustil zdaj trgovsko obleko prinesti, in oblekli so se vsi trije, kakor prej to noč, v trgovce. Tako preoblečeni podali so se zopet proti vodi, kjer jih je brodnik že čakal. „Dober večer!“ pozdravi ga cesar, ko ga zagleda, „tukaj imaš dvajset cekinov, ker si nas o pravi uri pričakal.“ Potem se vsedejo na čoln in odrinejo po vodi naprej. Niso se dolgo vozili, kar vidijo zopet tisto barko lažicesarja, ki se jim je približevala. Čolnar je hitro zasukal čoln v stran in pripeljal srečno zopet v tisto temno zavetje, od koder so že

sinoči ono barko opazovali. Videli so zopet lažicesarja, in okoli njega je stalo šestdeset oboroženih vojakov, bogato oblečenih.

Barka se je ustavila zopet tam, kakor sinoči in lažicesar s svojim spremstvom je stopil na breg. Cesar Arešid je ukazal brodniku, naj hitro za njimi vozi, ker je hotel lažicesarju slediti. Brodnik je zapeljal na breg, in ti trije so izstopili, ter hitro šli za lažicesarjem in njegovim spremstvom. Hodili so nekaj korakov od zad, pa oni jih niso videli, ker so imeli baklje, cesar in njegova spremljevalca pa so hodili v tami. Lažicesar je sedel na prelepem arabskem konju, ki je bil s srebernim sedlom in zlato brzdo osedlan; pred njim so maršírali vojaki v lepem redu, in trobentač je vpil na glas: „Kdor gre iz hiše, ali kdor pogleda skozi okno, njemu se bo vzelo vse premoženje in zgubil bo glavo. Ne zamerimo se kraljem!“

Nad tem klicom se je cesar smejal in rekel Žafarju: „Ali čuješ, kako grozi svojim podložnikom?“ — „Sreča, da mi nismo njegovi podložní,“ reče Žafar, „Bog nam ohrani le našega cesarja Arešida!“ — „Minister, varuj se,“ odvrne cesar, „oni tam je zdaj cesar.“ — „Saj ima res vso pripravo,“ méni Žafar, „in ko bi vas pri sebi ne videl, utegnil bi res misliti, da je tam cesarsko spremstvo. Toda, mogočni vladar, čemu pa hodimo za njimi, kam nas peljete?“ — „Mi pojdemo med njegovo spremstvo. Jaz pojdem za njim, kamor bo šel, in če je treba, celo noč, samo da vidim, kakošen konec bo to vzelo.“

Šli so tedaj za njimi in pridejo po dolgi poti slednjič pred veliko palačo zunaj mesta. Došli so

spremljevalce lažicesarja in pomešali se med nje. Pa kmalo so jih spazili, da ne spadajo med spremstvo; imeli so jih za trgovce, ter jih zgrabili.

Minister Žafar se je močno ustrašil in žal mu je bilo, da je šel s cesarjem. Na tihem zašepeče cesarju na uho: „Ti si nas v nesrečo spravil; ne rečem dvakrat, da nas bo ta človek umoriti pustil.“ — „Le potrpi,“ reče cesar, „potrpežljivega Bog ne zapusti.“

Med tem so briči te tri pred lažicesarja gnali in mu rekli: Mogočni vladar, ti trije možjè so se pomešali med nas; videti so tujci, pripeljali smo jih sèm, ti stori z njimi, kar hočeš.“

Lažicesar nad njimi zavpije in reče: „Potepini! kdo ste? kdo vas je sim poklical? Ali niste slišali moje prepovedi? Prisežem vam, če mi ne poveste resnice, pustil vam bom odsekati roke in noge. Ali ste tako predrzni, da se upirate mojim ukazom?“

„Mogočni cesar in vladar, pomiri se,“ ga ogovori cesar Arešid, „poslušaj nas, da ti povemo, kaka je z nami. Če nas poslušaš in potem izpustiš kakor nedolžne, príčalo bo to o tvoji pravičnosti; ako nas pa umoriti daš, kdo se bo zoper tvojo sodbo pritožil?“

„Dobro, bomo slišali. Kako se bodete zagovarjali?“ praša lažicesar. „Mi smo tujci tukaj,“ pravi cesar Arešid, „danes smo prvikrat v Bagdadu. Hodili smo po ulicah in trgih in na naše začudenje našli smo celo mesto prazno; prašali smo tedaj, kje so ljudjè, in rekli so nam, da se ljudstvo v tem času najraje po reki Tigru vozi na čolnih. Mi trije smo radi zraven, kjer je kaj ljudi in veselja, in šli smo k vodi; na bregovih smo našli vse polno ljudi,

ki so jedli, pili in dobre volje bili. Potem smo dobili čolnarja, ki nas je na to stran prepeljal. Naš čolnar je bil zaspan in vlegel se je v svoj čoln, ter zaspal; pa prej nas je še prosil, naj ga pred nočjo pokličemo, da nas bo v mesto nazaj peljal. Mi smo pa šli v senco in smo sami vsi trije zaspali, in se še pozneje zbudili, ko naš čolnar. Ta nas je začel zdaj zmirjati: „Ali vam nisem rekel, da me morate pred nočjo poklicati?“ — Mi mu rečemo: „No, kaj je hudega? Mi smo zaspali, in te nismo mogli zbuditi. Kaj pa je za to? Bomo pa tukaj spali.“ — „Tukaj nismo varni pred razbojniki,“ reče čolnar.

Na to odrine z nami v vodo. Bilo je že pozno v noči. Pripeljal nas je na ta breg. Od daleč smo videli baklje. „Poglejte,“ nam je rekel, „tam so baklje, eden se je oženil in gre zdaj domu. Pojdite za njim, pa boste lahko pri ženitovanju. Godba bo lepò igrala, in vi se boste do jutra dobro zabavali; in kedar se najeste in napijete tam, potem lahko greste, kamor hočete. V tej deželi je vse tiho in mirno, in se vam ni treba ničesa bati.“ — Zato, o gospod, smo šli za vami, misleči, da pridemo k ženitovanju. Zato smo se pomešali med vaše ljudi, in ti so nas prijeli. Od tiste prepovedi pa nismo nič slišali.“ — „Vaša sreča je,“ reče na to lažicesar, „da niste iz Bagdada doma, sicer bi vam vaša kazen ne odšla. Ker ste pa tujci, imel vas bom za svoje goste, bodite mi pozdravljeni in ne bojte se ničesa. Ostanite le celo noč pri meni.“ — „To je velika čast za nas,“ reče cesar, „in prisrčno se vam za to zahvalujemo.“ — „Žafar je pa cesarju na tihem rekel: „Prav dobro si nas izrezal.“ — „Molči!“ reče cesar.

Šli so tedaj z drugim spremstvom vred v palačo lažicesarja, ki je stala konec mestnih vrtov. To poslopje je stalo na mogočnih stebrih, kar je bilo kaj lepo videti. Vrata so bile iz črne dobovine in s pozlačenimi zapahi.

Sto ena in devetdeseta noč.

Lažicesar je stopil s konja in šli so vsi vkup v palačo. Prišli so v veliko dvorano, ki je bila lepo okinčana in krasno opravljena; mnogo divanov in stolov je stalo tik stene. Nad durmi pa so stale te-le besede:

„Blagor ovoj čudotvorni hiši,
Sreča, blagoslov mi tu počiva,
In però nobeno ne popiše,
Kar bogastva ova streha krije.“

Lažicesar se vsede potem na zlat prestol, ki se je ves lesketal od demantov in biserov. Nad tronom je bilo narejeno zelenkasto nebo iz svile z zlatimi zvezdami. Lepšega še ni imel noben cesar. Žlahtne dišave so razprostirale se po prostorni dvorani in širile omamljajočo vonjavo. Dvorniki so se vstopili okoli lažicesarja in cesar Arešid z Žafarjem in Radoslavom dobili so tudi dovoljenje, da so smeli v dvorano stopiti in se vsesti.

Lažicesar je zdaj dal svojim strežajem znamenje, in takoj so začeli pogrinjati mize in nositi razne jedi in pijače pred goste. Mlada ženska je nalila v svoj glaž vina in zapela:

„Kdor na svetu kolj živi,
Vince ga razveseli;
Zmerno škod'val ti ne bo,
Dušo zdravi in telò.“

Ponudila je potem glaž lažicesarju in on ga je izpil do dna. Kupica z vinom je šla po vrsti okoli od moža do moža, in vsi so pili. Ko pa pride vrsta do cesarja, Žafarja in Radoslava, niso hoteli piti. Lažicesar je bil nevoljen in jih je prašal: „Ljubi gostje, zakaj ne pijete, kakor jaz?“ — „Gospod, ne zameri,“ reče cesar, „nam trem se je enkrat nekaj strašnega pripetilo, in storili smo obljubo, da ne bomo nikoli več vina pili.“ — „Če je pa taka,“ reče lažicesar, „potem vas ne bom silil.“ Takoj je pustil prinesti dobrega piva, in ga jim ponudil z besedami: „Pokusite to pivo; prepričan sem, da noben kralj ne pije boljšega.“

Gostija je dolgo trpela, in cesar, ki se mu je vse to jako čudno zdelo, rekel je na tihem Žafarju: „Ne verjameš, kako sem radoveden zvedeti, kdo da je ta človek, da zamore take gostije dajati. Pri meni ni bilo še nikoli boljše pojedine.“

Lažicesar je videl, da se ta dva na tihem med sabo menita, zato ju praša: „Kake skrivnosti imata vidva med sabo? — „Ne zamerite, gospod,“ reče cesar, „midva vas nečeva razžaliti. Moj tovariš, ki je že star, in je že veliko poskusil na svetu, mi ravnokar pravi, da še nikoli ni videl take gostije in tacega bogastva kakor ga ti kažeš; tudi je rekel, da manjka samo še ene reči, namreč prijetne godbe in petja, kajti gostija brez godbe je kakor drevò brez sadu. Samo to so bile najine besede, gospod, druzega nisva nič govorila; zdaj pa veš najino skrivnost.“

Vino je šlo ljudem že v glavo, in lažicesarju je začelo tudi že vroče prihajati. Kar mu je cesar povedal, nad tem se je nasmejal. Precej ploskne

z rokama, in prišel je mlad zamorec, ter prinesel zlat stol. Za njim pride mlada ženska, tako lepa, kakor jo pesnik popisuje:

„Poglej, mladen'č to rožno liçe,
Poglej plamteče to okò,
Te krasne glej rokè, nožice,
To šibko si oglej telò,
Poglej to ljubo, drobno reč!
Kaj hočeš še lepote več?
Ne moreš druz'ga si želeti,
Ko le v naročji njenem vmreti."

Vstopivša priklonila se je pred novim cesarjem; pravi cesar pa, videti jo, je vskliknil: „Blagor materi, ki te je porodila!"

Lažicesar jej ukaže naj se vsede. Ona se vsede na tisti zlati stol, in mladi zamorec jej podá citre v roke. Ona strune malo prebere, pa jame igrati, da je vse poslušalce očarala. Posebno navdušeni pa so bili gostje, ko je zapela z milim in prijetno donečim glasom sledečo pesmico:

„Izdale so me moje oči,
K' jim skrivat' ljubezni mogoče ni;

Izdalo me je moje srcè,
Izdale so me moje solzè:

Solzica mi bledo lice rosí,
Srcè pa mi vedno krvaví,

En sam pogled ga je ranil takò,
Da nikdar mi zdravo več ne bo."

Ko je bila ta pesem končana, zakríčal je novi cesar z groznim glasom, in raztrgal si svojo obleko; moči so ga zapustile in padel je v omedlevico. Strežaji so hitro pritekli, da so ga zopet k zavesti spravili. Oblekli so mu tudi novo obleko. Ko se

je zopet zavedel, bila je mlada pevka že odšla; pa on se ni zmenil dalje za njo. Strežaj mu je napolnil čašo z vinom, in mladi mož je pil, in za njim vsa druga gospoda. Cesar pa in njegovi spremljevalci niso se mogli dosti načuditi temu prizoru.

Potem je vdaril novi cesar s palico na steno, in pritekel je v sobo en mlad zomorec in prinesel zopet en zlat stol, pa še lepšega, ko je bil prvi. Za njim je prišla ena mlada deklica, še lepša, kakor prva, in tudi bogatejši napravljena. Priklonila se je pred tronom. Cesar Arešid je bil kar očaran po njeni lepoti. Ukazalo se jej je, naj se vsede. Vzela je citre v svoje bele roke; te citre so bile iz črne dobovine in z zlatnino obrobljene; na vsakem voglu je bil en biser, tako velik ko golobje jajce. Začela je tako lepo igrati, da se je poslušalcem zdelo, kakor bi cela soba okoli njih plesala. Najbolj pa je vse očarala s to-le pesmijo:

„Kaj hočem čakati in trpeti,
Ko moje srce v plamnu gorí?
Kak' hočem tok solzá zapreti,
Ki žalost mi jih v prsih rodí?

Kaj maram še za svoje življenje,
Če pa ne morem živeti s tebó!
Le smrt prinese mi odrešenje,
Če tvoj spomin zatrla mi bo.“

Pri koncu te pesmi je novi cesar zopet grozno vskliknil, raztrgal si obleko in padel znak na tla. Strežaji so pritekli, poškropili ga z mrzlo vodo in dali mu zdravil, da se je zavedel; oblekli so ga v še lepšo obleko, ko prej. Na to je zopet jedel in pil, in vsi gostje za njim. Ko je kozarec dva ali trikrat okoli mize prišel, plosknil je zopet z rokama.

Ene vrata se odpró in vstopila sta en mlad zamorec in ena mlada deklica, ki je v lepoti prvi dve še prekosila. Staremu cesarju se je zdela lepa, kakor solnce na jasnem nebu, in rekel je Žafarju na tihem: „V resnici, tako lepe ženske še nisem videl.“ Ona se priklone pred svojim gospodarjem, kakor prejšni dve, in ko je en čas na citre igrala, zapela je to-le pesmico:

„Kedaj se bodeš omečila,
Nazaj mi dala prejšne dni?
Al' boš me še kedaj ljubila?
Al' za me več rešitve ni?

Pogosto kara svet me jezen,
Zvestoba se mi šteje v greh;
Pa moj zaklad je le ljubezen,
In nič ne iščem pri ljudèh.

Naj me sovraži, zaničuje
Prelepa moja ljubica!
Jaz vendar ljubim jo, spoštujem
Do zadnjega mi zdihljeja.“

Tudi ta pesem je novega cesarja tako pretresla, da se je na tla zgrudil, raztrgavši si obleko. Ko so mu pa raztrgano obleko slačili in novo oblačili, videlo se je njegovo telò, vse polno frišnih ran, ki so bile videti kakor od vdarcev. Ko je cesar Arešid to zapazil, rekel je na tihem proti Žafarju: „Videti je to prav lep in izobražen človek; pa zdaj sumim, da ni nič druzega, ko kak razbojnik; gotovo so ga pustili sodniki enkrat pretepsti, zato ima toliko ran na životu.“

Med tem, ko sta se ta dva tako pogovarjala, oblekli so strežaji lažicesarja na novo. On se vsede zopet za mizo in píje naprej.

Cesar in Žafar pa sta se še zmirom na tihem pogovarjala. Ko Ilija Šahovski to zapazi, pokaral ju je vnovič: „Ljuba gosta, povedal sem vama že prej, da se ne spodobi, da se vidva skrivej pogovarjata.“

„Gospod“ reče cesar, „ta mož, ki poleg mene sedi, je velik trgovec; on je mnogo po svetu hodil, in videl mnoge cesarske in kraljeve dvore; rekel pa mi je, da ni videl še nikoli kaj tacega, ko danes. Ti si ravnokar raztrgal tri žlahtne obleke, ki so gotovo težek denar stale; kaj tacega vsak ne stori, in mi bi radi vedeli, zakaj to delaš. Kedar pridemo na svoj dom, ne bomo nehali razširjati tvojo slavo in moč, ter bomo vse povedali, kar smo tukaj videli. Prašali nas bodo ljudjè, zakaj si raztrgal tako žlahtne obleke; tega jim pa ne bomo vedeli povedati, če nam ti uganjke ne rešiš.“

Ilija Šahovski reče: „Vse to bogastvo je moje, kakor tudi moja obleka, in kar raztrgam, dobodo moji služabniki, in še za vsako obleko pet sto cekinov po vrhu.“

Cesar reče na to: „Zares tvoja dobrota je tako velika, kakor tvoje bogastvo; zato je tvoje premoženje plemenito in blagor za vse ljudi.“

Te pohvalne besede so lažicesarju tako dobro dele, da je ukazal, Arešidu izplačati tisoč cekinov. Cesar Arešid je ustna potegnil na smeh in rekel Žafarju, naj denar spravi. Žafar je denar vzel, in rekel: „Postali smo pesniki, in jemljemo darove od kraljev.“

Na novo je začela kupica z vinom hoditi okoli mize; ljudje so pili, in bili so dobre volje. Ta trenotek se je zdel cesarju primeren, da je Šahovskega

vprašal, zakaj ima toliko ran po životu. Ilija pa mu na njegovo vprašanja ni dal nobenega odgovora. Cesar je zdaj ukazal Žafarju, naj ga on po tem vpraša. Žafar pa se je branil, češ, da ni pripraven čas za to. Zato mu je cesar zagrozil, da mu bo dal glavo odsekati, če ne praša.

Ko ju je novi cesar zopet na tihem med sabo govoriti videl, razjezil se je in rekel: „Kolikokrat vama moram še povedati, da se to ne spodobi, če se dva v veliki družbi na tihem med sabo pogovarjata. Jaz hočem vedeti, o čem sta se menila, pa le glejta, da mi resnico povesta, če ne, bo slaba za vaji.“

Žafar reče na to: „Gospod, videli smo rane na tvojem životu, ter se čudili, kaj te pomeni; menila sva se ravno, od kodi bi znale prihajati.“

Novi cesar se nasmeje pri tem vprašanji in reče: „Ker vas mika, zvedeti mojo historijo, hočem jo vam povedati; kajti moja historija je res čudovita.“ To rekši je globoko zdihnil in solze so se mu prikazale v očeh.

„Zapleten sem v čudne dogodke,“ pričel je praviti, „kakor boste sami spoznali, če vam vse povem. Povedal vam bom vse po pravici, in videli boste, kako nesrečnega človeka ljubezen stori. Ona, ki je moje srce ranila, prekosi v lepoti vse ženske, njene lepe črne oči, njene rožnate ustnice, njene visoko obokane obrvi, to je bilo njeno orožje, da me je premagala. Če se ne motim, pripovedujem svojo historijo mogočnemu gospodarju, cesarju Arešidu; zraven njega sedi minister Žafar, dobrotnik mesta, in pa cesarjev spremljevalec Radoslav. Če se ne motim, in ste res vi trije to, kar sem vas

zdaj imenoval, potem upam, da mi doide rešitev iz mojega trpljenja. Poln sladke nade gledam v prihodnost.“

Iz teh besedi se je videlo, da je Ilija svoje goste spoznal. Žafar pa ga je hotel zmešati in je rekel: „Vladar, mi nismo tisti, za kar nas imaš.“ — „Ne kliči me vladarja,“ reče Ilija, „ker vladar je cesar, jaz pa nisem cesar. To imè sem si samo za to dal, da bi vzbudil pozornost cesarja Arešida, da bi me pustil pred sebe poklicati, da bi mu jaz potem svojo historijo povedal, in on bi se me gotovo usmilil, ter skrbel za to, da mi srečno življenje nazaj dá.“

Cesar reče na to: „Ker si ti tako odkritosrčen, hočemo tudi mi povedati, da nismo trgovci, ampak cesarski dvorniki. Mi lahko vsak dan s cesarjem govorimo, in ti lahko pomagamo, če želiš k cesarju priti. Zato nam le povej svojo historijo, pa nič se ne boj, vse se bo izteklo na tvojo zadovoljnost.“

Sto dve in devetdeseta noč.

Lažicesar je pričel svojo historijo tako:

„Jaz sem Ilija Šahovski, in podedoval sem po svojem očetu velikansko premoženje: en milijon cekinov v čistem zlatu, dvajset grajšin, deset kopelj, dvajset oštarij, štirdeset drugih hiš, petnajst malinov, dvanajst vinogradov, in brezštevilno množico žlahtnih kamnov. Ko sem očeta pokopal, kakor se spodobi, plačal sem, kar je bilo kje dolga, in razdelil veliko denarja med reveže. Potem pa sem prevzel očetovo kupčijo, prodajal in kupoval sem namreč žlahtne kamne.

Ko sem necega dne sedel v svoji štacuni, prišla je k meni prelepa mlada gospodična, obdana od cele trope strežajev in služabnic. Povem vam, da luna na tihem nebu ni tako lepa, kakor je bila ta ženska. Prašam jo za imè. „Jaz sem tista“ reče, „ki možkim srca kradem.“ Bil sem ves očaran, in začel sem jej govoriti od ljubezni. Ona pa je rekla: „Ali ne véš, da govoriš s kamnom; moje srce je iz kamna.“ — „Tudi skala se omeči.“ rečem jaz, „in voda priteče iz skale.“

Nisem mogel pogleda od nje obrniti. Vsedla se je na stol, strežaji in služabnice pa so stali spoštljivo pri njej. Pozdravil sem jo tako:

„Pozdravljena bodi mila pomlad, ki si s tisoč cvetlicami stopila na moj vrt.“

Ona mi prijazno odzdravi. „Blaga gospoja,“ rečem jaz, „ali sem tako srečen, da vam zamorem s čim postreči?“ „Taka je,“ reče ona, „če me dobro postrežete, hočem vam hvaležna biti. Želela bi koravde iz demantov.“ — „Precej vam bom ktere pokazal.“ Prinesel sem jej ene za dve sto cekinov. „Te so preslabe,“ reče ona. Odbila je tudi take za štiri sto cekinov. Nosil sem jej zmirom bolj žlahtne in dragocene; slednjič jej prinesem koravde za sedemdeset tisoč cekinov. Ko te zagleda, zakliče: „Take sem že dolgo iskala; koliko stanejo?“ „Ne morem jih boljši kup dati, ko za sedemdeset tisoč cekinov; toliko tudi mene stanejo,“ rečem jaz. „Tedaj ti bom dala tisoč cekinov več.“ — „Od vas ne vzamem nobenega dobička,“ zavrnem jaz. „To ni prav,“ reče ona, „ti si trgovec in moraš od kupčije živeti.“ Ona vzame koravde, vstane in gre s svojim spremstvom domu; meni pa reče, naj grem

za njo na dom po denar. Jaz štacuno zaprem in grem za njimi. Prišli smo pred njeno palačo, nad ktere vrati je bilo zapisano:

„Mirna hiša, ne spusti jeze in skrbi skozi tvoje vrata; nesreča naj od tebe beži! Najlepša hiša je ona, ki je za vsakega odprta, in ki sprejema goste v svojih prostorih.“

Ko smo v hišo prišli, čudil sem se nad lepoto in bogastvom, ki je bilo tukaj nakopičeno. Prišla je k meni služabnica, ter me poklicala gori z besedami: „Gospodična so rekli, da se za vas ne spodobi, ko bi spodaj čakali; ona vas prosi, da bi prišli gor v sobo, in tam počakali, da pride blagajnik in vas izplača.“ Peljala me je v prelepo dvorano, kjer se skoraj nisem mogel nagledati lepih tabel, zrkalov, pozlačenih stolov in druge prekrasne oprave. Pa nisem dolgo tu sedel, kar pride druga služabnica, in mi reče, naj pridem v notranjo sobo. Prišel sem v lepšo sobo, v katerej je stal zlat tron, od zgor z zakrivali iz svile. Na tronu je sedela mlada gospodična, ki sem jo brž za tisto spoznal, ki je pri meni v štacuni bila. Moje koravde je imela že za vratoma, in demanti so se na njih tako svetili, kakor zvezde v temni noči. Njeno lice je bilo vzor lepote.

Pri tem pogledu bil sem tako ginjen, da mi je kar sapa zastala. Ona vstane, in mi pride naproti, ter reče: „Sicer so se fantje dekletom približevali; jaz pa to narobe delam in sama k vam pridem;“ s temi prijaznimi besedami mi podá roko. — „Krasota vseh deklet,“ rečem jaz, „moj jezik ne more razodeti čutil, ki mi navdajajo srcè pri pogledu na vas!“ — Ilija Šahovski,“ dé ona, „ne morem ti

dalje zakrivati, da te ljubim, in že davno sem želela s tabo govoriti.“ To rekši, mi položi roko na ramo. Jaz jo hočem k sebi stisniti in poljubiti; pa ona me posvari rekoč: „Ilija, ne bodi predrzen; do tega še nimaš pravice. Vedi, da sem iz plemenite rodbine, in da se za mene ne spodobi storiti najmanjšo reč zoper sramožljivost. Ali ne veš, kdo sem?“ — „Ne, lepa gospica.“ „Glej, jaz sem Vladoslava grofica Barmekovič, sestra ministra Žafarja grofa Barmekoviča.“ Pri teh besedah sem kar okamnel od strahu in srama, ker sem bil toliko predrzen, da sem hotel toliko imenitno gospojo tako po domače poljubovati. „Žlahtna gospoja,“ rečem tedaj, „pripišite mojo predrznost le svoji lepoti.“ — „Nič se ne bój,“ reče grofica, „saj bova kmalo mož in žena. Jaz sem popolnem svobodna v tem oziru; čeravno nisem polnoletna, vendar so mi dali prostost, da vzamem za moža, kogar hočem. Sodnik v Bagdadu je moj jerob, pa on nima nič besede; vedi, da si toliko, ko moj mož.“ Precej je poslala po sodnika, svojega jeroba, in po priče, in ko so prišli, jim je rekla: „Tukaj je zlatar Ilija Šahovski, ki me hoče za ženo vzeti, in dal mi je te koravde za ženitovanjsko darilo. Jaz sem s tem zadovoljna in hočem, da se ženitovanjsko pismo spiše.“

Sodnik se ni prav nič upiral, in pismo se je precej spisalo. Dala jim je bogatih daril, in potem so odšli. Na to je Vladoslava sklicala svoje služabnike in ukazala pripraviti ženitovanje. Poslali so tudi po duhovna, in še tisti dan je bila najina poroka vpričo mnoge odlične gospode. Po poroki pa je bila velika gostija, kjer smo se razveseljevali pri jedi, pijači, petji in godbi. Tudi moja nevesta je

zapela s svojim milim glasom, in pripravila je še mene, da sem eno zapel. Bilo je tako lepò, da nikoli tacega.

Drugo jutro pa se je začelo moje trpljenje, in to po moji lastni krivdi. Moja žena je hotela skušati mojo zvestobo, in ko sem bil sam v svoji spalnici, poslala je k meni lepo hišino. Ta lepa ženska začela se mi je na vse načine sladkati in me po tem in onem prašati. Jaz jo prašam, kje je moja gospa, in ona mi pové, da je gospa šla na sprehod v mesto. Sam vrag me je zapeljal, da me je ta hišina toliko zmotila, da sem jo poljubil. V tem hipu pa se vrata odpró, in not stopi moja žena, vsa razkačena, in imela je bič v roki.

„Izdajalec!“ zavpije nad mano, „ali so to tvoje prisege? Kar si mi za celo življenje obljubil, še en dan nisi mogel držati! Ta hišina je tedaj več, ko jaz! Jaz sem sama to žensko k tebi poslala, da bi te skušala, in videla sem vse. Nemarnež grdi, pošast ostudna, ali si vreden, da še dalje živiš?“ Na to je poklicala svoje hlapce, ki so me prijeli in zvezali. Poslali so po načelnika mestne straže, in ko pride, mu reče Vladoslava: „Tukaj imate tatu, ki smo ga vjeli, ko je kradel pri nas dragocenosti. Dajte ga tako dolgo tepsti, da bo svojo hudobijo obstal. Pa ne izpustite ga, dokler vam jaz tega ne dovolim.“

Na to so mi zakrili glavo in peljali me v ječo. Po celi poti so vpili: „tat! tat!“ Komaj v jetnišnico pridemo, pustil je načelnik prinesti palic in me ukazal tako dolgo tepsti, da bom svoj zločin obstal. Začeli so me neusmiljeno pretepavati po celem životu, in kolikor sem tudi kričal, da sem nedolžen, to

mi vse nič ni pomagalo, tepli so me tako dolgo, da sem prišel ob zavest in padel v omedlevicah na tla. Tacega nesli so me v neko temno ječo. Noč je prišla in moje rane so me grozno sklele, da sem zamolklo ihtel. Ko tako zdihujem, odprla se je stena, in skozi zid je prišla k meni mlada deklica, svetla kakor solnce. „Mladi mož,“ me ogovori, „nicoj to noč si mi delal veliko nepokoja. Dolgo sem že tukaj in dosti jetnikov sem že videla, pa nobeden še ni tako milo zdihoval, ko ti.“ — „Lepa, neznana žena,“ rečem jaz, „ko bi ti vedela, zakaj tako zdihujem, gotovo bi se ti smilil. Le poglej, kako so me raztepli.“ Pokažem jej svoje rane. Ona me milo pogleda, in reče: „Kako je vendar prišlo, da si tat postal?“ — „Jaz nisem noben tat,“ rečem na to, „prisežem ti, da nikoli nisem še nič ukradel, in nikomur nič krivice storil. Moje trpljenje izvira samo iz nesreče, iz nepovoljne osode.“ Prosila me je, naj jej povem, kako je to prišlo, in jaz sem jej vse po pravici povedal.

Ko je slišala, mi reče: „Ali se hočeš maščevati? Če hočeš, poslala bom enega svojih duhov nad nevsmiljeno Vladislavo, ki jo bo neznansko mučil, še jesti jej ne bo pustil.“ — „Tega pa ne,“ rečem jaz; „nečem, da bi se jej las skrivil, kajti ona je še vedno moja edina, ki jo ljubim, in moje srce je njeno; naj mi stori, kar hoče, jaz je ne pustim in ne pozabim.“

„To mi je nerazumljivo,“ reče bela žena; „ona te je izročila straži, da so te po nedolžnem nevsmiljeno pretepli; zdaj bi se lahko nad njo maščeval, pa se nečeš.“ — „Pomisli ti,“ rečem jaz, „kaj pregovor pravi: „Če te prijateljica vdari, to je sladko,

kakor grojzdje, in če kamne po tebi meče, mislil boš, da so jabelka.“ Vlile so se mi solze in rekel sem te verze:

„Bodi zdrava, moja draga,
Ki po tebi koprnim,
Ne bolé me tvoji vdarci,
Ker od tebe vse trpim.“

Bela žena se je nad tem nasmejala. „Ti imaš še nepokvarjeno srcè, da tako misliš, in to se mi dopade;“ rekla je tuja žena; „jaz bi te zdaj lahko iz ječe rešila, ti bi se podal k svoji ženi, našel bi jo spečo, in zbudila bi se v tvojem naročji. Pa bojim se, da se tvojega prihoda ne bo veselila, ampak da bo še vedno huda, in da te bo prašala, kdo te je rešil. Če jej poveš, da te je ena žena rešila, razsrdila se bo na novo, in poslala te bo zopet na mestno stražo, kjer ti bodo potem glavo odsekali. Da se za tako krivico maščujem, morala bi jaz potem enega svojih duhov k njej poslati, da bi jo trpinčil in do smrti mučil; na tak način bosta tedaj oba nesrečna. Pomagala ti bom drugače. Dala ti bom talizman ali čudotvorni kamen, kateri ima tako moč, da se vse zgodi, kar ti želiš. Ne bo se ti treba nikogar bati, vse ti pojde po volji, tvoja žena bo v tvoji oblasti, da jo lahko uničiš ali pa rešiš, cel Bagdad ti bo pokoren in nihče se ti ne bo ustavljal; cesarja samega lahko odstaviš in umoriš, samo če hočeš; mesto Bagdad lahko pokončaš, če se ti ljubi.“ S temi besedami nateknila mi je en zlat prstan na moj prst, in v tem prstanu je bil vdelan tisti čudotvorni kamen. Pristavila je še: „Če kako stvar želiš, samo ta prstan zasuči na prstu, tako da bo kamen v dlani, pa bo precej prišel moj

prvi duh, ki ima jako veliko moč. On je eden od tistih duhov, ki so se kralju Salomonu uprli; ta duh te mora vsako reč ubogati. Prstan s talizmanom ima tako moč nad njim. Le poskusi!

Sto tri in devetdeseta noč.

Zasukal sem prstan na znotraj, in precej se je prikazal tisti duh. „Tukaj sem gospod," reče, „kaj želite od mene?" — „Kako se kličeš?" — „Jaz sem Strahoman."

Bil je strašen videti; dva velika zoba sta mu molela iz ust, kakor prešiču. „Ali bi mi ti mogel sozidati eno lepo palačo?" ga prašam. „Kaj pak da," reče duh, „priskrbel bom tudi vso opravo, hlapce in dekle, hleve in konje, in vse bo tvoji besedi pokorno." — „Koliko mescev potrebuješ za to?" — „Čemu je treba od mescev govoriti!" — „No, koliko tednov?" — „Ni treba ne tedne, ne dneva; še v tej noči se bo vse naredilo," reče duh; „le povej, kam se naj palača postavi; če je že kako drugo poslopje na tistem prostoru, hočemo ga odstraniti. Palača bo še pred juterno zoro dozidana in gotova. Ali hočeš, da poderem cesarsko palačo, ali pa palačo ministra Žafarja Barmekoviča, pa na razvalinah naredim tvojo palačo? Samo govori!" — „Strahoman," rečem jaz, „cesar mi ni nič hudega storil in minister Žafar tudi ne. Če mi moreš palačo sozidati, tak jo postavi na konec mesta, kjer ne bo nikomur na potu. „Pojdi z mano," reče duh, in peljal me je iz mesta na majhen grič, tam je naredil za me šotor in prinesel mi jedi in pijače, da sem se okrepčal, in potem zaspal. Zbudim se,

ko se je ravno dan delal, in ko pogledam okoli sebe, vidim se v veliki palači, kakor jo tukaj vidite. Vse polno strežajev in služabnic je stalo okoli mene. „Čigava je ta palača?“ prašam Strahomana. „Tvoja je,“ reče duh, „in vsi služabniki, ki jih vidiš, so ti pokorni.“ — „Odkodi pa to pride?“ prašam dalje. „Gospod,“ reče Strahoman, „jaz imam na tisoče drugih duhov pod svojo komando, in mi lahko naredimo, kar hočemo. Vzel sem jih le nekaj, da smo to palačo sozidali; če hočete, vam naredimo še danes deset takih palač. Ali sploh še kaj želite?“ Jaz sem si najprej ogledal svojo palačo; moji služabniki so okoli mene stali in čakali, kaj jim bom zapovedal. Rekel sem Strahomanu, naj naredi čoln, da se bom po Tigru vozil, in precej mi je naredil tisti čoln, kakor ste ga videli. Naznanil sem po mestu prepoved, da se nihče ne sme po vodi voziti, in še iz okna ne pogledati. Ob enem sem si pridal ime cesarja, s tem namenom, da bi cesar Arešid o tem kaj zvedel, in da bi me pustil potem k sebi poklicati. Če mu svojo nesrečo povem, sem si mislil, se mu bom gotovo smilil, in pomagal mi bo, če bo le mogel. Zakaj on lahko ministru Žafarju ukaže, da gre k svoji sestri in jo prisili, da se z mano spravi. Ona mi je tako draga, da ne morem ni jesti, ni spati, ni življenja veseliti se, dokler ni zopet moja, in naj mi je storila še toliko krivico. Ne mogel bi se nad njo maščevati, še manj pa nad njenim bratom, ki od cele stvari nič ne vé. To ljubezen je ona pričela in zopet ona razdrla, Bog daj, da bi hotela ona zopet vse poravnati.“

Cesar se je zelò čudil nad to nenavadno prigodbo; neka skrivna groza ga je obšla, ko je videl

tega Ilijo Šahovskega pred sabo, ki je imel tako, skor neomejeno moč na svetu, še celò nad cesarjem. „Mladi mož," reče cesar, „ali imaš kako pritožbo zoper cesarja?" „Ne," reče Ilija, „naš cesar je slaven in pravičen vladar; on mene ne pozna, če se pa vi ž njim snidete, prosim, priporočite me pri njem, da se me usmili in me z Vladislavo spravi." — „Ilija Šahovski," ogovori ga cesar, „čemu ti je treba cesarja, ki imaš sam tako veliko moč? Saj sam lahko ukažeš, pa se stori po tvojem povelji." — „Iz tega bi nastale same nesreče," reče Ilija; „če bi se jaz svoji ženi silil, bi me še bolj sovražila, jaz bi se razsrdil in maščeval, in ona bi se spet nad mano maščevala, in tako bi jeze in sovraštva ne bilo ne konca ne kraja. Ta reč se dá le z lepa poravnati, in v to mi najlože pomoreta cesar in minister grof Barmekovič Žafar. Tudi cesar bi se nad mano maščeval, ker sem si prilastil ime cesarja." — Kaj ti more cesar, če imaš pa tako moč, da lahko uničiš cesarja?" — „To je res," reče Ilija, „pa vera nas uči, da moramo svojim vladarjem pokorni biti, in kdor se temu uprè, se zoperstavi Bogu samemu."

S tem odgovorom je cesarja razveselil in pomiril. „Tvoje spoštovanje do cesarja se mi tako dopada," reče cesar Arešid, „da bom vladarja našega poiskal, in kolikor mogoče za te storil, da bo tvoja prošnja uslišana."

Po tem dogovoru prosil je cesar Ilijo, naj dovoli njemu in tovaršema, da gredo na svoj dom. Ilija jih je hotel še zadržati, pa izgovorili so se s tem: „Bojimo se, da bi se cesarju ne zamerili, če bi po nas prašal, pa bi nas ne bilo na dvoru. Ne

bój se, mi bomo že za tebe skrbeli. Že jutri, ali še danes poslal ti bo cesar lepih daril, in te povabil, da prideš k njemu.“ — „Jaz hočem tudi cesarju darilo poslati,“ reče Ilija, bodite tako dobri, in vzemite ga seboj, in prosite cesarja, naj darilo od mene vzame.“

Prinesel je dvojne demantne koravde za cesarja. Ker so bile veliko tisoč goldinarjev vredne, jih cesar ni hotel vzeti; Ilija pa se ni dal odvrniti od svojega namena, in ker cesar ni hotel darila prevzeti, izročil je Ilija tiste koravde Žafarju, naj jih cesarju nese.

Ravno se je danilo, ko so se vračali v cesarsko palačo. Cesar je poklical Žafarja k sebi in mu rekel: „Tedaj je tvoja sestra uzrok vsega, kar se nam je danes pripetilo? — „Gospod,“ reče Žafar, „jaz nisem nič vedèl od vsega tega.“ „Saj ti verjamem,“ dè cesar, „pa ukažem ti, da greš k svoji sestri, in jo pripraviš, da se s svojim možem spravi; če se brani, sta zgubljena ona in ti.“ — „Precej grem, da storim po tvojem ukazu, mogočni vladar,“ reče Žafar. Ves preplašen gre iz cesarske palače. Ko k sestri pride, najde jo vso v solzah; jokala je po Iliji Šahovskem, svojem možu, kajti ljubila ga je še bolj, ko on njo. Da se je nad svojim možem tako znosila, kriva je bila le njena huda ljubosumnost; komaj je pa svojega možà sodniji izročila, začela se je že kesati. Precej drugi dan je dala pošto na sodnijo, naj možà izpuste in domu pripeljejo; pa njega ni bilo nikjer več, ker je po noči zginil, kakor je bilo povedano. V velikih skrbeh za svojega moža začela je jokati in tarnati, cele noči je prečula, in ni se dala potolažiti. Tako jo tedaj najde brat, minister Žafar.

„Zakaj si tako objokana, draga Vladoslava?“ jo praša. Hotela je iz početka tajiti, pa jej ni šlo, ker je kar nevedoma izgovorila ime Šahovskega. „Kdo pa je ta Ilija, ki zmirom o njem govoriš?“ praša jo minister. Na to mu je vse po pravici povedala, kako se je možila in kako ob moža prišla. „Kako je pa to, da meni živa duša ni nič povedala o tem?“ praša brat. „Bala sem se, da bóš hud,“ reče Vladoslava, „ker bi utegnil reči, da se ne spodobi za grofico in ministrovo sestro, da vzame navadnega trgovca. Ker sem ga pa tako rada imela, vzela sem ga skrivej, in tebi nisem nič povedala.“

Zdaj je začel Žafar praviti, kako se je njenemu možu godilo od tega časa, in pristavil je nazadnje: „Cesar je meni vkazal, da vaji moram na vsak način zopet spraviti, sicer je po meni in po tebi. Ker ga pa ljubiš, ne bo treba dosti prigovarjati, spravita se in potolaži ga za nadloge, v ktere si ga zapletla.“

Med tem časom so šli dvorni uradniki po Ilijo, ter so mu nesli cesarsko darilo. Ko je Ilija prišel, vstal je cesar in mu šel naproti, potem pa mu je rekel sesti. Cesar je bil ž njimi kaj prijazen in rekel mu je to: „Sinoči si imel tri goste, ki so vsi tvoji prijatli, namreč mene, Žafarja in Radoslava. Vse je v redu. Moj minister te bo peljal k tvoji ženi; jaz upam, da jej boš ti vse odpustil, ona pa da v prihodnje ne bo več tako grdo ravnala s teboj.“ Žafar ga je res peljal k Vladislavi, ki ga je že težko pričakovala. Spravila sta se lepò, se objela in poljubila, ter ostala prijatla.

Drugi dan je šel Ilija zopet k cesarju. Ta ga je s častjo sprejel, in imenoval ga le svojega prijatla. Ilija je ostal eno celo leto cesarjev svetovalec, ter

mu v vseh rečeh na roke šel s svojo čudotvorno močjo.

Čez leto in dan pa je Vladoslava hudo zbolela. Ilija se ni ganil od njene postelje. Čez tri dni je Vladoslava umrla. To si je Ilija tako k srcu vzel, da je sam zbolel, in kmalo potem umrl. Zakopali so oba v eno jamo, da sta bila združena še po smrti, ki sta se v življenji tako ljubila.

Cesar je močno žaloval po Iliji, ker ga je zelo obrajtal. Domislil se je pa tudi tistega prstana, in rekel Žafarju, naj poišče tisti čudotvorni talizman, ki ga je Ilija nosil; pa prstana niso mogli nikjer najti.“

Ko je Lumica to historijo skončala, pohvalil jo je kralj ker mu je bila ta povest jako všeč. Ker je bila pa še noč, povedala je kraljica še to historijo:

Historija od ženske zvijače.

Enkrat je bil v mestu Bagdadu en mlad štacunar, ki je bil toliko učen in pameten, kakor lep in prijeten v svojem obnašanji. Ko je necega dne v svoji štacuni sedel, šla je lepa, mlada ženska mimo. Ozrla se je na njegovo štacunarsko tablo in videla je nad vrati zapisane besede: „Moder in premeten je le mož; možka zvijača je hujši, ko ženska.“ Ženska je bila bistroumna in te besede so jo zbadale. Mislila je sèm in tje, kako bi tega štacunarja izplačala, in nazadnje je rekla: „Jaz prisežem in se zarotim, da bo ta človek še občutil žensko zvijačo, in da bo še rad zbrisal tiste besede nad vrati!“

Sto štir in devetdeseta noč.

Drugi dan je ženska oblekla svojo najlepšo obleko; nališpala se kar se je dalo, in šla je v tisto štacuno. Ogledavala je različno robo, ter tudi nekaj malega kupila. Potem pa se je začela s trgovcem razgovarjati. „Vi ste pač srečni,“ mu je rekla, „pa meni ni za živeti; vi ne veste, kaj imam pred svojim očetom prestati; le poglejte, če nisem lepó raščena, pa oče mi pravijo, da sem grbasta.“ Štacunar je njeno lepo rast ogledoval, ter se ni mogel dosti načuditi, kako je mogoče, dekletu kaj tacega očitati. „Oče pravijo in me zmirjajo,“ pravila je naprej, „da imam kozov obraz, čeravno nisem nikoli koz imela.“ Trgovec je pogledal nje gladko in rožno lice, ter se začudil nad njeno lepoto. „Tudi pravijo, da sem na eno oko slepa, le poglejte, da ni res!“ reče deklè.

Trgovec ni vedel, kaj bi na to rekel, le čudil se je nad lepoto te deklice, in nad očetom, ki zamore svojega otroka po krivici tako zaničevati.

„Pa to še ni vse,“ rekla je deklica, „moj oče so strašno skopi in mi še jesti ne privoščijo, čeravno so tako bogati, da sami ne vedó, koliko zlata da imajo. Oče so bogat in imeniten mož, meni pa je skor treba od hudega konec vzeti.“ — „Kdo pa je vaš oče, in kakega stanu je?“ praša štacunar. „Moj oče so najviši sodnik v mestu, in vsi sodniki cele dežele so mu podložni.“ To rekši ženska odide. Trgovec je bil ves zaljubljen v to žensko. Komaj je šla, zaprl je precej svojo štacuno, se praznično oblekel, in šel k najvišemu sodniku, hčer snubit. On vstopi, pozdravi sodnika, in mu reče: „Prišel

sem z veliko prošnjo: zaljubljen sem v vašo hčer in bi jo rad za ženo. „Prijatel," reče sodnik, „moja hči ni za vas, ona je pregrda in prenerodna za tako čvrstega, mladega možà." — „Kako zamorete kaj tacega govoriti" zavrne ga štacunar, „vaša hči mi je všeč, in jaz jo hočem vzeti; zakaj se temu ustavljate?"

Sodnik se je dolgo branil in rekel, da njegova hči ni za možitev, ker je pregrda. Trgovec mu pa tega ni verjel, ker je mislil, da je ona dekle sodnikova hči, ki je bila pri njem v štacuni, in ki je pravila, kako jo oče imenuje grbasto, kozovo in slepo, čeravno ni res. „Starec mora biti en malo prismojen," mislil si je mladi trgovec, zato je le silil, da hoče hčer vzeti, naj bo kakoršna hoče. Ko le ni odjenjal, razjezil se je sodnik nad njim in mu zagrozil: „Dobro, pa naredimo pismo, če že tako hočeš; pa to ti povem, če se boš skesal, dal te bom pretepsti in v ječo zapreti, da boš vedel, kdaj si najvišega sodnika za norca imel."

Trgovec je bil zadovoljen in spisalo se je ženitovanjsko pismo. Zapisala se je dota na obeh straneh, namreč, koliko dote dá sodnik svoji hčeri in koliko premoženja zapiše trgovec svoji ženi, če bi pred njo umrl.

Ko je bilo vse gotovo, pripeljali so nevesto; ko jo trgovec zagleda, padel bi bil skoraj v omedlevice, tako se je ustrašil njene — grdobe. Bila je grbasta, imela je kozov obraz, na eno oko je bila slepa, z eno besedo, vse je imela na sebi, kar človeka kazi.

Trgovec je spoznal, da je goljufan, pa zdaj se ni dalo nič več pomagati. Sodnik je ukazal, naj se poda novi par k poroki, vzeli so priče in sodnik

je šel sam ž njimi, ter ženina zmirom srpō gledal. V strahu pred sodnikom si ženin ni upal nič ugovarjati, samo to je rekel, da mu je slabo, in prosil, naj bi se poroka odložila na drugi dan. To mu je bilo dovoljeno.

Ves žalosten gre domu, kjer je noč prav nemirno prespal. Zjutraj je vstal in je šel v svojo štacuno in tam svojo kavo pil. Njegovi znanci so že zvedeli, kakšno nevesto da ima, in prišli so ga v štacuno dražit. Ker se je tako žalostno držal, rekli so mu: „No, zakaj si tako ponosen, da še ne govoriš z nami? Se ve da, ker boš sodnikovo lepo hčer dobil, zato nas več ne poznaš. Vsak pa tudi ne dobi tako imenitne in tako lepe neveste.“

Ko so ti odšli, prišla je tudi ona mlada ženska v štacuno, še lepši opravljena, ko prej ta dan. „Dobro jutro, gospod Šinkovec,“ ga pozdravi, „želim vam vse dobro in eno lepo nevesto.“ Trgovec odgovori ves žalosten: „Povejte mi, kaj sem naredil, da ste me v tako nesrečo spravili?“ „Vi mi niste nič storili,“ reče deklè, pa razžalil me je oni napis nad vašimi vrati, da je možka zvijača hujši, ko ženska; dajte tiste besede zbrisati, potem vam hočem pomagati, da se iz te zadrege rešite.“

Trgovec pokliče precej hlapca, mu dá cekin in reče: „Pojdi hitro po malarja in reci mu, naj zbriše besede, ki stojé nad našimi vrati in naj zapiše tje z zlatimi črkami: „Ni je zvijače čez žensko zvijačo, in možka pamet je reva proti njej.“ „Le hitro teci!“ zakliče ženska za hlapcem.

Malar je brž prišel in je zapisal, kakor mu je bilo rečeno. Na to pa reče deklè štacunarju: „Ti pa zdaj hitro pojdi pred mesto na živinski semenj;

tam boš našel cigane, ki barantajo s konji, pa imajo tudi izučene pse, opice in medvede, ter jih ljudem za denar kažejo. Daj jim denarja, in reci jim, naj pridejo s svojimi opicami in medvedi na dvorišče najvišega sodnika, in naj te tam pozdravijo. kakor svojega brata. Ti boš tam pri svojem tastu sedel in kavo bosta pila, pa razgovarjala se, ter čakala večera, kedar ima biti tvoja poroka. Cigani bodo prišli in te obsuli, ter te pozdravili kakor svojega brata. Kedar sodnik izvé, da si ciganske rodovine, ga bo sram tacega zeta, in razdrl bo spet vso ženitev.

Trgovec je vse tako naredil, kakor ga je ženska naučila. Šel je po cigane, jih dobro plačal, in jih naučil, kam morajo priti, in kako se morajo tam obnašati.

Na to je šel v sodnikovo hišo, kjer so ga z veseljem sprejeli. Ko sta s tastom vkup sedela in kavo pila, prišli so cigani s svojimi opicami, psi in medvedi na dvorišče, začeli so gosti, in svojo žival razkazovati. Ženin je povabil tasta, da sta jih šla gledat, in tam je začel denar med cigane deliti. Cigani so ga obsuli, poljubovali mu rokè, ter vpili: „Blagor tebi, naš ljubi brat, ki si tako srečo naredil, da si postal gospod. Ti se nas sramuješ, pa mi te imamo vendar radi, in ne gremo od tebe.“ Zdaj je sodnik prašal trgovca, kaj to pomeni. „Veste, gospod tast,“ reče ženin, „moj oče so bili cigan in to so moji bratje; en čas sem tudi jaz hodil ž njimi in opice kazal za denar; potem pa sem šel od njih in pri srečnih kupčijah sem si toliko pomagal, da imam zdaj svojo štacuno.“

Sodnik naredi kisel obraz in reče: „Ta stvar je pa en malo sitna; zavoljo moje imenitne žlahte

mi bo težko, dati vam svojo hčer za ženo, če ste ciganske rodovine. Tudi mi bo sitno, če bi ti vaši bratje k meni v hišo hodili.“ — „Gospod,“ reče trgovec, „kar je, to je; jaz ne morem tajiti, da sem tega rodu.“ — „To ne more biti,“ reče sodnik, „moja rodovina je preveč imenitna v mestu; kaj bodo ljudje rekli, če svojo hčer ciganu dam?“ „Kar je pisano, to je pisano,“ ugovarja trgovec nalašč, „jaz zdaj ne odstopim več.“ Tako sta se en čas prepirala, in nazadnje sta se vendar pobotala tako, da se je cela ženitev razdrla. Sodnik pa je moral trgovcu precej denarja plačati, zato ker se je skesal.

Tako sta bila oba zadovoljna in trgovec je šel ves vesel domu.

Poiskal je tisto poredno deklè, ki ga je tako izplačala, nazadnje pa vendar spet rešila. Bila je enega kovača hči. Trgovec jo je vzel za ženo, in živela sta srečno in zadovoljno do smrti.“

Kralju je bila ta historija jako všeč. Posebno se je smejal sodniku, ki je bil tako neumen, da je trgovca še plačal za to, da je odstopil od ženitve, ko bi moral sodnik vendar še vesel biti, da dobi tako brhkega zeta.

„Gospod,„ reče Lunica, „ako me pustite še en čas živeti, začela bom jutri praviti historijo od Milivoja in od Sončnice, ljubice cesarja Arešida.“ Kralj Riar je bil pri volji, slišati še to historijo, ter je vstal in šel po svojih opravkih.

Sto pet in devetdeseta noč.

Drugo noč je poklicala Srebernica svojo sestro spet ob navadni uri. „Ljuba sestra,“ jo ogovori, „ni več dolgo do jutra; zato nama moraš hitro še

kako historijo povedati.“ Kralj pa reče: „Povej nam ono, kakor si jo včeraj obljubila povedati, namreč od ljubezni med princom Milivojem in med Sončnico, ljubico cesarja Arešida.“

„Precej bom začela,“ reče Lunica, in jame tako pripovedovati:

Historija od Milivoja in od Sončnice.

„Ko je vladal cesar Harun Arešid , živel je v Bagdadu bogat štacunar z imenom Zlatarovič, ter prodajal kavo, rajž, olje, cuker, rožiče in tako robo. Poleg svojega bogastva je bil jako priljuden, pošten in pameten mož. Bil je bolj izobražen, ko drugi njegovega stanu; njegova poštenost in priljudnost ga je tako priporočala, da so ga vsi ljudje radi imeli in spoštovali. Tudi cesar ga je poznal in visoko spoštoval. Kar je cesar za svojo hišo take robe potreboval, pustil je vse pri Zlataroviču vzeti. Priskrbel pa je za cesarja še druge reči, takò obleko, hišno opravo in orodje, in tudi razne dragocenosti.

Ker je bil Zlatarovič pri cesarju tako dobro na sluhu, spoštovali so ga tudi drugi velikaši in imenitni gospodje, ves dvor je zahajal k Zlataroviču v hišo, knezi in grofi so se mu odkrivali in ga obiskovali.

Pa med vso slavno gospodo, ki je k njemu zahajala, spoštoval je Zlatarovič najbolj kneza Milivoja. Ta knez Milivoj je bil princ in potomec kraljeve rodovine perziške. Ko so Arabci premagali Perzijo, zgubili so perziški kralji svojo krono in pustilo se jim je kneževo ime. Ta knez Milivoj je

bil tedaj potomec tiste prognane perziške kraljeve rodovine in živel je zdaj na dvoru cesarja Arešida. Princ Milivoj je bil bogato obdarovan od natore z najlepšimi lastnostmi duše in telesa. Njegova lepa, šibka postava, njegovo lepo priljudno lice, njegovo lepo obnašanje priporočalo ga je povsod, in kdor ga je le enkrat videl, moral ga je ljubiti. On je vselej prej premislil, kedar je kaj spregovoril, in nikoli ni kaj neumnega zinil; vedel je stvar vedno tako obrniti; da je bila bolj nova videti, in da se je poslušalcem bolj prikupila; že njegov glas je bil tako prijeten, da se je vsakemu prikupil. Bil je jako bistroumen, in vedel je o vsaki stvari kaj pametnega povedati. Svojega mnenja pa ni nikomur vsiljeval, ampak skromno in ponižno pustil vsakemu svojo veljati. Zato se ni čuditi, da je Zlatarovič tega princa bolj spoštoval, ko druge gospode, ki so imeli različne napake na sebi.

Nekega dne, ko je princ Milivoj pri Zlataroviču v štacuni sedel, in se z njim razgovarjal, videla sta po ulicah priti bogato oblečeno gospo in deset služabnic za njo. Vse služabnice bile so lepe, pa gospa sama jih je prekosila, kakor luna zvezde. Imela je rudeč pas, ki je bil ves z demanti in biseri obrobljen, obraz njen pa je bil lep, kakor rumeno solnce na jasnem nebu. Imela je z Zlatarovičem nekaj govoriti, za to je prišla v štacuno; Zlatarovič jo je lepo pozdravil, ter jej ponudil sedež.

Princ Milivoj, ves ginjen od lepote te ženske, prijel je hitro najbližji stol ter ga gospej ponudil, ter se jej z milim pogledom poklonil. Gospa se je zahvalila za to postrežljivost, ter jo poplačala s prav prijaznim pogledom, ki je princa kar omamil. „Gos-

pod, vsedite se še vi!“ rekla je gospa Milivoju. Princ se je vsedel, pa svojih oči ni odmaknil od lepe gospoje. Pil je iz njenih oči in besedi sladki strup ljubezni. Njena lepota je bila tako nenavadna, kakor jo pesnik popisuje:

„Rumeno solnce sveti
Visoko nad menò,
Ne morem ga doseči
Z nevredno to rokò;

To je deklè prekrasno,
Ki ljubit' je ne smem;
Pa plamen mi ne vgasne,
Pomagat' si ne vém.“

Gospodična je kmalo zapazila, kakov vtis je naredila na srce mladega moža. Tudi njeno srce je vsplamtelo za njega. Ona vstane, se približa Zlataroviču, in ga praša, kdo je oni mladi mož. „Gospa“, zašepeče jej Zlatarovič, „to je knez Milivoj, princ iz perziške kraljeve rodovine.“

Gospa je bila vesela, slišati, da je mož, za kojega čuti toliko ljubezni, iz tako imenitne rodovine. „Vi tedaj pravite,“ rekla je Zlataroviču, „da je ta gospod iz kraljeve rodovine?“ „Gotovo, gospa,“ reče Zlatarovič, „njegovi predniki so bili perziški kralji; ko so svoje kraljestvo zgubili, prišli so na dvor našega cesarja, ter se tukaj vedno odlikovali.“ „Vi mi boste storili veliko uslugo,“ reče ona na to, „če me s tem gospodom seznanite. Poslala vam bom svojo služabnico, in potem vas prosim, da pridete vi s tem gospodom k meni, da mu bom razkazala lepoto moje hiše, da bo vedel, kakošne so imenitne hiše v Bagdadu. Vi me že razumete. Pa gotovo pridita! Če ne, bom huda na vas, in ne pridem nikoli več k vam.“

Zlatarovič je precej spoznal, da je gospa v princa zaljubljena. „Milostna grofica," jej reče, „vaša želja je za mene ukaz, in ničesa bi se bolj ne bal, ko vam zameriti se."

Na to se je gospa od Zlatarovića poslovila z lahkim poklonom; z ljubeznjivim pogledom na Milivoja se je odstranila . . . ."

Sto šest in devetdeseta noč.

„Princ iz Perzije, ves zaljubljen v lepo gospodično, gledal je za njo, dokler jo je mogel videti; in stal je še zmirom zamaknjen pred hišo, ko že davno gospé ni bilo več videti.

Zlatarovič ga je moral zdramiti in opomniti, naj vendar nazaj v štacuno stopi, da se ne bodo ljudje spodtikali nad njim.

„Gospod, ko bi vi videli," reče Milivoj, „da je ta ženska moje srce seboj odnesla! Prosim vas, povejte mi, kdo je ta ženska?"

„Vedite, gospod," reče Zlatarovič, „to je slavna grofica Kronogradska, ki jej pravijo navadno Sončnica, in ona je ljubica našega cesarja." „Po pravici se imenuje Sončnica," reče princ, „ker je lepa, kakor rumeno solnce na zapadnem nebu. „To je res," dé Zlatarovič, „zato jo ima cesar pa tudi tako rad, da jej vse privoli; meni je ukazal, da moram grofici vse priskrbeti, kar bo le želela, in če bi bila še tako draga ali težko dosegljiva reč."

To je Zlatarovič princu nalašč povdarjal, da bi ta spoznal, da je njegova ljubezen brez upanja; kajti s cesarjem tekmovati bi princu ne bilo mogoče. Milivoja pa je to le še bolj navdušilo za gospodično,

in sklenil je sam pri sebi za trdno, da jo hoče ljubiti, če tudi brez vsakega upanja.

Ko je princ iz Perzije tako premišljeval in svoje srce podaril grofici, mislila je tudi lepa Sončnica na njega in premišljevala, kako bi zamogla s princem vkup priti in se ž njim razgovarjati.

Komaj je prišla domu, poklicala je eno svojih služabnic, katerej je največ zaupala, ter jo poslala k Zlataroviču z naročilom, da morata on in princ Milivoj takoj k njej priti.

Služabnica prišla je v štacuno, ko sta se možka še razgovarjala, in ko je Zlatarovič ravno z vso razgovornostjo svaril princa, naj se ne spušča v tako ljubezen, ki nima nobenega upanja, in ki bi znala za njega in za njo nesrečen konec vzeti. Dekla ju ogovori: „Gospoda, naša visokorodna gospa grofica vaji uljudno vabi, da takoj k njej prideta.“

Zlatarovič skoči brž na noge in gre s služabnico; tudi princ je šel za njima, ne vedoč, v kako nevarnost se podá. Ker je imel Zlatarovič prost ustop pri grofici, zanašal se je princ na njega in šel ž njim. Prišli so v hišo, in služabnica ju pelje v veliko dvorano, kjer se vsedeta.

Princ je gledal okoli sebe in se čudil nad veliko lepoto hišne oprave. Akoravno je bil sam kraljeve rodovine, in je že dosti lepih palač in gradov videl, vendar kaj tacega mu še ni pred oči prišlo.

Kmalo za tem prinesla jima je mlada zamorka različnih jedi, ter jih razpostavila na mali lični mizici, poleg ktere sta sedela.

Možà sta jedla in zamorka jima je stregla. Druge služabnice prinesle so vode in dobrega vina.

Kupice, iz katerih sta pila, bile so iz čistega zlata, sklede iz najfinejšega porcelana, žlice in vilice pa iz srebra.

V zlati, z demanti in rubini obrobljeni posodi bile so žlahtne dišave, ki so širile prijetno vonjavo po dvorani.

Zdaj jima reče služabnica, naj vstaneta in naj gresta ž njo. Peljala ju je v še večo dvorano, ki je bila čudno zidana. Strop je slonel na sto stebrih iz belega mrameljna. Pri tleh so bili stebri pozlačeni in razne četveronožne živali in tice iz zlata narejene so stale ob straneh. Po tleh so bile razgrnjene preproge, pretkane z zlatom in z rudečimi in belimi cvetlicami iz svile. Med vsakim parom stebrov je stal en lep divan, ali pa lepe posode iz porcelana, ali kake druge dragocenosti. Kolikor stebrov, toliko je bilo tudi oknov, iz katerih se je videlo v prekrasen vrt. Na vrtu je bila na tleh iz raznobarvanih kamenčkov narejena ravno taka preproga, kakor je bila ta v dvorani, samo da je bila ona v vrtu se ve da iz kamna, pa podoba in barva je bila enaka, tako da je bilo videti, kakor bi vrt in dvorana stala na enej in istej preprogi. Na vrtu sta bila dva studenca z vodometom. Okoli vodometov so stale pozlačene posode, in v njih najlepše in najdraže cvetlice. Več ko tisoč lepih dreves je skrbelo za senco, in po njih vejah so prelepo prepevale raznotere tičice.

Princ in Zlatarovič sta dolgo časa ogledovala to lepoto. Posebno princ Milivoj se ni mogel spomniti, da bi bil kaj enacega že kedaj videl. Zlatarovič sicer ni bil danes prvikrat tukaj, vendar je še zmirom dosti novih lepot videl, ki jih prejšne krati

ni opazil. Ko sta tako zamišljena tam stala in gledala, pride celo krdelo lepo oblečenih gospej. Vsedle so se v vrtu v okrogu vsaka na svoj stol, in vsaka je imela svoje citre v rokah. Tam so sedele in čakale, kdaj pride povelje, da zaigrajo.

Princ in Zlatarovič sta ogledovala te ženske ter se pomenkovala. „To je res vse velikansko,“ reče princ, „in kaj tacega ni več na svetu. Vendar če pomislim, da je to hiša ljubeznjive Sončnice, in da jo ima najmogočnejši cesar tega sveta tukaj zaprto, obhaja me taka žalost, da ne morem povedati. Jaz ljubim brez vsega upanja, in moj tekmec je tako mogočen, da tukaj še svojega življenja nisem varen.“

To noč ni Lunica nič več povedala, ker se je začelo že svitati. V prihodnji noči pa je pravila naprej:

Sto sedem in devetdeseta noč.

„Ko je slišal Zlatarovič princa tako govoriti, povedal mu je to: „Gospod, za svoje življenje se vam tukaj ni treba nič bati. Čeravno je ta palača cesarjeva, in jo je cesar nalašč za grofico Kronogradsko pustil zidati, vendar je Sončnica polnomočna gospodovalka v njej. Ona ima popolno svobodo, si drži služabnike in služabnice kakoršne hoče, nihče je ne nadzoruje in ne zalezuje; ona gre v mesto kedar hoče, in pride nazaj kedar hoče. Če jo hoče pa cesar obiskati, pošlje vselej prej Radoslava k njej, da jej njegov prihod naznani, in ona ima čas, vse pripraviti, da cesarja spodobno sprejme. Bodite toraj mirni in pripravite se na godbo, ki jo bomo menda kmalo slišali.“

Komaj Zlatarovič to izgovori, pride že hišina, in prinese igralkam povelje, naj zaigrajo. Zagodle in zacitrale so kaj lepo, en čas vse skup, potem pa je ena sama poprijela, in ko je strune vbirala, zapela je s prijetnim glasom to le pesmico:

„Bez tebe, drago ljubico,
Ne mogu živet', ne mogu živet'
Moru umret'.

Ti si mi cvetje mirisno,
Koju ja berem, koju ja berem
Radostno!

Za jedan časok radosti
Hiljado dana, hiljado dana
Žalosti!

Za jedan pogljad oka tvog
Ma ja bi dao, ma ja bi dao
Život moj!" *)

Pevka je bila podučena, kako naj poje, zato je pela princu kakor iz srca, in bil je ves navdušen po tej pesmi. „Ali je mogoče," je vskliknil, „da vidite v moje srce, in da prav to pojete, kar jaz občutim! Jaz sam ne bi mogel besedi bolje vkup sostaviti.

Pevka ni nič odgovorila na to, ampak zapela je še to pesmico:

„En plamen mi srce topi,
Da skor bi zavpil od bolesti,
Ljubezen mi v prsih gori,
Da zgrudil bi se brez zavesti.

*) Arabski tekst je bil tukaj prav podoben tej srbski pesmi, zato sem namesto prestave kar to pesem substituiral.
Prestavljavec.

Oči so zalile solzè,
Ne morem jim poti braniti;
Oj srečen je on, ki ne vé,
Kaj to je, brez upa ljubiti!“

Princ je bil po teh besedah tako ginjen, da so mu solze v oči stopile, in ponovil je za se zadnjo kitico. Pevka je vtihnila, in zdaj so vstale vse pevke s svojih sedežev ter zapele skupno z močnim glasom:

„Vshaja, vshaja, vshaja
Svetla luna na popočnem nebu.“

To je pomenilo, da ima Sončnica vsak čas priti.

Res je prišlo deset zamork, ki so prinesle en zlat prestol (tron), ter ga postavile v sredo med pevke. Zamorke pa so zopet odstopile.

Potem je prišlo dvajset krasno oblečenih gospej, ki so imele vsaka svoje citre ali gosli in tamburice v rokah, ter se postavile v dveh vrstah na obeh straneh prestola.

Milivoj in Zlatarovič sta se čudila temu prizoru.

Prišlo je potem še deset gospej, ki so se malo mudile in čakale svoje kraljice. Slednič vendar se je prikazala Sončnica in stopila med svoje spremljevalke . . . . .“

Sto osem in devetdeseta noč.

„Sončnica se je odlikovala pred svojimi družicami toliko po svoji lepoti, kolikor po svoji ponosni hoji in prekrasni obleki. Imela je višnjev plajš z zlatimi zvezdami. Nje sreberni pas se je lesketal v demantih in biserih. Stopala je ponosno, kakor solnce preko oblakov in vsedla se na tron, ki je bil zanjo pripravljen.

Princ Milivoj je bil ves očaran nad tem razgledom. Razodel je prijatelju Zlataroviču svoje najnežnejše čutila, in stal je tam v solzah raztopljen.

„To je vse lepò“ reče Zlatarovič, „pa pomislite vendar, da iz tega ne more nič biti, ker je ta lepa ženska ljubica cesarjeva. Pravil sem vam že, da je najbolje, ako si stvar iz glave izbijete, pa zaljubljenemu človeku je zastonj pamet oznanjevati. Štejte si ta lepi sprejem v svojo veliko čast, in glejte, da se Sončnici spodobno predstavite. Že gre proti nama! Jaz bi stvar drugače zasukal, pa je že prepozno. Zdaj sva enkrat tukaj in morava vstrajati. Naj bi se nikdar ne kesala tega koraka!

Samo to vam še povem, da je ljubezen izdajalka, in da vas lahko pogrezne v prepad, iz kterega ni rešitve!“

Zlatarovič bi bil še več rekel, pa ni vtegnil, ker se jima je že Sončnica približala. Pozdravila je oba z lahkim poklonom; potem pa se je vsedla zopet na prestol; njene oči pa so bile neprestano vprte na princa Milivoja; govorila sta s pogledi in zdihljeji, in si s temi več povedala, kakor bi bilo mogoče z besedo. Sončnica je spoznala, da jo princ ljubi, in to jo je storilo neizrekljivo srečno, ker je bila vsa zaljubljena v njega.

Sončnica je potem poklicala zopet pevke, ki so se vsedle v polokrogu okoli nje, princu nasproti. Potem je eno izbrala, ter jej velela zapeti. Zapela je pa to le pesem:

„Lepšega ni na sveti,
Ko srečen ljubimski par,
En duh v dvojnem telesi,
Dva srca, pa le en vdar.

Ljubezen prava je lepa,
Vzvišen jej dan je tir,
V zvezdah se ona sklepa;
Ne delajmo jej ovir!“

Sončnica in Milivoj sta obrnila te besede na sebe, ter to razodela v pogledih. Milivoj je bil ves navdušen, in poklical je pevko k sebi, ter jo prosil, naj ga spremlja s strunami, da bo še on eno pesem zapel. S prijetnim glasom je potem zapel pesmico, v katerej je izjavil Sončnici svojo ljubezen. Na to je grofica posnela njegov izgled, in zapletla svoje čutila v prijetne besede, ki jih je z milim glasom zapela. Sončnica se ni mogla dalje brzdati, podala je princu obe roki in ga objela. Ta trenotek je oba tako vsplamtil, da sta padla v omedlevico. Družice so pritekle, ter ju z vodo in dišavami k zavesti obudile. Sončnica je pogledala okoli sebe, in ker Zlatarovića ni videla nikjer, prašala je prestrašeno, kam je prišel. Zlatarovič se je bil odstranil, ves nevoljen nad tem, kar se je zgodilo. Ko je pa zvedel, da Sončnica po njem praša, vstopil je takoj in se poklonil . . . .“

Sto devet in devetdeseta noč.

Sončnica ga je ogovorila: „Moj ljubi gospod Zlatarovič, vam sem veliko hvale dolžna. Brez vas bi ne poznala Milivoja, in vi ste bili tako dobri, da ste ga sem spremili. Verjemite, da vam bom za to vedno hvaležna.“

Zlatarovič se je priklonil in grofici vsako srečo želel.

Princa pa je ogovorila Sončnica nekako sramožljivo tako: „Dragi Milivoj, prepričana sem, da me ljubite, in jaz vas še bolj. Pa dobrega naji nič ne čaka, same skrbi, žalost in gorjé. Hočeva se zvesto ljubiti, sicer pa naj se zgodi Božja volja,“

„Preljuba gospica," reče Milivoj, „nad mojo zvestobo ni treba dvomiti. Nobeno trpljenje, nobena muka me ne odtrga od vas." Pri teh besedah stopile so mu solze v oči, in tudi Sončnica je začela ihteti.

Zlatarovič pa je poprijel za besedo: „Ne zastopim, zakaj se zdaj jočeta, ko se vama dobro godi; kaj bo še le potem, če se bosta morala ločiti? Sicer je pa že čas, da midva odrineva; sva že predolgo časa tukaj."

„Vi ste neusmiljeni," reče Sončnica, „česa se hočem potem veseliti, če vaji ne bo več tukaj?"

Potem je pustila grofica mizo pogrniti in družice so prinesle nekaj večerje, zlasti okusnega grozdja. Ni dala miru, da sta morala en malo pokusiti. Zlataroviču ni bilo nič všeč, on bi bil najraje že doma, ker tukaj se ni čutil varnega. Ko je prišlo vino na mizo, vzela je Sončnica citre v roke in zapela k strunam tole pesmico:

„Oj revica jaz, oj kaj sem storila!
Sem druzega fanta si izvolila.

Na novo je moje srce vžgal,
Vso mlado srečo nazaj mi dal.

Ljubezni saj je ne morem skriti,
Kaj hočem jo še dalje tajiti!

Moj prejšni se žalostno drži,
Ker moja sreča ga v srce skli.

Kaj hočem jaz tolažiti ga,
K' sem sama vsa objokana;

Pomagati sama si ne vem;
Katerega ljubim, za tistim grem."

Ko je to zapela, natočila je vina in princu ponudila s prošnjo, naj pije na njeno zdravje. Prej ko je izpil, zapel je Milivoj to le pesem:

„Oj sladko je to vince,
Ki srce nam hladi,
Še slajši so solzice,
Ki ljubezen jih rodi.

Tak sladko je to vince,
Ko b' svoje pil solzè,
Tak sladke so solzice,
Kakor bi vino b'le.“

Na to je nalila Sončnica še Zlataroviču, in ker ta ni znal peti, pristopila je pevka in zapela namesto njega:

„Srečno mlado je življenje,
Ko ljubezen nam cvetí,
Ko nas burno hrepenenje
Med sovražni svet podí.

Kedar pa vihar utihne,
Mir povrne se v srcè,
Duh pa v jezeru spominov
Kakor čolnič giblje se.“

Na to je vzela Sončnica citre v roke in je začela tako strastno vbirati strune, da je bila videti kakor zmedena; princ pa je sedel kakor okamnel, ter jo gledal.

V tem hipu pa je pritekla prva družica vsa prestrašena v sobo in rekla: „Milostna gospa, Radoslav in še dva druga dvornika čakajo pred vrati, ter prosijo ustopa v imenu cesarjevem.“ Princ in Zlatarovič sta obledela pri teh besedah in začela sta se tresti na celem životu. Sončnica pa ju je potolažila z enim lahkim zdihljejem . . . .“

Tukaj je Lunica historijo pretrgala, ker se je že danilo. V prihodnji noči pa je pravila naprej:

Dvestota noč.

„Sončnica je pomirila princa in Zlataroviča, svoji prvi družici pa je ukazala, naj gre doli, in naj se z dvorniki razgovarja toliko časa, da se ona sama pripravi za njih sprejem. Možkima pa je rekla, naj le tukaj ostaneta, da sta brez skrbi; šla je potem ven in vrata za seboj zaklenila. Princ in Zla-

tarovič pa sta se vendar močno bala. Med tem je pustila Sončnica vse stole iz vrta stran znositi; le svoj tron je pustila, ter se nanj vsedla; dvornikom pa je sporočila, da zdaj lahko ustopijo.

Dvorniki so prišli in jo zagledali tam sedečo. Vsi trije so se globoko priklonili. Sončnica je šla Radoslavu naproti in ga prašala, kaj je novega. „Milostna gospa," reče Radoslav, „naš mogočni vladar me pošlje z naročilom, da želi videti vaš mili obraz, in da vas obišče še to uro, ako vam je drago. Pripravite se toraj, da ga spodobno sprejmete." Sončnica mu reče: „Sporočite milostivemu gospodu, da si bom vselej v veliko čast štela, pokloniti se mu na svojem domu."

Na to so dvorniki odšli; Sončnica pa je hitro vse svoje služabnice na noge spravila, da so vse uredile in pripravile za sprejem cesarja.

Ona sama pa se je podala solznih oči v dvorano, kjer sta čakala princ in Zlatarovič. Zlatarovič se je ustrašil, ko jo objokano vidi, ker je slutil v tem nevarnost za se.

„Gospa," reče princ, „vem, da mi pridete povedati, da se nama bo treba ločiti; če nič hujšega ni, treba bo pač potrpeti." — „Dušica moja draga," reče Sončnica na to, „vi ste srečni nasproti meni; vam bo pač težko, da niste pri meni, pa imeli boste tolažbo, da se zopet vidiva; pa kako strašno težko bo meni, laskati se človeku, ki ga sovražim, odkar sem se soznanila z vami! Odkodi bom vzela tiste prijazne poglede, s katerimi sem ga prej razveseljevala? Mislila bom le na vas, in vsa raztresena ne bom znala govoriti; in če mu kako prijaznost skažem, ali me to ne bo zbodlo kakor nož? Ali mi

njegova ljubeznivost ne bo zoperna? Poglejte, kako trpljenje mene nicoj čaka!“ Po teh besedah začela je na glas jokati. Princ je bil tako žalosten, da ni mogel govoriti.

Zlatarovič pa je le na to mislil, kako bi iz palače ven prišel. Med tem pa je priletela zopet družica in rekla: „Cesar že gre s svojim spremstvom, le hitro, hitro se pripravite!“ — „O neusmiljena ločitev!“ vskliknila je Sončnica; družici pa je rekla, naj pelje princa in Zlatarovića doli na konec vrta, kjer so vratice, da se pride k vodi Tigru. „Kedar se temna noč naredi,“ rekla je družici, „pojdi in pelji ta dva gospoda skozi vratice na breg reke Tigra, odkoder bosta varno domu prišla.“ Na to je princa prisrčno objela, in vsa zmešana tekla doli, da se pokloni cesarju.

Dvesto in prva noč.

Družica je peljala princa in Zlatarovića doli na konec vrta, kjer je bilo zatišje z grmovjem tako zakrito, da bi ju še po dnevi ne bil nihče videl. Ta dva pa sta se vendar močno bala, da bi ne znalo cesarju ali kteremu iz njegovega spremstva na misel priti, da bi prišel tje pogledat. Zbežati pa ni bilo nikamor mogoče, ker nista našla nobenega izhoda.

Zdaj zagledata skozi grmovje veliko svitlobo; radovedna stopita bliže in vidita na dvorišču sto zamorcev, katerih vsak je imel eno bakljo v roci. Za njimi je prišlo sto vojakov s sabljami v rokah. Za njimi pa je stopal cesar, Radoslav njemu na desni, poveljnik vojakov pa na levi.

Sončnica mu gre naproti in za njo hodi dvajset družic, vse belo oblečene in lesketajoče se v koravdah, zlatih uhanih, v demantih in biserih.

Sončnica se je poklonila cesarju, pa iz srca jej ni šlo, in mislila je z bolestjo le na princa Milivoja.

Cesar je bil vesel, Sončnico zopet enkrat videti. „Ne zamerite, draga gospica," jej reče, „da vas že tako dolgo nisem obiskal." Na to jo prime za roko in jo pelje po dvorišči tje do kraj vrta, kjer so bili sedeži pripravljeni. V sobo cesar ni maral iti, ker je bil tako lep večer in je hotel večerni hlad uživati.

Sončnica se je vsedla k cesarju, družice so ostale bolj oddaljene, vojaki so stali v vrsti poleg hiše, zamorci z bakljami pa so se razpostavili po vsem dvorišču, da je bilo vse razsvitljeno.

Na vrtu je gorelo vse polno lučic, ki jih je dala Sončnica prižgati.

Cesar se je čudil, zakaj je dvorana zaklenjena. Pa komaj je to izrazil, kar se vrata in vse okna od dvorane odpró in zasvetijo v tisoč lučicah.

Nad tem prizorom se je še cesar zavzel. „Prelepa grofica, jaz vas razumem," rekel je Sončnici, „vi mi hočete s tem povedati, da so noči včasih tako lepe, kakor najlepši dnevi. Noč, kakor jo vi razsvitlite, podobna je dnevu."

Med tem časom pa sta princ in Zlatarovič tam v grmovji čepela in občudovala lepoto razsvitljave. „Dolgo sem že na svetu," rekel je Zlatarovič, „in marsikaj sem že videl, pa kaj tacega še ne. Kar pripovedujejo od zakletih gradov, ni vse vkup nič proti tej lepoti in temu bogastvu."

Perziški princ pa se ni zmenil za sveče in baklje, on je imel oči le za Sončnico; in to, da je

videl cesarja pri njej sedeti, storilo ga je močno žalostnega. „Dragi prijatel,“ ogovoril je Zlatarovića, „nikar ne govorite o bakljah in v razsvitljavi; rajši dajte mene potolažiti, ki mi je tako hudo pri srcu. Kako bom tudi vesel, če vidim druzega pri svoji ljubici, in to tako mogočnega tekmeca, da ga pregnati ne morem. Meni je za umreti! Pogum me zapušča! Pred eno uro tako srečen, zdaj pa tako nesrečen!“

V tem hipu, ko je to izrekel, pripetilo se je na dvorišču nekaj čudnega. Sončnica je bila poklicala eno svojih pevk in jej rekla, da naj zapoje kako pesen od ljubezni. Cesar je mislil, da se to poje njemu na ljubo; Sončnica pa je mislila le na Milivoja in nalašč tako pesen izbrala, da bi se princa bolj živo spomnila. Pevka je zapela pesem tako ginljivo, da je pretresla celò cesarja; Sončnico pa je pesem tako prevzela, spominjala se je princa tako živo, in navzočnost cesarja se jej je tako pristudila, da je z glasnim krikom znak padla in obležala brez zavesti. Hitro jo vzdignejo in odnesó v dvorano.

Ko je Zlatarovič ta prizor videl, ogledal se je po princu, češ, kaj bo ta na to rekel; pa kako se je začudil, ko vidi princa kakor mrtvega na tleh ležati. Princ je bil namreč tudi vse videl, in ko vidi Sončnico omedleti, zapustile so tudi njega moči, in zgubil je zavest. Zlatarovič se je čudil, da zamore ljubezen tako huda in močna biti, in skrbelo ga je, kaj bo zdaj s princem počel. Skušal ga je obuditi k zavesti, pa vse je bilo zastonj.

V tem trenotku je pripihala družica vsa zmešana in rekla možema: „Hitro pridita, da vaji ven spustim. Vse je zmešano, in jaz se bojim, da je to

naš zadnji dan.“ — „Kako bomo pa šli,“ reče Zlatarovič ves žalosten, „tukaj poglejte princa, kakošen je!“ Družica je tekla hitro po vode, potem je princu z njo glavo razmočila, tako da so ga vendar k zavesti spravili. „Moj princ,“ reče mu Zlatarovič, „oba sva v smertni nevarnosti, če ne ostanete hitro, da se ven spraviva.“

Princ je bil tako slab, da še vstati ni mogel. Zlatarovič in družica sta ga prijela vsak za eno pazduho, ter ga tako vlekla pri malih vraticih ven, od koder se je prišlo na breg reke Tigra. Ko pridejo do vode, plosknila je družica z rokami, in takoj je priveslal en mož z enim čolnom. Princ in Zlatarovič sta stopila v čoln; družica pa je šla nazaj domu.

Ko se je princ v čolnu vsedel, položil je eno roko na srce, drugo pa stegnil proti gradu in s slabim glasom govoril tako:

„Primi mojo roko za slovò, naj ti pové, kaj moje srce trpi. Ali se še kedaj vidiva? Dušica moja, nikdar te ne pozabim, nikdar ne zapustim . . . .“

Daniti se je začelo, in kraljica ni mogla naprej praviti. V prihodnji noči pa je začela tako:

Dve sto in druga noč.

„Brodnik na čolnu je veslal na vso moč. Princ pa je bil ves žalosten. Zlatarovič ga je tolažil z besedami: „Dajte se vendar zbrihtati, in pomislite, da imava še dolgo pot do mojega doma, kedar stopiva iz čolna. Do vaše hiše pa že celò ne prideva, ker je še veliko dalje. Ostali boste tedaj pri meni nocoj.“

Ko sta stopila iz čolna, bil je princ tako slab, da ni mogel hoditi. V tej zadregi spomnil se je Zlatarovič, da ima prijatla tukaj blizo, in do njegove hiše je princa s težavo privlekel. Prijatel ju je priljudno sprejel, in ko sta se vsedla ju vpraša, odkodi prideta tako pozno. Zlatarovič je rekel: „Nek človek mi je bil precejšno svoto dolžan; danes sem pa zvedel, da gre jutri stran, zato sem ga hitro šel iskat, da bi svoj denar dobil, ker sicer bi bilo prepozno. Med potjo sem srečal tega gospoda, ki je moj stari znanec in prijatel; ker onega dolžnika tudi pozna, šel je z mano, in tam sva se toliko časa zamudila, da sva še le zdaj nazaj prišla.

Nazajgredé pa je prišlo temu gospodu slabo, zato sem prišel k tebi, in te prosim, da bi naji nocoj prenočil, ker vidiš, da ne moreva naprej“

Zlatarovičev prijatel je bil s to pravljico zadovoljen, ter je rekel, da hoče bolniku z vsem postreči, kar ima v hiši. Zlatarovič pa je rekel, da gospodu ni treba druzega, ko da si počije, zato bo najbolje, da se precej v posteljo spravi. Peljali so ju tedaj brž v spalnico.

Princ je imel nemirno spanje. Sanjalo se mu je, kako vidi Sončnico v omedlevicah pred cesarjem ležati, in druge take reči. Zlataroviča pa je skrbelo, kaj bodo doma rekli, če ga celo noč ni domu, kar se pri njem še ni nikdar zgodilo; zato je zjutraj zgodaj vstal, ter šel k prijatlu, zahvalit se za prenočišče; potem stá šla s princem domov. Princ je prišel ves spehan na Zlatarovičev dom, tako da se je tam precej spet vlegel na zofo. Ker princ ni mogel na svoj dom, dal mu je Zlatarovič v svoji hiši pripraviti sobo, ter ga je tje spravil. Na Mili-

vojev dom pa je sporočil, da je princ bolan in kje da je. Postreglo se je princu z vsem. „Zahvalim se za vašo prijaznost,“ rekel je princ, „pa ne ozirajte se dosti na mene; če bi vedel, da sem vam le količkaj v nadlego, potem ne bi hotel pri vas ostati.“

Zlatarovič je svojim ljudem vse povedal, kaj se je zgodilo v palači Sončnice, in bil je vesel, da je ušel tako veliki nevarnosti.

Princa Milivoja služabniki so hodili v Zlatarovičevo hišo, da jim je princ ukaze dajal; prišlo ga je pa tudi mnogo prijatlov obiskat, ko so zvedeli, da je bolan. Tako je imel zmirom dosti tovaršije. Zvečer je hotel princ domu iti, pa Zlatarovič ga ni pustil, ker je bil še preslab. Ostal je tedaj še tam čez noč.

Drugo jutro pa je bil princ še slabši. in zdaj mu Zlatarovič ni več branil, in pustil ga je nesti na njegov dom in šel je sam žnjim. Ko sta bila sama na prinčevem domu, prosil ga je Zlatarovič še enkrat, naj si to ljubezen iz glave izbije, ker ne more imeti dobrega konca, ne za njega, ne za njo. „Dragi Zlatarovič,“ rekel je princ, kako lahko je vam, dobre svete dajati, in kako težko je meni, spolnjevati jih! Saj sem že rekel, da je ne morem pustiti, in vzel bom to ljubezen s seboj v grob.“ Ko Zlatarovič vidi, da pri Milivoju nič ne opravi, poslovil se je, in hotel oditi . . . .

Dve sto in tretja noč.

Princ ga ja poklical nazaj. „Dragi moj,“ mu reče, „ne zamerite mi, če ne morem ravnati po vašem svetu. Zato ostaneva vendar še prijatla. Pa le zato

bi vas prosil, ko bi mi zamogli kaj zvedeti, kaj je z mojo ljubo Sončnico. Da sem tako slab in obupan, to pride samo od tod, ker ne vem, kako se njej godi, če je še živa in zdrava.“ — „Gospod, nič se ne bojte,“ reče Zlatarovič, „grofica ima postrežbe dovolj; sicer pa vem, da nikoli ne bo dolgo, pa bo poslala svojo prvo družico k meni, in ta mi bo vse povedala, kaj se je vse pripetilo po tem, ko sva midva odšla. Kedar kaj zvem, prišel vam bom precej povedat.“

S tako tolažbo je zapustil princa in šel domú. Pričakoval je celi dan, da bo prišla družica od grofice, pa zastonj. Tudi drugi dan je ni bilo. Skrbelo ga je, kako se že kaj princ počuti in šel ga je obiskat. Našel ga je bolnega, kakor prej, in več znancev in zdravnikov okoli njega, ki so ugibali, kako bolezen bi vtegnil imeti, pa niso nič pogruntali. Komaj Zlatarovič vstopi, pozdravil ga je princ prijazno. Znanci in zdravniki so počasi odšli in ostala sta na zadnje sama. Zlatarovič je pristopil bliže in prašal princa: kako se kaj počuti. „Povem vam,“ reče princ, „da sem zmirom slabši; moja ljubezen in negotovost zaradi osode grofičine me tako tlači, da mi jemlje vse moči. Vi ne verjamete, kako nadležni so mi znanci, prijatli, žlahtniki in zdravniki, ki okoli moje postelje stoje, ter me dolgočasijo ali pa jeze z neumnimi sveti, ker ne vedó, kaj mi je. Stran spoditi jih vendar ne morem. Samo vaša družba mi je všeč; zato vas pa prosim, povejte mi hitro, kar veste novega od moje Sončnice, ker že komaj pričakujem novic. Ali je prišla družica? in kaj je povedala?“

Zlatarovič je rekal, da je še ni videl, in ta nepovoljna vest je princa tako potlačila, da so mu sto-

pile solze v oči, in govoril je te le izreke: „Skrival sem ljubezen, dokler ni bolest prikipela do vrhunca; solze so me potem izdale.

Ko sem bil izdan, ni kazalo druzega ko bežati, to bi bila edina rešitev.

Pa solze se ne pokažejo cele ljubezni; plamen v srcu je še veliko hujši.“

Dalje ni mogel govoriti. Zlatarovič pa mu je rekel:

„Moj princ, nikar se ne mučite samega sebe; pa pomislite tudi, da zna kdo priti, ki vas bo videl jokati; vi se morete pa skrbno varovati, da se vaša skrivnost ne izvé.“ Pa princu ni bilo mogoče, da bi svoje solze ustavil. „Moj Zlatarovič,“ vsklikne, „vem, da ste pameten mož in da imate prav v tem oziru; pa jaz zamorem brzdati pač svoj jezik, da me ne izda, čez svoje solze pa nemam oblasti. Če Sončnica ni več živa, potem tudi meni ni več živeti.“ — „Nikar kaj tacega ne mislite, reče Zlatarovič; „če nam še nič ni sporočila, je najbrž zato, ker ni imela prave priložnosti; jaz pa zmiraj mislim, da bomo še danes kaj zvedili od nje.“ Rekel mu je še več tacega, da ga je potolažil.

Komaj je Zlatarovič domu prišel, bila je družica že pri njem. Držala se je kislo; to je Zlataroviča vznemirilo. Praša jo, kaj je s Sončnico. „Povejte mi prej, kako se je vama godilo, ko sem vas jaz pustila tam na čolnu? Kaj je s princem, ki je bil takrat tako bolan? Bala sem se zelò za njega.“

Zlatarovič jej je povedal vse od konca do kraja; ko je pa skončal, začela je družica praviti: „Če princ trpi zavoljo naše gospe, reči se mora, da ona

ravno toliko za njega. Ko sem šla tam pri vodi od vaji stran, tekla sem brž domú, in ko v dvorano pridem, našla sem gospo še vedno brez zavesti, kolikor so se tudi potrudili, da bi jo obudili. Cesar je ves žalosten tam pri njej sedel; prašal je vse družice, posebno pa mene, če nič ne vemo, kaj bi znalo biti vzrok, da je grofici tako slabo prišlo; me smo pa molčale, ter mu pravile vse druge reči. Vse smo se jokale, ter si dosti prizadjale, da bi gospej pomagale. Še le po polnoči je prišla k zavesti. Cesar je še zmirom tam sedel, in ko se je grofica zavedla, bil je zelò vesel, ter jo prašal, od kodi pride ta bolezen. Gospa se je s težavo nekoliko po konci dvignila in rekla: „O gospod, zakaj nisem zdaj umrla, ko ste mi skazali tako čast, da ste še zmirom na moji strani, in da se toliko zanimate za me.“ „Draga moja,“ reče cesar, „vem, da me ljubite; pa za svoje zdravje morate bolje skrbeti; morda ste danes kaj napačnega jedli, ali se je kak drug nered pripetil, da vas je zdaj tako prijelo; le pazite v prihodnje. Sicer me pa veseli, da ste se nekoliko zbrihtali, in dajmo upati, da bo kmalo bolje. Nekaj dni pa le ostanite v postelji.“ Na to je ukazal vina prinesti, ter ga jej sam kapljoma dajal. Potem pa se je poslovil in šel.

Komaj je cesar odšel, poklicala me je gospa k sebi. Prašala je po vas. Jaz sem jej rekla, dà je vse v redu, in da sta vidva že davno odšla. Kako je bilo princu slabo, tega jej nisem hotela povedati, sicer bi bila zopet še huje zbolela. Povedala sem jej le, da je princ po njej zdihoval. Na to je poklicala pevko Trenotnico k sebi, ter jej ukazala, da je zapela ž njo to le pesmico:

„Ne najdem ga veselja,
Moj mir mi je vzet,
Odkar mi je brez tebe,
Predragi moj živeť.

Marsktera tebi solza
Se vtrne iz oči,
Pa jaz po tebi jočem
Samo rudečo kri.“

Ta pesem je grofico tako vsplamtila, da je bila zopet vsa raz sebe. „Moj princ“ je vskliknila, „nečem nobenega veselja brez tebe. Vem da ti po meni žaluješ in solze točiš; spodobi se tedaj, da tudi jaz žalujem po tebi.“ Te besede je zavpila na glas in v veliki razburnosti, in na to se je zgrudila brez zavesti v moje naročje . . . . .“

Tukaj je Lunica zapazila, da se že dan dela, zato ni dalje pravila to noč. V prihodnji noči pa je povedala naprej:

Dve sto in četrta noč.

„Družica je Zlataroviču vse povedala, kaj se je s Sončnico godilo še potem:

„Jaz in moje tovaršice imele smo dosti opraviti, prej da smo gospo zopet k zavesti spravile.“ Ko je bila zopet zbujena, rekla sem jej jaz: „Gospa, ali se hočete sama pokončati? Prosim vas v imenu perziškega princa, ki pravite, da ga imate radi, skrbite vendar bolj za svoje zdravje; nikar se ne razburjajte tako, da se vam še kaj hujega ne zgodi!“ — „Hvaležna sem vam za vašo skrb,“ odgovorila je ona, „pa kaj mi koristijo dobri sveti? Moja strast me premaguje; moja nesrečna, obupna ljubezen me bo spravila še v grob.“

„Ena mojih tovaršič, z imenom Zorica, hotela je gospo malo potolažiti, in jej je zapela to pesnico:

„Potrpljenje je lepa reč,
Pa ljubezen ga ne pozna,
Vsaka beseda je odveč,
Potolažiti se ne dá.“

Sončnica pa je ni hotela dalje poslušati, rekla je njej in vsem drugim družicam, naj se brž odstranijo. Samo jaz sem pri njej ostala celo noč! Pa kako noč! Celo noč je zdihovala in jokala se, vedno je klicala princa Milivoja po imenu, in tožila je čez svojo nemilo osodo, da je primorana ljubiti cesarja, kō vendar ne more druzega ljubiti ko princa.

Drugo jutro sem jo peljala iz dvorane v njeno sobo. Komaj se je tam vlegla, kar so prišli vsi cesarski zdravniki, ki jih je cesar poslal, da bi Sončnico zdravili. Za njimi je prišel še cesar sam. Zapisali so jej različne zdravila, pa vse vkup ni moglo nič pomagati, ker niso poznali pravega vzroka bolezni. Navzočnost cesarjeva jo je še bolj poparila. V prihodnji noči je vendar nekoliko spala, in ko se je zbudila, ukazala je meni, naj grem k vam, da vas prašam, kaj je s princom Milivojem.“

„Povedal sem vam že, kako se njemu godi,“ reče Zlatarovič; „le pojdite k grofici nazaj, in povejte jej, da jo princ z enako gorečnostjo videti želi. Prosite jo, naj se potolaži, in naj pazi, da se ne bo izdala, in da cesar nič ne izvé, kake zaveze so med njo in med princom, kar bi bilo pogubno za njo in za nas vse.“ — „Res je to,“ reče družica, „tudi jaz se bojim, da se bo izdala, ker je toliko strastna in nepremišljena; rekla sem jej to že, in jej še bom v vašem imenu.“

Zlatarovič ni mogel precej k princu nazaj iti, da bi mu to povedal, ker je imel še druge opravke. Proti večeru pa se je podal tje.

Princ je bil sam, in še vedno tako slab, kakor zjutraj.

„Dragi Zlatarevič,“ vskliknil je, ko je ta vstopil, „prav drago mi je, da pridete; vi ste še mož, da toliko na me mislite, kako vam bom to prijaznost povrnil?“ — „To ni nič,“ reče Zlatarovič, „to še ni besede vredno; saj za vas vse rad storim. Pa o tem zdaj ni govor; prišel sem vam le povedat, da je bila družica od Sončnice pri meni, da bi kaj zvedela o vas, in povedala, kako se grofici godi. Samo po sebi se razume, da sem jej povedal, kako jo vi zvesto ljubite.“ Na to mu je Zlatarovič vse natanko dopovedal, kar je zvedel od družice. Princ ga je vestno poslušal, in nobena beseda mu ni ušla, ker se je toliko zanimal za ljubljeno grofico.

Pogovarjala sta se v pozno noč, tako da je princ prisilil Zlataroviča, da je pri njem prenočil.

Drugo jutro, ko je Zlatarovič domú šel, videl je neko žensko sebi naproti iti, ki jo je spoznal za tisto družico grofice Kronogradske. Ona ga precej spozna in ogovori: „Moja gospa vas pusti pozdraviti, in vas prosi, da bi izročili to pismo princu Milivoju.“ Zvesti Zlatarovič je pismo vzel in šel z družico k princu nazaj. . . . . “

Dve sto in peta noč.

Ko je Zlatarovič prišel z družico v hišo princa Milivoja, rekel je njej zunaj počakati, sam pa je šel k Milivoju. Ko ga princ zagleda, vprašal ga je

radoveden, kaj novega prinese. „Prav dobro novico," reče Zlatarovič; „glejte, kako vas grofica ljubi; njena družica čaka pred vrati, ter ima pismo za vas, in prosi, da jej dovolite vstopiti." —

„Precej naj pride!" reče princ, ter se vsede v postelji po konci.

Zlatarovič je šel in družici vrata odperl, ter jo not pripeljal. Princ jo je precej spoznal, ter jo prijazno pozdravil. „Gospod, reče ona, „jaz vse vem, kaj ste vi trpeli od tistega časa, ko sem vas k čolnu peljala, da ste domu šli; upam pa, da vas bo to pismo nekoliko pozdravilo." S temi besedami mu je podala pismo. On ga je vzel, poljubil, in odprl, ter bral te-le besede:

Pismo grofice Kronogradske princu Milivoju.

„Nositeljica tega pisma dala vam bo boljše poročilo o meni, ko jaz sama; kajti jaz sama sebe ne poznam, od kar vas ne vidim več. Namesto mene, naj se te vrstice z vami razgovarjajo, ki sem jih pisala v veseli nadi, da pridejo pred vaše milo obličje.

Pravijo, da je potrpežljivost zdravilo zoper vse bolečine; pa moje potrpljenje seka mi vedno huje rane. Čeravno mi je vaša podoba vtisnjena globoko v srce, vendar hrepené vedno moje oči neprestano, videti vas, in če vas dolgo še ne bodo videle, zgubile bodo ves svoj blesk. Ali smem upati, da tudi vaše oči mojo podobo iščejo? Kaj bi ne, saj imam tolike dokazov vaše ljubezni! O, kako bi bila midva srečna, ko bi se najini ljubezni ne stavile tolike zapreke!. To me boli tem več, ker vem, da tudi vi mnogo trpite.

Te moje resnične in prisrčne čutila zapisati na beli papir, dela mi neznansko veselje; moje misli izvirajo iz rane, ki ste jo vsekali mojemu srcu, iz rane, ki jo tisočkrat blagoslovljam, akoravno mi dela toliko bolečin. Ko bi vas smela le sim pa tje videti in z vami govoriti, hotela bi vse voljno pretrpeti. Kaj bi si hotela še več želeti?

Ne mislite, da več povem, ko v srču čutim. Ne najdem toliko besedi, da bi vam razkrila ž njimi vso svojo ljubezen. Da je to istina, naj pričajo moje oči ki noč in dan budé in za vami solze pretakajo; naj priča moje žalostno srce, ki le po vas hrepeni; naj pričajo moji zdihljeji, ki se vas spominjajo vsak trenotek; naj priča moja domišljija, ki mi predstavlja le vašo podobo; naj pričajo moje tožbe čez nemilo osodo; naj pričajo moja žalost, moj nemir, moje bolečine, ki me mučijo od tistega trenotka, ko sva se ločila.

Čemu sem rojena, če njega ne smem ljubiti, za katerega bi morala živeti? Ta misel me tako muči, da bi umrla, ko bi ne vedela, da me vi ljubite. Ta sladka zavest tolaži mojo obupnost in mi daje moč življenja. Pišite mi vendar, da me vsigdar ljubite! Shranila bom vaše pismo, kakor dragocen biser, prebrala ga bom tisočkrat na dan; svoje trpljenje bom prenašala bolj potrpežljivo. Naj bi se naji nebesa usmilile in nama dale priliko, ljubiti se in zagotovljati si neprenehoma to ljubezen. Zdravstvujte! Pozdravite Zlatarovića, kojemu sva toliko hvale dolžna!“

Dve sto in šesta noč.

Ko je princ Milivoj to pismo prvokrat prebral, zdelo se mu je, da ni vsega natanko prečital. Zato ga je začel še enkrat bolj počasi prebirati; med

branjem pa so mu tekle solze iz oči, ali pa se je nasmejal od veselja, kakoršne so bile besede. Hotel je pismo še v tretje prebrati, pa Zlatarovič ga je opomnil, da se družici mudi, in da bo treba kaj odgovoriti.

„Oh,“ zdihne princ, „kako bom na tako lepo pismo spodobno odgovoril? Zmešan sem tako, da ne bom našel pravih besedi? Po moji glavi šumi tisoč različnih misli, moje čutila se spreminjajo, kakor sanje. Roka se mi trese od veselja in žalosti, saj še peresa ne bom mogel držati.“

To govoreč vzel je iz miznice pero in tinto. . . .,“

Pri tem odstavku je zapazila kraljica, da se dani, in nehala je praviti. V prihodnji noči pa je povedala naprej:

Dve sto in sedma noč

„Princ Milivoj je dal pismo od Sončnice Zlataroviču v roke in mu rekel, naj mu ga pred očmi razpetega drži, da bo vanj gledal, kedar bo pisal, da bo tako lože odgovarjal.

Solznih oči je potem začel pisati. Ko je bilo pismo končano, dal ga je Zlataroviču in mu rekel: „Preberite, prosim, in glejte, če se v svoji zmedenosti nisem kje zmotil!“

Zlatarovič je pismo vzel, in bral, kakor sledi:

Pismo princa Milivoja grofici Kronogradski.

„Vaše pismo me je našlo v moreči žalosti zatopljenega. Navdalo me je z neizrekljivim veseljem. Ljube črke od vaše bele roke pisane, dale so mojim

očem novo luč. Vaše besede so kakor solnčni žarki, ki so razsvetlili temni mrak moje duše. Vi trpite veliko za mene, pa znano vam je tudi, koliko jaz za vas trpim, in to naj vam bo v tolažbo. Ne vem, ali je veči moje veselje nad vašim pismom, ali moja žalost nad tem, da moram biti od vas ločen. Molčal sem in trpel, pa vaše pismo razvezalo mi je jezik, da zopet govorim; razvedril se je moj obraz v pogledu na vaše vrstice. Ne morem se vàm dovolj zahvaliti za to dobroto. S poljubovanjem vašega pisma prišlo je zopet življenje v moje žile. Vi hočete da vam zatrdim svojo ljubezen! Kako morate nad njo dvomiti, in kako bi jaz zamogel hladen ostati nasproti tolikim dokazom vaše ljubezni in zvestobe! Vas ljubiti s celim ognjem mladosti, bode za naprej moj poklic in moja čast. Kolikor bolečin mi tudi prizadeva oddaljenost od vas, vse hočem voljno prestajati v nadi, da se zopet vidiva. Naj bi to bilo še danes! in naj bi zamogel jaz sam namesto tega pisma k vam priti, in vam povedati, kako vas ljubim, in kako sem pripravljen vsak hip umreti za vas. Moje solze mi ne puste dalje pisati. Da ste mi zdrava!“

* * *

Zlatarovič se je sam razjokal, ko je to pismo prebral. Dal je princu pismo nazaj, in ga zagotovil, da ni treba nobenega popravka. Princ je pismo vkup zložil in ga zapečatil. Ko je bilo vse gotovo, dal ga je družici z besedami: „Prosim vas, vzemite to pismo in nesite ga vašej gospici, pa pozdravite jo v mojem imenu.“

Družica je pismo vzela in šla.

Dve sto in osma noč.

Zlatarovič je šel en čas z družico, potem pa se je obrnil proti dómu, in tam je začel premišljevati čez to ljubezen, v katero je bil sam po nesreči vpleten. Bal se je, da se bosta princ in Sončnica izdala, in da reč ne bo dolgo tajna ostala. Kot pameten mož je sam pri sebi mislil:

„Ko bi bila Sončnica navadna ženska, potem bi jaz hotel vse storiti, da osrečim njo in princa; ker je pa ljubica cesarjeva, ima cela stvar vse drugo lice. Ako cesar kaj izvé, zgubljeni smo vsi trije, Sončnica, princ in jaz smo zapadli smrti. Jaz moram pa vendar pomisliti na mojo rodovino, na ženo in otroke; kaj bodo brez mene počeli! Najbolje je tedaj, da se celi stvari odtegnem, če se bo le dalo.“

Celi dan je imel take misli. Drugo jutro je šel še enkrat h princu z namenom, da bi ga, če mogoče odvrnil od te strasti. Predstavil mu je še enkrat pred oči, v kako nevarnost da se poda s to zavezo, in da je najbolje, če se premagá in vsemu ña enkrat konec stori. „Če ste pametni,“ pristavil je še, „odrecite se te ljubezni, ki nema nobene nade, pa velike nevarnosti za vas in za grofico, ki jo bodete tako v pogubo spravili, čeravno pravite, da jo ljubite. To vam svetujem kot prijatel, in vi mi bote enkrat še hvaležni za ta svet.“

Princ je že težko čakal, da je Zlatarovič svoj govor skončal, mu potem tako odgovoril: „Zlatarovič, kako bi zamogel pustiti grofico, ki me tako zvesto ljubi? Kako bi se mogel jaz tresti za svoje življenje, ko se še ona ne zmeni za nevarnost, v katero se

podá zavoljo mene! To ne more biti; naj se zgodi kar hoče, jaz vendar ne bom nehal, ljubiti je do zadnjega zdihljeja.“

Zlatarovič je bil razžaljen nad tako trmoglavostjo, in šel je jezen domu, ter začel zopet premišljevati, kako bi se iz te sitne zadeve rešil.

V tem ga pride obiskat neki juvelir, ki sta bila že dolgo prijatla. Ta juvelir je bil že zapazil, da je družica od grofice Kronogradske k Zlataroviču hodila, in da je ta šel večkrat perziškega princa obiskat, o kterem se je vedelo, da je bolan, pa nobeden ni vedel, kaj mu je. To vse je zbujalo sum o njem. Ko je tedaj Zlataroviča tako zamišljenega videl, spoznal je brž, da more to važna reč biti, zato ga je prašal, čemu družica od Sončnice k njemu hodi. Zlatarovič, nekoliko osupnèn po tem vprašanji, rekel je, da pride družica večkrat kaj kupit za grofico, da pa sicer nima nič ž njo. „Vi niste odkritosrčni proti meni,“ reče juvelir, in ravno, ker stvar skrivate, sodim, da mora še važnejša biti, kakor sem prej sam mislil.“

Ko je Zlatarovič videl, da njegov prijatel le v njega sili, obstal mu je: „Res je, da je stvar važna. Nisem mislil nič povedati, pa ker ste moj prijatel, vam bom raje vse povedal, da ne boste od mene Bog ve kaj mislili, kar še res ni. Pa stvar ni, da bi se okoli pravila, to boste sami spoznali, kedar vam vse razložim.“ Po tem uvodu povedal mu je celo historijo od ljubezni med princom Milivojem in med Sončnico. „Vi veste,“ pristavil je še, „kako mene celo mesto spoštuje, in celo cesar in dvorni krogi. Kaka sramota za mene, če bi se ta ljubezenska komedija zvedela! Ali ne bi bil to pogin za mene

in mojo rodovino? To mi ne dá miru; pa jaz že vem, kaj bom storil. — Povsodi imam dolžnike, in tudi jaz sem nekaj dolžan; jaz pojdem na deželo dolgove plačevat in izterjavat; če bo pa to gotovo, potem bom tukaj vse prodal, in se preselil v Balsoro, in tam počakal, da ta nevihta mine, ki neizogibno preti princu in grofici. Rad imam oba, to je res, in če se jima kaj hudega pripeti, meni bo močno žal, prosil bom Bogà, naj ju varuje; če bi se pa nesreče vendar ne mogla izogniti, potem je bolje za me, da se za časa umaknem; kajti, da bi me ona dva izdala, tega vendar ne smem misliti. To bi bila najgrša nehvaležnost proti meni, ker sem jima že toliko uslug izkazal, posebno pa princu Milivoju. On bi se še lahko rešil, če bi hotel. On bi kar Bagdad zapustil in se podal z mano v Balsoro; tam bi kmalo pozabil na ljubico, in bil bi tudi iz nevarnosti.“

Juvelir je z velikim začudenjem poslušal, kar mu je Zlatarovič povedal. „Kar mi vi poveste,“ rekel je, „to je take važnosti, da ne morem razumeti, kako sta se princ in Sončnica zamogla le en trenotek udati takej ljubezni. Bolje bi bilo, samega sebe premagati in izogniti se takej nevarnosti. Kje imajo neki ljudje pamet? Jaz spoznam, kakor vi, kaj pride iz tega. Vi ste pametni in previdni, to je prav, in kar ste prej rekli, da boste storili, to zamorem le potrditi in pohvaliti. Le tako se zamorete z lepo izvleči iz te delikatne zadeve.“

Po tem pogovoru je juvelir vstal in šel po svojih potih . . .“

„Gospodar,“ reče kraljica, „svita se, in jaz ne smem naprej praviti.“ Na to je umolknila; drugo noč pa je spet poprijela za besedo:

Dve sto in deveta noč.

„Prej ko je juvelir odšel, prosil ga je Zlatarovič in rotil, naj nikomur nič ne pové o tej stvari. „Bodite mirni,“ rekel je juvelir, „prej umrjem, ko bi tako skrivnost izdal.“

Dva dni po tem razgovoru šel je juvelir mimo Zlatarovičeve štacune, in ko vidi, da je zaprta, spomnil se je brž, kaj je Zlatarovič govoril, in ni več dvomil nad tem, da je izpolnil svoj sklep. Prašal je soseda, kam je Zlatarovič prešel; sosed pa mu je povedal, da ne vé nič druzega, ko to, da je Zlatarovič odpotoval iz mesta. Juvelirju je bilo to zadosti. Spomnil se je princa Milivoja.

„Ubogi princ,“ rekel je sam pri sebi, „kako boš žalosten, če to izveš! Kako se boš zdaj z ljubico razgovarjal? Ti se mi smiliš; ti potrebuješ prijatla, tvoj prejšni prijatel je bil preboječ.“

Ker ni imel prav nujnega opravka, sklenil je, da hoče princa obiskati. Poznal ga sicer ni natančneje, samo tako, da mu je en par krat nekaj biserov prodal; vendar je šel k njemu. Oglasil se je pri strežaju, ter mu naročil, naj pové, da je nekdo zunaj, ki ima z gospodom princom nekaj važnega govoriti.

Strežaj pride kmalo nazaj, in pelje juvelirja v sobo k princu, ki je na zofo naslonjen ležal. Princ se je spominjal, da je juvelirja že enkrat videl, zato se je vspel po konci, in došleca pozdravil, ter mu ponudil sedež; potem ga je prašal, kaj je novega, in s čim bi mu zamogel vstreči.

„Žlahtni princ,“ reče juvelir, „čeravno vas bliže ne poznam, odpustili mi boste vendar, da sem se

predrznil, obiskati vas, ker imam važno novico za vas, ki je nisem mogel in smel zamolčati.“

Po tem uvodu prišel je juvelir k stvari, in govoril je tako naprej: „Žlahtni princ, čast imam, naznaniti vam, da sem že dolgo časa znanec in prijatel Zlatarovičev. Vem, da ga tudi vi poznate, in da vam je do zdaj v vsaki reči vstregel, kjer je le mogel; povedal mi je to sam, ker on za mene ni imel nobene skrivnosti. Zdaj sem bil ravno pri njegovi štacuni, ter sem se čudil, da sem jo zaprto našel. Prašal sem enega sosedov, kam je prešel, in ta mi je povedal, da je Zlatarovič že pred dvema dnevoma vzel slovò od sosedov, in rekel, da gre v Balsoro, in da bo tam ostal. Jaz pa še nisem hotel prav verjeti, zato sem prišel k vam, prašat vas, če je res, in da mi kaj natančnejega poveste, zakaj je odšel.“

Juvelir je govor tako zasukal, da bi princ ne zapazil tako hitro, da je njemu (juvelirju) že vse znano. Princ ga je pogledal z žalostnim očesom, ker ga je ta novica hudo zadela.

„Kar mi vi pravite, mi je popolnem novo,“ reče princ, „njegov odhod je velika nesreča za mene; če je to res, kar pravite, potem sem zgubljen. Zlatarovič, moje upanje in moja tolažba, on me zapusti! Po tem hudem udarcu mi ni treba dalje misliti na življenje!“

Juvelir je že iz teh besedi lahko spoznal, kako hudo je princ zaljubljen. „Prijatelstvo ne govori tako živahno,“ mislil si je, „to je glas ljubezni.“

Princ je ostal nekaj časa zamaknjen v najtužneje misli; slednjič se zdrami in pokliče enega svojih ljudi. „Pojdi k Zlataroviču, in poglej, če je

doma, in prašaj, če je res v Balsoro odšel; pa pridi precej nazaj.“

Dokler tega ni bilo nazaj, govoril je juvelir princu o vsakdanjih rečeh; pa princ ga ni poslušal, ker je bil preveč nepokojen. Včasih se mu je zdelo, da to ne more biti res, da bi bil Zlatarovič odšel; potem pa je spet sprevidel, da je to lahko mogoče, posebno če se je domislil, kako je bil zadnjič jezen odšel.

Zdaj je prišel sluga nazaj, in povedal je, da je govoril z ljudmi v Zlatarovičevi hiši, in da so mu povedali, da je gospod že predvčerajšnem v Balsoro odšel. „Ko sem iz hiše prišel,“ pravil je naprej, „stopila je neka ženska pred mene, ter me prašala, če nisem pri vas v službi, rekla je, da bi rada z vami govorila, in pripeljal sem jo s seboj. Ona čaka pred vrati, in jaz mislim, da ima pismo od neke imenitne gospôde za vas.“

Princ je precej ukazal, naj jo v sobo pripeljejo, ker ni dvomil, da mora biti družica od Sončnice; in ta je tudi bila. Tudi juvelir jo je spoznal, ker jo je večkrat pri Zlataroviču videl. Prišla je ravno o pravem časú, da je princa malo potolažila. Ona ga pozdravi . . . .“

Dve sto in deseta noč.

„Perziški princ jej odzdravi. Juvelir je vstal in stopil na stran, da bi ju ne motil pri razgovoru. Ko je en čas s princom govorila, poslovila se je in šla zopet domu.

Po njenem odhodu bil je princ ves spremenjen; njegov obraz je bil bolj vesel, njegove oči bolj

svetle, in iz tega je juvelir spoznal, da je ženska prinesla dobre novice.

Juvelir se je zopet k princu vsedel in mu rekel: „Kakor vidim, gospod, imate važne opravke pri cesarju.“

Princ, vznemirjen po teh besedah, odgovori: „Kako vi to veste, da imam jaz v cesarski palači kaj opraviti?“ — „Ker poznam to žensko,“ reče juvelir. „Čigava pa mislite, da je ta ženska?“ praša princ. „To je družica od Sončnice, cesarjeve ljubice,“ reče juvelir, „poznam njo in tudi njeno gospo, ki je pri meni že večkrat kaj kupila. Tej družici grofica vse zaupa, in videl sem jo te dni vso žalostno okoli hoditi. Mislil sem, da se mora z grofico kaj posebnega goditi.“

Te besede so princa še bolj vznemirile. „On bi ne govoril tako,“ mislil si je, „če bi ne imel suma, ali bolje, če bi vsega ne vedel. „En čas je molčal, in ni vedel, kako bi se zadržal. Potem pa reče juvelirju: „Vi tako govorite, kakor bi še več vedeli, nego poveste. Jaz nemam pokoja, dokler v tem nisem na čistem, zato vas prosim, da se bolj jasno izrazite.“

Na to je juvelir že čakal, in povedal je princu vse na tanko, kar je zvedel od Zlatarovića. Dal mu je spoznati, da vse vé o razmerah med grofico in princom, in ni pozabil dostaviti, da se je Zlatarovič le iz bojazni zgubil in podal v Balsoro, kjer hoče čakati, da ta nevihta preide. „Meni se čudno zdi,“ pristavil je vrli mož, „kako vas je mogel v takem stanu zapustiti. Meni se po pravici smilite, in prišel sem nalašč za to k vam, da vam ponudim svojo pomoč, in če ste tako dobri, da mojo ponudbo

sprejmete, hočem vam tako zvest biti, kakor Zlatarovič. Jaz bom bolj stanoviten ostal, podam se z vami v vsako nevarnost, in vam prisežem, da ne bom nikomur nič povedal. Bodite tedaj prepričani, da ste našli druzega prijatla namesto zgubljenega.“

Te besede so princa pomirile. „Moje veselje bo veliko,“ rekel je, „če je to res, kar pravite, če najdem na vas prijatla, kakoršnega potrebujem. V resnici, dober prijatel je zlata vreden. Naj vam Bog povrne vašo plemenitost; jaz vašo ponudbo z veseljem sprejmem. Pa družica Sončnice je o vas slabo govorila. Rekla je, da ste vi Zlataroviču svetovali, naj gre stran iz Bagdada. Pa po vaši izjavi tega ne morem verjeti, prepričan sem, da se ona moti.“

„Dragi princ,“ reče juvelir, „jaz sem vam vse po pravici povedal, kaj sva se z Zlatarovičem menila. Tō je res, ko mi je povedal, da se hoče odstraniti, rekel sem mu, da ima prav, in da ravna, kakor pameten in previden mož. Zavolj tega mi pa vendar lahko vse zaupate; postregel vam bom, kjer bom mogel, in prisegel sem vam že, da hočem vašo skrivnost za se obraniti.“ — „Saj družici nič ne verjamem,“ reče princ; „ona vas le sumniči in povsodi izdajstvo vidi, ker se preveč boji za svojo gospodinjo, to jej morate odpustiti.“

Tako sta se še en čas razgovarjala, ter se posvetovala, kako bi se obdržala zveza med princom in grofico. Spoznala sta, da je pred vsem treba, vzeti družici tisto nezaupnost do juvelirja. Princ je rekel, da jo bo pri prvi priliki podučil, kako stvar stoji, in da naj k juvelirju pride, če prinese kako pismo ali poročilo od Sončnice. Kajti da bi pre-

pogosto k princu hodila, to ne bi bilo varno, ker bi se znalo ljudem čudno zdeti, in vtegnilo bi vse na dan priti.

Juvelir je princa Miliveja še enkrat prosil, naj mu vse zaupa, ter naj bo brez skrbi, potem pa se je poslovil in odšel . . . . . .

Tukaj se je Lunica zopet ustavila, ker se je že svitalo. Pravila pa je v prihodnji noči tako naprej:

Dve sto in enajsta noč.

Ko je juvelir domu šel, videl je na cesti eno pismo ležati. On ga pobere, in ker ni bilo zapečateno, ga odpre in bere:

Pismo grofice Kronogradske princu Milivoju.

„Ravno izvem od svoje družice žalostno novico, da naji je Zlatarovič zapustil. To je hud udarec. Pa zavoljo tega ne smete obupati, dragi princ. On je bežal iz pretirane boječnosti; poterpiva še to. Res je, da bi ga ravno zdaj naj bolj potrebovala; pa ne obupajva, in ne nehajva ljubiti se. Velike reči se ne dosežejo brez težav; podvrziva se tedaj vsem težavam pogumno, dokler se vreme ne zvedri, in nama milejše solnce ne zasije.

Zdravstvujte!“

Ko sta se namreč princ in juvelir razgovarjala, tekla je bila družica domu, in je grofici prinesla vest, da je Zlatarovič zginil. Sončnica je hitro to pismo spisala in poslala družico ž njim nazaj k princu; družica pa je pismo na poti zgubila.

Juvelir je bil vesel, da je pismo našel, ker s tem se mu je ponudila priložnost, da izkaže svojo odkritosrčnost in prepodi tisto nezaupnost, ki jo je imela družica do njega. Ko je pismo prebral, videl je družico, kako je z veliko nemirnostjo pismo iskala in plašno okoli sebe gledala.

On pismo zavije in ga vtakne v žep, tako da je družica to videla. Ona priteče za njim in ga prosi: „Gospod, to pismo sem jaz zgubila; prosim vas, dajte mi ga nazaj.“ On pa se je delal, kakor bi nič ne slišal, in šel je svojo pot naprej, naravnost proti domu, družica pa za njim. Pustil je vrata odprte, da je mogla za njim v hišo.

Bila mu je precej za petami; in ko vstopi, začela ga je zopet prositi: „Gospod, to pismo, ki ste ga našli, je za vas brez vsake koristi; ko bi vi vedeli, od koga je, bi ga precej nazaj dali; in nespodobno bi bilo, ko bi ga hoteli za se obdržati.“

Prej ko je družici odgovoril, reče jej juvelir, naj se vsede, potem pa jo ogovori: „Kaj ne da, to pismo je od grofice Kronogradske, in namenjeno princu Milivoju?“ Družica je obledela. „To vprašanje vas plaši, kaj ne da?“ govoril je naprej; pa veste, da jaz nemam hudobnih namenov; lahko bi vam bil pismo že na ulici dal; pa hotel sem vas sèm zvabiti, ker imam nekaj z vami govoriti. Vi ste se čez mene lagali; rekli ste, da sem jaz Zlataroviča k temu pripravil, da je šel stran, To pa ni res, in tudi princ Milivoj vé, da ni res. Meni je bilo še žal za princa, ko ga je Zlatarovič v tako žalostnem položaju zapustil. Zato sem šel k Milivoju, ter mu ponudil svojo pomoč, katere je tako zelo potreben. On je meni vse zaupal, zakaj bi vi meni

ne zaupali? Recite vaši gospodinji, da jej ponujam tisto pomoč, ki jo je nahajala pri Zlatarovičeu, in da me bo vselej veselilo, če jej bom mogel v čem služiti.“

Družica je bila vesela, ko je slišala juvelirja tako govoriti, in prosila ga je, naj jej ne zameri, ako je o njem slabo mislila iz skrbljivosti do svoje gospodinje. „To me prisrčno veseli,“ je rekla, „da sta našla grofica in princ Milivoj novega prijatla, ki jima bo v pomoč namestu odstopivšega Zlatarovića. Povedala bom svoji gospodinji, kako dobro misel imate vi do nje . . . .“

Tukaj se je Lunica ustavila, ker se je že danilo. Pravila pa je v prihodnji noči tako naprej:

Dve sto in dvanajsta noč.

Ko je družica juvelirju povedala, kako jo to veseli, da je on tako dober za Sončnico in za princa, potegnil je ta pismo iz žepa, ter ga jej izročil z besedami: „Nesite to pismo hitro k princu Milivoju; in kedar pojdete nazaj, oglasite se pri meni, da bom videl, kaj bo na pismo odgovoril. Povejte mu vse, kar sva se midva zdaj razgovarjala.“

Družica je pismo vzela, in ga takoj princu nesla. Milivoj je na pismo precej odgovoril. Milivojevo pismo pa se je glasilo tako:

Pismo princa Milivoja grofici Kronogradski.

„Vaše drago pisanje naredilo je na mene velik utis; vendar ne takošnega, kakor bi želel. Vi me tolažite, naj ne obupam, ker je Zlatarovič odšel. Pa njegov odhod je še moja najmanjša nesreča.

Kar me najbolj boli, je to, da sem ločen od vas. Kdaj bom zopet tako srečen, da vas vidim? Ali bom to srečo še kedaj doživel? Vi me prosite, naj skrbim za svoje zdravje; to bom tudi storil, ker mi je vaša volja toliko draga. Da ste mi zdrava!“

Ko je juvelir to pismo prebral, dal ga je družici nazaj; in prej ko je odšla, rekla je še to: „Gospod, jaz bom že tako govorila, da bo moja gospodinja vam ravno tako zaupala, kakor prej Zlataroviču. Jutri boste že spet kaj zvedeli od mene.“

Res je precej drugi dan zopet prišla z veselim obrazom. Juvelir jo je ogovoril tako: „Že na vašem obrazu berem, da je vaša gospodinja dobre volje.“ „Res je tako,“ reče družica, „in povedala vam bom, kako je to prišlo. Ona me je včeraj že težko pričakovala; jaz jej izročim pismo; brala ga je solznih oči; in ko je pismo prebrala, bila je zopet žalostna. Jaz pa jej rečem: „Gospa, gotovo ste zato tako žalostni, ker je Zlatarovič odšel. Pa zavolj tega se ni treba žaliti; našli smo druzega moža, ki vama bo služil s tisto zvestobo, pa z večim pogumom.“ Na to sem jej vse povedala, kar ste mi vi rekli, da jej boste v vseh rečeh radi postregli. Ta vest jo je močno razveselila. „Tega vrlega moža pa moram videti,“ je rekla, „da bom to iz njegovih lastnih ust slišala. Pojdi precej tje, in pripelji ga k meni.“ Zato pa pojdite z mano, gospod, v palačo Sončnice.“

Juvelir je bil v zadregi, in ugovarjal je to: „Zlatarovič je pač smel priti v palačo Sončnice, ker je bil na celem cesarskem dvoru dobro znan; za mene je pa stvar druga, meni to ni dovoljeno, sami

spoznate, da ne. Recite gospej grofici, da mora sama sprevideti, v kako nevarnost bi se jaz podal.“

Družica je juvelirja pomirjevala: „Ne bojte se, saj ni nobene nevarnosti, ko bi bilo nevarno, bi vas grofica ne vabila, saj je sama toliko pametna.“

Juvelir se je dal utešiti, da je šel z družico; vendar se je tresel na celem životu. Ko je družica to videla, rekla mu je: Tacega vas ne morem pred grofico peljati; bolje je, da ostanete doma, in da ona vas obišče.“

In res je bilo tako; komaj je družica grofici povedala, kako se je juvelir bal, tje priti, napravila se je, in šla sama k njemu.

Juvelir jo je s častjo sprejel. Ona ga je pa ogovorila: „Slišala sem, kako ste skrbni za princa Milivoja, zato sem prišla, da se vam za to zahvalim.“

Dvesto in trinajsta noč.

Po daljšem razgovoru šla je Sončnica v svojo palačo nazaj. Juvelir pa je šel precej k princu, da mu pove o Sončnici, da je bila pri njem, in kaj je rekla. Princ je bil zamišljen in žalosten, posebno mu je šlo k srcu, da je Zlatarovič odšel.

Juvelir pa ga je tolažil, kar je mogel, ter mu nazadnje rekel: „Jaz že vem, kaj vama manjka, da sta oba tako bolna in da tako zdihujeta. Vidva bi rada vkup prišla, da bi se svobodno razgovarjala. To vama bom jaz mogoče storil, in precej jutri. V palačo Sončnice ne smete. Pa jaz vem za en drug kraj, kjer bosta brez skrbi.“

Princ je juvelirja od samega veselja objel. Juvelir pa je šel potem domu.

Drugo jutro je prišla družica k juvelirju. Ž njo sta se zgovorila, kje se imata sniti princ in grofica. Juvelir je imel namreč hišo, ki je čisto prazna stala, in za tje so se zgovorili, da vkup pridejo. Juvelir je družici pokazal to hišo in naročil grofici, naj na večer tje pride. Potem je pustil v tistej hiši vse pospravîti in večerjo priskrbeti. Izposodil si je od sosedov zlate, sreberne in porcelanaste posode, da je sobo lepo opravil. Na to je šel k princu, in mu naročil, kdaj naj pride. Princ se je brž lepo oblekel, in šla sta z juvelirjem precej in kar sama v tisto hišo, ki je stala na samem. Tam sta čakala tako dolgo, da je Sončnica prišla.

Komaj se je mrak naredil, prišla je že Sončnica s tremi družicami.

Ni mogoče popisati, s kakim veseljem sta se princ in grofica objela; bila sta tako ginjena, da še govoriti nista mogla.

Potem so se vsedli vsi k mizi in začeli so večerjo na mizo nositi. Jedila in pijačo je juvelir sam na mizo nosil. Ljubeči par je vžil nekaj srečnih trenutkov. Princ in grofica sta malo jedla, ker sta si imela toliko povedati, da sta na jed čisto pozabila.

Juvelir je prinesel še citre, in Sončnica je začela nanje igrati.

Dvesto in štirnajsta noč.

Ko je Sončnica igrala in pela, slišal se je od zunaj nek ropot; juvelirjev hlapec prišel je ves prestrašen v sobo, in naznanil je, da nekdo po vratih razbija, in da bodo ulomili; ko je on prašal, kdo je, so še toliko bolj tolkli po vratih.

Juvelir je hitro ven tekel, da bi videl, kaj je. Videl je priti celo tropo ljudi, ki so imeli sekire in sablje v rokah, ter so ravnokar vrata razbili, in prišli v vežo. Stisnil se je hitro v en kot, in ker je bil že mrak, ga niso videli. Spoznal je, da on sam ne more princu in Sončnici dosti pomagati, zato je raje bežal, da bi vsaj sebe rešil. Tekel je hitro skozi vrata ven in k enemu sosedu, ki je imel v bližini svojo hišo. Še tam je slišal razbijanje v svoji hiši.

Ko je vse potihnilo, izposodil si je od soseda sabljo, in tako oborožen je šel v svojo hišo nazaj. Ko stopi na dvorišče, videl je s prestrašenjem moža tam stati, ki ga je prašal, kdo je. Po glasu je spoznal, da je to njegov hlapec. „Kako si pa ti straži všel?“ ga praša, kajti juvelir je mislil, da so bili tisti oboroženi možjè cesarska straža, ki je prišla princa in Sončnico lovit na cesarjevo povelje, kateremu je moral kak človek vse povedati, kaj se tukaj godi. „Gospod,“ reče hlapec, „jaz sem se v en kot skril, in ko nisem slišal nobenega šundra več, sem pa ven prilezel. Pa to ni bila straža, ampak razbojniki so bili, ki so menda zvedeli, kako draga sreberna in zlata posoda se je sèm v hišo nosila, in prišli so jo vzet.“

Juvelirju se je to verjetno zdelo, zato je šel hitro v sobo gledat, in res je videl, da ni bilo nikjer nobene zlate in sreberne posode več. Juvelir je bil ves obupan, kajti posoda ni bila njegova, on si jo je le od sosedov izposodil, in zdaj ga je čakalo, da jo mora plačati.

Skrbelo ga je pa tudi to, kam sta prišla princ in grofica, če sta še živa ali ne? In kaj, ko bi

cesar vse to zvedel; in zakaj bi ne zvedel kar bo vedelo v kratkem celo mesto?!

Hlapec pa ga je tolažil tako: „Sončnici menda razbojniki niso nič storili, k večem, če so jej zlatnino pobrâli, potem pa je gotovo z družicami domu šla; s princem pa se je mendâ ravno tako godilo. Zato cesar ne bo nič zvedel od tega. Zlatnino in srebernino boste mogli sosedom pa že plačati; pa ti bodo radi potrpljenje imeli, ker se od vseh strani čuje od tatvin in ropov, in ni nič novega, če se kje pokrade. Tako revni pa tudi niste, da bi tiste ropotije ne mogli plačati.“

Juvelir je ukazal hlapcu, naj vežne vrata nekoliko popravi, da mimogredoči ne bodo zijali in gledali, kaj se je tu zgodilo, potem pa sta šla domu. Juvelir je zdihoval: „Zlatarovič je bil že bolj pameten, ko jaz; on je to nesrečo naprej videl, zato je nevarnosti odšel. Kaj je meni treba, da sem se mešal v to ljubezen, ki imam same sitnosti zraven, pa še življenja nisem varen.“

Komaj se je dan naredil, zvedelo je že celo mesto, da so pri juvelirju roparji ulomili in vse odnesli. Sosedje so prišli juvelirja milovat, največ pa le iz radovednosti, da bi od njega kaj več zvedeli, kako se je godilo. On se je zahvaljeval za sočutje, in imel je pri vsem vsaj to tolažbo, da nihče ni prašal po princu in po Sončnici, iz česar je sklepal, da ljudje nič ne vedó, kdo je bil tačas v hiši; upati pa je tudi smel, da se princu in grofici ni nič zgodilo, in da morata biti kje na varnem.

Ko so znanci odšli, dal si je juvelir jesti prinesti, pa ni mogel nič užiti. Proti poldne pa je prišel hlapec in je juvelirju povedal, da nek neznan

človek pred vrati čaka in da želi z gospodarjem govoriti. Juvelir je šel ven in je tujca v hišo vabil; ta pa ni hotel vstopiti, ampak rekel je juvelirju, naj gre ž njim, da mu ima nekaj posebnega povedati, in naj se nič ne boji.

Juvelir gre res ž njim in šla sta skozi celo veliko mesto, iz ulic v ulice, tako da se je že začel mrak delati, pa hoje še ni bilo konca ne kraja, in juvelir je bil že utrujen. Zdaj sta prišla do reke Tigre, vsedeta se na čoln in peljeta se na ono stran. Tam sta šla zopet skozi več dolgih in samotnih ulic, kjer juvelir še nikoli ni bil, in slednjič se vendar tuji mož ustavi pred enimi vrati in jih odpre. Ko je vstopil še juvelir, zaperl je tujec vrata od znotraj in pripel še zapah, in potem je peljal juvelirja v sobo, kjer je bilo deset drugih mož, ki so bili juvelirju vsi neznani.

Zdaj rečejo juvelirju naj se vsede, in on je to rad storil, ker je bil že zelo utrujen. Nekoliko se je pa tudi bal teh čudnih obrazov. Možje se vsedejo k večerji in prisilijo še juvelirja, da je moral ž njimi jesti.

Po večerji ga prašajo, če vé, s kom da govori. On reče, da ne, ker je v tem koncu mesta čisto neznan. „Kaj pa se vam je sinoči zgodilo?“ ga prašajo dalje, „povejte nam vse po pravici.“

Juvelir se začudi nad tem vprašanjem in reče: „Menda gospodje že sami vse vedó.“

„Res je,“ rekó možje, „tisti mladi mož in tista mlada ženska sta nam nekoliko povedala; pa mi hočemo to iz vaših ust slišati.“ Zdaj je bil juvelir prepričan, da so to tisti razbojniki, ki so sinoči v njegovo hišo ulomili. „Gospodje,“ jih ogovori, „mene

zelò skrbi, kaj se je s tistim mladim gospodom in s tisto gospodično zgodilo; ali morda vi kaj veste, kam sta prešla?“

Dve sto in petnajsta noč.

Razbojniki so na to vprašanje, kam sta prešla princ in grofica, odgovorili: „Za ta dva se ni treba nič bati, ona sta na varnem in njima ni nič hudega.“ Pokazali so mu potem dve sobi, v katerih sta ločena princ in grofica prebivala, vsak v svojej. Razbojniki so še povedali: „Ta dva mlada človeka sta nam povedala, da jih vi najbolje poznate. Ker vas poznamo za poštenjaka, smo zavoljo vas z njima lepo ravnali. Nič hudega se jima ni zgodilo, ampak mi smo jima z vsem postregli. To nam lahko verjamete, in nam smete popolnoma zaupati.“

Juvelir je bil vesel slišati, da princu in grofici ni nič hudega, in začel je tolovajem na srce govoriti. „Vi ste možaki,“ rekel jim je, „čeravno vas ne poznam, vendar vidim, da ste lepo ravnali, in tudi upam, da teh osob ne boste izdali. Vi se nobene reči ne vstrašite, in vsako slavno dovršite, naj bo še tako nevarna. Zato vam bom pa tudi povedal, kakšni ljudje da smo mi.“

Potem jim je povedal celo historijo od princa in Sončnice, pa tako, kakor je bilo za oba bolj prav.

Tolovaji so se zelo začudili nad to povestjo. „Ali je mogoče,“ so rekli, „da je ta mladi mož perziški princ Milivoj, mlada gospa pa lepa in slavna Sončnica?“ Juvelir jim je zatrdil, da je vse to res, kar je povedal.

Ko so tolovaji to slišali, padli so pred princa in pred Sončnico na kolena in prosili ju za odpuš-

čanje, češ, da niso vedeli, da so imeli opraviti s tako visoko gospôdo.

Potem so rekli juvelirju: „Vse vam bomo nazaj dali, kar smo vam vzeli, in kar je še v naši lasti. Sreberno posodo imamo še vso, in to vam radi izročimo.“

Juvelir je bil se ve da vesel. Ko so sreberno posodo prinesli, obljubili so tolovaji princu, grofici in juvelirju, da jih hočejo spremiti v varen kraj; pa prej so morali vsi trije priseči, da jih ne bodo izdali. Oni so to tudi storili. Na to pa so šli tolovaji ž njimi ven.

Med potjo je juvelir prašal Sončnico, kam so prišle njene družice. Ona pa ni vedela o njih nič povedati, ker so tolovaji le njo in princa pograbili in odpeljali.

Tolovaji so jih prepeljali potem čez vodo, in tam so jih na suho postavili. Komaj so ti trije na breg stopili, prišla je mestna straža, in tolovaji so hitro odrinili nazaj.

Straža je prašala te tri, kdo so in odkodi pridejo, na kar so bili vsi trije prestrašeni, ker so se bali, da bi ne morali povedati svojih imen. Juvelir je bil nekoliko bolj korajžen in je rekel: „Gospodje, mi smo pošteni ljudje iz mesta. Razbojniki so nam ulomili v hišo, so vse odnesli, in še nas odpeljali. V njih brlogu pa smo jih tako pregovorili, da so nas izpustili, pa še vkradeno blago so nazaj dali.“ To rekši jim je pokazal sreberno posodo.

Poveljnik straže pa s tem odgovorom ni bil zadovoljen. Pogledal si je Sončnico in princa bolj natanko, in prašal, kdo da sta.

Vsi trije so bili v zadregi, iz katere jih je rešila Sončnica. Poklicala je poveljnika na stran in mu nekaj na uho rekla. Poveljnik se je začel priklanjati in ukazal je svojim ljudem, da morajo te tri ljudi na čolnih domu peljati.

V en čoln se je vsedla Sončnica, v druzega pa juvelir in princ; v vsak čoln pa sta stopila dva stražnika, da sta veslala. Juvelirja in princa so peljali pred cesarsko palačo, ki je stala poleg vode. Ta dva sta se prestrašila, ker sta mislila, da ju hočejo v stražilno sobo zapreti, in drugi dan pred cesarja peljati.

Vendar je bil to prazen strah. Stražniki so ju spremili do Milivojeve hiše, in šli potem domu.

Princ in juvelir sta prišla vsa vtrujena v hišo; princ pa je bil še posebno žalosten in klavern, ker se mu je to pripetilo in odslej ni imel upanja, da se še enkrat s Sončnico snide. Bil je tako zdelan, da je kar v omedlevicah na zofo padel. Ljudje so prileteli vkup in začeli juvelirja spraševati, kaj se je zgodilo.

Dve sto in šestnajsta noč.

Ko so si ljudje s princem opraviti dali, skušal jim je juvelir celo stvar zakriti, da bi ne vedeli kje sta bila. Rekel je, naj raje princu strežejo. Ko se je princ zbudil, niso si več upali popraševati.

Princ je bil zelo slab tisti dan in še drugi dan; juvelir pa je šel potem na svoj dom in vzel sreberno posodo seboj.

Njegovi ljudje so ga že težko pričakovali; bili so v velikem strahu zavolj njega, ker ga toliko časa

ni bilo domu. Jokali so se še, ko je juvelir domu prišel. Veselili so se njegovega prihoda, pa vstrašili so se, videti ga tako bledega in upadenega. Zaspanost in strah, ki ga je prestal, vzela sta mu vse moči. Dva dni ni šel iz hiše.

Tretji dan pa je bil že bolj trden in šel je enega svojih prijatlov obiskat, bogatega trgovca. Ko je šel domu nazaj, srečala ga je družica od Sončnice. On je šel svojo pot naprej, kakor bi je ne poznal, ona pa hitro za njim, in ga klicala, naj jo počaka, pa on ni hotel nič slišati, ker je tisto žensko vsak človek poznal, da je hišina pri Sončnici, in se je bal, da bi ljudje ne zvedeli, da ima s Sončnico kaj opraviti. Še le, ko je zavil v neke bolj samotne ulice, počakal jo je.

Oba sta bila vesela, zopet videti se po tako čudnih dogodbah. Povedala sta si, kar se jima je pripetilo od tistega večera. Najprej je juvelir povedal, kako se je zgodilo ž njim in potem s princem, ko so domu šli. Potem pa je družica pravila, kako je tisti večer tolovajem ušla.

„Ko sem videla razbojnike priti," je pravila, „mislila sem, da je cesarska straža, da cesar vse vé, kaj se godi med Sončnico in princem, in da je vojake poslal, da bi nas vse poklali. Zlezla sem tedaj hitro pod streho in oni dve družici za mano; iz te strehe smo zlezle, kakor mačke, na drugo streho in se tako rešile. Prišle smo k dobrim ljudem, ki so nas prenočili in ljubeznivo nam postregli.

Drugo jutro smo šle v palačo Sončnice nazaj, vse žalostne, ker nismo vedele, kako je z našo gospo. Vse družice in služabnice v hiši so se začudile, ko smo prišle brez gospe domu. Me smo jim rekle, da

je ostala pri eni prijatlici, in da pride v kratkem nazaj.

Celi dan sem bila zelo nepokojna. Po noči pa sem šla na vrt in odprla tiste vratice proti vodi, kakor bi mi nekaj pravilo, da pride grofica danes in todi domu. Bili ste še oni dve družici z mano. Proti polunoči res zagledamo čoln na vodi, bila sta v njem dva možaka in ena ženska. Ko trčijo na breg, vzdignila sta moža tisto ženo iz čolna in jo postavila na suho, in spoznala sem jo zdaj: bila je naša grofica . . . . .“

Dve sto in sedemnajsta noč.

Vsa vesela podala sem grofici roko in jo podprla, da je lože hodila. Bila je te pomoči zelo potrebna, kajti od 'same slabosti se je komaj po konci držala.

Z žalostnim glasom mi je zašepetala na uho, naj hitro grem in tistim dvema vojakoma prinesem tisoč cekinov iz grada. Ta čas sta jo uni dve držali, jaz pa sem hitro tekla in vojakoma prinesla mošnjo s tisoč cekini. Potem smo spravile Sončnico v posteljo, in budele celo noč pri njej, ker bila je tako slaba, da smo se bale že za njeno življenje.

Tudi drugi dan še bila je tako slaba, da še jesti ni mogla, in le s trudom smo jo prisilile, da je vzela en malo juhe. Ko je bila nekoliko boljši, prosila sem jo, naj mi vendar pové, kako je roparjem ušla. Ona globoko izdihne in reče: „Kaj ti bom pravila! Bolje bi bilo, ko bi me bili roparji umorili, vsaj bi bilo vsega trpljenja konec; zdaj pa le zato živim, da toliko več trpim.“

„Gospa," rečem jaz, „prosim vas, povejte mi vse. Saj veste, da je človeku v tolažbo, če svoje bolečine drugemu zaupa."

„Pa poslušaj tedaj," reče grofica na to, „da boš videla, kaj morajo zaljubljeni včasih od ljudi prestati. Ko so razbojniki s sabljami in sekirami v sobo stopili, mislila sem, da bodo pobili mene in princa. Misel, da umrjem ž njim vkupej, ojačila me je toliko, da se smrti nisem preveč bala. Toda razbojniki se naji niso dotaknili. Dva sta stala na straži pred nama, drugi so pa začeli zlato in sreberno posodo v vreče basati. Potem so šli in naji s princem seboj vzeli.

Med potjo me je eden prašal, kdo da sem, in jaz sem mu rekla, da sem igralka v teatru; princ pa je rekel, da je navaden meščan in hišni posestnik.

Ko smo prišli v njihov brlog, so me razbojniki ogledovali, in ko so videli moje bisere in demante, niso hoteli verjeti, da bi bila jaz navadna igralka, češ, da igralke nemajo tako bogate obleke in tacega kinča na sebi.

Ko sem na to molčala, prašali so še princa: „Kdo pa ste vi prav za prav, vi niste navaden meščan, kakor pravite!"

Princ je le to rekel, da je bil pri juvelirju v soseski*), in da je tam juvelirjeva hiša, kjer je bila tista večerja.

„Tistega juvelirja pa jaz poznam," rekel je eden od roparjev, ki je bil videti, kakor bi bil njih poveljnik (hauptman); „jaz sem mu še za nekaj

---

*) Na Koroškem pravijo „sem bil v soseski" v pomenu: auf Besuch, in Visiten.

hvalo dolžan, jaz vem, da ima še eno hišo; jaz pojdem jutri tje, pa ga bom sem pripeljal. Potem vaji pa ne bomo spustili, prej da ne zvemo, kdo da sta. Zgodilo pa se vama ne bo nič.“

Juvelir je res drugi dan prišel, in povedal je razbojnikom, kdo da sva; in to je bilo dobro za naji. Roparji so naji prosili za zamero, in rekli so, da tega ne bi bili storili, ako bi bili vedeli, kdo da sva.

Potem so nas spremili do reke Tigre, ter prepeljali nas na čolnih na uni breg, in tam nas je dobila straža.

Poveljniku straže sem jaz povedala, kdo da sem, in potem me je precej priljudno pozdravil, ter pustil nas vse tri v čolnih po vodi doli peljati, mene pred mojo palačo, juvelirja in princa pa naprej do njih doma, mislim. Upam, da se princu in juvelirju ni nič hudega zgodilo, kajti sama ne vem, ali sta prišla srečno domu, ali ne. Juvelir je nama veliko dobroto storil. Jutri pojdi precej tje k njemu, nesi mu dva tavžent cekinov, in prašaj ga kako se kaj princu Milivoju godi.“

Tako je grofica svojo povest skončala; jaz pa sem jo tolažila, kakor sem vedla in znala. Zdaj pa sem tukaj, da vam to povem; hotela sem tudi k princu iti, pa si nisem upala. Denar pa sem shranila pri moji prijateljici; precej grem tje, da ga vam prinesem; počakajte me tukaj . . . . .“

Dve sto in osemnajsta noč.

Družica je kmalo prišla in prinesla juvelirju tistih dva tisoč cekinov, ter mu jih dala z besedami: „Tukaj vzemite, da boste laglje plačali tiste prijatle,

ki so vam posodili zlato posodo.“ — „To je preveč,“ rekel je juvelir, „jaz bi denarja ne vzel, pa se bojim zameriti blagi gospej grofici; recite, da se prelepo zahvalujem.“

Rekel je potem še družici, da naj ga le doma poišče, če bo imela od grofice kako pošto, in da jej bo že tudi od princa vselej kaj povedal. Potem sta se razšla.

Juvelir je šel vesel domu, ne toliko zavolj denarja, ampak zato, ker nobeden ni nič vedel, da sta bila princ Milivoj in Sončnica v njegovi hiši, tačas ko so razbojniki ulomili. Roparjev se ni bal, da bi ti kaj povedali, ker ti se z ljudmi in praznimi marni niso dosti pečali.

Drugi dan je šel k svojim prijatlom, ki so mu upravo v hišo in posodo dali, ter jim je sreberno posodo nazaj dal, ker jo je od roparjev nazaj dobil, kar je manjkalo, je pa doplačal, in to je lahko storil, ostalo mu je od teh dveh tisoč cekinov še toliko, da je tisto hišo z nova oskerbel z orodjem in opravo. Ko je to opravil, šel je pa k princu Milivoju.

Strežaji princevi prišli so mu že naproti in rekli mu, da je ravno o pravem času prišel, kajti princ da je tako žalosten, odkar njega ni, in tako slab, da se je bati za njegovo življenje.

Šli so po prstih v princevo sobo, kjer je skor brez zavesti in upadenih lic in zaprtih oči ležal.

Juvelir ga je poklical in mu podal roko. Princ je juvelirjev glas spoznal, odprl oči, v kterih se je brala vsa njegova žalost, ter se s slabim glasom zahvalil za pozdrav in za obiskovanje.

„Pustimo hvalo na strani,“ reče juvelir, „jaz si le želim, da bi vam mogel zares kaj pomagati.

Vi ste zelo bolni videti, menda sami premalo skrbite za svoje telo; pri jedi si ne smete nič odtrgati, sicer preveč oslabite.“

Zdaj so začeli strežaji praviti juvelirju, da gospod skoraj nič ne jé, kolikor ga tudi silijo. Juvelir je zdaj začel prositi princa, naj vendar kaj povžije, in ga je slednjič k temu pripravil. Potem, ko je princ nekoliko jedel, rekel je vsem strežajem, naj gredó ven, in naj ga pusté samega z juvelirjem. Ko so odšli, govoril je juvelirju: „Poleg vse nesreče me še to boli, da ste vi trpeli zavolj mene tako veliko zgubo, in čas bi že bil, da vam to povrnem. Toda prej mi še povejte, če ste o grofici kaj slišali?“ Juvelir mu je vse povedal, kar je zvedel od družice.

Princu so solze v oči stopile. Potem pa je s težkim trudom vstal iz postelje, strežaje sklical, in izbral mnogo dragocenih daril za juvelirja, ter strežajem rekel, prenesti jih v juvelirjevo hišo.

Juvelir se je branil, in povedal, da mu je že Sončnica za tisto škodo dala dva tisoč cekinov, kar je bilo več ko zadosti. Princ ga je pa toliko časa silil, da je moral vzeti. Ko se je juvelir dostojno zahvalil za toliko radodarnost, razgovarjala sta se še naprej v pozno noč, in juvelir je prenočil pri Milivoju. Zjutraj, prej ko je odšel, obiskal je princa še enkrat. Kó se je juvelir vsedel zraven postelje, govoril mu je princ: „Vi veste, da mora vsaka stvar svoj namen imeti; človek hoče doseči to, kar želi; tudi ljubezen ni brez namena, in hrepeni po ljubljenem bitji, ter se za večnost ž njim zvezati; kdor pa ljubi brez upanja, njemu ni več živeti. V tem žalostnem stanji sem jaz. Le dvakrat sem s svojo ljubo vkup prišel, pa obakrat naji je osoda narazen

raztrgala. Na druzega mi ni misliti, ko na smrt. Jaz bi se sam umoril, ko bi mi tega naša vera ne branila; pa saj tega ne bo treba, jaz čutim, da ne bom dolgo več živel.“ Po teh besedah so se mu zopet solze vdrle po licu.

Juvelir ga je nekoliko tolažil, ter mu dajal upanje, kolikor je mogel; potem pa je rekel, da mora domu, ker bi znala družica od Sončnice priti in bi ga ne našla doma. „„Le pojdite“ reče princ, „in če hišina pride, povejte jej, naj grofici reče, da akoravno bom moral kmalo umreti, vendar ne bom nehal nje ljubiti do zadnjega zdihljeja.“

Juvelir je šel domu in čakal na hišino. Res je prišla čez en par ur, pa vsa objokana in zmešana. Juvelir jo brž vpraša, kaj da to pomeni.

„Sončnica in princ Milivoj in vi in jaz, vsi smo zgubljeni!“ začela je tarnati; „le poslušajte, kaj vam žalostnega povem: Sončnica je eno deklo nekoliko okregala; in ta je šla vsa srdita stran, in mi vemo, da je enemu od cesarskih dvornikov vse povedala, kaj se godi med Sončnico in princem. Pa še ena druga dekla je ušla, in sicer v cesarsko palačo, in tudi od te mislimo, da je šla grofico tožit. Danes je poslal cesar v našo palačo dvajset stražnikov, in ti so grofico v cesarsko palačo peljali. Jaz sem ušla, da vam to povem. Ne vem, kaj se je potem zgodilo, pa dobrega ne bo nič. Pa molčite, lepo vas prosim, in nič ne povejte o tem.“

Dve sto in devetnajsta noč.

Družica je juvelirju še naročila, naj hitro gre k princu Milivoju, in naj mu to pové, ter prosila ga, naj princa nikar ne zapusti. To rekši je hitro odšla.

Juvelir je skoraj okamnel nad to novico. Spoznal je pa, da je stvar nujna, zato je šel nemudoma k princu.

Z žalostnim pogledom je princa pozdravil in mu rekel: „Princ, oborožite se s poterpežljivostjo, stanovitnostjo in s pogumom; čaka vas huda nevihta, kakoršne še niste doživeli.“

„Recite mi s kratkimi besedami, kaj je,“ reče princ, „in ne mučite me dolgo; jaz sem pripravljen na smrt.“

Zdaj mu je juvelir povedal, kar je od družice slišal. „Vi ste v veliki nevarnosti,“ rekel je nazadnje, „vstanite in rešite se; čas je zdaj drag! Bežite pred jezo cesarjevo!“

Malo je manjkalo, da ni princ pri tej priči od žalosti in strahu duše izdihnil. Ko mu je nekoliko odleglo, prašal je juvelirja za svet, kaj bi se dalo tu storiti. „Druzega ne vém, reče juvelir, „ko hitro na konja sesti in jahati v mesto Anbak. Vzemite seboj ljudi in kónj, kolikor jih potrebujete, in bežite ž njimi; pa dovolite, da še jaz z vami bežim in svoje življenje otmem.“

Princ Milivoj je spoznal, da druzega ne kaže; zato je ukazal svojim slugam, naj hitro konje osedlajo; vzel je seboj denarja in dragocenosti, vzel slovó od svoje matere; potem je vzel nekaj svojih ljudi seboj, in tudi juvelir je šel ž njimi, pa so odrinili iz Bagdada.

Jahali so celi dan in celo noč brez počitka, dokler niso konji opešali, da so se morali nekoliko ustaviti.

Komaj pa se malo v travo vležejo, prigrmi nad nje velika četa razbojnikov. En čas so se branili, pa princevi hlapci so vsi pocepali. Princ in

juvelir sta se morala tedaj podati na milost in nemilost. Roparji so jima pustili življenje, pa vzeli so jima konje in vse, kar sta pri sebi imela. Skoraj vsa slečena sta zdaj tam stala, in ko so roparji odšli, rekel je princ: „Ta je zdaj lepa; ali ne bi bilo bolje, v Bagdadu ostati in tam umreti, kakor pa tako stanje?“

„To je vse Božja volja,“ reče juvelir, „on nas skuša v trpljenji. Človek ne sme nikdar nevoljen biti, ampak udati se v voljo Božjo. Pojdiva poiskat kakega usmiljenega človeka, da nama bo pomagal.“

„Pustite me tukaj umreti, reče princ, „saj je vse eno, če tukaj umrjem, ali kje drugje. Saj morda tudi grofica ni več živa, in kaj mi je življenje brez nje?“

Juvelir pa mu je le prigovarjal, da naj gre ž njim, ter ga slednjič pregovoril. Šla sta nekoliko naprej in prišla sta do odprte cerkve. V to cerkev stopita in molita.

Kmalo potem je prišel en mož v cerkev, in je tam molil. Ko je zmolil, obrnil se je spet, in videl princa pa juvelirja tam v kotu čepeti. Prijazno ju ogovori: „Vidva sta tujca, kakor se vidi.“ Juvelir odgovori: „Res je taka; roparji so nas to noč napadli, ter nama vse vzeli, kakor vidite; pomoči sva potrebna, pa je ne znava kje iskati.“

„Pojdita z menoj v mojo hišo,“ rekel je nepoznani mož, jaz vama bom postregel, kolikor bom mogel.“

Juvelir reče princu na uho: „Pojdiva ž njim, kajti ta mož naji ne pozna; če pa ostaneva, zna kdo priti, da naji bo poznal, in to bi bilo nevarno.“ — „Naj pa bo,“ reče princ, „meni je vse prav.“

Ko je uni mož videl, da se ta dva pogovarjata, mislil si je že, da ne marata ž njim iti; zato ju vpraša, kaj sta sklenila. „Midva greva rada z vami,“ reče juvelir, „pa roparji so nama obleko slekli in nama le spodnjo oblačilo pustili; v takem stanji pa se sramujeva med ljudi priti.“

Mož je na to hitro tekel domu in prinesel vsakemu en plajš, da sta se vanje zavila, in potem sta šla v hišo tistega moža. Tam njima je dal vsakemu čedno obleko, in potem pustil je prinesti jedi in pijače. Juvelir je malo jedel, princ pa skoraj nič; bil je tako slab, da se je juvelir že bal za njega.

Gospodar jima je odkazal posebno sobo, da bi si počila, in med dnevom ju je večkrat obiskal; proti večeru pa ju je pustil sama, ker je vedel, da sta počitka potrebna.

Pa kmalo ga je prišel juvelir sam klicat, ker je princ Milivoj umiral. Princ je imel že težko sapo, in juvelir je spoznal, da ne bo več dolgo. „Moja ura je prišla,“ rekel je princ s slabim glasom, „in srečen sem, da ste še vi pri meni. To mi je žal, da ni moje dobre matere tukaj, ki me je vedno tako ljubila. Nesite jej moj pozdrav, in recite jej, naj me pusti v Bagdadu pokopati, da bo lahko hodila na moj grob molit.“ Tudi dobremu gospodarju se je zahvalil za postrežbo, in ga prosil, naj pusti njegovo truplo tako dolgo v hiši, da bodo ponj prišli.“

Zdaj je padel princ v omedlevice, in slišal se je glas neke deklice, ki je tako pesmico zapela:

„Zadosti si prestal,
Ko si slovó jemal,
Zdaj celemu boš svetu
Slovó že kmalo dal.

Težkò se je iz zemlje
Na uni svet seliti,
Še hujši je, za večno
Od ljube se ločiti.“

Zdaj je glas umolknil, in v tem trenotku je umrl knez Milivoj, princ iz Perzije . . . . .“

Dve sto in dvajseta noč.

Precej drugi dan po Milivojevi smrti pridružil se je juvelir nekim trgovcem, ki so šli ravno v Bagdad, in dospel je srečno tje. Ko se na svojem domu preobleče, šel je hitro v hišo princa Milivoja. Tam so bili vsi vznemirjeni, ko so videli juvelirja samega priti. Pustil je Milivojevi materi reči, da bi rad ž njo govoril, in kmalo potem ga je sprejela v veliki dvorani, obdana od svojih družic. „Milostna gospa,“ reče juvelir s takim naglasom, da je morala že spoznati, da ne prinese nič dobrega, „Bog vas ohrani in blagoslovi! Vi veste, da Bog z nami dela, kakor hoče . . . .“

„O joj meni!“ vsklikne stara žena, „vi mi naznanjate smrt mojega sina.“ Potem je začela tako tarnati in zdihovati, da se je še juvelirju milo storilo. Ko se je nekoliko pomirila, moral jej je juvelir vse povedati, kako se je godilo. Potem je prašala, če princ ni nič posebnega naročil. Juvelir pové, da je Milivoj še zadnjo minuto na mater mislil, in da jo prosi, naj ga pusti v Bagdadu pokopati.

Milivojeva mati vzela je svoje služabnice seboj in podala se precej drugi dan v tisti kraj, kjer je ležal princ na mrtvaškem odru, da ga v Bagdad prepelje.

Juvelir pa je šel ves žalosten domu, ker se mu je milo storilo, če je pomislil, da je tako mlad in lep človek, kakor Milivoj, moral v mladih letih umreti.

Ko je tako premišljeval, stopila je neka ženska pred njega, in ko jo pogleda, je videl, da je dru-

žica od Sončnice, črno oblečena. Družica je šla za njim v njegovo hišo.

Se vsedeta; juvelir izdihne, in jo praša, če že vé, da je princ Milivoj umrl. „Kaj, ta ljubeznivi princ je umrl? Tedaj je umrl ob enem s svojo ljubljeno grofico. Dobri dušici, zdaj sta obé rešeni posvetnega terpljenja!“

Juvelir, ki še ni nič vedel, da je Sončnica umrla, užalil se je na novo. „Tedaj je grofica mrtva?“ praša družico. „Ni je več,“ reče družica, „in vredno je, da izveste, kako je umrla. Pa poprej mi morate povedati, kakošne so bile zadnje ure princa Milivoja, ki smo imeli vsi toliko sočutja zanj.“ Juvelir je potem družici natanko povedal, kako se je godilo s princem do njegove smrti, in kako je šla njegova mati zdaj po njegovo truplo v Anbak. Potem je začela pa družica tako praviti:

„Spominjali se boste še, kako sem vam pravila, da je cesar Sončnico pustil v svojo palačo pripeljati. Cesar je res že zvedel ljubezen med Sončnico in med princem, ker sta tisti dve dekli vse povedali, kateri je obé vsako posebej izpraševal. Lahko bi človek mislil, da je cesar postal srdit na Sončnico in na princa. On pa ni bil te nature, ker je bil predobrega srca. Za princa se še žmenil ni, le za Sončnico mu je bilo žal, ker je zvedel, kako je bolna.

Ko jo je pred se poklical, pozdravil jo je kolikor mogoče prijazno, in ko jo vidi tako žalostno, pa vendar še zmirom tako lepo, ogovoril jo je tako: „Grofica, to ni prav, da pred mene tako žalostna pridete. Vi veste, kako sem vas vedno ljubil, in kako sem za vas skrbel. Pri teh mislih ostanem še zdaj. Vi imate sovražnike, in ti so vas pri meni

zatožili, da se slabo obnašate, in da meni niste zvesta. Za vse to pa se nič ne zmenim, in midva ostaneva stara prijatla. Zato nikar več ne žalujte ampak bodite vesela!“ Povedal jej je še več prijaznih in kratkočasnih reči, in odkazal jej lepo sobo, ter jo prosil, naj ga tam počaka.

Sončnica je bila ginjena od tolike dobrote in plemenitosti cesarjeve, vendar ni mogla pozabiti princa Milivoja, in čutila je, da brez njega ne more živeti.

To se je godilo takrat, ko sem bila jaz pri vas,“ pravila je družica naprej, „to so mi pravile moje tovaršice, ki so bile zraven. Ko sem pa od vas nazaj prišla, videla sem sama, kar se je zvečer zgodilo.

Jaz sem jo našla v tisti sobi, kamor so jo bili spravili. Ker je že vganila, da od vas pridem, poklicala me je k sebi, ter mi na tihem rekla: „Zahvalim se ti za tvojo postrežljivost; saj dolgo mi ne boš več stregla.“

Druzega ni rekla nič, in tudi jaz nisem mogla na tem kraju kaj več povedati.

Zvečer je prišel cesar domu, in ukazal je Sončnici, da se je morala pri večerji zraven njega vsesti. Ona se je prijazno delala, kolikor je mogla; toda na enkrat se je nagnila nazaj in obledela. Mislili smo, da je padla le v omedlevice, pa bila je že mrtva; nismo je mogli več k življenju obuditi. Tako smo jo zgubili.

Cesarju so stopile solze v oči in pustil je vse citre, tamburice in gosli zdrobiti, potem pa je šel v spalnico.

Potem smo jo položili na mrtvaški oder, in cesar je celo noč pri njej ostal. Zjutraj pa je zaukazal vse

pripraviti za pogreb in ukazal jo je pokopati v lepo kapelico. — Ker bodo pa tudi mrtvega princa v Bagdad prinesli, naredili bomo tako, da bosta oba v tisti kapelici pokopana.“

Juvelir se je nad tem predlogom žačudil in rekel: „Cesar tega nikoli ne bo dovolil.“ „Potem vi cesarja še ne poznate,“ rekla je družica na to, „on je dal vsem družicam in služabnicam Sončnice lepe darila, in meni je naročil, da moram zmirom skrbeti za grob grofice Kronogradske, da bo vedno v lepem stanu, in za to mi je zapisal letno plačo, tako da sem preskrbljena za celo življenje. Saj cesar dobro vé, kaj se je godilo med princem in Sončnico, pa ni nič hud, zakaj bi zdaj ne dovolil, da se vkup pokopljeta?“

Juvelir ni imel na to nič odgovora, le to je prosil družico, naj mu pokaže, kje je grob od Sončnice. Zelo se je začudil, ko pride na mirodvor in najde tam veliko množico ljudi obojega spola. Ljudje so namreč gledali slovesen pogreb princa Milivoja.

Juvelir in družica pa sta stopila k materi od princa in jo prosila, naj pusti truplo v tisto kapelico pokopati, kamor so ravno Sončnico položili. Mati je bila zadovoljna; in tako sta bila združena vsaj po smrti, kar jima v življenji ni bilo dano.

To je historija od princa Milivoja in od Sončnice,“ rekla je Lunica; in ravno se je začelo daniti.

Srebernica se je sestri kraljici zahvalila za to lepo historijo.

„Če me bo kralj še živeti pustil,“ rekla je Lunica, „začela bom jutri historijo od princa Krasnobora, katera se ti bo še bolj dopadla.“ Na to je

Lunica umolknila. Kralj pa se ni mogel odločiti, da bi kraljico umoriti dal, ker je bil radoveden, še kaj slišati.

Dve sto ena in dvajseta noč.

Srebernica je sestro v prihodnji noči o navadnem času poklicala, in ta je začela praviti historijo od princa Krasnobora tako:

Historija od princa Krasnobora in od Kitajske princezinje Milene.

„Gospod, če se peljete po morji od perziških obal kakih dvajset dni proti velikemu morju, prišli boste na velik otok, ki se imenuje Kaledon, ali pa srečni otok.

Na tem otoku najdete lepe polja in velike mesta. Celi otok je eno samo veliko in mogočno kraljestvo. Tukaj je vladal enkrat kralj Saman.

Ta kralj Saman je bil najsrečnejši od vseh vladarjev, ker mu je bilo kraljestvo vedno mirno, in ljudje so vsega v obilnosti imeli.

Le ena reč je kalila kralju srečo, namreč to mu je bilo hudo, ker je bil že precej prileten, pa ni imel še nič otrok. On ni vedel, komu bi to nerodovitnost pripisal, ali sebi, ali svoji ženi. Bil je zelo žalosten, če je pomislil, da bo brez otrok umrl, in se bodo potem drugi tepli za Kaledonsko krono in za kraljestvo.

Dolgo časa je žaloval kar na tihem, in je toliko več trpel, ker svoje bolečine ni nikomur razkril

Slednjič je reč vendar svojemu ministru med štirimi očmi povedal, in prašal je ministra, če se dá tukaj kaj pomagati.

„Vaše veličanstvo," reče minister, „ko bi človeška modrost tako daleč segala, potem bi se vam kmalo pomagalo. Pa po pravici vam rečem, da to presega mojo pamet in izkušenost, pa tudi drugi ljudje vam ne bodo znali pomagati; v takih zadevah se moramo samo do Boga obračati. Bog neče, da bi bil kak človek popolnoma srečen, zato je vsakemu svoj križ dal, katerega mora nositi, da se ne prevzame, in da se raje spominja svojega Boga. Med vašimi podložnimi je veliko prav pobožnih ljudi, kateri Bogu s posebno gorečnostjo služijo, se postijo in molijo. Moj svet bi bil ta, da bi vaše veličanstvo tem ljudem veliko miloščine delilo, in jim naročilo, naj za vas molijo. Med temi pobožnimi ljudmi bo gotovo eden za vrednega spoznan, da ga bo Bog vslišal, in vašo željo izpolnil."

Kralju Samonu se je ta svet dopadel, in zahvalil se je ministru za njega.

Poklical je k sebi vse puščavnike in predstojnike samostanov, jih pogostil, jim dal obilnih darov, ter jih prosil, naj molijo za njega, da bo Bog njegovo prošnjo vslišal.

Kraljeva prošnja je bila kmalo vslišana; kraljica mu je porodila čez devet mescev lepega sinčka. Iz hvaležnosti in od veselja poslal je kralj vsem samostanom novih bogatih daril, rojstvo kraljeviča pa se je praznovalo po celi deželi z javnimi veseljicami.

Kralju so prinesli mladega sinka in dopadal se mu je tako, da mu je dal ime Krasnobor.

Ko je bil deček štiri leta star, bil je tako ljub in prijeten, da je neki pesnik o njem zapel:

„Kdor ga vidi, bo dejal:
Krasna tvoja je postava;
Bog ti je življenje dal,
Njemu bodi čast in slava!
Ne samò po rojstvu kralj,
Kralj si po lepoti svoji,
Bog nam znamenje je dal,
Da smo vsi podložni tvoji.“

Princ Krasnobor bil je izgojen z vso skrbljivostjo, in ko je bil zadosti star, priskrbel mu je kralj najboljše učenike. Ti možjè so kmalo spoznali, da ima princ prebrisano glavo, in da je lepega obnašanja. Zato so ga v vseh rečeh lahko izučili, tako da se mu je ves svet čudil, najbolj pa kralj sam.

Ko je bil princ osemnajst let star, bil je tako zal mladeneč, da je veljalo o njem, kar pesnik poje:

„Tamni so tvoji lasjè, ko črna noč,
Svetlo je tvoje čelo, ko beli dan . . . .“

Kralj je princa tako ljubil, da je sklenil, s prestola stopiti in sinu krono na glavo postaviti. Govoril je o tej stvari s svojim ministrom, in mu rekel: „Bojim se, da ne bo dobro za princa, ako brez dela okoli postopa; on se je naučil veliko lepih reči, in izgojen je skrbno v vseh človeških zadevah; pa če mu ne damo kaj opraviti, zna se nam popačiti. Jaz sem že star, zato bi princu skoraj rad vso vlado prepustil, jaz si bom pa malo spočil in le gledal, kako bo sin vladal. Jaz sem že dosti delal, in sem potreben pokoja.“

Ministru se ta svet ni nič dopadel; vendar kralju ni hotel besede popolnem spodbiti, zato je govoril tako: „Gospod, princ je še premlad za tako breme, kakor je vladanje tako velike državе; res je, da princ ne sme postopati brez dela, in da bi mu znalo to škodovati; pa meni se zdi, da bi bilo dobro,

ko bi ga prej oženili. Žena moža najbolje brzda in ga obvarje pred razujzdanostjo. Tudi mu vaše veličanstvo lahko dá kako državno službo, da se bo počasi vladanja navadil.“

Kralju Samanu je bil ta svet všeč, in brž ko je minister odšel, pustil je princa Krasnobora k sebi poklicati.

Princ je bil iznenaden po tem ukazu, ker sicer kralj ni imel navade, princa k sebi klicati, ker je ta vsak dan ob navadni uri sam k njemu prišel. Stopil je tedaj nekako preplašen pred kralja.

Kralj je to zapazil in ga pomiril s prijaznim ogovorom: „Moj sin, ali veš, zakaj sem te pustil poklicati?“ — „Gospod oče,“ reče princ, „kako hočem to vedeti? Upam, da mi boste vi povedali.“ — „Jaz *te hočem oženiti*;“ reče kralj, „*kaj praviš ti na to?*“

Te besede niso bile princu všeč. Pot mu je stopil na čelo, in ni vedel, kaj bi odgovoril. Po nekolikem premolku vendar reče: „Gospod oče, ne zamerite, da sem bil pri tej vaši izjavi nekako preplašen; jaz sem še mlad, in še nisem nikoli mislil na ženitev. Sicer pa tudi nemam nobenega veselja do žensk, ker se najde tako malo srečnih zakonov, in ker sem v bukvah toliko hudega bral od žensk, koliko so že nesreče na svetu naredile s svojo zvijačo, hudobnostjo in nezvestobo. Tako sem bral v nekih bukvah:

„Prašajte me, kakošne so ženske in jaz vam bom povedal: Ako mož sivo glavo dobi, ali kadar svoje premoženje zgubi, potem ni več deležen ljubezni svoje žene.“

Morda ne bom zmirom tako mislil; pa za zdaj pač čutim, da potrebujem še časa, prej da se za to odločim, kar vaše veličanstvo od mene zahteva.“

Dve sto dve in dvajseta noč.

Kralj Saman je bil zadovoljen nad tem odgovorom svojega sina. Čudno se mu je zdelo, da se princ zakona tako brani. Vendar mu tega ni štel v nepokorščino, in ga tudi ni hotel kaznovati za to, ampak rekel mu je le to: „Jaz te ne bom silil; dam ti še časa, da se premisliš; pa le to pomisli, da boš enkrat kralj, in za kralje je dolžnost, da se ženijo, ker zmirom nastanejo hude vojske, če brez otrok umrjejo. Pa tudi mene bo veselilo, če bom videl, da moj rod ni izumrl.“

Več kralj ni rekel princu; naročil mu je, naj pride zanaprej vselej v ministerski svet, da bo videl, kako se vlada; sicer pa je princu vse storil, kar je mislil da ga bo razveselilo, in z očetovo ljubeznijo pazil na njega.

Čez leto in dan poklical je kralj princa zopet k sebi in ga vprašal: „No, moj sin, ali si se že premislil zavolj ženitve? Ali mi nečeš storiti tega veselja, da bi se oženil, prej ko jaz umrjem?“

Princ ni bil tako preplašen, kakor prvikrat, ampak je hitro in s trdnim glasom odgovoril: „Gospod, jaz sem to skrbno premišljeval; pa bolj ko sem mislil, bolj sem prišel do sklepa, da je bolje, ako se nikdar ne oženim. V bukvah berem toliko slabega o ženskah, koliko so že ljudi nesrečnih storile, in vsak dan toliko čujem od ženske hudobije, da mi je vse veselje prešlo do ženitve. Vsaka beseda je toraj zastonj, pripraviti me pod zakonski jarem, in prosim vas, da mi tega ne zamerite.“

To reče in ves jezen stran gre od kralja, da niti ne počaka njegovega odgovora.

Kak drug kralj se bi bil hudo razjezil nad takim nespodobnim obnašanjem, in Krasnoboru bi nič ne pomagalo, če je bil prav princ; pa kralj Saman je bil predober, in tudi je princa preveč rad imel; zato je hotel še prej z lepim poskusiti, da ga pregovori.

Potem je ministru vse povedal, kako se je Krasnobor obnašal in kako je govoril, ter pristavil: „Storil sem, kakor si mi ti svetoval; pa Krasnobor je zdaj še bolj protiven ženitvi, ko prej; obnašal se je pa tako prevzetno, da sem se lih komaj brzdal, da nisem srdit postal. Vidiš, kako sem bil neumen, da sem za tega sina toliko prosil; brez njega bi bil mirno živel, ž njim imam pa samo jezo in skrbi. Povej mi, kako bi jaz njegovo trmoglavost ukrotil?“

„Gospod,“ reče minister, „najboljša je še potrpežljivost v vseh rečeh; ž njo se vse premaga. Dajmo princu še eno leto odloka, da si premisli. Če se v tem času spreobrne, potem vas bo toliko bolj veselilo, da ga niste k temu z grdo silili. Če pa čez eno leto še pri svoji trmi ostane, potem ga slovesno pokličite pred državni zbor, in ta mu bo javno naznanil, da je njegova dolžnost, da se v korist države oženi. Ni verjetno, da bi si upal nasprotovati tako slavni skupščini, pri kterej boste navzoči tudi vi.“

Kralju se je eno leto odloka predolgo zdelo, in nerad je toliko časa čakal. Vendar je spoznal, da ima minister prav, in je v to privolil.“

Ker se je že danilo, ni hotela Lunica dalje praviti; pa v prihodnji noči je zopet tako začela:

Dve sto tri in dvajseta noč.

„Ko je minister odšel, podal se je kralj Saman h kraljici, svoji ženi, s katero je že prej večkrat govoril zavolj Krasnoborove ženitve. On tedaj pové kraljici vse, kako osorno se je sin Krasnobor proti njemu obnašal, da pa vendar hoče ž njim še potrpljenje imeti, potem pa je rekel kraljici: „Gospa, jaz vem, da vam več zaupa, kakor meni, in da vas bo prej ubogal; zato vas prosim, da ga vi v roke vzamete, in da ž njim resno besedo spregovorite; in povejte mu le, če bo ostal pri svojej trmi, da bom jaz druge strune napel, in da se bova drugače pogledala, čeravno bom to nerad storil.“

Fatima, tako je bilo kraljici ime, začela je svojemu sinu pri prvi priložnosti prigovarjati, da naj ne bo tako trmoglav, naj se udá v voljo očetovo, in da ni prav, če očeta ne uboga. „Ljuba mati,“ rekel je Krasnobor, „nikar mi o tem ne govorite, drugače bom še na vas hud, in bi vam lahko kaj rekel, kar se nasproti materi ne spodobi.“

Fatima je spoznala, da zdaj še ni pravi čas, o tej stvari s princem govoriti. Čez dolgo časa potem pa se je ponudila spet priložnost, da si je kraljica pogum vzela, s princem na novo o ženitvi spregovoriti.

„Ljubi sin,“ rekla mu je, „povej mi vendar, zakaj se ti zakona tako bojiš? Če nemaš druzega uzroka, kakor tega, da so ženske hudobne, rečem ti, da nemaš prav. Res je, da je dosti hudobnih žensk na svetu, in teh nočem zagovarjati; pa vse niso slabe, to reči, bila bi velika krivica. Ti zmirom od tistih govoriš, ki si o njih v bukvah bral, da so

toliko nesreče v svet prinesle; zakaj pa nič ne govoriš od tistih kraljev samodržcov in trinogov, ki so toliko nedolžne krvi prelili, in toliko hudobij doprinesli, da se jih zgodovina le z grozo in trepetom spominja? Takih hudobnih, nečloveških trinogov je bilo več, kakor hudobnih žensk. In kaj misliš, ali so bile tiste žene srečne, ki so morale s takimi spaki v zakonu živeti?“

„Draga mati,“ reče Krasnobor, „jaz vem, da je mnogo pametnih, čednostnih, dobrih in ljubeznjivih žensk na svetu; dal Bog, da bi bile vse take, kakor ste vi! Pa to me jezi, ker človek ne vè, kaj dobi, kedar se oženi, in da mu še dostikrat ne dajo svobodne volje, da bi si sam nevesto zbral. Kaj bi bilo, ko bi bil jaz privolil, in vzel ženo po volji očetovi? Kakošno mi bo dal? Gotovo kako princezinjo od kakega sosednega kralja, ki je še ne poznam. Naj bo lepa ali grda, jaz jo moram vzeti. In naj bi bila še tako lepa, kdo mi je porok, da je tudi pametna, prijazna, ponižna, postrežljiva, mila in potrpežljiva, da je prijetna v zabavi, da ne misli samo na obleko in nečimerni kinč telesa, kar je pametnemu možu smešno in ostudno, da ni štimana, prevzetna, prepirljiva in zbadljiva, da ne zapravlja in ne troši denarja za demante, bisere in svilnate obleke? Poglejte, mati, koliko imam uzrokov zoper ženitev; pa to še niso vsi, imam še mnogo tehtnejših uzrokov, ki me svaré pred ženitvijo, zato je vse zastonj, mene ne boste k temu pripravili, da bi se oženil.“

„Kaj še druge uzroke imaš zoper ženitev?“ reče kraljica; „no jaz ti bom nekaj povedala, pa bodo vsi tvoji uzroki zginili.“

„Le povejte, mati,“ reče princ, „jaz vam odgovora ne bom dolžan ostal.“

„Jaz sem ti hotela povedati,“ rekla je Fatima, „da je princu zmirom dovoljeno ločiti se od svoje žene, če mu ni všeč.“

„To jo že res,“ reče princ, „pa kaka čast je za njega, če to stori? Ali se ne pohujša nad njim cela dežela? In ali je lepò, če ljudje o kraljevi rodovini slabo govoré? Ali ni bolje, samec ostati, ko tako na pol oženjen v posmeh biti ljudém?“

„Če tako govoriš,“ reče kraljica, „potem že vidim, da boš ti poslednji Kaledonski kralj iz tvoje rodovine.“

„Draga mati,“ reče princ, „jaz ne želim, da bi moj oče pred mano umerli; naj pa jaz pred očetom umerjem, saj dosti otrok prej umerje, kakor starši. Lepo je za vsako kraljevo rodovino, če s kakim slavnim možem izumerje, in tak je moj oče; če bi kedaj krona na mene prišla, skušal bom vladati tako, da ne bom v sramoto svojim prednikom.“

Od tega časa se je kraljica s princem večkrat pogovarjala zaradi ženitve, in skušala je vse, da bi ga pregovorila; on pa je vedel materi na vse odgovor dati, tako mu ni mogla do živega, in on je ostal pri svoji termi.

Preteklo je leto, pa na veliko žalost kralja Samana, ostal je princ pri svoji misli in ni hotel od ženitve nič slišati.

Zdaj je sklical cesar državni zbor, na kterem so bili zbrani vsi ministri, generali, najviši uradniki in velike glave cele dežele. Pred ta zbor je kralj poklical princa in ga tako ogovoril:

„Moj sin, že davno sem ti povedal, da je moja želja, da se oženiš, in mislil sem, da se ne boš upiral, ker nisem nič neumnega ali slabega od tebe zahteval. Pa ti se nisi udal moji volji, ampak ravnal po svoji glavi. Zato te opominjam še enkrat tukaj pred tem zborom. ker tega ne zahtevam samo jaz, ampak to hoče cela dežela, in vsi ti gospodje te za to prosijo. Povej tedaj, kako misliš, da se bom vedel po tem ravnati.“

Princ pa je na to zavpil na ves glas, da noče in zopet da noče. Kralj je bil po pravici jezen, da ga je sin tako osramotil pred celim zborom, kazaje tako nespodobnost in nepokorščino, zato mu reče: „Ti sprideni otrok! Ali se tako govori z očetom in s kraljem?“

Pustil je potem princa zvezati in odpeljati v star turn, kamor so mu postavili posteljo, nekaj bukev, pa enega služabnika so mu dali, da mu je jesti prinesel; služabnik pa je imel ključ od zaprtih vrat, in ni smel princa ven spustiti.

Princ Krasnobor ni bil nič žalosten, ampak še prav mu je bilo, da je bil enkrat sam, in da se je mogel, ne da bi ga kdo motil, zabavati s svojimi knjigami. Zvečer je luč prižgal, bral nekaj iz svetega pisma, potem pa se je mirno slekel in vlegel, kakor bi bil v svoji palači. Luč je pustil na mizi goreti, on pa je zaspal.

V tem turnu bila pa je tudi velika jama, in v tej jami je prebivala Vila ali žalk žena, katera je bila sama duh, pa je imela tudi veliko moč čez druge duhove. Okoli polnoči prišla je Vila, katerej je bilo ime Zvestoba, iz svoje jame, da bi malo po svetu šla, kakor je bila njena navada vsako noč.

Zvestoba se je zelo začudila, ko je videla v turnu luč; zletela je v tisto ječo, kjer je bil princ, in začudila se je še bolj, ko vidi nekoga v postelji spati. Vila Zvestoba pogleda Krasnobora in ostrmi nad njegovo lepoto; tako lepega mladenča še ni nikoli videla. „Kako lep obraz,“ rekla je sama pri sebi, „in kako lep moral bi še le biti, ko bi oči odprl! Kaj je revež neki naredil, da so ga v to tamno ječo zaprli?“ — Slišala je že nekaj od princa Krasnobora, in si je koj mislila, da je on.

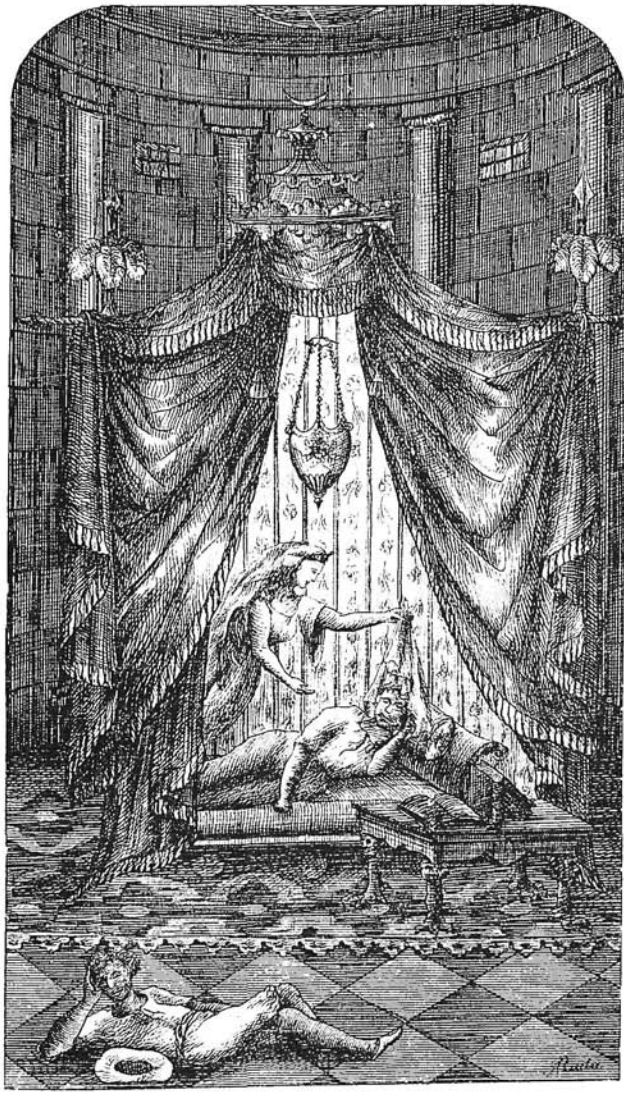
Ko se ga je nagledala, poljubila je Zvestoba princa Krasnobora na lice in na čelo, pa tako, da se ni zbudil, in potem se je vzdignila v zrak.

Ko je bila že precej visoko v oblakih, slišala je plapolati sebi naproti druzega duha. Ko mu bliže pride, spoznala je, da je to eden od hudobnih duhov, ki so Boga zatajili. Zvestoba pa je bila eden od dobrih duhov.

Ta hudobni duh Danež po imenu, spoznal je precej, da mu pride Zvestoba naproti, in tega se je zelo ustrašil. Kajti Zvestoba je imela veliko moč čez njega. Hudobni duh Danež bi se bil Zvestobi rad izognil, pa je bilo že prepozno, ker sta bila že preblizo vkup. Zdaj ni kazalo druzega, ko vojskovati se ž njo, ali pa se podati.

S pohlevnim in prosečim glasom je tedaj Danež nagovoril Zvestobo: „Prosim vas za Boga, da mi nič žalega ne storite, in tudi jaz vam ne bom nič storil.“

„Prokleti duh,“ reče Zvestoba, „saj ti nimaš moči in oblasti, da bi meni mogel kaj žalega storiti. Jaz se te nič ne bojim. Pa vendar ti obljubim, da ti ne bom nič storila. — Pa zdaj mi povej, odkodi

prideš, in kaj si nicoj kaj videl, in kaj si delal?“ „Lepa Vila,“ reče Danež, „ravno prav pridete, da vam nekaj čudnega povem.“

Zdaj se je začel že dan delati, in kraljica ni mogla naprej praviti. Nadaljevala pa je v prihodnji noči tako:

Dve sto štir in dvajseta noč.

„Hudobni duh Danež je zvestobi to-le povedal: „Ker tako hočete, povedal vam bom, da pridem zdaj ravno od skrajne meje Kitajskega kraljestva. Toda prelepa Zvestoba,“ omenil je Danež, ki se je kar ves tresel pred Zvestobo, „to mi morate obljubiti, da me boste potem spustili, kedar vam to povem?“

„Le govori, ti zavrženi duh,“ reče Zvestoba, „saj sem ti obljubila, da ti ne bom nič storila; ali misliš mar, da sem jaz tako lažnjiva, kakor ti? Pa to ti povem: govori resnico; če se zlažeš, ti bom peruti pristrigla, da boš kar na tla padel.“

Danež, nekoliko pomirjen po teh besedah, je pravil naprej:

„Mogočna Vila, jaz vam bom golo resnico povedal; samo poslušajte me. Kitajsko kraljestvo je največe na svetu. Sedajnemu kralju te dežele je ime Vladobran, in ta kralj ima hčer tako lepo, kakoršne svet še ni videl. Ne vi, in ne jaz, in noben človek bi je ne mogel dostojno popisati, tako je lepa. Njeni kostanjevi lasjé jej sežejo do kolen, in so prelepi videti, kedar jih v kite splete. Izpod teh las se sveti belo čelo, tako gladko, kakor ogledalo; iz svojih črnih oči sipa živ ogenj; nos ni pre-

velik ne premajhen; usta so majhna in rudeče cveteče; zobje so podobni dvojni versti belih biserov; noben zvon tako lepo ne poje, kakor njen mili glas; njene roke so bele, kakor sneg. S kratka, ona je tako lepa, da ne more lepši biti.

Kitajski kralj, nje oče jo strašno ljubi. Noben oče še ni svojega otroka bolj ljubil. Pustil je za njo zidati sedem palač, tako lepih, da jih ni več takih na svetu.

Prva palača je iz belega planinskega kristala, druga palača iz medenine, tretja iz jekla, četrta iz belega mrameljna, peta iz srebra, šesta iz platine, in sedma iz čistega zlata. Vse te palače so prekrasno opravljene; pri vsakej je en velik vert z različnimi rožami, travniki, bajerji, vodometi, germovjem in velikimi senčnatimi drevesi, po drevji skačejo in prepevajo tice, po bajerjih plavajo zlate ribice, in po rožah plapolajo pisani metulji.

Ko so sosedni kralji čuli hvaliti lepoto te princezinje, poslali so brž poslance k kitajskemu kralju, in snubili mlado princezinjo Mileno za sebe ali pa za svoje odraščene sinove. Kitajski kralj je vse snubače prijazno sprejemal, toda svoje hčere ni hotel siliti, da bi morala kterega vzeti, princezinji pa nobeden od teh snubačev ni bil všeč, zato so ti slabe volje zopet odšli vsak na zvoj dom.

„Moj ljubi oče," rekla je potem princezinja kralju Vladobranu, „vi me hočete omožiti, in mislite, da mi boste s tem kako veselje napravili. Jaz sem vam hvaležna za dobro voljo; pa veselja nemam prav nič do možitve. Kje bom dobila tako lepe palače, kakor jih imam tukaj? Tukaj živim prosto in svobodno, in vsi ljudjè me spoštujejo; tako dobro sè

mi nikjer več ne bo godilo. Možje hočejo gospodariti čež svoje žene, jaz pa nočem nikomur podložna biti.“

Za temi je prišlo še več snubačev, in slednjič je prišel snubit en kralj, ki je bil bolj bogat in mogočen, kakor vsi prejšni, kar jih je prišlo ženit se. Kitajski kralj je princezinji posebno tega priporočal, ter jej pravil, kako dobro bi storila, če bi tega vzela. Princezinja pa se je branila. Kralj jej še bolj terdo prigovarja; ona pa prevzetna kakor je bila, dá očetu ta nespodobni odgovor: „Pustite me pri miru s to možitvijo in z vsemi druzimi; če mi ne daste miru, bom vzela nož, pa se bom zaklala, samo da bo enkrat te komedije konec.“

Kralj je bil razžaljen in jej reče: „Hči, ti si znorela, in ravnal bom s tabo, kakor z norico.“

Res jo je pustil v posebno hišo zapreti, in dal jej je le deset služabnic, da so jej stregle, med njimi je bila tudi tista ženska, ki jo je v mladosti dojila.

Ob enem pa je poslal kralj Vladobran vsem sosednim kraljem pošto, da se ni treba več truditi, ker se princezinja nikakor neče možiti. In ker je kralj zares mislil, da je princezinja znorela, naročil je tistim poslancem, naj povsodi povedó, da če bi se znašel kak človek, da bi zamogel princezinjo ozdraviti, da jo bo tistimu dal za ženo.“

„Lepa Zvestoba,“ pristavil je Daněž še, „tako tam stvari stojé; jaz pa si to lepo princezinjo vsak dan ogledam, in čeravno sem hudobne nature, pa njej bi ne mogel nič žalega storiti, tako se mi dopade. Pojdite z mano, da jo pogledate, to je truda vredno. Če jo boste sami videli, potem boste radi priznali, da lepše ženske ni na svetu. Če hočete, vam pa pot pokažem.“

Namesto odgovora se je začela Zvestoba na glas smejati; Daneż pa ni vedel, kaj ta smeh pomeni. Slednjič Vila reče: „Pojdi se solit; kaj boš čenčal od lepote, kaj se lažeš! Ko bi ti videl lepega princa, ki sem ga jaz zdaj videla, potem bi še le vedel, kaj je lep človek. Tista princezinja še senca ni proti njemu.“

„Prelepa Zvestoba,“ vpraša Daneż, „kdo pa je tisti princ, ki ga v mislih imate?“ — „Vedi,“ reče Vila, „da se mu skor ravno taka godi, kakor Kitajski princezinji. Njegov oče, kralj Saman, ga je hotel po vsej sili oženiti; princ pa se noče ženiti, in zato ga je oče v en star turn zaprl, tam kjer imam tudi jaz svojo jamo.“

„Jaz ne bom ravno rekel, da ni lep,“ reče hudobni duh, „pa to vam povem, lepa Vila, da ne more biti lepše stvari na svetu, kakor je ta princezinja, tega si ne pustim vzeti.“ — „Molči, ti zavrženi duh,“ reče Zvestoba, „jaz ti pa povem, da je ta princ lepši.“ — „Jaz se ne bom prepiral,“ zavrne jo Daneż, „če nočete verjeti, pa pojdite z mano tje, pa si poglejte mojo princezinjo, potem bova pa šla vašega princa gledat.

Zvestoba pa je ukazala Daneżu, naj gre ż njo. Daneż jo je sicer prosil, naj gre ż njim na Kitajsko, ker sta zdaj tej deżeli bliżeje; ona pa mu odreče in mu tako pové: „Ali poznaš pečat kralja Salomona? Ti pojdi precej po Kitajsko princezinjo, pa jo sèm prinesi, da jo bova k princu położila in videla, kteri med njima je lepši; če precej ne ubogaš, te bom zadušila.“

Daneż jo je vbogal, in Zvestoba je šla tudi ż njim. Našla sta Kitajsko princezinjo spečo, v beli

platneni obleki, z zlato tkanino obrobljeni, in tudi špice so bile zlate. Vzdignila sta princezinjo tako rahlo, da se še zbudila ni, nesla sta jo po zraku tje do tistega turna, kjer je princ spal, in položila sta jo k princu Krasnoboru na posteljo. Bil je tako lep par, kakor pesnik poje:

„S svojimi očmi sem videl dva speča na tleh; bila sta tako lepa, da bi jima posodil svoje oči za posteljo. Kakor dve luni na ponočnem nebu, kakor dva solnca opoldne, kakor dve srni počivata na hladni zemlji.“

Ove sto pet in dvajseta noč.

Kō sta princ in princezinja speča drug poleg druzega ležala, prepirala sta se Zvestoba in Danež, kateri izmed nju bi bil lepši. Danež je rekel: „Saj sem vam povedal, da je princezinja lepši, zdaj menda to sami spoznate.“ „Nikar ne govori,“ reče Zvestoba, „res, da je princezinja lepa; pà le dobro si princa oglej, pa boš videl, da princezinjo daleč prekosi.“

„Recite, kar hočete,“ zavrne jo Danež, „pa jaz le trdim, da je princezinja lepši. Če pa hočete po vsej sili prav imeti, se bom pa udal.“ — „Ne treba,“ reče Zvestoba, „od zavrženega duha, kakor si ti, ne maram nobene milosti. Midva bova poklicala tretjega razsojevalca, da bo to pravdo razsodil; če s tem nisi zadovoljen, potem sam priznaš, da si pravdo zgubil.“

Danež si ni upal zvestobi ničesa ugovarjati. Vila je zdaj trčila z nogo ob tla, in takoj se je zemlja odprla, in iz nje je prilezel strašno grd duh, grbast, enook, kruljev, s krivimi rokami in nogami, in s

šestimi rogovi na glavi, Zemlja se je za njim zopet zaperla, in grdi duh je padel pred Zvestobo na kolena, ter jo prašal, kaj želi.

„Le vstani, Gobovec, (tako je bilo duhu ime)," rekla je zvestoba, „jaz sem te poklicala, da boš razsodil eno pravdo, ki jo imam s tem zavrženim Danežem. Poglej ta le dva človeka, ki na postelji ležita, in povej mi po pravici, kateri je lepši, ali mladenič ali deklica?

Gobovec je dolgo časa z začudenjem ogledoval princa in princezinjo. Več časa ko je gledal, menj se je mogel odločiti za enega ali za druzega. Slednjič reče Zvestobi: „Jaz bi se lagal vam in sam sebi, ako bi rekel, da je ta ali oni lepši. Oba sta tako lepa, da nemata nobene napake na sebi. Jaz vem le za en pripomoček, kako bi mi mogli zvedeti, kateri je lepši; mi moramo najprej enega, in potem druzega zbuditi, in kateri bo za druzega več ljubezni kazal, kateri bo do druzega bolj goreč in hrepeneč, njemu toliko lepote manjka, kolikor je skuša z ljubeznijo nadomestiti.

Gobovčev svet se je Zvestobi in Danežu dopadel. Zvestoba se je spremenila v bolho, in skočila Krasnoboru za vrat. Vgriznila ga je tako močno, da se je zbudil in hitro tje segel, kjer ga je zasklelo, pa ni nič vjel. Zvestoba je hitro stran skočila, in se spremenila v svojo navadno podobo, tako sicer, da je bila človeškemu očesu nevidna, kakor tudi una dva duhova. Zdaj so gledali, kaj bo princ rekel, kedar princesinjo zagleda.

Princ se je zelo začudil, ko vidi tako lepo žensko zraven sebe ležati. Vzdignil je glavo in se podprl na komolec, da bi si jo bolje ogledal.

Njena lepota ga je tako očarala, da se je ta hip vanjo zaljubil. Kolikor se je prej ljubezni branil, toliko bolj goreč je bil zdaj, in vskliknil je ves navdušen: „Kaka lepota! Srce moje! Dušica moja!“ To rekši jo poljubi na čelo, na lice, na usta, in to tako burno, da bi se bila gotovo zbudila, če bi je ne bil Danež tako začaral, da je bolj trdo spala, ko druge krati.

„Kaj, moja lepa gospodična,“ reče princ, „vi se ne zbudite, če vas princ Krasnobor poljubi? Bodite, kdor hočete, pa on vaše ljubezni ni nevreden.“

Hotel jo je zbuditi, pa si je spet premislil. „Morda je to tista,“ rekel je sam pri sebi, „ki so mi jo hoteli oče za ženo dati. Če bi bil jaz vedel, da je tako lepa, ne bi se bil toliko branil, in očetu bi se ne bilo treba toliko žaliti zavolj mene.“ Spet jo je hotel zbuditi, pa še enkrat se je premislil in dejal: „S to žensko me hočejo le skušati, če sem res tak sovražnik ženskega spola, kakoršnega se delam. Morda že kje v kakem kotu na-me prežijo, da se mi bodo prav smejali, če jo zbudim. Ta druga sramota bila bi še veči od prve. Naj le spi! Jaz jej bom samo prstan vzel, da bom imel spomin od nje.“

Ona je imela namreč prelep prstan na roki, in na njem so bile zapisane besede: „Nikar ne misli, da sem pozabila tvojo prisego; Moje srce je kakor na žrjavici, od kar si od mene slovò vzel.“

Ta perstan jej potegne princ s prsta, in namesto njega jej natakne na prst svoj prstan. Na to se od nje stran obrne in trdo zaspi.

Komaj je princ zaspal, spremenil se je Danež v bolho, skoči princezinji v obraz in jo vgrizne pod ustnicami. Ona se zbudi in gleda okoli sebe; pa

kako se začudi, ko vidi možkega zraven sebe ležati! Pa njeno strmenje se je v veselje spremenilo, ko vidi lepoto tega mladenča.

„Kako!“ vsklikne princezinja, „ali ta je meni za moža namenjen? To sem bila neumna, da sem se možitve toliko branila, ko je vendar mladenič tako lep, da se mora vsaka vanj zaljubiti! — Zbudite se, zdramite se! Ali se spodobi za ženina, tako trdo spati?“

To rekši strese princa za roko tako močno, da bi se bil gotovo zbudil, ako ga ne bi bila Zvestoba začarala, da je bolj trdo spal. Princezinja ga je še večkrat stresla, in ko se le ni zbudil, je rekla nevoljna! „Gotovo ga je kaka nevošljivka začarala, da se ne more zbuditi.“

Prijela ga je potem za roko in jo poljubila. Pri tem pa je zapazila, da ima njen prstan na roki; pogleda na svojo roko, in vidi na njej drug, neznan prstan. Zdaj je bila prepričana, da pomeni to poroko. Ker princa ni mogla zbuditi, poljubila ga je še enkrat na lice, in potem zopet zaspala.

Zdaj je rekla Zvestoba Danežu: „No, ti zavrženi duh, ali nisi videl, da je bila princezinja bolj zaljubljena, ko princ, tedaj je dokazano, da je on lepši. Drugokrat se nikar z mano ne prepiraj, ampak verjemi, če ti kaj rečem.“ — Gobovcu pa je rekla: „Tebi pa se zahvalujem. Zdaj pa vzemita z Danežem princezinjo, in nesita jo nazaj na Kitajsko v njeno posteljo.“

Danež in Gobovec sta prijela princezinjo in jo nesla spečo na Kitajsko, ter jo položila v posteljo. Zvestoba pa se je podala nazaj v svojo jamo.

Dve sto šest in dvajseta noč.

Ko se je princ Krasnobor drugo jutro zbudil, gledal je okoli sebe, če tista gospodična še pri njem leži, in ko je več ne vidi, je rekel: „Saj sem vedel, da so me z žensko samo dražili; to je dobro, da se nisem zanjo zmenil.“

Zdaj pokliče služabnika, ki je še spal, in mu reče naj pripravi obleko. Služabnik prinese vode za vmivanje. Princ je vstal in nekoliko molil. Potem pokliče spet strežaja in mu reče: „Sim pridi, pa nikar se ne zlaži! Kako je tista gospodična, ki je pri meni spala, not prišla, in kdo jo je sim pripeljal?“ „Gospod,“ reče strežaj ves začuden, „od ktere gospodične pa vi govorite?“ — „Od tiste, ti gumpec, ki je bila nicoj tukaj pri meni!“ reče princ jezen.

„Gospod,“ reče strežaj, „jaz vam prisežem, da od tega nič ne vem. Kako bi bila pa not prišla, če jaz pri zaprtih vratih spim?“

„Lažeš, ti lump,“ reče princ, „in ti si ž njimi zastopljen, da se iz mene norčujete.“ To rekši dá strežaju tako klofuto, da se je kar na tla zvrnil. Potem je pa še po njem hodil, ga privezal za vrv, in ga spustil doli v vodnjak; pustil ga je en par krat vodo piti in mu žugal: „Jaz te bom potopil, če mi ne poveš, kdo je bila tista gospodična, in kdo jo je sim pripeljal.“

Strežaj v tej grozni zadregi si je mislil: „Gotovo je princ znorel; zdaj se zamorem le še s kako lažjo rešiti.“ — „Gospod,“ prosi potem princa, „pustite me živeti, saj vam bom vse povedal.“

Zdaj ga je princ zopet iz vodnjaka ven potegnil; in ga silil, naj brž pové, kar vé. „Saj vidite,

da sem ves moker," reče strežaj, „počakajte, da se preblečem, potem vam bom vse povedal." — „No, le prebleci se, pa hitro," reče princ, „potem pa le glej, da mi boš resnico povedal."

Strežaj je šel ven, je vrata od zunaj zaklenil, da princ ni mogel uiti, in tekel je naravnost v kraljevo palačo.

Kralj se je ravno z ministrom pogovarjal in se pritožil proti njemu, kako slabo je spal zavolj nepokorščine svojega sina.

Minister ga je tolažil in rekel, da se bo princ že poboljšal, naj se mu le enkrat vroča kri v turnu ohladi.

Ravno je minister svoj govor skončal, kar stopi v sobo Krasnoborov strežaj. „Vaša milost," ogovori kralja, „žal mi je, da moram poročati tako žalostno novico. Naš princ je znorel. On govori od neke gospodične, ki je nicoj pri njem spala, in le poglejte, kakošnega je mene naredil!"

Potem je povedal vse, kako ga je princ zjutraj spraševal zaradi neke ženske, ko vendar ne more nobena not priti, in kako ga je potem v vodnjak pogreznil, da mu je komaj z zvijačo ušel, če ne, bi ga bil še potopil. Ker sta strežaja vsega mokrega videla, zdela se je kralju in ministru ta prigodba resnična.

Kralj reče ves žalosten ministru: „Ta je zopet lepa; ti si mi upanje delal, zdaj pa vidim, da smo še na slabšem s princem, kakor poprej; zdaj pa ti precej sam k njemu pojdi, in poglej, kaj mu je; potem pa pridi, in meni sporoči."

Minister je precej šel. Ko stopi v turn, videl je princa tam pri mizi sedeti in iz bukev brati. Minister

ga pozdravi. se k njemu vsede in reče: „Vrag vzemi vašega strežaja, ki je pritekel h kralju in mu pravil o vas take reči, ki vidim, da niso resnične.“

„Kakošne reči?“ praša princ, „jaz imam več pravice, pritožiti se čez svojega strežaja.“ „Jaz upam“ reče minister, „da ni res, kar je strežaj pravil o vas. Jaz vas vidim pri polnem zdravji in mirne pameti.“

„Morda ni znal prav povedati,“ reče princ; vi ste pa en pameten mož, zato vas prosim, če vi kaj veste, kdo je tista ženska, ki je nicoj pri meni spala?“

Tega vprašanja se je minister ustrašil. „Gospod princ,“ reče, „kako morete kaj tacega prašati? Saj ni mogoče, da bi kak človek pri zaprtih vratih in preko vašega strežaja k vam prišel. Vam se je gotovo le sanjalo, in vi mislite, da je resnica.“

„To so prazni izgovori,“ reče princ z jeznim glasom, „jaz hočem vedeti, kam je tista gospodična prišla, in če mi ne poveste, vam bom že pokazal, tukaj sem jaz gospodar!“

Pri teh besedah se je minister ustrašil, in začel je misliti, kako bi se na lepo vižo iz te zadrege rešil. Skužal je princa z lepo pogovoriti, in prašal ga je s ponižnimi prikloni, če je res tisto gospodično sam videl.

„Videl, videl,“ reče princ, „jaz sam sem jo videl, in vem, da ste jo vi k meni poslali, da bi me skušali. Ona je svojo nalogo prav dobro igrala, delala se je, kakor bi spala, in ni besedice spregovorila. Ko sem jaz zaspal, je pa odšla. Pa saj vi to sami dobro veste, in ona vam je gotovo vse povedala.“

„Princ, jaz vam povem, da to vse vkup ni nič res,“ reče minister; „ne kralj in ne jaz nisem poslal

gospodične k vam, še mislila nisva na kaj tacega. Dovolite, da vam rečem, vam se je to le sanjalo.“

„Kaj,“ zaupije princ, „vi ste prišli iz mene norčevat se! Vi boste meni pravili, da se je to meni le sanjalo!“ To reče in začne ministra s pestjo nabijati, dokler mu roka ne omaga.

Ubogi minister si ni vedel pomagati. „Zdaj se pa še meni taka godi, kakor prej strežaju,“ mislil si je, „srečnega se bom štel, če njegovi jezi še živ uidem.“ Ko ga je princ še tepel, prosi minister: „Princ le en malo potrpljenja vas prosim, da vam nekaj povem.“ Princ ga pusti govoriti.

„Res je,“ začne se minister lagati, „da je nekaj na tem, kar vi pripovedujete. Pa vam je znano, da mora minister svojega kralja vbogati. Dovolite, da grem h kralju, in povedal mu bom vse, kar mi naročite.“

„Le pojdite,“ reče princ, „in povejte očetu, da hočem tisto gospodično za ženo, ki mi jo je sim poslal. Pa hitro pojdite in prinesite mi odgovor.“

Minister se je priklonil in hitro zbežal, ter vrata za princem zaperl.

Pred kralja je prišel minister s tako kislim obrazom, da je ta precèj vedel, da to ne pomeni nič dobrega.

„No, kako je z mojim sinom?“ praša kralj. — „Gospod,“ reče minister, „kar je strežaj povedal, je polna resnica.“ Na to je vse povedal, kako ga je princ pretepel, ker ni hotel verjeti historije od tiste gospodične, od katere princ pravi, da je pri njem spala, in kako mu je le z zvijačo ušel.

Kralj je bil zdaj še bolj žalosten, ker je princa rad imel, zato se je hotel sam prepričati, če je to

res. Vzel je tedaj ministra seboj in šla sta v turn k princu . . . . .“

Tukaj se je Lunica ustavila, ker se je že dan delal; še le v prihodnji noči začela je naprej praviti, in rekla je proti kralju Riarju:

Dve sto sedem in dvajseta noč.

„Gospod, princ Krasnobor je svojega očeta v turnu z velikim spoštovanjem sprejel. Kralj se vsede; ko se še princ k njemu vsede, prašal ga je kralj to pa to; princ pa je dal na vse moder odgovor. Kralj je ministra po strani pogledal, kakor bi hotel reči „ɛaj ni neumen, kakor si ti rekel, saj daje pametne odgovore.“

Zdaj je začel kralj še od tiste gespodične govoriti, ter je rekel princu: „Moj sin, kaj pa je s tisto gospodično, od ktere zmirom pripoveduješ?“

„Prosim vas oče, nikar me ne dražite še vi,“ reče princ, „dajte mi jo rajši za ženo. Dozdaj nisem maral za ženske, to bi pa precej vzel, tako mi je všeč, to slabost si moram priznati. Še hvaležen vam bom, ako v to ženitev privolite.“

Teh besedi se je kralj ustrašil, ker je začel dvomiti nad zdravo pametjo svojega sina. „Moj sin,“ mu reče, „ti govoriš reči, o kterih jaz ničesar ne vem. Prisežem ti pri svoji kroni, katero boš ti enkrat nosil, če Bog dá, da meni ni nič znano o tisti gospodični, o kteri ti govoriš. Če je res ktera tukaj bila, jaz ne vem nič za to. Pa čudno se mi zdi, kako bi mogla brez mojega dovoljenja sim priti. Kar ti je minister rekel, ni vse vkup nič res, on si je

hotel s tem le iz zadrege pomagati. Tebi se je gotovo sanjalo; le dobro pomisli.“

„Gospod oče,“ reče princ, „vas ne smem za lažnjivca spoznati. Prosim vas le, da me poslušate, in potem sodite sami, če so to res sanje, kakor vi pravite.“

Na to je kralju vse povedal, kako se je godilo, kako je videl gospodično pri sebi, ko se je zbudil, in kako je bila nenavadno lepa, kako je trdo spala, da je ni mogel zbuditi; tudi kako jej je prstan premenil, in zakaj je ni hotel dalje buditi. Ko svoj govor skonča, pokaže očetu prstan in reče: „Moj prstan vam je znan, saj ste ga večkrat videli; zdaj pa poglejte, če je to tisti prstan ali če je drug, in potem sodite, ali sem res ob pamet, kakor vi mislite.“

Kralj ni vedel na to nič odgovoriti. Tako se mu je vse to čudno zdelo, da dolgo časa ni našel besedi.

Princ je porabil to priložnost in je rekel kralju: „Ljubi oče, ta ženska mi je tako k srcu prirastla, da ne morem brez nje živeti. Prosim vas, dajte mi to srečo, da mi jo date za ženo.“

„Jaz ti verjamem, da jo imaš rad,“ reče kralj, „pa kaj hočem storiti, ko te gospodične niti ne poznam! Meni je prav, če je še danes poroka; pa kje deklico iskati? Kdo jo pozna? Od kodi je prišla? Čemu je prišla? Po pravici rečem, da tega ne zastopim. Če je kaka posebna sreča ne pripelje k nam, potem si nesrečen ti in jaz s teboj.“

Na to poda princu roko in reče: „Pojdi, da bova skupaj žalovala, ti, ker brez upanja ljubiš, jaz pa, ker ti ne morem pomagati.“

Potem so peljali princa zopet v svojo palačo. Tam se je od same žalosti v posteljo vlegel. Tudi kralj se je zaprl in žaloval zavoljo princa, ter se ni več dni nič brigal za državne posle.

Prišel je minister k njemu in mu rekel, da ljudje že godernjajo, ker kralja ni več videti, in ni nikogar. da bi pravico sodil. „Prosim vas, veličanstvo," rekel je. minister, „skrbite, da ne pride vse v nered in zmešnjavo, ker uradniki delajo, kar hočejo, če vas ni. Najbolje bo, da se princ preseli na mali otok tam pred luko; tam ga lahko obiščete večkrat, drugi čas pa porabite za vladanje; princ pa se bo na lepem otoku že razvedril, kakor bo znal in vedel."

Kralju Samanu je bil ta svet všeč. Pustil je grad na otoku popraviti in olepšati, in potem sta šla s princem tje, in stanovala v gradu; le dvakrat na teden je šel kralj v mesto nazaj, da je sodbe delal in prosilce poslušal. Ostali čas je porabil za to, da je princa tolažil.

Kako se je s Kitajsko princesinjo nadalje godilo.

Zdaj moramo še pogledati, kako se je med tem časom Kitajski princezinji godilo. Hudobna duhova Danež in Gobovec sta jo srečno prinesla v tisto hišo, kamor jo je bil oče zaperl, ter položila v posteljo, ne da bi se bila ona zbudila.

Zjutraj, ko se zbudi, gledala je na desno in na levo, pa princa Krasnobora ni bilo nikjer. Zato je na ves glas poklicala svoje služabnice, ki so precej k njej stopile. Njena dojka je stopila k zglavji, ter jo vprašala, kaj se je zgodilo.

„Povejte mi,“ praša princezinja, „kam pa je prišel tisti mladenič, ki je tukaj pri meni spal, in ki je bil tako lep in ljubeznjiv?“ — „Princezinja,“ reče dojka, „mi nič ne vemo, kaj vi govorite.“

„Saj morate vedeti,“ reče princezinja, kak lep mladenič je tukaj spal, pa ga nisem mogla zbuditi.

„Princezinja, vi se poljubite šaliti z nami; ali še ne boste vstali?

„Jaz se nič ne šalim,“ reče princezinja, „povejte mi, kam je prišel?“

„Ljuba princezinja,“ reče dojka, „kaj pa govorite? Kdo bo pa not prišel in kako? Saj nas je deset, bi ga vendar morala ktera videti.“ Princezinjo je zdaj prešlo vse potrpljenje. Začela je dojko s pestjo po glavi tepsti. „Stara copernica,“ vpila je nad njo, „povej mi, kam je prišel, če ne te ubijem.“ Dojka se je le težko izvila iz rok princezinje, in tekla potem naravnost k kraljici. Vsa razbita po obrazu in solznih oči je stopila pred njo. Kraljica jo precej upraša, kdo jo je tako zdelal. „Gospa,“ reče dojka, „poglejte, kako me je princezinja zdelala; malo je manjkalo, da me ni ubila.“ Potem je kraljici vse povedala, kako se je godilo. „Princezinja je znorela,“ pristavila je dojka, „in tega se sami lahko prepričate, če greste k njej.“

Kitajska kraljica, ki je svojo hčer zelo ljubila, bila je po tej novici zelo vznemirjena; precej je šla z dojko k princezinji, svoji hčeri. . . . .

Dve sto osem in dvajseta noč.

Kitajska kraljica je prišla v sobo svoje hčere, ter se vsedla. Potem vpraša hčer, kako se počuti,

in zakaj je z dojko tako grdo ravnala. „Moja hči, to ni lepò,“ rekla je kraljica, to se ne spodobi za princezinjo, kakor si ti.“

„Ljuba mati,“ reče princezinja, „že vidim, da se hočete tudi vi z menoj norčevati. Jaz nemam poprej miru, dokler ne vidim in ne objamem tistega mladenča, ki je nicoj tukaj spal. Vi gotovo veste, kje da je, prosim, pripeljite ga sim.

Govorila je v domišljiji še tako:

„Kako velika je njegova lepota! — In vendar je lepota le en del njegovih lastnosti.

Postave je šibke, kakor slaba veja, in njegova podoba je prijetna, kakor roža njegovih lic.

Obrve ima črne, kakor tinto.

Da njega ne vidim več, to je vir moje žalosti.

Vse vam bom odpustila, samo njega mi dajte.

Stisnila bi ga k sebi, kakor skopuh svoje bogastvo, da bi mi kdo ne ukradel ktere njegovih lepot.

Stisnila bi ga k sebi, kakor mlado jagnje, kakor bi se bala njegovega nedolžnega pogleda.“

„Ljuba hči,“ reče kraljica, „jaz se res čudim nad tabo; tvojih besedi pa ne razumem.“

Princezinja pa je rekla vsa prevzetna: „Gospa mati, vi in kralj, moj oče, sta me silila k možitvi, ko jaz nisem hotela; zdaj pa se hočem omožiti, in sicer s tem mladenčem, in če mi ga ne daste, „bom kar sama sebe umorila.“

Kraljica jo je z lepo pogovarjala: „Ljuba hči, saj veš, da v to sobo ne more noben možki priti.“

Princezinja pa je materi besede presekavala in se tako nespodobno obnašala, da kraljici ni bilo več ostati, in se je vsa žalostna podala h kralju, da mu pové, kako se je zgodilo.

Kralj se je hotel sam prepŕičati, kako stvar stoji, zato je šel k princezinji, in jo prašal, če je res, kar je zvedel o njej? — „Gospod oče," reče princezinja, „pustimo to, dajte mi le tistega ženina, ki je nicoj tukaj spal."

„Kaj," praša kralj, „pri tebi je kdo spal?

„Saj vi to sami bolje veste," reče princezinja, „kdo drugi bi ga smel k meni spustiti? Čigav pa je ta prstan, če ne njegov?"

Ona pokaže očetu prstan. Kralj je spoznal, da je to možki prstan, in ni vedel, kaj bi na to rekel. Druzega si ni mogel misliti, ko da je princezinja še zmirom blazna. Ker se je bal, da bi se koga ne lotila, nemara še njega samega, pustil jo je v železne okove deti, zaprl jo je še bolj ojstro, ter jej pustil samo dojko za postrežbo. Pred vrata pa je postavil močno stražo.

Kitajski kralj je bil ves obupen nad nesrečo, ki je zadela njegovo hčer, ker je mislil, da je znorela; in začel je misliti, kako bi jej pomagal.

Sklical je zbor modrijanov, tam je razložil stan princezinje, ter jim še rekel: „Če je kdo iz med vas tako moder, da mojo hčer ozdravi, njemu jo dam za ženo in bo kralj, kedar jaz umerjem."

Tako lepo princezinjo za ženo dobiti in tako veliko kraljestvo vladati, je marsikterega mikalo; najbolj pa nekega starega uradnika, ki se je zastopil nekoliko tudi na čarodejstvo, in je mislil, da bo stvar dognal, zato se je kralju ponudil.

Kralj mu reče: „Meni je že prav; samo to ti povem, če je ne ozdraviš, pustil ti bom glavo odsekati. Kdor hoče tako veliko stavo dobiti, mora tudi nekaj vagati. Pa to ne velja samo za tebe, ampak tudi za vse druge, ki se bodo tega podstopili."

Uradnik je bil s tem zadovoljen in je šel s kraljem k princezinji.

„Moj oče," reče pricezinja, „kako morete možkega k meni pripeljati." — „Nič se ne boj," reče kralj, „to je eden od mojih uradnikov, in te želi za ženo imeti." „Gospod oče," reče princezinja, „to ni tisti, ki ste ga mi že namenili, in od kterega imam prstan. Ne zamerite, da nobenega druzega ne vzamem, ko tistega."

Uradnik se je začudil, da je princezinja tako mirno in pametno govorila, ker je prej mislil, da bo divjala in norela, kakor drugi norci. Spoznal je brž, da princezinja nema druge bolezni, ko hudo ljubezen. Kralju si pa ni upal tega povedati. Kralj ne bi bil trpel, da princezinja kterega druzega ljubi, ko tistega, ki ga jej bo on izbral za moža. Uradnik pade pred kraljem na kolena in reče: „Kolikor sem jaz spoznal, ima princezinja tako bolezen, da je jaz ne znam ozdraviti; moje življenje je vam zapadlo."

Kralj, razdražen nad nevednostjo tega uradnika, pustil mu je glavo odsekati.

Čez nekaj dni je pustil kralj, ves skrben za svojo hčer, povsodi naznaniti, da, če se znajde tak zdravnik, zvezdogled ali copernik, da bi znal princezinjo ozdraviti, naj se brž oglasi, pa pod tem pogojem, če je ne ozdravi, da zgubi svojo glavo. To je pustil razglasiti po celej deželi, pa še po sosednih državah.

Prvi se je oglasil en zvezdogled in copernik. Kralj ga je pustil k princezinji peljati. Copernik je prinesel seboj različnega orodja, pa eno ponvo, pod ktero je zakuril; v ponvi pa je smodil različne rože in dišave.

Princezinja je prašala, kaj vse to pomeni. „To je za to," reče zvezdogled, „da preženem hudega duha, od kterega ste obsedeni, potem ga bom pa v to posodo zaprl in v morje vergel."

„Ti neumni zvezdogled," reče princezinja, „bodi vesel, če si ti tako pameten, kakor sem jaz. Če kaj znaš, pripelji mi tistega sim, ki ga jaz ljubim, druzega od tebe ne potrebujem."

„Princezinja," reče zvezdogled, „če je taka, potem morate z vašim očetom govoriti, ne z menoj."

Na to je svojo ropotijo spet v svojo vrečo spravil, in odšel nevoljen, da ni nič opravil, ker zoper domišljene bolezni ni imel leka.

Copernika so peljali spet pred kralja, in komaj tje pride, rekel je prevzetno: „Gospod, vi ste oznanili, da je princezinja blazna, in jaz bi jo bil tudi ozdravil; pa ona ni nora, samo zaljubljena je, in te bolezni jaz ne znam ozdraviti. Dajte jej tistega moža, ki ga hoče imeti, pa bo zdrava."

Kralj se je razsrdil nad temi predrznimi besedami, in pustil je zvezdogledu glavo odsekati.

„Da vam ne bom zmirom ene stvari pravila," reče Lunica, „povem vam le, da se je oglasilo vsega vkup sto in petdeset zvezdogledov, zdravnikov in copernikov, da bi princezinjo ozdravili, pa je nobeden ni mogel. Vsem so se posekale glave in te glave so se razbesile okoli mestnega zida na drogih.

Historija od Marzivana in nadaljevanje historije od Krasnobora.

Dojka od kitajske princezinje je imela enega sina, ki mu je bilo Marzivan ime, ta je bil mlečni brat od princezinje, ker sta od enih prs sesala. Marzivan in princezinja Milena sta si bila že od mladih nog prijatelja, kakor brat in sestra, in to prijateljstvo se nikoli ni razdrlo.

Marzivan je bil prebrisane glave, in se je že od mladosti rad učil, posebno se je zastopil na zvezde, in je iz njih teka marsikaj bral, kar drugi ljudje niso vedeli. Pa s tem, kar se je v domačem kraju naučil, ni bil še zadovoljen; komaj je nekoliko dorastel, šel je po svetu, da bi se še kaj več naučil. Kjer je zvedel za kakega modrega moža, precej ga je poiskal, in tako dolgo pri njem ostal, da se je kaj od njega naučil.

Tako je več let po svetu hodil, in slednjič se je podal v svojo domovino nazaj. Ko je prišel v glavno mesto Kitajskega kraljestva nazaj, se je močno začudil, ko je videl na zidu tiste človeške glave razobešene. Brž ko na svoj dom pride, je prašal, kaj to pomeni; tudi je prašal po svoji mlečni sestri, princezinji Mileni, katere še ni pozabil. To kar je slišal, ga je navdalo z veliko žalostjo, ker se mu je princezinja smilila; čakal je na svojo mater, da mu kaj več pové.

Dve sto devet in dvajseta noč.

Čeravno je imela dojka pri princezinji dosti opraviti, vendar je precej domu šla, ko je zvedela, da je sin domu prišel.

Vsa objokana je sinu pravila, kako se godi princezinji, in zakaj. Marzivan je prašal, če bi ne mogel z Mileno govoriti. Dojka je en čas premišljevala, in na zadnje rekla:

„Moj sin, zdaj ti ne morem nič obljubiti; pa počakaj en dan, jutri ti bom že povedala.“

K princezinji ni smel noben drug, ko dojka; zakaj straža je zmirom pred vrati stala in nikogar not spustila. Ta dan pa je stal na straži nek vojak, ki je bil še mlad in še ni vedel, zakaj da prav za prav na straži stoji. Do tega se je dojka obrnila in mu rekla:

„Vi veste, da sem jaz princezinjo dojila in izredila; pa ob enem ž njo sem dojila tudi svojo hčer, ki je zdaj omožena. Princezinja bi svojo sestro po mleku rada videla, pa tako, da bi je nobeden ne videl not priti in ven iti.“

Dojka je hotela še več povedati, pa vojak jo je ustavil in rekel: „Je že dobro, jaz bom princezinji zmirom rad vstregel; naj vaša hči le pride, pa po noči, jaz jo bom že not spustil.“

Ko se je noč naredila, šla je dojka k svojemu sinu Marzivanu. Dala mu je žensko obleko in ga peljala k princezinji. Vojak na straži ni dvomil, da je ženska, in je Marzivana brez premislekov not spustil.

Dojka je stopila k princezinji in jej rekla: „Gospa, to ni ženska, ampak mož, moj sin Marzivan, ki je nedavno od svojega potovanja domu prišel, in je želel, vas videti. V možki obleki bi ne bil not prišel; jaz upam, da vam to ne bo neljubo.“

Ko je princezinja od Marzivana slišala, rekla je vsa vesela: „Pridite k meni, moj brat! pa podajte mi roko, brat in sestra se smeta povsodi pozdraviti.“ Marzivan je princezinjo dostojno pozdravil, pa ta je hitela naprej govoriti: „Veseli me, da ste tako zdravi nazaj prišli, toliko let ste po svetu hodili pa meni niste poslali nobenega pozdrava.“

„Princezinja,“ reče Marzivan, „zahvalim se za vašo prijaznost. Povem vam, da me je v srce zabolelo, ko sem pri svojem prihodu zvedel, kako se vam godi. Pa morda sem ravno prav prišel, da vam bom pomagal. Saj se nisem zastonj učil in po svetu trudil, zato pa tudi nekaj znam; in najbolj me bo veselilo, če zamorem vam kaj pomagati.“

Ko to izreče, privleče iz aržeta različne bukve, ker je že od matere zvedel, kako je s princezinjo.

Ona pa reče vsa nevoljna: „Moj brat, ali si tudi ti eden od tistih, ki me za blazno imajo? Nikar jim ne verjemi, raje poslušaj, da ti vse povem.“ Potem je govorila tako naprej:

„Ljudje pravijo, da mi je ljubezen glavo zmešala, pa kaj je lepšega na svetu, ko tista norost, ki pride od ljubezni?

Dokažite mi, da sem nora, in pripeljite mi njega, katerega ljubim; če porečete tudi njemu, da je nor, potem sem dovelj srečna, ker bom vedela, da me ljubi!“

Potem je princezinja povedala Marzivanu celo svojo historijo, in ničesar ni pozabila, tudi prstana ne.

„Zdaj sem vam vse povedala,“ rekla je nazadnje; „res je, da vsega ne zastopim, kar se je zgodilo; pa zavolj tega še nisem blazna; ljudje me pa ne poslušajo, in mislijo, da se mi sanja, ali kaj?“

Ko je princezinja skončala, obsedel je Marzivan dolgo časa ves zamišljen, poln strmenja in začudenosti, in dolgo ni nič rekel. Slednjič povzdigne svoj glas in reče:

„Princezinja, če je to vse res, potem imam nekaj upanja, da vam bom pomagal. Pa prosim vas, imejte nekaj časa potrpljenje; zakaj jaz bom šel po svetu in prehodil več dežel, drugače vam ne morem pomagati. Kedar boste slišali, da sem nazaj prišel, potem že veste, da tudi vaš ženin ni več daleč od vas.“

To rekši se Marzivan od princezinje poslovi; in ko je odhajal, slišal jo je še govoriti: „Dolgo te že nisem videla, pa tvoja podoba je vtisnjena v moje srce. — Ali sem mar sanjala?

Včasih te vidim, kakor blisk, memo mene švigniti. Dokler te ne vidim, ostane moje srce temno, ko noč.“

Marzivan je precej drugi dan odpotoval. Šel je od mesta do mesta, iz dežele v deželo, od otoka do otoka. Pa kamor je prišel, slišal je govoriti le od nesrečne princezinje Milene.

Čez štiri mesce prišel je v mesto Torf, veliko pomorsko in trgovinsko postajo. Tam pa ni slišal več govoriti od princezinje Milene, ampak od princa Krasnobora, in njegovo historijo so skor ravno tako pripovedovali, kakoršna je bila historija od princezinje Milene.

Marzivan je bil silno vesel, ko je to slišal; prašal je, kje je dežela od tega princa, in ljudje so mu povedali. Prišlo se je tje po dveh potih, ali na suhem, ali pa na morji. Marzivan si je zbral morsko pot, in se vsedel na barko, ki je ravno tje šla. Po srečnem potovanji je dospel v glavno mesto kralja Samana. Pa ravno pred mestom je barka trčila ob skalo in se razbila.

To se je zgodilo ne daleč od tistega gradu, kjer sta stanovala kralj Saman in princ Krasnobor.

Marzivan je znal dobro plavati; skočil je v morje in plaval do brega, kjer so mu že kraljevi služabniki naproti prišli. Kralj in minister sta zapovedala, naj se mu z vsem postreže. Dali so mu suhe obleke in gorke jedi. Ko se je nekoliko okrepčal, peljali so ga pred ministra.

Marzivan je bil lep in zelo izobražen človek, zato ga je minister prijazno pozdravil, in ko mu je Marzivan na vse vprašanja tako modro odgovoril, dobil je veliko spoštovanja do tega mladega moža. Zato je Marzivanu rekel:

„Iz vaših besedi spoznam, da ste zelo učen človek. Daj Bog, da bi bili vi tako študirani, da bi znali bolnika ozdraviti, ki ga mi imamo, pa mu noben zdravnik ne more pomagati. To prizadeva celemu dvoru veliko žalost.“

Marzivan je rekel, da bi moral prej bolezen poznati, potem bi znal morda pomagati.“

Minister mu je zdaj povedal celo historijo od konca.. Od njegovega rojstva noter do tiste ljubezni do neke nepoznane ženske mu je od princa vse povedal, in tudi od tistega prstana.

Marzivan je berž spoznal, da je to tisti princ, za katerega princezinja Milena tako gori, že prstan ga je na to napeljal, in ker je tudi Milena od enega pravila, ki ga je samo enkrat po noči videla, kakor je to isto pripovedoval princ Krasnobor. Marzivan je bil nepopisljivo vesel, da je pravega našel, in še v srečo si štel, da se je ravno tukaj barka razbila, da je na to vižo prišel na ta kraljevi dvor. Marzivan pa Ministru ni nič povedal, kaj misli; ampak rekel je le, da mora princa prej viditi in ž njim govoriti, potem bo še le videl, kako bi se mu dalo pomagati.

„Le z mano pojdite," reče minister, „princa boste dobili pri kralju, saj vas tudi kralj želi videti."

Ko je Marzivan v sobo stopil, videl je princa v postelji umirajočega, zaprtih oči. Kralj Saman je sedel pri postelji. Marzivan pa, princa zagledavši, vskliknil je brez ozira na kralja: „Poglej no kako sta si podobna!" Mislil je namreč na princezinjo, ki je bila princu Krasnoboru v obraz zelo podobna.

Princ Krasnobor je slišal, kaj je Marzivan rekel, zato je oči odprl in ga pogledal. Marzivan je porabil to priložnost, ter je princa ogovoril v verzih, tako da kralj in minister nista nič razumela, kaj hoče povedati. Govoril mu je tako:

„Vidim te v žalosti zatopljenega in sami zdihljeji se čujejo iz tvojih ust.

Ali te je ljubezen premagala, ali si zadet s pšicami iz oči? Tvoja bolezen je hrepenenje.

Ne govori mi od nje, da ne postanem na te ljubosumen.

Zavidam njeno obleko, ki pokriva njeno telo, in kupico s katero si žejo ugasi.

Hujši ko od meča je rana od ljubezni.

Ko sva se zopet videla, imela je barvano lice.

Kako si moraš lice barvati, med tem ko jaz od žalosti umiram?

Nisem se pobarvala z barvo, ampak s krvjo, ki je pritekla iz mojih oči, ko sem jokala po tebi.

Ne grajaj me, da jo ljubim, ker ta ljubezen me stane veliko britkosti.

Njena lepota je edina po vseh deželah.

Njeno lice so rože, njena usta so med.

Ona je lepa kakor egiptovski Jožef, modra, kakor Salomon, bistroumna, kakor David, in nedolžna, kakor Suzana.

Jaz pa trpim bolečine, kakor Jakop, strah, kakor Jonaž, muke, kakor Job, in kesanje, kakor Adam.“

Marzivan je princu tako govoril, da je ta spoznal, da mora Marzivan nekaj vedeti od njegove ljubezni in njegove ljubice. To ga je močno razveselilo, in to veselje se mu je bralo v očeh in na obrazu.

Dve sto in trideseta noč.

Ko je Marzivan svoj govor skončal, mignil je princ Krasnobor kralju Samanu, naj bi šel malo ven, da bi se mogel s tujim možem sam pogovoriti.

Kralj je bil vesel, ko je sina bolj veselega videl, hitro je vstal, prijel Marzivana za roko, ter ga posadil na stol, kjer je sam prej sedel. Prašal je Marzivana, kdo je in od kodi pride, in ko mu je Marzivan povedal, da pride iz Kitajskega, rekel je kralj:

„Daj Bog, da bi ti mogel mojega sina ozdraviti; jaz bi te tako dobro plačal, da bi se svet čudil, in

vsak bi rekel, da še nobena dobrota ni bila tako plačana.“

Na to je stopil kralj z ministrom na stran, in je pustil princa, da se je svobodno z Marzivanom razgovarjal.

Marzivan se je princu približal in mu rekel na uho: „Princ, dosti je vaše žalosti; vaša ljuba mi je znana, to je namreč princezinja Milena, hči Kitajskega kralja Vladobrana. Jaz vam povem za gotovo, da vas ona ravno tako ljubi, in da ravno toliko za vas trpi, kakor vi za njo.“

Potem mu je povedal vse, kar je od princezinje vedel, od tiste noči, ko sta se s princem na tako čudno vižo videla. Tudi mu je pravil, kako trdo kralj Vladobran s princezinjo ravna, ker jo ima za norico. „Samo vi jo zamorete ozdraviti, le vi se smete brez strahu ponuditi kralju za zdravnika njegove hčere. Zato morate z mano tje; prej pa je treba, da se pozdravite, kajti bolan človek ne more tako daleč potovati.“

Te besede Marzivanove so princa tako pozdravile, da je bil že toliko močan, da je vstal, in kralja prosil, naj mu dovoli, da se obleče. Kralj je bil silno vesel, videti na sinu tako spremembo. Iz hvaležnosti je objel Marzivana, in še časa si ni vzel, da bi ga prašal, s kakoršnim zdravilom mu je tako hitro pomagal, ampak šel je hitro iz sobe, da je ljudem povedal, kako se je zdravje princa na enkrat zboljšalo. Iz veselja je kralj izpustil vse jetnike, razdelil je nekoliko miloščine in naredil je velike ljudske veselice. Celo mesto je bilo polno veselja nad to nepričakovano novico, in kmalo je zvedela cela dežela, da je princ Krasnobor ozdravel.

Princ se je res kmalo popravil, tako da je bil v kratkem času popolnoma dober.

Ko se je čutil že dosti močnega za potovanje, rekel je Marzivanu: „Ljubi Marzivan, zdaj je čas, da odrineva. Moje hrepenenje, njo videti in jo rešiti iz tolikega trpljenja, je toliko, da bom spet zbolel, če kmalo tje ne pridem. Le ene reči se bojim. Moj oče me imajo tako radi, da ne bodo z lepa privolili, da bi jaz odšel, ker bodo preveč v skrbeh za mene. Oče se ne bodo dali potolažiti, če vi ne veste nobenega pripomočka. Saj vidite, da me nikoli iz oči ne spusté.“ To rekši začel se je princ jokati.

„Princ,“ reče Marzivan, „na to sem jaz že mislil; jaz bom že naredil, da bo vse prav. Jaz sem se podal na pot zavolj princezinje Milene, da njej pomagam, ker sva prijatelja že od mladih nog. Jaz bi ne storil svoje dolžnosti, ako bi ne poskusil vsakega sredstva, ki mi k temu kaj pomore. Zdaj pa poslušajte, kaj sem si jaz zmislil zavolj vašega očeta. Odkar sem jaz tukaj, še niste šli na hladen zrak; recite očetu, da bi se radi malo sprehodili, in naj vam dovoli, da greste z mano kake dva ali tri dni na lov. Tega vam ne bo odrekel. Potem nama preskrbite vsakemu dva konja, enega za jahati, enega pa, da bo vsakemu potrebne reči nosil; za vse drugo pustite mene skrbeti.“

Princ Krasnobor je to storil že drugi dan. Naprosil je kralja, naj mu dovoli, da gre z Marzivanom kake dva dni na lov, da se malo prezrači. „To ti že dovolim,“ reče kralj, „pa ne več ko za en dan, preveč pretege bi ti znalo zdaj še škodovati. Kajti če tebe nemam okoli sebe, mi je tako dolg čas, kakor pesnik poje:

„Kaj je meni za vse veselje in vse bogastvo tega sveta, če tebe ne vidim, mi vse drugo ni več vredno, ko perutnica od ene muhe.“

Kralj je izbral za oba naj boljše konje. Potem je sina objel, in prosil Marzivana, naj na princa dobro pazi.

Princ in Marzivan sta vzela dva hlapca seboj, da sta druga dva konja jahala. Precej zunaj mesta sta nalašč začela loviti zverino, da sta hlapca preslepila.

Ko se je noč naredila, ostali so vsi štirje v neki oštariji in konje v hlev spravili. Marzivan je spal samo do polnoči, ob tem času pa je princa zbudil, oba hlapca pa je pustil naprej spati. Princ se je moral preobleči v navadno obleko, potem pa sta jo vdarila s tremi konji po cesti naprej, samo enega konjo sta v hlevu pustila.

Ko se je dan naredil, prihajala sta do enega boršta. Tukaj je rekel Marzivan princu en malo počakati, sam pa je jahal naprej v sredo gojzda. Tam je umoril tistega konja, ki ga je prej hlapec imel in raztrgal tisto obleko, ki jo je prej princ nosil, in pomočil jo v konjsko kri; tako obleko je vrgel na sred ceste. Potem je poklical princa, in ko je ta tisto krvavo obleko na cesti ležati videl, prašal je Marzivana, kaj s tem namerava. „Veste, princ,“ rekel je Marzivan, „kedar bo vaš oče zvedel, da sva hlapca zapustila, poslal bo precej ljudi, da naji bodo iskali povsod. Če bodo sim prišli, in videli to vašo obleko vso krvavo, in pa mrtvega konja, potem bodo vsi mislili, da vas je kaka divja zver raztrgala; od mene bodo pa mislili, da sem zato zbežal, ker nočem odgovora dajati za vas. Ko bo kralj to zvedel, vas

ne bo pustil dalje iskati, in midva bova lahko brez zapreke naprej potovala. Še ve da je hudo, očetu tako žalost napraviti, pa dvojno bo njegovo veselje, kedar se zdravi in veseli vrnete domu.“

„Vi ste res izvrsten človek,“ reče princ, „zdaj res ni druzega pomočka, če hočeva naprej priti in to izpeljati, kar sva se namenila.“

Tako sta potovala brez ovire naprej. Denarja sta dosti pri sebi imela, da jima ni bilo treba pomanjkanja trpeti na poti.

Po dolgem potovanji sta prišla srečno v glavno mesto Kitajske dežele. Prenočila sta v neki oštariji. Tu sta ostala tri dni, da sta si nekoliko odpočila. Med tem časom je pustil Marzivan princu tako obleko narediti, kakor jo zvezdogledi nosijo. Tretji dan se je preoblekel princ v zvezdogleda, in Marzivan ga je peljal v kraljevo palačo; Marzivan sam pa je šel k svoji materi in jej naročil, naj princezinji pové, da je on tukaj . . . .“

Do sim je prišla Lunica s historijo, ko se je začelo daniti, zato je še le v prihodnji noči tako naprej povedala:

Dve sto ena in trideseta noč.

Marzivan je princa vse naučil, kako se mora obnašati pred kraljem. Princ tedaj pride pred vrata kraljeve palače in zavpije nad stražo:

„Jaz sem zvezdogled in sem prišel zdravit princezinjo Mileno, hčer mogočnega kralja Vladobrana pod oznanjenimi pogoji, da princezinjo za ženo dobim, če jo ozdravim, ali pa da glavo zgubim, če je ne ozdravim.“

To slišati, je stopila straža k njemu, pa tudi radovedno ljudstvo je pridrlo, ker se je po obleki videlo, da je zvezdogled, in so ljudje brž uganili, po kaj je prišel. Že dolgo ni bilo nobenega, da bi bil to poskusil, ker jih je že toliko konec storilo pri tem, za to so ljudje še bolj strmeli, da se je našel še en tak korajžen človek.

Princ se je vsem ljudem smilil, ko so videli, kako je še mlad in lep. Eden ga praša: „Kam pa greste, gospod? Ali hočete res v gotovo smrt iti in svoje mlado življenje končati? Ali niste videli tistih glav pred vrati? Odnehajte od tega sklepa!“

Princ se pa ni zmenil za to in je ostal trden. In ko ni bilo nikogar, da bi ga not peljal, zaupil je še enkrat z močnim glasom, kar je prej rekel, da je zvezdogled, in da hoče princezinjo ozdraviti. To je okolistoječe z grozo napolnilo, ker so mislili, da gre v gotovo smrt. Ljudje so rekli: „Po sili hoče umreti; Bog se usmili njegove duše!“

Ko se je z močnim glasom še v tretjič naznanil, prišel je minister sam po njega, ki ga je kralj doli poslal.

Minister pelje Krasnobora pred kralja. Kralj je sedel na tronu; Krasnobor se vrže pred njim na tla in ga pozdravi. Kralju se je princ smilil. Počastil ga je tako, da ga je pustil k sebi sesti. „Mladi mož“ mu reče, „ne morem verjeti, da bi ti v tej starosti imel že toliko učenosti in skušenosti, da bi zamogel mojo hčer ozdraviti. Jaz bi ti želel, da jo ozdraviš, kajti po pravici rečeno, kar jih je do zdaj prišlo, nobenemu bi ne bil princezinje rad dal, ti si mi pa tako všeč, da ti jo privoščim. Pa vedi, da

kar je veljalo za druge, veljalo bo tudi za tebe, in če pricezinje ne ozdraviš, boš zgubil glavo.“

„Gospod,“ reče Krasnobor, „jaz se vam zahvaljujem, da meni neznalici skazujete toliko časti in dobrote. Jaz pa ne bi bil prišel iz tako daljne dežele, ki je vam morda celò po imenu neznana, ko bi si ne upal tega storiti, kar sem se namenil. Kakošen mož bi pač bil, če bi po toliko težavnem potovanji zdaj odstopil od svojega namena? Gotovo bi se še vašemu veličanstvu to grdo zdelo. Zato vas prosim, dovolite mi, da precej pokažem svojo vednost.“

Kitajski kralj je zdaj ukazal svojim ljudem, naj peljejo zvezdogleda k princezinji. Prej ko je Krasnobor odšel, rekel mu je kralj še enkrat, da še zmirom lahko odstopi. Princ pa ga ni poslušal, temveč je korajžno šel z onimi, ki so ga peljali k princezinji.

Ko so prišli do tiste sobe, kjer je bila princezinja zaprta, začelo je princu srce tolči, in tekel je tako hitro, da je spremljevalcem naprej ušel.

Prvi spremljevalec je skočil za njim, ga prijel za rokav in rekel: „Kam pa tako tečete? Saj brez mene ne pridete v sobo. Strašno se vam mudi umreti, še nobenemu se ni tako mudilo.“

Princ je spremljevalca pogledal, mislil je pa le na princezinjo Mileno in govoril je te le verze:

„Tvoja lepota je omamila mojo pamet.

Ako te imenujem svetlo luno na nebu, vendar ne povem zadosti, kajti luna se spremeni in obledi, pa tvoja lepota ostane vedno ista.

Ako te imenujem rumeno solnce, ne povem zadosti, kajti ono se skrije po noči, pa tvoja lepota mi sveti tudi o polnoči.

Tvoja lepota je brez napake, in nihče je ne more popisati.“ „Prijatelj“ reče princ potem spremljevalcu, „drugi zvezdogledi, ki si jih ti k princezinji peljal, niso nič znali, zato so se tresli, ko so sim šli; jaz pa sem svoje zmage gotov.“

Pri teh besedah so prišli do vrat; spremljevalec jih je odprl in peljal princa v veliko dvorano, iz katere so bile druge duri v sobo princezinje.

Princ Krasnobor je še malo postal in rekel spremljevalcu na tihem: „Da boš vedel, kaj jaz znam, te prašam, ali hočeš, da princezinjo v pričo tebe ozdravim, ali pa kar od tukaj, ne da bi jo videl?“

Spremljevalec se je začudil nad tako samosvestjo in rekel: „To je vse eno, ali tukaj ali tam. Ozdravite jo, kakor hočete, pridobili si boste veliko slavo na celem svetu.“

„Boljši je tedaj,“ reče princ, „da princezinjo ozdravim, ne da bi jo videl, da boš ti za pričo, kaj jaz znam. Čeravno me je velika želja, videti tako imenitno princezinjo, ki mi je obljubljena za ženo, vendar se hočem premagati zavoljo tebe.“

To izrekši vzame iz svoje torbe tinto in pero, ter napiše princezinji to-le pismo:

Pismo princa Krasnobora princezinji Mileni.

„Tukaj imate pismo človeka, katerega preganja nesreča, katerega skli nesrečna ljubezen, kateri pojema od obupa in hrepenenja, kateri obupuje nad svojim življenjem. Za njegovo žalostno srce ni pomoči in za njegove vedno budeče oči ni spanja od

prevelikih skrbi; po dnevi se zvija v gorečem plamenu ljubezni, po noči v groznih bolečinah.

Moje srce je polno spomina na tebe, in moje oči so vse izsušene od hrepenenja po tebi.

Žalost je moja obleka in ljubezen mi prepeka dušo.

Usmili se me, in potolaži mladenča, ki umira od tolikih bolečin.“

Pristavil je še te besede:

„Srce se le tačas ozdravi, kedar se ljubeči zopet vidijo, najhujša muka pa je njih ločitev. Ktera svojega ljubega goljufa, njo bo zadela kazen, in kateri od naji dveh ne bo držal svoje obljube, njemu naj sledi nesreča za petami! — To pismo dobiš od njega, ki ga boš spoznala, ne da bi se imenoval; to pismo je namenjeno tebi, rožici vsih deklet, biseru vseh devic. Tebi pošiljam pozdrave, za te prosim blagoslova Božjega, moje srce in moja duša je tvoja.

Da boš mene spoznala, pošljem ti tvoj prstan in ti mi pošlji mojega.“

Ko je princ Krasnobor to pismo skončal, vzel je škatlico in dél vanjo prstan in pismo, pa takó, da spremljevalec ni nič videl, kaj je v škatljico dél. Potem reče spremljevalcu: „Vzemi to škatljico in nesi jo princezinji; če ne bo precej ozdravela, kedar to pismo prebere in to vidi, kar je v škatljici, potem reci, da sem največi slepar med vsemi zvezdogledi, kar jih je kedaj bilo, kar jih je in kar jih še bo.“

Tukaj se je Lunica ustavila, ker se je začel dan delati. V prihodnji noči pa je pravila naprej:

Dvesto dve in trideseta noč.

„Spremljevalec je stopil v sobo princezinje, jej izročil tisto škatljico od princa in rekel: „Milostna princezinja, prišel je ravnokar nek zvezdogled, ki je bolj predrzen, ko vsi drugi; on pravi, da boste vi precej zdravi, če to pismo preberete in vidite, kaj je v škatlji. Jaz bi le želel, da ni spet kak slepar.“

Princezinja vzame pismo in ga odpre čisto mirno in hladnokrvno. Ko pa zagleda svoj prstan v škatlji, pisma niti ne bere, ampak skoči po konci, raztrga verige, s katerimi je bila priklenjena, hiti k vratom in jih odpre. Ko princa zagleda, ga precej spozna, mu pade okoli vratu, in tako sta se en čas držala, in od samega veselja še govoriti nista mogla.

Zdaj je pritekla dojka, ter ju spravila v sobo nazaj, in tam je Milena Krasnoboru prstan nazaj dala, in rekla: „Le obdržite moj prstan, saj jaz vašega ne dam, oba sta v dobrih rokah.“

Med tem časom je spremljevalec hitro h kralju tekel in mu povedal, kaj se je zgodilo. „Gospod,“ reče kralju, „vsi zvezdogledi, čarovniki in zdravniki, ki so do zdaj prišli princezinjo zdravit, bili so sami nevedneži in bedaki; ta pa, ki je zdaj tukaj, ni potreboval nobenih copernij, ampak ozdravil je princezinjo, da je še videl ni.“ Potem je kralju vse povedal, kako se je zgodilo.

Kralj je šel ves vesel k princezinji in jo objel; tudi princa je objel, vzel njegovo roko in jo položil v roko princezinje, ter rekel: „Srečni tujec, bodi kdor hočeš, jaz ostanom pri svoji besedi in ti dam svojo hčer za ženo. Pa vendar se mi zdi, da nisi zvezdogled ampak kaj druzega.“

Princ se kralju lepo zahvali in reče: „Res je, da nisem zvezdogled, kakor ste brž spoznali; to obleko sem si le napravil, da sem mogel sem priti in princezinjo ozdraviti. Jaz sem rojen kraljevič, sin kralja in kraljice; meni je ime Krasnobor, mojemu očetu pa Saman, on je kralj Kaledonski.“

Potem je povedal kralju svojo historijo, in tudi to, na kako čudno vižo je s princezinjo v pervič vkup prišel in se v njo zaljubil; opomnil je na to, kako se to vjema s pripovedjo princezinje, in da je to vse res, pričata oba prstana.“

Ko je princ Krasnobor končal, rekel je kralj: „To je tako čudna dogodba, da se mora zapisati, da jo bodo zvedeli še ljudje, ki bodo za nami živeli.“

Poroka in ženitovanje je bilo še tisti dan, in po celi kitajski deželi napravile so se velikanske veselice.

Tudi Marzîvana niso pozabili; kralj ga je vzel k sebi na svoj dvor in mu dal visoko službo.

Princ Krasnobor in princezinja Milena sta bila zdaj popolnoma srečna. Kralj Vladobran pa je bil tako vesel, da je dajal skozi več mescev vedne gostije in napravljal veselice.

Med temi veselicami se je princu Krasnoboru enkrat po noči sanjalo, da je videl svojega očeta, kralja Samana, v postelji umirati in tako govoriti: „Ta sin, kteremu sem življenje dal, in katerega sem tako ljubil, ta sin me je zapustil in jaz moram zavolj njega umreti.“

Princ se zbudi in globoko izdihne. Ta močni zdihljej je slišala tudi princezinja Milena, in prašala je princa, čemu zdihuje.

„Oh!“ reče princ, „morda ravno v tem trenutku moj oče umirajo!“ Potem je ženi povedal, kaj se mu je sanjalo.

Milena je Krasnobora tako ljubila, da je brž uganila vsako njegovo željo; spoznala je kmalo, kako mora princu hudò biti, da je tako daleč ločen od svojega očeta. Zato je precej drugi dan šla h kralju, svojemu očetu, mu poljubila roko in ga prosila: „Gospod oče, za eno reč vas lepo prosim. Pa da boste vedeli, moj mož ne vé nič za to, kar vas bom prosila. Prosim vas, da mi dovolite, da potujem s Krasnoborom na dom njegovega očeta, da ga vidim in pozdravim.“

„Moja hči,“ reče kralj, „čeravno te težko pogrešam in nerad stran pustim, pa tvoja misel je dobra in tebe vredna. Jaz ti to dovolim, pa le pod tem pogójem, da ne smeš več ko eno leto pri kralju Samanu ostati. On vas bo potem že spet nazaj pustil.“

Princezinja je hitela h Krasnoboru, in povedala, za kaj je kralja prosila, in kako dobro je opravila. Krasnobor se je njej prisrčno zahvalil za ta novi dokaz udane ljubezni.

Kralj je pustil vse pripraviti za na pot, in ko je bilo vse gotovo, so odrinili, in tudi kralj je šel nekaj dni ž njimi. Potem se je poslovil, svoja otroka objel, in princa prosil, naj princezinjo zmirom ljubi in varuje.

Žalost slovesa se je princu in princezinji kmalo v veselje spremenila, če sta pomislila, da prideta kmalo h Krasnoborovem očetu, in kako bo on tega vesel.

Ko so potovali tako en mesec, prišli so enkrat na en velik travnik, ki je bil s košatimi drevesi obdan. Ker je bilo o solncu zelo vroče, rekel je princ ljudem, naj se malo ustavijo in v senco vležejo; tudi princezinji je bilo to všeč.

Princ je pustil brž šotore postaviti in ljudem pokazal kam naj konje privežejo. Medtem časom pa se je bila princezinja že v senco vlegla, ker je bila zelo trudna. Da bi si bolj spočila, odvezala je svoj pas in ga položila zraven sebe v travo, potem pa je zaspala.

Ko je bil s svojim delom gotov, prišel je tudi princ v senco, in ko vidi princezinjo spati, vsedel se je k njej. Vzel je pas od princezinje v roke in ga ogledoval; poleg demantov, rubinov, biserov in drugih žlahtnih kamnov videl je na pasu tudi en majhen mošnjiček, in v njem čuti nekaj trdega. Radoveden odpre tisto mošnjo in najde v njej kamen, v kterega so bile nektere črke in podobe vrezane.

„Ta kamen," si misli, „mora nekaj posebnega biti, sicer bi ga moja žena ne nosila tako skritega pri sebi."

V resnici je bil to talisman ali čudoviti kamen, ki ga je princezinja dobila od kraljice, svoje matere, in ta kamen je imel tako moč, da je tistega, kdor ga je pri sebi nosil, obvaroval vsake nesreče.

Princ je vstopil bolj na solnce, da bi si ta kamen natanko pogledal, in ko ga tako na dlani drži, prifrči en tič iz drevesa, zgrabi kamen in odleti ž njim . . . . ."

Do sim je prišla Lunica z historijo, kar zagleda, da se že dani, in preneha. V prihodnji noči je povedala tako naprej:

„Vsak si lahko misli, kako se je Krasnobor ustrašil, ko mu je tič čudoviti kamen vzel. Sramoval se je svoje radovednosti, da ni mogel pasa pri miru pustiti, in ni vedel, kaj bi počel. En čas je zamišljen tam stal.

Princ Krasnobor se loči od princezinje Milene.

Tisti tič se je kmalo potem na tla vsedel in kamen v kljuni držal. Princ Krasnobor je tekel za njim, ker je mislil, da bo tič kamen spustil na tla. Tič pa je zletel v zrak in par sto korakov naprej se je spet na tla vsedel. Princ je tekel spet za njim. Tič pa je kamen požrl in spet naprej zletel. Princ je znal dobro kamne lučati in je tekel za tičem, da bi ga s kamnom pobil. Pa tič je zmirom naprej zletel, princ pa za njim, in tako sta prišla zmirom dalje proč od šotorov. Šla sta čez hribe in doline, čez grabne in čez skalovje, navzgor in navzdol, zmirom dalje, in tako celi dan. Ko se je mrak naredil, vsedel se je tič na eno visoko drevò, da ga princ ni mogel doseči.

Princ je ves žalosten premišljeval, ali bi šel v šotore nazaj, ali ne. „Saj ne bom našel tje v taki temi,“ mislil je sam pri sebi, „in kako smem pred princezinjo stopit, če jej ne prinesem čudovitega kamna nazaj?“ Ves žalosten, vpehan, lačen in žejen se vleže pod tisto drevò in zaspi.

Drugi dan se je princ zbudil, ko je bil tič še na drevesu. Ko je pa tič odletel, tekel je princ

spet za njim, in tako sta se lovila spet celi dan, in princ ni druzega jedel, ko kako borovnico, malinco ali jagodo, ki jo je na poti našel.

Tako je preganjal tiča deset dni od drevesa do drevesa, od hriba do hriba, po noči pa je zmirom pod tistim drevesom spal, kjer je tič obsedel.

Enajsti dan sta pritekla s tičem do enega velikega mesta pri morji. Tič je zletel čez celo mesto in se je čisto zgubil princu iz oči, tako da je ta čisto obupal, da bi čudoviti kamen še kedaj dobil.

Princ je šel ves žalosten v mesto, in hodil je klavern po ulicah, ne vedoč, kam bi šel, in tako je prišel do morske luke.

Sprehajajoč se po morskih obalih prišel je do enega vrta, in vrata v vrt je videl odprta.

Vrtnar je bil dober, star možiček in je ravno nekaj kopal, ko je princ vstopil. Ko princa zagleda, rekel mu je brž ustopiti in vrata za saboj zapreti.

Princ je vrata zaprl in pristopivši k vertnarju vprašal ga, čemu se toliko boji.

„To je tako,“ reče vrtnar, „jaz vas poznam, da ste Kristjan, v tem mestu prebivajo pa večidel malikovalci, ki kristjana ne morejo videti in ga še tepejo, če kterega dobé. Tega vi ne veste, in jaz se še čudim, da ste mogli do sim priti, in da se vam nič ni zgodilo. Kajti ti malikovalci pazijo ojstro na tuje popotnike, in kterega v pest dobé, njemu se slaba godi. Sam Bog vas je branil, da ste srečno sim prišli.“

Princ Krasnobor se je vrtnarju lepo zahvalil za njegovo priljudnost in gostoljubnost. Vrtnar pa se je branil vsake zahvale in peljal princa v hišo.

Tam je dal princu jesti in piti, potem pa ga je prašal, odkodi pride in po kaj.

Princ mu je povedal celo svojo historijo, potem pa je starčeka prašal, kodi bi najprej prišel v svojo domačo deželo. „Da bi princezinjo kje našel," rekel je, „do tega nemam nobenega upanja, kajti enajst dni hodá sem od nje ločen, Bog ve, kje je že zdaj. Kdo vé, če je še živa." To rekši začel se je jokati.

Vrtnar mu je povedal, da ima od tega mesta do tistih dežel, kjer kristjani prebivajo, še eno celo leto za hoditi po suhem, po morji pa bi prej prišel. Od tod bi se pripeljal na otok, ki se mu pravi Črna Dobovina, in od tam ni več daleč v Kaledonsko kraljestvo.

Pravil mu je tudi, da odrine od tod vsako leto ena barka v Dobovino, in najbolje bi bilo, ko bi na to barko počakal in se ž njo odpeljal. „Če bi bili nekaj dni prej prišli, lahko bi se bili z barko peljali, zdaj morete pa eno celo leto počakati. Jaz vas ta čas rad pri sebi obdržim, in hočem vam z vsem postreči, kar imam."

Princ je bil še srečen, da je našel v neznanem kraji tako zavetje, in ostal je pri vrtnarju. Pomagal je starčeku dan na dan pri vrtnariji, po noči pa je zdihoval po svoji ljubljeni ženi, princezinji Mileni.

Pustimo ga zdaj tukaj, in poglejmo, kaj se je med tem s princezinjo godilo.

Historija od princezinje Milene po ločitvi od princa Krasnobora.

Princezinja je precej dolgo spala, in ko se zbudi, se je močno začudila, da princa ni videla pri sebi.

Poklicala je svoje družice in jih prašala, če kaj vedó, kam je princ odšel. Družice pa niso nič vedele, kam je prišel.

Zdaj je pogledala Milena svoj pas in je zapazila, da talismana ni več v mošnjičku. Ugibala je precej, da je princ vzel čudoviti kamen in da ga ne bo več nazaj prinesel.

Pričakovala je princa do večera, zelo nevoljna in čudeča se, zakaj toliko časa izostane. Ko ga tudi po noči ni bilo nazaj, postala je silno žalostna. Stokrat je preklela čudoviti kamen in njega, ki ga je naredil, in malo je manjkalo, da ni preklela še svoje matere, ki jej je ta nesrečni kamen dala.

Princezinji ni šlo v glavo, zakaj bi bil princ zavolj tega kamna všel, in to jej je delalo veliko žalosti. Vendar je bila korajžna, kakor malo katera ženska, in naredila je nekaj, kar bi iz sto žensk še ena ne upala si.

Ljudje v šotorih niso nič vedeli, da je princ zginil, ker so vsi spali. Princezinja se je bala, da ljudje ne bodo hoteli ž njo naprej iti, če bodo zvedeli, da princa ni. Zato je svojim družicam ojstro prepovedala, da ne smejo nič povedati, da je princ ušel; sama pa se je oblekla v Krasnoborovo obleko, katera se jej je tako podala, da je nobeden ni spoznal, ker sta si bila ona in princ močno podobna. Zjutraj ona v Krasnoborovi obleki stopi med ljudi in jim ukaže, šotore podreti in naprej potovati; pa nobeden je ni spoznal, vsi so jo imeli za princa Krasnobora.

Ko je bilo vse gotovo, rekla je eni od družice, naj se vsede na njen sedež, princezinja sama pa je zajahala konja, in šli so naprej proti Kaledoniji.

Ko so tako potovali več mescev po suhem in po morji, prišli so v Črno Dobovino, katero je tačas vladal kralj Armenov.

Ko so se izbarkali, šli so nekteri naprej in povedali, da pride princ Krasnobor iz dolzega potovanja. To se je tedaj kmalo zvedelo po celem mestu.

Kralj Armenov je hitro sklical svoje spremstvo in šel princezinji naproti, ter jo kmalo sreča. On jo pozdravi kakor sina sosednega kralja, s kterim sta bila zmirom prijatla, ter jo pelje v posebno palačo, kjer je bilo za njo in njeno spremstvo že vse pripravljeno. Skazoval jej je vsakovrstno čast in tri dni so trpele veselice na slavo imenitnim tujcem.

Ko so ti trije dnevi minuli, in je kralj Armenov slišal, da misli princezinja naprej odpotovati, bilo mu je žal po tako prijaznem in lepo izobraženem princu, — zakaj on je še zmirom mislil, da ima princa Krasnobora pred seboj, — zato je šel k njej in jej govoril: „Moj ljubi princ, ostanite pri meni; jaz sem že star in nemam nič sina, in ne vem, komu bi svoje kraljestvo zapustil. Imam pa eno lepo hčerko, in ta bi bila kakor nalašč za vas, in vas je tudi popolnoma vredna. Vzemite jo tedaj za ženo, in jaz vam precej prepustim svojo krono, da li boste vi zanaprej kralj od Črne Dobovine. Vsega sem že sit in si želim pokoja: vi se mi zdite, kakor rojen za kralja.

Dve sto štir in trideseta noč.

Kolikor tudi je bila ta ponudba kralja Dobovinskega plemenita in vabljiva, vendar si vsak lahko misli, da je spravila princezinjo v veliko zadrego. Kako bo ona kot ženska zopet eno žensko za ženo

vzela? Vendar se kralju ni upala povedati, da ona ni princ Krasnobor, ampak le njegova žena; bala se je namreč, da bo kralj hud, ker se mu je izprva zlagala, da je princ. Po drugi strani pa se je zopet bala, kralju prošnjo odbiti, ker bi se znala potem njegova prijaznost v sovraštvo spremeniti, in bi jo lahko še umoriti pustil. Tudi ni vedela, ali bo dobila princa Krasnobora pri očetu domá ali ne.

Zraven pa jo je spet priganjala misel, da bi zdaj lahko za svojega moža, princa Krasnobora eno celo kraljestvo pridobila, in tega bo gotovo vesel, kedar nazaj pride. Zato se je odločila, sprejeti ponudbo kralja Armenova. „Vaše veličanstvo," reče kralju, „vaša ponudba je za mene velika čast, in moram se naj prej zahvaliti, da stavite v mene toliko zaupanja. Sprejel bom vaš predlog pod tem pogojem, da mi zmirom z vašim svetom na strani ostanete, in brez vašega privoljenja ne bom ničesar storil."

Kmalo je bilo vse uredjeno in ženitovanje se je pričelo že drugi dan. Princezinja je družicam zažugala, da ne smejo nič povedati, da je ona ženska, možkim spremljevalcem pa, ki tega niso vedeli, prepovedala je praviti, da je princ Krasnobor tako že oženjen. Imela pa je še enega človeka med svojim spremstvom, ki ga je oblekla za duhovna, in temu je naročila, naj jo tako za šalo poroči z dobovinsko princezinjo. Tako se je tudi zgodilo.

Ko je bila poroka gotova, pričela se je velika gostija. Kralj pa je sklical državni zbor in ta je moral novemu kralju zvesto bo priseči. Tako so storili tudi vsi vojaki, ki jih je princezinja vkup sklicala in tako dobro komandirala, kakor vsak oficir.

Po celi deželi so bili poslani jezdici, ki so ljudstvu oznanjevali, da je nastopil nov kralj.

Ko je bila pa gostija končana, in je bilo čas, da se podá novi kralj s princezinjo v spalnico, prihajalo je princezinji Mileni tesno pri seru, in ni vedela, kako bi si pomagala iz te zadrege. Bala se je, ker ni vedela, kaj dobovinska princezinja poreče na to goljufijo.

Toda, nič ni bilo drugače, morala se je spovedati pred princezinjo.

Padla je pred princezinjo na kolena, odkrila svoje nedrije in jej rekla: „Ljuba sestra, jaz sem vas grdo prevarila; pa poslušajte mojo historijo, in videli boste, da nisem mogla drugače ravnati. Usmilite se uboge princezinje, revne ženske, kakor ste sama, in poslušajte me!“

Potem je začela princezinji praviti svojo historijo od konca, tako da je bila dobovinska princezinja vsa ginjena nad toliko ljubeznijo med Krasnoborom in Mileno, pa nad nju nesrečno osodo. Zdaj je Milena princezinjo lepo prosila, naj vsaj toliko časa molči, da bo princ Krasnobor nazaj prišel, ker on mora ravno po tej poti skozi Dobovino priti, če hoče potovati v svojo domovino.

„Ljuba sestra,“ reče dobovinska princezinja, „jaz vama vošim vso srečo in želim, da bi kmalo spet vkup prišla. Ne bojte se, jaz bom že molčala in ničesar povedala. Saj me že to veseli, da jaz sama v celi deželi za to skrivnost vém. Le vladajte našo deželo, saj vidim, da to dobro znate; midve pa ostaneve prijatlici.“

Po teh besedah sta se princezinji objeli in si zagotovili vedno prijateljstvo.

Res ni noben človek nič zvedel, da novi kralj ni možka oseba; princezinja Milena je vladala kakor kralj modro in previdno, tako da so jo vsi ljudje hvalili.

Dvesto pet in trideseta noč.

Historija, kako se je princu Krasnoboru naprej godilo.

Ko se je to godilo v Črni Dobovini, bil je Krasnobor še zmirom pri vrtnarju tam v deželi malikovalcev.

Necega dne, ko je hotel princ po navadi v vrtu delati, začel mu je braniti.

„Malikovalci imajo danes praznik,“ rekel mu je, „in ker danes nič ne delajo, ampak se le veselé, zato tudi kristjanom ne pusté nič delati; kristjani se pa nočejo preveč zameriti, in gredó tudi gledati veselice malikovalcev. Zato ne smete danes nič delati. Jaz pa pojdem tje, in ker se bliža čas, ko pojde tista barka stran, šel bom tudi k tistim trgovcem, da se bomo pogodili za vašo potnino, da vas bodo seboj vzeli.“ Na to se je vrtnar praznično oblekel in šel v mesto.

Ko je princ Krasnobor sam ostal, bil je še bolj žalosten, ker se ni smel baviti z delom. Mislil je le na svojo ljubo ženo. Zamišljen je hodil po vertu. Na enkrat zasliši krik dveh tičev na enem drevesu, ki sta se tepla. Krasnobor je začudenjem gledal, kako sta se tiča s kljuni kavsala, in ni trpelo dolgo, pa je eden od obeh tičev mrtev na tla padel.

Tisti tič pa, ki je zmagal, vzdignil se je v zrak in odletel.

Čez nekaj časa priletita dva še veča tiča, ki sta prej ta boj videla, vsedeta se na tla k mrtvemu tiču, ga ogledujeta in začneta s krempli kopati jamo, kamor sta mrtvega tiča zakopala.

Ko sta ta dva tiča pokrila tičji grob zopet s prstjo, odletela sta stran. Ni dolgo trpelo, pa sta zopet nazaj priletela in držala v krempljih tistega tiča, ki je prej onega umoril. Ta tič je strašno vpil in skušal uiti, pa ni mogel. Privlekla sta ga na grob mrtvega tiča, in tukaj sta ga tako dolgo kavsala, da je mrtev obležal. Potem sta mu trebuh preparala, da so čreva ven molele; tako razklanega pustila sta tam ležati in oba tiča sta odletela.

Krasnobor je ves začuden bliže stopil k tistemu drevesu in ko je raztrganega tiča bolj natanko ogledal, videl je iz njegovih črev nekaj rudečega ven bliščeti. On tisto reč ven potegne, in spozna, da je tisti čudoviti kamen, ki ga je imela prej njegova žena, in kterega je potem tič vzel in s tem uzrok bil tolike nesreče mladega zakonskega para, da morata ločena živeti, ne vedoča drug za druzega. „Ti hudobni tič,“ vsklikne princ, „koliko žalosti si ti meni napravil! Pa kolikor hudega si ti meni naredil, toliko dobrega želim tema dvema tičema, ki sta te umorila.“

Ne dá se popisati, kako je bil princ vesel, da je čudoviti kamen nazaj dobil. To je imel za dobro znamenje, da se bo zdaj njegova sreča obrnila, in da bo kmalo princezinjo zopet videl. Zakaj, čudoviti kamen naredi tistega srečnega, kdor ga pri sebi nosi. Krasnobor je čudoviti kamen poljubil in ga skerbno k sebi privezal.

To noč je prav dobro spal, kakor že dolgo ne; zakaj prej mu je zmirom njegova nesreča po glavi rojila.

Še drugo jutro se je pokazalo, kako moč ima čudoviti kamen. Princ je vstal, oblekel svojo delavno obleko in prašal vrtnarja, kaj bi naj danes delal. Vrtnar mu je rekel, naj poseka eno staro drevo, ki ni več sadu nosilo.

Princ je vzel sekiro in začel sekati. Ko je eno vejo od korenic presekal, slišal je nekaj zažvenketati. On korenice odkoplje in najde pod njimi železno ploščo; in ko ploščo odvzdigne, vidi pod njo petdeset loncev. On odpre lonec za loncem, in vsak je bil poln — zlata. Ves vesel, da je našel tak zaklad, teče k vrtnarju.

Vrtnar je bil ravno iz doma, in ko nazaj domu pride, delal je ves vesel obraz, ker se je bil pogodil zavoljo potnine Krasnoborove; kapitan od barke mu je obljubil, da bo princa seboj vzel.

„Moj sin,“ ogovori princa, ko na vrt stopi, „bodi vesel in pripravi se na pot, v treh dneh boste šli; jaz sem že govoril s kapitanom in vse je v redu; plačal bom že jaz.“

„To je pa dobra novica,“ reče Krasnobor, „pa tudi jaz imam za vas eno dobro novico. Le z mano pojdite, in videli boste, kako srečo vam je Bog dal.“

Princ je peljal vrtnarja k tistemu drevesu in mu pokazal tistih petdeset piskrov zlata. „Tako vam je Bog poplačal,“ reče princ, kar ste meni dobrega storili.“

„Kako to misliš?“ praša vrtnar; „ali misliš, da bom jaz ta denar za sebe obdržal? Kar si ti našel, to je tvoje. Že osemdeset let ta vrt obdelujem, pa

se pošteno preživim, in ne potrebujem ničesar druzega, saj dolgo tako ne bom več živel. Če bi bil zaklad meni namenjen, bi ga bil v osemdesetih letih gotovo enkrat našel; ker ga pa nisem, ampak ravno ti, ki si le malo časa tukaj, iz tega se vidi, da je bil zaklad tebi namenjen. Saj ga ravno zdaj potrebuješ, ko boš šel na potovanje, ker popotni človek nima nikoli preveč denarja.“

Princ pa ni hotel biti menj plemenit in se je denarja branil. Tako sta se en čas prepirala, in nazadne pogodila tako, da je vzel vsak polovico, tedaj vsak 25 loncev zlata.

Potem reče vrtnar: „Zdaj je pa treba misliti na to, kako boš to zlato seboj spravil na barko. Če poveš, da imaš zlato not, ti ga bodo vzeli, pa še tvoje življenje je v nevarnosti. Veš, tam v Črni Dobovini ne rastejo pomeranče in tudi smokve ne. Zdaj pa ti na verh vsacega lonca deni nekaj pomeranč in smokev in reci, da so lonci polni te robe, da jo neseš seboj na prodaj, in to ti bodo verjeli. Uzemi petdeset loncev, na polovico jih napolni z zlatom, od zgor pa s pomerančami in figami, in potem jih bomo zavili in na barko prenesli.“

Krasnobor je starca vbogal, in je lonce tako nabasal, kakor mu je vrtnar rekel. Ker se je bal, da bi talizmana, to je tistega čudovitega kamna ne zgubil, zato ga je položil v enega tistih loncev, in naredil znamenje na tisti lonec.

Ko je bilo vse gotovo, in ko se je noč naredila, pravil je princ vrtnarju, kako je videl tista dva tiča tepsti se, in kako je potem čudoviti kamen nazaj dobil. Starček se je toliko začudil, kakor razveselil nad to čudno pripovedjo.

Po noči pa je vrtnar zbolel; zjutra je bil še slabši.

Ko se je dan naredil, prišel je kapitan od barke in več mornarjev ž njim, pa so trkali na vrata od vrta. Princ je šel odpret, in prašali so ga, kje je tisti, ki se bo ž njimi peljal? „To sem jaz sam," reče princ, „vrtnar pa je bolan in ne more z vami govoriti. Le z meno pojdite, da boste moje lonce s pomarančami na barko nesli; jaz pridem precej za vami, brž ko se poslovim od starega vrtnarja."

Mornarji so vzeli lonce seboj, kapitan je pa princu rekel: „Le glejte, da kmalo pridete; veter je vgoden, in jaz čakam le na vas, potem pa precej gremo,"

Ko so mornarji s kapitanom odšli, hitel je Krasnobor k vrtnarju, da se od njega poslovi in se mu zahvali za vse njegove dobrote. Pa našel je vrtnarja že umirajočega, in tacega ni mogel zapustiti.

Vrtnar je kmalo potem umerl; princ pa ga je umil, izkopal jamo v vrtu in ga tam zakopal, ker kristjani v tistem mestu niso smeli imeti svojega mirodvora. Še le proti večeru bil je z vsem tem gotov.

Zdaj je šel hitro tje proti morju, da bi se na barko vsedel; še ključ od vrta je vzel seboj, in ga je mislil med potjo gospodarju dati, ali pa kakemu drugemu zanesljivemu človeku. Ko je pa do luke prišel, zvedel je na svojo žalost, da je barka že odjadrala, tako da je ni več videti. Povedali so mu, da je barka tri ure na njega čakala, ko pa le ni prišel, ni hotela dalje čakati.

Dve sto šest in trideseta noč.

Krasnobor je bil ves obupan, ko je to zvedel, kajti kazalo mu ni druzega, ko stati še nadalje v tej tuji deželi, kjer ni nikogar poznal, in to še eno celo leto. Še bolj pa ga je peklo, da ję dal čudoviti kamen iz rok, katerega je bil po tako čudni naključbi nazaj dobil.

Kaj je hotel storiti? Moral je iti v svoj vrt nazaj, in tam je najel vrt od gospodarja, da je imel saj svoj dom. Neprenehoma pa se je jokal nad svojo nesrečo. Vzél je še enega hlapca v službo, saj denarja je imel zadosti, ker je še onih pet in dvajset loncev zlata njemu ostalo, ki jih je zapustil stari vrtnar. Ostalo mu je še zmirom dosti za potnino, kedar bi prišla priložnost, da bi se zamogel vbarkati.

Princ Krasnobor je pričel eno novo leto žalosti, bolesti in hrepenenja, barka pa je šla naprej in došla srečno v Črno Dobovino.

Ker je bila kraljeva palača blizo morja, videl je novi kralj, bolje princezinja Milena, brž prihajati barko, in prašala je, čigava bi znala biti ta ladija. Rekli so jej, da je to tista barka, ki pride vsako leto iz dežele malikovalcev, in da je navadno bogato obložena.

Princezinja, ki je zmirom mislila na svojega Krasnobora, ugibala je, da bi znal biti na tej barki njen mož, zato je sklenila barko ustaviti in se prepričati, kdo je na njej.

Rekla je, da si hoče ogledati blago, ki je na barki, in naj jej pripeljejo brž konja, da bo tje jahala. Šla je tje, spremljevana od več uradnikov,

ravno ko je kapitan iz barke izstopil. Ona pusti kapitana poklicati in ga praša, od kodi pride, kaj je doživel, kake ljudi ima na barki, in kako blago?

Kapitan jej je na vse odgovoril; zastran potnikov jej pové, da so le navadni trgovci na barki; blaga pa da ima raznovrstnega, platna, sukna, biserov, kafre, cibeta, popra, zdravil, čaja, fig in pomeranč, pa še mnogo druzega.

Princezinja Milena je bila vsa mrtva na pomeranče; zato je precej rekla: „Kar imate pomeranč, kupim vse jaz; in tudi od druzega blaga bom nekaj vzel.“

Kapitan je rekel: „Pomeranč in fig imam petdeset loncev; ti so lastnina nekega trgovca, ki je za nami ostal. Mi smo ga dolgo čakali, ker ga pa le ni bilo, morali smo odriniti, dokler je bil veter ugoden.

„Le prinesite robo,“ reče princezinja, „hočem jo vse eno kupiti.“

Kapitan je poslal po blago, in ko so vse lonce prinesli, vprašala je princezinja, koliko veljajo. „Vaše veličanstvo,“ reče kapitan, „ta trgovec je zelo reven, zato mu le dobro plačajte. Mislim, da tisoč goldinarjev ne bo preveč.“

„Če je reven,“ reče Milena, „hočem mu dati tisoč cekinov, namesto tisoč goldinarjev, to bo menda zadosti.“

Ukazala je denar brž izplačati in lonce v palačo znositi.

Ko se je noč naredila, šla je princezinja v sobo dobovinske princezinje Zore, ter ukazala prinesti tiste lonce s pomerančami in smokvami. Vzdignila je prvi lonec in hotela stresti pomeranče v eno skledo. Začudila se je že, ko je bil lonec že tako težak, še

veči pa je bilo njeno začudenje, ko je lonec izsula, in so prileteli za pomerančami sami cekini. „Kaj pa to pomeni!“ vsklikne vsa iznenadena. Zdaj je pustila izprazniti še vse druge lonce v navzočnosti princezinje Zore, in povsodi so našli polno cekinov. Ko so pa prišli do tistega lonca, kjer je bil čudoviti kamen, in ko ga je Milena zagledala, ostrmela je tako, da je padla v omedlevico.

Ko so jo ženske z vodo zopet k zavesti in po konci spravile, vzela je princezinja čudoviti kamen v roko, in ga poljubila večkrat. Ker se pa ženskam ni hotela izdati, poslala jih je stran.

Princezinji Zori pa je potem vse povedala, kakšen kamen da je to, in da je zavolj njega padla v omedlevico. Izrekla je tudi svoje upanje, da se bo zdaj njena sreča obrnila, odkar ima ta kamen v rokah, ker se je tudi nje nesreča začela od tistega dne, ko je talizman zgubila. „Zdaj se bova s Krasnoborom kmalo videla,“ rekla je vesela.

Drugo jutro, ko se je dan naredil, poslala je princezinja po kapitana. „Povejte mi,“ ga je ogovorila, „kakšen je tisti trgovec, od kterega sem pomeranče kupila? Rekli ste, da ste ga pustili v mestu malikovalcev; kaj pa tam dela?“

„To vam pa lahko povem,“ reče Kapitan, „on je bil pri nekem vrtnarju, in jaz sem ga sam videl, in vam povem, da je reven. Saj sem ž njim govoril.“

„Če je pa taka,“ reče princezinja Milena, „potem le precej nazaj pojdite z barko, in pripeljite mi tega mladega vrtnarja, ker je on meni dolžan. Če me nočete vbogati, vam bom pobral vse vaše blago, in vas bom vrgel v ječo, tako dolgo, da mi pripeljete

tega človeka. To vam ukazujem, in le glejte, da mojo zapoved natanko izpolnete.“

Kapitan je dobro vedel, da se s tako gospôdo ni treba šaliti, zato še mislil ni na to, da bi se temu ukazu ustavljal. Hitro je pustil barko z vodo in živežem preskrbeti, tako da je odjadral še tisti dan in šel Krasnobora iskat.

Barka je imela srečen veter in kapitan je tako naredil, da je prišel po noči v mesto malikovalcev. V luki, nekaj od brega stran, spustil je sidro na tla, potem pa je vzel seboj nekaj naj bolj pogumnih móž in se vsedel ž njimi na čoln, ter peljal se v njem do mesta. On gre potem s šestimi mornarji v tisti vrt, kjer je bil princ.

Krasnobor še ni spal, ko so prišli; tožilo se mu jo tako po ljubi ženi, da ni našel pokoja, in stokrat je obžaloval svojo radovednost, ko je princezinji čudoviti kamen izza pasa vzel. Tako je premišljeval, ko je slišal na vrata trkati. Na pol oblečen gre ven in odpre, pa komaj ga mornarji zagledajo, planejo po njem, ga zvežejo in peljejo v barko, ter ž njo hitro odrinejo v morje.

Krasnobor, ki je bil do zdaj ves čas molčal, prašal je zdaj kapitana, kaj to pomeni, in kaj je naredil, da tako delajo ž njim. „Ali niste vi dolžnik dobovinskega kralja?“ praša ga kapitan. „Kaj, jaz da bi bil dobovinskemu kralju kaj dolžan?“ praša Krasnobor ves začuden. „Jaz ga še ne poznam, nisem imel še nikoli nič ž njim opraviti, pa tudi v tisti deželi nisem še nikoli bil.“ — „Tega jaz ne vém,“ reče Kapitan, „zgovorite se ž njim, pa potrpite; jaz vam ne morem pomagati.“

Dve sto sedem in trideseta noč.

Barka je srečno prijadrala v Černo Dobovino. Prišli so tje po noči, vendar so stopili precej na suho, in kapitan je peljal princa v cesarsko palačo.

Komaj je princezinja Milena zvedela, da je barka s tistim tujcem prišla, pritekla je brž ven, da bi ga videla. Ona je svojega ljubljenega moža, za katerim je toliko solzà prelila, takoj spoznala, čeravno je bil slabo oblečen. On pa nje v možki obleki ni mogel spoznati, in to tem menj, ker se je na celem životu tresel od strahu, ker ni vedel, kaj je pregrešil in kaj se bo ž njim zgodilo. Princezinja bi bila Krasnoboru najraje okolu vratu padla, pa premagala se je, ker je spoznala, da bo bolje, ako še en čas ostane to, zá kar so jo imeli.

Potem je princezinja odkazala Krasnoboru lepo sobo in skrbela, da je drugo jutro dobil lepo, novo obleko. Kapitanu od barke pa je darovala en prelep demant, ki je bil toliko vreden, ko vse blago, kar ga je na barki imel. Po vrhu mu je pustila še tistih tisoč cekinov, ki mu jih je prej izročila za tiste lonce pomeranč, češ, da se bo zaradi tega že pobotala s trgovcem.

Potem je šla k svoji prijatlici, princezinji Zori nazaj, ta jej je vse po pravici povedala, kako je dobila svojega moža nazaj.

Dobovinska princezinja jej ni bila nič nevošljiva za to srečo, ampak veselila se je ž njo.

Drugo jutro se princezinja ni mogla več zdržati, da bi se ne razodela svojemu možu. Poklicala ga je tedaj k sebi; in ko je prišel, ogovorila ga je tako: Tuji gospod, slišal sem, da ste izvedeni v vseh rečeh,

Nedavno mi je nek zvezdogled prinesel ta-le čudoviti kamen; ali mi vi ne veste povedati, kako moč ima ta kamen v sebi?“

Krasnobor je stopil k luči, da bi kamen bolje videl. Ves iznenaden ga je precej spoznal in vesel vskliknil: „Vaše veličanstvo me praša, kako moč da ima ta kamen? Joj meni, ta kamen ima tako moč, da me bo umoril, če ne najdem svoje lepe in ljubeznjive princezinje, katero sem zgubil s tem kamnom vred. To je žalostna prigodba, da bi se še vašemu veličanstvu umilila, ko bi jo vam povedal.“

„Boste pa drugikrat povedali,“ reče princezinja; „nekaj pa že vém o tej stvari. En malo časa me tukaj počakajte, jaz pridem precej k vam nazaj.“

Na to skoči princezinja v drugo sobo, sleče možko obleko in se obleče v žensko, okinča se brž s biseri in tistim pasom, ki ga je pri poroki nosila.

Komaj pride princezinja nazaj, spoznal jo je princ na prvi pogled, tekel jej naproti, jo objel in vskliknil: „Oh, kako je to dober kralj, da me je tako veselo iznenadil.“

„Kralja ne boš več videl,“ reče princezinja, „tisti kralj sem bila jaz. Vsedi se k meni, pa ti bom vse povedala.“

Zdaj je začela princezinja Krasnoboru praviti, kako je žalovala, ko jo je on na tistem travniku zapustil, kako se je morala potem v možkega preobleči in dati si Krasnoborovo imè, da so jo ljudjè ubogali in dalje ž njo šli, kako je potem prišla v Črno Dobovino in kako se je morala tukaj na videz poročiti s princezinjo Zoro, kako je bila ta dobra ž njo, kako je potem kupila tistih petdeset loncev smokev in

pomeranč, in kako je našla v enem teh loncev čudoviti kamen.

Ko je princezinja svojo historijo dokončala, začel je Krasnobor praviti, kako mu je tič čudoviti kamen odnesel, kako je potem za tičem tekel in prišel v malikovalsko mesto in kako se mu je pri vrtnarju godilo.

Vsa srečna in vesela sta se potem podala k počitku, ker se je med tolikim pripovedovanjem že mrak naredil.

Dve sto osem in trideseta noč.

Drugo jutro je princezinja vstala, pa ni oblekla več možke kraljeve obljeke, ampak obleko navadne gospodične. Poslala je potem po starega kralja Armenova, naj takoj k njej pride, ker ima nekaj posebnega ž njim govoriti. Tudi Krasnobor je bil pri princezinji.

Ko kralj pride, bil je zelo začuden, da vidi pred seboj žensko in tujega moža zraven nje.

Kralj se vsede in praša, kje je mladi kralj. „Gospod,“ reče princezinja, „včeraj sim bila še kralj, danes sem pa ženska, princezinja Kitajska, in žena tega le moža, pravega princa Krasnobora. Vaše veličanstvo, nikar me ne obsodite, da sem vas prekanila, ampak poslušajte poprej mojo historijo, in spoznali boste, da nisem mogla drugače ravnati.“

Zdaj je začela praviti historijo od sebe in od princa Krasnobora od konca do kraja; kralj Armenov pa jo je ves čas vestno poslušal.

Ko je vse povedala, rekla je nazadnje: „Gospod, vašo krono, katera se meni ne spodobi, izročim vam

nazaj. Kar se pa vaše hčere, princezinje Zore tiče, ne bojte se, da bi bila ona razžaljena, zastopljeni sva že od prvega dne, in ona je moja iskrena prijatlica, ter se moje sreče veseli, da sem svojega moža nazaj dobila. Brez dvombe se bo kmalo oglasil kak imeniten princ, da bo ljubo Zorko za ženo vzel, in njemu se potem spodobi dobovinska krona in celo kraljestvo. Midva s Krasnoborom vas ne prosiva za nič druzega, ko da meni odpustite mojo prevaro, in da nama dovolite, da se mudiva v vašem mestu še toliko časa, da se nama prikaže prva priložnost, ko zamoreva odriniti na dom in dvor Krasnoborovega očeta, kralja Samana.“

Kralj Armenov je poslušal ta govor poln začudenja, in ko je skončala, jej odgovori: „Draga princezinja! Jaz nemam uzroka, da bi vas od sebe podil, ali pa, da bi vam kaj zameril. Če je stvar taka, potem moram priznati, da niste mogli drugače ravnati, in čudim se le vašemu pogumu in vaši bistri glavi, da ste vse tako dobro izpeljali, in da ste kot kralj bolje vladali, ko vsak možki. Če vam je moja hči odpustila prevaro že prvi dan, zakaj bi vam je jaz ne mogel odpustiti. Ostanita le pri meni. Vašega moža, princa Krasnobóra, imenujem za svojega ministra, in on naj državo vlada, ker sem jaz že star, tako dolgo, da dobimo kacega zeta k hiši, ki bo Zorko vzel in kraljestvo za mano nastopil.“

Na to spregovori princ Krasnobor: „Gospod, v prvi vrsti se vam zahvaljujem za vse dobrote, ki ste jih moji ženi skazali. Potem pa izrekam svojo prisrčno zahvalo za veliko vašo milost, da ste me ravnokar imenovali za svojega ministra. Kolikor rad bi tudi videl svojega starega očeta, vendar sem vam

toliko zahvale dolžan, da vas ne smem zapustiti, ker naji želite pri sebi imeti. Toraj rečem, da to službo radovoljno sprejmem in da vam hočem biti zmirom zvest služabnik in varuh vašega kraljestva.“

Pri tem je tudi ostalo. Princ Krasnobor je ostal kot minister na dvoru dobovinskega kralja, in živel je s svojo ljubljeno Mileno srečno in zadovoljno. Čez leto in dan mu je porodila dvojčke, dva lepa fanta, enega so krstili za Srečkota, druzega pa za Mirkota. Srečko in Mirko sta bila zdrava in krepka, toda uboga Milena je zbolela pri porodu in čez nekaj dni je umrla na nepopisljivo žalost princa Krasnobora. Tako je žaloval po njej, da je sam zbolel in ležal več mescev. Za oba fantička pa se je dobro skrbelo, dali so ju v rejo, in bila sta tako krepka in zdrava, da ju je bilo veselje pogledati.

Kazalo II. zvezka:

Stran

Historija od treh jabelk (94. in 95. noč) 3
Historija od razsekane žene in njenega moža (96. in 97. noč) 7
Historija od Nebosvita in Svitozora (98. do 127. noč) . 18
Historija od malega grbastega človeka (128. do 132. noč) 63
Historija, ki jo trgovec pripoveduje (133. do 144. noč) . 72
Historija, ki jo mokar pripoveduje (145. do 154. noč) . 88
Historija, ki jo judovski zdravnik pripoveduje (155. do 161. noč) 103
Historija, ki jo žnidar pripoveduje (162. do 170. noč) . 117
Historija od brivca (171. noč.) 137
Historija od prvega brivčevega brata (171. do 174. noč) 139
Historija od druzega brivčevega brata (174. do 177. noč) 145
Historija od tretjega brivčevega brata (177. in 178. noč) 152
Historija od četrtega brivčevega brata (179. noč) . . . 158
Historija od petega brivčevega brata (180. do 184. noč) 163
Historija od šestega brivčevega brata (184. do 188. noč) 174
Historija od lažicesarja Ilije (189. do 193. noč) . . . 184
Historija od ženske zvijače (194. noč) 214
Historija od Milivoja in od Sončnice (195. do 211. noč) 220
Pismo grofice Kronogradske princu Milivoju (211. do 220. noč) 258
Historija od princa Krasnobora in od Kitajske princezinje Milene (221. do 228. noč) 284
Kako se je s Kitajsko princezinjo na dalje godilo (228. do 232. noč) 309

Stran
Historija od Marzivana in nadaljevanje historije od Krasnobora (229. do 231. noč) 315
Pismo princa Krasnobora prinčezinji Mileni (232. noč) . 328
Princ Krasnobor se loči od princezinje Milene (233. noč.) 334
Historija od princezinje Milene po ločitvi od princa Krasnobora (234. noč) 336
Historija, kako se je princu Krasnoboru naprej godilo (235. do 238. noč) 341